

یادداشت ماه

که تحول قابل ملاحظه‌ای را در پی خواهد داشت. موضوعاتی از قبیل، نقد ادبی، سبک‌شناسی، ادبیات تطبیقی و بازخوانی متون ادبی و تاریخ ادبیات با روش‌ها و رویکردهای تازه که همگی مولود جریان ترجمه‌اند.

این روند روز به روز از سیطره روش سنتی بر فضای گروه‌های دانشگاهی و روش‌های تحقیقی ادبی می‌گاهد. روش سنتی ما روشی کل‌نگر (wholistic)، احساسی، تأثیری و طرفدارانه و مبتنی بر نظریه‌های ادبی بسیار قدیمی است. زیبایی ادبی را به منزله یک «کل مجرد» می‌نگرد؛ در تجزیه و تحلیل جمال‌شناختی متن، روش و غایت خاصی را دنبال نمی‌کند؛ از تجربه امر جدید هراس دارد؛ در دقیق‌ترین روش خود به جستجوی ریشه‌ها و یافتن منشأها و خاستگاه‌های آثار و یا تدوین زندگی‌نامه‌های شاعران و نویسندگان می‌پردازد؛ غالباً به شاهکارها نظر دارد و مشخصه‌های زیبایی‌شناختی آنها را تکراراً با روشی واحد می‌کاود؛ جریان‌های فرعی تاریخ ادبیات را کمتر بررسی می‌کند؛ به پژوهش در مناسبات ادبیات با مسائل اجتماعی - انسانی، چندان دلبستگی نشان نمی‌دهد و ادبیات را مجرد از اجتماع و فرهنگ می‌خواهد.

نسل جوان امروزی قطعاً از میان این روش کهن و روش‌های نوین مجذوب نظریه‌های تازه، روزآمد و زنده خواهد شد.

یکی از عوامل مهم آشفته‌گی و ضعف تحقیقات ادبی، همین نگرش سنتی به ادبیات است. نگرشی که بیشتر بر ذوقیات و استدلال‌های ذوقی و سلیقه‌ای استوار است تا بر روش‌های منطقی و اثباتی. نتیجه آن نگرش تخصصی نشدن مطالعات ادبی است. از «ادیب» انتظار می‌رود که همه چیز بداند، حکیم و متکلم و عروضی و نحوی و لغوی و بلاغی و مستوفی و منجم و طبیب و منطقی باشد. چرا که از این نگاه ادبیات قلمرو گسترده‌ای است مشتمل بر، صرف و نحو و اشتقاق و معانی، بیان، عروض، قافیه، نقدالشعر، محاضرات، تاریخ، قصص، علم‌الانساب، امثال و حکم، استیفا (حسابداری)، دیوانداری، نجوم، طب، فلسفه و حکمت و منطق و همه اطلاعات و اصطلاحاتی که در شعر و نثر آمده است. این نگرش تابع نظریه ادبی جاحظ بصری و ابن قتیبه و ادیبان سده سوم هجری است که معتقد بودند: «ادیب کسی است که از هر دانشی بهترین و چشمگیرترین آن را بیاموزد».

دانش‌آموختگان این مکتب، همان «اقیانوس‌هایند به ژرفای یک بند انگشت». مسلم است که با گسترش

مدرسی می‌دهد. در سال‌های اخیر که گزیده‌نویسی، بازنویسی و شرح متون ادبی، تدوین کتابهای درسی و پراکنده‌کاری‌های اهل ادب، مجال را بر تحقیقات ریشه‌دار و بنیادین تنگ کرده است انتشار کتابهای کم‌مایه و سطحی که اندیشه بازاری بر آنها سایه افکنده است، در چنین شرایطی طبیعی خواهد بود.

تنها جایی که چشم‌ها بدان دوخته شده، دوره‌های تحصیلات تکمیلی است تا مگر از میان پایان‌نامه‌های تحصیلی، تحقیقی مناسب و درخور پیدا شود. اما متأسفانه پایان‌نامه‌ها نیز غالباً از حد تألیف یک تکلیف فراتر نمی‌روند. فقدان پرسش‌های جدی و مسائل و مباحث زنده و روزآمد در گروه‌های آموزشی ادبیات دانشگاه‌ها نوعی سردرگمی به وجود آورده است. دانشجو در یافتن موضوع تحقیق با بن‌بست مواجه است. نوشته‌ها عمدتاً تکرار مکررات و بازنویسی یافته‌های دیگران است. اغلب پایان‌نامه‌ها، همچون کشکولی که همه چیز در آن دیده می‌شود فاقد روش و پرسش است. مباحث نظری ادبیات و مسائل مربوط به روش‌شناسی تحقیق ادبی چندان مورد توجه قرار نمی‌گیرد. با چنین وضعی جای شگفتی نیست که نسل نوین دانشگاهی نتواند چهره‌های برجسته‌ای در عرصه ادبیات داشته باشد. تحقیقات و نوشته‌های این گروه نشان از پراکنده‌کاری‌های مختلفی می‌دهد که یا به ضرورت تدوین کتاب درسی فراهم آمده و یا به مناسبت برگزاری کنگره‌ها و سمینارها نوشته شده است.

از سوی دیگر انجمن‌ها و محافل ادبی و ژورنالیست‌ها که بیشتر اعضایشان از جوانترهاست، گرچه سخت مشتاق و عاشق فرهنگ و ادب‌اند اما آنان نیز دچار فقر روش و نگرش‌اند و پیوند خود را با سنت گسسته‌اند و گرم تقلید و تبلیغ یکدیگر و یا مخالف‌خوانی‌اند.

اگر خوشبینانه بنگریم، می‌بینیم که در نسل جدید نگاه‌ها و رویکردهای تازه‌ای در حال شکل‌گیری است و روش‌های تازه‌ای تجربه می‌شود. اما متأسفانه این نگاه‌ها و رویکردها که بسیار سطحی است، محصول جریان ترجمه است و به همین دلیل نه با مبانی و اصول نظری و روش‌های نوین پیوند جدی و محکم دارد و نه با اعماق تاریخ و سنت فرهنگی و میراث ادبی.

جریان ترجمه نظریه‌های ادبی و متون نقد در سال‌های اخیر گسترش چشمگیری یافته و فضای دانشگاه‌ها و روند مطالعات ادبی را دگرگون ساخته است. پژوهش‌های ادبی، معطوف به موضوعات تازه‌ای شده

در دو دهه اخیر اگرچه دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی از لحاظ کمیت رشد چشمگیری داشته و فرهنگ دانشگاهی تا اقصی نقاط کشور توسعه یافته است، اما کیفیت آموزش و مطالعات دانشگاهی، بویژه در حوزه علوم انسانی سخت متزلزل گشته است. شاید بهترین گواه این مدعا، مجموعه تألیفات و تحقیقات انتشار یافته باشد که کمتر می‌توان در آنها از آثار اصیل و ماندنی نشانی گرفت.

در حوزه ادبیات این کاستی بیش از دیگر دانش‌های انسانی به چشم می‌آید. فقر نظریه‌های ادبی و روش‌ها و شیوه‌های علمی در آموزش و پژوهش ادبیات فارسی بسیار نگران‌کننده است. البته در دیگر رشته‌های علوم انسانی (مانند روانشناسی، جامعه‌شناسی، مدیریت، اقتصاد، علوم ارتباطات و حتی فلسفه و کلام جدید) نیز فارسی‌زبانان، نظریه‌ها و دبستان‌های جدید و روش‌های نوینی عرضه نمی‌کنند و در تاریخ این علوم کمتر رأی و نظری به نام ایرانیان ثبت شده است. نظریه‌ها و روش‌های این علوم از فراسوی مرزها در پیکره نزار علمی دانشگاه‌های ما تزیریق می‌شود و بهترین متخصصان این دانش‌ها در حقیقت بهترین مترجمان اندیشه‌ها و روش‌های نوین هستند.

اما ادبیات از آنجا که بومی‌ترین بخش دانش و فرهنگ هر جامعه است و به منزله ذخیره و سرمایه فرهنگی یک قوم به شمار می‌آید و بازتابی صادقانه از واقعیت حیات فرهنگی - اجتماعی یک ملت است، نمی‌تواند از ترجمه فرهنگ‌های دیگر تغذیه کند و به حیات خود ادامه دهد. این امر هم در حیطه آفرینش و خلاقیت ادبی صادق است و هم در زمینه مطالعات و پژوهش‌های ادبیات، از این رو فقر خلاقیت ادبی و یا ضعف تحقیقات ادبی نمود بارزی از فقر فرهنگی جامعه است.

درین مجال آنچه بیشتر مورد نظر ماست، مسأله ضعف تحقیقات ادبی در سال‌های اخیر است که پیش از این نیز در کتاب ماه ادبیات و فلسفه بدان پرداخته‌ایم و به لحاظ اهمیت لازم است که این موضوع کانون توجه دانشگاهیان و دوستداران فرهنگ و ادب قرار گیرد.

از محققان نسل پیشین همچون (دهخدا، علامه قزوینی، همایی، فروزانفر، بهار، مینوی، صفا، زرین‌کوب، شفیعی کدکنی، و...) که بگذریم در نسل نو نشانی از گستردگی دامنه معلومات، جامعیت و دقت نظر و عشق و علاقه به تحقیق نمی‌یابیم. سال به سال نگاه‌ها سطحی‌تر می‌شود و تحقیق جای خود را به تعلیم

نکته‌هایی را که بخواهیم در مقدمه گفت و گویا دکتر ضیاء موحد اشاره کنیم در متن گفت و گویا بیان شده است. ضیاء موحد در میان اهل فرهنگ و ادبیات جایگاه ویژه‌ای دارد و سال‌هاست که به تدریس منطق و فلسفه در دانشگاه‌های ایران مشغول است. با دکتر موحد دو نشست برگزار کرده‌ایم که در نشست اول زندگی و آثار او و در نشست دوم، منطق موجّهات مورد بحث قرار گرفته است. از دوستانی که در این دو جلسه ما را همراهی کرده‌اند سپاسگزاریم. حاصل این گفت و گوها را می‌خوانید.

□ محمدخانی: ضمن تشکر از دوستانی که در این گفتگو حضور دارند، در ابتدای بحث از آقای دکتر موحد می‌خواهیم تا مختصری درباره زندگی خود توضیح دهند.

■ موحد: من در ۱۲ دی ۱۳۲۱ در اصفهان متولد شدم. تحصیلات ابتدایی را تا پایان دبیرستان، یعنی دیپلم ریاضی در اصفهان بودم. سال ۳۹ به تهران آمدم و در دانشکده علوم، فیزیک خواندم. بعد از آن هم مدت چند سال دبیر فیزیک و ریاضی بودم. از سال ۴۶ تا ۴۸ در دانشگاه تهران تا فوق‌لیسانس، فیزیک را ادامه دادم و بعد به وزارت علوم رفتم و در آنجا در مرکز اسناد و مدارک علمی به عنوان کارشناس فیزیک و ریاضی و همکار مجله چکیده علوم کار کردم. در سال ۵۴ هم برای ادامه تحصیل در علم آگاهی رسانی که با کار مرکز ارتباط داشت، به انگلیس رفتم. در آن زمان ۵ سال بود که عضو هیات علمی بودم و طبق قانون پس از ۵ سال افراد می‌توانند به هزینه دولت ادامه تحصیل دهند. مدت یکسال هم در دپارتمان کتابداری یونیورسیتی کالج به سر بردم. اما هیچ علاقه‌ای به این رشته پیدا نکردم. این نکته را برای این شرح می‌دهم که یک گرفتاری عمومی است، یعنی گرفتاری انتخاب رشته و پیدا کردن راهی که باید رفت.

داستان از این قرار است که یک روز تصادفاً به دانشکده فلسفه که نزدیک دپارتمان کتابداری بود گذارم افتادم. گفتم خوبست سری به اینجا بزنم و وقتی برنامه درسهای آنجا را دیدم، گم‌شده خود را یافتم. اتفاقی بود که زندگی مرا به راه درست آن انداخت. با

اجازه استاد معروف فلسفه و منطق آنجا، «بیل هارت» در کلاسهای او حاضر شدم و پس از یک سال تصمیم گرفتم رشته فلسفه را ادامه دهم. البته در ایران از سوی بعضی مسؤولان، مخالفت‌های زیادی شد، اما با مساعدت آقای احسان نراقی - رئیس موسسه تحقیقات - که اتفاقاً هیچ‌اشنایی هم با من نداشت، اما می‌دانست که راه دشوار تری را انتخاب کرده‌ام، توانستم به تحصیل خود ادامه دهم. این است مختصری از تحصیلات رسمی من. اما نکته‌ای که می‌خواهم بگویم این است که در کشورهای اروپایی هم که تعداد مشاوران و راهنمایان در هر مقطعی فراوان است، باز هم چنین مواردی دیده می‌شود. یادم هست در جشن پایان سال تحصیلی در دانشگاه یونیورسیتی کالج لندن یکی از دانشجویان انگلیسی وقتی می‌خواست مرا به دوستش معرفی کند، گفت در این دوره این تنها دانشجوی دکتر است که برای ما مانده است. از قرار معلوم افرادی برای دوره دکتر شرکت کرده بودند، اما در میانه راه متوجه شده بودند که یا نمی‌توانند این دوره را ادامه دهند یا این چیزی نیست که می‌خواسته‌اند، از اینرو درس را رها کرده بودند و رفته بودند.

□ محمدخانی: آقای دکتر دوره‌ای از تحصیلات و کار شما در اصفهان سپری شده، یعنی دورانی به غیر از تحصیلات رسمی، چون در جایی خوانده‌ام که شما در کلاسهای غلامحسین آهنی شرکت می‌کردید، به جز این کلاسها در چه کلاسهای قدیمی دیگری حضور داشتید؟

■ موحد: آقای غلامحسین آهنی دبیر دبیرستان

سعدی بود که مدرکهای رسمی، مثلاً لیسانس هم نداشت. اما عشق عجیبی به تعلیم و تعلم داشت. ایشان فلسفه اسلامی را در محضر کوپایی خوانده بود. مشخصه آقای آهنی علاقه‌ای بود که به آموزش داشت. مثلاً ایشان صبح زود یعنی قبل از طلوع آفتاب با من و چند نفر دیگر در مدرسه جده (یکی از مدارس قدیمی اصفهان) قرار می‌گذاشت و به ما تا شروع مدرسه، متون متداول قدیمی مانند سیوطی، شرح نظام، مغنی و مَطُول درس می‌داد و بعد وقتی به دبیرستان می‌آمدیم، در فاصله دو کلاس، هنگام زنگ تفریح، چایی در دست، دوباره همین دروس یا درسهای دیگری ادامه می‌یافت. ظهر هم وقت استراحت و تاهار خود را صرف تدریس می‌کرد و در ساعت آخر هم یعنی ۴ تا ۵ که دبیرستان تعطیل می‌شد، باز می‌ایستاد و دوباره تدریس را ادامه می‌داد. من در جلسه‌های درس ایشان بسیاری از متون قدیمی را فرا گرفتم. در تابستان هم در مدرسه صدر که مدرسه طلبگی قدیم بود و هست ادامه می‌دادم. مدرسان این متون اغلب چندان معروف نبودند، اما تسلط بارزی بر این متون داشتند. تعلیم‌های ابتدایی تر - و البته مهمتر دیگر - تعلیم‌هایی بود که پدرم می‌داد، آن هم از شش، هفت سالگی، از اصول اعتقادی تا تجوید و مخارج حروف و نصاب الصبیان و غیره. اگر هم کشتی می‌دید صرف میر و شرح تشریفی هم می‌آموخت. اهل فلسفه و شعر هم بود. علاقه من به فلسفه و شعر و آشنایی با سعدی و حافظ از برکات انس با پدرم بود.

□ سیدعرب: آیا شما مرحوم حیدرعلی‌خان برومند را

گفت و گویا با دکتر ضیاء موحد

فیلسوفان، مدیون بصیرت‌های

دیده‌بودید یا در اصفهان یا تهران در کلاس ایشان شرکت می‌کردید؟

■ **موحد:** خیر، پیش از آمدن ایشان به تهران و تدریس خصوصی در انجمن حکمت و فلسفه، نه ایشان را دیده بودم و نه چیزی در باره او شنیده بودم.

□ **دهقانی:** شما تا سال ۵۴ درباره تحصیلات و کار خود فرمودید، بعد از آن مشغول چه کاری بودید و دکترای خود را در چه زمانی گرفتید و آیا دقیقاً در فلسفه بود؟

■ **موحد:** واقع این است که قصد تفصیل این مطالب را ندارم. به همین دلیل خیلی سریع از آنها گذشتم. توضیح بیشتر این است که در سال ۵۴ که به خارج رفتم، به شرحی که گفتم، یک سال در حیرت و سرگردانی به سر بردم، بالاخره خود را به دیپارتمان فلسفه رساندم. در همین سال در کلاسهای منطق بیل هارت (W.D.Hart) شرکت می‌کردم، طبعاً زبان هم می‌خواندم، به کلاسهای فلسفه هم می‌رفتم. اما چون فوق‌لیسانسم در فلسفه نبود، گفتند باید یک سال فلسفه بخوانم. در آن یک سال باید سه درس انتخاب می‌کردم که دو تای آن اجباری بود. دروس اجباری یکی منطق مقدماتی و روش‌شناسی بود و دیگری معرفت‌شناسی و متافیزیک. درس اختیاری را هم منطق ریاضی انتخاب کردم که سطحی بالاتر از منطق مقدماتی است. این دوره را با امتحان آخر سال به پایان رساندم. قاعده آنجا این است که بعد از فوق‌لیسانس باید دوره موسوم به «ام‌فیل» (M.Phil) را که دوره‌ای است ظاهراً خاص انگلیس و مدرکی است بین فوق‌لیسانس و دکترا گذراند. تز این دوره کوتاه است و حدود حداقل بیست و پنج هزار کلمه، بر خلاف پایان‌نامه دکترا که حداقل هفتاد و پنج هزار کلمه است. حال اگر استاد راهنما تشخیص دهد که کسی شایستگی ارتقاء به دوره دکترا را دارد پیشنهاد

می‌کنند، در شورا تصویب می‌کنند تا ارتقا پیدا کند. در مورد من نیز همین گونه شد و به دوره دکترا انتقال پیدا کردم و در ۱۹۸۱ برابر با ۱۳۶۱ شمسی هم از پایان نامه خود دفاع کردم.

□ **محمدخانی:** آقای دکتر ظاهراً شما وقتی در اصفهان بودید شعر کهن هم می‌گفتید و گویا مرحوم صغیر چهار کلمه گفته بود که در یک رباعی بیاورید که آورده بودید و به شما تخلص «عجیب» داده بود. چگونه در انجمن‌های ادبی با شعر کهن ارتباط پیدا کردید و از چه موقع شروع کردید و چه مدت طول کشید.

■ **موحد:** قضیه، یک رباعی و دو رباعی نبود. داستان مفصلتر از اینهاست. به گمانم دوره دوم دبیرستان بود که وارد انجمن شدم. انجمن کمال در کتابخانه مدرسه چهار باغ تشکیل می‌شد و وجه تسمیه این انجمن یکی به دلیل کمال‌الدین اسماعیل بود و دیگر اینکه اسم رئیس کتابخانه کمال مجلسی بود. قاعده انجمن این بود که هر هفته غزلی طرح می‌کردند، مثلاً «دوش دیدم که ملائک در میخانه زدند» هفته آینده اعضای انجمن موظف بودند در این وزن و قافیه شعر بگویند و البته کسانی که طرح را می‌ساختند اولویت داشتند. من هم معمولاً طرح را می‌ساختم، البته طرح ساختن در آن سن و سال کار خیلی عادی نبود و به نظر بعضی‌ها غریب جلوه می‌کرد. برای «صغیر» که از شاعران معروف اصفهان بود و خود از کودکی شعر سروده بود و به همین دلیل تخلص صغیر به او داده بودند این امر پذیرفتنی بود. اما برای برخی از اعضای انجمن... بگذریم.

□ **محمدخانی:** آیا مرحوم همایی هم در انجمن شرکت می‌کردند؟

■ **موحد:** همایی هر بار که به اصفهان می‌آمد در

انجمن شرکت می‌کرد. یکبار وقتی به انجمن آمد شاعری متخلص به خاکشیر هم آمد، شما از خاکشیر شاید فقط اسمی شنیده باشید. همایی معتقد بود که بعد از عبید زاکانی کسی به قدرت خاکشیر در سرودن اینگونه اشعار نداریم و البته کتاب او جزو آثار زیرزمینی است. باری او هم آنجا بود و همایی اصرار کرد که می‌خواهم شعری از شما بشنوم. خاکشیر آدم بسیار محجوبی بود و در آن سال سن زیادی هم داشت. آمد و شعرش را در حالی که از خجالت عرق می‌ریخت، خواند. این مرد بسیار اهل مطالعه بود و شنیده‌ام که کتابخانه خوبی هم داشته است. باری من به این انجمن چند سالی می‌رفتم.

□ **رفیع زاده:** لطفاً در باره جنگ اصفهان و همکاری خود با آن توضیح بدهید، چون در آن دوره جلسات شعر و داستان هم داشتید.

■ **موحد:** جوانان در آن دوره در برابر قدما انجمنی تشکیل دادند به نام «انجمن صائب». حمید مصدق هم از بنیانگذاران آن بود. در این انجمن از جمله گلشیری و گاهی هم منوچهر بدیعی و بهرام صادقی که در آن زمان تهران بودند، شرکت می‌کردند. البته این انجمن قبل از شکل گرفتن جنگ اصفهان بود.

□ **محمدخانی:** آقای دکتر چطور شد که شما در این دوره از شعر کهن به شعر نو گرایش یافتید، یعنی چه حادثه‌ای باعث شد که به شعر نو روی آورید.

■ **موحد:** من سالها به شعر نو گرایشی نداشتم، به خصوص که معرفان خوبی نداشتم، مثلاً در انجمن کمال عده‌ای شعر نو می‌خواندند که نه تنها استعداد شاعری نداشتند، قدرت دفاع از شعر نو را هم نداشتند. مدتی

شاعرانه

هستند

گذشت تا حقوقی به اصفهان آمد، البته قبل از آن با گلشیری آشنا شده بودم. حقوقی محاسنی دارد و تاثیرهایی می تواند داشته باشد که واقعاً کم نظیر است. در همان زمان هم جنگ آرشد در تهران منتشر می شد که جهش و جریانی در شعر نو بود. در همین زمان برای ادامه تحصیل به تهران رفتم. در تهران هم جلساتی بود که در آنها حمید مصدق، رویایی، صالح وحدت، دکتر مصطفی رحیمی، جلیل دوستخواه و کسرابی شرکت می کردند. من هم به این جلسات می رفتم. در همین زمان بود که مقاله «نوعی وزن در شعر فارسی» اخوان را خواندم. می دانید، اولین چیزی که در مواجهه با شعر نو مشاهده می شود کوتاه و بلندی مصرع هاست، در صورتی که این کمترین شأن شعر نو است. وقتی مقاله را خواندم دیدم حرف معقولی است، بعد شعر خود اخوان را خواندم، بعد آثار نیما و فرخزاد و دیگران. اولین شعری هم که در قالب نو گفتم شعری بود یادآور دوران کودکی. در این شعر به یک کشف ناگهانی رسیدم. در واقع تحول اندیشه ام به شکل یک شعر نو تحقق یافت.

□ محمدخانی: لطفاً درباره نحوه شکل گیری جنگ اصفهان و ارتباط خود با آن توضیح بفرمایید.

■ موحّد: جنگ اصفهان قبل از اینکه آقای نجفی به اصفهان برود شکل گرفته بود، یعنی شماره اول آن بدون شرکت آقای نجفی درآمد. چند نفر از جمله دکتر جلیل دوستخواه، حقوقی، کلباسی و چند تن دیگر جمع شدند و با هزینه شخصی اولین شماره جنگ را درآوردند. شماره اول جنگ را آقای نجفی که در فرانسه بود، دیده بود و در آن نقد گلشیری بر ماه در مرداب خانلری را پسندیده بود، در واقع حس کرده بود که این نویسنده استعدادی دارد. این بود که وقتی به اصفهان آمد سراغ گلشیری را گرفته بود. اگر شماره دوم جنگ را با شماره اول مقایسه کنید می بینید که یک مرتبه سطح جنگ تغییر کرده است. از آن سال به بعد جنگ پا گرفت و پیش از انقلاب ده شماره از آن درآمد. دهمین شماره آن هم در تهران چاپ شد. بعد از آن متوقف شد تا بعد از انقلاب که یکی - دو شماره در اصفهان درآمد، البته به همت نسل جوانتر.

□ رفیع زاده: ارتباط شما با حلقه جنگ اصفهان چه تاثیری روی نگاه شما بر شعر داشت؟

■ موحّد: تاثیر زیادی داشت، هر بار که ما به هم می رسیدیم در باره شعر و ادبیات و داستان بحث می کردیم. با این بحثها بیشترین تاثیر را برهم می گذاشتیم.

□ رفیع زاده: فعالیت خود را در زمینه ترجمه از چه زمانی شروع کردید؟

■ موحّد: کار جدی ترجمه را با ترجمه نظریه ادبیات در تهران و با پرویز مهاجر شروع کردم. البته پیش از آن ترجمه های دیگری کرده بودم که اغلب

ترجمه متون علمی یا ادبی بود. پرویز مهاجر علاقه زیادی به شعر داشت، اصلاً عاشق شعر بود، دوستی من هم با مهاجر بر همین اساس بود. چون در یک اداره بودیم و بیشتر وقتمان با هم می گذشت، برای اینکه کمتر اتلاف وقت کنیم، گفتیم کار مشترکی بکنیم و به این ترتیب ترجمه کتاب نظریه ادبیات را با هم شروع کردیم.

□ محمدخانی: چه کسی پیشنهاد کرد که این کتاب را ترجمه کنید و چرا اصلاً این کتاب را انتخاب کردید؟ چون کتاب، کتاب سنگینی است؟

■ موحّد: پیشنهاد ترجمه این کتاب از مهاجر بود، البته کتاب، کتاب شناخته شده ای بود. آقای نجفی ترجمه فرانسه آن را داشت و سیامک مهاجر که از اقوام پرویز مهاجر بود، ترجمه آلمانی آن را. در همان سال قبل از عقد قرارداد با فرانکلین چند فصل آن را چاپ کردیم و از قرار معلوم آقای دریابندری و آقای کریم امامی و احتمالاً آقای احمد سمعی ترجمه را پسندیده بودند. در هر صورت با فرانکلین قرارداد ترجمه را بستیم و کتاب را ترجمه کردیم، کار، کار مشکلی بود و نوعی خطر کردن.

□ رفیع زاده: شیوه ترجمه این کتاب به چه صورت بود؟

■ موحّد: شیوه کار بدین طریق بود که پس از وقت اداری به خانه من یا خانه مادر پرویز می رفتم. قسمتی را که می خواستیم ترجمه کنیم قبلاً هر کدام مطالعه کرده و لغات و معادل ها را انتخاب کرده بود، یک روز من ترجمه جمله ها را پیشنهاد می کردم و یک روز او و این برای آن بود که کار تحرک داشته باشد و خسته کننده نشود. در واقع به صورت یک گفتگو این کار را انجام می دادیم. جالب توجه این است که از تسلیم ترجمه به ناشر در ۱۳۵۴ تا انتشار آن در ۱۳۷۳ حدود بیست سال طول کشید. الآن هم بیش از شش سال از چاپ اول آن می گذرد و ناشر به تجدید چاپ کتابی چنین اساسی که جایزه ترجمه سال را هم برده است و در بازار هم نایاب است هنوز اعتنایی ندارد!

□ یوسف ثانی: چون کار مشترک، آنهم در زمینه ترجمه به ندرت صورت می گیرد، آیا تجربه موفقی از این کار مشترک داشتید یا فکر می کنید که اگر به تنهایی ترجمه می کردید بهتر بود. چون بعد از آن هم شما کاری های انفرادی زیادی در زمینه ترجمه انجام داده اید.

■ موحّد: ببینید اگر دو نفری که مشترکاً کار ترجمه را انجام می دهند صلاحیت های متفاوت داشته باشند بد نیست. اما اگر از هر نظر در یک سطح باشند، گمان نمی کنم کار درستی باشد. ترجمه هایی که بعداً کرده ام، مثلاً مقاله گودل، یک مقاله ده صفحه ای است اما یک ماه روی آن وقت گذاشته ام یا مقاله «صدق ریاضی» از پل بناسراف. این دو مقاله که در نشر ریاضی چاپ شد از

مراجع مهم فلسفی هستند، خب اینها در حوزه تخصص من است و لازمی ندارد که آنها را با دیگری ترجمه کنم. اما کتابی مثل مستقدان فرهنگ زا که پاراگرافهای دشواری دارد و از نویسندگان مختلف نقل قول آورده با سبکهای مختلف، می توان با شخصی مثل مهاجر یا منوچهر بدیعی ترجمه کرد و کار را بر خود آسانتر کرد. راه دیگر این است که یکی ترجمه کند و دیگری ویرایش، به خصوص که بعضی بیشتر اهل ترجمه اند و بعضی بیشتر اهل ویرایش.

□ دهقانی: شما در رویکرد به شعر نو، از نیما، اخوان و فرخزاد نام بردید، از شاملو چطور، آیا او نیز در گرایش شما به شعر نو مؤثر بوده یا نه؟

■ موحّد: تا جایی که به یاد دارم زبان و بیانم تحت تاثیر هیچ شاعری نبوده و اگر دقت کرده باشید شعرهایی که تاکنون چاپ کرده ام زبان مستقلاً دارد. شاید دلیل آن هم گریز آگاهانه و ناآگاهانه از تقلید است. در دوره دبیرستان خمسة حکیم نظامی را تماماً خوانده بودم. کمتر شاعر سبک هندی بود که آثار او را نخوانده باشم. با سعدی از دوره دبیرستان مانوس بودم، با شاعران معروف قدیم و جدید دیگر هم آشنا بودم. حافظ هم که جزو ذهن مشترک همه ماست. این بود که با زبانها و سبک های مختلف ادبی آشنا بودم. با این توجهی که به زبان و بیان داشتم بعید بود که تحت تاثیر زبان شاعر خاصی قرار بگیرم، البته این زبان و بیان در شعر ساز و کار خیلی پیچیده تری دارد و عوامل بسیاری باید دست به دست هم بدهند تا صدای تو صدای تو باشد.

□ دهقانی: البته از لحاظ تاثیر زبان عرض نمی کنم، از این نظر که شما گفتید آثار اینان را خوانده اید، چرا از شاملو اسمی نبردید؟

■ موحّد: این عمدی نبود من همیشه به شعر شاملو توجه داشته ام.

□ رفیع زاده: پس از بازگشت به تهران چگونه وارد دانشگاه شدید؟

■ موحّد: پس از بازگشت آمادگی به کار خود را اعلام کردم و در همان زمان در مرکز نشر دانشگاهی به پیشنهاد آقایان فانی و دکتر معصومی همدانی، کلاس منطقی دایر کردم. یک دوره منطق و یک دوره فلسفه منطق در آنجا با همکاری آنان تدریس کردم. البته آنها همگی اهل فضل و بعضی هم از اساتید دانشگاه بودند.

□ محمدخانی: چطور شد که از فیزیک به ریاضیات رفتید و فیزیک را ادامه ندادید؟

■ موحّد: این سوال خوبی است. ببینید وقتی می خواستم از ایران بروم از اخذ فوق لیسانس فیزیکم ۵-۶ سالی گذشته بود. اینکه چرا پس از فوق لیسانس فیزیک، فیزیک را با همه علاقه ای که به آن داشتم کنار گذاشته بودم داستان دیگری است.

در آن سالها غرق ادبیات شده بودم. در ضمن منطق را هم با علاقه خاصی می خواندم. نکته مهم اینجاست که وقتی به دپارتمان فلسفه لندن رفتم، دیدم این پراکندگی علاقه های مرا تنها فلسفه می تواند سامان دهد. فلسفه تحلیلی تنها فلسفه ای بود که می توانست مجموعه تحصیلات رسمی و غیررسمی، ذوقی و علمی و ادبی مرا به هم پیوند دهد. فلسفه تحلیلی بدون علم عمقی پیدا نمی کند، منطق ریاضی را بدون ریاضی نمی توان فهمید. رابطه شعر و ادبیات با فلسفه هم که رابطه ای است نزدیک و قدیمی. خلاصه آنکه دیدم فلسفه تحلیلی همان فلسفه ای است که می تواند دانه های این سبزه را به هم ارتباط دهد.

□ محمدخانی: شما اشاره کردید به رابطه ادبیات و فلسفه. لطفاً درباره این دو توضیح دهید. چون فلسفه علم یا تحلیل و زمینه نظر سر و کار دارد ولی ادبیات با خیال و احساس. در دوره قدیم و جدید تاثیر و تاثیر این دو را چگونه ارزیابی می کنید.

■ موحّد: روزی یکی از شاعران جوان پیش من آمد و گفت شما تنها کسی بودید که گفتید کتاب فلسفی بخوانم، ولی الآن که کتاب فلسفی دست می گیرم، بعضی از شاعران جوان به اعتراض می گویند چرا داری وقت خودت را تلف می کنی، ببینید این خط فارق کشیدن بین رشته ها یک چیز قدیمی است که خوشبختانه دیگر مرسوم نیست. واقع این است که در قدیم قدیم هم چنین خط کشیهایی نداشته ایم.

در سال ۱۹۵۰ یعنی ۵۰ سال پیش کواپن در مقاله «دو حکم جزمی تجربه گرایی»، که معروفترین مقاله فلسفه تحلیلی است نوشت: برای من فرض وجود اشیاء مادی همان اندازه اسطوره است که خدایان هومری. از این جمله ساده نگذردید. ما خیال می کنیم ادبیات و به خصوص شعر که آشکارا زبان استعاری دارد چیزی است کاملاً جدا از علم. من می خواهم بگویم که اصلاً زبان علم هم استعاری است. زمانی بود که ما فکر می کردیم افلاک مثل پوست پیاز روی هم چیده شده اند، در واقع به کمک این استعاره می خواستیم جهان را توصیف کنیم. الآن هم که راجع به الکترون و پروتون حرف می زنیم باز زبان، استعاری است. زبان طبیعی هم که باز تاب تعبیر ما از جهان است پر از استعاره است. کودک از همان ابتدا شاعرانه حرف می زند، به جهان نگاه می کند، در عدم تشابهات، تشابهاتی می بیند و رابطه ای بین آنها ایجاد می کند و این یعنی زبان استعاری. حرف من این است که این خط کشی که در عمل نبوده چرا باید هم چنان حفظ شود؟ بشر از افسانه و اسطوره شروع کرده و همین طور آمده تا به امروز که دوران علم است اما زبان ماهیت استعاری خود را هم چنان حفظ کرده است. ما در ریاضیات هم استعاره داریم. منتها تنها چیزی که می توانیم بگویم این است که در ادبیات و هنر، احساس و عاطفه تجلی بیشتری دارند. در شعر عناصر اصلی عبارتند از: اندیشه، تخیل، استعاره، عاطفه و احساس و زبان، از این پنج عنصر تخیل و استعاره و اندیشه در همه علوم و علوم انسانی و فعالیت های هنری مشترکند.

ما با این عناصر جهان را معنا می دهیم و جهان را تفسیر می کنیم. واقع این است که من نقش عاطفه و احساس را در علوم و حتی ریاضی هم می بینم. خلاصه اینکه به جز زبان، که هر هنری زبان خاص خود را دارد، بقیه عناصر بین همه علوم و هنرها مشترک است. ما فعالیتی به نام فلسفه محض، شعر محض و علم محض نداریم. کسی که نمی خواهد فلسفه بخواند، علم بخواند، فیزیک بخواند، در واقع طیف رنگین و پیوسته ذهن خودش را می خواهد از رنگهایی خالی کند. از یک چاه خشک چه می توان بیرون کشید. شما کدامیک از شاعران بزرگ را سراغ دارید که به علوم زمان خود اگر نه مسلط به حد کافی آشنا نبوده باشند؟ شما مولوی را ببینید که چه تسلطی به فرهنگ اسلامی داشته یا حافظ را نگاه کنید که چه اشرافی بر معارف زمان خود و به خصوص ادبیات فارسی و عربی داشته و ترکیب زیبایی نبوده که از نظر او مخفی مانده باشد. یا خیام که او را بزرگترین ریاضی دان یک دوره می دانند و بنا به تحقیق برخی اروپائیان، که من به دقت این تحقیق اعتقاد دارم، فیتزجرالد با ترجمه رباعیات خیام مدرنیته را به اروپا معرفی کرده. در قرن هم همینطور. البوت که الآن شاعر شاخص قرن بیستم است در آکسفورد تحصیلات فلسفی کرده و زمانی می خواسته تدریس فلسفه بکند. خلاصه اینکه این خط کشی های متداول به خصوص خط کشی میان ادبیات و فلسفه هیچ اعتباری ندارد. هر که در دنیای امروز ذهنش با این مسائل آشنا نباشد بدون تردید کارش در جایی خواهد لنگید.

□ رفیع زاده: البته فکر می کنم که منظور آقای محمدخانی این نبود که مثلاً کسی که شاعر است نباید فلسفه بداند و یا اگر کسی اهل فلسفه است نباید شعر بگوید، منظورشان این است که این دو چه چیزی به هم می دهند.

■ موحّد: آنچه همه در موضوعات مربوط به این بحث ذکر کرده اند تاثیر فلسفه بوده است بر ادبیات. در این مورد بحثی نیست، اما در مورد تاثیر ادبیات بر فلسفه هم بحث های زیادی می توان کرد. هر هنرمندی، به خصوص در دنیای جدید، زبان استعاری خاص خود را دارد و با این زبان به گونه ای امور آفاق و انفسی را تعبیر می کند، این که نتیجه کار چه خواهد شد بستگی به وسعت مشرب و گستردگی آگاهی او دارد. ما از یک سو ارسطوی فیلسوف را داریم که استعاره را چیزی جز تزئین کلام نمی داند و از سوی دیگر نیچه شاعر و فیلسوف را که زبان را اساساً استعاری می داند. نیچه نمونه بارز به هم ریختن مرز قراردادی فلسفه و ادبیات است. و اگر او را بیشتر شاعر بدانیم تاثیر آثار او بر فلسفه قرن بیستم نمونه اعلاّی تاثیر ادبیات بر فلسفه است. حالا اجازه بدهید برای تعمیق این بحث به کتابی اشاره کنم که همین روزها با ترجمه ای شیوا منتشر شده. منظوم کتاب تجربه مدرنیته نوشته مارشال برمن و ترجمه مراد فرهادپور است. در تجربه مدرنیته ببینید چگونه نویسنده، جهان مدرن را با تمام ویژگی های آن از دل ادبیات بیرون می کشد، از داستایفسکی، از گوگل، از بودلر، از گوته. وقتی سخن از اندیشه در ادبیات می شود، دقیقاً اینهاست، یعنی اینان بصیرتهایی دارند،

چیزهایی را می بینند و بیان می کنند که بر مباحث فلسفی تاثیر می گذارد. من شکی ندارم که بسیاری از فیلسوفان مدیون بصیرتهای شاعرانه هستند. فراموش نکنیم که فیلسوفان نخستین یونان پیش از سقراط شاعر بودند. آثاری که از آنان به جامانده اغلب شعر ناب است. تکیه های دیگر بر این فیلسوفان و به طور کلی شعر به همین سابقه تاریخی برمی گردد. (البته این بدان معنی نیست که همه حرف های هایدگر را قبول داشته باشم. در فلسفه مرید بودن یعنی فاقد فکر بودن، فاقد نیروی انتقادی بودن) در این مقوله یعنی تاثیر ادبیات بر فلسفه حرف های فراوانی دارم. این حرف ها در فرهنگی که ادبیات و شعر آن، همیشه غلبه آشکار بر فلسفه داشته و خیامی دارد که مرز شعر و فلسفه و ریاضیات را در چنان حد بیرون از زمانی به هم می ریزد واقعاً تازگی ندارد، اما اجازه دهید این بحث را با این بصیرت منتقدان ادبی امروز پایان دهم که می گویند تعدد و پراکندگی نظریه های ادبی قرن بیستم فرصتی فراهم آورده که فیلسوفان با مطالعه در شکل هنری، توجه کنید، شکل هنری متون فلسفی به ماهیت و محتوای فلسفی این متون پی ببرند.

□ یوسف ثانی: شاید سوال روشنتر اینگونه باشد که فلسفه یک رابطه ای می تواند با همه علوم داشته باشد. مثلاً اگر یک جامعه شناس فلسفه بداند برایش مفید خواهد بود. اما امروزه در روزگار ما به نظر می آید که ارتباط فلسفه با ادبیات خیلی عمیقتر و روشنتر از گذشته است و بیشتر شده است. گاه بحث های ادبی از دل بحث های فلسفی بیرون می آید، یا بالعکس. اینجا چه خصوصیتهای هست یا چگونه است که اینها اینهمه بهم نزدیک شده اند؟ مثلاً به نظر من فلسفه یک نحوه نگاه کردن به عمومی ترین و جامع ترین مسائلی است که مربوط به حیات و بشر و بطور کلی جهان است. ادبیات هم یک نحوه نگاهی است به عالم از سوی انسان و به خود انسان. شاید از این حیث است که یک جوری این دو می خواهند به جهان و انسان بنگرند و درباره او سخن بگویند و این است که بهم نزدیک تر شده اند. البته نمی دانم که این بحث متعلق به حال است یا نه؟ ممکن است در گذشته هم صدق کند. اما هنوز نمی دانم که این دو امروزه چرا به یکدیگر نزدیک شده اند.

□ محمدخانی: برای تکمیل سوال آقای یوسف ثانی باید بگویم که در بررسی نزدیکی فلسفه و ادبیات، دیدم که نظریه و نقد ادبی موثر بوده، یعنی در واقع نقد و نظریه ادبی است که ارتباط فلسفه و ادبیات را در قرن بیستم برقرار می کند. در گذشته هم اگر ارسطو را مثال بزنیم در بوطیقا یا نقد شعر او این مسئله وجود داشت. در ادبیات خودمان هم گاه به شاعران بزرگ، حکیم اطلاق می شود. آیا فلسفه از طریق نقد و نظریه ادبی است که با ادبیات ارتباط برقرار می کند یا از طریق های دیگری هم می تواند ارتباط برقرار کند؟

■ موحّد: ببینید یک قسمت ادبیات، هنر است یعنی رمان و شعر و نمایشنامه و یک قسمت هم نقد ادبی. در نقد ادبی اصلاً بحثی نداریم که کسانی که در نقد ادبی کار می کنند، از فلسفه بهره می گیرند، اما اینکه نقد ادبی

بتواند به فلسفه چیزی بدهد مسئله‌ای است که باید بحث کنیم. ببینید، ریچاردز آدمی است که در زیبایی‌شناسی ظاهراً حرفهای فلسفی وارد نقد ادبی کرده، ولی واقعیت این است که این حرفهای فلسفی که وارد نقد ادبی کرده از تامل در خود آثار ادبی به دست آمده. وقتی معنای توصیفی و معنای عاطفی را از هم جدا می‌کند و حوزه صدق را بر یکی اصلاً قابل اطلاق نمی‌داند و بر دیگری می‌داند، این با دقت در ادبیات است که به این نکته فلسفی می‌رسد. ما برای ارزیابی ادبیات معیار می‌خواهیم. معیار را که نمی‌توانیم از بیرون ادبیات بر آن تحمیل بکنیم. حرفهایی که کالریج راجع به مثلاً جدا بودن قوه خیال از قوه وهم می‌زند و می‌گوید وهم تصاویر را گردآوری می‌کند و تخیل از آنها یک چیز ارگانیک می‌سازد، این در واقع با توجه به هنر شاعری خودش و با توجه به شعر است که می‌گوید. بنابراین مقدار زیادی از مباحثی که در زیبایی‌شناسی داریم با توجه به آثار ادبی مطرح شده‌اند. اول باید یک اثر ادبی باشد تا ناقدی پیدا شود. هم چنین نوع کار بکت و نوع کار هرولد پنیتر محتوی پیامی است که نظیر آن را به صورتی دیگر در فلسفه تحلیلی می‌توانیم ببینیم، حرفهایی است که گودمن و دیویدسون و کواپن می‌زنند، که چه اندازه می‌توانیم مدلول را شناسایی کنیم، تا چه اندازه می‌توانیم دلالت‌شناسی داشته باشیم. خلاصه به همان اندازه فلسفه در ادبیات است که ادبیات در فلسفه است. باید دست از این خطا کشیهای پررنگ برداشت.

□ سیدعرب: بحث از ادبیات و فلسفه پیشینه‌ای دارد و آن نسبت میان اندیشه و زبان است. این نسبت به نسبت ماهیت فلسفه در هر عهد، تغییر می‌کند. فلسفه و ادبیاتی که جنابعلی از آن سخن می‌گوید ترکیبی از فلسفه تحلیلی و ادبیات مدرن است که هر دو مبتنی بر خودبنیادی انسان و اصالت صورت است. آیا گمان نمی‌کنید در گذشته چنین نسبتی نبوده و زبان و اندیشه به گونه‌ای دیگر با یکدیگر مرتبط بوده‌اند؟

□ دهقانی: این سوال را من می‌خواستم این گونه بیان کنم که آیا خود همین که می‌گویید بین فلسفه و ادبیات و خود زبان ارتباط هست، از عوارض مدرنیته نیست؟ یعنی آیا در گذشته هم همین طور بوده یا بعد از مدرنیسم اینگونه شده است؟

■ موحّد: این بحث دیگری است. بعضی می‌گویند مردم در گذشته طور دیگری نگاه می‌کردند و نسبتشان با وجود یک جور دیگری بوده، من وارد این بحث نمی‌خواهم بشوم. آنچه می‌خواهم بگویم این است که در حوزه فلسفه تحلیلی راجع به شعر حافظ خیلی عینی تر می‌توانم حرف بزنم تا اینکه کلیاتی بگویم و نتیجه بگیرم که او لسان غیب است، یا با حقیقت وجود روبرو است، و با حقیقت جهان آشناست، اینها خیلی ادعاست. حقیقت خیلی دور تر از اینهاست. ما هر جور که زبان را به کار ببریم باز مجازی است و این فاصله باعث می‌شود که برخورد ما با جهان استعاری باشد. مدعی شهود و عرفان هم که باشیم باز جهان را به قامت زبان و

استعاری می‌بینیم. اصلاً زبان عرفان استعاری‌ترین زبان است. اما بعضی‌ها دنبال کشف مسائلی در هنر و شعر هستند که به نظر من اصلاً در آنجا نیست. من به جد منکر این هستم که در شعر حافظ چیز خیلی فوق‌العاده‌ای از آن گونه که می‌گویند باشد. شعر حافظ شیئی هنری است. شیئی هنری که از دل زبان برمی‌آید، مثل مجسمه‌ای که از دل سنگ تراشیده می‌شود. شعر هم شیئی زیبا است که از دل زبان بیرون کشیده شده و توفیقش در این است که زیبا باشد. اگر زیبا باشد می‌پذیریم راجع به آن بحث کنیم. اما اگر اصلاً آن زیبایی را نداشت، بحثی نداریم. اما آنهایی که می‌گویند اشعار حافظ معنای عجیبی دارد، اغراق می‌کنند. بگذارید مثالی بزنم. این مضمون که ما از جهان چیزی نمی‌دانیم مضمونی است عادی و متداول. همین مضمون را حافظ بارها و بارها در شعرهایش تکرار کرده: مثلاً

چيست اين سقف بلند ساده بسيار نقش
هيچ دانا زين معما در جهان آگاه نيست

یا
آنکه پرنقش زد این دایره مینایی
کس ندانست که در گردش پرگار چه کرد

یا
ساقیا جام می‌ام ده که نگارنده غیب

نیست معلوم که در پرده اسرار چه کرد
خوب، ما چرا از این ابیات لذت می‌بریم؟ واقعاً حافظ در این ابیات حرفهای خیلی غیرعادی زده است؟ شاید خیال کنید این حرفها مخالف آن حرفهایی است که درباره بصیرتهای شاعران زدم. اینجا مسائل دقیق و لغزنده می‌شوند. ببینید مسئله دستیابی به حقیقت چیزی است و تعبیر استعاری از حقیقت در حدی که می‌توانیم چیز دیگر، مخالفت من با کسانی است که

گویي حقيقت در مشتشان است. این است آن چیزی که نمی‌پذیرم و اغراق و غلو می‌دانم. من می‌گویم حافظ و امثال حافظ در این شعرها هیچ چیز غیرعادی نگفته آنچه در اینجا مهم است، شعریست شعر است.

وقتی شعر، شعر باشد، از حد زبان عادی فراتر می‌رود، یعنی کاری جداگانه بر روی زبان انجام می‌شود و وقتی کاری جداگانه روی زبان انجام شود، این دیگر زبان عادی نیست. این همان زبان لذت زیبایی بی‌غرضانه‌ای است که کانت در تعریف هنر گفته. هیچ مسئله مهم و قابل کشفی که برخی می‌توانند کشف کنند و دیگران نمی‌توانند نیست. اگر هست یک نمونه نشان دهند، البته می‌توان دست به تعبیرهای دور از ذهنی زد که آنهم باز استعاره در استعاره است. وقتی تراکل، شاعر معروف از پیش هایدگر بیرون آمد، گفت حرفهایی که این آقا می‌زند هیچ ارتباطی با شعر من ندارد، این هم تعبیری است بین همه تعبیرها. من نه برای شاعر، ارزش خدایی قائلم، نه معتقدم پیام آور دنیای غیب است، شاعر آدمی است با خصوصیات و قدرتی که می‌تواند زیبایی بیافریند.

□ سیدعرب: جناب آقای دکتر، مطالبی که درباره حافظ می‌فرمایید، قبلاً هم گفته‌اند. حافظ و شعری که شما از آن سخن می‌گویید، صورتی بی‌معناست و این قابل تفسیر نخواهد بود. آیا این شعر مزبور با معنا نیست و نسبت ظاهر و باطن با یکدیگر ندارند؟ استعاره‌ای که شما بر آن تأکید می‌کنید در کجای صورت قابل اشاره است. شما حافظ را در حد صورت تنزل داده‌اید.

■ موحّد: ببینید جدا کردن معنا و صورت بحثی است متروک و از اعتبار افتاده. نقد ادبی پس از قرن‌ها به این مرحله رسیده است که اثر هنری مثل این نیست که این کاغذ را بگیریم و بعد به شکل جعبه درآوریم، بلکه مثل

دانه‌ای است که می‌کاریم و سبز می‌شود و بالا می‌آید و رشد می‌کند. فرم یک چیز ارگانیک است. تمام لایه‌های صوتی، لایه‌های معنایی، تداعی‌های لغوی و فرهنگی دست به دست هم می‌دهند تا یک شعر را شعر کنند و یک بیت را بیت حافظ.

زین دایره مینا خونین جگرم می‌ده

تا حل کنم این مشکل در ساغر مینایی
موزیک شعر را در نظر بگیرید. بازی با دایره و مینا را در نظر بگیرید، اینها چیزهایی است که شعر را شعر کرده. و آلا کدام مشکل را حافظ می‌خواهد حل کند؟ زیبایی این شعر مقداری هم مادیون ابهام آن است حالا اگر کسی بگوید بله منظورش چیز عجیبی است که شما نمی‌دانید ولی من می‌دانم، خوب لابد او می‌داند، ولی من از این بیت معنایی بیش از این نمی‌فهمم. اصولاً ابهامی که در کار حافظ هست به خاطر این است که توانسته آن فرم ارگانیک را بیافریند. وقتی این را داشته باشیم معنا خود بخود چند لایه می‌شود. ما نمی‌توانیم روی موقت، نقش قالی کاشان را بزنیم. چون این ماده نمی‌تواند آن نقش را قبول کند. جدا کردن صورت از محتوا یک انتزاع بی‌اساس است. اگر بگوییم حافظ آمده یک محتوا را گرفته و یک صورت عالی به آن داده، حرف دقیقی نزده‌ایم. اگر برای حافظ هنر مطرح نبود، چرا نرفت فلسفه بخواند؟ اصلاً چه کار داشت به شعر؟ چرا آمد خود را درگیر وزن و قافیه کرد؟

سیدعرب: بنده نمی‌توانم پاسخ شما را بدهم اما می‌توانم بگویم که حافظ اساساً در قید مطالبی که شما می‌فرمایید نیست. او به تنها چیزی که فکر نمی‌کند، وزن و قافیه است. البته نه به این معنا که به آن اهمیت نمی‌دهد، بلکه ضمن رعایت این اصل او بدنبال این معناست که یا شعر از رخ اندیشه نقاب بردارد. او شاعر و عارف متفکری است که در سخن خود عالم و آدم را تفسیر کرده و تفسیر او کاملاً موحدانه است. شعر او تنها احساس و عواطف انسانی نیست. حافظ آنچه را اندیشیده در قالب شعر، رمز و اشاره بیان کرده تا از قید صدق و کذب منطقی نثر را خلاص کند. در واقع شعر از مقوله انشاء است.

موحد: خوب، اگر شعر از مقوله انشاء است، پس نمی‌تواند مدعی حقیقتی باشد.

سید عرب: قضایای انشایی هر چه باشند، کاذب نیستند بلکه حامل معنایی هستند که آن معنا به صدق و کذب نمی‌آید. یعنی قضایای انشایی، بی معنا و تهی نیستند و فقط در مقایسه با مرکب تام آنها را ناقص می‌دانند.

دهقانی: دکتر شهیدی می‌گفتند که حافظ مطلقاً حرفی نزده است که گذشتگان نگفته باشند. هیچ چیز تازه‌ای در حافظ نیست. از نظر فرم که می‌فرمایید، ببینید یک شاعر زبردستی مثل حافظ اگر فرض کنید فقط پنجاه سال شعر می‌گفته، در پنجاه سال حداکثر پنج هزار بیت شعر گفته. شما این را از نظر آمار توزیع کنید، ببینید به هر روز چند بیت می‌رسد؟ بقیه وقتش را چه می‌کرده؟ وقتی غزلی می‌گفته یک ماه می‌نشسته آن را بالا و پایین می‌کرده و مثل یک

مجسمه‌ساز تراش می‌داده، به همین دلیل اینهمه اختلاف در نسخه‌های شعر او هست. خودش ابتدا یک چیزی می‌گفته، بعد میان مردم پخش می‌شده و بعد دوباره تصحیح می‌کرده و دوباره میان مردم پخش می‌شده. اصلاً کار شاعر همین است و فقط با زبان سر و کار دارد و آلا به نظر من هم هیچ چیز تازه‌ای نگفته است.

سیدعرب: به هر حال من به هیچ وجه با عقیده شما موافق نیستم و نمی‌توانم گفته‌های شما را بپذیرم.

محمدخانی: بر فرض که حافظ زبان را تراش داده، مولوی که این کار را نکرده و زبان برایش مطرح نبوده، بلکه تنها می‌خواسته اندیشه‌اش را بیان کند و برای همین است که وقتی شعری می‌گفت دیگر بر نمی‌گشت آن را تغییر دهد. پس شعر فقط از مقوله زبانی و هنری بیان نمی‌شود.

موحد: البته در نسخه‌ای از مثنوی که در دست است گویا مولوی هم بر می‌گشته و تصحیحاتی می‌کرده، غزلیاتش داستان دیگری است.

یوسف ثانی: البته نه غزلیات، بلکه خود مثنوی هم دریایی است که وقتی آدم در آن غوطه می‌خورد، می‌بیند که حرفهای او با آثار دیگران فرق دارد، البته شاید اختلاف یک مقدار مبنایی باشد، یعنی اینکه کسی از اساس با بنیاد اندیشه‌هایی که او طرح می‌کند موافق نباشد، بنابراین اصلاً آن را اندیشه نداند. شما با آن نوع اندیشه‌ای که پشت آن ایستاده و حرف می‌زند توافق ندارید. وقتی کسی با عالم غیبی موافق نیست پس چرا باید گفت که غیبش حرف حسابی است، نه اصلاً غیبش هم حسابی نیست. اما اگر هست پس هر چه می‌تواند درباره آن عالم غیبی بگوید می‌تواند حسابی باشد و در عین حال زیبایی شعری هم داشته باشد یا نداشته باشد.

موحد: من با این حرف شما تا حدودی موافقم اما مگر حرفی از انکار عالم غیب در میان بود؟ به خاطر داشته باشید که مسئله این نیست که مولوی با عالم غیب ارتباط داشته یا نه. مسئله این است که شعریت شعر چیزی است و ارتباط با عالم غیب چیز دیگر، اگر جز این بود باید همه عرفا شاعر بودند. من شعر شاعر را به اعتبار شعریت نقد می‌کنم نه به اعتبار ارتباط با عالم غیب.

رفیع زاده: در واقع دو نوع شعر در آثار مولوی می‌توان دید، یکی شعری که مثل شعر حافظ است مثل غزلیاتش و یکی دیگر اشعاری که در صدد ابراز اندیشه است و اگر مولوی امروز بود شاید آنها را به نثر می‌نوشت.

موحد: مسلماً اگر بسیاری از بیت‌های مثنوی را به نثر بنویسند ارزش آنها نه تنها کم نمی‌شود بلکه شاید زیادتر هم بشود.

محمدخانی: من دیده‌ام که بعضی‌ها نقد ادبی را عین فلسفه می‌دانند، شما چه نسبتی بین نقد ادبی و فلسفه

برقرار می‌کنید.

موحد: نقد ادبی البته حوزه‌ای محدودتر است. اما در هر صورت بر این مسئله تکیه دارم که جدا کردن حوزه‌های مختلف فکر از یکدیگر، تقسیم‌بندی‌هایی است که نه تنها در عمل بلکه در نظر هم دیگر طرفدار ندارد. اینجا داریم به حوزه دیگری قدم می‌گذاریم. در واقع وارد بحث دیگری می‌شویم.

محمدخانی: یکی از مواردی که ما خیلی با آن برخورد داریم نگاه نو به ادبیات گذشته است و گاه بحث افتراق ادبیات کلاسیک و معاصر در دانشگاه‌ها مطرح می‌شود. اگر چه بدون پشتوانه ادبیات کلاسیک نمی‌توانیم به ادبیات معاصر استناد کنیم ولی باز می‌بینیم که افتراق ادبیات کلاسیک و معاصر مطرح است. کتاب سعدی شما در این سالها نمونه بارز همین نگاه است، یعنی نگاه نو به ادبیات گذشته. شما بر این مسئله غلبه کرده‌اید. حال می‌خواهم بدانم ضعف ما در چیست که به ادبیات گذشته خود توجه چندانی نداریم و در واقع چرا با نگاه نو به ادبیات گذشته نمی‌نگریم؟ آیا مسائل تسلط شما بر شعر نو و آمدن از ادبیات کلاسیک و شعر کهن به سوی شعر نو سبب پیدایش این دیدگاه‌ها شده یا عوامل دیگری در آن نقش داشته؟ آیا دانستن فلسفه و نظریه‌های ادبی جدید جهان فقط مؤثر بوده یا اینکه آمدن شما از ادبیات کلاسیک به نو در این مورد مؤثر واقع شده؟

موحد: البته هر دو مؤثر است، جاهایی هست که راجع به خلاقیت و تخیل صحبت می‌کنم تا نشان دهم زندگی شاعر را نمی‌توان معیار شناسایی آثار او کرد. یا حرفهایی را نقل و رد می‌کنم که رایج شده و به شکل شعار درآمده، ولی در نقد ادبی امروز اعتباری ندارد. هم چنین در آنجا به نقد نظریه تزیینی عالم بدیع و بلاغت پرداخته‌ام. این یک نظریه ارسطویی است که می‌گوید استعاره برای زینت کلام به کار می‌رود، اما چنان که در این بحث بارها تکرار کردم استعاره جزو ذات کلام است. اصلاً اینکه جهان را استعاری ببینیم جزو ذات زندگی ماست، این نوع نگاه تزیینی به نقد قدیمی ما غلبه داشت. شما اگر سخن و سخنوران فروزانفر را بخوانید می‌بینید بر این ذهن وقاد هم همین نظریه مسلط است. فلان شاعر تشبیهاتش مضمحل است یا استعاره‌هایش مرسل یا مضامینش فلسفی. اینکه نقد نمی‌شود، شعر را باید به عنوان شعر نگاه کرد، به عنوان یک شیئی هنری نگاه کرد. خوب این دیدگاه‌ها را یک مقدار از فلسفه، یک مقدار از مطالعات شعری و نیز تجربیاتی که خودم در شعر دارم اخذ کرده‌ام.

محمدخانی: شاید بتوانیم بگوییم که نگاه قدیمی گزارش و تحلیل است تا نقد. مثلاً در ۵۰-۶۰ سال اخیر که منتقد خوب و دقیق نداشته‌ایم شاید علتش این باشد که بیشتر نگاه گزارشی و تحلیلی بوده، یعنی پایه‌های نگرش جدید را نداشته‌ایم.

موحد: قدمای ما راجع به خود شعر خیلی حرف نمی‌زنند و وقتی هم بخواهند چیزی بگویند بیشتر یا

راجع به معناست یا بیشتر می‌روند سراغ سال تولد و وفات و شرح حال، نمونه متداول آن هم تاریخ ادبیات ذبیح‌الله صفاست و بهترینش هم سخن و سخنوران. واقعاً از یک حدی بالاتر نمی‌روند، درباره حافظ حرفهای زیادی می‌توان زد، حرفهای کاملاً تازه. در سعدی از زبان و سبک سعدی اخلاقیات او بیرون کشیده شده است. فصل آخر کتاب همین است. اخلاقیات و زمانه حافظ را هم می‌توان از زبان و سبک شعر حافظ بیرون کشید و نشان داد که چرا آن زمان این شعر را ایجاب می‌کرد. تفاوت عظیمی بین سعدی و حافظ وجود دارد. صراحت در سعدی و عدم صراحت در حافظ. چرا حافظ این کار را کرده، این را از شعرش می‌توان فهمید، از متن خود شعر که البته منظوم تنها معنی نیست. ولی آنها مدام در پی شواهد خارج از متن هستند، دنبال شواهد تاریخی هستند و به این ترتیب متن را به فراموشی می‌سپارند، مشکل این است، هر چند درخشش‌هایی هم هست. همین نقل قولی که از آقای دکتر شهیدی کردید گفتنش دقت نظر و استقلال رای می‌خواهد.

□ یوسف ثانی: چون زمینه اصلی کار شما منطق بوده و الان در ایران فعلی ما، منطق جدید، شاگردپروری، تالیف و تدریس را بیشتر از همه مدیون شماست، خوب است بدانیم که غیر از علاقی ادبی که داشتید و مطالعات فیزیک و فلسفه، منطق و توجه شما به آن از کجا و چگونه شروع شده است؟

■ موهّد: وقتی دانشجوی دانشکده علوم بودم، اول تابستان به انتشارات نیل رفتم و در آنجا کتابی دیدم با عنوان مدخل منطق صورت. از فروشنده سوال کردم که این کتاب چیست؟ گفت: خب این هم کتابی است مثل سایر کتابها. کتاب را خریدم و رفتم به اصفهان. در آنجا چنان جذب کتاب شدم که در عرض سه ماه آن را خواندم و همه مسائلی را هم حل کردم. این حد اطلاع من از منطق بود تا وقتی که در ایران بودم. اما بعد با کمال تأسف متوجه شدم که این ضمناً بالاترین حد اطلاعی است که هر کسی در ایران از منطق جدید دارد. بعد جایی خواندم که مرحوم بزرگمهر می‌خواهد کتاب جدیدی در منطق ترجمه کند. با شوق فراوان منتظر ترجمه کتاب شدم. وقتی کتاب چاپ شد، آن را گرفتم و شروع کردم به خواندن. در چند صفحه اول متوجه شدم که متأسفانه مترجم اهل کار نبوده است، بعد نقدی بر کتاب نوشتم که جریان طولانی پیدا کرد. خلاصه وقتی می‌خواستم از ایران بروم، آقای علیرضا حیدری گفت که

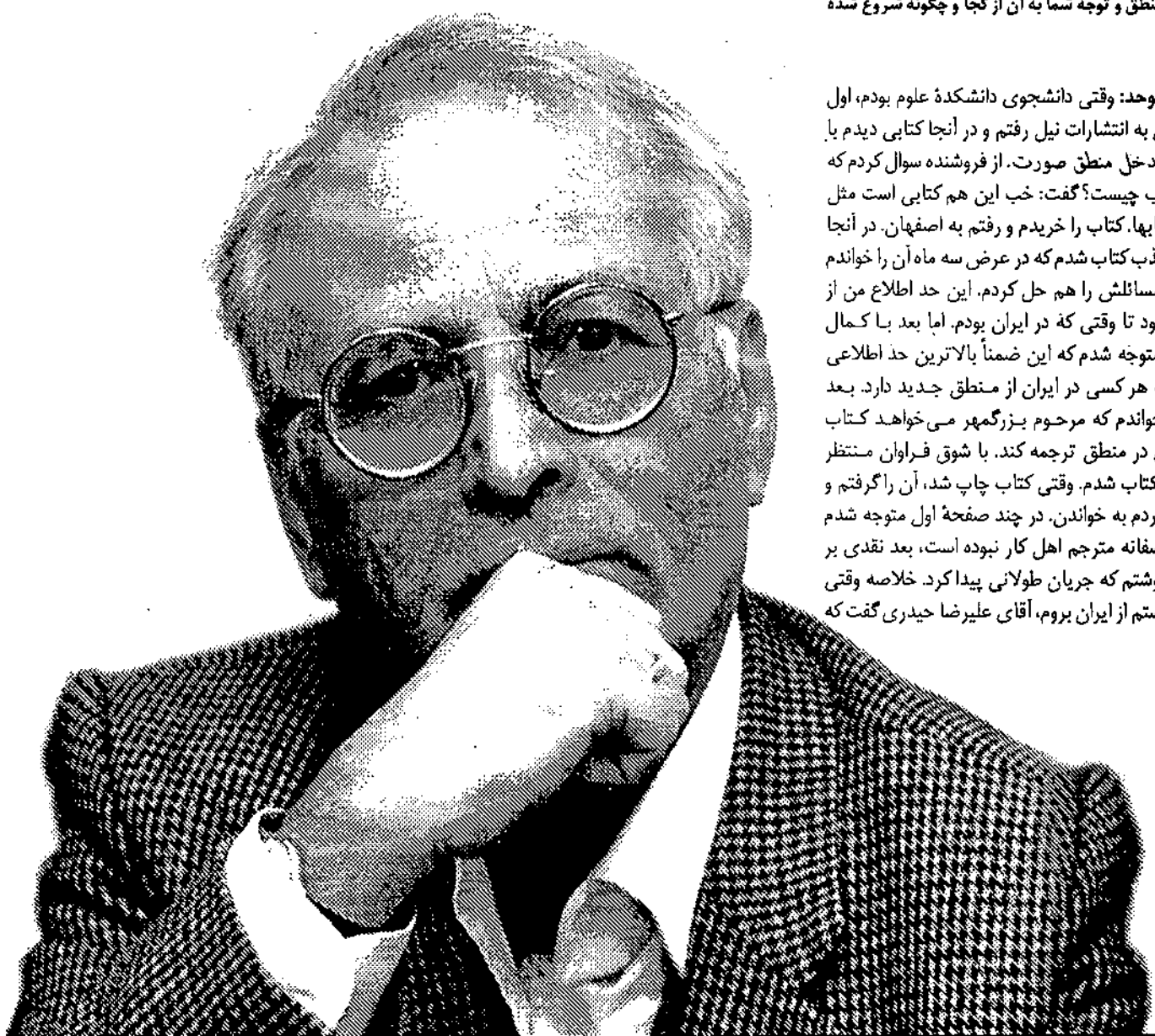
بزرگمهر می‌خواهد کتاب را به سلیقه خودت ویرایش کنی. اما در آن موقع من دیگر در حال رفتن بودم. البته به جز نقدی که بزرگمهر بزرگوارانه با آن برخورد کرد بقیه نقدهایی که نوشتم برای من مشکل آفرین شدند. در هر صورت وقتی به خارج رفتم در دیار تمان فلسفه بیش از درس‌های دیگر به منطق پرداختم و به توصیه استاد راهنما در کلاس‌های منطق ریاضی جان بل که در مدرسه اقتصاد لندن (L.S.E) تشکیل می‌شد هم شرکت کردم. این دوره بالاترین دوره‌ای بود که آن وقت در لندن وجود داشت. بعد هم که به ایران آمدم دو دوره فلسفه تحلیلی و فلسفه ریاضی در دانشگاه تربیت مدرس تدریس کردم، اما کم کم معلوم شد که این دروس، به خصوص در آن زمان، نتیجه‌ای که باید به بار نمی‌آورد. زیرا از یک طرف دانشجویان مبانی لازم منطقی را برای آن درسها نداشتند و از طرفی بازار مسایل سیاسی گرم بود و برخی مباحثی مطرح می‌کردند که ارتباطی با آن درسها نداشت. از اینرو تدریس فلسفه را رها کردم و در دیار تمانهای ریاضی مشغول تدریس منطق ریاضی شدم. در دیار تمانهای ریاضی پنج سال تدریس منطق می‌کردم تا فضا کمی آرام شد.

□ دهقانی: آقای دکتر در فرنگ منطق جدید چه تأثیری

بر روی ادبیات آنها داشته است؟ آیا هیچ ارتباطی با هم دارند؟

■ موهّد: گمان نمی‌کنم. می‌توان گفت نگاه فلسفی جدید بود که روی ادبیات اثر گذاشت، هم چنانکه ادبیات جدید بر فلسفه. در منطق جدید آن چیزی که از اول خط را جدا می‌کند تحلیل زبان است و تحلیل زبان را از جملات شخصی شروع می‌کنیم. و با جملات شخصی، جملات را کلی را می‌سازیم، جملاتی را که سورهای پی‌درپی دارند، می‌سازیم. در صورتی که در منطق قدیم برخلاف منطق جدید اصلاً جملات شخصی شانی ندارند مثلاً تراکتاتوس ویتگنشتاین تمامش براساس جملات اتمی و جملات شخصی است. یعنی می‌گوید عالم را در قالب جملاتی می‌توان تصویر کرد، شما در هر لحظه عکس سه بعدی از جهان بگیرید و روی کاغذ بیاورید. جملاتی که می‌نویسید تماماً جملات شخصی است، ادبیات هم از تیپ‌سازی و نوع‌سازی افتاد و به فرد بیشتر پرداخت.

□ سید عرب: می‌خواستم در حوزه منطق انگیزه خودتان را از تالیف کتابتان که کتاب سال هم شده و الان در خیلی از دانشگاه‌ها که فلسفه و منطق می‌خوانند، در ستامه است و خیلی اهمیت دارد، بیان کنید.

■ **موحد:** مرحوم مصاحب در سال ۱۳۳۴ یعنی ۴۵ سال پیش کتاب مدخل منطق صورت را نوشت، اما تعداد کمی توانستند از آن استفاده کنند، چون مبانی ریاضی می‌طلبید و حوصله و پشتکار جوانی. من هم تازه از راه آمده بودم و می‌دیدم اگر بخواهم فلسفه زبان درس بدهم، مبانی منطقی می‌خواهد. اگر بخواهم فلسفه ریاضی درس بدهم مبانی منطقی می‌خواهد. اصلاً هر بخشی از فلسفه تحلیلی را که می‌خواستیم درس بدهم، می‌دیدم نیاز به مبانی منطقی دارد. نوشته‌های کواپن و پاتنم و دیویدسون و دیگران را بدون منطق جدید نمی‌توان فهمید. اول می‌خواستیم کتابی در منطق ترجمه کنیم. آمدم ترجمه کنیم دیدم مشکل دانشجویان ما را برطرف نمی‌کند. از اینرو براساس تجربه پنج سال تدریس و اینکه بر روی چه نکاتی باید تکیه کنیم. نشستیم و با حوصله تمام آن کتاب را تالیف کردم.

□ **بسید عرب:** آقای دکتر یاد می‌آید از سال ۶۳ تا ۶۴ بود که برای اولین بار شما را در انجمن می‌دیدم و علاقه‌مند بودم و دوست می‌داشتیم که شاگرد شما باشم، هر چند که هیچ وقت این توفیق نصیب من نشد. آن موقع که منطق قدیم می‌خواندم، همیشه این مطلب در ذهنم بود که کاش می‌شد با آقای دکتر موحد صحبت کنم و نظر ایشان را راجع به منطق قدیم بدانم. حال در این جلسه می‌خواهم خلاصه نظر و ارزیابی شما را از منطق قدیم و اینکه آیا نسیتی بین منطق جدید و منطق قدیم وجود دارد بدانم.

■ **موحد:** مجموعه مقالات فلسفی من به زودی چاپ خواهد شد. در آنجا سعی کرده‌ام در مقاله‌هایی به این مسائل بپردازم. در معارف (شماره ۱، ۱۳۷۲) مقاله‌ای دارم راجع به نظریه قیاسهای شرطی ابن سینا. و گفته‌ام که از نظر من چه ایرادی بر این نظریه وارد است. به ماخذ و مدارک زیادی هم از قدما استناد کرده‌ام که شاید مراجعه به آنها برایتان جالب باشد. در آنجا و در همان ۴-۵ صفحه اول گفته‌ام که چه تفاوت اساسی بین منطق قدیم و منطق جدید وجود دارد. خلاصه آنکه غیر از تفاوت در تحلیل زبان، اصلاً روش آنها درست عکس روش منطق جدید است. یعنی از منطق محمولات شروع می‌کنند و به منطق جمله‌ها می‌رسند، در صورتی که شکل طبیعی‌اش این است که از بسیط به مرکب برسیم. ضمن اینکه امروز همه قبول دارند که منطق سنتی ناقص است، بحث نسب را ندارد، فقط منطق محمولهای یک موضعی است، آنهم با نواقصی که دارد. اما در فلسفه منطق در آثار خوب قدما مثل شرح مطالب،

شرح شمسیه و کتابهای شروح بر شروح مطالب بسیار جالبی می‌توانید بیابید. در این مورد کار نکرده زیاد داریم.

□ **یوسف ثانی:** الان نظر شما درباره وضع منطق جدید در بین دانشجویان چیست؟ البته در مقایسه با آنچه در غرب وجود دارد.

■ **موحد:** خب الان خیلی بهتر از سابق است، برای اینکه در دیار تمانهای فلسفه ما، منطق جدید تدریس می‌شود. مدرسین آنها را هم اغلب می‌شناسم. مدرسین مطمئنی هستند. ضمناً در دیار تمانهای ریاضی هم این مسئله باب شده است و مدرسینی داریم که منطق ریاضی خوانده‌اند و تدریس می‌کنند. بعضی از اینها خارج هم رفته‌اند و در آنجا فارغ التحصیل شده‌اند. یکی از مراکزی که به گسترش منطق جدید خیلی کمک کرده، مرکز فیزیک نظری و تحقیقات ریاضی آقای لاریجانی است که اصلاً دوره منطق تاسیس کرده‌اند و از خارج استاد می‌آورند و دانشجویان با استعدادی جذب آنجا شده‌اند. در واقع سرمایه‌گذاری‌هایی که کرده‌اند الان به ثمر رسیده، این است که الحمدلله از این نظر وضعیت خیلی بهتر است، اما متأسفانه مبانی علمی دانشجویان رشته فلسفه اغلب قوی نیست و از اینرو منطق جدید را نمی‌توان برای آنها بالاتر از حد معینی تدریس کرد. البته با جذب دانشجویان علوم به فلسفه این نقص برطرف خواهد شد. این را هم بگویم که پروفیسور فولسدال در سفری به ایران با دیدن درآمدی به منطق جدید به این نتیجه رسیده بود که سطح تدریس منطق جدید در دوره مقدماتی بالاتر از سطح تدریس آن در دیار تمانهای فلسفه اروپایی در دوره مقدماتی است. البته آنچه نمی‌دانست این بود که ما نمی‌توانیم تمام مطالب این کتاب را در یک ترم در دیار تمانهای فلسفه خودمان تدریس کنیم. البته دیار تمانهای ریاضی وضع بهتری دارند.

□ **محمدخانی:** در تقسیم رشته‌های فلسفه مثل فلسفه علم، آیا در غرب فلسفه رمان داریم یا نه؟ و آیا در دایرةالمعارف‌ها فلسفه رمان آمده؟

■ **موحد:** آمده زیاد هم آمده. تفصیل بیشتر مطلب را می‌توان برای شروع با مراجعه به دائرةالمعارف‌ها و کتابهای مرجع یافت. زیر مدخلهای aesthetics یا Philosophy of literature, literary theory اما نکته‌ای که در پایان این گفتگو می‌خواهم عرض کنم این است

که دانشجویان ما خیلی استعداد و شایستگی بیشتری از آنچه به نظر می‌رسد در فراگرفتن مسائل فلسفی و منطقی جدید دارند، مهم ایجاد انگیزه و فراهم آوردن زمینه علمی لازم و آینده روشن برای آنان است. در اینجا باید به جد در برنامه‌ریزیهای خود تجدیدنظر کنیم. در ایران علوم انسانی را خیلی دست‌کم گرفته‌ایم و بودجه پژوهشی را در این بخش روز به روز کمتر و کمتر می‌کنیم. این آینده خوبی برای فرهنگ ما نخواهد داشت.

□ **محمدخانی:** الان چه کارهایی در دست دارید؟

■ **موحد:** یکی مجموعه شعر دهه هفتاد است با عنوان مثنی نور سرد که همین روزها منتشر شد. دیگری مجموعه مقاله‌های فلسفی - منطقی است که نمونه‌خوانی اول آن هم تمام شده و بسیاری از مقاله‌های چاپ نشده آن، مورد استناد و مراجعه دانشجویان بوده است. کتاب دیگر کتابی است در منطق وجهات جدید که در این باب تقریباً، علی‌رغم سنت چشمگیری که در آن داریم، چیزی در فارسی در این موضوع نداریم و بالاخره واژگان توصیفی فلسفه غرب است که امیدوارم مشغله‌های دیگر مانع تهیه و انتشار قریب‌الوقوع آن نشود. اما آرزوی نهایی من این است که از زمانی به بعد به نقد و نظریه ادبی و بازنگری ادبیات ایران با مبانی تازه‌ای بپردازم.

□ **محمدخانی:** از حضور همه شما در این گفتگو سپاسگزارم.

■ **موحد:** خوشحالم که در این جمع دوستانی شرکت کردند جوان و با دغدغه‌های متفاوت و دیدگاه‌های گوناگون. متکلم وحده بودن مصاحبه شونده شکل قدیمی و آسان گفتگوست. شکل درست این مصاحبه‌ها باید چنان باشد که مصاحبه شونده را با مباحث جدی درگیر کند و ضعف و قدرت او را نشان دهد. ما باید با مسائل، جدی‌تر برخورد کنیم تا محصول آن برای هر دو طرف و نیز خوانندگان تأمل‌انگیز باشد و او را به فکر وادارد و ذهن او را به جد به اندیشیدن در این مباحث برانگیزاند. خلاصه آنکه باید مصاحبه‌ها را از صورت حدیث نفس متکلم بیرون آورد و دست از تعارف و مسامحه برداشت. در هر صورت من نیز از همه شما متشکرم.

□ محمدخانی: در ادامه برگزاری نشست‌های علمی و فرهنگی که به همت کتاب‌ماه ادبیات و فلسفه برگزار می‌شود در این جلسه در خدمت جناب دکتر ضیاء موحد هستیم که درباره منطق موجهات بحث و گفتگو خواهد شد. مهمانان جلسه هم جناب آقای دکتر علی قیصری و جناب دکتر بیوک علیزاده و جناب دکتر سید محمود یوسف‌ثانی و دکتر حسین موسویان هستند که در این باره بحث و گفتگویی خواهند کرد. آقای دکتر ضیاء موحد برای اهل فرهنگ و فلسفه و منطق ما آشنا هستند. در زمینه شعر و نقد شعر نیز فعالیت دارند. کتاب ایشان بنام درآمدی به منطق جدید کتاب سال هم شد. اکنون چند سالی است که درباره منطق موجهات پژوهش می‌کنند و در یک سال گذشته هم در دانشگاه ادینبورو انگلستان این مطالعات را ادامه دادند. من از آقای دکتر موحد و مهمانان گرامی تشکر می‌کنم و از آقای دکتر می‌خواهم که بحث خود را شروع کنند و سپس دوستان بحث را ادامه بدهند.

■ موحد: آنچه منطق موجهات نامیده می‌شود یا معادل انگلیسی آن Modal logic یکی از موضوعهای خیلی قدیمی فلسفه است. برای روشن شدن قضیه لازم است مثالی بزنم. مثلاً صدق جمله «حسن می‌آید» را به انواع و اقسام می‌توانیم مقید کنیم. می‌توانیم بگوییم «حسن ممکن است بیاید» یا «حسن شاید بیاید» یا «حسن باید بیاید» یا «حسن مجاز است بیاید» هر کدام از قیود را که به جمله اضافه کنیم صدقش را مقید کرده‌ایم. و هر کدام منطقی دارد، هر چند شما یک کلمه اضافه کردید. در مورد «حسن ممکن است بیاید» ابهام هم داریم. «ممکن است» در اینجا دو معنا می‌دهد، یکی اینکه آمدن حسن امری است ذاتاً امکانی؛ هیچ ضرورتی برای آمدنش نیست و یکی معنای معرفتی، یعنی تا آن جاییکه من اطلاع دارم. در اینجا وارد منطق معرفتی می‌شویم یعنی قواعد دیگری غیر از ضرورت و امکان پیش می‌آید یا وقتی می‌گوییم «حسن امروز می‌آید» با منطق زمان سر و کار داریم یا قواعد خاص خودش که رشته و موضوع جداگانه‌ای است. وقتی هم می‌گوییم «حسن باید بیاید» یا «حسن مجاز است بیاید» این دیگر منطق تکلیفی یا پایایی است که خود داستان دیگری دارد. تمام اینها را ما Modal logic

یا intensional logic می‌گوییم و آنچه بیشتر معروف است و از قدیم مطرح بوده است منطق موجهات است، یعنی منطق ضرورت و امکان. بنابراین Modal یا موجه شامل منطقهای متعددی می‌شود که در این جا چند نمونه از آن‌ها را برشمردم. حالا اگر منطق ضرورت و امکان را در نظر بگیریم و بقیه را کنار بگذاریم با امری متافیزیکی رو به رو می‌شویم که امر معرفتی نیست، به این معنا که آنچه در عالم اتفاق می‌افتد چه بدانم چه ندانم، برای کسانی که اعتقاد به ضرورت و امکان دارند یا اتفاق آنها، رویداد آنها، ضروری است یا ممکن. منطقی که متکفل رسیدن به این مسایل است منطق موجهات نامیده می‌شود. از نظر تاریخی منطق موجهات را هم ارسطو تدوین کرده. گمان نمی‌کنم از خودش ابداع کرده باشد حتماً این مسایل بوده. بعد از ارسطو هم در قرن پنجم بوئتیوس را داریم و آخرین فیلسوفی است که در مسئله منطق موجهات خوب کار کرده و تعبیری زمانی از آن به دست داده است. یعنی به نظر بوئتیوس وقتی می‌گوییم امری ضروری است یعنی در گذشته و حال و آینده بوده، هست و خواهد بود. بعد از این دوران، دوران تیره یا قرون تیره (dark ages) شروع می‌شود که تا قرن ۱۱ و به عبارتی تا اواسط قرن ۱۲ ادامه پیدا می‌کند. در همین دوره است که منطق موجهات در فرهنگ اسلامی شکوفا می‌شود و منطق دانانی مثل ابن سینا و بخصوص در قرن هفتم ارسوی و کاتبی با کتابهایشان و تحقیقاتشان اوجی به منطق موجهات می‌دهند که به قول رشدر هیچ فرهنگی منطق موجهات به چنین اوج و شکوفایی نمی‌رسد، حتی بعضی از مباحث منطق مثل جهت حمل و جهت سور یا جهت de re و de dicto معتقد است که از کشفیات منطق دانان مسلمان است. بعد از قرن ۱۲ قرون وسطی را داریم. در قرون وسطی از طریق ترجمه آثار دانشمندان اسلام که خود از یونانی به سریانی و از سریانی به عربی ترجمه شده بودند منطق موجهات به لاتینی ترجمه می‌شود. در قرون وسطی شاهد بررسیهای خیلی مفصل در اروپا درباره منطق موجهات هستیم و خیلی به این نکته تکیه می‌کنند که قرون وسطی از لحاظ دلالت‌شناسی بسیار مهم است و جالب

این که درست به این دلیل مهم است که منطق دانان مسلمان به این قسمت پرداخته بودند، یعنی ابن سینا به مجرد اینکه وارد ضرورت و امکان می‌شود شروع به توضیح معانی مختلف آن می‌کند و انواع معانی ضرورت و امکان را بررسی می‌کند. این تلاش بسیار مهم است زیرا زبان عربی مجهز به این مفاهیم نبوده و حتی برای اینکه جملات یونانی منطق موجهات را به زبان عربی ترجمه کنند باید زبان را وضع می‌کردند و در وضع این زبان دچار دشواری‌هایی می‌شدند، دشواری‌هایی که هنوز ما با آنها روبه‌رو هستیم و ابهام‌هایی که معلوم نیست چه جور باید رفع شود. در هر صورت این دوره بسیار بارآوری برای منطق است در اروپا، متأسفانه در ایران از قرن هفتم به بعد در منطق موجهات کار اساسی صورت نگرفته است. تنها مکاتباتی بین منطق دانان و اهل فن در مسایل فلسفی داریم. رسائل آنها هم هست. خیلی سوالات جالبی هم از یکدیگر کرده‌اند، بخشی از آن‌ها نیز منتشر شده است. در اروپا هم منطق موجهات جایی متوقف می‌شود، تا برسیم به اواخر قرن ۱۹ و اوایل قرن ۲۰ که منطق جدید را فرگه و راسل و دیگران پایه گذاری می‌کنند. البته اینها نسبت به منطق موجهات بسیار بی‌توجه هستند حتی رشدر تقصیر متوقف شدن منطق موجهات را تماماً به گردن راسل می‌اندازد و می‌گوید این راسل بود که نگذاشت منطق موجهات شکل بگیرد. البته هنوز که هنوز است کوابین (Quine) با این منطق و اصلاً با مفهوم ضرورت امکان مخالف است. کوابین می‌گوید ضرورت و امکان درواقع یک نوع وصف موضوع است. بسته به اینکه ما موضوع را چگونه وصف کنیم آن وصف برای آن موضوع وصفی ضروری یا ممکن می‌شود. مثالی هم که می‌زند جمله «۹ بزرگتر از ۷ است» می‌گوید اگر ۹ را خود ۹ بگیریم «۹ بزرگتر از ۷ است» صدقش ضروری است، ضرورتاً ۹ بزرگتر از هفت است اما اگر ۹ را تعداد منظومات سیاره شمسی بگیریم دیگر نمی‌توانید بگویید «تعداد سیارات منظومه شمسی ضرورتاً بزرگتر از هفت است» ممکن است ۱۰ تا باشد یا کمتر از ۹. ضرورتی نیست که تعداد سیاره‌ها بیش از هفت باشد. در این جا ضرورتی نداریم. البته در این زمان در تاریخ منطق اتفاق جالبی می‌افتد.

منطق موجهات

لوئیس که منطق دانی آمریکایی است حس می‌کند که شرایط صدق ترکیبات شرطی به شکلی که راسل و دیگران شرایط صدق و کذب آن‌ها را معین می‌کنند، قانع‌کننده نیست. به عقیده لوئیس باید بین مقدم و تالی ترکیب شرطی ارتباطی باشد و این ارتباط را فکر می‌کند با مفهوم ضرورت می‌توان توضیح داد. جمله «اگر امروز یک شنبه است فردا دوشنبه است»، در صورتی صادق است که بین مقدم و تالی ضرورتی باشد یعنی امکان نداشته باشد که فردا دوشنبه باشد ولی امروز یک شنبه نباشد. لوئیس هشت تا دستگاه اصل موضوعی برای منطق موجهات وضع می‌کند. این دستگاه‌ها خیلی معروف هستند. اکنون یک مفهوم به نام ضرورت و امکان داریم و هفت هشت دستگاه اصل موضوعی. حالا این مسأله پیش می‌آید که این دستگاه‌ها چه فرقی با هم دارند. برای اینکه روشن تر بگویم، بگذارید ۵ اصل معروف منطق موجهات را برایتان شرح دهم. یک اصل آن این است که اگر قضیه‌ای ضرورتاً صادق باشد صادق است، بدون ضرورت هم صادق است. یک اصل این است اگر قضیه‌ای ضرورتاً صادق باشد بطور امکان هم صادق است، وقتی ضروری باشد ممکن هم هست. یک اصل دیگر این است که اگر قضیه‌ای ضرورتاً صادق باشد ضروری بودن آن هم ضروری است. یک اصل دیگر این است که اگر جمله‌ای صادق باشد امکان صدقش هم ضروری است. اصل پنجم هم این است که اگر چیزی ممکن باشد امکانش ضروری است. ما با این پنج اصل

می‌توانیم ۲۲ دستگاه اصل موضوعی بسازیم. یکی از تحقیقات مهم منطق دانان قرن بیستم این است که ثابت کردند از این ۲۲ دستگاه ۱۵ دستگاه مستقل است و ۱۷ دستگاه دیگر معادل آن ۱۵ دستگاه هستند. خوب حالا ما چنین دستگاه‌هایی داریم می‌خواهیم بدانیم چه تفاوت‌هایی با همدیگر دارند. از لحاظ صوری که علائمی هستند روی کاغذ ولی از لحاظ دلالت شناسی و ارجاع به مسایل متافیزیکی چه فرقهایی با هم دارند؟ مهم ترین کاری که در این زمینه انجام می‌شود در نیمه دوم قرن بیستم است که سائول کریپکی دلالت شناسی منطق موجهات را پایه گذاری می‌کند. با الهام از حرف لایب نیس که می‌گوید جمله‌ای ضروری است که در تمام جهانهای ممکن یا در تمام اوضاع و احوال صادق باشد و جمله‌ای صدقش ممکن است که لااقل در یک اوضاع و احوال بتوانیم بگوییم صادق است. او به کمک این تعریف و تکنیک‌های دیگر که فنی است و من وارد آن نمی‌شوم این دستگاه‌ها را از هم جدا می‌کند، یعنی می‌گوید این نظام‌ها تفاوتشان در این است که از لحاظ دلالت شناسی با هم تفاوت دارند. اصالت کاری که کریپکی کرده البته محل بحث و نزاع است. مسئله این است که این کار کریپکی است یا الهام از استیک کنگر که یک منطق دان نروژی است. واقع این است که آن دانشمند نروژی قبل از کریپکی این دلالت شناسی را کشف کرده و منتشر هم کرده بود و داکفین فولسفال فیلسوف نروژی معاصر در تهران هم که آمد (۱۳۶۹) می‌گفت من این کتاب را به کریپکی نشان دادم و

کریپکی هم گفت خواندن آن به دلیل علائم ناآشنای آن برایش مشکل بوده است. ولی در هر صورت این دلالت شناسی به نام کریپکی معروف شده. همین تیدکا هم این دلالت شناسی را برای منطق معرفتی آورده ولی از آن جا که تقریر کریپکی از همه جالبتر است و کارهای مهم دیگری نیز کرده به اسم سمانتیک کریپکی معروف شده است. این مختصری بود از مفهوم ضرورت امکان و سیر تاریخی آن.

□ **علیزاده:** من قبل از هر سوالی می‌خواستم درباره کتابتان سؤال کنم که الان در چه وضعیتی است و کی منتشر می‌شود؟

■ **موجد:** واقع این است که قبلاً هشتاد درصد کتاب نوشته شده بود اما بیست درصدی که مانده بود نمی‌توانستم تمام بکنم، به چند دلیل. یکی اینکه چند تا ایراد اساسی در کار می‌دیدم که فکر می‌کردم باید با عده‌ای اهل فن درباره آن‌ها بحث کنم. دیگر این که فرصت نمی‌شد. البته آدم می‌تواند یک کتاب درسی بنویسد و از مسایل مشکل هم بگذرد ولی این مرا راضی نمی‌کرد. از طرف دیگر تدریس، راهنمایی پایان نامه‌ها و فعالیت‌های دیگر فرصتی برای نوشتن چنین کتابی نمی‌گذاشت. برای نوشتن کتاب درسی باید اشراف داشت و به خصوص در تنظیم مطالب و تحریرها تمرکز و جمعیت خاطر لازم است. این بود که برای اولین بار تصمیم گرفتم فرصت مطالعاتی بگیرم. قاعدتاً هر پنج سال یکبار اساتید دانشگاه می‌توانند فرصت مطالعاتی داشته باشند، یعنی برای یک سال به دانشگاهی که می‌خواهند بروند و به مطالعه و پژوهش بپردازند. من ۱۸ سال بود که نزدیک این کارم نشده بودم. زیرا مقدمات اداری آن واقعاً طاقت‌فرسا است. این حرف‌ها را باید زد تا به گوش مسئولین برسد. من یک سال و نیم از این اداره به آن اداره رفتم تا اینکه بتوانم شش ماه فرصت مطالعاتی بگیرم. من ادینبورو را انتخاب کردم. ادینبورو یکی از کم‌هزینه ترین، خلوت ترین و یکی از دانشگاهی ترین شهرهاست. بگذریم که از ماه سوم به بعد دوباره مسائل و مشکلات اداری گریبانم را گرفت. ولی در هر صورت تصمیم گرفتم که کار را تمام کنم و آن ۲۰ درصد را بنویسم. در ارتباط با

سؤال شما، بله، کتاب تمام است ولی مثل هر کتاب دیگر جای کار دارد ولی می شود گفت کتاب تمام است. فقط تنظیم مسایل مانده و کنار هم که بگذاریم می توانیم کتاب را چاپ کنیم.

□ علیراده: من سؤال دیگری درباره قسمتهایی از صحبت های جنابعالی دارم که فرمودید منطق موجهات مشتمل بر منطق هایی مانند منطق زمان، معرفتی و بایایی است. دلم می خواست که درباره هر یک از اینها مختصراً توضیحاتی بدهید؟ سؤال دیگری هم درباره جهت حمل و جهت سوریا de re و de dicto دارم نکته خیلی جالبی را ارائه کردید. علی الظاهر از رشر نقل کردید که این از ابداعات منطق دانان مسلمان بوده است. خوبست قدری این را توضیح بدهید چون می دانید بسیاری از مخاطبان مجله ماه دانشجویان فلسفه و منطق هستند که چه بسا با این مفاهیم خیلی عمیق آشنا نباشند.

■ موجد: بحث در مورد انواع منطق ها زمانی طولانی می طلبد زیرا برای دانستن مفهوم هر کدام باید بحث های مفصلی کرد. ولی حالا برای اینکه به کلی از این سوال رد نشده باشم راجع به منطق دیونتیک (Diontic) صحبتی می کنم. منطق دیونتیک که منطق تکلیف هم به آن می گویند این است که چه اصولی حاکم بر باید و نباید است. آیا می توانیم یک دستگاه اصل موضوعی بسازیم که اصل هایی بر آن حاکم باشد. مثلاً یکی از اصل هایی که قاعدتاً در این منطق حاکم است این است که اگر حکمی بایدی باشد یعنی ما به یکی امر بکنیم که باید این کار را انجام بدهی باید آن حکم مجاز هم باشد و دیگر اینکه بین مجاز و باید چه رابطه ای است. همین طوری که بین ضرورت و امکان ما ارتباطی داریم و می گوئیم ضرورت را می شود بر حسب امکان تعریف کرد. آیا امر را بر حسب تجویز می شود تعریف کرد، یا اینکه اگر یک ترکیب شرطی داشته باشیم که این ترکیب شرطی رویهم رفته ترکیبی تجویزی باشد و مقدم این ترکیب شرطی هم تجویزی باشد آیا تالی آن تجویزی می شود. مثالش در منطق موجهات این است که اگر ترکیب شرطی ضروری و مقدم آن هم ضروری باشد آیا تالی آن هم ضروری است. همین را در منطق بایایی بررسی می کنیم که ببینیم در آنجا هم این حکم جاری هست یا نیست. دستگاه هایی که تا به حال برای منطق بایایی ساخته اند. پنج، شش دستگاه اصل موضوعی است که یکی را دستگاه نرمال و رسمی و بقیه را غیررسمی نامیده اند. این دستگاه ها پر از پارادوکس هایی است که در زمینه اخلاق مطرح می شوند. در اینجا می خواهیم بسینیم این پارادوکس ها را چگونه می توانیم در قالب های اصل موضوعی حل بکنیم زیرا بعضی ها هنوز حل نشده اند. من الان وارد بحث پارادوکس های اخلاقی نمی شوم چون به کلی از مسئله اصلی دور

می افتیم.

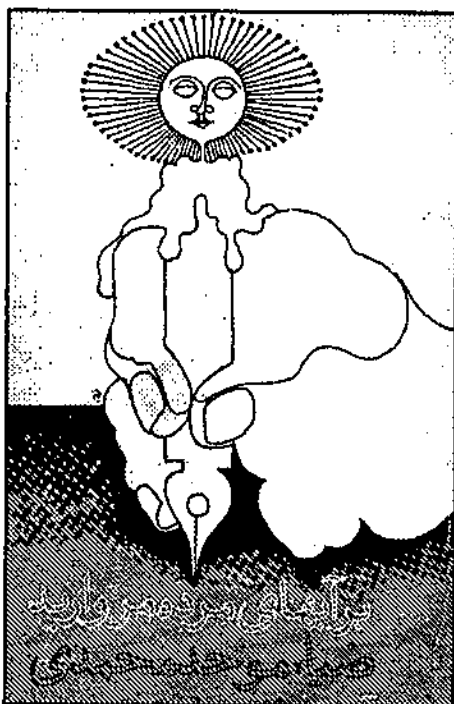
□ علیراده: این برای ما خیلی جالب است، منطق دیونتیک به جهت اینکه استدلال هایی که در این منطق صورت می گیرد با توجه به صحبت های جنابعالی گزاره های باید دار و گزاره های تکلیفی است. این منطق هم در علم حقوق به کار می آید و هم در علم فقه به کار می آید. احتمالاً در دانش حقوق منطق را غربیها درست کردند و از آن استفاده می کنند. شاید diontic Logic برای حقوق درست شده باشد. در حوزه اندیشه اسلامی هم ما اصول فقه را داریم. اصول فقه هم درست شده است که منطق فقه باشد، یعنی فقها از آن استفاده بکنند برای بدست آوردن گزاره های باید دار و تکلیفی در حوزه خودش. گرچه آثاری که در اصول نوشته شده پر از بحث های فلسفی است، ولی به نظر می رسد که با استفاده از منطق دیونتیک و فرمولهایی که در آنجا ارائه شده است می توان این اصول فقه را منقح کرد و در فقه بکار برد و آن را کاربردی کرد. شاید یکی از اسباب اینکه اصول فقه خیلی کاربردی نیست یعنی فقهایی ما در آن دوره که تحصیل می کنند این اصول را بطور کامل فرا می گیرند ولی وقتی که به اظهار نظر و اجتهاد می رسند و می خواهند فتوا بدهند مثل اینکه دانش اصول فقه را گویا کنار می گذارند، چه بسا سبب این باشد که آن بحث های زیاد فلسفی در اصول راه یافته است لذا اگر این منقح شود و تنها آن ساختار منطقی و اصول منطقی آن استخراج بشود به نظر من کاربردی تر هم خواهد شد. من می خواستم نظر جنابعالی را درباره این استدلال خودم بپرسم؟

□ موجد: شما مسئله مهمی را مطرح می کنید. در

این شکی نیست که اگر اصول فقه خیلی روشن و منطقی مطرح شوند کاربرد آن ها هم روشن و منطقی خواهد بود. اگر چنین نیست البته منطق گناهی ندارد. همه ما از نوعی منطق که عقل سلیم حکم می کند برخورداریم. شاید مقصر اصلی همان فلسفه ای باشد که شما به آن اشاره کردید. در هر صورت اطلاع از منطق تکالیف یا بایایی، حداقل مشکلات و پارادوکس ها را به وضوح نشان می دهد. خوشبختانه یکی از دانشجویان دوره دکترای تربیت مدرس پایان نامه خود را پژوهشی در باب همین منطق انتخاب کرده که امیدوارم مبانی آن را به روشنی بتواند به دست دهد.

□ محمدخانی: آیا آن دانشجو رساله اش را با خود شما گرفته است. در کتاب خود شما چقدر راجع به دیونتیک بحث شده است؟

■ موجد: بله با من گرفته است اما در مورد کتاب باید بگویم اگر بخواهم این مبحث را هم وارد کنم کار خیلی گسترده می شود. البته می شود این مطالب را به صورت یک فصل اضافه کرد ولی بیش از این معطل کردن فکر می کنم جایز نباشد. حالا اجازه دهید برگردیم به بحث de dicto و de re یا جهت شیء و جهت گزاره آن، بحث این است که منطق موجهات بخش هایی دارد که یکی از آن ها منطق جمله هاست. اما بحث جهت شیء و جهت جمله هنگامی مطرح می شود که از منطق موجه جمله ها وارد منطق موجه محمولها بشویم. بهتر است مثالی بزنم. فرض کنید یک مسابقه قرعه کشی داشته

باشیم و در این قرعه کشی صد نفر شرکت کرده باشند و این قرعه کشی یک برنده داشته باشد. حال اگر بگوئید ضرورتاً کسی می برد یا اینکه بگوئید کسی هست که ضرورتاً می برد این دو کاملاً با هم فرق دارند. یعنی در واقع یکی صادق است یکی کاذب. اگر بگوئید ضرورتاً کسی می برد این صادق است چون بالاخره در این قرعه کشی بنا به تعریف یکی باید برسد (البته من به این ضرورت، ضرورت متافیزیکی نمی گویم بلکه با تسامح می خواهم توضیحی بدهم). اما اگر بگوئیم کسی هست که ضرورتاً می برد یعنی بگوئیم از میان صد نفر کسی هست که ضرورتاً باید برسد، خوب این کاذب است. چون هر کس ببرد اتفاقی برده و بردن هر یک از افراد امر ممکن است. این طور نیست که به نحو ضروری باشد. البته ممکن است کسی اینجا بحثی فلسفی پیش بکشد و بگوید هر چیزی که در عالم اتفاق می افتد ضروری است، خوب این بحث دیگری است. در این مثال ساده‌ای که زدم اولی را سور ددیکتو و دومی را سور در می گوئیم یعنی آنچه مربوط به جمله و آنچه مربوط به شیء می شود. جالب این است که این مساله را ابن سینا مطرح کرده هم چنین در شرح مطالع، در قسمت موجهات در همان اوایل که بحث می کند در انواع معانی ضرورت و مکان این در و ددیکتو را مطرح می کند و مثالهایی برایش می زند. در شروخی که بر مطالع نوشته اند و جداگانه زمانی در مصر چاپ شده در آنجا وارد مباحث دیگری هم شده اند. این مباحث در کتابهای امروز ما یکلی متروک مانده در صورتی که امروز در غرب کاملاً مطرح است. همین تفاوت در و ددیکتو در بسیاری از مباحث منطق کاربرد دارد. در هر صورت این دیگر وظیفه دانشجویان است که این متون عربی را بگردند و ببینند چه چیزهای جالبی در آنها هست، مثلاً برای معانی کل در همین شرح مطالع ارموی چهار تا معنا آمده که یکی از آنها را در منطق غربی تاکنون ندیده‌ام و آن کل علی البدل است.

□ یوسف ثانی: در گذشته می بینیم که به قضیه موجهات منطق دانان ما خیلی اهمیت می دادند و درباره آن خیلی بحث می کردند، هر چه به زمان حال نزدیک تر شده خلاصه تر شده تا اینکه در کتابهای معاصر اصلاً حذف شده است. برخی گفتند که چون بحث منطق موجهات فایده‌ای ندارد ما این را مطرح نمی کنیم. و می بینیم که دیگران هستند که توجه می کنند و ما را نیز متوجه می کنند که سرمایه بزرگی پیش شما هست و از اینکه جنابعالی به این جنبه‌های تاریخی قضیه توجه فرموده‌اید واقعاً جای تشکر دارد. اما نکته‌ای که می خواهم عرض کنم این است که آیا در جهات نظرگاه فلسفی با نظرگاه منطقی فرق دارد یا نه. این سؤال را از این جهت مطرح می کنم که در بین فلاسفه مسلمان اصل را به این قرار می دهند که این مفاهیم را اول فلسفه درست می کند یا تنظیم می کند یا به طوری حدود معنایی آنرا

مشخص می کند و آنها را به منطق می دهد تا منطق استفاده کند، این یک معنای آن است. و در جایی دیگر می گویند فلسفه از معنی ضرورت فقط رابطه وجود را با موضوع در نظر می گیرد و مثلاً می گوید این موجود ضروری است. و دیگر به سایر محمولاتی که می توانند صادق باشند کاری ندارد. منطق است که به طور عام بر اینها نظر می کند و هر محمولی را با هر موضوعی می سنجد. بنابراین از حرف اینها بدست می آید که معنایش در فلسفه تنظیم می شود. بعضی هم مثل شارح مواقف می گویند که، نه، معنای فلسفی با معنای منطقی آن فرق می کند. حالا البته این نظرگاه او خاص است که ملاصدرا در اسفار آن را نقل می کند و نقد می کند و می گوید نه این طور نیست. حالا می خواستم ببینم در منطق جدید موجهات که جنابعالی مطالعه می فرمائید اینها اولاً تفاوتشان مطرح شده و اگر شده به چه ترتیب است؟

■ موحد: عرض شود در منطق موجهات دو رهیافت کاملاً مختلف داریم. یک رهیافت، رهیافت ریاضی محض که اگر این رهیافت ریاضی محض را می خواستم دنبال بکنم کتاب در صد صفحه تمام می شد و دانشجویانی که ریاضی می دانند خیلی راحت آن را می خوانند و هیچ لزومی نداشت که اصلاً توجه به این بکنند که علامتی که به کار می بریم علامت ضرورت است یا امکان، یک تعریف ریاضی از این می دادیم و تمام. اصلاً بعضی معتقدند که همه کسانی که در منطق موجهات مباحث فلسفی وارد کرده اند اشتباه کرده اند. این یک بحث ریاضی است. یک عده دیگر معتقدند که اهمیت منطق موجهات در همین مسایل فلسفی است اما برای من که می خواهم یک کتاب درسی بنویسم حق این است که تلفیقی از این دو باشد، و الا می شود بدون دغدغه ضرورت و امکان کار را تمام کرد.

توضیح دیگری بدهم. ما در منطق موجهات علامت مربع را برای ضرورت بکار می بریم. همین علامت مربع را ممکن است برای معانی دیگری به کار برد. مثلاً یکی از معانی که فوق العاده مهم است و شاید از ضرورت هم برای منطق مهم تر باشد این است که مربع را علامت اثبات پذیری بگیریم، یعنی اگر این مربع را بگذاریم جلوی جمله معنی آن این باشد که این جمله اثبات پذیر است. این کاری است که برای اولین بار گودل کرد و منطق اثبات پذیری را پایه گذاری کرد. بعد از سی سال از کار گودل دیگران متوجه شدند که گودل چه کار مهمی انجام داده، آن هم در یک مقاله یک صفحه‌ای. در این منطق اثبات پذیری جالب ترین خواص برهان اثبات می شود، از جمله قضایای گودل را می شود در سطح منطق جمله‌ها به کمک منطق اثبات پذیری ثابت کرد. خلاصه اینکه می توانیم در تاسیس صوری منطق موجهات وارد ضرورت و امکان نشویم و مثل یک موضوع ریاضی با آن برخورد بکنیم، کارمان هم ساده تر می شود. چون ببینید وقتی که به منطق موجه محمولات

می رسم پای سورها پیش می آید حالا وقتی می گویند ضرورتاً هر الفی ب است و ضرورتاً با هم صدق در تمام جهانهای ممکن تعریف کنید. آنگاه وقتی از جهانی به جهان دیگر می روید اولین سؤالی که مطرح می شود این است که اشیایی که در این دو تاجهان هستند، یکی هستند، یا باهم فرق می کنند، خود این یک بحث فلسفی بسیار پیچیده‌ای را پیش آورده است. عده‌ای مثل دیوید لوئیس می گویند که جهانهای ممکن به همان اندازه واقعی هستند که جهان ممکن خودمان واقعی است. عده دیگری می گویند که جهانهای ممکن یک فرض مفهومی است. ما در زبان طبیعی می گوئیم که ممکن است بروم، ممکن است بیایم، ای کاش این کار را کرده بودم، همه صحبتها درباره اوضاع ممکن است ولی از این اوضاع ممکن یکی واقعی است و بقیه واقعی نیستند. آنهایکه واقعی نیستند موجوداتشان چیست؟ آیا اشیایشان یکی هستند؟ آیا متفاوت هستند؟ آیا اگر فردی در جهان ما بود در جهانهای دیگر می توانیم بگوئیم آن فرد هست؟ اگر در جهان دیگر هست چه جوری آن را شناسایی کنیم. اینها مسایل فلسفی بسیار دشواری است که بیست سی سال گذشته تقریباً می شود گفت به اندازه این اتاق درباره آن مقاله و کتاب نوشته اند، اما اگر بحث خود را ریاضی بکنیم گرفتاری نداریم می گوئیم اگر این دو جهان اشیایشان یکی باشد در نظام خود این ویژگیها را داریم و اگر فرق کنند آن ویژگیها را. دیگر خودمان را دچار بحث فلسفی نمی کنیم. ضمناً در پاسخ به سؤال شما باید عرض کنم در منطق موجهات جدید هم مسئله محمول بودن و جود و طرح ضروری بودن آن جداً مطرح است و خیلی هم بحث انگیز.

□ یوسف ثانی: یک سوال استدلالی همین جا به ذهن من رسید، اینکه ما جهانهای ممکن را همان قدر واقعی بدانیم که جهان ممکن خودمان را و آن رأی مقابلش را، آیا این جور نیست که آن تصور اول با یک نوع اصالت ماهیت سازگار تر است و این دومی که می گوید این واقعی است و بقیه فرض ذهن است یا یک تصور اصالت وجودی.

■ موحد: از آنچه تاکنون گفتیم نمی توان چنین چیزی را نتیجه گرفت. البته منطق دانانی هستند که مقادیر سورها را چیزی به اسم مفاهیم فردی (individual concepts) می دانند. این را می شود به تسامح اصالت ماهیتی دانست حالا بحث را نوع دیگر دنبال کنیم.

شما دو تا سکه را پرتاب می کنید. این جا چهار حالت داریم. دو تا شیر، دو تا خط، شیر و خط و شیر. بنابراین اگر من دو تا سکه را پرتاب بکنم احتمال اینکه یکی شیر و دیگری خط بیاید یک چهارم است و این یک چهارم را برای این می گوئیم که ۳ حالت دیگر را به حساب آوردیم. ما نمی توانیم بگوئیم که سه حالت

دیگر غیر واقعی هستند؛ اگر غیر واقعی هستند چرا می‌گوییم یک چهارم. ما که یکی بیشتر نداریم. بنابراین احتمال حالات با اینکه هنوز سکه پرتاب نشده چهار حالت است و حق نداریم بگوییم که یکی از دیگری واقعی‌تر است بنابراین آنهایی که می‌گویند واقعیت جهانهای ممکن به همان اندازه واقعیت جهان ماست تاحدی به این شکل بحث می‌کنند. اگر ما بخواهیم حالات محتمل را چون محتمل هستند واقعی ندانیم مبنای احتمال فرو می‌ریزد. احتمال که مبنای اقتصاد و برخی بخش‌های ریاضی و مبنای کوانتوم مکانیک و خیلی چیزهای دیگر است.

□ موسویان: می‌خواستم دیدگاه شیخ اشراق را در این موارد روشن کنید که همه موجهات را به ضروریه بر می‌گرداند البته یک اشاره‌ای لایه‌لای سخنان شما شده بود که مشابیهتی است که تمام جهات را جزء محمول می‌کند و بعد جهت ضرورت را در ابتدا به کل جمله نسبت می‌دهد.

■ موحّد: بله، این بحث خیلی بحث قدیمی و در عین حال جالبی است، هنوز ندیده‌ام کسی بیاید و دقت کافی بکند. ما ضرورت را می‌توانیم در محمول ببریم یا اینکه ضرورت را در جلوی جمله بگذاریم. این دو تا کاملاً با هم فرق دارد یعنی یا ضرورت را مثل عملگر نفی در نظر بگیریم و آن را مانند «چنین نیست که» اول جمله بگذاریم یا اینکه بیاییم ضرورت را جزء محمول قرار دهیم. این دو نوع برخورد با منطق موجهات است. نوع متداولی که الان هست این است که ضرورت و امکان را جلوی جمله می‌گذارند یعنی محمول نیستند، مثل علامت نفی. اما نوع برخوردی که شیخ اشراق کرد، این دو را با هم خلط کرده یعنی مثلاً امکان را در موضع محمول برده و گفته اگر در موضع محمول بگذاریم و واقعاً هم ممکن باشد این امکان ضروری است و بعد این ضرورت را در اول جمله گذاشته یعنی این دو تا را با هم به کار برده. آیا مجاز هستیم این کار را بکنیم؟ آیا با خلط کردن این دو تا با هم چیزی بدست می‌آوریم؟ این سؤال بازی است که شما که به این مسایل در فلسفه اسلامی و منطق می‌پردازید باید جواب بدهید. در هر صورت طرح کردن دو مساله با هم است.

□ موسویان: می‌شود گفت که خلط ضرورت متافیزیکی و ضرورت معرفتی شده؟

■ موحّد: نه نمی‌توانیم بگوییم. نمی‌شود. البته وقتی جای امکان را در محمول قرار می‌دهند اگر نسبت محمول به موضوع واقعاً امری ممکن باشد صدق قضیه ضروری می‌شود که باز امری متافیزیکی است نه معرفتی. ولی اینکه هر دو را بتوانیم با هم بکار ببریم یک بحثی است که لازمه دقت بیشتری است به خصوص در منطق ارسطویی که منطق حدود است.

□ قیصری: می‌خواستم در مورد رابطه طولانی این بحث با پدیدارشناسی مخصوصاً با مباحث هوسرل از زاویه جهانهای ممکن یعنی زمینه‌های امکان، مساله‌ای را مطرح کنم. یکی دیگر از مفاهیم کلیدی پدیدارشناسی همانطور که معرف حضورتان است مساله حیث‌التفاتی یا intentionality است. می‌خواستم ببینم بین modal logic با حیث‌التفاتی آن جویری که در پدیدارشناسی هوسرل مطرح می‌شود، می‌توان یک رابطه‌ای برقرار کرد، مشخصاً سؤال من این

است که در پدیدارشناسی مطرح می‌شود که مثلاً اگر شما یک قوطی را در نظر بگیرید احتیاجی نیست که پشت آن را هم ببینید تا بتوانید تمام حجم آن را تصور کنید. در این جا از طرفی با جهان تجربه سروکار داریم از طرفی با جهان امکان حالا modal logic برای این تعبیر پدیدارشناسانه راه حلی دارد؟

■ موحّد: عرض می‌شود که بهتر است مساله اصطلاح‌شناسی را مطرح کنیم تا مساله روشن تر بشود. کلمه «ایننتشن» را در انگلیسی دو جور می‌نویسند یکی با tion می‌نویسند و دیگری با sion و همین جا این دو بحث از هم جدا می‌شود، یعنی وقتی با sion می‌گوییم این کلمه‌ای است جعلی، اینچنین لغتی قبلاً نداشتیم این را در مقابل extensional وضع کرده‌اند. زبان‌های intensional و extensional از این جا پیدا می‌شوند. زبان‌های extensional یا مصداقی زبان‌هایی هستند که قواعد خاصی در آنها صدق می‌کند یعنی می‌توانیم اسمی را برداریم و اسمی دیگر را با همان مسما به جای آن بگذاریم، محمولی را برداریم و محمول دیگری را با همان مدلول بگذاریم. اما در زبانهای intensional یا مفهومی نمی‌شود این کار را کرد. شما اگر در جمله «سعدی سعدی است» به جای یک مورد «سعدی»، «نویسنده گلستان» بگذارید جمله صادق دیگری به دست می‌آورید، اما اگر در «ضروری است که سعدی سعدی است» که مقید به ضرورت شده همان کار را بکنید جمله از صادق تبدیل به کاذب می‌شود. در این جا با متنی سر و کار داریم که نمی‌توانیم اسمی را برداریم و اسمی دیگر را همان مسما بگذاریم. خوب این خاصیت زبانهای intensional است که مصداقی نیستند اما Intentional که مورخان غربی تصریح کرده‌اند که مأخوذ از intentio است و Intentio هم دقیقاً معادل معنا است که در ترجمه متون عربی به لاتین به کار رفته داستان دیگری دارد. «معنی» البته معادل خیلی جالب است برای Intention زیرا در معنی، مفهوم عنایت داشتن به چیزی هم مستتر است یعنی همان حیث‌التفاتی که امروز متداول شده، التفات در خود معنا هم هست. اما آن معنا دیگر متروک شده و ما از معنا چیز دیگری می‌فهمیم. تا اینجا می‌توانیم بگوییم این دو تا بحث هیچ ارتباطی با هم ندارند اما از یک جا ارتباط خیلی جالبی پیدا می‌کنند و آن جایی است که فرقه در واقع مفهوم ستنس sense را مطرح می‌کند، جمالاتی که شامل اسامی بی‌مسما هستند و اینکه تکلیف ما با آنها چیست؟ راه حلی که هوسرل ارائه کرده راه حل خیلی جالبی است یعنی می‌گوید که آگاهی همیشه آگاهی از چیزی است و التفات به چیزی دارد بنابراین ما در اینجا هم معنا داریم. التفات به چیزی داریم ولو آن چیزی که به آن التفات داریم در خارج وجود نداشته باشد.

شاید بتوان گفت که مساله معنا را (intentionality) هوسرل دقیق‌تر به آن می‌پردازد تا فلسفه تحلیلی اینکه بین منطق موجهات و Intention به آن معنا و این معنا خیلی ارتباط باشد، این سؤال برای خود من هم مطرح است. بخصوص که می‌دانید آنها به منطق موجهات نپرداختند. درست است که از ضرورت و امکان صحبت می‌کنند ولی از ضروری و ذاتی (essence) معلوم

نیست هوسرل همان را می‌فهمد که ارسطو. از طرف دیگر تعریف intention در پدیدارشناسی کاملاً متفاوت از تعریف intension در منطق موجهات است. در منطق موجهات intension یا معنا و مفهوم یک عبارت اسمی، عبارت است از تابعی از جهان‌های ممکن به مسماهای آن در جهان‌های ممکن. این دلالت‌شناسی به نظر من معنای عبارت اسمی را به دست نمی‌دهد. به همین دلیل است که می‌گوییم مفهوم معنی را پدیدارشناسان با حیث‌التفاتی خود بهتر می‌توانند توضیح دهند. در هر صورت intension جنبه منطقی و دلالت‌شناختی intention است.

□ محمدخانی: من از آقای دکتر موحّد و همچنین مهمانان محترم آقای دکتر قیصری، آقای دکتر عزیززاده، آقای دکتر یوسف ثانی و آقای دکتر موسویان تشکر می‌کنم. البته می‌دانم که بحث منطق موجهات خیلی تخصصی است و امکانش نیست که ما در این جلسه به طور وسیع به آن بپردازیم. شاید این بحث درآمدی به منطق موجهات بود که ان شاء الله بتوانیم بعد از انتشار کتاب و وقتی دوستان آن را مطالعه کردند جلسات گسترده‌تری برقرار کنیم و با توجه به اینکه خود شما سالها در این زمینه کار کردید فکر کردیم که شاید مطرح کردن این بحث در جامعه علمی ما یک ضرورت باشد.

کارنامه دکتر ضیا موحّد

مجموعه اشعار

۱- برآبهای مرده مروارید، مجموعه شعر، انتشارات آگاه، ۱۳۵۴.

۲- غرایهای سفید، مجموعه شعر، انتشارات نیلوفر، ۱۳۶۸.

۳- مشتی نور سرد، مجموعه شعر، نشر اکنون، ۱۳۷۹.

آثار منطقی - فلسفی

۴- درآمدی به منطق جدید، انتشارات علمی و فرهنگی ۱۳۶۸ (چاپ سوم ۱۳۷۹).

۵- واژگان توصیفی منطق، پژوهشگاه علوم انسانی، ۱۳۷۴.

۶- منطق موجهات جدید (زیر چاپ)

۷- مقالات فلسفی - منطقی (زیر چاپ)

ترجمه‌ها

۸- نظریه ادبیات، رنه وولک و اوستین وارن، با همکاری پرویز مهاجر، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۳.

۹- منتقدان فرهنگ، لسلای جانسون، طرح نو، ۱۳۷۸.

نقد ادبی

۱۰- سعدی، طرح نو، ۱۳۷۳ (چاپ سوم ۱۳۷۹).

۱۱- شعر و شناخت، مجموعه دوازده مقاله، انتشارات مروارید، ۱۳۷۷.

درآمدی به منطق جدید جایزه تالیف کتاب سال ۱۳۶۹ و نظریه ادبیات جایزه ترجمه کتاب سال ۱۳۷۴ را برده است.

دو نامه از کواین

در تدریس منطق جدید در روش عمده داریم. یکی اینکه با قاعده‌های استنتاج و دستگاه‌های اصل موضوعی، فارغ از مفهوم صدق و کذب، قضیه‌ها را اثبات کنیم و نتیجه‌ها را به دست آوریم. دیگر آنکه اصل و مفهوم صدق قرار دهیم و با نظریه مدل همان بحث‌ها را طرح کنیم. منطق‌دانانی چون فرگه، راسل، هیلبرت و آلونزو چرچ بیشتر روش اول را به کار می‌بردند. و دیگرانی چون اندرتون، هین تیکا و باروایز به روش دوم تمایل دارند. بعضی نیز هر دو روش را به کار می‌برند. وقتی کواین کتاب *Quiddities* (ماهیات) را که واژه‌نامه توصیفی کوچکی در فلسفه و منطق است نوشت، از

برخی مدخلها چنین به نظر می‌رسید که گرایش او به روش اول بیشتر است. از طرف دیگر از تجربه تدریس، به خصوص بر اساس متن اندرتون، به این نتیجه رسیده بودم که روش اول برای دوره مقدماتی کار را بر دانشجویان آسانتر می‌کند. برای اینکه نظر کواین را هم در این مورد بدانم در ۱۳۶۸ نامه‌ای برای او نوشتم و موضوع را در میان نهادم. جواب کواین نامه‌ای بود به خط خود او و کوتاه. کواین به همراه نامه ویرایش چهارم کتاب خود: *Methods of Logic* را امضا کرده بود و برایم فرستاده بود. درواقع جواب او این بود که روش تدریس موردپسند من، همان است که در این کتاب آمده.

مدتی از این نامه‌نگاری نگذشته بود که تصمیم گرفته شد مؤسسه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی (که اکنون به پژوهشگاه تبدیل شده است) با همکاری مرکز تحقیقات فیزیک نظری و ریاضیات، نخستین کنگره بین‌المللی منطق و فلسفه را در اردیبهشت ۱۳۶۹ تشکیل دهد. از این رو، به عنوان عضو هیأت علمی کنگره، کتاب درآمدی به منطق جدید را که در مقدمه کوتاه انگلیسی آن به دین خود به فلسفه منطق کواین اشاره کرده بودم همراه نامه دعوت به کنگره برای کواین فرستادم. ترجمه جواب کواین به این دعوت پس از جمله افتتاحیه اولی این بود:

از کتاب منطقان متشکرم. زیباست، هرچند [برای من] نفوذ ناپذیر. از مقدمه انگلیسی و فرمولها و پانوسهای ضمنی می‌بینم که اثری است روزآمد و جدی. شما با وجود دانشجوی قدیمی من بیل هارت معلم خوبی داشته‌اید.

هم چنین از اینکه برای همایش ماه می خودتان به فکر من بوده‌اید، متشکرم. همسر من در ۱۹۷۴ گردشی در ایران کردیم و چه خوب می‌شد که دوباره به آنجا برمی‌گشتیم. اما با تعهداتی که برای سخنرانی در کالیفرنیا، پنسیلوانیا، سوئیس، ایتالیا، اسپانیا و کانادا کرده‌ام چه باید کرد، ده ماه آینده من از پیش به حد اشباع پر شده است.

با بهترین آرزوها
دلیو. وی. کواین
اکنون تصاویر دو نامه اولی و آخرین نامه به درخواست آقای محمدخانی، سردبیر مجله وزین ادبیات و فلسفه به عنوان یادگاری از کواین تقدیم خوانندگان می‌شود.

ضیاء موحد
۷۹/۱۰/۲۵

Professor W. V. Quine
Harvard University, Department of Philosophy
Emerson Hall
Cambridge, Massachusetts, 02138

September 20, 1989

Dear Professor Quine

I would like to start my letter with quoting two known logicians H. B. Enderton in his *A Mathematical Introduction to Logic*, which is supposed to be, as he says, a textbook "for the reader who has not studied logic previously", writes:

"A logic book in the bootstrap tradition might well begin with this section on a deductive calculus [this is a short section, 21 pages]. Such a book would first states the logical axioms and the rules of inference ... Then it would proceed to show that many formulas were deducible... Our view point is very different. We study, among others the fact about the procedure described in preceding paragraph. And we employ in this any correct mathematical reasoning, whether or not such reasoning is known to have counterparts in the deductive calculus under study. (p. 121)."

And J. Barwise in his article *Mathematical proofs of Computer System Correctness* appeared in *Notices of the American Mathematical Society*, Sep. 1989, pp. 844-851, says that there is a "distinction between formal proofs and real proofs" and that "99% of all mathematicians don't know the rules of even one of these formal systems, but still manage to give correct proofs" and that "it is clear that current formal models of proof are severely impoverished since there are many perfectly good proofs that are not modeled in any direct way by a formal proof in any current deductive system".

Needless to say that both of them take "correct mathematical reasoning" and "real proofs" as something intuitive. I have no objection to all this. But, as a teacher of logic, what worries me is this total lack of interest in formal deductive systems, a tendency which has become so fashionable among model-theorists and has affected the practice of teaching logic and writing textbooks on logic. As a matter of fact once I based my teachings on Enderton's and the result was not satisfactory at all.

Having read your Quiddities (in particular the entries "Formalism" and "Mathematosis") I noticed your disapproval of some aspects of model-theorists approach towards logic. This encouraged me to write this letter and ask your invaluable advice on how a course should be run or a book should be written "for the reader who has not studied logic previously"; Endertonwise or otherwise.

I am looking forward to hearing from you

Very sincerely yours
Zia Movahed

Zia Movahed
The Iranian Academy of Philosophy,
P. O. Box 14155 - 4643, Tehran- Iran

**HARVARD UNIVERSITY
DEPARTMENT OF PHILOSOPHY**

**EMERSON HALL
CAMBRIDGE, MASSACHUSETTS 02138
(617) 495-**

February 13, 1990

Professor Zia Movahed
Iranian Academy of Philosophy
P.O. Box 14155-4643
Tehran 11336
Iran

Dear Professor Movahed,

Thank you for your logic book. It is beautiful, however impenetrable. I see from the English preface and the formulas and occasional footnotes that it is an up-to-date and serious work. You had a good teacher in my old student Bill Hart.

Thanks also for thinking of me for your May meeting. My wife and I toured Iran in 1974, but it would be good to get back. However, what with lecture commitments to California, Pennsylvania, Switzerland, Italy, Spain, and Canada, my next ten months are already packed to the breaking point.

Sincerely yours,

W. V. Quine
W. V. Quine

HARVARD UNIVERSITY
DEPARTMENT OF PHILOSOPHY

EMERSON HALL
CAMBRIDGE, MASSACHUSETTS 02138
(617) 495-3713

Dec. 12, 1989

Dear Professor Movafkeh,

Your good letter of Sept. 20 reached me only yesterday.

You ask how I think a course should be run or a book written for one who has not studied logic. In answer to your question I have now sent you the much revised fourth edition of my Methods of Logic (Harvard, 1982).

With best wishes,

Sincerely yours,

W. V. Quine

ارغون (شماره ۷ و ۸، ۱۳۷۴).

پژوهشهای کواین از منطق گرفته تا فلسفه زبان، فلسفه منطق، فلسفه ذهن، معناشناسی، متافیزیک و فلسفه علم چنان گسترده است که حتی معرفی اجمالی آنها هم در یک مقاله ممکن نیست. هدف من در این نوشته معرفی کوتاهی است از برخی مباحث کلیدی او که در مقاله "Two Dogmas of Empiricism" آمده است. این مقاله با عنوان «دو حکم جزمی تجربه گرایی» در مجله ارغون به ترجمه آقای منوچهر بدیعی چاپ شده است. نقل قولهایی که از این مقاله کرده‌ام برگرفته از همین ترجمه است.

از اسطوره تا علم

در کتاب بسیار خواندنی استعاره (ترنس هاوکس، ترجمه فرزانه طاهری، نشر مرکز ۱۳۷۷) از قول کالریج، شاعر و نظریه پرداز انگلیسی، نقل شده است که مردم یا افلاطونی به دنیا می‌آیند یا ارسطویی. گرایش مسلط بر فلسفه ارسطو طبقه‌بندی کردن و تمایز نهادن است: تمایز صورت از محتوا، جوهر از عرض، شعر از فلسفه، فلسفه از منطق و به خصوص تمایز بیان شاعرانه و استعاری از بیان فلسفی و علمی. برای ارسطو استعاره زینت کلام است، چیزی است جدا از زبان علمی. اما افلاطون آگاهانه و ناآگاهانه، اینجا و آنجا بر این خط کشیها می‌گذارد. فلسفه را شاعرانه می‌نویسد، از استعاره و انواع مجاز هر جا بتواند بهره می‌جوید و در فایدروس سخن را موجودی زنده می‌داند که اگر آن را به اجزایش فروکاهیم درواقع جانش را از آن گرفته‌ایم و دیگر موجود زنده‌ای نخواهد بود. این همان درک امروز ما از هنر به عنوان موجودی ارگانیک است، نه چیزی بر ساخته از صورت و محتوا. از اینجا تا رسیدن به آن فلسفه کل‌گرا، به آن کلی‌گرایی (holism) که زبان را در ذات استعاری می‌داند و فهم ما را از جهان در قالب استعاره‌هایی که خلق می‌کنیم ممکن می‌شمارد و تعبیر می‌کند، چندان راهی نیست. اما پیمودن آن جرأت و شهامت می‌خواهد. و این بخشی از همان کاری است که کواین پنجاه سال پیش در معروفترین مقاله فلسفه تحلیلی «دو حکم جزمی تجربه گرایی» انجام داد و رسیدن عصر تازه‌ای از فلسفه را اعلام کرد.

ویلارد ون اورمن کواین (Willard van orman Quine) فیلسوف آمریکایی معاصر، امسال، روز کریسمس درگذشت. در تاریخ فلسفه تحلیلی، کواین به اعتبار جامعیت علمی، انسجام مواضع فکری، تعهد حرفه‌ای و تأثیرگذاری بر مکتهای فلسفی، اعم از تحلیلی و غیر تحلیلی شخصیتی است بی‌همتا. کالین مک‌گین (Collin Mac Ginn)، یکی از فیلسوفان انگلیسی، درباره کواین می‌گوید: کواین از فیلسوفانی است که یا باید آرای او را پذیرفت و با او همراه شد، یا موضع خود را در برابر او تعیین و تعریف کرد و این از ویژگیهای فیلسوفان بزرگ است.

اهمیت فیلسوفان بزرگ به بصیرتهای دور پرواز آنان است، بصیرتهایی که حقانیت آنها با گذشت زمان به تدریج آشکار می‌شود، بی آنکه هرگز عمق آنها دریافته شود. کواین از گروه چنین فیلسوفان معدودی است. به نظر من آنچه کواین را از بسیاری فیلسوفان دیگر متمایز می‌کند یکی آگاهی عمیق او به دشواریهای برخی از مباحث فلسفی است که بسیاری از فیلسوفنمایان به آسانی از آن می‌گذرند یا با الفاظی تظاهر به حل کردن آنها می‌کنند و دیگری دانش گسترده او از ریاضی و منطق و علوم جدید است. نوشته‌های کواین پر از برهانهای دقیق منطقی و شواهد علوم نظری و تجربی است. به همین دلیل هم درک نوشته‌های او برای بسیاری از فیلسوفان سنتی و بی‌بهرگان از علوم و معارف جدید ممکن نیست. آنچه این فهم را ناممکن تر می‌کند سبک نگارش دقیق و فشرده و در عین حال زیبا و فخیم اوست. مقاله‌نویسی را در کنار شعر و داستان نوعی از انواع هنری به شمار می‌آورند. کواین مقاله‌نویسی هنرمند است که بسیاری از جمله‌ها و استعاره‌های فلسفی او ضرب‌المثل شده‌اند و بداند آنها استاد می‌شود. به همین دلیل ترجمه نوشته‌های او نیز کار آسانی نیست. از مجموعه آثار عظیم او، به فارسی، تا آنجا که من اطلاع دارم، تنها چهار مقاله ترجمه شده است. یک مقاله در دیدگاهها و برهانها (شاپور اعتماد، نشر مرکز، ۱۳۷۵) و سه مقاله در

کواین در این مقاله بسیاری از مرزبندیهای فلسفه قدیم و جدید را برهم می‌زند. فیلسوفانی چون هیوم و لایب‌نیتس و کانت، هم‌چنانکه اصحاب حلقه وین، به جد معتقد بودند که قضیه‌ها را می‌توان به دو دسته کرد: تحلیلی و ترکیبی. تحلیلی قضیه‌هایی بودند که به اعتبار معنای لغات و ادوات ریاضی و منطقی و چگونگی کاربرد عام زبان صادقند و هیچ تجربه‌ای نمی‌تواند صدق آنها را خدشه دار کند؛ جمله‌هایی مانند «گربه سیاه سیاه است»، «اگر امروز دوشنبه است امروز دوشنبه است» یا «سعدی شیرازی است یا سعدی شیرازی نیست». در مقابل قضیه‌هایی ترکیبی داریم که مربوط به امور واقعند و اوضاع جهان خارج و هر تجربه تازه‌ای می‌تواند آنها را از اعتبار بیاندازد. کارناب طرح عظیم ساختار منطقی خود را از جهان بر این مرز استوار کرده بود. کواین در این مقاله با برهانهای ظریف همین تقسیم‌بندی را انکار کرد و نوشت:

«بین قضایای ترکیبی و تحلیلی هیچ مرزی کشیده نشده است و اصلاً اینکه چنین فرقی باید قائل شد یکی از احکام غیرتجربی تجربه گراییان و نوعی عقیده متافیزیکی فلسفی است.»

این اولین جزمی بود که کواین به انکار آن برمی‌خاست. جزم دیگر، اعتقاد تجربه‌گرایان به امکان ترجمه هر قضیه با معنایی به زبان داده‌های حواس و تجربه مستقیم بود. حرف مستدل کواین این بود که هیچ قضیه‌ای به تنهایی مورد تجربه حواس قرار نمی‌گیرد. هر قضیه‌ای با زنجیره‌ای از برهانها و اصولی علمی به قضیه‌های دیگر چنان گره خورده است که هر بازنگری در آن مستلزم بازنگری در همه قضیه‌های این زنجیره حتی بازنگری در ریاضیات و منطق هم می‌شود. زیرا وقتی مرز قضایای تحلیلی و ترکیبی به هم ریخت دیگر قضایای ریاضیات و منطق هم که تحلیلی فرض می‌شدند مصون از تغییر نمی‌مانند. به گفته کواین واحد دلالت تجربی کل علم است. این یکی از تقریرهای کواین از کل‌گرایی فلسفی و این هم نمونه‌ای از شواهد تاریخی اوست:

«هیچ قضیه‌ای از بازنگری مصون نیست. حتی پیشنهاد کرده‌اند که برای ساده کردن مکانیک کوانتوم در قانون منطقی امتناع ارتفاع نقیضین نیز بازنگری شود؛ چنین تغییر موضعی چه تفاوت اصولی

به یاد کواین

ضیا، موحد

دارد با تغییر موضوعی که سبب شد کپلر نظریه بطلیموس را نقض کند یا اینشتین نظریه نیوتون را یا داروین نظریه ارسطو را؟»

کواپن در مخالفت با این عقیده متداول که هر قضیه به تنهایی می‌تواند با تجربه‌های حسی نقض یا تأیید شود استعاره‌ای زیبا و عمیق به کار می‌برد:

«قضایای ما دربارهٔ عالم خارج نه به صورت منفرد بلکه به هیأت مشترک در محکمه تجربه حسی حاضر می‌شوند.»

توضیح آنکه در دادگاه، هنگام رسیدگی به یک تخلف نه تنها یک فرد بلکه مجموعه عواملی که دست به دست هم داده و به این تخلف انجامیده مورد پرسش قرار می‌گیرد. درواقع تا همهٔ آن عوامل و علل بررسی نشوند و به هیأت مشترک در محکمه قضاوت حاضر نشوند معنا و ماهیت تخلف هم روشن نخواهد شد. به همین ترتیب در محک زدن یک نظریه علمی با تجربه هم نمی‌توانیم از زنجیره به هم پیوسته قضیه‌ها غفلت ورزیم و تنها یک قضیه را مسئول نارسایی نظریه بدانیم. شاید کل‌گرایی کواپن را نتوان زیبا تر از آنچه خود بیان کرده است، بیان کرد:

«کل آنچه علم یا باورهای ما خوانده می‌شود، از اتفاقی‌ترین موضوعهای جغرافیایی و تاریخی تا ژرفترین قوانین فیزیک اتمی یا حتی ریاضیات محض و منطق، فرشی است بافته دست آدمی که فقط لبه‌های آن به تجربه برخورد می‌کند.»

کواپن در این مقاله دوران‌ساز از این هم پیشتر می‌رود و در مقام یک عالم و فیلسوف تجربی تمام عیار، که بر اعتقاد خود به علم و تجربه همیشه و در همین مقاله به صراحت تأکید کرده است، ناگهان به این حکم تکان‌دهنده می‌رسد که:

«در مرتبه شناخت‌شناسی، اشیاء مادی و خدایان هومری با یکدیگر فقط تفاوت درجه دارند، نه نوع.»

این همان جایی است که کواپن بر همه خط‌کشیهای سنتی مرسوم پامی‌گذارد و مرزبندیهای قدیمی را برهم می‌زند. در مقاله‌ای دیگر صریحتر از این می‌گوید برای من فرض وجود اشیاء مادی به همان اندازه اسطوره است که فرض خدایان هومری! اهمیت

این گفته در این است که فلسفه هنوز برای اثبات وجود جهان خارج و اشیاء مادی دلایل قاطعی در برابر شکاکان ندارد و ناچار وجود اشیاء را به عنوان بهترین راه فرض می‌کند. شاید از این صریحتر، و با برهانهای دقیق کواپن که در اینجا حتی اشاره‌ای به آنها نکردم، از این روشنتر نتوان خط موهومی را که میان شعر و فلسفه، ادبیات و علوم و ادبیات و فلسفه از دیرباز کشیده‌اند، پاک کرد. به اعتقاد من این بصیرت فلسفی کواپن نه تنها آرای پوزیتیویستیهای منطقی و تجربی حلقه وین را پشت سر نهاد، بلکه برای مکتبهای گوناگون و نوظهور دنیای غیرانگلیسی زبان هم حرف چندان برای گفتن باقی نگذاشت، به خصوص برای برخی از نهضت‌های نقد ادبی مدرن که لفاظی را با نقد ادبی اشتباه کرده‌اند. اما این داستان دیگری است. در اینجا می‌خواهم به دو پی‌آمد دیگر از بصیرت فلسفی کواپن که خط‌کشیهای جاافتاده دیگری را نیز مورد پرسش قرار داد، اشاره‌ای کنم.

رد انواع طبقه‌بندیها

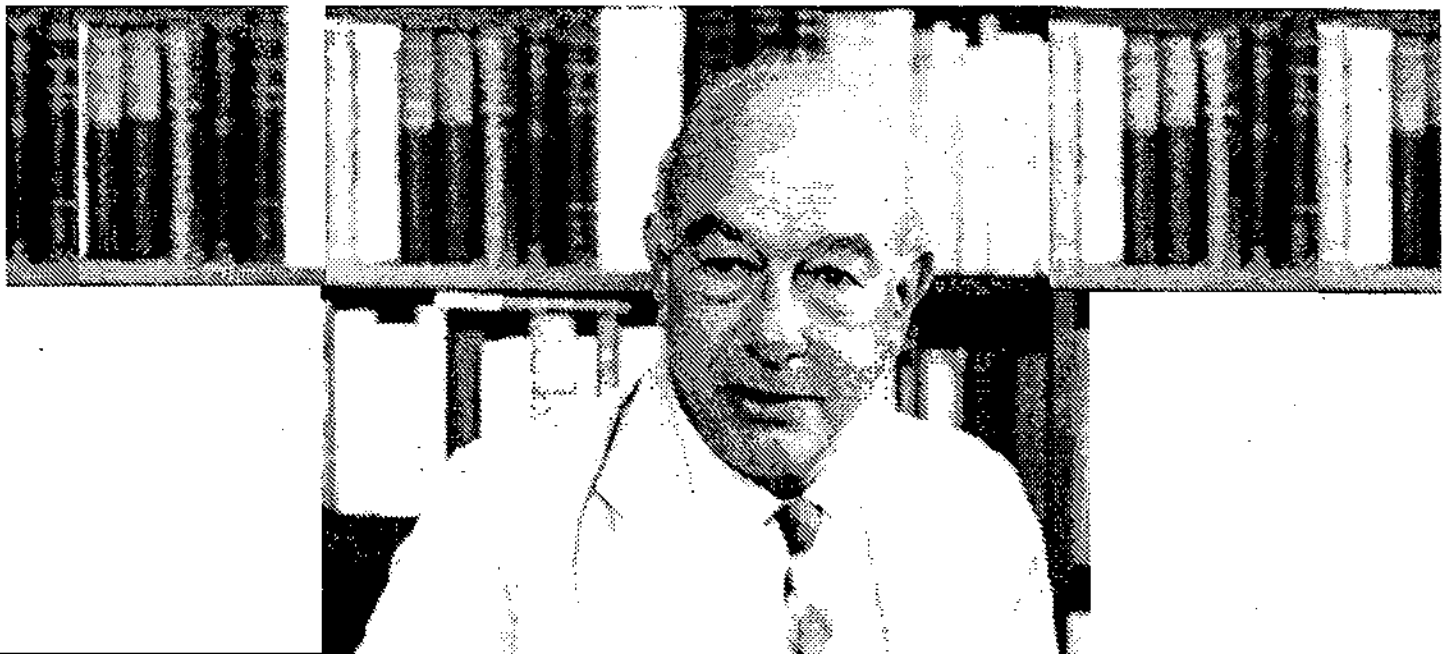
گفته‌اند فرق: تخیل با خرد این است که تخیل در عدم شباهتها، شباهتها را پیدا می‌کند و خرد در شباهتها، بی‌شباهتها را. با این تعریف کار ارسطو و پیروان او در طبقه‌بندی اشیاء و قرار دادن موجودات در انواع مختلف، کاری بود تخیل‌آمیز نه خردمندانه. نهنگ را به دلیل شباهت با ماهیها از انواع ماهیها می‌شمردند. اما مشاهدات دقیقتر نشان داد که نهنگ از پستانداران است. کواپن در مقاله‌ای با عنوان کلیات طبیعی (natural kinds) با برهانهای گوناگون نشان می‌دهد که مفهوم کلیات طبیعی ریشه در داوریهی شهودی ماقبل فلسفی ما دارد. شباهتهایی میان موجودات می‌بینیم و دست به طبقه‌بندی می‌زنیم. اما با پیشرفت علوم و دقیق‌تر شدن نظریه‌های علمی این طبقه‌بندیها هم اعتبار خود را از دست می‌نهند. صائب بودن این بصیرت بارها به اثبات رسیده است و این مقاله کواپن در بی‌اعتبار ساختن این مرزبندیها چنان اهمیتی یافته که بسیاری از فیلسوفان آن را از متهنایی می‌دانند که لازم است همه دانشجویان فلسفه آن را بخوانند.

اتکار مرزبندی میان ذاتی و عرضی

ارسطوئیان معتقد بودند که بعضی از ویژگیهای

موجودات، ذاتی و بعضی عرضی آنها هستند. صفتهای ذاتی هر موصوف صفتهایی هستند که اگر موصوف آنها را نداشته باشد دیگر آن موصوف نیست و درواقع تصور موصوف بدون آن صفتها ممکن نیست. اما صفات عرضی چنین نیستند. برای مثال، مکلا بودن فرد، (کلاه بر سر داشتن فرد) ذاتی فرد نیست. بدون کلاه هم فرد همان فرد است. اما این تعریف از ذاتی و عرضی مثالهای نقضی فراوانی می‌تواند داشته باشد. برای مثال تصور وجود انسان بدون مکانی که در قضا اشغال کرده باشد، ناممکن است. اما آیا می‌توان گفت اشغال مکانی در قضا امری است ذاتی انسان؟ کواپن ذاتی و عرضی را محصول چگونگی تعریفی می‌داند که از شیئی می‌کنیم. به همین دلیل منطق موجه معمولها را که مستلزم اسناد صفاتی ذاتی یا ضروری به اشیاء است منطوق نمی‌داند و استعاره‌ای در رد آن به کار می‌برد که شهرت عام یافته است: نقطهٔ موجها به خطا بسته شده است.

آنچه گفته شد بخش کوچک اما مهمی بود از آرای گسترده کواپن. تحقیقات و نوآوریهای کواپن در منطق ریاضی بحث دیگری است. کواپن از ۱۹۳۳ که پایان‌نامهٔ دکترای خود را در تنقیح و تکمیل مبانی منطقی راسل و وایتهد نوشت تا ۱۹۴۳ کار اصلیش مطالعات فنی منطقی بود. مقالهٔ یازده صفحه‌ای او در «مبانی تازهٔ منطق ریاضی» که در ۱۹۳۷ منتشر شد هنوز هم ریاضی‌دانان را به خود مشغول کرده است. دانشنامه‌های دهه‌های ۱۹۳۰ و ۱۹۴۰ کواپن را به عنوان منطق‌دان معرفی می‌کردند. اما پس از انتشار مقاله‌های فلسفی بعدی و کتابهایی چون از دیدگاه منطقی (۱۹۵۳)، کلمه و شیئی (۱۹۶۰)، فلسفه منطق (۱۹۷۰) و آثار فراوان دیگر، اغلب مورخان فلسفه او را بزرگترین فیلسوف تحلیلی نیمهٔ دوم قرن بیستم دانستند، فیلسوفی که نقش اساسی در شکل دادن به فلسفهٔ این قرن و تأثیر بر مهمترین مکتبهای آن، چه تحلیلی و چه غیرتحلیلی داشته است. پراگماتیسم کواپن ترکیب منسجم و زیبایی است از شک و عقلانیت. به اعتقاد من درگذشت کواپن پایان یک دوره نیست، آغاز دورهٔ جدیدی در فلسفه است که مقالهٔ «دو حکم جزمی تجربه‌گرایی» بشارت فرارسیدن آن را پنجاه سال قبل داده بود.

از نوع معنی «فارسی» و مسأله دلالت و دلالت ذاتی و غلط‌هایی که از اهل زبان صادر می‌شود و مرز تاریخی کلمات و مقوله «غرابیت» یا باستان‌نگرایی archaism و حتی مباحث آواشناسی بعضی لهجه‌های ایرانی پیردازد. (صفحه ۵-۶ برای نمونه) دیگر مسائل کتاب مسائلی است از قبیل «قلب» و «ابدال» و تصرف ایرانیان در کلمات عربی و هندی و «تعریب» و مرزهای حقیقت و مجاز و تعریف مترادف و مشترک و بحثی در باب «اتباع». مولف، در سی و هفت اصل نخستین به تحقیق در این گونه مباحث پرداخته (از صفحه ۱-۲۴۱) و در اصل سی و هشتم به بعد پژوهشی دارد بسیار گسترده درباره تمام حروف الفبای فارسی و مسائلی که عارض آنها می‌شود از «الف» تا «ی». (۲۴۲-۳۸۹)

خانم ریحانه خاتون تا حد قابل ملاحظه‌ای به ارائه صورت درست متن پرداخته و در اغلب موارد کوشیده است عبارات مولف را با متون دیگر و فرهنگ‌ها و دواوین شاعران مقایسه کند و درین راه رنجی عظیم را تحمل شده است. مقدمه انگلیسی مصحح، که حدود

زبان‌شناسی دنیای قدیم است، درین کتاب برای زبان فارسی نیز مطرح کند و به حل و فصل آنها بپردازد. احاطه‌ای که «آرزو» (۱۰۹۹-۱۱۶۹) بر مسائل ادب فارسی^۱ و دقایق زبان ما دارد، شگفت آور است و جای آن هست که در ایران به مناسبتی کنگره‌ای در بزرگداشت این ادیب و ناقد عظیم الشأن قرن دوازدهم تشکیل شود و میراث معنوی او در قلمرو زبان‌شناسی، نقد ادبی، سبک‌شناسی^۲ و حتی نوعی ادبیات تطبیقی مورد بررسی قرار گیرد. البته نه از آن «کنگره‌های خلق الساعه ضیافت گونه پرخرج بی‌ثمر» بلکه با تأمل و در نظر گرفتن زمانی مناسب و دعوت از صاحب‌نظرانی که در باب این گونه مسائل به دلایل آثارشان، سابقه تحقیق دارند و نه سخنرانان خلق الساعه «کنگره باره» روزمره. کنگره‌ای «مثمر» و علمی.

با اطمینان می‌توان گفت که در عرصه مسائل زبان فارسی، با روشهای رایج در میان ادیبان سنتی، کتابی به این وسعت و به این دقت تاکنون دیده نشده است. مؤلف، کوشیده است در سی و هشت «اصل» به مسائلی

این کتاب حدود ده سال قبل ازین انتشار یافته، در تیراژ محدود سیصد نسخه و شاید نسخه‌های بسیار اندکی از آن به ایران آمده باشد، بنده به لطف استاد ایرج افشار از آن بهره‌مند شدم و بعضی دوستان هم از بنده گرفتند و برای خود زیراکس تهیه کردند. جای آن دارد که چاپ «خوشخوان‌تر» و درستی تری از آن در ایران فراهم آید، البته با حفظ حقوق معنوی و مادی خانم «ریحانه خاتون».

مؤلف در تالیف این کتاب، بیشتر به «المزهر» جلال‌الدین سیوطی (۹۱۱-۸۴۹ هـ.) نظر داشته است. حتی در انتخاب نام «مثمر» که هم وزن «مزهر» است و کوشیده است که همان مباحثی را که در مسائل زبان‌شناسی زبان عرب، سیوطی در کتاب «مزهر» خویش مطرح کرده است و در حقیقت مهمترین مسائل

سراج‌الدین علی المعروف به خان آرزو

مصحح و حواشی

ریحانه خاتون

کراچی

۱۳۹۱

پیش‌لغت از پروفیسر ابواللیث صدیقی

انتشیرت اول سنٹرل اینڈوسٹریل اینڈین اسٹیشن

۱۰۰، پتیل دیوار آرمز - کراچی

پاکستان

۱۹۹۱ م

تالیف : سراج‌الدین علی المعروف به ((خان آرزو))

تصحیح ، مقدمه و حواشی : ریحانه خاتون

پیش‌لغت از پروفیسر ابواللیث صدیقی

کراچی ، پاکستان ، ۱۹۹۱ ، مؤسسه مطالعات مرکز و غرب آسیا

۶۸ صفحه است، به مسائل زندگی «آرزو» و ارزشهای متمر می پردازد. مصحح فاضل، در مراحل که کتاب به صورت نهایی درآمده و آماده نشر بوده است به نسخه کاملتری از متمر دست یافته و بخشهایی را که در نسخه های مورد استفاده ایشان وجود نداشته به صورت عکسی ضمیمه کتاب قرار داده و از این بابت هم خدمتی بزرگ به نشر این کتاب کرده است.

بخش ضمیمه که به صورت عکسی در آخر کتاب درآمده بخش بسیار مهمی از مسائل کتاب را در خود دارد. تنها فصل پایانی آن که رساله ای است در امثال فارسی می تواند به صورت رساله ای مفرد جداگانه مورد تحقیق قرار گیرد و بدون تردید در تکمیل کتابهایی از نوع امثال و حکم دهخدا و داستان نامه بهمنیاری و کتابهایی از آن نوع، بسیار کارایی دارد؛ زیرا متجاوز از «هزار مثل» فارسی را که در عصر مولف رواج داشته در اختیار ما قرار می دهد.

به علت بعضی کاستی ها که درین چاپ راه یافته و هم به دلیل پیدا شدن نسخه جامع تری که به صورت

عکسی در آخر کتاب قرار گرفته و هم به دلیل صورت نه چندان راحت و قابل قرائتی که حروف چینی کتاب دارد و از همه مهمتر به دلیل محدود بودن تیراژ چاپ (سیصد نسخه) جای آن هست که یکی از دانشجویان دوره دکتری ادبیات با رعایت حقوق معنوی و مادی خانم ریحانه خاتون، صورت دلخواه تری از این کتاب را به بازار نشر ایران روانه کند تا همگان از آن بهره مند گردند و ادیبان ایرانی هم سپاسگزار زحمات خانم ریحانه خاتون باشند.

The institute of central and west Asian studies
university of Krachi, Pakistan.

پانویسها:

- ۱- در باب زندگی و آثار سراج الدین علی خان آرزو، مراجعه شود به دایرة المعارف بزرگ اسلامی، مدخل «آرزو».
- ۲- در باب اهمیت مقام «آرزو» در نقد ادبی و سبک شناسی شعر فارسی مراجعه شود به شاعری در هجوم منتقدان، انتشارات آگاه، تهران ۱۳۷۵، ویژه فصل «نقد ادبی در سبک هندی»، صفحات ۲۱-۶۶.

ادامه صفحه ۲

روزافزون آثار ادبی چه در فرهنگ فارسی و چه آثاری که از فرهنگ های دیگر ترجمه می شود، آشنایی با همه آثار و حتی با شاهکارهای ادبی جهان از محالیت خواهد بود. از طرف دیگر، مطالعات ادبی امروزه با نظریه های نوین فلسفی (فلسفه تحلیلی زبان، معرفت شناسی، هرمنوتیک، پدیدارشناسی، ساختارگرایی، نقش گرایی) و نظریه های جامعه شناسی و روانشناسی و ویژه زبان شناسی محکم گره خورده است. متنی ادبی که موضوع مطالعه اهل فلسفه است، ماده کار زبان شناسان و روانشناسان و جامعه شناسان شده است. رشته های علمی جدیدی تأسیس شده که موضوع تحقیق آنها ادبیات است، مانند جامعه شناسی ادبیات، روانشناسی ادبیات و...

اما در گروه های آموزشی ادبیات، عدم ارتباط با دیگر دانش های انسانی موجب شده تا ادبیات در مقام یک موضوع مجرد و انتزاعی بدون پیوند با دیگر پدیده ها و دانش های انسانی - اجتماعی مطالعه شود. در نتیجه این نگاه انتزاعی به ادبیات است که نقش و ارزش آثار ادبی ناشناخته می ماند و بسیاری از محققان حوزه های مختلف علوم انسانی خود را از آشنایی با ادبیات بی نیاز می بینند، چرا که در تصور ایشان خواندن ادبیات در زمره کارهای ظریف است و بیشتر اهل فراغت بدان مشغول اند.

این باور در میان دانشجویان و حتی استادان ادبیات چندان قوت یافته که برخی از آنها در جامعه علمی خود را قاعد نقیص می یابند.

عامل دیگری که ضعف دانشکده های ادبیات و به تبع آن ضعف بنیه علمی تحقیقات ناشی از آن است، انقطاع دو نسل قدیم و جدید است. در دو دهه اخیر بنا به شرایط اجتماعی - فرهنگی و سیاسی، بناگاه فاصله میان نسل جدید و دانشگاهی یوبژه در قلمرو علوم انسانی و ویژه در ادبیات، با نسل پیشین بسیار زیاد شده و کمتر می توان از استادی سراغ گرفت که توانسته باشد دانش و روش خود را در شاگردانش تداوم بخشد.

در این میان، جریان شتابناک ترجمه پای در میدان نهاد و نظرها را به فراسوی مرزهای فرهنگی معطوف ساخت، افق های تازه ای را گشود و جوانان بنا به خصلت نوجویی خویش مجذوب این جریان شدند اما استادان چندان با این جریان همسو نیامدند. طبیعی است که در چنین هنگامه عسرتی، مدرسه و مکتبی در مطالعات ادبی بوجود نیاید و شاگردان مستعد نیز در تداوم راه استادان خویش تردید کنند.

با توجه به این مسائل انتظار می رود که بازنگری جدی و اساسی در برنامه های درسی و علمی صورت گیرد. بیاید توجه داشت که رشد پرشتاب تمدن و زیابرویی زبانها و فرهنگها ممکن است در کوتاه مدت لایه های فرهیخته زبان و فرهنگ ما را دچار بحران سازد و جامعه دانشگاهی را به مجموعه ای منفعل و دنباله رو بدل کند.

محمود فتوحی

مجموعه

متمر

آنچه در سالهای اخیر در حوزه مباحث فلسفی کشور ما رخ داده است، گسترش مباحث و تنوع موضوعات و نحوه رویکرد به موضوعات فلسفی است. در کشور ما فلسفه به مفهوم سنتی آن (در حوزه فرهنگ اسلامی) عمدتاً کارکردی کلامی و متافیزیکی داشته است. اما در دهه اخیر به طور خاص، به موازات این کارکرد و بحثهای مربوط به آن، سلسله‌ای از موضوعات و مسائل بسیار مهم و اساسی نیز به میان آورده شده است که ماهیتاً خصلتی متفاوت و تازه دارد. این قبیل مباحث اگرچه در پاره‌ای موارد به موضوعات گذشته نیز می‌پردازد، اما بدلیل رویکرد بدیع و متفاوتش، ناگزیر از اتخاذ روشهایی نو و طرح دیدگاههایی از نوع دیگر و تازه است و البته این امر نیز بدلیل دگرگونی بنیادی در ساختار فرهنگ و روابط و آموزشهای فکری مردمان معاصر پدید آمده است. مسلمانان از جمله ملت‌هایی هستند که بدلیل سابقه و ساختار فرهنگی اسلام نسبت به این‌گونه مسائل حساسیت عمیقی نشان داده و می‌دهند. البته نباید از نظر دور داشت که بخشی از این حساسیت نیز معلول مواجهه همه‌جانبه مسلمانان با جوامع و فرهنگهای متفاوت و به‌ویژه تمدن و فرهنگ غربی است. مسئله‌ای که نباید از نظر دور داشت اینکه فرهنگ غربی اساساً فرهنگی نافذ است که در تمام جوانب زندگی بشر امروزی رسوخ یافته و هیچ یک از

عرصه‌های ذهنی یا اجتماعی و یا اخلاقی حیات انسان را از تأثیر خود مصون نداشته است. عکس‌العمل عالمان و اندیشه‌وران مسلمان در برابر این تأثیر گسترده و گریزن‌ناپذیر، ابعاد فلسفی متفاوتی داشته است که از تردید و تنازع و طعن و جبهه‌گیری مطلق تا نقد و تحلیل و بازاندیشی در آن و گاه پیروی و تقلید و حسن نظر یک‌جانبه نسبت به این فرهنگ و تمدن در آن وجود داشته است. درواقع واکنشهای دفعی یا تقلیدهای یک‌جانبه و بی‌حد و حصر، بیش از آنکه محصول فهم مقولات و موضوعات فرهنگ و تفکر مغرب‌زمینیان باشد ناشی از فقدان آگاهی‌های قابل اعتماد و کمبود منابع و مطالعات عمیق بوده است. این نوع واکنشها بازتابی از سوءتفاهم و نقص آگاهی‌هایی است که تقریباً اکثر ملل و فرهنگ‌های متفاوت از فرهنگ مغرب‌زمین را دچار مشکل ساخته و امکان ارتباط ژرف و دیالوگ متعارف علمی را در میان آنان از بین برده است.

بحث و بررسی درباره موضوعات مباحث فلسفی یکی از مقولاتی است که در حیطه تحولات تمدنی غرب وارد مرحله‌ای تازه و کاملاً نو و جدید گردیده است و درواقع همه عرصه‌های تفکر از کلام تا اخلاق و تا حقوق و سیاست و هنر و... با نگاهی تازه مورد بررسی قرار گرفته است. انسان غربی از منظری نو و بدیع به دین، انسان، جامعه، طبیعت و خداوند نظر افکنده است. گزافه نخواهد بود که علت این نوگرایی و نواندیشی را در تحول فهم فلسفی مغرب‌زمینیان جستجو کرد. جرقه‌های این نوع از فهم فلسفی در اندیشه‌های رنه دکارت زده شد. سپس توسط دیوید هیوم به مرحله نقادی و بن‌بست‌گریزن‌ناپذیر رسید. آنگاه کانت فیلسوف نقاد آلمانی آن را یکسره به راهی دیگر کشانید و سرنوشت همه اندیشه‌های فلسفی پس از خود را به

تأملات و نقدهای فلسفی خود پیوند زد. نقدی که معطوف به خود عقل بود، بجای آنکه به محصول عقل که همواره به عنوان معرفت معتبر و موثق مورد بررسی قرار می‌گرفته است معطوف باشد. از این پس بود که آدمی طرحی نو در معنای عقلانیت و عقل و محصول عقل درانداخت که پتنامه با آنچه تا قبل مرسوم بوده تفاوت بنیادین داشته است. و صد البته مواجهه گریزن‌ناپذیر ما با چنان فرهنگی موجبات طرح نظریاتی بدیع و گشایش افقهای جدید در عرصه تفکر فلسفی را برای ما فراهم نمود.

کتاب بنیادهای فلسفه که اخیراً به زبان فارسی بازگردانده شده است یکی از آثار خوب و شایسته در زمینه فلسفه غربی است. نویسنده این اثر با طرح مباحث فلسفی در کتابی که صبغه درسی و مدرسه‌ای دارد، اثبات کرده که به موضوعات فلسفی مسلط است. او با رعایت ایجاز و در عین حال بسط هسته‌های اصلی نظریات فلسفی در زمینه‌های متفاوت مطروحه در کتاب نشان داده است که با جدیت تمام سعی دارد آراء فلسفی را در وسعت نیازها و دغدغه‌های انسان معاصر بسط و توضیح دهد.

این کتاب در عین رعایت ایجاز بنیانی‌ترین مباحث مربوط به موضوعات فلسفی را مطرح نموده است و بسان کتابی جامع و فراگیر از نظریات رایج و قابل توجه در زمینه‌های مربوط به فلسفه سیاست، معرفت‌شناسی، فلسفه ذهن، فلسفه دین و فلسفه هنر گزارشی درخور ارائه نموده که این وجهه نظر از سوی نویسنده نسبت به موضوعات مورد پژوهش قابل توجه و تحسین است.

یکی از رویکردهای مهم در پژوهش‌های فلسفی رویکرد نقادانه به موضوع مورد مطالعه است. یعنی پژوهش فلسفی همواره خود را ملتزم بدان می‌داند که یک نظریه را در جوار نظریات رقیب و بدیل ببیند و آنرا

شیرزاد گلشاهی

طرحی نو در عقلانیت

از صافی نظریات بدیل و معارض بگذراند. در این نحوه پژوهش نظریه رقیب که در مورد یک مفهوم یا یک مسئله مطرح می‌شود، برای پژوهشگر موضوعیت و اهمیت تام دارد. یعنی در این نحوه از تحقیق برای محقق مهم است که یک نظریه را در جوار و کنار نظریات رقیب و منتقد ببیند و تا زمانی که نتواند این شقوق رقیب را که ماهیتاً نظریاتی انتقادکننده‌اند درک کند، نخواهد توانست تصویر موفقی از یک نظریه فلسفی ارائه کند. لذا وجود مخالف و منتقد در این نحوه از پژوهش (منظر روش‌شناسانه) ضروری است.

کتاب فوق در همه مباحث مطروحه همواره یک نظریه را در جوار نظریه رقیب و مخالف مطرح می‌کند و نقاط ضعف و قوت آنرا به خوبی تبیین می‌نماید. واربرتون در هر مبحث ابتدا به تبیین صحیح و درست اصطلاحات موجود در یک نظریه می‌پردازد. سپس در مقام نقد، خلل‌های موجود در یک نظریه را با توسل به نظریات رقیب به نحوی بدیع بیان می‌کند و آنگاه تصمیم‌گیری در رجحان یک نظریه بر نظریات دیگر را به خواننده واگذار می‌نماید. به عنوان مثال در بحث وجود خداوند، ادله له و علیه (معضل شر) را در کنار یکدیگر می‌نشانند و به نقد و بررسی آنها می‌پردازد. یا در بحث فلسفه اخلاق، نظریه اخلاق مسیحی را در کنار نظریات اخلاقی دیگر قرار می‌دهد و آنها را بررسی می‌کند.

تأیید و ترویج این سنت (که دیرزمانی است در سنت فکری ما خصوصاً در مواجهه با تفکرات مغرب‌زمینیان به فراموشی سپرده شده است) و تالیف و ترجمه کتابهایی که واجد چنین خصوصیتی هستند، همواره موجب تقویت تفکر و اندیشه در میان خوانندگان خواهد شد. به یاد داشته باشیم که اهمیت فلسفه بیش از آنکه مربوط به فهم و طرح یک اندیشه

باشد، مربوط به تقویت و تحریض آدمی به تفکر و اندیشیدن است. کار سترگی که سقراط بدان همت گمارده بود و آدمیان را به زایش فکر و اندیشه وامی‌داشت. چنانکه ویگنشتاین در مقدمه کتاب کاوشهای فلسفی‌اش آورده است: «دوست ندارم که نوشته‌های من دیگران را از زحمت فکر کردن راحت کند، بلکه مایلم در صورت امکان، کسی را به تفکری ویژه خود او تحریک کنم.» نایجل واربرتون خود در مقدمه کتاب ضمن اشاره به این نکته می‌گوید: «هدف من در اینجا این است که به شما ابزارهایی بدهم که خودتان درباره مباحث فلسفی بیاندیشید نه آنکه صرفاً توضیح دهم بعضی اشخاص بزرگ درباره مباحث فلسفی چه اندیشیده‌اند.»

نکته دیگری که در کتاب بنیانهای فلسفه جالب توجه است، اهتمام جدی و اساسی نویسنده به ارائه تحلیل و ایضاح مفاهیم کانونی و اصلی موجود در هر نظریه است. به عبارت دیگر نویسنده قبل از پرداختن به تحلیل و تبیین یک سنت فلسفی سعی دارد روشن نماید، مفاهیم کلیدی و اصلی‌ای که در آن سنت فلسفی مورد استفاده قرار می‌گیرد دقیقاً به چه معناست و مفاد و محتوای آنها بطور واضح چیست. تا بدین ترتیب به بحث وضوحی تام بخشد و از بسیاری مغالطات و لغزشهای فکری جلوگیری نماید. به عنوان مثال در فصل سوم که به فلسفه سیاست اختصاص داده شده است، نویسنده برای آنکه تحلیلی درست از موضوع برابری، دموکراسی، آزادی، مجازات و... در سنت‌های فکری فلسفی بدست دهد، سعی می‌نماید تا قبل از هر چیز مفاد و مراد این الفاظ را در سیستم‌های فلسفی متفاوت روشن نماید.

نویسنده در جای جای کتاب این شیوه را دست‌مایه کار خود قرار داده و جهد کامیابانه‌ای در بدست دادن

تبیینی روشن از مفاهیم اصلی بکار رفته در سنت‌های فکری مبذول داشته است. به همین دلیل در تحریر مورد نزاع توفیق یافته و توانسته است بخوبی نظریات متنوع و متعدد را حول یک مسئله فلسفی مطرح نماید. از این رو خواننده به سهولت به تفاوت‌های موجود در نظریات رقیب و بدیل واقف می‌گردد و می‌تواند بدون سردرگمی در باب نظریه‌های متنوع و رقیب به قضاوت بنشیند.

همچنانکه اشاره شد کتاب بنیانهای فلسفه حاوی عمده‌ترین مباحث فلسفی در زمینه‌های فلسفه دین، فلسفه اخلاق، فلسفه هنر، فلسفه سیاست، فلسفه ذهن، فلسفه علم و معرفت‌شناسی است که به نحوی مضبوط و روشن با رعایت ایجاز و اختصار به مباحث فوق پرداخته است. این امر (ایجاز همراه با طرح عمده‌ترین مباحث یک سنت فلسفی) ناشی از این خصلت است که اثری دانشگاهی است و برای تدریس اساتید و استفاده دانشجویان در نظر گرفته شده است. لذا تأکید اصلی این اثر بر تنسیق منطقی موضوعات و مباحث است. اینکه ساخت و مضمون یک مبحث چگونه است و چه شقوقی برای هر مسئله قابل تصور است و اینکه نقدها و خللهای آن کدام است اموری است که بر کلیت مباحث کتاب حکم فرمایت.

نویسنده برای جلب مشارکت بیشتر خوانندگان و نیز گیرایی و جذابیت موضوعات مورد بحث، در ابتدای هر فصل، به طرح سؤالاتی ملموس و برانگیزاننده پرداخته است. سپس به تدریج، به بسط و توضیح آنان همت می‌گمارد و در واقع کوشش می‌کند با طرح سؤالات، خواننده را به عنوان طالبی جستجوگر با موضوع مورد بحث درگیر نماید تا درصدد یافتن پاسخ‌های مستدل و منطقی برآید و تمام مساعی خود را در دریافت پاسخ بکارگیرد. نکته دیگر اینکه در پایان هر فصل نویسنده

نایجل واربرتون
ترجمه علی حقی

بنیان‌های فلسفه

بنیان‌های فلسفه

نایجل واربرتون

علی حقی

انتشارات اهل قلم، چاپ اول، ۱۳۷۹

با ذکر یک خاتمه که حاوی یک جمع‌بندی کلی در باب موضوع مورد تحقیق است، خواننده را به دریافت کلیت نظریه‌ها هدایت می‌کند. به این ترتیب خواننده می‌تواند از یک منظر کلی نظریات مطروحه در آن فصل را مورد فهم قرار دهد.

ذکر منابع و منبع‌شناسی و اشاره به مآخذ مهم و کارساز که نویسنده در پایان هر فصل برای مطالعه بیشتر خوانندگان ارائه نموده و نیز مترجم محترم هرجا که مأخذی به فارسی ترجمه شده، عنوان کتاب ترجمه شده و نام ناشر و سال چاپ را ذکر نموده است، یکی دیگر از شیوه‌هایی است که مولف و مترجم برای گسترش و تعمیق این مباحث در هر فصل بکار برده‌اند. تازگی و به روز بودن مباحث کتاب یکی دیگر از مزیت‌های اثر فوق است. اگرچه سال انتشار کتاب در معرفی که از سوی ناشر به عمل آمده بیان نشده، ولی همچنانکه اشاره شد کتاب فوق حاوی نظریات جدید و جدی است که اکنون در میان متفکران این حوزه‌ها مورد بحث و گفتگو است.

اینک مباحث کتاب را با همان سبک و سیاقی که از سوی نویسنده بکار گرفته شده است در زیر پی خواهیم گرفت و به نظر می‌رسد همین نمایه برای درک ارزش و اهمیت این کتاب وافی به مقصود باشد.

نویسنده در بخش آغازین یعنی درآمد کتاب، سؤال از چیستی فلسفه را مطرح می‌نماید و سعی دارد دلایل پرداختن به فلسفه و مشکلات موجود بر سر راه تحقیقات فلسفی را تبیین نماید. و در پایان روش مختار خود در استفاده از کتاب را برمی‌شمرد.

در فصل اول به این سؤال که آیا خداوند وجود دارد یا نه می‌پردازد و دلایل له و علیه وجود خداوند را برمی‌شمرد و روش‌های پژوهشی موجود در عرصه دین‌شناسی مانند: ایمان‌گرایی، عقل‌گرایی، مکتب

ناواقع‌گرایی را به همراه شقوقات موجود در هر یک از این سنت‌های فکری تبیین می‌کند.

در فصل دوم نویسنده با طرح این سؤال که چه چیزی باعث می‌شود عملی درست یا نادرست باشد، وارد مباحث فلسفه اخلاق می‌شود که یکی از جذاب‌ترین بخش‌های کتاب است. در این فصل واربرتون، به طور عمده به سه نظریه اخلاقی که عبارت‌اند از: نظریه مبتنی بر تکلیف و نظریه مبتنی بر فضیلت و نظریه نتیجه‌گرا اشاره دارد و به توضیح سایر سنت‌های فکری که در ذیل این سه نظریه قابل طرحند می‌پردازد. واربرتون در همین فصل می‌نویسد: «اینها کلی‌ترین چارچوب‌های فهم مباحث اخلاقی و رقیب یکدیگرند. نخست به اختصار خصوصیات عمده این سه سنخ نظریه را بازگو می‌کنم و نشان می‌دهم که چگونه می‌توان آنها را در مورد یک زندگی واقعی به کار بست. سپس به سوی مسائل انتزاعی‌تر فلسفی درباره زبان اخلاقی، مسائلی که بر فراخ‌اخلاق خوانده شده‌اند، پیش خواهیم رفت.»

در پایان این فصل نویسنده وارد مباحث معرفت‌شناسانه و درجه دوم از اخلاق می‌شود و می‌نویسد:

«نظریه‌های مبتنی بر تکلیف و فضیلت از مصادیق نظریه‌های درجه اول (first order) هستند. به تعبیر دیگر اینها نظریه‌هایی هستند در این باره که چگونه رفتار کنیم. فیلسوفان اخلاق به مسائل درجه دوم (Second order) نیز علاقه‌مندند. اینها مسائلی هستند نه درباره آنچه ما باید بکنیم بلکه مسائلی هستند درباره منزلت و پایگاه نظریه‌های اخلاقی. نظریه‌پردازی درباره نظریه‌های اخلاقی معمولاً به فرااخلاق (Meta-ethics) خوانده می‌شوند. یک نمونه عاری از پرسش‌های فرااخلاقی این است:

در سیاق کلام اخلاقی معنی درست چیست؟»

فصل سوم به فلسفه سیاست اختصاص یافته است. نویسنده کتاب در این فصل می‌نویسد:

«برابری چیست؟ آزادی چیست؟ آیا اینها هدف‌هایی ارزشمندند؟ چگونه می‌توان به این هدف‌ها رسید؟ دولت که آزادی قانون‌شکنان را محدود می‌کند چه توجیهی می‌تواند برای این کار ارائه کند؟ آیا شرایطی وجود دارد که شما در آن شرایط ناگزیر از نقض قانون باشید؟ این پرسش‌ها برای همگان حائز اهمیت است. فیلسوفان سیاسی کوشش ورزیده‌اند این پرسش‌ها را وضوح بخشند و به آنها پاسخ دهند.» واربرتون اضافه می‌کند که کانون توجه‌اش معطوف به مفاهیم مهم سیاسی مانند: برابری، دموکراسی، آزادی، مجازات و سرپیچی از قانون است و می‌کوشد مسائل فلسفی را که این مفاهیم پدید می‌آورند تحلیل نماید. در طول این فصل نویسنده کتاب تئوری‌های متفاوتی را که در باب مقولات مهم اندیشه سیاسی مطرح شده است به همراه شقوقات هر یک برمی‌شمرد. مباحثی چون: دموکراسی انتخابی، دموکراسی مستقیم، آزادی منفی، آزادی مثبت و نقد و خلط‌های موجود در هر نظریه را با موفقیت توضیح می‌دهد. به عنوان مثال نقد آزادی منفی، نقد دموکراسی، پارادوکس و تناقض موجود در دموکراسی و... فصل چهارم اختصاص به مسائل معرفت‌شناسی یا نظریه شناخت دارد و در این راستا تئوری‌های واقع‌گرایی عرفی (Commensense realism)، معنی‌گرایی (Idealism)، نمودگرایی یا پدیدارشناسی (Phenomenalism) و واقع‌گرایی علی (Causal realism) و نیز چند بحث شکاکانه مورد بررسی قرار می‌گیرد. واربرتون می‌نویسد: «...اما دقیقاً چه رابطه‌ای است بین چیزی که من گمان دارم می‌بینم و چیزی که واقعاً پیش روی من است؟ آیا اصلاً می‌توانم به چیزی که ورای من است یقین حاصل کنم؟ ممکن است من دارم خواب

فلسفه

می بینم؟ آیا واقعاً اگر کسی نباشد که اشیاء را ببیند وجود آنها استمرار پیدا می کند؟ آیا من هرگز تجربه ای مستقیم از عالم خارج داشته ام؟ همه اینها پرسشهایی است در این باره که ما چگونه به محیط پیرامون مان علم پیدا می کنیم. این پرسشها به شاخه ای از فلسفه مربوط می شوند که به نظریه شناخت یا معرفت شناسی خوانده می شوند.»

فصل پنجم به طرح و بررسی مسائل علم و پاسخ به سوالاتی از قبیل اینکه روش علمی چیست؟ و اینکه، آیا روشهای علمی چندان معتبر و موثقتند که به ایمان به آنها بیانجامد؟ و یا علم چگونه پیشرفت می کند؟ می پردازد. در این فصل نویسنده ابتدا، نگرش ساده و بسیط به روشهای علمی را مورد بحث قرار می دهد و توضیح می دهد که چنین نگرشی، یک بینش شایع و گسترده است و با مثالهایی قابل توجه و جالب به شرح و بسط این نظریه همت می گمارد و سپس نقد و خللهای موجود در چنین نگرشی را نشان می دهد. در همین فصل یکی از بزرگترین مشکلات روشهای علمی یعنی معضل استقراء، هم از حیث تعمیمهای ناروایی که بر پایه تجربه های گذشته در مورد آینده می کنیم (نقد هیوم) و هم از حیث نقدی که نلسون گودمن بر مسئله استقراء دارد، مورد بررسی قرار می گیرد. سپس نویسنده برای حل معضل استقراء به راهحلهای ارائه شده عالمان، یعنی تئوریهای احتمال گرایی، ابطال گرایی و نقدهای هر یک می پردازد.

فصل ششم، با طرح پرسشهایی از قبیل ذهن چیست؟ آیا ما نفوسی غیرمادی داریم؟ آیا فکر صرفاً وجهی از ماده فیزیکی است و منحصرأ فرآورده جانبی عصبیهایی است که در مغز تحریک می شوند؟ چگونه یقین حاصل می کنیم که مردم دیگر چیزهای جز ماشین های پیچیده نیستند؟ و چگونه می توانیم

آنها ذی شعورند؟ وارد حوزه دیگری از مباحث فلسفی به نام فلسفه ذهن می شود. در این فصل مباحث نفس و بدن، تئوریهای دوگانه انگاری نفس و بدن، توازی نفس و بدن، تقارن نفس و بدن، اصالت پدیدار ثنائی، نظریه مجانست و نظریه مماثلت و تئوریهای رفتارگرایی، کارکردگرایی و مسئله ذهن های دیگری به همراه نقد این سنتهای فکری مطرح و مورد بررسی قرار می گیرد.

فصل هفتم، فصلی است که اختصاص به چیستی هنر دارد. واربرتون می نویسد: «در این فصل چند پاسخ را که به این پرسش داده شده است بررسی می کنیم، همچنین چند مسأله فلسفی را درباره ماهیت نقد هنری بررسی خواهیم کرد.» او اضافه می کند: «واضح است که از هنر، در فرهنگ های گوناگون و دراز دامنه مختلف چیزهای متفاوت مراد و منظور بوده است. هنر در خدمت مقاصد عبادی یا مذهبی و نمایی و نیز مظهر محوری ترین باورها، ترس ها و آرزوهای فرهنگی بوده که در آن می بالیده است. به نظر می آید در اعصار پیشین چیزی که هنر محسوب می شده، تعریفی واضح تر داشته است اما در این سالها به جایی رسیده ایم که هر چیزی را (هرچه می خواهد باشد) می توانیم اثر هنری بنامیم. حال که چنین است، چه چیزی موجب می شود تا شیئی ای یا نوشته ای یا قطعه ای موسیقی را به تفکیک از چیزهای دیگر سزاوار نام هنر بدانیم؟»

نویسنده کتاب برای آنکه خوانندگان را به تعریفی از هنر برساند به طرح دیدگاهها و نظریات متفاوت در باب هنر می پردازد و دیدگاه شباهتهای خانوادگی در تعریف هنر، نظریه ترکیب موثر، نظریه معنی گرایانه و نیز نظریه نهادگرایانه و سپس معیارهای کاربردی در هنر را مورد بررسی قرار می دهد. نقد هنری و نظریاتی که در این باب موجود است و نیز مباحثی چون اجراء، اعتبار تاریخی کار اجراء، آثار مجعول و ارزش هنر، قیمت

اثر، آثار هنری در تقابل با هنرمندان، از دیگر مباحث مطروحه در این فصل است.

خواننده پس از مطالعه بخش پایانی کتاب به ربط و تأثیر و تأثر تاریخی موضوعات مورد پژوهش در هر فصل وقوف می یابد. به این ترتیب ضمن آگاهی از منظر تاریخی به موضوعات مورد پژوهش کتاب همراه با آشنایی با ادله هایی که در موافقت یا مخالفت یک موضوع مطرح شده اند، بر قدرت و استحکام استدلال و تفکر خود می افزاید. واربرتون در مقدمه کتاب خود می نویسد:

«هرگونه مطالعه جدی فلسفی، آمیزه ای از مطالعه تاریخی و مبتنی بر موضوع را ایجاب می کند، چون اگر ما از براهین و خطاهای فیلسوفان پیشین بی خبر باشیم، امید به حظ وافر از این موضوع نمی توانیم بست. بدون شناخت تاریخ، فیلسوفان هرگز پیشرفت نخواهند کرد. بدون این شناخت، آنان مرتکب خطاهایی می شوند غافل از آن که این خطاها در گذشته صورت گرفته است و بسیاری از فیلسوفان هنگامی به بسط نظریاتشان اقدام می کنند که ببینند در کار فیلسوفان پیشین چه چیزی نادرست بوده است.»

واربرتون در بخش دیگر اضافه می کند: «هدف من در اینجا این است که به شما ابزارهایی بدهم که خودتان درباره مباحث فلسفی بیاندیشید نه آنکه صرفاً توضیح دهم بعضی از اشخاص بزرگ درباره آن مباحث چه اندیشیده اند.»

بی تردید مطالعه کتابی چون بنیان های فلسفه که خوشبختانه با ترجمه ای روان و موفق قرین گشته است، (اگرچه راقم این سطور پاره ای از معادلهای فارسی و اصطلاحات ترجمه شده مترجم محترم را نمی پسندد) می تواند پژوهشگران این عرصه و همه علاقه مندان به این گونه مباحث را به درکی عام و سازوار رهنمون سازد.

فلسفه

۱- چکیده

در این جستار سعی شده است به پیشینه ادبی منطقه روم شرقی قبل از قرن هفتم نگاه‌های انداخته شود. انتخاب قرن هفتم به عنوان زمان پایان این گفتار بدان جهت بوده که شهرت ادبی این منطقه در این قرن به حدی است که بسیاری از علما، ادبا، شعرا و عرفا آنجا را محل امنی دانسته‌اند و بدان سوی هجرت کرده‌اند. به نحوی که چند سال بعد چراغ مثنوی مولانا در آن سرزمین به تابش درآمد. پس این قضیه باید ریشه در سالها قبل داشته باشد. از این رو در این نوشته به سالها قبل از قرن هفتم برمی‌گردیم تا علت‌ها و عوامل این امر را که منتهی به حضور و ظهور ادبیات فارسی در آن سرزمین گردید، پیدا نمائیم و در پایان، آثار ادبی تا قرن هفتم به اجمال معرفی می‌گردند.

۲- مقدمه

آسیای صغیر از دوره هخامنشیان جزو قلمرو ایران بود و بیش از دو قرن از استان‌های دولت هخامنشی محسوب می‌شد که در تاریخ آن سرزمین به نام مشخص «دوره پارسها» شناخته می‌شود. از دوره پارسها سنگ نگاشته‌هایی در نواحی مختلف از جمله در محلی به نام گورمه Goreme شناخته شده و نیز گورستانی در کنار شهر طرسوس در سواحل جنوبی ترکیه موجود است.^۱ پس بدون شک این سرزمین از فرهنگ و معارف ایرانی اثر پذیرفته است و در دوره‌های بعد، هم به جهت سابقه دیرینه و هم به سبب همسایگی با ایران، ساکنان این خطه (آسیای صغیر) نمی‌توانستند از فرهنگ غنی ایران و ادبیات و زبان فارسی بی‌اطلاع باشند. برای اولین بار از زبان ناصر خسرو، شاعر و حکیم اواسط قرن پنجم، آوای زبان پارسی در سرزمین روم به گوش ما می‌رسد. وی ضمن عبور از شهر «اخلاط» می‌گوید:

«... و در این شهر اخلاط به سه زبان سخن می‌گویند: تازی و پارسی و ارمنی.»^۲ اما باید گفت که رواج زبان فارسی به صورت رسمی و همه‌جانبه در آسیای صغیر، از دوره نفوذ ترکان سلجوقی شروع شد. زیرا اگرچه این قوم، ترک‌نژاد بودند، ولی پس از تشکیل حکومت، بتدریج آداب و رسوم خویش را فراموش کرده و آراسته به فرهنگ ایرانی می‌شدند و بدان افتخار می‌کردند و زبان رسمی و اداری آنان نیز زبان فارسی می‌شد. در باب پنجم از تذکره لباب‌الالباب که به «لطایف اشعار ملوک کبار» اختصاص یافته است، تعداد زیادی از شاهان سلسله‌های غزنوی، سلجوقیان و خوارزمشاهیان ذکر شده‌اند که به زبان فارسی شعر سروده‌اند.^۳

نگاهی به دربار سلطان محمود غزنوی و روی آوردن شعرا و ادبا بدان دربار و آثار ادبی بازمانده از آن دوره، نشان می‌دهد که وی ادامه‌دهنده سیاست فرهنگی دربار سامانیان بوده و سعی می‌کرده است تا از ایشان بازپس نماند، به همین ترتیب سلسله‌های ترک‌نژاد دوره‌های بعدی این روش را ادامه دادند. این سلسله‌ها بعد از تشکیل حکومت به شجره‌سازی و جعل انساب برای خودشان می‌پرداختند تا بنحوی خود را ایرانی جلوه دهند. در تاریخ گزیده در باب نسب سلاجقه آمده است:

«سلجوق از قوم ترکان قبیق است از تخم افراسیاب و در تاریخ ابوالعلاء احوال آمده که او به سی و چهار پدر به افراسیاب می‌رسد.»^۴

علاقه به فرهنگ ایران و ترویج زبان فارسی در میان سلاجقه روم مخصوصاً از دوره حکومت قلیج ارسلان (۵۵۱ - ۵۸۸) به بعد، از دوره‌های قبل هم بیشتر شد. چندین نفر از سلاطین ترک آسیای صغیر نامهای ایرانی داشتند؛ کیخسرو، کیکاووس، کیکاوود و...^۵ بنابراین، این سلسله‌ها با روحیه ایران دوستی، و علاقه به فرهنگ و ادب آن، به حیات خویش ادامه می‌دادند و هر جا که می‌رفتند، مروج این طرز تفکر بودند.

باب نفوذ سیاسی و فرهنگی و ادبی ترکان و در حقیقت نفوذ فرهنگ ایران، در واقع بعد از فتح

«ملازگرد» در آسیای صغیر باز شد. با مرگ ملکشاه و ضعف حکومت مرکزی سلاجقه، چنانکه در تاریخ این سلسله آمده، قلیج ارسلان بن سلیمان بن قتلش (۵۰۱-۴۸۵) که در ابتدا دست‌نشانده ملکشاه بود، از فرصت استفاده کرد و شهر قونیه را به تصرف درآورد و رسماً ادعای پادشاهی نمود.^۶

جانشینان وی نیز، هر یک به نوبه خود قلمرو سلطنت خویش را توسعه داده و توجه اهل ادب و صاحبان ذوق و هنر را به خویش متوجه نمودند تا بالاخره در نیمه دوم قرن ششم، آسیای صغیر یکی از مراکز مهم فرهنگی و ادبی دنیای آن روز محسوب گردید؛ حصول این شرایط، حدود یکصد سال طول کشید و در این مدت زبان و فرهنگ ایران بتدریج و آرام‌آرام راه خود را می‌گشود.^۷ یکی از علل عمده گسترش زبان و ادبیات فارسی و رسمیت یافتن آن در آسیای صغیر، مهاجرت و سکونت انبوه ایرانیان در آن دیار بود. ضعف حکومت مرکزی سلاجقه، تعصب‌های مذهبی و بعداً حمله وحشیانه مغول از جمله عوامل مهم مهاجرت علما و فضلا بدان سرزمین بود؛ چنانکه نجم‌الدین دایه، مؤلف مرصادالعباد، می‌گوید:

«چون امید از وطن مألوف منقطع شد، صلاح دین و دنیا در آن دید که مسکن در دیاری سازد که در او، اهل سنت و جماعت باشند و از آفت بدعت و هوا و تعصب پاک بود و به امن و عدل آراسته باشد و رخص اسعار و خصب معیشت بود و در آن دیار، پادشاهی دیندار، دین پرور، عالم، عادل، منصف و متمیز باشد که قدر اهل دین داند و حق اهل فضل شناسد. هر چند تفحص کرد از ارباب نظر و اصحاب تجارب که بر احوال بلاد و اقالم جهان وقوف داشتند، باتفاق گفتند: دیاری بدین صفات و بلادی بدین خاصیات درین وقت بلاد روم است.»^۸

چون عزالدین قلیج ارسلان، پنجمین پادشاه این خاندان (۵۵۱ - ۵۸۸) یک دولت مقتدر تشکیل داد، پایتخت او، مانند غزنین، پایتخت غزنویان، به صورت امیدگاه اهل فضل و هنر و کانون اصلی زبان و فرهنگ ایرانی درآمد.^۹ فرزندان این قلیج ارسلان نیز، توجه خاصی به شعرا و دانشمندان و دبیران داشتند و موجب

آثار ادبی پارسی در روم شرقی تا قرن هفتم

جلیل نظری

به وجود آمدن آثار ارزنده فارسی در آن دیار شدند. یکی از فرزندان او به نام ملک ناصرالدین برکیارق شاه خود طبع شعر داشت و شهاب‌الدین (شیخ شهاب‌الدین سهروردی) مقتول را مورد توجه و عنایت قرار داده بود و مولانا شهاب‌الدین نیز پرتونامه را به نام این پادشاه تصنیف و تألیف کرد.^{۱۰} مؤلف کتاب الاوامر العلائیه در باب فضل پروری فرزندان قلیج ارسلان می‌گوید:

«عَلَمٌ عِلْمٌ در ایام ایشان عالی و سِعر شعر غالی بود باز آنکه هر یک ورای ملکی و شهریاری، در فضل و بلاغت و حسن خط و فرط براعت و اطلاع بر دقایق حقایق کتابت نسیمج وُخْد و فرید عهد خویش بود. ملک ناصرالدین برکیارق شاه... قصه خورزاد و پری‌نژاد را در سلک نظم مطبوع و آبدار و مصنوع و گهربار کشید... [ابیاتی از صدر آن منظومه]:

تعالی الله خداوند مقدس

پدید آرنده سقف مقرنس

برید حضرتش پیگ دورنگی

بصورت مختلف رومی و زنگی

بنقش کعبتین صنع بی‌مر

مششدر کرده نطع هفت کشور

زکان لعل لؤلؤ در دل خاک

فرو ریزد ز راو قدان افلاک^{۱۱}

رکن‌الدین سلیمان‌شاه، فرزند بزرگ قلیج ارسلان، بیش از سایر برادران به شعرا و فضلا علاقه داشت و در حق ایشان احسان بی‌کران می‌نمود، از اینرو این طبقه به درگاه او روی آوردند؛ و خود نیز طبع شعر داشت. دو بیت زیر را در حق برادرش، قطب‌الدین ملک‌شاه، پادشاه قیصریه، به سبب معادات و مکاشحتی که با هم داشتند گفته است:

ای قطب فلک‌وار ز تو سر نکشم

تا چون نقطت به دایره در نکشم

بر کوس کشیده باد کیمخت تنم

گر پرچمت از کاسه سر بر نکشم^{۱۲}

ظهیرالدین فاریابی، قصیده معروف خود را به مطلع زیر در مدح همین سلطان سروده است:

زلف سرمستش چو در مجلس پریشانی کند
جان اگر جان درنیزدازد گران جانی کند
ظل حق سلطان اعظم، شه سلیمان رکن دین
آنکه گردونش خطاب، اسکندر ثانی کند^{۱۳}

جایزه این قصیده دو هزار دینار سلطانی و ده سر اسب و پنج سر استر و ده شتر بیسراک و پنج نفر غلام و کنیزک خوبروی رومی و پنجاه قد جامه از زرینت اطلس و... بود و شاه ضمن تحسین این قصیده از شاعر خواست که به دربار او بیاید.^{۱۴} جانشینان سلیمان‌شاه نیز مانند عزالدین کیکاووس و علاءالدین کیقباد به طبقه علما و فضلا بسیار علاقه داشتند و به آنها توجه می‌نمودند. عزالدین کیکاووس به آنها جوایز و صلات فراوان می‌داد. دختر حسام‌الدین، سالار موصل، ترکیب‌بند مشهور خود که شامل ۹ بند و ۷۲ بیت بوده، در مدح این سلطان سروده است. مطلع آن ترکیب‌بند چنین است:

تا طره آن طره طرز برآمد

بس آه کزین سینه غمخوار برآمد

در عشق هر آنکس که بدین کوی فرو شد

جانش به غم و حسرت و تیمار برآمد

خوبان جهان را همه بازار شکستند

آن روز که او مست به بازار برآمد^{۱۵}

و سلطان دین‌تور داد که بر هر بیٹی صد دینار سرخ

انعام دهند.

غیاث‌الدین کیکسرو بن قلیج ارسلان نیز به شعرا علاقه فراوان داشت و خود نیز شعر می‌سرود. او پس از اینکه تاج و تخت را به دست آورد به طلب «شیخ مجدالدین اسحاق»^{۱۶} که از دوستان و ملازمان قدیم او بود فرستاد و این شعرها را که خود سروده بود، برای وی ارسال داشت:

صحبت ذات طاهر سموی

تساج اصحاب مجلس اخوی

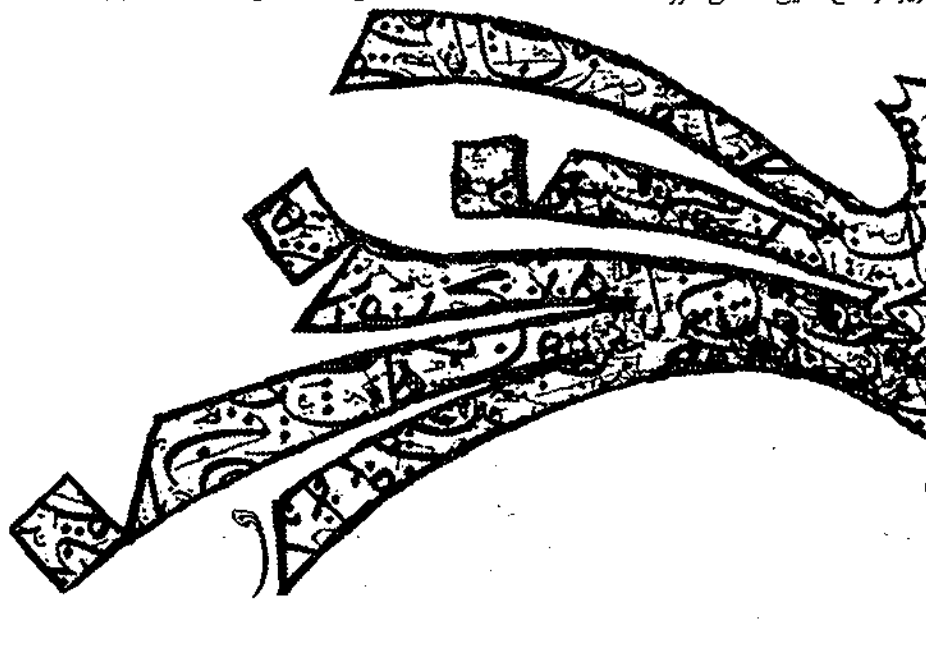
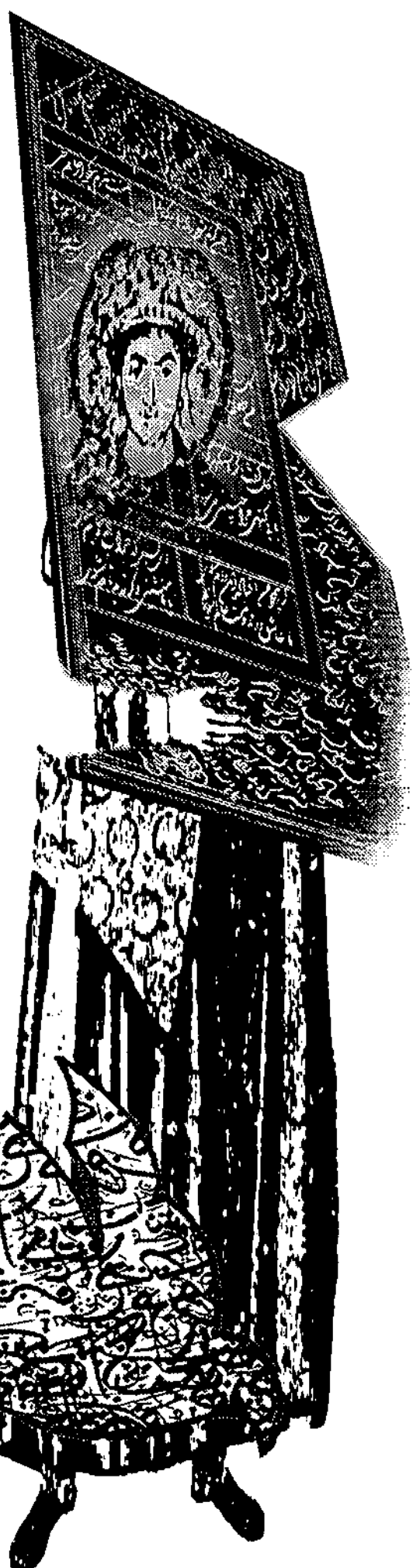
عز اقران، یگانه آفاق

صدر اسلام، مجدالدین اسحاق

آن رفیق عزیز شایسته

آن چو جان فرشته بایسته^{۱۷}

این غیاث‌الدین کیکسرو همان پادشاهی است که

۷۵۵ هـ، در شهر آق سرا به دست سلیمان بن محمد بن احمد المعروف بصایع (کذا) الغریب بخط نسخ متمایل به تعلیق نوشته شده و در نزد آقای صفوی فاضل معروف موجود است.^{۳۳} این کتاب قبل از قانون ادب تألیف شده است.^{۳۴}

و- بیان الطب

به فارسی است نسخه‌ای از این کتاب به شماره ۸۲۶ در کتابخانه دانشکده افسری تهران موجود است.^{۳۵} علاوه بر آثار فوق که همگی به فارسی است، شرف‌الدین ابوالفضل حبیب بن ابراهیم آثار دیگری در زمینه‌های مختلف به زبان عربی تألیف کرده است که عبارت‌اند از: اختصار فصول بقراط، اودیة الادویه، بیان التصریف، تحصیل الصحة بالاسباب الستة، تقدمة العلاج و بدرقة المنهاج، التلخیص فی علل القرآن، جوامع البیان در ترجمان قرآن، و چندین اثر دیگر.^{۳۶}

۲- مخزن الاسرار

اثر معروف نظامی گنجوی است که آن را به سال ۵۷۰ هـ. برای فخرالدوله بهرامشاه حاکم ارزنجان که داماد قلیج ارسلان بود به نظم کشید. لازم به ذکر است که بگویم ناحیه ارزنجان به سبب وجود همین بهرامشاه به صورت یک کانون فرهنگی درآمد بود.^{۳۷} برای اینکه به میزان قدردانی سلطان فوق از کار نظامی پی برده باشیم، نوشته ابن بی‌بی را از الاوامر العلائیه عیناً ذکر می‌کنیم:

«مبدع الکلام، خواجه امام نظامی گنجه‌ای - رحمه الله - در کتاب مخزن الاسرار را به نام بارگاه همایون او در سلک نظم چون در مکنون کشید و به خدمت حضرتش هدیه و تحفه فرستاد. پنج هزار دینار و پنج سر استر رهوار و پنج سر اسب باطوق سر افسار و مایلین بها و یناسبها تشریف فاخر و ملبوس گرانیامه اجرت إعجاب فکرت و ترصیع جواهر زواهر، درباره او انعام فرمود.»^{۳۸}

بعد از بهرامشاه پسرش علاءالدین داوود شاه، به

جای او نشست. او نیز مردی دانشمند و حامی شعر و ادب بود و خود نیز شعر فارسی می‌سرود. نجم دایه، مرموزات اسدی در مرموزات داوودی را به نام همین پادشاه نوشته است.^{۳۹}

۳- پرتونامه

رساله‌ای است از شهاب‌الدین سهروردی که به نام ناصرالدین برکیارق، برادر رکن‌الدین سلیمان‌شاه، تصنیف کرده است.^{۴۰} پرتونامه در حکمت نظری یک جهان‌بینی معنوی است.

این کتاب در ده فصل است. فصل اول درباره الفاظ و منطق، فصل دوم به بحث جسم و زمان و مکان و کون و فساد و حرکت پرداخته. فصل سوم درباره استبصار نفس است. فصل چهارم از قوای نفس سخن گفته. فصل پنجم و ششم، درباره الهیات خاص است؛ منتها با رنگی اشراقی و عرفانی. فصل هشتم از خیر و شر و قضا و قدر بحث کرده است. موضوع فصل نهم بقای نفس و سعادت و شقاوت آن است و فصل دهم درباره نبوت و معجزات و کرامات است. رساله پرتونامه یک بار توسط آقای سید محمد باقر سبزواری در کتاب چهارده رساله، نگارش ایشان، تهران، ۱۳۴۰، ص (۲۲۰ - ۲۷۲) چاپ شده است.^{۴۱}

ما نمی‌دانیم که این دانشمند پرکار (شیخ اشراق) چه مقدار از تألیفات خویش را به تشویق پادشاهان سلاجقه روم انجام داده است، ولی چنانکه می‌دانیم نجم دایه آنگاه که از دست مغولان می‌گریزد، در ملطیه به خدمت همین شهاب‌الدین رسیده و از آثار آیدای سلطان سلجوقی، او را رطب‌اللسان دیده. سپس بنا به تشویق سهروردی، نجم دایه راهی دربار سلاجقه روم می‌شود. او در مرصاد العباد می‌گوید:

«و از اتفاق حسنه به شهر ملطیه صد هزار سعادت و دولت در صورت قدوم مبارک شیخ الشیوخ علامه العالم قطب الوقت بقية المشايخ شهاب الملة و الدین عمر السهروردی. متع الله المسلمين بطول بقائه و لا یثد منا

بركة انفاسه و لقائه استقبال کرد. آن را سعادتی بزرگ و دولتی شگرف شمرد و قالی خوب گرفت.

و چون به شرف خدمت او مشرف شد، آن بزرگوار را به شکر آیدای و مکرمت و توفیقات که پادشاه اسلام، سلطان السلاطین - خلدالله سلطانه و اعلى قدرته و شأنه - در حق او یافته بود، رطب‌اللسان و با خواص و عوام بعضی از فضایل و شمایل آن عرق مطهر و روح مصور شرح می‌داد.

در اثنای آن حالت و معرض آن مقالت اشارت به این ضعیف کرد و فرمود: چون از وطن مألوف و مسکن مشغوف بی‌اختیار دور افتادی و به اضطراب، وقت و جمعیت به باد دادی... بقیت عمر در پناه این پادشاه جوانبخت پیر صفت و سلطان دین پرور بنده سیرت بسر بد.»^{۴۲}

۴- مرشد الکتاب

مجموعه‌ای بوده است از مکاتبات مؤلف روضة العقول در همه زمینه‌ها، تهنیت‌ها، تعزیت‌ها و نامه‌های دوستانه؛ و آن را قبل از روضة العقول جمع‌آوری کرده است.^{۴۳} فعلاً از این مجموعه نشانه‌ای در دست نیست.

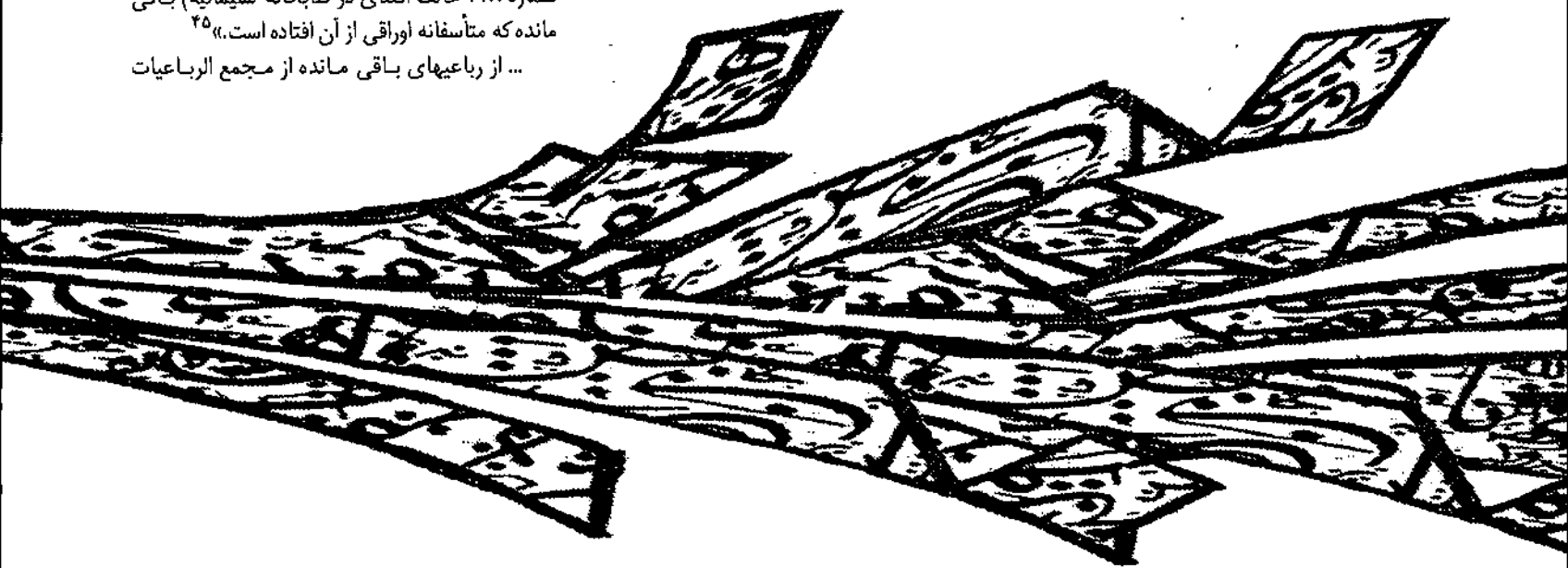
۵- برید السعاده

اثر محمد بن غازی است. این کتاب مجموعه‌ای است از حدیث نبوی و سخنان خلفای اربعه و حکما و چندین مثل عربی. مؤلف، این مجموعه را در سال ۶۰۶ هجری شرح و تفصیل کرده و آن را به کیکاووس بن کیخسرو اهدا نموده است. در مبحث شرح حال مصنف روضة العقول این کتاب معرفی شده است.^{۴۴}

۶- مجمع الرباعیات

شخصی به نام «ابو حنیفه عبدالکریم» پیش از سال ۵۸۸ هـ، مجموعه‌ای از رباعیات و قصاید و قطعات جمع‌آوری کرده و آن را به «محیی‌الدین مسعود»، برادر رکن‌الدین سلیمان‌شاه، تقدیم نموده است. «این مجموعه از بین رفته فقط چند ورق، متضمن فهرست آن و گزیده‌ای از رباعیات آن، در مجموعه دیگری (به شماره ۲۳۸ حالت افندی در کتابخانه سلیمانیه) باقی مانده که متأسفانه اوراقی از آن افتاده است.»^{۴۵}

... از رباعیهای باقی مانده از مجمع الرباعیات

قسمتی از شاعران معروف ایران است اما بخشی از این رباعیات از شعرای همزمان مؤلف است که دو نفر از ایشان از اهل آنقره بوده‌اند. اگر این مجموعه از بین نرفته بود، مسلماً تعداد بیشتری از شعرای آن خطه را معرفی می‌کرد. اینک به منظور مزید اطلاع قسمتی از رباعیات آن چند نفر ذکر می‌شود:

بدیع پسر منتخب انگوریه‌ای گوید در آهنگر

من فتنه آن لبان خندان توام

عاشق شده بر چاه زخندان توام

در دست تو ای صنم به جان و سر تو

بیچاره‌تر از گدین و سندان توام

بدیع انگوریه‌ای گوید در رگ زن

از آهسن پولاد، بت عشوه‌پرست

آمد بر من نیشتری اندر دست

برگرفته رگم تمام کز غمزه او

صد چشمه خون از رگ جانم برجست

محبوی انگوریه‌ای گوید در حق ملک محی‌الدین

دی صبح چو عزم تو سوی ددگان شد

نارفته زهیت تو، دد بی‌جان شد

خورشید گه نماز شام آمدنت

ترسید که صید تو شود پنهان شد

حکیم محمود انگوریه‌ای گوید در نعلبند

گر سینه تو همیشه بر سینه ماست

رخسار چو خورشید تو، آیین ماست

در صنعت تو زخم بود بر سندان

سندان، دل توست و زخم بر سینه ماست^{۴۶}

۷- مرصاد العباد

تألیف نجم دایه است، چنانکه گفته شد مؤلف، به تشویق شیخ شهاب‌الدین سهروردی این کتاب را به علاءالدین کیقباد هدیه کرد.^{۴۷} به دلیل شهرت این کتاب، به همین اندازه اکتفا می‌شود.

۸- راحة الصدور و آية السرور

این کتاب در تاریخ سلاجقه بزرگ است، تألیف

محمد بن علی بن سلیمان الراوندی، از ابتدای کار این سلسله تا قتل سلطان طغرل بن ارسلان (۵۹۰) به دست خوارزمشاهیان. مؤلف چنانکه خود می‌گوید، علوم و فنون را در دربار سلاجقه فرا گرفته بود و از این بابت خود را مرهون آن سلسله می‌دید. وی به منظور خلود ذکر تصمیم گرفت کتابی در تاریخ آل سلجوق تألیف کند.^{۴۸}

او این کتاب را در سال ۵۹۹ یعنی ده سال بعد از قتل طغرل بن ارسلان تألیف نمود. لیکن سلطانی که کتاب خویش را به نامش کند نمی‌یافت. تا اینکه یکی از دوستانش ذهن او را به بلاد روم - که عزالدین کیخسرو در آنجا حکومت داشت - متوجه نمود. مؤلف اشارت این دوست را پذیرفت و کتاب خویش را به سلطان فوق هدیه نمود.^{۴۹}

راحة الصدور علاوه بر اینکه یک کتاب تاریخی است، از نظر ادبی نیز از کتابهای مهم فارسی به حساب می‌آید. نثر آن آراسته و مزین شده است به آیات، احادیث، امثال و اشعار فارسی و عربی. مؤلف خود نیز طبع شعر داشته و چندین قطعه از اشعار خویش را به مناسبت‌های مختلف درج کرده است. کتاب در پایان دارای چند فصل ضمیمه است: درباره شطرنج، مسابقت و نیزه انداختن در معرفت اصول خط و...^{۵۰}

۹- روضة العقول

روضة العقول تحریر دیگری است از مرزبان‌نامه که آن را محمد بن غازی ملطیوی در سال ۵۹۸ به نام رکن‌الدین سلیمان‌شاه سلجوقی به رشته تحریر درآورده است.

اصل کتاب همان مرزبان‌نامه مرزبان بن رستم بن شروین است و محمد غازی چنان که خود می‌گوید: «این داعی مخلص، کتاب مرزبان‌نامه را که از تصانیف بعض ملوک مازندران است به الفاظ عذب و عبارات مهذب متحلی کرد».^{۵۱}

کتاب روضة العقول با تحریر دیگر آن یعنی مرزبان‌نامه وراوینی در تقدیم و تأخیر ابواب و تعداد آنها تا حدودی تفاوت دارد، حجم روضة العقول تقریباً دوبرابر حجم مرزبان‌نامه وراوینی است. کتاب فوق به نثر منشیانه نگارش یافته و نسبت به مرزبان‌نامه فعلی از نظر شمول بر مفردات نامانوس مشکل‌تر است.

کمی متأخرتر از این عصر، بازار تألیف و تصنیف در آسیای صغیر رواج تام و تمام یافت و ده‌ها اثر در زمینه‌های مختلف به وجود آمد، مانند: سلجوقنامه قاضی طوسی که گویا سی مجلد بوده است و کلیله و دمنه منظوم همین شاعر^{۵۲} و کتاب الاوامر العلائیه تألیف ابن‌بی‌بی، مختصر سلجوقنامه و تاریخ آل سلجوق در آناتولی، مثنوی مولوی، دیوان شمس و... که به دلیل تأخر از قرن هفتم از ذکر آنها خودداری می‌شود.

۴- نتیجه

حاصل این گفتار آن است که خوانندگان را با فضای روم شرقی قبل از قرن هفتم آشنا گرداند و بدانند که با استقرار سلاطین سلجوقی در آن سرزمین و ملازمت و همراهی شاعران و ادبا و ارباب ذوق که همگی فارسی زبان بودند، با ایشان در آن ناحیه شرایط رشد و حیات زبان پارسی از نیمه دوم قرن پنجم در آنجا به وجود آمد. زیرا خلق آثاری از نوع کتاب لغت قانون ادب در آن منطقه نشان می‌دهد که باید زبان فارسی از سال‌ها قبل در آن ناحیه جای خود را باز کرده باشد.

به طور طبیعی می‌توان زمان رواج زبان فارسی را در آن سرزمین (روم شرقی) به دوره‌ای برگرداند که الب ارسلان و بعدها اولاد و احفاد او بر آنجا تسلط یافته‌اند.

منابع و توضیحات

- ۱- مشکور، محمد جواد: اخبار سلاجقه روم، تهران، انتشارات کتابفروشی تهران، چاپ اول، ۱۳۵۰، ص ۳۳ مقدمه
- ۲- ناصر خسرو، ابومعین: سفرنامه، به کوشش نادر وزین‌پور، تهران، ۱۳۶۷، چاپ هفتم، ص ۸
- ۳- عوفی، محمد: لب‌الالباب، به سعی ادوارد براون، چاپ لیدن، ج ۲، ص (۶۱-۶۳)
- ۴- مستوفی، حمدالله بن ابی‌بکر بن احمد بن نصر مستوفی قزوینی: تاریخ گزیده، به اهتمام عبدالحسین نوایی، تهران، امیرکبیر، ۱۳۳۹، ص ۴۲۶
- ۵- ریاحی، محمدامین: زبان و ادب فارسی در قلمرو عثمانی، تهران، ۱۳۶۹، ص ۸
- ۶- مأخذ «۱»، ص ۸۱ مقدمه
- ۷- مأخذ «۵»، ص ۳۲

- ۸- نجم رازی، نجم‌الدین ابوبکر بن محمد بن شاه‌اور بن انوشروان رازی معروف به ذایه: مرصادالعباد، به اهتمام محمد امین ریاحی، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، چاپ سوم، ۱۳۶۶، ص ۲۰
- ۹- مأخذ «۵»، ص ۲۷
- ۱۰- ابن بی‌بی، یحیی بن محمد: الاوامر العلایه فی الامور العلایه، تصحیح نجاتی لوغان - عدنان صادق ارزی، انقره، ۱۹۵۷، ص ۲۵
- ۱۱- همانجا، ص ۳۱ و ۳۲
- ۱۲- همانجا، ص ۸۶
- ۱۳- ظهیر فاریابی، ظهیرالدین ابوالفضل طاهرین محمد: دیوان، تصحیح تقی بینش، چاپخانه طوس مشهد، ۱۳۲۷، ص ۹۷
- ۱۴- مأخذ «۱۰»، ص ۹۰
- ۱۵- همانجا، ص ۱۷۴
- ۱۶- مجدالدین اسحاق بن محمد بن یوسف بن علی قنوی از علمای بزرگ و از معتقدان ابن عربی بود. او پدر صدرالدین قنوی است و بعد از وفاتش، مادر صدرالدین به عقد نکاح ابن عربی درآمد (مأخذ «۵»، ص ۴۵)
- ۱۷- مأخذ «۱۰»، ص ۱۳۲
- ۱۸- راوندی، محمد بن علی بن سلیمان: راحة الصدور و آية السرور در تاریخ آل سلجوق، تصحیح محمد اقبال پنجابی، تهران، مؤسسه مطبوعاتی علی‌اکبر علمی، بدون تاریخ، ص ۲۷۱
- ۱۹- شاعری توانا از درباریان کیکاووس دوم بوده است. ابتدا منشی پادشاه و بعد امیر عارض روم شد. (مأخذ «۱۰»، ص ۲۰۲)
- ۲۰- مأخذ «۱۰»، ص ۲۰۲
- ۲۱- همانجا، ص ۱۸۰
- ۲۲- مأخذ «۵»، ص ۱۴
- ۲۳- صفاء ذبیح‌الله: تاریخ ادبیات در ایران، تهران، انتشارات فردوس، ج ۳ / ۵۷۵
- ۲۴- حاجی خلیفه: کشف الظنون - عن اسامی الکتب و الفنون، بیروت، دار احیاء التراث العربی، ج ۲ / ۱۳۸۰. برای اطلاع بیشتر از آثار این نویسنده، نک. مقدمه قانون الادب تألیف غلامرضا طاهر.
- ۲۵- مأخذ «۵»، ص ۲۷
- ۲۶- ابوالفضل حبیب بن ابراهیم بن محمد تقیسی: قانون ادب، به اهتمام غلامرضا طاهر، مقدمه، ص ۱۰
- ۲۷- مأخذ «۲۴»، ج ۲ / ۱۳۱۰

- ۲۸- برای اطلاع بیشتر از نحوه استفاده از این فرهنگ، نک. مأخذ «۲۶»، مقدمه، ص (۴۹ - ۵۳)
- ۲۹- مأخذ «۲۶»، ص ۹
- ۳۰- بهار، محمد تقی (ملک‌الشعرا): سبک‌شناسی، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۹، ج ۲ / ۳۹۴ و نیز نک. مأخذ «۲۴»، ج ۲ / ۱۸۱۸
- ۳۱- مأخذ «۲۴»، ج ۱ / ۲۶۲، و نیز نک. مجله فرهنگ ایران زمین، دفتر ۴، مجلد ۵، زمستان ۱۳۳۶
- ۳۲- نک. مأخذ «۲۴»، ج ۱ / ۴۶۷ و مأخذ «۲۶»، مقدمه.
- ۳۳- مأخذ «۳۰»، ج ۲ / ۲۹۴
- ۳۴- مأخذ «۲۴»، ج ۱ / ۲۶۲
- ۳۵- مأخذ «۳۰»، ج ۲ / ۳۹۴
- ۳۶- برای اطلاع از تمامی آثار این دانشمند، نک. مأخذ «۲۶»، مقدمه
- ۳۷- مأخذ «۵»، ص ۳۳
- ۳۸- عوفی، محمد: لباب الالباب، از روی چاپ براون و قزوینی، با تصحیحات و حواشی سعید نفیسی، تهران، ابن سینا، ۱۳۳۵، ج ۲ / ۳۹۶، و نیز نک. مأخذ «۱۰»، ص ۱۰۴
- ۳۹- مأخذ «۵»، ص ۳۵
- ۴۰- مأخذ «۱۰»، ص ۳۵
- ۴۱- برای اطلاع بیشتر از آثار شیخ اشراق و معرفی دقیق‌تر پرتونامه، نک. مجموعه مصنفات شیخ اشراق، تصحیح و تحشیه و مقدمه سید حسین نصر، جلد سوم، ص (۱ - ۷۳)، و نیز، هدایه العارفین، تألیف اسماعیل پاشا البغدادی، ج ۱ / ۷۸۵
- ۴۲- مأخذ «۸»، ص ۲۲ و ۲۳
- ۴۳- محمد غازی، روضة العقول، نسخه پاریس، ص (۱۲ ب)
- ۴۴- محمد غازی الملطوی: برید السعاده، به کوشش محمد شیروانی، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۵۱، صفحات مقدمه و صفحه آخر.
- ۴۵- مأخذ «۵»، ص ۴۲
- ۴۶- همانجا، ص (۴۳ - ۴۵) با تصرف
- ۴۷- نک. مقدمه مأخذ «۸»، ص ۵۵ و مأخذ «۲۴»، ج ۲ / ۱۶۵۵
- ۴۸- مأخذ «۱۸»، ص ۶۲
- ۴۹- چون رکن‌الدین سلیمان‌شاه تا سال ۶۰۰ هـ، در قید حیات بوده است، بنابراین اهدای راحة الصدور به غیاث‌الدین کیخسرو باید بعد از سنة ۶۰۰ هجری باشد.
- ۵۰- مأخذ «۴۴»، ص ۴۶
- ۵۱- ریاحی، محمد امین: آثار فارسی در آناتولی (جزوه)، ص ۳۲

عَبَّۀُ الْکُتُبِ مجموعه منشآت مؤیدالدوله (مؤیدالملک)^۱ منتجب‌الدین بدیع، علی بن احمد کاتب، اتابک جوینی، منشی سلطان سنجر سلجوقی و رئیس دیوان رسایل اوست. تاریخ تولد و وفات منتجب‌الدین بطور دقیق روشن نیست. به استناد آنچه در دیباچه عتبه‌الکتاب^۲ آمده است، او در سال ۵۱۶ هـ. که مسلماً از سالهای جوانی وی بوده است، جهت آموختن صناعت دبیری به دارالملک مرو رفته بود. پس ولادت او باید در اواخر قرن پنجم هجری اتفاق افتاده باشد و چنانکه از نامه شماره ۵۶ بخش اخوانیات وی برمی آید، او تا سال ۵۹۵ هـ. زنده بوده است و ایام فترت پیری را طی می‌کرده و جگر سوخته داغ هفت تن از فرزندان خویش بوده و قامتش زیر بار گران حوادث روزگار خمیده و از حطام دنیوی تنها چند کتاب برایش مانده که آن را در مدرسه صندلی نیشابور که به زعم او امن تر از جاهای دیگر بوده، در تعصب فریقین به غارت برده بودند، و چند سالی بوده که در اندیشه سفر حجاز بوده است، تا بدان وسیله از عوایق و علایق دنیوی رهایی یابد.^۳

مؤلف چنانکه در دیباچه اثر خود تصریح نموده، یکی از اجدادش دبیر شمس‌المعالی قابوس بن وشمگیر بوده است. وی در مورد انگیزه و اشتیاق خود به فراگیری فن دبیری و تلاشهایی که در راه کسب فنون و مهارتهای نویسندگی به عمل آورده است، می‌نویسد: «مرا که در عهد صبی اندیشه طلب این صناعت و تدبیر تحصیل آلات و ادوات آن به دل راه یافت، سبب، آن بود که از مشایخ علما و قدما می‌شنودم که جدی از آن من

دبیر شمس‌المعالی قابوس بن وشمگیر بوده است و جزوی چند از رسایل تازی که در آن خدمت نوشته بودند، بدست من افتاد و مطالعت آن باعث آمد بر بحث از علم شریف و صنعت عزیز، و عزیمت اشتغال بدان صنعت و اقسام بدان سمت در شهر سنه ست و عشر و خمسمائه به حضرت مرو که دارالملک خداوند عالم سلطان اعظم خدایگان عرب و عجم خَلْدَاللهُ مُلْکُهُ است رسیدم و...»^۴

وی پس از آموختن مقدمات علم دبیری در مرو، به غزنین رفته با بزرگان علم و ادب و فضایی آن شهر دیدار نموده است و نزد شرف‌الدین ظهیر بیهقی که از دوستان پدرش بوده، رفته و به پایمردی آن صدر بزرگ که در آن روزگار وزارت سپهسالار عزالدین انر^۵ را داشته و سپس منصب ریاست دیوان استیفاء ممالک سنجر را عهده‌دار گردیده بود، توانسته است به درگاه عزالدین انر راه یابد و دیوان انشاء آن درگاه را تصدی کند.

همانگونه که منتجب‌الدین در دیباچه اثرش تصریح می‌کند،^۶ شرف‌الدین ظهیر بیهقی که خود در علوم مختلف، خاصه در علم انشا و کتابت تبخر داشته و بر اسرار و دقایق آن آگاه بوده است و نوشته‌های وی را اصلاح و جرح و تعدیل می‌کرده و الحاق و استدراکی بر آن می‌افزوده و او را در این فن، ارشاد و هدایت می‌نموده است. در همین سال (۵۱۶) شرف‌الدین ظهیر به سوی مازندران عزیمت می‌کند و در آن سفر، منتجب‌الدین هم با او همراه می‌گردد. در هنگام عبور از طوس به زیارت تربت مطهر ثامن الائمه علیه‌السلام می‌شتابد و از آستان پربرکت آن امام بزرگوار مدد می‌جوید و فیض می‌طلبد، تا خداوند متعال او را در آن فن، مهارت و خداحتی دهد و جدت ذهن و ذکاوتی عطا فرماید. سرانجام به برکات آن بقعه شریف و از کرامات آن

پیشوای راستین (امام رضا (ع)) توفیق یافت با نوشتن نامه‌ای بسیار سخته و آراسته و در نهایت جزالت و سلاست، اعجاب و استحسان مخدومش عزالدین انر را برانگیزد، و بدین ترتیب او با معرفی شرف‌الدین ظهیر بیهقی به دیوان رسایل سنجر راه پیدا می‌کند و بتدریج به درگاه سلطان سنجر سلجوقی تقرب می‌یابد. پس از فتح سمرقند در سال ۵۲۴ هـ که سنجر، محمد بن سلیمان بن بغراخان را از حکومت سمرقند عزل و خاقان حسن تکیان را جانشین او می‌کند، منتجب‌الدین بدیع فتحنامه‌ای می‌نویسد و به درگاه عرضه می‌دارد تا آن را به بغداد نزد خلیفه عباسی ارسال نمایند.^۷

نویسنده عتبه‌الکتابه خال جید پدر عطاملک جوینی مصنف تاریخ جهانگشا، یعنی بهاء‌الدین محمد بن علی و معاصر رشیدالدین و طواط و انوری بوده است. وی علاوه بر دبیری رسایل سلطان سنجر و ریاست دیوان انشاء، از مقربان و ندیمان او نیز به‌شمار می‌رفته است. عطاملک جوینی در تاریخ جهانگشا می‌گوید: «وقت ادای نماز بامداد پیشتر از ارکان دیوان و داد در رفتی و بعد از فراغ از نماز ابتدایه نصیحتی کردی و موافق و ملایم حال، حکایتی مضحک در عقب جد بگفتی و سلطان در اسرار ملک به رأی او مشورت کردی...»^۸ در جمادی‌الآخر سال ۵۴۲ هـ. ق وقتی که سپاهیان سنجر به خوارزم حمله کردند و قصبه هزار اسب را به تصرف درآوردند، رشید و طواط که به سبب سرودن بیتهای در آن جنگ مورد خشم سلطان سنجر قرار گرفته بود و سلطان سوگند خورده بود که بآن او را در صورت دستگیری هفت تکه کند، پس از دست‌یابی سنجریان به او، منتجب‌الدین بدیع شفاعت نمود و رشید و طواط را از مرگ حتمی رهایی بخشید و این واقعه مشهور است.^۹ مؤلف، رسایل و مکاتیب خود را به فرمان ناصرالدین ابوالفتح طاهر بن فخرالملک بن خواجه

بررسی اثری منشایانه از

نظام‌الملک توسی، آخرین وزیر سلطان سنجر (۵۲۸-۵۴۸ هـ) گردآوری کرد. ناصرالدین وزیر به منتجب‌الدین دستور داد تا منشآتش را از جهت فرزند او قوام‌الدین نظام‌الاسلام تدوین نماید.^{۱۰} عوفی در باب‌الالباب یادآور شده است که منتجب‌الدین بدیع علاوه بر عتبه‌الکتاب دیگری نیز به نام رقیة‌القلم داشته است^{۱۱} که اکنون اثری از آن کتاب در دست نیست.

همانگونه که از منشور شماره هفت عتبه‌الکتابه (با عنوان تقلید ولایت گریان) برمی‌آید، دو شغل مهم و حساس انشاء و اشراف مملکت سنجر برعهده منتجب‌الدین بوده است و نایبان وی در ایالتها و ولایتهای مختلف کشور به نیابت از وی انجام وظیفه می‌کردند.^{۱۲} در صفحات ۶۸ و ۶۹ عتبه نیز آمده است که مؤلف کتاب از سوی سنجر برای اداره امور دیوان ریاست و شحنگی و عمل گریان تعیین و گسیل می‌گردد. سلطان سنجر به او توصیه می‌نماید، مصالح دولت و رعیت را مراعات کند و با مردم آن ناحیه به داد و انصاف رفتار نماید و رضای خدای تعالی را در همه احوال در نظر گیرد. سلطان در همه امور او را شخصی امین و مورداعتماد می‌داند و به طبقات مختلف مردم آن سامان اعم از صاحب منصبان و بزرگان و سادات و قضات و مشایخ و اعیان و اصناف رعایا ابلاغ می‌کند، که در مهمات خویش به منتجب‌الدین رجوع کنند و او را حرمت دارند.^{۱۳}

در بخش دوم کتاب که مجموعه نامه‌های خصوصی مؤلف است، بیشتر می‌توان به زوایای گوناگون زندگی و شخصیت او پی برد. هرچند در بسیاری از موارد نام افرادی که در این نامه‌ها مورد خطاب وی بوده‌اند، صریح و روشن نیست و تنها به ذکر القابی چند اکتفا نموده است و یا به جای نام آنها کلمه «فلان» آورده است.

اغلب مراسلات رسمی و مکاتیب و مناشیر که در این مجموعه آمده است، در زمان سلطان سنجر و از دیوان انشای او صادر شده است، چنانکه از وقایعی که بدانها اشاره می‌کند معلوم می‌شود. بعضی از این نامه‌ها نیز دارای تاریخ است. در این کتاب دو نامه وجود دارد که مربوط به وقایع سلطنت رکن‌الدین محمودخان بن محمدخان، خواهرزاده سنجر است که بعد از اسارت سنجر به دست غزان، چند سالی در خراسان حکومت کرد و در حدود سال ۵۵۷ هـ به دست مؤید آی‌ابه مغلوب گردید. در یکی از آن دو مکتوب (مکتوب شماره ۲۶ اخوانیات) صریحاً به وفات سلطان سنجر اشاره شده است.^{۱۴} با استناد به دو نامه یاد شده و همچنین نامه شماره ۵۶ بخش اخوانیات که در آن به وصول مکتوبی در آخر صفر ۵۹۵ هـ اشاره می‌کند، می‌توان نتیجه گرفت که مؤلف نامه‌های خود را در زمان وزارت ناصرالدین ابوالفتح جمع‌آوری کرده و در اواخر عمر خود مکتوباتی هم به آن افزوده است.

عتبه‌الکتابه دارای دو بخش است. بخش نخست شامل مناشیر و امثله و مراسلات رسمی و مکاتیب سلطانی است که از دیوان سلطان سنجر صادر می‌شده است. این بخش دارای سی و شش نامه است. بخش دوم، اخوانیات، که شصت و چهار نامه را دربرمی‌گیرد و شامل مکتوبات خصوصی منتجب‌الدین است که به دوستان، درباریان، امرا و علما و رجال عهد خود نوشته است. از بخش اخیر تعداد سه نامه (شماره ۵ و ۶۳ و ۶۴) از رشید و طواط است،^{۱۵} که به دلیل خطای کاتبان در این مجموعه گنجانده شده است. مکاتیب بخش دوم اغلب کوتاه‌تر از نامه‌های بخش نخست می‌باشد.

منتجب‌الدین در مورد نام مجموعه منشآتش در مقدمه می‌گوید: «این مجموعه عتبه‌الکتابه نام نهاده شد، به امید آنکه دانندگان این صنعت و شناسندگان

این بضاعت، تأمل در آن به نظر عنایت و شفقت فرمایند و اصلاح فاسد و تقویم مایل و تبدیل لفظی سقیم به دیگری مستقیم سلیم واجب دارند، تا از ثواب جزیل خالی نمانند».^{۱۶}

لفظ «عتبه» دارای معانی متعددی است، از جمله: درگاه، آستانه در، پله نردبان و درجه و پایه. مرحوم علامه محمد قزوینی معتقد است در وجه تسمیه کتاب، با توجه به جمله‌هایی که در مقدمه مؤلف آمده، شاید نوعی تواضع و فروتنی موردنظر او بوده است، و مجموعه منشآت خود را به منزله آستانه‌ای دانسته که دبیران بر آن پا نهند و بگذرند و یا مراد از «عتبه» پله و درجه است که بوسیله آن از پستی به بلندی صعود می‌کنند و طالبان فن انشاء و ممارست به تدریج این درجات و عراقی را طی می‌کنند.^{۱۷}

عتبه‌الکتابه اثر ارزشمند و نمونه بارزی است از شیوه نگارش رسائل دیوانی و اخوانی در عصر سلاجقه، و ازجمله آثار نثر مصنوع است که برپایه نثر ایوال‌معالی نصرالله منشی در کلیله و دمنه نوشته شده است. این کتاب علاوه بر اهمیت ادبی بسیاری که دارد، حاوی اطلاعات مفید و متنوع زیادی در مورد وقایع تاریخی و اجتماعی و امرا و والیان و رجال سیاسی و علما و فقها و مشاهیر عهد سنجر و جانشینان اوست، لذا از حیث شناخت اوضاع سیاسی و اجتماعی آن عصر و احوال و عملکرد حاکمان وقت و طبقات نامبرده و چگونگی عزل و نصب مقامات و بررسی سازمان حکومتی و تشکیلات درباری سلجوقی حائز اهمیت فراوانی است و اطلاعات ذیقیمتی در اختیار خوانندگان قرار می‌دهد.

سعدالدین وراوینی درخصوص اهمیت کتاب عتبه‌الکتابه در مرزبان‌نامه می‌نویسد: «... و از قبیل رسائل، مجموعی از مکاتبات منتجب بدیعی که به بدایع و روایع کلمات و نکات مشحونست، لطف از متانت

عتبه‌الکتابه

مجموعه منشآت

مؤیدالدوله

فیروز مردانی

قرن ششم هجری

در آویخته و جزالت با سلاست آمیخته و آن را عتبه کتبه نام کرده، کُتاب محقق، آن عتبه را بسی بوسیده‌اند و به مراقی غایاتش نرسیده و گروهی آن را خود غنیه خوانده که مغنی شیوه‌ای است از طلب عنوانی افکار دبیرانه.^{۱۸} و محمد عوفی در لباب الالباب می‌گوید: «دبیران و افاضل دهر انصاف داده‌اند که در میدان بلاغت، سواری شهنشتر از بدیع اتابک جولان نکرده است و یکران سبقت را در موبک نظم و نثر مثل او بر روی مدعیان برنناخته...»^{۱۹}

این کتاب را دانشمندان فقید علامه محمد قزوینی و استاد عباس اقبال آشتیانی از روی نسخه منحصر به فرد کتابخانه ملی مصر تصحیح نموده‌اند و تنها یک چهارم یا یک پنجم آن منشآت که در نسخه‌ای از لنین‌گرا (شامل مجموعه‌ای از منشآت دبیران عهد سلاجقه و خوارزمشاهیان و مغول) آمده، با آن مقابله کرده‌اند و با مقدمه مرحوم قزوینی در مردادماه سال ۱۳۳۹ خورشیدی به چاپ رسانیده‌اند.

سبک نگارش عتبه‌الکتبه

نثر عتبه‌الکتبه نمونه و نماینده جامع نثر دیوانی و مترسلانه قرن ششم هجری است و همواره مورد توجه و ستایش دبیران و فصاحتی همعصر مولف و بعد از او بوده و سرمشق کار آنان قرار گرفته است و منشیان و ادیبان مطالعة آن را جهت پیشرفت در امر نویسندگی و منشیگری بر کاتبان و اهل ترسل لازم شمرده‌اند. این اثر بر پایه نثر ابوالمعالی بنا نهاده شده و شیوه نگارش آن مصنوع و مزین و آراسته به سجع، انواع جناس، مراعات نظیر، تضاد و طباق، درج و تضمین آیات و احادیث و استفاده از اشعار و امثله فارسی و عربی، استعاره، تشبیه، کنایه و سایر ویژگیهای نثر فنی و متکلف است. اطناب، حشو، ترداد و موازنه و قرینه‌سازی از اختصاصات بارز و مهم آن است. دکتر صفا در تاریخ ادبیات خود می‌نویسد: «نثر عتبه‌الکتبه» در نهایت جزالت و سلاست و استحکام است.^{۲۰} و ملک‌الشعرای بهار در سبک‌شناسی درباره تفاوت نثر منتجب‌الدین با نثر ابوالمعالی چنین می‌گوید: «... تفاوتش با نثر ابوالمعالی در زیاد بودن اسجاع و اطناب‌هایی است که لازم و ملزوم مکاتبات دیوانی می‌باشد. و این هر دو در کلیله و دمنه نیست.»^{۲۱} اینک برخی ویژگیهای سبکی، صنایع ادبی،

شیوه‌های بیان و اختصاصات لغوی اثر موردنظر را با ذکر شواهد مورد بررسی قرار می‌دهیم:

الف) اطناب: بالاترین حد اطناب در نثرهایی از قبیل ترسلات و مکاتیب و مقامات مشاهده می‌گردد، چون هدف در اینگونه نثرها بیشتر انتخاب و استعمال هرچه افزونتر لفظ بر معنی است و بیان معنی در آنها چندان ملحوظ نمی‌گردد، بنابراین، راه برای هرگونه تصنع و تکلف گشوده و هموار است.^{۲۲}

عواملی که در عتبه‌الکتبه موجب اطناب و تطویل کلام می‌شود، عبارتند از: آوردن جمله‌های ربطی توضیحی و معترضه‌دعایی و غیره اعم از فارسی و عربی، مترادفات، تنسیق الصفات، القاب و عناوین پی در پی و...

«امیر اسفهلار اجل کبیر عالم مؤید مظفر عادل، برادر، ضیاءالدوله و الدین، نصره الاسلام و المسلمین، ابوالفتح یوسف بن خوارزمشاه، ادام الله تأییده...»^{۲۳}

«و ترتیب این مهم که فواید آن شاملست و عواید آن عام، در آن دانسته شد که اجل عالم اخص منتجب‌الدین مخلص الاسلام مؤید الملک یمین‌الدوله عزیزالملوک والاسلاطین، علی بن احمد الکاتب ادام الله تمکینه که درجه او در مجلس ما برتر از جملگی مقریان و خواص و معتمدانست و منصب او در دیوان ما زیادت از مناصب کافه کفایتست و معتبران و اصحاب قلم، نامزد فرمودیم.»^{۲۴}

«واجب دیدیم، بل که عین فرض دانستیم، بعد از استخاره از حضرت عزت الهی، مدرسه نظامیه که از مشهورترین مدارس جهان و عزیزترین بقاع طلبه علم است، به محیی‌الدین سپردن و منصب تدریس که اشرف المناصب است، به وی ارزانی داشتن و...»^{۲۵}

ب) موازنه، قرینه‌سازی و آوردن مترادفات: سجع و قرینه‌پردازی از آغاز قرن ششم بطور جدی پا به عرصه نثر فارسی نهاد و در انواع مختلف آن رواج روزافزون یافت، تا حدی که در اواخر قرن هفتم هجری به غایت تکلف و کمال و اوج خود رسید. در طی این دو قرن هنوز ادبا و نویسندگانی بوده‌اند که رواج و تداول سجع و قرینه‌سازی و موازنه را موجب تنگی مجال برای بیان معانی و باعث پدید آمدن قید و بند در کلام می‌دانستند، زیرا رعایت سجع و توازن و ایراد قراین مستلزم آن است که نویسنده خود را به دامان زبان عربی بیفکند و با

پرداختن به الفاظ و مفردات و صنایع لفظی، از مضمون و محتوای سخن غافل شود. بدین سان نویسنده کوشش خود را در توجه به ظاهر الفاظ مصروف می‌دارد و از بیان آزادانه معانی و اندیشه‌های خود، که هدف نثرنویسی است، ممانعت می‌نماید و با این عمل مفهوم و مقصود در ورای توده عظیمی از الفاظ و تعابیر پنهان می‌گردد.

منتجب‌الدین بدیع در دیباچه اثر خود در این باره اظهار می‌دارد: «و سخن منشور را بر منظوم فضیلت تقدم و مزیت شرف تشبه است به کلام ایزد تعالی و تقدس و این تشابه و تجانس، بزرگترین فضایل و مفاخرست و نظم سخن و تلفیق آن در عقد قوافی از جهت آن ابداع کرده‌اند تا آراسته‌تر نماید و ضبط آن آسانتر باشد و بزبان خلق، سارتر. و مقلقان و بلاء روزگار، سخن نثر از تکلف سجع و ایراد قراین، مصون داشته‌اند، آلا که قرینه‌ای و سجعی بی تکلف ایراد، متعاقب و متواتر گردد که آن پسندیده دارند، به سبب آن که چون دبیر، خاطر بر جمع سجع و تتبع قوافی گمارد، از مقصود سخن و مطلوب فحوی بازماند و از جاده غرض در مضله اطناب و تطویل بی‌فایده افتد و بلاغت در سلاست لفظ و ایجاز معنی است.»^{۲۶}

اما جالب این است که نامبرده خود نیز تحت تأثیر تصنع‌گرایی و سبک نگارش رایج آن عصر قرار گرفته، به حدی که از برجسته‌ترین مترسلان و پیشگامان این شیوه درآمده است. اکنون شواهدی از موازنه و ایراد قراین و مترادفات از عتبه‌الکتبه نقل می‌کنیم:

«در هر عهدی و در میان هر فرقتی و امتی، معانی سخن را به لغتی و عبارتی دیگر کسوتی و حلیتی بوده است که اصحاب فطنت و ارباب حکمت و...»^{۲۷}

«جمله اکابر و فحول علماء... او را مطواع و منقاد و از وی مستقبل و مقتبس و بر تعظم و تقدیم جانب او متفق و منطبق و بر ثناء و اطراء او مثابر و مواظب.»^{۲۸} «و به اشادات درجات و انالت طلبات و اعداد اسباب فراغ دل ایشان...»^{۲۹}

«ثواب و عقاب و حساب و سیئات بر حسب مواعید و وعید، معذ و عتید.»^{۳۰}

«... مشتمل بر غُزَر و دُزَر و نُتَف و طُرَف فضل و افضال و عتاب و اعتاب در آن تأمل می‌کردم.»^{۳۱} (ج) اقتباس از آیات قرآن و احادیث و عبارات و امثال عربی: بیشتر در بخش اول مجموعه موردنظر یعنی در

مکاتیب رسمی و مناشیر و احکامی که از دیوان سنجر صادر شده، این نوع اقتباس دیده می شود و اغلب آیات و احادیث موجود در کتاب در همین بخش مندرج است، در عوض، اشعار و أمثله عربی و فارسی در این بخش بسیار اندک است. در اینجا به چگونگی اقتباس آیات و احادیث در عتبه الکتابه می پردازیم:

— پیوستن آیه و حدیث به عبارت فارسی به طریق ترکیب اضافی، مانند:

«و آن را وسیلت و ذریعۀ فوز و نجات یوم لا ینفع مال و لا بنون الا من اتى بقلب سلیم می سازد.»^{۳۲}
 «به امید آنکه بشارت لا تخریب علیکم الیوم شود و بدین طرف آمد.»^{۳۳}

— پیوستن آیه و حدیث به جمله فارسی با حرف ربط «که» در معنی توضیح و تبیین، مانند:

«و بی شک مجلس رفیع لازال رفیعاً از آن مسؤول تواند بود، که کلکم راع و کلکم مسؤول عن رعیتة.»^{۳۴}
 «و از زقان گوهر بار و نداء فلک به مسامع اولوالالباب رسید که لا ادری بای الیشارتین اسر، بفتح خیبر ام بقدم جعفر؟»^{۳۵}

— اقتباس آیه و حدیث به طریق «تنظیر و تأکید و تأیید معنی قبل، مانند:

«مقیمان ساحت دنیا بر شرف انتقالند و ساکنان عرصه عالم بر جناح ارتحال، کل من علیها فانی و بقی وجه ربک ذوالجلال والاکرام.»^{۳۶}

«... تا آن وقت که خویشتن را بسطتی و ثروتی دید زیادت از آنکه همت و رتبت او بدان می رسید، مغرور گشت و عنان طغیان بدست شیطان داد، و قد قال الله تعالی: کلا ان الانسان لیطغی ان راه استغنی.»^{۳۷}
 آیات و احادیثی که بطور کامل ذکر شده است، بیشتر برای این منظور و به همین طریق استعمال گردیده و از لحاظ کیفیت ارتباط لفظی با عبارت فارسی، اغلب

بصورت نقل قول است و با عباراتی همراه است که آیه یا حدیث را از رشته نثر فارسی جدا نشان می دهد.^{۳۸}
 بر سبیل تکمیل و متمیم معنی عبارت فارسی، مانند:

«همواره صدر و مقتدی و مدرس این مدرسه، بزرگانی بوده اند که نحاریر علماء آفاق من کل فج عمیق به جانب ایشان رحلت کرده اند.»^{۳۹}
 «یقین می دانم که آن مجلس را یوم تبلی السرائر از این تصور در مقام خجالت و موقف اعتذار بیاید ایستاد.»^{۴۰}

«و ترتیبی کند که از آن، ذکر جمیل و ثواب جزیل منتشر و مدخر گردد و آن قرار اثار الی ان یرث الله الارض و من علیها و هو خیر الوارثین مؤید و مخلد ماند.»^{۴۱}

— بر سبیل تمثیل و ارسال المثل، مانند:
 «جماعتی از قطاع الطریق به وی رسیده اند و هرچه داشته است، برده اند و او را کما ولدته آقه بگذاشته.»^{۴۲}
 «و ساعتی دیگر کالمغشی علیه مانده بودم.»^{۴۳}
 «و او را کلجم علی وضم بی تیمار بگذاشتن و چشم از وی برداشتن...»^{۴۴}

— به طریق حل معانی اخبار و آیات بصورت اشاره به یک یا چند کلمه مشخص و برجسته آیه، حدیث و مثل (چنانکه معلوم شود مضمون آیه و حدیث و مثل مورد توجه نویسنده بوده است و این قسم از فنی ترین نوع اقتباس است.)^{۴۵} مانند:

«و انقمه علم شریعت را که ورثه انبیاء اند...»^{۴۶}
 «که هرچه این معنی نموده شود، همچون استبضاع تمر باشد به هجر و کعون به کرمان.»^{۴۷}

«از احوال خویش و اعزّه که ایزد تعالی بعد اشتعال الرأس شیبا آرزانی داشتست، اعلام می کنم.»^{۴۸}
 (د) درج و تضمین اشعار فارسی و عربی: بخش اخوانیات از اشعار تازی و فارسی و امثله و عبارات عربی بیشترین سهم را دارد و در عوض، آیه و حدیث کمتر در این قسمت دیده می شود. اغلب آیات و احادیث در این بخش از منشآت بصورت ناتمام و گاه اشاره به برخی کلمات برجسته آنها آورده شده است. آمیختگی نظم و نثر در نامه های اخوانی زیادتر است. بعضی از نامه های اخیر با یک یا چند بیت و یا قصیده ای به عربی آغاز می گردد.

دکتر خطیبی در این باره می نویسد: «در اخوانیات به تقلید از مکاتیب عربی گاهی به جای دعای صدر مکتوب و القاب و عناوین و رکن شرح اشتیاق و خاتمه مکتوب، قطعاتی از شعر به کار می رفت، اما درج و تضمین شعر در مکاتیبی که از فرودستان به زبردستان نوشته می شد، مرسوم و متداول نبود. در سلطانیات نیز جز در مواردی خاص به کار نمی رفت. در مکاتیب رسمی و دیوانی نیز بندرت استعمال می شد.»^{۴۹} اینک به کیفیت استعمال اشعار در عتبه الکتابه می پردازیم:

درج و تضمین اشعار به طریق متمیم و تکمیل معنی نیمه تمام عبارت نثر (بصورتی که بدون قطع، دنباله معنی نثر را بیان کند و بی فاصله و واسطه لفظی که شعر را از نثر جدا کند، به عبارت نثر می پیوندد، که این نوع تضمین از دشوارترین انواع آن است)^{۵۰} مثال:

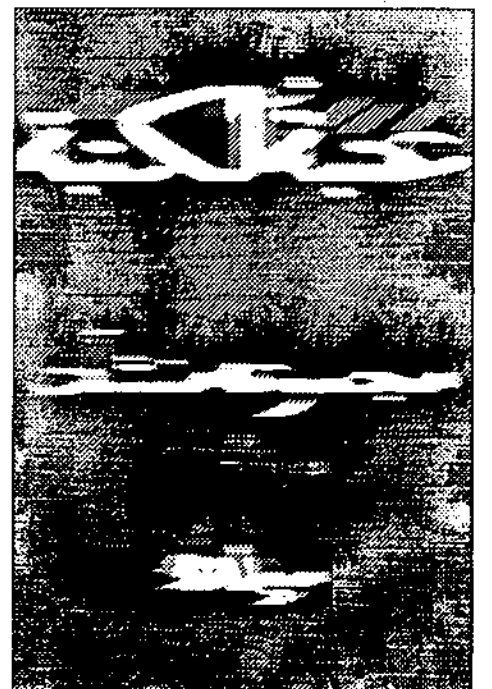
«اگرچه ریاست مازندران از منصب او قاصرست و او را ماثبات و منزلت آن هست که در خدمت ما امثال تقلید کند، نه تقلد و تولیت، نه تولی، اما چون این شغل میراث یافتست،

شرف تتابع کابرأ عن کابر
 کالرأیح انبویاً علی انبوی»^{۵۱}
 «بندۀ کمترین که... اجابت دوام — و مزید آن دولت پاینده و بسطت و فسحت عرصه مملکت، افزاینده می خواهد و می گوید:

الهی دولت محمود سلطان
 به مسمار بقا مشدود گردان
 چه آن شاه جهانست او که گویند
 الهی عاقبت محمود گردان»^{۵۲}
 «و می خواسته است که از عوایق ایام فرصتی یابد و به خدمت حضرت خداوندی شتابد و این نیت را کار بندد:

و اذا لم یکن من الزرق بد
 فتتبع مطالع الاقبال»^{۵۳}
 — با حرف ربط «که» به نثر می پیوندد و عبارت نثر را توضیح می دهد و تبیین می کند، مانند:
 «هرچند روزگار مرا در پای حوادث انداختست و از من مظلوم محتزده دست خوشی بر ساخته، به درجه ای که:

یک تیر بلا نمائد در جعبه چرخ
 کان بر دل و جان من، زمانه نزدست»^{۵۴}

«و از غایت هُزّت و نشاط به شوق مطالعت آن کلمات، گفتمی ندا در عالم ارواح و نفوس دادند که:

هذا هو السحر الحلال و ليس من
ذهن البرية مثله يتوقع

الا و صاحبه يخصّ بخاطر

یصنی لأسرار السماء ویسمع...»^{۵۵}
— به طریق تنظیر و تطبیق (چنانکه معنی شعری که درج و تضمین شده، نظیر معنی عبارت نثری باشد، که قبل از آن آمده است و عموماً معنی عبارت نثر را تأیید و تأکید می‌کند). مثال:

«روزی ذکر این حاکم رفت، من خادم در اطراء او مبالغتی زیادت نکردم به سبب آنکه هنوز تجربت احوال و خصال او نکرده بودم؛

لا تمدحن امراً حتى تجزبه

ولا تذهنه من غیر تجریب»^{۵۶}
«دیگر هیچ چیز از دست تصاریف روزگار پایدار نتواند بود و ذکر جمیل در جهان آلا بواسطه سحر بلغاء شعراء که امراء کلامند، منتشر نشود و مخلد نگردد، که گفته‌اند:

بقاء ذکر مرد از نظم عالیست

که دارد پای بر ارکان و اختر
بسا کاشعار من در مدحت تو

بخواهد گشتن از دفتر به دفتر»^{۵۷}
ایبائی که در آغاز بسیاری از نامه‌های اخوانی آمده است، در مضامین تغزل و مدح و دعا و تهنیت و درود و شوق و شرح اشتیاق دیدار ممدوح و مخاطب و بیان اندوه فراق و مضامینی در خور محتوای مکتوب است. در همین بخش اخیر منشآت سه قصیده عربی و دو قصیده فارسی در مضمون مدح وجود دارد.^{۵۸}

هم نقش دستوری آیات، احادیث، عبارات عربی و اشعار فارسی و عربی: عبارات، آیات و اشعاری که در اثر

موردنظر ما اقتباس و تضمین گردیده، غالباً در نقشها و حالت‌های دستوری از قبیل: جملات معترضه (که عموماً قید حالت (صفت حالیه) و جمله‌های دعایی هستند)، مضاف‌الیه، مفعول صریح، صفت، قیدزمان، قید مکان، مسندالیه، مسند، قید وصف و حالت و کیفیت به کار رفته‌اند.^{۵۹} بسیاری از آیات و احادیث و اشعار و عبارات عربی نیز در حکم جمله‌های مستقلی هستند که برای تأکید و تأیید و تتمیم عبارتهای نثر آورده شده است.

(و صنایع بدیعی: در نثر فنی و مترسلا نه، تناسب الفاظ و هماهنگی لفظی و معنوی میان کلمات بسیار است. نویسندگان این شیوه خصوصاً دبیران دربارها همت خود را در ایجاد این تناسب و هماهنگی مصروف می‌داشتند، بخدی که کمتر کلمه‌ای می‌توان یافت که با سایر کلمه‌های عبارت یا عبارات قبل و بعد، از جهتی متناسب نباشد. اصرار مؤلف در رعایت تقارن و تناسب بین الفاظ و توجه و دقت بسیار در انتخاب آنها منجر به پدید آمدن نثری متکلف و مزین به آرایشهای لفظی و معنوی می‌گردید. اینک برخی از صنایع بدیعی را که در عتبة الکعبه به کار گرفته شده است، با ذکر شواهدی از متن مذکور، نقل می‌کنیم:

۱- انواع سجع:

— سجع متوازی: «... که در همه جانها از آن خبرست و در همه دلها از نکایت آن، اثر».^{۶۰}

«زندگانی دراز باد و دولتی به خلود، معقود، و اقبالی دامنش به دامن قیامت، مشدود».^{۶۱}

«علی الاستحياء و زهبة من استهزاء».^{۶۲}

«... که دنیا عرصه فناست، نه سرای بقا و موضع فرار است، نه منزل قرار».^{۶۳}

— سجع مطرف: «و بر هر چه در عالم موجودست، از فضل او اثر فیض جودست».^{۶۴}

— سجع متوازن: «و آن ولایتی عریض و بسیط است

و طرفی بزرگ نام و از حضرت بر مسافتی بعید».^{۶۵}
«افاضت عدل و احسان به همه زبانهای جهانیان محمودست و در همه دلهای آفریدگان، محبوب».^{۶۶}
در برخی عبارتها دو نوع سجع به کار رفته است، برای مثال در عبارت زیر هر دو سجع متوازی و متوازن وجود دارد:

«و قاعده خدمت ما را ملتزم و منهاج طاعت ما را منتهج و به عبودیت ما مفتخر و مبتهج».^{۶۷}
۲- انواع جناس:

— جناس تام: «چون درین وقت، مطالعه جانب محروس دام محروساً رسید و از مطالعه آن زوایح اخلاص یافته شد، و...»^{۶۸} (مطالعه اول به معنی نامه و مکتوب و مطالعه دوم به معنی خواندن)

— جناس ناقص: «أمارت إمارت بر ارباب بلاغت و برهان مهارت در سیاق عبارت آن است که...»^{۶۹}

— جناس لفظی: «و در عاجل و أجل از کار ایشان مسؤول خواهد بود».^{۷۰}

— جناس اشتقاق: «... و عزیمت اشتغال بدان صنعت و آتسام بدان سیمت در شهر سته...»^{۷۱}

«و قاعده حرمت ما را ملتزم، و منهاج طاعت ما را منتهج».^{۷۲}

«من کهنتر را صداعی لازم حادث شدست، خاشا به قلم تصدیع به اطناب بسیار و اکثار معهود نمی‌توانم نمود».^{۷۳}

— جناس شبه اشتقاق: «جناب او به فرمان ما مساق و مأل حاجات و آمالی ملوک روی زمین گشت».^{۷۴}
«مظلومان که تا این غایت در ظلمات بادیه ظلم گرفتار بوده‌اند...»^{۷۵}

— جناس مضارع و لاحق: «... که مصانع و مصارف و مصارع و درجات و...»^{۷۶}

(از غایت دهشت و حیرت در لطایف و نتایج و

نسايج خاطر و...»^{۷۷}

«و از اين تحريك و تعريك، انتباه و ارعاء حاصل آيد.»^{۷۸}

«تشریف خطاب شریف که سبب شفاء علیل و ابلال غلیل باشد.»^{۷۹}

— جناس خط (مصحف): «و چون از کسی جنایتی و خیانتی بیند.»^{۸۰}

«و اختیار ایشان بعد اختیار توان کرد.»^{۸۱}

«نحاریر علماء جهان، آخیار و آخبار و ائمه اسلام.»^{۸۲}

«آثار بیان و بنان و بلاغت و...»^{۸۳}

— جناس مطرف: «که مصانع و مصارف و مصارع و درجات و...»^{۸۴}

— جناس زائد: «و ترتیب کرامات و تشریفات که فرمودن آن از کرام بر قضیت کرم در حق خدم.»^{۸۵}

«که در ابواب عتاب و اعتاب و استکشاف احوال و...»^{۸۶}

— جناس قلب (مقلوب): «و رقبه هر یک از ایشان در ربقه و خدمت ماست.»^{۸۷}

«و امهال و اهمال جایز نداشته.»^{۸۸}

۳- مراعات نظیر:

«و نطاق فطنت اولوالالباب بر کیفیت آن محیط نگردد.»^{۸۹}

«نهالی بود بر چمن ملک نشو و نما یافته، بل هلالی از افق آسمان ما تافته و بتدریج از آفتاب اقبال و پادشاهی ما استضاء کرده و به انوار حسن رأی ما استنارت و استدارت تمام گرفته.»^{۹۰}

«چون آتش خواهی در رسید و آبی بر آتش اشتیاق ما زد و خاک در روی اومید من کهر پاشید و همچون باد برگذشت.»^{۹۱}

۴- تضاد و طباق:

«و رضا و سخط ما از نتایج شکر و شکایت او دانند.»^{۹۲}

«اصلاح قاسد و تقویم مایل و تبدیل لفظی سقیم به دیگری مستقیم سلیم واجب دارند.»^{۹۳}

«در این حال از حلّ و عقد و خفض و رفع و حبس و اطلاق و نقض و ابرام و اعطاء و حرمان و تولیت و عفو و سیاست و نواختن و راندن، همچون حکم و فرمان ما باشد.»^{۹۴}

۵- ایهام تناسب:

«با درد پای که از مدت باز مبتلای آنم، درد سر پیوست و لفیف مقرون وار که در مکتب شنوده بودم، ممنوع این دو علت گشتم.»^{۹۵}

«بی واسطه آلات کتابت و تلاوت، مضمون صحیفه سینه او می خواند، شرح نمی دهم که...»^{۹۶}

۶- تنسیق الصفات:

«از آن نسب همایون، شخصی مشهور و معتبر، جمیل اثر و حمید سیر، ستوده خصال و پسندیده افعال را برگزیده ایم.»^{۹۷}

«... تا نایی سهم شایسته مُتهذی مُصلح کاردان گمارد.»^{۹۸}

۷- تلمیح:

«او در هر جایی که بودست، ید بیضا نمودست.»^{۹۹}

«اگرچه در جهان طوفان شداید و میخ است، آن خداوند در سفینه سینه نورانی خویش باشد.»^{۱۰۰}

۸- التفات:

— از گوینده (اول شخص مفرد) به غایب (سوم شخص مفرد): «دعا گوی ایام همایون آن دولت را (یعنی مرا) شرط ادب عبودیت نیست بیش از این انبساط نمودن و در اطناب افزودن.»^{۱۰۱}

«از نویسندۀ این حرفها علی بن احمد الکاتب التماس کردند، تا حال شیخ صاین... عرض کند.»^{۱۰۲} (از

من التماس کردند...)

کاربرد اینگونه التفات در عتبه الکته بویژه در اخوانیات بسیار است. در افعال نیز التفات از زمانی به زمان دیگر بخصوص از امر غایب (مضارع التزامی) به مضارع اخباری و گاهی برگشت مجدد به امر غایب از شایع ترین انواع التفات در اثر مورد بحث می باشد.^{۱۰۳}

۹- حسن مطلع (حسن ابتدا):

بعضی نامه ها و مناشیر با آیه قرآن و شعر عربی که متناسب با مضمون مکتوب است، آغاز می گردد.^{۱۰۴}

(ز) شیوه های بیان:

۱- تشبیه: اغلب تشبیهات بکار رفته در این کتاب از نوع اضافه تشبیهی (اضافه مشبیه به مشبیه) یا تشبیه مؤکد می باشد که بلیغتر از سایر انواع آن (مرسل، مفصل و مجمل) است. هرچند برخی از تشبیهاتی که در متن آمده از نوع تشبیه قریب است و دستفروغ دیگران، اما در برخی مواضع نیز تشبیهاتی بدیع آورده است، و غالباً یکی از طرفین آنها جسی است.

— تشبیه عقلی به حسی: «خود به انواع موانع روزگار که چون اقطار دیمه مدرار از یکدیگر نمی گسلد و درهم می پیوندد.»^{۱۰۵}

— تشبیه حسی به عقلی: «خطاب عزیز کریم متضمن فصول که در عذوبت و جزالت از معجزات شریعت رسالت است، رسید.»^{۱۰۶}

— تشبیه حسی به حسی: «آثار نظم و نثر او پیرایه روزگار و...»^{۱۰۷}

— تشبیه ملفوف: «التفات همت خداوندی به جانب بزرگوار بهاء الدینی سید النقباتی حمایه الله، اثر باران نیسانی دارد، در مثابت نبات تشنه به آب.»^{۱۰۸}

— تشبیه مفروق: «تشریف خطاب رفیع که هر سطری از آن، بسمطی از دز هنرست و هر کلمه ای کنزی از کنوز معالی و رموز اسرار سروری، به من خادم مشتاق

می‌رسد.^{۱۰۹}

— اضافه مشبه به به مشبه (اضافه تشبیهی)؛ مانند: آفتاب دین عربی، آفتاب جاه و حشمت، بساط اطناب، نطاق شکر، انوار شیم مرضیه، نسیم الطاف، بحار آداب، جلالت حضور، طراز وزج، جاده شریعت، میهاد عاطقت و رافت، رضاع إشفاق، تیره شب آمال، نور عدل، سفینه سینه، طوفان شداید، انوار عزایم، صحیفه دل، و...

۲— استعاره: از میان انواع استعاره، نویسنده عتبه توجه خاصی به استعاره مکنیه دارد و شواهد متعددی از کاربرد این قسم استعاره در منشآت او دیده می‌شود. مثال:

«شریف و وضع را خلوت عدل و انصاف چشانیده و مخالب نواب از ایشان کوتاه گردانیده»^{۱۱۰}
«هرچند که روزگار مرا در پای حوادث انداختست و...»^{۱۱۱}

«من کهنتر مشتاق از دست حرص در دامن حرمانم، چشم نهاده تا که دری از رحمت الهی گشاده شود و دست و پای علایق و عوایق ایام، شکسته و بسته گردد.»^{۱۱۲}

۳— کنایه: کنایاتی که در عتبه‌الکتاب آمده است، از نوع کنایه قریب‌اند و کنایه بعید و دور از ذهن استعمال نشده است. مثال:

«خَلَّ وَ حَمَرِ روزگار چشیده»: کنایه از آدم مجرب و آزموده^{۱۱۳}

«سِحْرُ بُلغَاء شعرا»: کنایه از شعر نیکو و بلیغ^{۱۱۴}
«عَيْنُ اللَّهِ عَلَى مَشْئِيهِ بِر چیزِ یا نوشته‌ای خواندن»: کنایه از تحسین صاحب اثر و دفع چشم زخم کردن از او^{۱۱۵}

«کَلْبَةُ إِدْبَار»: کنایه از دنیای مادی^{۱۱۶}
«استبضاع تمر به هَجَر و کَتون به کرمان»: کنایه از کار بی حاصل و بیهوده کردن^{۱۱۷}
۴— مجاز:

— به علاقه مسببیت (یعنی آوردن مُسَبِّب و اراده سبب)؛ مانند: «و أَرْزَاق و معاش ایشان از وجوه معهود می‌رساند.» (منظور از معاش، مقرری و راتبه است که سبب امرار معاش است.)^{۱۱۸}

— به علاقه اَلِیت (یعنی تسمیه شیء به اَلت)؛ مانند: «نانپاره به اتفاق و ارتضاء او و مشروح او که نویسد، گیرند و دارند و به قلم او تصرف کنند.» (منظور از

قلم، نوشته و حکمی است که با قلم تحریر نمایند.)^{۱۱۹}
— به علاقه ملازمت (یعنی ذکر لازم و اراده ملزوم و بالعکس)؛ مانند: «عنان مُلک در دست تصرف ما نهادست.» (عنان لازم و اختیار ملزوم آن است.)^{۱۲۰}

ج) نکاتی درباره فصاحت کلام: علاوه بر اطناب، گاه خصوصیات دیگری نیز در نثر عتبه وجود دارد که موجب اخلال در فصاحت کلام می‌گردد، از آن جمله می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

— حشو قبیح: «و حکم او را در آنچه از مصالح، امضاء کند، حکم فرمان ما دانند.»^{۱۲۱}

«و حرمت ایشان زیادت از گذشته دارند و دانند، و از حکم فرمان او نگذرند.»^{۱۲۲}

— تتابع اضافات: «و به اشادت درجات و انالط طلبات و اعداد اسباب فراغ دل ایشان اهتمام فرمودن...»^{۱۲۳}

«تسکین دل مشتاق محترقی فراق می‌فرماید.»^{۱۲۴}
(ط) ویژگیهای صرفی و لغوی:

— کاربرد افعال: به کار بردن فعل مضارع اخباری به جای مضارع التزامی (امر غایب) و بالعکس در اثر مورد نظر امری معمول و رایج است و آوردن فعل مستقبل محقق الوقوع به صیغه ماضی مطلق نیز همچنانکه در سایر متون گذشته رواج داشته در عتبه‌الکتاب در موارد متعددی به چشم می‌خورد. همچنین شکل صرفی خاصی از فعل ماضی که می‌توان آن را ماضی نقلی مستمر (نقلی استمراری)^{۱۲۵} نامید، در اثر مذکور به کار رفته است. مانند: می‌رسیدست، می‌یافتست، می‌داشته‌ایم و...

بر سر افعال ماضی باء تأکید بندرت به کار رفته است. علی‌رغم آنکه در گذشته چنین شکلی بسیار رایج بوده است. فعل مضارع اخباری نیز در بیشتر مواضع به شکل امروزی استعمال شده و کمتر با پیشوند «همی» آمده است. ماضی استمراری نیز به سه صورت، همراه پیشوندهای «می» و «همی» و «ی» استمرار در انتهای فعل آورده شده است.

مجهول کردن فعل جمله با فعل معین «آمدن» به جای «شدن»، مانند: استماع کرده آمد، دانسته آید، داده آید، و...

متعدی کردن برخی افعال متعدی با افزودن پسوند

«انیدن» مانند: گسترانیدن در موارد متعددی فعل «گذاردن» با ذال معجمه به معنی «گزاردن و انجام دادن» به کار رفته است. مثال: «بی مشورت و حضور رشیدالدین کاری نگذارند.»^{۱۲۶} «و هیچ کار دیوانی بی مشورت و اتفاق این طبقه که از مشاهیر عصراند، نگذارند.»^{۱۲۷} «تا کارهای مسلمانان بزودی و نیکویی گذارده شود.»^{۱۲۸} «آنچه تعلق به شجنگی دارد، بر قاعده مصلحت می‌گذارند.»^{۱۲۹}

— کاربرد واژگان: نکته جالب توجه در کتاب عتبه‌الکتاب این است که نویسنده با وجود افراط در کاربرد الفاظ و ترکیبات عربی— که این از اختصاصات عمده و مهم نثر دیوانی و بطور کلی نثر فنی و مصنوع است— در جای جای نامه‌های خود کلمات پارسی سره و ترکیبات بی‌امیغ و اصیل فراوان استعمال نموده است، مانند: بزرزیدن، رواداشتن، بجای آوردن، بررسیدن، چشاندن، بازستدن، نیکوداشت، برکشیدگان، مالش، دل نمودگی، دل گذاز، دل نهادن، نواخت، کارپرداختن، همگنان، پوشیدگی، بتازگی، گزیدگان، و...

— ایراد لغات و ترکیبات خاص، از قبیل: کار نازکتر، شغل نازک، مهم نازک، نازک عمل (کار و مسؤولیت مهم و حساس)، دل فارغی، نیکوخدمتی، نیکوسیرتی، روزگار دیده (با تجربه)، عمر ریزه (عمر اندک و باقیمانده عمر)، عقل ریزه (عقل اندک و ناچیز)، دراز کشیدن (به طول انجامیدن)، نیک‌رعیتی، به‌هروقت (همیشه، هرگاه، در مواقع مختلف)، بواجب، بواجبی (چنانکه باید، انطور که لازم است)، هرکدام (هرچه)، آنچه (آنکه)، برکار گرفتن (عملی کردن)، نگاه داشتن (رعایت کردن) و...

ی) ویژگیهای نحوی و جمله‌بندی: اهم این ویژگیها عبارتند از: حذف فعل به قرینه لفظی که این شیوه استعمال در متون گذشته فارسی بسیار رایج است، حذف شناسه فعل به قرینه لفظی مثلاً در جمله‌های متوالی که دارای فعل ماضی نقلی یا ماضی استمراری هستند، شناسه را حذف کرده، فعل را بصورت صفت مفعولی می‌آورد. استعمال فعل با وجه وصفی چنانکه جمله‌های مربوط به آن افعال از لحاظ دستوری در حکم جمله حالیه (قید حالت) است، تقدم فعل بر متمم و سایر اجزاء جمله، قرار گرفتن مفعول صریح میان دو جزء فعل مرکب چنانکه مفعول به صورت

«هیس گوش کن دوست نامرئی عزیز، هم اکنون صدای پای عمر را می شنوم که آرام آرام از کنارم دور می شود. با این حال حکایت همچنان باقی است»

(استاد زرین کوب، حکایت همچنان باقی، ص ۴۹۹)

بعد از چاپ مقاله «حکایت همچنان باقی» در کتابی با همین نام، با اینکه استاد آن را اعتذار نامه یا پشیمانی خود نمی دانستند اما بی گفتگو حکایت شکوی الغریب اهل قلمی بود که در غبار تاریخ همواره قصه غربت الغریبه آنان - هرچند کمرنگ - باقی مانده است. روایتی که در این واپسین سال های عمر استاد نه به هر حرف که به قلم آمده بود.^۱ چنانکه خود گفت: «اگر هم آنچه را در دل داری هرگز به زبان نیاوری دنیا از اینکه هست نه بدتر می شود و نه بهتر. دعوتگران و دعوی داران از آغاز تا امروز آنهمه حرف زده اند اگر دنیا با حرف درست می شد دیگر به حرف تو چه نیازی بود»^۲ و باز گفت: «من اگر صدبار هم به این دنیا برگردم دوست دارم همین راه را که طی کردم از سر بگیرم. از آنچه هست: ناخرسندی ندارم و هرگز قبول نکرده ام زندگی دیگران بهتر، آرمانی تر و دلخواه تر از این باشد»^۳ یا، «من هرچیز دیگر جز اینکه اکنون هستم، می توانستم بشوم و خوشوقتم که هرچیز دیگر نشدم»^۴ اما همین زندگانی دلخواه مایه ناخرسندی کسانی بود که استاد ایشان را عزیز می نامید «اما این عزیزان که در حق من نفرت، و ناخرسندی نشان می دهند، اکثر کسانی هستند که من هرگز آنها را ندیده ام پس کدام حساسیت مرموز است که آنها را نسبت به من بدگمان، بداندیش و حتی بدخواه کرده است... من هرگز نام و آوازه ای به نیکی ندارم نه فقط خود از آن اجتناب دارم بلکه اینجا و آنجا در روزنامه ها، در رادیوها، و در تلویزیون ها هم خوشبختانه از من هرگز به نیکی یاد نمی کنند پس این حساسیت مرموز عزیزان از کجا مایه می گیرد؟»^۵ با این حال او آنقدر از مکتب عشق آموخته بود که: «من زخم خورده عشقم. اما زخم خورده یک عشق آرمانی و بعد از

سال ها که از آن می گذرد از قلم هنوز خون می چکد و از ارم می دهد - هرچند آزار عشق آزار نیست»^۶ و همین عشق بود که او را با تمام غریبتش در وطن^۷ و با تمام سختی های آن پایبند کرده بود. «زندگی سخت است اما تا وطن هست به عشق او می توان سختی زندگی را تحمل کرد»^۸ شکوه از سختی زندگانی برای یک دردمند اهل قلم در تلاش معاش خلاصه نمی شود بلکه محیط شرایط سخت را به وجود می آورد، چنانکه استاد می گوید: «در زمینه نقد معاصر مانع عمده اشتغال محیط نامساعد مطبوعات بود که قضاوت درست را درباره آثار جاری غیر ممکن می کرد و این وضع هنوز باقی است و گاه نقد معاصر را تبدیل به وسیله ادای وظیفه دوستی یا تشفی از کینه شخصی یا صنفی کرده است»^۹ یا آنجا که گفت: «حساسیت ها در اطراف نام من دارد متراکم می شود سوء تفاهم ها و سوء ظن ها بی هیچ سبب دارد شدت پیدا می کند»^{۱۰}

باری خواندن این جملات و عبارتهای سراسر درد و دلتنگی استاد، مرا که شاگردی استاد ندیده بودم بر آن داشت که او را هرچند به ناپختگی نومی ریدی نوپا دلجویی کنم، مگر نه اینکه عین القضاة نیز در باب ابوحامد غزالی گفت که «من اگرچه خواجه امام غزالی را ندیده ام شاگرد مکتب او بوده ام»^{۱۱} با این تفاوت که اگر او برای من غزالی بود، من عین القضاة نبودم بنابراین به تماسی از دور استاد را دریافتم و دریافتم که اگر او را منتقدانش آزرده اند همواره در قلوب خوانندگان آثارش جای دارد و بالاخره قرار بر ملاقاتی حضوری گذاشته شد که هیچگاه میسر نشد. پس نامه ای نگاشتم تنیده از دل و بافته از جان و آن را به برادر دادم تا حضوراً برای استاد بخواند و سرخوشم از اینکه آن عزیز سفر کرده به فحواي نامه واقف شد و لطف ها کرد که هیچگاه لایقش نبودم. من در این نامه او را پدر خطاب کردم، چرا که همیشه او را پدر علمی خود دانسته و می دانم.

به نام خدا

اول ز تحت و فوق وجودم خبر نبود

در مکتب غم تو چنین نکته دان شدم

آن روز بر دلم در معنی گشوده شد
کز ساکنان درگاه پیر مغان شدم
پدر سلام:

قبل از هرچیز پوزش را بپذیرید از اینکه (شما) خطابتان نمی کنم چه همواره کلام سهراب را به خاطر دارم آنجا که شاعری را تلویحاً نکوهش می کند به این دلیل که گلی را به جای گفتن (تو)، (شما) می خواند. پدر: آنچه که می خوانی قصه غصه های شاگردی است که هیچگاهت ندیده است، هیچ وقت ترنم دلنشین کلامت را نشنیده و هرگز چشم در چشمانت ندوخته و مبهوت نگاه سحارت نبوده است. لبهای او نه بر دست که بر پاهایت بوسه ارادت نزده است و مژگان او خاک پای ترا نرفته است.

ابتدا قصد نگاشتن این وجیزه را نداشتم چه آنقدر از معجون آموخته بودم که:

خیالک فی عینی و اسمک فی فمی

و ذکرک فی قلبی الی این اکتب^{۱۲}

اما اندیشیدم که لیلی از عشق معجون آنقدر خبر داشت که بداند در گوشه بادیه ای دلی به یاد او می تپد و چشمی نگران او در افق های دور دست لیالایش را می جوید. اما تو هرگز خبر از تپش قلبی نداشتی که در آنسوی فرسنگ ها، خونی در رگ هایم جاری می کند که بی شایه نام و یاد تو آن را از شوایب پالوده است. پس آنچه که سودای سریرت من است به مدد سوزدای این خامه بر بیاض صحیفه ای می نگارم که هرآنچه در خود دارد مرده ریگی است به جا مانده از قلم پدری استاد و پیری عاشق که در ماورای قال و قیل مدرسه فرزند شاگردش را از زبان حافظ آموخت که:

گرچه دوریم به یاد تو سخن می گویم

بعد منزل نبود در سفر روحانی
و چه زیبا گفت پیرهرات آنجا که فرمود «چه بسیار کسان که زانو به زانوی ما نزدند و به ما قریبند و چه بسیار کسان که زانو به زانوی ما زدند و از ما غریبند». آری پدر تو برایم اینگونه بودی از دوران دبیرستان که با از کوچه رندان آشنا شدم متعلمی بودم که بارها و بارها آن را بلعیدم و در زمان معلمی نیز به دانشجویانم چون دارویی شفابخش خورانیدم و پیش از آنکه پله پله تا ملاقات

مسعود معتمدی

به یاد استاد

خدا متولد شود، ابتدا بحر در کوزه و بعد سرنی را برای ورود به دنیای ملای روم تجویز کردم و با فرار از مدرسه از صداع قال و قیل ایمن شدم و با هوس خدمت به معشوقه و می بی آنکه بنا به عادت معمول از دیوار مدرسه به بیرون راه جویم با طوع خاطر از در آن گذشتم. با جستجو در تصوف ایران ملالت حاصل از یجوز و لایجوز را به حلاوت های وهوی خانقاه مبدل کردم و با دفتر ایام راهی ناکجا آباد شدم. با تاریخ در ترازو به سلسله تاریخ های ایران قبل و بعد از اسلام راه یافتیم و با نقش بر آب به نقش حباب وارم در دریای زندگی پی بردم و اینکه در قلمرو وجدان راه اولاد آدم به چیزی جز خدا ختم نمی شود، هر چند هیچگاه او را ندانند و نشناسد. باری پدر: اینجا مجال شمردن آثار نیست، چه آنها جملگی ریخته خامه توست، اما به شفافیت همان جوهر سیاه خامهات سوگند یاد می کنم که هیچگاه آثار را چه آنها که شمردم و چه آنها که نگفتم، عاقلانه نخواندم، همه را عاشقانه بلعیدم و آنچه پایان کار حاصل می شد یا چشمی اشکبار بود یا آهی حسرت بار، حسرت از دوریت و شکوه از این همه پاکی و اخلاص، آری تعجب مکن شکوه از پاکیت، آنگونه که پژواک این شکایت در حکایت حکایت همچنان باقی باقیست. پدر: تو در این نوشته از پاکی خود شکوه کرده ای نه از آن «عزیزان»، پدر چگونه در سفرت به ناکجا آباد با اینکه حافظ را دیدی، از او نخواستی — که بجای خواندن غزلی از سعدی به تفسیر رنگ های نال های کوچک آن پروانه ناکجا آبادی بپردازد. مگر نه اینکه تمام تاریخ از آغاز تا پایانش بر آن نوشته شده بود^{۱۲} و آیا جز این است که تلون مایه تکون عالم و بیش از همه آدم است، اما راستی ناکجا آباد که جای تفسیر تلون نیست چه تلون را در آن راهی نیست. پس شهره شهر شیراز چه خوش

گفت آنجا که فرمود:

پیر گلرنگ من اندر حق ازرق پوشان

رخست خبث ندادار نه حکایت ها بود
باری پدر مگر خود در از کوچه رندان به من
نیاموختی که «در کدام دوره حکمرانان مثل بایزید و جنید بوده اند و در کدام روزگار انسانیت در حرکت و تحول خویش گه گاه تا حد سقوط نرفته است؟ اگر این تبهکاری ها ملاک قضاوت باشد، باید انسانیت را از آغاز تاریخش دستخوش سقوط خواند»^{۱۴} پس دل خوش دار که فرصت درویشان از ازل تا به ابد است.

پدر: تو خود پدر تجربه ای، توغل در تاریخ به ما آموخته است که غمازان سخن و نامان فراخ ذهن سودای افشای راز خلوتیان را در سر پرورانده اند اما نیک می دانم و نیک تر می دانی که هیچگاه راهی به دهی نبوده و نخواهند برد. و این قاعده عالم است که چراغ مصطفوی با شرار بولهبی قرین باشد و طوطی کم از زغن. نه از جهت مقدار که از جهت تعداد.

حالی پدر: دل خوش دار که اگر اینان نمی بودند، صیت گوشه نشینان در افواه به این سرعت نمی گشت. طرفه آنکه این طایفه ندانسته از داغ ترین طرفداران مخالفان خود هستند. چرا که همواره ملاک قبول درویشی درویشان، رد ایشان از جانب نادریشان بوده است.

به هر حال پدر عزیزم همانگونه که در تماس تلفنی به عرض رساندم قلبی در سینه ام به مدت سی سال تبیده است که ماحصل آن عمری بوده است که چیزی جز نقش بر آبش نمی دانم و اگر این قلب از من زرین کوب دیگری نسازد می تواند مایه جاری شدن خون رگ های او و قلم او باشد، چه به تعبیر شیخ نیشابور، در حکایت مصیبت نامه آنجا که معشوق از عاشق طلب

قلب وی را می کند، جواب عاشق حاکی از این حقیقت است که:

چون دلم خواهد ز من دلخواه من

نافرستان نباشد راه من

پس نهاد آن برطبق پوشیده سر

گفت گیر این پیش او پوشیده بر

چون دل خود برطبق حالی نهاد

بودش از جان یک رمق حالی بداد

باری در پایان از زبان خامه استاد زبان حال او را

می آورم که فرمود: «بسیار خوب دیگر حرف پس است،

پیرمرد حالا ببین سرت سرچایش هست؟ مال من که

انگار نیست. خوب. پس دیگر قلم را ببوس و کنار پنه.

چراغ را هم خاموش کن و چشم هایت را فرو بند. هم

اکنون صبح دارد طلوع می کند و به زودی همه جا را

روشنی روز خواهد گرفت. دفتر پایان می یابد. اما زندگی

پایان نخواهد یافت»^{۱۵} و زندگان را هیچگاه پایانی

نیست. آری مرد، ای پیرمرد آنچه از میراث تو بر آیندگان

عرضه خواهد شد چیزی جز پژواک قلمت تا جاوید

جاویدان نخواهد بود. قلم تو چون ناقوسی است که

انعکاس آن را قرن های قرن خواهند شنید و به یادت

جرعه ها بر خاک خواهند افشانند. نوای برخاسته از درای

کاروان کلماتی که از خامه سحارت بر بیاض دل ها

نشسته است چون صوراسرافیل و تا گاه او سوت دلان را

به قلمرو وجدان و به دیار عشق می خواند، به آن سوی

دنیای مدرسه، به ناکجا آباد.

هرگز نمیرد آنکه دلش زنده شد به عشق

ثبت است بر جریده عالم دوام ما

پی نوشت ها:

۱- حکایت همچنان باقی صفحه ۴۵۸ و تا شماره ۱۰ همان به

ترتیب صفحات ۴۵۷، ۴۶۰، ۴۶۵، ۴۶۹، ۴۷۸، ۴۸۶، ۴۹۱، ۴۹۵.

۱۱- نامه های عین القضاة به اهتمام دکتر علینقی منزوی، دکتر

عفیف عسیران صفحه ۳۱۶.

۱۲- فیه مافیه، تصحیحات و حواشی بدیع الزمان فروزانفر

صفحه ۲۳.

۱۳- دفتر ایام، صفحه ۱۰۶.

۱۴- از کوچه رندان، صفحه ۳۸.

۱۵- حکایت همچنان باقی، صفحه ۵۰۷.

فرهنگ فارسی عامیانه دیدگاه بسیاری کسان را درباره کتاب‌های مرجع، از جمله فرهنگ‌ها، دگرگون کرده است. نگارنده پیش از این چنین می‌پنداشت که کتاب‌های فرهنگ را باید در هنگام ضرورت و مثلاً برای گره‌گشایی از معنا یا ساختار واژه‌های خاص، گشود و خواند. فرهنگ فارسی عامیانه نشان داد که می‌توان فرهنگی را از بای بسم‌الله تا تای تحت مطالعه کرد و مانند داستانی جذاب از دست نهاد و در طول مطالعه آن زمان را از یاد برد.

مطالعه پیوسته واژگان این فرهنگ که گاه سرشار از ظرافت و لطافت‌اند و گاه از لونی دیگر، بخش قابل ملاحظه‌ای از کتاب روان‌شناسی قومی ما را در ذهنمان ورق می‌زند. بعضی از راه نام‌اشیایی که روی رقب خاطرات دور، منتظر نیم‌نگاهی به گذشته‌اند و بعضی از راه واژه‌های مربوط به احساسات مهر و کین و خشم و یا واژه‌های مربوط به طنز و استهزا و دشنام؛ زیرا تقریباً بیشتر چیزها، رابطه‌ها، حالت‌ها و کنش‌ها که در زندگی روزمره ما دارای جایگاهی ویژه‌اند، در این فرهنگ نام یا نام‌هایی از آن خود دارند.

روش تنظیم مدخل‌ها در کتاب به گونه‌ای است که خانواده‌های واژگانی و خوشه‌واژه‌های بزرگ و کوچک را

در چارچوبی با مقولات الفبایی در خودگرد آورده است؛ از این رو پیداست که تدوین آن، چه مایه طاق‌سوز و متضمن صرف وقت، حوصله و دقت بوده است. مقایسه بعضی بخش‌های این فرهنگ با توضیحات ذیل بعضی مدخل‌های فرهنگ‌های موجود، نشان‌دهنده غنای معنا در آن است. مراجعه‌کننده برای نخستین بار در مورد بسیاری از واژه‌ها به ویژه همکردها یا صفت‌ها با طیف معنایی وسیعی روبه‌رو می‌شود که خود پیشتر با مدد جستن از دانش ناخودآگاه زبان به کار می‌برده و اکنون فرهنگ فارسی عامیانه آن ظرافت‌ها را برایش خودآگاه و آشکار می‌سازد و پیش رویش می‌نهد و از احساس شگفتی این کشف، محظوظش می‌سازد. از آن جمله می‌توان به معناهای بسیار متنوع و ظریف ذیل «انداختن» اشاره کرد: ۳۱ معنی متفاوت غیر از ترکیبات خاص. و همین‌گونه است مضادقی متعدد و گوناگون ذیل واژه‌های کشیدن، افتادن، زدن در نقش فعل بسیط یا همکردی زنده و فعال. در مورد فعل اخیر، مراجعه‌کننده با بیش از ۵۰ معنی متفاوت، روبه‌رو می‌شود و طبیعتاً درمی‌یابد که یافتن و استخراج مثال برای آنها، باریک‌اندیشی و آشنایی با ظرایف و رموز زبان فارسی را افزون بر مطالعه مداوم و نظام‌مند و صرف دقت و حوصله بسیار می‌طلبد. از نمونه‌های یادکردنی در این زمینه، ترکیباتی است که ذیل مدخل «دل» آمده است. اسم‌های مرکب چون: دل‌آشوبه، دل‌پُری، دل‌چرکین، دل‌چسب، دل‌خور، دل‌زدگی، دل‌بادن، دل‌سرد، دل‌رحمی، دل‌قُرضی، دل‌نکردن، دل‌غشه... و ترکیبات دیگری همچون: دل‌خود را صابون زدن، دل‌خود را بیرون ریختن، دل‌خوش کردن، دل‌خوش کنک، دل‌دادن و قلوه گرفتن، دل‌سنگ آب شدن، دلش را نداشتن، دل کسی به قبلی ویلی افتادن، دل کسی به کار نرفتن، دل کسی بی در و طاقچه بودن (خویش‌انداری نداشتن)، دل

کسی پرکشیدن، دل کسی، جایی بودن، دل کسی رفتن (شیفته شدن)، دل کسی روی دل آدم بودن (هم‌درد داشتن)، دل کسی کنده شدن (وحشت کردن)، دل کسی یک ذره شدن، دل کسی گیر کردن، دل کسی هزار راه رفتن (نگران شدن)، نمونه‌اندکی از ترکیبات زیبای بسیاری. بیش از دو برابر افزون بر آنچه ذکر شد، ذیل «دل» ترکیب اسمی، وصفی و اسنادی آمده است.

در فرهنگ فارسی عامیانه نه تنها با معانی گوناگون و تازه‌یابی از اسامی، صفات و افعال روبه‌رو می‌شویم، بلکه برای بعضی حروف ربط و اضافه، نظیر «که» و «از» و بعضی قیدها چون «حالا» فهرست بلندبالایی از معانی ظریف و گوناگون می‌یابیم. این فرهنگ حتی برای کسانی که چندان با زبان عامیانه ناآشنا نیستند، واژه‌هایی جالب توجه و نو دارد. آنچه در پی می‌آید معدودی از واژه‌های بسیاری است که نگارنده از این پیش نشنیده و نخوانده است:

ناکی: مُفلس / چنگره: ناسازگار / لاپ: پاک، کاملاً / لاتتوری: لاغرمردنی / شورخانه: غسالخانه / ملانتر بوق: ژولیده / ملانپنیاس: خسیس / قات‌قات کردن: سر را از ته تراشیدن / غازمغازی: قوس قزحی / غُرما کردن: غارت کردن / مَقَقَز: عصا قورت داده / زال و زاتول: اهل و عیال / کُمه زدن: سُرفه کردن / چَر چَر کردن: از محل پرسودی منتعم شدن / آبجی خاک‌انداز: فضول / ژامپرتی: مهمل‌گویی / لِترمه: خمیر مانده / هَستَر و نَستَر: دل و روده / بیرابیر شدن: سر به سر شدن / اینه منم: ناز و تکبر / مَزَنگ آمدن: عشوه آمدن.

فرهنگ فارسی عامیانه با همه دیرآمدگی در کنار دیگر فرهنگ‌های جاسنگین مکان و مرتبه‌ای درخور یافته است و محسّنات آن بسیار بیش از اینهاست که ذکر شد، اما برای پرهیز از درازگویی، کشف آنها و حظ بردن از آنها را به خواننده وامی‌گذارم و به چند نکته

سیما وزیرنیا
قند و نمک زبان فارسی

دیگرگونه نیز در محتوا و روش اشاره می‌کنم.

در فرهنگ فارسی عامیانه: (۱) زبان فارسی عامیانه تعریف نشده است. (۲) فرهنگ فارسی عامیانه تعریف نشده است. قصدم از تعریف تعیین آن گونه حد و رسم به اصطلاح جامع و مانع نیست که به گفته پوپر^۱ جز ناقص نشان دادن موضوع هنری ندارد. مقصودم آن است که عناصر داخل شده در فرهنگ و روش تنظیم آنها نشان می‌دهد که مؤلف محترم در باب زبان فارسی عامیانه با خود تضاد داشته‌اند یا نخست به بعضی پرسش‌های اصولی در این زمینه پاسخ نداده‌اند. پرسش‌هایی نظیر:

(۱) زبان عامیانه با زبان جاهلی و چاله‌میدانی چه میزان فصل مشترک دارد.

(۲) واژه‌های ادبی تا چه حد در زبان عامیانه راه دارند؟

(۳) تا چه حد می‌توان واژه‌های مربوط به «فرهنگ عامه» را که مقوله‌ای است غیر از عامیانه، با این زبان هم‌پوش دانست؟

(۴) واژه‌هایی نظیر دستاس (آسیای دستی)، ارخالق (نوعی نیم‌تنه از ترمه) و پلنگینه (نوعی نیم تنه از پوست پلنگ) که مدلول‌های آنها دیگر در زندگی امروز کاربرد ندارند، چه نقشی در زبان عامیانه به عهده می‌گیرند؟

پرسش‌های بالا، به دنبال خود پرسش‌های دیگری نیز به میان می‌آورند:

اگر بخش قابل ملاحظه زبان عامیانه زبان چاله‌میدانی است، کدام معیارها دایره شمول را تعیین کرده و مفردات و ترکیبات بسیاری را بیرون رانده یا به درون خود راه داده‌اند؟ می‌دانیم که هر یک از گونه‌های زبان از عناصر زبانی گونه‌های دیگر برای افزودن به نمک سخن یا جنبه‌های طنزآمیز استفاده می‌کنند. مثلاً

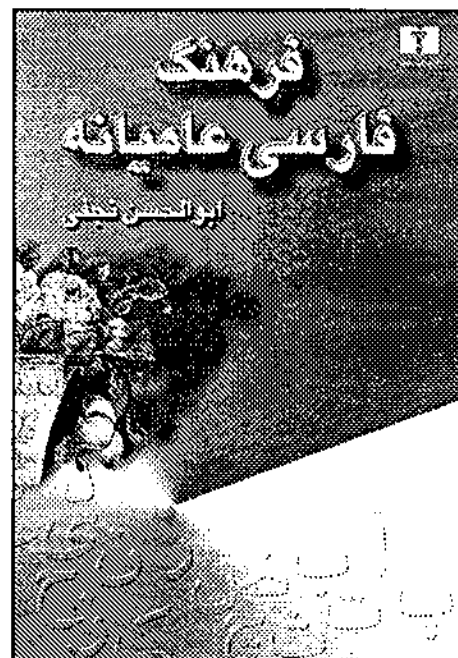
همان‌طور که فارسی رایج و گاه فارسی معیار گفتاری با واژه‌های عامیانه لطف سخن را بیشتر می‌کند، فارسی عامیانه نیز گاه با واژه‌های ادبی و رسمی بر ملاحظه کلام می‌افزاید. به علاوه بسیاری از واژه‌ها میان زبان عامیانه، رایج، معیار و ادبی مشترک‌اند اما پرسش اساسی این است: آیا باید واژه‌های ادبی در واژه‌نگاری زبان عامیانه لحاظ شوند؟ واژه‌هایی نظیر: خوش داشتن، خون جگر، خون دل، دوپهلو، گل قاصد، نم نم باران، خارچشم، حایل، چشم‌داشت، دل شکستن، دل دادن، جان گرفتن، دل بردن، نهیب زدن و حظ بردن، تا چه حد عامیانه و به عبارت دیگر تا چه حد ادبی‌اند؟

آیا واژه‌هایی که در پی می‌آیند از عناصر فارسی عامیانه‌اند یا فارسی معیار و یا مشترک بین هر دو؟

دست داشتن، دست‌اندرکار، دستاویز، خارج خواندن (در معنای حقیقی)، خداحافظی، پشت‌گرمی داشتن، آبیاری، آب‌پاشی، اصرار داشتن، بعید بودن از کسی، چرخ‌گوش، آب‌سردکن، آب‌گرم‌کن، آب‌نبات، نان خامه‌ای، آب‌جوش، پوست انداختن، بغض، تراش دادن، خواب دیدن، صندلی لهستانی، در و دیوار، خیال‌بافی، درد داشتن، خودکار، خودی، یخبندان، عینک دودی، عینک آفتابی، روسری، دلسوز، دل‌کندن، معلمی، بدل، بدلی، طلب، طمع، طلسم، برق‌گرفتگی، تن دادن، به تنگ آمدن، تهرنگ، ته‌نشین، ثواب بردن، جرقه زدن، جرمه شدن، جوانه زدن، چشمگیر، گزینش، آپارتمان، پریشانی، پیچ و تاب، تعریفی، تقلب، تخم‌ریزی، تحویل سال، تکان خوردن، تکان دادن، جوش آمدن، کسب تکلیف کردن، چپ دست و... معیار انتخاب این واژه‌ها که نمونه‌ای از واژه‌های بسیار در فرهنگ مذکورند چیست؟ بار دیگر بر این اصل بدیهی تأکید می‌ورزم که بسیاری واژه‌ها میان گونه‌های متفاوت زبان مشترک‌اند چه، در غیر این صورت زبان عامیانه باید

برای تمام واژه‌های موجود در زبان رایج یا زبان معیار معادلی می‌داشت، اما آیا باید آن واژه‌های مشترک در فرهنگ «فارسی عامیانه» لحاظ شوند؟ پاسخ به این پرسش تابع انتخاب یکی از دو رویکرد به شیوه تدوین چنین فرهنگی است که بر اساس آنها واحد معنی «واژه»^۲ یا «جمله»^۳ در نظر گرفته می‌شود. انتخاب هر یک از این دو رویکرد روشی کاملاً متفاوت با روش دیگر پدید می‌آورد. در صورت نخست، تنها واژه‌هایی ضبط می‌شوند که دقیقاً عامیانه‌اند و البته جای نگرانی نیست، زیرا واژه‌های دیگر «زبان عامیانه» را می‌توان در فرهنگ‌های عمومی زبان جست و یافت اما در صورت انتخاب روش دوم که فرهنگ حاضر متأثر از آن است، یعنی تأکید بر جمله به عنوان واحد معنی، دایره شمول واژگان آنقدر گسترده می‌شود که بخش عمده زبان رایج، میزان قابل ملاحظه‌ای از زبان معیار و تعدادی از واژه‌های زبان ادبی را نیز دربر می‌گیرد و آمیختگی واژه‌های زبان معیار و زبان عامیانه را در پی دارد. این جریان در فرهنگ فارسی عامیانه پیش آمده است و دقیقاً به همین دلیل عنوان کتاب با محتوای آن هم‌خوانی ندارد. بدیهی است که یا باید محتوا را با عنوان اندازه کرد، که پس از این همه کوشش و صرف توان و زمان جای دریغ است، یا باید عنوان را متناسب با محتوا انتخاب نمود که آن نیز مستلزم حذف و اضافاتی در محتوای فرهنگ مورد بحث است.

توضیحی که در مقدمه آمده به ما می‌گوید که منابع مثال‌ها و شواهد از بعضی کتاب‌های صدسال اخیرند. پرسش این است: آیا زبان گفت و گو در آن منابع که بیشترین مثال‌ها را در اختیار مؤلف محترم نهاده، پاسخ‌گوی تمامی نیازهای چنین فرهنگی بوده است؟ برای اثبات کوتاه آمدن قبای این آثار مکتوب بر بالای زبان فارسی عامیانه، ذکر این نکته کافی است که مؤلف

فرهنگ فارسی عامیانه

ابوالحسن نجفی

انتشارات نیلوفر، چاپ اول، ۱۳۷۹

محترم به رغم تأکیدشان بر ضرورت ذکر شاهد و نقل قولی از دکتر معین مبنی بر این که «فرهنگ بدون شاهد کالبد بی جان است» برای بسیاری مدخل‌ها یا شاهی نیاورده‌اند و یا مثال را خود ساخته‌اند. برای نمونه تنها مدخل‌های ذیل «ا و ا» ۱۲ مورد مثال مؤلف ساخته دارد و در مدخل‌های ذیل «ا» حدود شصت مدخل فقط معنی شده‌اند و فاقد مثال‌اند. چه از نوع شاهد مستخرج از آثار مکتوب و چه مثال مؤلف ساخته، و این شیوه در سراسر فرهنگ مشاهده می‌شود. بعضی از این مدخل‌ها که تنها از «ا و ا» انتخاب شده‌اند، از این قرارند:

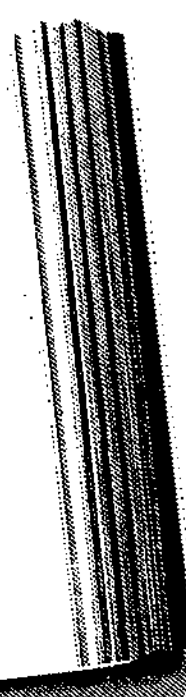
آثر زدن: قالی بد زدن / احلیل کار: حيله گر / از گُل: بی سروپا / اُسبَلِ رو به خاکستر: آدم زشت / اُفتدی پیزی: ظاهراً شجاع و باطناً ترسو / اُفر مَزنگ: زیور کم‌بها / التفتاتی: پیشکش شده / اُتک کردن: تحقیر کردن / ایاز: نسیم سحری / تابستانی / اُقای یا عین: مخمّث / آتش خور: سرباز / اَیم، سایم: گاه به گاه / اُنتری: نوازنده دوره گرد / آپ هفت‌گری: آپ هفت حرفه که به «گری» ختم شود (برای بخت‌گشایی) / ارث خرس به گفتار رسیدن: آدم بدی رفتن و بدتری جایش نشستن.

نگارنده وجود این مدخل‌های بی شاهد را مطلقاً نقص کار به حساب نمی‌آورد، بلکه گواهی می‌داند بر ضرورت ضبط مفردات و ترکیباتی که برای آنها در آثار مکتوب زبان فارسی مصداقی یافت نمی‌شود. درواقع چون زبان عامیانه، زبان کتابت نیست و جز در داستان‌ها و بعضی موارد نادر دیگر به قید نوشتن درنیامده است، برای ضبط آن باید روش‌های دیگری را نیز با روش تحقیق کتابخانه‌ای همراه کرد. آیا تحقیق میدانی در این زمینه کارگشاست؟ آیا مراجعه به حافظه و تداعی آزاد روش مکمل است؟ بی تردید این زمینه جای بحث دارد و پیشاپیش بخشی از پاسخ مثبت است و نتایج

مفید به دست آمده از آزمایش‌هایی کوچک این نظر را تأیید می‌کند. به علاوه پیداست که در فرهنگ مورد بحث حافظه مؤلف نیز از ارکان مهم بوده است. مستند این گفته وجود مدخل‌های بی‌مثال بسیار یا همراه با مثال‌های مؤلف ساخته است. نگارنده نیز با مراجعه به حافظه و از طریق تداعی آزاد تعداد زیادی مفردات و ترکیبات یافته که از این فرهنگ ارزشمند فوت شده‌اند و قطعاً حافظه دیگران نیز واژه‌های دیگری پیش روی ما می‌نهد. نمونه‌های اندکی از آن واژه‌ها از این قرارند: انتر: رقصانی: کسی را در امری سرگردان و بی‌اتکلیف گذاشتن / قرتی، قلمبه، غلبه: آدم جلف بد ادا / دودوزه بازی کردن: رفتار منافقانه داشتن / باد کسی را خواباندن: کسی را از رو بردن و به اصطلاح بور کردن / دهن کسی فال بودن: پیش‌بینی‌های خوب کسی متحقق شدن (ضد سق سیاه داشتن) / دم به دم کسی دادن: پای صحبت کسی نشستن / رُبع: لفظی برای نشان دادن غلطت رُب / با دهن شیرین رفتن: داغ فرزندان ندیدن و مردن / عشوه ترکی: ناز بی جا، ناز خُرکی / چشم و چار آمدن: با حرکات چشم و ابرو دلبری کردن / شاسی بلند: قد بلند / رَف: طاقچه / گول: گیج و کندذهن / زن به زور: آن که زیر سلطه زنش است / زن به مزد: مرد بی‌غیرت (و بدتر از آن) / گُل نم: نم اندک / چمچه: قاشق / مُزقُل: بدجنس و مردردند / لب تلخ: مایه دار و پررنگ (صفت برای چای) / بلبل درخت نارگیل: زشت و بد ادا (کنایه از میمون) / دوپَر: مقدار اندک برای نمک و قفل / گرد کردن: دور زدن / شیخ کش: زن زیبا / کله‌ای: نیمه دیوانه / دم‌پَر کسی رفتن: در معرض حمله و دشمنی کسی بودن / با کسی پریدن: با کسی حشر و نشر داشتن / از جلو باجی از پشت قیچی: زن دورو / دود از کنده بلند شدن: کار از قدیمی‌ها برآمدن / موش خور کردن: چیزی را با بی‌نظمی گاز زدن /

کاکل زری: نوزاد پسر زیبا / گیس گلابتون: نوزاد دختر زیبا / فکری فکری: وسواسی / گز آمدن: ملاعبه و اظهار عشق با حرکات و رفتار / گدا متکبر: مفلسی از خودراستی / سانی مانتال: شیک و مطابق مُد / گذر پوست به دباغخانه افتادن: نیازمند شدن آدم معمولی به شخص مهم / دندان طمع چیزی را کندن: از خیر چیزی گذشتن / وُجبی: روش بی‌نظام برای انجام کاری (خیاطی و جیبی، نمره دادن و جیبی) / آب دهن مرده: بی آب و رنگ / بند تمیان، تنبان کوتاه: کسی که زود خشمگین می‌شود / فاطمه فیل دوغوز: زنی که با بی‌سلیقگی و ندانم کاری سعی در آراستن خود دارد / سگ صفرقلی: بیمار و بدحال. گفتنی است که آنچه ذکر شد از میان نمونه‌های بسیار انتخاب شده است.

اگر خوشه واژه‌ها را بررسی کنیم درمی‌یابیم که واژه‌ها و ترکیباتی از میان یک گروه واژه هم‌خانواده، از نظر دور مانده است. مثلاً بساز و بفروش ضبط شده اما بساز و بفروشی و بساز و بندازی به معنای هر چیز نقلی و سرهم بندی شده، نیامده است. چیک و پیک یکی بودن هست و چیک و پیک هم را دانستن نیست. مُفت بر و مفت خور هست و مفت کش و مفت خُر نیست. ذیل تردماغ از تردل و ترزبان ذکر می‌شود به میان نیامده. دادار دادار (زن سلیطه) ضبط شده و دارداری به همان معنا از نظر دور مانده است. لیوگی (لودگی) دارد و لیوه (لوده) ندارد. تَخرمه کردن به معنای سنگین شدن معده در اثر دیر ماندن غذا ذیل تَخرمه (سفت و پخته و بدمنظر) نیامده است. همچنین است آب حمام جهودها و آب دباغخانه (برای بخت‌گشایی) که در کنار آب هفت‌گری نیامده و از قلم افتاده‌اند. یا آب حوض، آب خزینه و آب حمام که هر سه در معنای آب خُنا (نوشیدنی گرم بی‌مزه) به کار می‌روند و ذکر نشده‌اند. اصولاً روش انتخاب مدخل‌ها در بعضی موارد همراه

مرصع، موس یافتن، اوج گرفتن، بیشتر شدن: «چیزی نمائنده بود [که] کار بگومگو بالا بگیرد.» (قصه‌های کوچک، ۲۶) «هیاهو بالا گرفت و با صدای خفه تیر از دور دست آمیخت.» «سقاخانه آینه» (۱۷) «کار کسی بالا گرفتن» «سر خود را بالا گرفتن» «از طبقات بالای اجتماع، متفرعن، متکبر، از خود راضی. بالا و پایین سه ردیف خود (مدخل مستقل). بالایی (حرف اضافه). ۱. برتر از، بالاتر از: «بالای سیاهی رنگی نیست» (ضرب‌المثل) «ظاهرش جوان می‌نماید، اما بالای شصت سال دارد.» ۲. در پی، متعاقب (مترادف: روی، دنباله): «یک بوقلمون برداشت به نیش کشید و چند تا قدح دوغ و افشرد و اهم بالایش سر کشید.» (زنده‌به‌گور، ۱۱۴) ۳. مزید بر، اضافه بر (مترادف: روی): «این غم هم در عاشقی بالای غمهای دیگر» (شکوئخ، ۳۲۱) ۴. بابت، برای خرید: «اگر کسی این گردنبند را از یک جواهرفروشی اتباع کرده باشد تعجب نمی‌کنم که بشنوم سی هزار دلار

بالای چشم کسی او چشمش ابروست. بالایی چیزی (یا کسی) مصرف کردن، خرج را گرفتن بودی دکان مانده‌ات گذاشتی. سوزمونی کرده‌ای. بالایی حرف کسی حرف گفتن: از دستور کسی داروخه بودم و اهن و همه‌کس امر و نهی‌کنم، کنم؛ کسی نبود که بنویسد (تهران قدیم، ۲۶) بالایی حرف کسی حرفی حق یا جوب اظهار نظر ند بالایی حرفش هم حرفی نبود بالایی دست کسی. ۱. در (نسبت به صدر مجلس):

با امساک و تسامح است و در مواردی دیگر توأم با گشاده‌دستی. بعضی ترکیبات همراه با تمام ساخت‌های دستوری مانند اسمی، وصفی، مصدری و بعضی اسامی همراه با همکردهای گوناگون (در معنی واحد) ضبط شده‌اند و در مورد بعضی دیگر به ذکر یکی دو ساخت اکتفا شده است. مثلاً ذیل «کیس» کیس افتادن، کیس انداختن، و کیس شدن آمده است، یا ذیل «احوال» احوال‌پرسی، احوال‌پرسی کردن، احوال کسی را پرسیدن، احوال کسی را گرفتن، احوال پرسیدن، به احوال کسی رفتن ذکر شده، اما در مورد «رغبت» فقط رغبتش نشستن آمده و رغبت داشتن، رغبت کردن و بر سر رغبت آوردن از نظر دور مانده است. گاه مفاهیم بسیار ساده و بدیهی مدخلی از آن خود دارند: سنگک: نان سنگک / سی: عدد سی / بیست گرفتن: بالاترین نمره را در درس گرفتن / و این درحالی است که بعضی مدخل‌های مهم محل اعتنا واقع نشده‌اند. مثلاً «محبت» از معنی و مثال محروم شده، اما ترکیبات خاص آن چون محبتی (پیش‌کشی) و محبت‌خانه هر یک ذیل آن مدخلی مستقل دارند. همچنین است واژه «عشق» که تنها در معنی «لذت و کیف» آمده اما به معنای ارجاعی^۳ آن توجهی نشده است. آیا این به آن مفهوم است که عوام معنی عشق و محبت را نمی‌فهمند یا عاشق نمی‌شوند؟

اصولاً معلوم نیست چرا بعضی مدخل‌ها بدون تعریف و مثال رها شده‌اند و تنها مقدمه حضور مدخل‌های بعدی‌اند! اما مدخل‌های دیگر که ساختار دستوری و ارزش معنایی برابر با آنها دارند، با توضیح کامل و مثال ذکر شده‌اند. بعضی از مدخل‌های معنی نشده از این قرارند: صبر، شل، طلب، طلسم، اجل، اجر، طمع، چاشنی، شیون، ارث و میراث و... ترکیبات ذیل آنها نیز گاه با مثال و گاه بی‌مثال آمده است.

بررسی مبتنی بر روش طیفی و موضوعی مدخل‌ها نیز اطلاعات دیگری در اختیار ما می‌نهد. مثلاً بعضی واژه‌ها و ترکیبات که برچسب‌هایی عامیانه برای رنگ‌ها هستند، در فرهنگ فارسی عامیانه جایی ندارند. از آن جمله است: زردچوبه‌ای: زرد پررنگ / بادمجانی: بنفش تیره / حنایی: آجری - نارنجی / فیلی و موشی: خاکستری تیره / تریاکی: قهوه‌ای روشن / سیدی: سبز روشن / جگر زلیخایی: قرمز اصل. این شیوه ضبط با تبعیض در مورد انواع بازی‌ها، گل‌ها، گیاهان دارویی، ادوات مطبخ، ابزار و اصطلاحات بنایی، حرفه‌ها، مواد خشکباری، غذاها، بیماری‌ها و... مشاهده می‌شود و پرسش‌هایی نظیر پرسش‌های زیر در ذهن خواننده مطرح می‌کند: چرا خاج و خشت (خال‌های ورق) ضبط شده و پیک و دل ضبط نشده است؟ چرا لرزانک (ژله) که اصل آن فرنگی است آمده و بستنی (به ویژه با انواع سنتی معروفش) فراموش شده است؟ ته چین در کنار اشکنه و کوفته و شله‌زرد و شله‌قلماکار چه می‌کند و اگر ضبط آن ضروری بوده، چرا سایر غذاها از قلم افتاده‌اند؟

آیا شاگرد راننده‌ای که به راننده مینی‌بوس می‌گوید [اینجا خوشگله گردش کن] یعنی مسافر زیاد است دور بزن، گاه گاه پس از پایان کار روزانه، از لقمه‌ای محل یک ساندویچ نخواهد خرید؟ معیار انتخاب غذاهایی که عوام می‌خورند و به تبع آن نام می‌برند چیست؟ اگر توجه به واژه‌های: خون‌ریزی، دندان پر کردن، خون‌مردگی و درد داشتن که اصطلاحات رایج پزشکی‌اند، ضرورت دارد، چرا دواگلی (مرکورگریم) / برسام (ورم حجاب حاجز) / زال، زالی: آلبینیسم / تپ‌لرزه: مالاریا / حجامت: خون گرفتن / ختاق: دیفتری / خرکال: زردخم / سرسام: مننژیت / خیارک: ورمی به شکل خیار در زیر شکم و نزدیک غدد لنفی /

سینه کفتری: کسی که قوز سینه دارد و ماخلویا: بیماری روانی، که تعابیری عامیانه‌اند جایی برای خود ندارند؟ بسیاری از اعاده‌التغییرهای عامیانه و اعلامی که در زبان عامیانه، کنایه از ویژگی شخصیتی یا حالت روحی خاصی هستند نیز در فرهنگ مورد بحث ذکر نشده‌اند! اما مقوله مهم‌تر واژه‌هایی هستند که در سال‌های اخیر وارد زبان فارسی شده‌اند. از آن میان می‌توان به چند مورد اشاره کرد:

حال: هر چیز خوب و عالی / حد: بسیار عالی / خلاف: نافرمان / تیز: باهوش / جیغ جیغی: جلف و توی ذوق زن / قولا: به قول معروف / کننده: توانا برای انجام کار یا تصدی حرفه‌ای / کویت: جایی که همه آزادند و کسی با کسی کاری ندارد / جوادیه: زیگولوی بدریخت و سطح پایین / دلی: کاری که به خاطر دل انجام می‌شود / مشد: مشد: خیلی خوب و عالی / کالیبر گشاد: تنبل / زیرمیزی: رشوه / چتر بازی: بدون دعوت برای صرف غذا به جایی رفتن / چارچنگولی: متعجب و حیران / دزدنبر: به درد نخور / گیر و گرفت: عقده / بساز و بندازی: هر چیز سرهم بندی شده و تقلبی.

بعضی اصطلاحات و ضرب‌المثل‌ها نیز به جای این که مدخلی به خود اختصاص دهند، با تجزیه به عناصر خود، در جای غیر مناسب آمده‌اند. برای مثال، «رفتم زیر ابرویش را بردارم چشمش را کور کردم» به معنی قصد انجام کار مثبتی داشتم اما خرابکاری کردم، بدون معنای مجازی که معنای اصلی آن است، ذیل زیر ابروی کسی را برداشتن و در نقش مثال آمده است. یا «دست به سیاه و سفید زدن» به عنوان مثالی برای «سیاه و سفید: کنایه از هرچه که هست» ذکر شده و «اندک مندک چغندر زردک» به معنی هر چیز غیرمهم و حقیر، جای مستقلی ندارد و فقط جزو اول آن (اندک مندک) به صورت ترکیب اتباعی در مدخل قرار گرفته و سپس کل اصطلاح به

ف. سه به کسی گفتن که بالای

داشتن. در راه چیزی یا کسی
یا کسی کردن: پس انداز من
نی. بردی بالای بی صاحب
وم شد همه را خرج یک
خ. (۲۲۲)

به خلاف کسی سخن
ی کردن: قبل از این نوکر
داشتیم ... می‌توانستیم به
بدیم، سیلی بزنیم، تنگم
ای حرف بزنند

به خلاف سخن کسی
به من فرمان می‌داد و
سه قطره، (۸۲)
بالا تر از جای کسی
شهید همیشه مرحوم
آقای ... نشاند.

فرمان صدقش می‌رفت، می‌متم. به ی میرست. بردی
مرا به یاد نهاده (سه قطره، ۱۵۷)
و نیز سه بالا غیرتا.

بای سیاهی رفتی نبودن. کنایه از بدتر از وضع موجود
ممکن نبودن و بیش از این جای ترس و نگرانی نبودن
(پس هرچه بادباداد). «یک دم به نظرم رسید که نف
بی‌تازم توی صورت معلم حساب. بالای سیاهی که
وینگی نبود» (پنج داستان، ۶۱)

بالای کسی در آمدن. از کسی پشتیبانی کردن.
بالای کسی را دیدن پایش را هم دیدن. از اخلاق و
رفتار کسی آگاهی داشتن، کسی را در خوشبختی و
بدبختی آزموده بودن (و امید به او نداشتن): «دوباره
و شمام صفرا و کبرا نیچین و در باغ سبز و آب چهل
پشته را هم نشانم نده که بگویی اگر یک دفعه دیگر
برون دستم بیاید فلان و بیسار می‌کنم و هشت تا راه‌جده
ما می‌کنم... بالایت را دیدم، پایشت را هم دیدم!» (شکر
طنخ، ۲۲۲)

بالای منبر رفتن. سه منبر.
بالا بالا آب خوردن. در میان مقامات بالا دست

خوشبها: آدمی که تمام عمر
گذشته می‌داند بالا و پایین زندگ
(دلی جان، ۲۳۶)
بالا و پایین پریدن. در جای خ
متوالی جست‌و‌زدن: «توی ایوان
پایین می‌پرد. صدای نفس‌هایش
(از لاله‌زار، ۸۵)
بالا (و) پایین شدن. ۱. حرکات
سپس به طرف پایین کردن: «و
پایین می‌شد. بند تفنگ پاره
(طوطی، ۳۲۲) || ۲. کنایه از
شدن: «اگر احمد بالا و پایه
دوم آوردیم... می‌گفت: یک‌گو
این خانه بشود» (این شکسته
نمی‌دادند، زیرا می‌گفتند سر
می‌کند و بالا پایین می‌شود.)
بالا و پایین کردن. چانه زدن
توافق رسیدن: «به آن دو نفر گف
... را بشردم...

عنوان مثال ضبط شده است.

بعضی مدخل‌ها که معناهای متعدد آنها مشمول رابطه چندمعنایی^۵ و هم‌لفظی^۶ است با تمام ظرفیت معنایی خود ضبط نشده‌اند. در مثال‌های زیر، آنچه درون پرانتز آمده، معنایی است که در فرهنگ فارسی عامیانه نوشته نشده است:

آب‌گوشتی: آب‌گوش‌پز، (بنجل و سخیف) / سرکارگذاشتی: شعل دادن، اشهرآ، (پی نخود سیاه فرستادن) زل: خیره، (توی ذوق زن برای رنگ، مثال: بنفش زل) / لاق: کوتاه شده لایق، (واحد برای گل: یک لاق گل) / ماستی: نوعی متلک، (قیافه شل و وارفته و بی‌نمک) / سینه کفتری: سرخ‌آشتی، (کسی که قوز سینه دارد) / بارانی: دو دوست دختر یک دل، (هم‌جنس‌باز برای دختران) / بددل: حسود، (مردی که به زنش ظنین است) / گندله: مدور، درشت، (ماده سوختی که از خاک زغال برای تأمین گرمای کرسی تهیه می‌شود) / کلاغ‌پر: پوشش آجری لوزی شکل دیوار، (نام نوعی بازی) / لب‌پر: نام نوعی بازی، تکان خوردن مایع در ظرف و بیرون ریختن اندکی از آن، (ظرف چینی یا بلور که تکه کوچکی از لبه آن شکسته باشد) / قوقولی قوقو: صدای خروس، (لفظی برای نشان دادن نهایت تنهایی) / شیت: له شده، (طعم غذایی که بیهوده لب شیرین شده باشد. مثلاً هویج سوپ را شیت می‌کند.) / میخ‌کوب شدن: خیره شدن، بی‌حرکت ماندن (شدیداً محو تماشای کسی یا چیزی شدن) / هناسه زدن: نفس نفس زدن، (آه کشیدن) / پوش زدن: نقطه‌چین کردن، (موی سر زنان را با شانه دنده ریز پف دادن و بالا آوردن) / آتش نکرده: پوست دباغی نشده، (پارچه آهاردار آب نخورده).

چراغ سبز [دادن] تنها در معنای حقیقی آمده و معنای راه دادن یا اجازه تلویحی دادن برای آن ذکر نشده است. چراغ خواب چنین تعریف شده است: چراغی یا نور قرمز کم‌رنگ... و معلوم نیست چرا در این تعریف رنگ

آن به قرمز محدود شده است. برای «با کسی بودن» چهار معنی ذکر شده، اما معنای «رابطه پنهانی داشتن» از قلم افتاده است. «حلوای تن تنانی» چنین معنی شده است: نوعی حلوای خوش مزه. در صورتی که این حلوای به آن معنا وجود خارجی ندارد و تنها ترکیبی کنایی است. در مقابل معنای بعضی مدخل‌ها چنین توضیحی افزوده شده است: «به لحن توهین و تحقیر» این توضیح البته هنگامی مفید است که خواننده را متوجه نقش پیرایان^۷ در القای معنی کند؛ مثلاً وقتی کسی را به لحنی خاص «آقای» یا «عزیزم» خطاب می‌کنند به گونه‌ای که دربردارنده معنای متضاد آن است، نقش پیرایان بسیار پررنگ است، اما آیا در مقابل واژه‌ها و ترکیب‌هایی چون میرزا قشمشم (جلف متکبر)، میرزامقوا (بسیار لاغر)، سگ تا توله (ناآرام)، ريقو، زنيكه، زبان نفهم و بسیاری دشنام‌های رکیک که خود در معنی حاوی تحقیر و توهین و بدتر از آن‌اند، نیاز به چنین توضیحی هست؟

فرهنگ فارسی عامیانه در زمینه ضبط مدخل‌ها به صورت «عامیانه یا معیار» و نیز از حیث رسم الخط روش یک‌دستی ندارد. بعضی واژه‌ها که با دو املا یا رسم الخط نوشته می‌شوند کنار یکدیگر آمده‌اند، مانند «یگال و یگال» یا «عز و جز و از و جز» اما «زل آفتات» و «ظل آفتاب» جداگانه ضبط شده و یکی به دیگری ارجاع داده شده است. در مورد ضبط تلفظ‌های عامیانه (به ویژه کلماتی که مشمول قاعده تبدیل «ان» به «اون» یا تبدیل «ن» ساکن ماقبل «ب» به «م» هستند) نیز بی‌نظمی دیده می‌شود. طبیعتاً قاعده آن است که در تمام مدخل‌ها یکی از اشکال و ترجیحاً شکل عامیانه بر دیگری مقدم باشد و یا تقدم و تأخر از شکل واژه مثال موجود پیروی کند؛ اما چنین نیست. بی‌هیچ نظمی در بعضی «جفت نویسه‌ها» شکل معیار مقدم است و در بعضی دیگر شکل عامیانه.

مثال نوع اول: چانه / چونه، داغان / داغون، خفقان / خققون، بادنجان / بادمجان، سوزمانی / سوزمونی، سیرمانی / سیرمونی، زردنیو / زردنبو، هنبه / همبه (شکم)، همسایه / همساده.

مثال نوع دوم: تلمبار / تلنبار، شکمه / شکنبه، لمبر / لنبر، کفتر / کبوتر.

در بعضی واژه‌ها چون دنبه، دنباله، دنباله‌رو، منبر فقط صورت معیار و در بعضی دیگر مانند تعطیل و ردار، فقط صورت عامیانه ضبط شده است. روش دیگر نیز آن است که صورت معیار به عنوان توضیحی برای صورت عامیانه آمده است بدون هیچ توضیحی؛ مثال: دُنیل: دمل. در بعضی اصطلاحات نظیر (بعضی شما نباشد: به از شما نباشد) صورت عامیانه ذکر شده و ریشه آن به صورت معیار نیز توضیح داده شده است و در بعضی دیگر چون «ان قلت» صورت عامیانه «عین قورت» که متداول است از قلم افتاده.

روش ضبط واژه‌های تحریف شده^۸ نیز انتخابی است؛ مثلاً ملهم (مرهم)، تیار (تیاتر)، بریان (برلیان) و سلاتون (سرطان) و حتی بعضی که بسیار کم بسامدند و جزو واژه‌های تحریف شده فردی‌اند نظیر جبال (جبار) و باشبرت (پاسپرت) ضبط شده‌اند؛ اما صورت‌های پربسامد دیگر از قبیل سلفه (سرفه)، شروال (شلوار)، قلف (قفل)، عسک (عکس)، فلاکس (فلاسک)، ریچال (لیچار) و یاسباس (وسواس) از قلم افتاده‌اند.

در پارهای موارد، اصطلاحات و ضرب‌المثل‌های ذیل خوشه‌واژه‌ها و خوشه‌های اصطلاحی به روشی نیامده‌اند که بر مبنای منطق خاصی قابل توضیح باشد. گاه بر مبنای اسمی که هسته معنایی آنهاست ردیف شده‌اند و گاه بر اساس حرف اولی ترکیب. مثلاً «از آب روغن گرفتن»، «با آب خزینه دوست گرفتن»، «اگر آب دست است زمین بگذار» ذیل آب و «روی آب بخندی» و «یک قلی آب هم روش» هر یک به ترتیب ذیل حرف

اضافه یا صفت شمارشی خود ضبط شده‌اند. یا «پسک» در مدخلی جدای از «مکیدن» آمده است. یک باره، یک‌بخته و یک چشمی ذیل «یک» و یک‌پا، یک تخته و یک چشم به هم زدن هر یک ذیل هسته‌های اصلی اسمی ردیف شده‌اند. «با جوهر» مدخلی مستقل دارد، اما با روح، با سواد یا کله هر یک ذیل هسته‌های اسمی خود آمده‌اند. مصداق‌های این دوگانگی کم نیست؛ «غزل خداحافظی» ذیل غزل آمده، در حالی که با خداحافظی ارتباط معنایی دارد و اساساً «غزل» مدخل راهگشای آن است بی‌تعریف اقتاده و می‌توان آن را حذف کرد.

گفتنی درباره فرهنگ فارسی عامیانه بسیار است و از آن میان البته نکاتی که مربوط به محسنات کار باشد بسیار بیش از این نکته‌های کوچک است که به راحتی قابل تصحیح یا توضیح‌اند. مهم‌تر از همه این که فرهنگ فارسی عامیانه شواهد بسیار در اختیار ما می‌نهد تا بر اساس آنها، در اثبات نسبی بودن دیدگاه مربوط به تفاوت‌های بنیادین میان زبان و ادبیات سخنی بگوییم: استعاره‌های زبانی، مبالغه‌ها، تشبیهات، کنایات و در مجموع مجازهای بسیار زیبایی خفته در مفردات، اصطلاحات و ضرب‌المثل‌هایی نظیر، شهر، مثل برق رفتن، چشم‌چرانی، پهلوان پنبه، در کاری دست داشتن، دل آدم هزار راه رفتن، آفتاب کسی به لب یام رسیدن، از بی کفنی زنده بودن، جوش آوردن و پشه‌ها در هوا نعل زدن، زبان عامیانه را بسیار به ادبیات شبیه و دارای خاستگاهی هنجارگريزانه می‌کند. این امر زمینه‌ساز طرح روی‌کردی بسیار متفاوت با روش‌های حاکم در زمینه‌های گوناگون زبان، از جمله آموزش زبان است و اگر فرهنگ فارسی عامیانه با رو آوردن آن عناصر همین یک پیام را برساند که می‌دانیم بسیار بیش از اینهاست، بسیار کرده است. نیز فرهنگ فارسی عامیانه به ما یادآوری می‌کند که فارسی عامیانه بسیار بیش از آنچه می‌پنداریم، انعطاف‌پذیر، پویا و خلاق

است و همین ویژگی‌هاست که اجازه می‌دهد واژه‌هایی نظیر گرتلی، کابویی، آپاچی، دزام فیکته، راپرت، جیمزباندی و آر‌تیستی در کنار واژه‌هایی چون یاردانقلی، قرتی قشمشم و آر‌نعوث و همه اینها در کنار «دورکه وادور» به زندگی خود ادامه دهند، بدون آن که ترکیب‌های زیبایی چون دل دادن و دل شکستن پریشانی و نم نم باران به تریش قبایشان بر بخورد. از سوی دیگر می‌دانیم که همیشه راه‌گشایان، برای آن که زمینه‌ساز عرصه کارهای فرهنگی کامل‌تر شوند، سختی و دشواری‌های بسیار بر خود هموار می‌کنند که جز به مدد کار طاقت‌سوز در جوار ابداع و نوآوری ممکن نیست و همه اینهاست که نام نجفی فرهنگ‌نویس قلاق را در کنار نجفی مترجم توانا در ذهن ما زنده نگاه خواهد داشت.

در فارسی عامیانه ترکیبی عطفی داریم با عنوان «قند و نمک» برای توصیف کسانی که شیرین‌حکاتی را با ملاحظه گفتار و رفتار توأم دارند. این ترکیب در فرهنگ نیامده است، گویا مؤلف محترم می‌دانسته‌اند که فرهنگ فارسی عامیانه یک پارچه قند و نمک است و نیازی به ذکر لفظ نیست. دستشان درد نکند!

پاورقی‌ها:

(۱) Karl Popper

(۲) ویگوتسکی Vigotsky و بعضی زبان‌شناسان دیگر واژه را کوچک‌ترین بسته معنی می‌دانند.

(۳) با استناد به این که معنی واژه در جمله وضوح و صراحت می‌یابد، بعضی از جمله فرانک پالمر Frank Palmer واحد معنی را جمله به حساب می‌آورند.

(۴) referential

(۵) Polysemy

(۶) homonymy

(۷) Paralanguage

(۸) واژه‌هایی که یک یا چند واج آنها حذف یا جابه‌جا می‌شود و یا تغییر می‌یابد.

شعر جدید فارسی

محمد اسحاق

ترجمه سیروس شمیسا

انتشارات فردوس، چاپ اول، ۱۳۷۹

شعر جدید فارسی کتابی است در باب شعر عهد قاجاریه و مشروطه و شعر اوایل دوره پهلوی و حد واسط بین سبک نو و دوره بازگشت. این کتاب به عنوان پایان‌نامه دکترای یکی از فارسی‌دوستان هندی به نام محمد اسحاق در حدود شصت سال پیش نگاشته شده است و به تازگی با ترجمه دکتر سیروس شمیسا در دسترس علاقمندان قرار گرفته است. این کتاب سی سال پیش ترجمه شده که بنا بر دلایلی (که در پیشگفتار آمده) چاپ نشده بود.

شعر جدید فارسی یک دوره نه چندان مفصل ولی مفید از وضعیت شعر و شاعری در دوره معاصر را نشان می‌دهد. در باب چگونگی پیدایش شعر و تغییر و تحول زبان، چگونگی ورود لغات دخیل، اوضاع اجتماعی و علاقه بر شعر، در باب وضعیت روزنامه‌ها و داستان‌ها و نمایشنامه‌ها و علل تغییر موضوعات، مضامین و... در دوره جدید بحث می‌کند. مراد از دوره جدید از دیدگاه نویسنده این است: باید دانست که تعبیر ما از اصطلاح «جدید» (Modern) یا آنچه که براون (Browne) قصد می‌کند تفاوت دارد. در نظر براون فارسی جدید معادل «فارسی اسلامی» است. یعنی فارسی‌ای که از حمله عرب تا امروز شایع و رایج است. اگر به تعبیر براون معتقد باشیم باید اصطلاح خودمان «شعر جدید» را «مافوق جدید» (ultra modern) بخوانیم. (ص ۱۳)

کتاب شعر جدید فارسی با یک پیشگفتار و مقدمه از مترجم آغاز می‌شود و در هفت فصل پایان می‌پذیرد. اما نکته قابل توجه در مقدمه این است که مترجم بدون هیچ چابنداری به معایب و محاسن کتاب اشاره می‌کند که از ویژگی‌های این کتاب محسوب می‌شود. از جمله محاسن ذکر شده، روشن شدن زوایای تاریک ادبیات در عهد مشروطه و آغاز نهضت شعر نو به معنی رایج امروز

ادامه در صفحه ۵۳

ای جهان دیده بود خویش از تو

هیچ بودی نبوده پیش از تو
(هفت پیکر نظامی)

در برگردان متون نظم به نثر دو روش معمول، شناخته شده است که هر نویسنده‌ای ناگزیر از رعایت یکی از این دو روش است:

الف - برگردان مستقیم (تغییر ارکان جمله و ساده‌سازی متن منظوم در شکل منثور): کاری که اغلب در مدارس - متأسفانه گاهی در کلاس‌های درس دانشگاهی - انجام می‌شود و به اصرار دانش‌آموزان، معلم آن را دیکته می‌کند و بقیه می‌نویسند.

طبعاً در این نوع برگردان و گزاره‌های نثر از نظم، هیچ‌گونه خلاقیت فردی عامل نیست و جز توان علمی، هیچ ذوق هنری و طبع ادبی دخالتی در آن ندارد. هدف از این برگردان، شناساندن متن است و حل دشواری‌های فهم آن.

ب - برگردان غیرمستقیم (اقتباس، الهام): در این روش، بدون وفادار ماندن به متن اصلی و خط سیر داستانی و استفاده از واژگان شعر و نیز نقل تمام ابیات، تنها الهام و اقتباسی از متن منظوم صورت می‌گیرد و یک بازآفرینی دیگر از متن و داستان منظوم در شکل منثور به وجود می‌آید. اینگونه برگردان براساس متن اصلی ولی به دور از آن صورت می‌گیرد، و همچون روش قبلی نمی‌توان متن منثور را سطر به سطر با متن منظوم تطبیق داد.

در دو دهه اخیر در حوزه ادبیات داستانی و نثرهای ادبی، ما شاهد هر دو شکل این برگردان‌ها از متون برجسته منظوم بوده‌ایم. مانند متن منثور مثنوی مولانا و یا برخی داستان‌های شاهنامه. همراه با ساده‌سازی متون منثور کهن و فشرده کردن و انتقال آنها به نسل امروز که طاقت مطالعه هزاران بیت و سطر ادبیات کهن را ندارد. و یا قابل فهم کردن تعبیرها و ایهام‌ها و کنایه‌ها

و... برای نوجوانان در کتاب‌هایی که برای آنان تألیف می‌شود؛ که نمونه موفق از این نوع کتاب‌ها مجموعه قصه‌های خوب برای بچه‌های خوب است.

اما اینک برگردانی از یک متن منظوم پیش روی ماست که نمی‌دانیم چگونه با آن برخورد کنیم. در این برگردان ارتباط دینامیکی و فعال متن و مخاطب و دخالت او در آفرینش دوباره زبان نوشتار و همراهی‌اش با نویسنده، بسیار سخت و ناممکن می‌نماید.

از طرفی خواننده نمی‌داند با یک مجموعه داستانی روبروست یا با یک نثر ادبی وفادار به متن منظوم شناخته شده. و از سوی دیگر خواننده نمی‌تواند تشخیص دهد که ارتباط فراسوی متنی با نویسنده را که برای تأویل و آفرینش دوباره متن سخت بدان نیاز دارد با چه کسی باید برقرار کند، با خالق اثر منظوم که جابه‌جا رد پایش در کتاب پیدا است و یا با برگرداننده متن که مدعی بازآفرینی هفت پیکر است.

(هفت پیکر، داستانی بر اساس منظومه نظامی گنجوی، نوشته فریده گلیو.) این عنوان کتاب است که با مشاهده آن متوجه داستانی بر اساس منظومه نظامی هستیم و از سویی از گردآورنده و مؤلف کتاب به عنوان نویسنده یاد می‌شود. پس خواننده تصور داستانی متفاوت از متن منظوم هفت پیکر حکیم گنج را دارد، اما با مشابیه‌هایی در درونمایه و روایت. (مانند کاری که سال‌های پیش خانم منی خزعزل بر لیلی و مجنون نظامی انجام داده بود).

اما کتاب هفت پیکر خانم گلیو درواقع برگردان مستقیم شعر نظامی بر نثر است یا لااقل بهتر است بگوییم در بسیاری از موارد چنین است و اگر تفاوتی هست تنها در حذف بخشی از قسمت‌های داستان نظامی در کتاب هفت پیکر منثور است. نظامی پس از حمد خدای، نعت پیامبر، خطاب زمین بوس و نصیحت فرزند - یعنی پس از حدود ۶۵۰ بیت - داستان بهرام را چنین آغاز می‌کند:

گوهر آمای گنج خانه راز

گنج گوهر چنین گشاید باز

کاسمان را ترازوی دو سر است

در یکی سنگ و در دگر گهر است

از ترازوی او جهان دورنگ

گه گهر بر سر آورد گه سنگ

و اما داستان هفت پیکر منثور چنین آغاز می‌شود:

«آسمان همواره آبستن تضادهاست، گاه سنگ

می‌بارد و گاه گهر». این جمله دقیقاً مفهوم دو بیت دوم

آغاز هفت پیکر نظامی است.

خانم گلیو گاهی در نثر خویش دقیقاً کلمات حکیم

گنج را به کار برده‌اند، نظامی می‌گوید:

با چنین طالعی که بردم نام

چون به اقبال زاده شد بهرام

پدرش یزدگرد خام‌اندیش

پختگی کرد و دید طالع خویش

(ص ۲۳، بیت ۶۶۷)

و در هفت پیکر منثور می‌خوانیم:

«پدرش یزدگرد که همیشه از خود خام‌اندیشی

نشان داده به خودکامگی رای صادر می‌کرد، این یار با

پختگی به مشورت نشست.»

و به این ترتیب می‌توان ردپای تعبیرات و

اصطلاحات شاعرانه را بدون هیچ نوع ساده‌شدگی

معمول نثرنویسی در متن خانم گلیو یافت و ابیات را

جابه‌جا و پشت سر هم در نثر ایشان تعقیب کرد. به کلمه

تخت زدن در بیت زیر توجه کنید:

چون سهیل از دیار خویشتش

تخت زد در ولایت یمنش

(ص ۲۴، بیت ۶۷۵)

و نثر:

«پس از شوری چند شاه را بر این تصمیم استوار

کردند تا دور از پادشاهی خود، برای نوزاد دلبندش تخت

زند»!! (ص ۱۴)

عصمت اسماعیلی

قصه‌ای در دو پیکر

در بافت یک شعر غنایی و آن هم از نوع قرن ششمی، انتظار همه نوع اصطلاح نجومی و پزشکی و صنعت پردازی و قرینه سازی متصور است، بویژه از شاعر ترکیب سازی همچون نظامی بزرگ، اما در بافت یک داستان که - بنا بر مقدمه کتاب - برای غیر ادیبان و مردم عادی نوشته شده تا تنها انتقال داستان باشد، پابندی به فضای شاعرانه کمی دور از اصول می نماید. و این پابندی در مثال دیگر بیشتر قابل لمس است:

نظامی:

تا یمن تاب شد سهیل سپهر
آن پرستش نه ماه دید و نه مهر
عدنی بود در درافشانی

یمنی پرسهیل نورانی
(ص ۲۷، بیت ۷۶۳)

نثر: «تأحیدی که می گفتند از درافشانی سخن سنجان و مدحت گویی شاعران، خورنق همچون دریای عدن پرگهر شده است و ماهرویان یمنی چون ستاره نورانی سهیل، در این فضای پر دُر و گهر بی احتیاج به دیدار مهر و ماه به ستایش مشغول اند.» (ص ۲۱)

علاوه بر پابندی شاعرانه، خانم گلبو در درک فضای توصیفی نظامی اندکی دچار مسامحه نیز شده اند. اصطلاحات نجومی بدون هیچ زمینه سازی و توصیفی راهگشا وارد متن منثور شده است:

«همان گونه که خانه شرف ستاره بهرام در برج حمل است، شاهزاده بهرام نیز در خورنق سکنی گزیده است. روزی که بهرام برای نخستین بار بر فراز بام قصر پای نهاد، مردم به تقلید از شاعران و ستایشگران قصر گفتند: به یقین «زهره» که خنیاگر و مطربه فلک است به مبارکی این روز برای ابراز شادمانی خود، جامی به سلامت باد بهرام خواهد نوشید»!!! (ص ۲۲)

نویسنده تمام وصف های شاعرانه نظامی از احوال کاخ و بهرام را با جمله «همگان گفتند» بیان می دارد و

آنچه بر این متن می افزاید برخلاف وعده مقدمه است که گفته اند به متن وفادارند. ایشان گاهی چنان به متن نزدیک شده اند که آن را بیت به بیت معنی کرده اند و گاهی آن قدر از متن دور شده اند که در موضوع و داستان دخالت کرده اند. و گاه هم دچار اشتباهاتی در نقل مراحل اتفاق افتادن حوادث داستان شده اند. برای مثال در شعر نظامی دیدن صورت هفت پیکر در قصر خورنق از طرف بهرام پیش از مرگ یزدگرد است ولی در کتاب خانم گلبو، ابتدا مرگ یزدگرد را در فصل چهارم کتاب می خوانیم و در فصل پنجم حکایت آن حجره در بسته و هفت پیکر نگاشته شده در آن را می خوانیم، ولی دقیقاً با همان کلمات و تعبیر و توصیف ها و نمی دانیم که سرانجام روش نویسندۀ در این کتاب چه بوده است.

در پایان کتاب نیز این مسأله محسوس است. داستان هفت پیکر به روایت نظامی پس از شکایت هفت زندانی و درسی که زاهد به بهرام شاه می دهد به آنجا منجر می شود که بهرام وزیر خطا کار و خیانت پیشه خود را دار می زند و دست از پادشاهی می شوید و آن را به شبانی می بخشد و هفت گنبد را نیز به هفت موبد اهدا می کند. سپس به نیت شکار بیرون می رود و در پی گورخری در غاری نا پدید می گردد، و با این دو بیت پیش از «دعای ختم کتاب» داستان پایان می پذیرد:

هر که آید در این سپنج سرای

بایدش باز رفتن از سرپای

و آنچه او را زوال نیست پدید

ملک باری است کردگار وحید

(ص ۱۷۷)

خانم گلبو در بخش پایانی، داستان را به گونه ای متفاوت به پایان برده است و برخلاف بخش نخست داستان در بازآفرینی از متن اصلی فاصله گرفته اند. این ناهماهنگی نشان دهنده ناپیدایی هدف نویسندۀ است. ایشان بین تصمیم شاه بعد از دور شدن مظلوم هفتم (زاهد) و بر دار شدن وزیر، فصلی فاصله انداخته اند و به

واگویی افکار درونی شاه که در کتاب جز دو بیت نیست، پرداخته اند، و فضایی دیگر برای دار زدن وزیر و وقایع پس از آن به وجود آورده اند. از جمله جمع شدن جوانان به دور شاه برای جنگ دوباره با خاقان و غیره.

دیدار پایانی شاه و شبان را نیز جهت تکریم از شبان ترسیم کرده اند، در حالی که نظامی آن را بخشیدن پادشاهی به شبان عنوان کرده است.

آن شبان را بخواند و شاهی داد

نیک بختی و نیک خواهی داد

(ص ۱۷۲، هفت پیکر)

این فضا را خانم گلبو به دور از متن اصلی کتاب، نمایش گونه و افسانه وار ساخته و پرداخته اند و جریان به شکار رفتن شاه را با خواب دیدن و صحنه هایی مانند آن و گفتگو با ندیم و غیره آراسته اند که در متن منظوم داستان نیامده است.

پایان داستان در کتاب خانم گلبو چنین است:

«مرگ مادر، ناامیدی درباریان، بزرگان ملک و همه مردم را نسبت به بازگشت شاه قطعی کرد و دیگر دانستند که زمان تاریخ و زندگی ادامه خواهد یافت، هزاران قدرتمند عادل و ظالم خواهند آمد و خواهند رفت، اما بهرام گور هرگز بر نخواهد گشت.» اگر خانم گلبو مدعی وفاداری به متن و برگردان مستقیم کتاب نبودند، شاید متن ایشان به عنوان گزارشی افسانه ای - تاریخی بر اساس یک منظومه کهن قابل پذیرش بود. ولی دوگانگی و سرگردانی نویسنده، که از یک سو تا حد آوردن واژگان شعر در متن و از سوی دیگر به شکل ساختن فضاهای نمایشی برای برخی صحنه های داستان رخ می نماید، موجب شده است که خواننده نداند از کتاب ایشان باید چه انتظاری داشته باشد.

پاورقی:

۱- هفت پیکر نظامی گنجوی، تصحیح دکتر برات زنجانی، دانشگاه تهران، ۱۳۷۳.

هفت پیکر

فریده گلبو

انتشارات روشنگران

هفت پیکر

فریده گلبو

انتشارات روشنگران، چاپ اول، ۱۳۷۹

عطر گل یاس»

[وادی‌های شور، ۱۴]

«خاک

خاک دامن گیر شهر من
پخته و پرورده و بی آب
تشنه و بی تاب
گوییا حالا نمک گیر است

پس کی می شود سیراب؟»

[وادی‌های شور، ۴۳]

در نمونه‌هایی چند از سروده‌ها، تأثیر شعرم، امید و ایامداد را باید مورد دقت و تأمل قرار داد. گویا شاعر نیز ابایی از پوشاندن این تأثیر ندارد. در کنار آن، جنبهٔ روایی و توصیفی نیز برجسته شده. البته نمی‌توان فراموش کرد که تکیه و تأکید نسبت به زبان گفت‌وگو، راهی دیگر را پیش پای گوینده می‌نهد. در این لحظه‌هاست که می‌توان با کلمه‌هایش، بیش‌تر همراه شد و باریک‌اندیشی‌هایی را به دید آورد؛ لطافت‌هایی که از ذهن به زبان ممتد می‌شود. البته حاصل، گاه تغزل‌هایی است پُر نور:

«صبح، شوق زیارت

ظهر، نشئه دیدار

شب، منتظر یار

باز به تکرار»

[وادی‌های شور، ۷۸]

«گفتم:

آموزگار من!

گفت: جانم

گفتم: عشق را معنی کن!

گفت: مهری

گفتم: وفا را

گفت: لیلی

گفتم: صبر را

گفت: شمس

گفتم: صفا را

گفت: اکبر

گفتم: من؟

گفت: عاشق می‌باش

چنان که می‌دانی»

[وادی‌های شور، ۱۲۴]

با این حال، مرور برخی شعرها، این احتمال را در ذهن می‌گسترده که شکل نخستین سروده‌ها کم‌تر در معرض تغییرها و تلاطم‌های زبانی بعدی قرار گرفته. از این رو، برخی سطرها که در توضیح سطرهای پیشین است، هم‌چنان حفظ شده‌اند. این گونه سطرها، ضرب‌آهنگ معنوی یا درونی شعر را کند می‌کند. یا مورد خدشه قرار می‌دهد. در حالی که صورت بیانی سروده‌ها، بی‌وجود این سطرها یا فراز و فرود آنها هم‌چنان کامل به نظر می‌آید.

در دفتر «وادی‌های شور»، گذر شاعر از تلقی پیرامونی نسبت به شعر تا تلقی انسانی و درونی از شعر، بسیار آشکار است. شاید بتوان گفت که از آن یک آغاز می‌کند و به این یک می‌رسد. توجه به زندگی، به تدریج پررنگ می‌شود، و امید به زندگی، آرزویی است که هرگز از کف نمی‌رود: زیستن‌هایی از دریچهٔ مهر و زیبایی. صورتی از بیان عطوفت شاعرانه که عشق و هستی را مهم‌ترین درون‌مایه‌های ذهنی برای اندیشیدن می‌پندارد:

«یاد چشمان تو

روشن

یاد لب‌های تو

شیرین

یاد سیمای تو

سبز

یاد اندام تو

وادی‌های شور

احمد جلیلی

انتشارات روزبهان: چاپ اول، ۱۳۷۹

نکته دیگر آن که پیوستگی شاعر به زبان ادیبانه و فاخر (گاه) و نیز وزن شعر (اغلب)، در تعداد قابل توجهی از نمونه‌ها، خیال‌های شاعرانه را به مجموعه‌ای تنگ‌تر هدایت و معطوف می‌کند. سروده‌هایی که اگر یک‌سره به زبان شعر منشور درمی‌آمد، از تشکل درونی مناسب‌تری بهره می‌برد. آیا بدان سبب است که گوینده نتوانسته به اندازه کافی از شعرهای آغازینش فاصله گیرد؛ شعرهایی که به زمان خود نشر نیافته؟ نمی‌دانیم. اما می‌دانیم که از دو کفه حس شاعرانه و زبان شعری، کفه آن یک سنگین‌تر شده. از این موضوع، شاید نکته‌ای دیگر را بتوان مورد توجه قرار داد: در سروده‌های کوتاه‌تر، چه به لحاظ شکلی شعر، ایجاز و تشکل ادبی، و چه به لحاظ معنویت کلمه‌ها، پیراستگی بیش‌تری نمود یافته. بازتاب‌هایی ذهنی و در خور نسبت به طبیعت و زیبایی، و گاه آمیخته به زمزمه‌هایی از سر شادمانی یا اندوه:

«در خیالی خام، پخته بودم

اندیشه‌ای روشن را

که شبی در وادی شور

از شرابی کهفته شیدایی کنیم

به وادی که رسیدیم

همه جا را غمی سنگین در خود گرفته بود

اما چون خورشید برآمد

غم بر جای مانده بود»

[وادی‌های شور، ۱۴۱]

«باید رها کنیم
این حالت معلق ویران را
یا روم روم
یا زنگ زنگ
از بوی گرگ و میش هوا خسته‌ایم
بالای عشق
خواهد شکست از ورزش بادهای سخت
و اندوه این سراچه ویران
خواهد فسرده بهار خوب خدا را
این سان
آوار می‌شود غم هستی
بر شاخه لطیف عشق
و صدای شکستن خواهد گسترده
خود را روی دره کوچک غمگین
که سال‌هاست در بستر سکوت نازنین خود
آرمیده است
از بوی گرگ و میش هوا خسته‌ایم ما»

[وادی‌های شور، ۱۸۴]

از گوینده «وادی‌های شور» در مجموعه‌ها و مجله‌های ادبی و فرهنگی دهه‌های ۱۳۷۰ - ۱۳۴۰ قطعه‌های بسیاری نشر یافته. با این حال، دفتر حاضر، هم نخستین مجموعه از اوست، هم منتخبی است از شعرهایش در میانه سال‌های ۱۳۴۲ تا ۱۳۷۷؛ حضوری فروتنانه در کلام از یک طیب - ادیب معاصر که دکتر احمد جلیلی (متولد ۱۳۲۲) باشد.

شعر جدید فارسی

ادامه صفحه ۴۹

آن (...) و از جمله معایب اینکه، کتاب نسبت به موضوع مختصر است.

هفت فصل کتاب با این عناوین تشکیل شده است: فصل اول: پیدایی، که شامل چگونگی پیدایش شعر جدید است. فصل دوم: شاعران، که شامل معرفی شاعران و تقسیم‌بندی آنهاست. فصل سوم: در مورد زبان و چگونگی وضعیت آن در این دوره است. فصل چهارم: بحور، که در مورد تاریخچه شعر و وزن و هجا و ... است. فصل پنجم و ششم به ترتیب در باب قوالب و مضامین شعری نگاشته شده و فصل هفتم: نتیجه، که دربردارنده نتایج و نظرات کلی نویسنده در مورد شعر جدید فارسی است. در این فصل نویسنده هشت مشخصه اصلی برای شعر جدید فارسی برمی‌شمرد که چهار نمونه آن به قرار زیر است: ۱- سبک مصنوعی و پرزرق و برق جای خود را به یک سبک طبیعی و ساده داده است. کلمات برای ادای معانی به کار می‌روند نه این که معنی فدای لفظ شود. ۲- در اشعار یک مشخصه به چشم می‌خورد و به نظر می‌رسد که شاعران فردیت بیشتری یافته‌اند. ۳- شعر جدید از نظر مضامینی که امروزه بیشتر مورد علاقه مردم است اصالت و تازگی قابل توجهی یافته است. ۴- همه گونه شعر وجود دارد: تعلیلی، توصیفی، آموزشی، تاریخی، سیاسی، میهنی و عاشقانه. (ص ۲۰۰)

در پایان بعد از نتیجه‌گیری و اتمام فصول اصلی کتاب، کتابنامه، فهرست مطبوعات، واژه‌نامه و فهرست اعلام را می‌بینیم.

در بخشی از این کتاب می‌خوانیم: «شاعران جدید ایرانی، دیگر با مضامین محدود قراردادی شاعران کهن که قرن‌ها بدون طراوت و اصالت مشخصی مورد تقلید قرار گرفته‌اند، راضی نمی‌شوند. به عقیده آقاخان کرمانی تملق و چاپلوسی که در مطاوی قصاید مندرج بود، باعث شد که شاهان و بزرگان بی‌ارزش و متکبر پرایند. آموزش‌های صوفیانه بطالت و ولگردی را به ثمر آورد و طبیعت شهوانی غزل اخلاقیات جوانان ایرانی را فاسد و تباه کرد. لذا شاعران ایرانی می‌کوشند تا از تصنع، بی‌صدافتی، تکرار مکررات و مبالغه‌رهای پابند، آنان به شدت علاقمند به مضامینی هستند که توسعه وضع اجتماعی و اقتصادی، فرهنگی و سیاسی کشورشان را تسریع کند.» (ص ۱۵۶)

شعر جدید فارسی در ۲۳۲ صفحه با قیمت ۱۲۰۰ تومان به چاپ رسیده است.

فائزه قربانی جویباری

کامیار عابدی

حضور تغزل
تغزل حضور

از خوش ساخت ترین مجموعه داستان‌های سال‌های اخیر می‌بایست از مجموعه داستان حنای سوخته نام برد. این مجموعه گرد آمده از چهارده داستان است که از همان ابتدا با نثری سنجیده و پالوده و فضاهایی به شدت بومی، توجه خواننده را به خود جلب می‌کند. با توجه به ساختار دقیق و مستحکم اکثر داستان‌ها می‌توان به تلاش فراوان نویسنده پی برد و دریافت که این داستان‌ها، علاوه بر آن که از ناخودآگاه نویسنده برآمده‌اند و حاصل کشف و شهود هنری اویند، در عین حال بارها و بارها از صافی ذهن نقادانه او نیز گذشته‌اند و مورد بازبینی و بازنویسی قرار گرفته‌اند. همین خود درسی است برای آن دسته از هنرمندانی که در ارائه آثارشان شتاب روا می‌دارند.

با دقت به نحوه روایت این داستان‌ها می‌توان پی برد که نویسنده علاوه بر آن که، چه نوشتن؟ برایش مطرح بوده است، چگونه نوشتن؟ نیز از نظرش پنهان نمانده است و چه بسا گاه دغدغه اصلی‌اش شده است. از همین رو در این چهارده داستان حتی یک داستان هم با نظریه دانای کل همه چیزدان روایت نشده است. نظرگاهی که امروزه اگر لزومش نیز گاهی حس شود، به هر رو آشکار است که نحوه استفاده از آن نیاز به مهارت چندانی ندارد و برای هر نویسنده راحت ترین منظری است که به کمک آن می‌توان داستانی را روایت کرد. از این چهارده داستان، پنج داستان (حنای سوخته، آقای هدایت به جا می‌آوردید؟، خانه سنگباران، زیر درخت گل اشرفی و کولی زری پوش) به شیوه اول شخص بدون مخاطب روایت شده‌اند. سه داستان (همزاد، یا چتر بسته زیر باران و خواهر بگو) روایتگرشان اول شخص با مخاطب است، هرچند که این مخاطب، کلامی در داستان ابراز نمی‌دارد و ما صرفاً از طریق گفته‌های راوی به حضور او و ویژگی‌های کلی‌اش پی می‌بریم. سه داستان (جام‌ها و دست‌ها، سبز مورد و خیابان) به شیوه سوم شخص محدود به ذهن شخصیت اصلی روایت شده‌اند و داستان «غریبه کنار کانال» به شیوه جالب دوم شخص و داستان «تنگنا» به تناوب از منظر دو شخصیت روایت شده است. آخرین داستان یعنی «ترس» که از نظر مضمونی و بهره گرفتن از پنج منظر همزمان، برجسته ترین داستان مجموعه است، به جز

داستان «تنگنا» تفاوت محسوسی از نظر روایی با بقیه داستان‌ها دارد، و نقطه مشترک آن با داستان «تنگنا» در این است که در داستان «تنگنا» به یک موضوع واحد یا رخدادی اصلی از نگاه چند شخصیت نگریسته شده است. (در این داستان دو شخصیت و بالتبع دو منظر) و خواننده شاهد تکرر صداها و تفاوت‌های نگرش‌ها و برداشت‌های ذهنی شخصیت‌ها از واقعه‌ای واحد است، کاری که در داستان کوتاه به دشواری حاصل می‌آید. از هشت داستان این مجموعه که به شیوه اول شخص روایت شده است، راوی شش داستان آن زن و دو داستان - یا چتر بسته زیر باران و زیر درخت گل اشرفی - مرد است. (در دومی راوی پسری نوجوان است).

از نظر معنایی و حال و هوای مسلط بر جهان این داستان‌ها، ویژگی مشترکی که در اغلب آنها دیده می‌شود، رنجی است که زنان به دلایل مختلف می‌کشند از جمله: روابط مسلط بر جامعه، جهلی که غالب زنان در آن نگه داشته شده‌اند و فرهنگی که از دیرباز جایگاه و سهمی خاص برای آنان تعیین کرده است، پس زمینه این داستان‌ها کاملاً بومی است و نشان از آداب و رسوم و آیین‌های ریشه‌دار همین مرز و بوم دارد. تا بیان‌کننده هویت داستان‌نویسی امروز ایران‌یان باشد و بر آن پندار غلطی که تصور می‌کند داستان خوب، از نظر ساخت می‌بایست لزوماً گرت برداری از داستان‌های غربی باشد، خط بطلان بکشد. این ویژگی بومی که جز در یکی دو داستان در بقیه وجود دارد، باعث شده است که خواننده با فضایی ملموس و آشنا روبه‌رو شود. آشنایی که نه به خاطر واقع‌گرایی صرف و عکس‌برداری از واقعیت بیرونی و یا برنیا شفتن عادت‌های ذهنی خواننده، بلکه به خاطر رنگها و فضاها و باورها و سخنانی آشنا در جهان داستانی‌ای غریب ایجاد شده است.

در اکثر این داستان‌ها خواننده شاهد وسواس‌ها، تردیدها، هول‌ها و وحشت‌های زنانه است که یا چون شخصیت اصلی داستان «حنای سوخته» از روابط نابرابر اقتصادی - اجتماعی با مردان در رنج است و یا چون شخصیت اصلی داستان «جام‌ها و دست‌ها» به خاطر تسلط فرساینده باورهای زنگار گرفته، هستی روانی‌اش در فشاری طاق‌فرساست. یا همچون شخصیت اصلی داستان «همزاد»، فریاد قرن‌ها در جهل و بیم ماندن را سر می‌دهد، البته اگر هدف داستان‌های این مجموعه تنها بیان این‌گونه مفاهیم بود، دیگر

سخن گفتن از زیبایی‌های صوری و ویژگی‌های جهان داستانی آنها بی‌مورد بود، اما ارزش مجموعه در این است که مضامین عمیق‌شان در شکل مناسب داستانی استحاله یافته‌اند و جهانی یکه و یگانه را ساخته‌اند. با وجود این اگر از کلیت برجسته و غنی داستان‌ها بگذریم و به جزئیات ریز آنها نیز توجه کنیم، گاه شاهد کاستی‌هایی نیز هستیم که نویسنده می‌توانست به شرط دریافت‌شان آنها را اصلاح کند. البته نمی‌توان انتظار داشت که در جای جای اثر همواره بخش خودآگاه ذهن و جنبه عقلانی آن، بر جزء اثر تسلط داشته باشد و این عقلا نیت بیدار، عناصری گاه به شدت عاطفی را مهار کند. اگر چنین امری صورت بگیرد، شاید شاهد داستان‌هایی بی‌نقص و محکم چون «سنگ خارا» باشیم، اما قطعاً آن داستانها فاقد روح و شوریدگی خواهند بود.

اولین اشکالی که در برخی از داستان‌های این مجموعه دیده می‌شود، همخوانی نداشتن گاه بی‌گاه نثر داستان‌ها و یا روایت شخصیت‌ها با توانایی ذهنی راویان آنهاست. مثلاً در داستان «حنای سوخته»، شخصیت اصلی که زنی خدمتکار در خانواده‌ای اشرافی است، به جای این که بگوید: «چه باید بکنم؟» می‌گوید: «چه بایدم کرد؟» (صفحه ۲۰ کتاب)

این عبارت بیش از آن که طبیعی و روان باشد، زیباست. و یا در سطر سوم ابتدای همین داستان، این راوی، خاک‌های پشت در حیات را این‌گونه وصف می‌کند: «نرم خاک‌های باد رفته حیات نیم‌گز پای لنگه‌های در کود شده و باز نمی‌شود.» که گذشته از آن که عبارت با ذهن راوی همخوان نیست، در عین حال آشکار نیست که نرم خاک‌ها باز نمی‌شود، یا در؟

می‌دانیم که در نوشتن داستان، نباید تصور کرد که هر نثر زیبا و پاکیزه می‌تواند در خدمت حال و هوای داستان باشد، بلکه درست تر آن است که این نثر در خدمت فضای داستان و همخوان با سایر اجزاء آن به خصوص ذهنیت شخصیت‌ها باشد و توانایی این ذهنیت‌ها را در نظر داشته باشد.

اگر بهترین داستان‌های این مجموعه، «ترس» به خاطر تکرر روایت و معنای ژرفش، «سبز مورد» به خاطر دقیق بودن نظرگاه با توانایی ذهنی یک دختر بچه، «خواهر بگو» به خاطر نثر و لحن درست و برجسته‌اش و «دست‌ها و جام‌ها» به خاطر ترسیم درست تردیدها و هول‌های شخصیت اصلی در فضایی به شدت بومی

محمدرضا گودرزی

هول‌ها و تردیدها

است، سست ترین داستان‌های مجموعه «آقای هدایت به جا می‌آورد؟» و داستان «تنگنا» است. این سستی نه به خاطر درست به کار نبردن عناصر داستان، بلکه به خاطر باورناپذیر بودن وقایع آنهاست. مثلاً در داستان «تنگنا»، یکی از دو شخصیت اصلی فردی است به نام خسرو که در گذشته به فعالیت‌های سیاسی مشغول بوده، اما پس از دستگیری همه چیز را اعتراف کرده و هرکس را هم که می‌شناخته لو داده است و اینک در یک گاراژ به کار مشغول است. این فرد هنگامی که یکی از دوست‌های سابقش به نام صمد کتابهایی را می‌آورد و به دالان‌دار می‌دهد که به راوی بپردازد، به جای آنکه برود گزارش بدهد و یا کتاب‌ها را دور بریزد، بیهوده خود را در عذاب روحی نگاه می‌دارد و کتاب‌ها را به زنی که در آن گاراژ کار می‌کند می‌سپرد. این زن که به خسرو علاقه مند است، بی‌سواد و عامی است و به ماجر از بُعدی دیگر می‌نگرد و هر لحظه ممکن است برای خسرو دردسر درست کند. به این ترتیب می‌بینیم که طرح کلی داستان تصنعی و باورناپذیر است و آن فضای یأس‌آور و ملتعب و سرشار از فشارهای روحی، هیچ دلیل عقلانی در زیر لایه‌اش ندارد و این کشمکش‌ها زائد است.

در داستان «آقای هدایت به جا می‌آورد؟» هم چند ایراد دیده می‌شود. اول این که بهتر بود نویسنده برای ثبت خاطره کلمات را نمی‌شکست و میان ثبت واقعه و ثبت گفتگوهای افراد، تفاوتی نثری می‌گذاشت. از سوی دیگر تنها پس از گذشت چند صفحه از داستان است که آشکار می‌شود راوی به ثبت خاطره مشغول است و در حال نوشتن کل ماجراست. درحالی که برخی از صحنه‌ها و روایت آن با ثبت خاطره همخوان نیست. (مثل آن توصیفات عالی اما نابه‌جایی که در صفحه ۱۱۷ راوی درباره تصویر خود و شوهرش در میان می‌دهد.)

نکته بعد این که راوی هیچ دلیلی ندارد تا دست در

جیب آن مرد غریبه‌ای بکند که شباهتی بسیار با صادق هدایت دارد و بر اثر این دست در جیب کردن، آن عکس را بیاید و در کتاب عاشق اثر مارگریت دوراس بگذارد، تا فضایی هر چند زیبا اما تصنعی بسازد. (به خصوص با استفاده کلیشه‌ای از نام کتاب که بار خاصی را به دوش می‌کشد.)

اما بدترین بخش داستان، برقراری رابطه‌ای یک به یک میان مرد غریبه و صادق هدایت، آن هم بیشتر به صرف شباهت صوری آنهاست. حال آن که نویسنده می‌بایست بی آنکه نامی از شباهت ظاهری میان مرد غریبه و هدایت ببرد، طوری فضاسازی می‌کرد که خود خواننده به این نتیجه برسد. این کار از طریق ساختن جهان ذهنی مرد و نمود آن در رفتار و اعمال او امکان‌پذیر می‌شد. نکته کوچک دیگر آنکه در ابتدای همین داستان، هنگامی که راوی و شوهرش در ماشینشان نشسته‌اند، او با دیدن مرد غریبه در کنار جاده (با وجود مه) می‌گوید: «پیرهنش روشن بود و دکمه‌هاشو تا بالای بالا بسته بود.» (صفحه ۱۱۵ کتاب) حال آن که ماشین راوی و شوهرش از پشت به مرد نزدیک شده بود و او نمی‌توانست این منظره را این‌طور که وصف می‌کند، ببیند.

این داستان هر قدر که درون‌مایه و موضوعی جذاب دارد، و وصف حالات روحی مینا و راوی و تأثیری که مرد غریبه بر آنها می‌گذارد، عالی وصف شده است، اما کلیت داستان باورناپذیر و تصنعی شده است.

از طرفی در این مجموعه تنها داستانی که به نظر می‌رسد نظرگاهش درست انتخاب نشده است، داستان «با چتر بسته زیر باران» است. اول شخص بودن راوی باعث شده به خاطر کتمان که در سخنانش است، پیچیدگی و ابهام زائدی در داستان ایجاد شود. اگر نظرگاه سوم شخص محدود به ذهن راوی بود، این مشکل تا حدی رفع می‌شد. از آنجا که راوی اول شخص، با کسی سخن می‌گوید، متن می‌بایست خلصت شفاهی داشته باشد، اما در صفحه ۷۹ کتاب، راوی که نقاش است، از قول دوستش (یعنی نقل قول در نقل قول) می‌گوید: «بعد عبورش رو گفت از سرسرای تمام‌سنگ طبقه هم‌کف که انگار نشونه گذر از سکوت بوده، پیدا و نا پیدا مثل تشخیص باد از حرکت سر شاخه درختا.»

آیا این عبارت‌ها خلصت شفاهی دارد؟ آیا می‌شود نقل قول در نقل قول را این‌گونه بیان کرد؟ در این داستان

صحنه‌هایی که خلصت نوشتاری دارند تا گفتاری، به اساس داستان لطمه وارد آورده است. از طرفی کل داستان را هم انگار یک نویسنده روایت می‌کند، نه نقاش. ابهام تصنعی پایان داستان هم (ماجرای پنهانی که میان راوی و مخاطبش وجود دارد) عمدتاً از نظرگاه اول شخص ناشی شده است و اگر نظرگاه سوم شخص محدود به ذهن بود، تا حدی مسئله حل می‌شد.

آنچه که از کل مجموعه برداشت می‌شود، نگاهی جانبدارانه از زنان است. در داستان «حنای سوخته»، زن مظلوم و رنج‌کشیده است، و مرد ظالم. در «جام‌ها و دست‌ها» فرهنگ مردمدار روح زن را درهم می‌شکند. در داستان «همزاد»، شوهر راوی او را مدام کتک می‌زند. در «با چتر بسته زیر باران»، مرد راوی و مخاطبش به همسرانشان خیانت می‌کنند. در داستان «سبز مورد» دختر بچه از هر سو تحت فشار است، چه از سوی برادرش، چه از سوی مسئول شبستان. در داستان «خواهر بگو»، شوهر راوی ابتدا به بهانه بچه‌دار نشدن و پس از آن هم به خاطر هوی و هوس، با زن مشاجره می‌کند و در نهایت رهایش می‌کند. در داستان «خیابان»، مرد زن‌داری می‌خواهد راوی داستان را به عقد خود درآورد. در این داستان‌ها تنهایی زنان در فضایی که این تنهایی را بر نمی‌تابد، رسم شده است. در داستان «خانه سنگباران» نیرویی نامرئی زندگی زنی آستن را تهدید می‌کند. در این داستان‌ها انگار مردان مقصرتند، هرچند که این تقصیر به کمک عادت‌های غلط و باورهای باطلی که ریشه در سالیان دور دارند تقویت می‌شود. آن‌چه که در این داستان‌ها بارز است، این است که چهل و ناآگاهی خود زنان هم مزید بر علت شده و آنها را درهم شکسته است.

به هر صورت یک بار دیگر اشاره می‌کنیم که داستان «خواهر بگو» از نظر لحن یکدست و زیاده و طبیعی راوی، داستانی خواندنی است، و از نظر اندوه مستتر و زیبایی پوشیده و همچنین درهم تنیدگی شکل و معنا در ترکیبی بدیع، بهترین داستان این مجموعه «سبز مورد» است که در آن نویسنده کم‌ترین تخطی‌ای از نظرگاه محدود به ذهن دختر بچه نکرده است.

این مجموعه طلیعه شکل گرفتن هویت‌های منفرد و فردیت‌های نویسندگانی را دارد که دیگر تصمیم گرفته‌اند خودشان باشند و در گیر و دار این یکسان‌سازی و بی‌شکل‌سازی عظیم فرهنگی که در کل جهان در تکاپوست، از اصالت و هویت یگانه‌شان دفاع کنند.

حنای سوخته

شہلا پروین روح

نشر آکه، چاپ اول، ۱۳۷۸

عمران صلاحي، سال‌هاست که طنز می‌نویسد، شعر می‌گوید آن هم شعرهای جدی، کتاب گریه در آب را سال‌ها پیش منتشر کرد.

در برخورد حضوری و از نزدیک انسانی بسیار با حجب و حیاست. با صدای بلند نمی‌خندد. انگار همیشه دستپاچه است. در عمق چشمانش انگار نگران چیزی است، نگران خود، جامعه یا آینده کشور و کودکانش.

صلاحي در سال‌های اخیر کتاب شعر آه‌های نسیم سحری به دل پاره دارم چن می‌خری در حوزه طنز حالا حکایت ماست، طنز و شوخ طبعی ملا نصرالدین و از گلستان من ببر ورقی را به چاپ رسانده است. به مناسبت انتشار آخرین کتابش گفت و گویی با او انجام داده‌ایم که می‌خوانید:

□ آقای صلاحي، ضمن تشکر از شما که این دعوت را پذیرفتید، بفرمایید آیا آثار گردآمده در کتاب از گلستان من ببر ورقی شامل تمام طنزهای داستانی شما بین سال‌های ۷۱ تا ۷۸ است، یا آنها را گزینش کرده‌اید؟

■ والله، گزینش به آن صورت نبوده است. اکثر مطالبی که در مطبوعات چاپ شده بود در این کتاب آوردم. البته حجم کتاب می‌توانست از این که هست کمتر باشد و مطالب بهتر گزینش شود. با این همه چند کار ضعیف هم قاتی مطالب این کتاب شده، البته مطالب چاپ شده در مطبوعات بیشتر از اینها بوده و از

میان آنها به نوعی، دست به گزینش زدم، منتها وسواس به خرج ندادم.

□ باتوجه به آنچه که در مقدمه کتاب بیان کردید، این مطالب از نشریات مختلف فراهم آمده؛ چرا منبع را بالای هر مطلب در کتاب ذکر نکردید؟ با عنایت به این که طیف خوانندگان مجلاتی مثل آدینه یا شهاب یا بخارا یا گل‌آقا چه از نظر زبان و چه از نظر سلیقه با هم متفاوت‌اند، ذکر منابع برای خوانندگان گوناگون قابل هضم‌تر بود.

■ مطلبی که از مجله گل‌آقا در این کتاب چاپ شده یکی است و دو مطلب در مجله گردون چاپ شده بود، یکی در آدینه و... این که می‌فرمایید چرا منبع را ذکر نکردید، هیچ علت خاصی نداشت. فکر کردم شاید لزومی نداشته باشد. ولی حالا فکر می‌کنم اگر ذکر می‌کردم و حتی تاریخ چاپ مطلب را هم می‌آوردم بهتر بود. من در مقدمه کتاب به طور کلی نوشتم که از کدام مجلات این مجموعه را گردآوری کردم. حالا که چاپ شده، می‌بینم مطالب ضعیف هم در کتاب آمده، و فکر می‌کنم اگر ۴۰-۳۰ صفحه کمتر هم بود، کتاب بهتری می‌شد.

□ اولین چیزی که در این کتاب به چشم می‌آید نگاه لطیف شما به موضوعاتی است که دستمایه طنز قرار گرفته‌اند. موضوعاتی مثل دیوان‌سالاری اداری در داستان‌های «اختیار با خودتان است» یا «مریخی». این نگاه لطیف و ملایم یکی از عواملی است که شما را قادر ساخته، گاهی وارد حیطه‌های ممنوعه هم بشوید، مثل داستان «یک روز بهاری» و...

■ من طنزهای زیادی در مطبوعات نوشتم، و همیشه دوست داشتم طنزهایی که می‌نویسم شکل

داستانی داشته باشند. در این کتاب طنزهای من بیشتر حالت داستانی دارند. گاهی این طنزها ایهام دارند، و تداعی معنایی پیدا می‌کنند. شاعران در این مورد می‌گویند، مصرع اول هدیه خدایان است، بقیه‌اش دیگر دست نویسنده است. حالا من فکر می‌کنم در نثرنویسی هم همین طور است. فقط در شعر نیست که مصرع اول هدیه خدایان است. اول آدم یک چیزی به ذهنش می‌رسد، موقع نوشتن بقیه مطلب یا ادامه‌اش پیدا می‌شود. گاهی هم در حین نوشتن ناخواسته از خطوط قرمز هم نویسنده رد می‌شود. داستانی که شما اشاره کردید بخش اول یک رمان است، رمانی به اسم، «شاید باور نکنید» که در خارج از کشور چاپ شد، که حالا امیدوارم در اینجا چاپ بشود.

□ این رمان چاپ شده؛ من فکر می‌کردم که در حال نوشتن این رمان هستید. اتفاقاً یکی از سؤال‌های من در همین مورد است که آیا شما رمان طنز هم می‌نویسید؟

■ بله، یک رمان کوتاهی است در حدود ۱۴۰ صفحه که سال‌ها قبل، در آن سال‌ها که چاپ کتاب واقعاً در تنگنا قرار گرفت و مشکلات چاپ کتاب قابل پیش‌بینی نبود، این کتاب در خارج از کشور چاپ شد. فصل اول آن کتاب همین داستان «سلام عرض شد» است، که در این مجموعه آمده است.

□ برای چاپ این رمان در ایران آیا تا به حال اقدام کرده‌اید؟

■ هنوز نه. اما امیدوارم که بتوانم در اینجا آن را تجدید چاپ کنم. چون هیچ چیز خاصی در این کتاب نیست که برای چاپش مشکل ایجاد کند، یا به کسی بربخورد. به نظر خودم رمان بدی نشده است، بلکه از

گفت و گو با عمران صلاحي

طنز، راه رفتن در منطقه

دید شاعرانه نوشته شد. یعنی طنز و شعر در هم آمیخته شدند.

□ آقای صلاحی، در شعرهای جدی شما هم رگه‌هایی از طنز لطیف دیده می‌شود. بالاخره شما شاعری یا طنزنویس؟ کدامیک به دیگری کمک کرده است؟ آیا توانسته‌اید بین این دو در حیطه کار تفکیک قایل شوید؟ این دو را چگونه با هم آشتی داده‌اید؟

■ یک چیز عجیب و غریبی است، یعنی دو شخصیت عجیب و غریبی در من پیدا شده است. وقتی کسی شعرهای مرا می‌خواند به طور کل یک چهره متفاوت از من در ذهنش ترسیم می‌کند، یا وقتی کسی طنزهای مرا می‌خواند چهره متفاوت و دیگری از من برای خودش می‌سازد.

طنزهای من، نویسنده‌اش انسانی به نظر می‌آید که شلوغ است و از در و دیوار بالا می‌رود و در شعر، انسانی که آرام است و ساکت، دو تا شخصیت که از هم متمایز است، ولی این دو شخصیت خیلی از موارد به هم نزدیک می‌شوند. در طنزها، آن جایی که طنز حالت شاعرانه می‌گیرد، و یا آنجا که شعرها به قول شما رگه‌هایی از طنز را در خود دارند نمی‌دانم واقعاً این دو شخصیت چه شکلی است.

□ می‌گویند علی‌القاعده طنز عرصه تعقل است و شعر عرصه احساس. یا به تعریف دیگر طنز، اجتماعی است و شعر، انتزاعی. ضمن این که برگسون طنز را هنر نمی‌داند و آن را مرز میان هنر و زندگی می‌خواند.

■ همان طور که گفتید، طنز حاصل تعقل است. می‌گویند طنزنویس موقع نوشتن طنز اگر احساساتی و یا عاطفی بشود، خب طنزش کم رنگ می‌شود. پس

کاملاً باید خونسرد باشد و بی‌اعتناء. با خونسردی کامل باید بنویسد. در حالی که در نوشتن شعر این حالت نیست. در شعر باید احساس غلبه داشته باشد. گاهی اوقات این دو مقوله در کارهای من جایشان را با هم عوض می‌کنند. گاهی در بعضی از شعرهای من، آن جایی که می‌خواستم خونسرد بمانم بار طنز شعرها بیشتر شده، عکس قضیه هم هست. من در آن طنزهایی که کمی عاطفی شدم، از شدت طنز کاسته شده است. طنز کم‌رنگ شده است. شما درست می‌گویید، واقعاً این دو مقوله یکی عرصه تعقل است و یکی عرصه احساس، حالا این دو مقوله چه‌طور در یک نفر جمع می‌شود نمی‌دانم. گاهی به تصادف می‌آیند.

□ گاهی تصور من این بوده که شعرهای شما هم شعر طنز است، اما کتاب‌هایی که در حوزه شعر از شما در ماه گذشته منتشر شد شعری بسیار جدی است. آیا شما کسی را سراغ دارید که طنزنویس باشد و شعر جدی هم بنویسد.

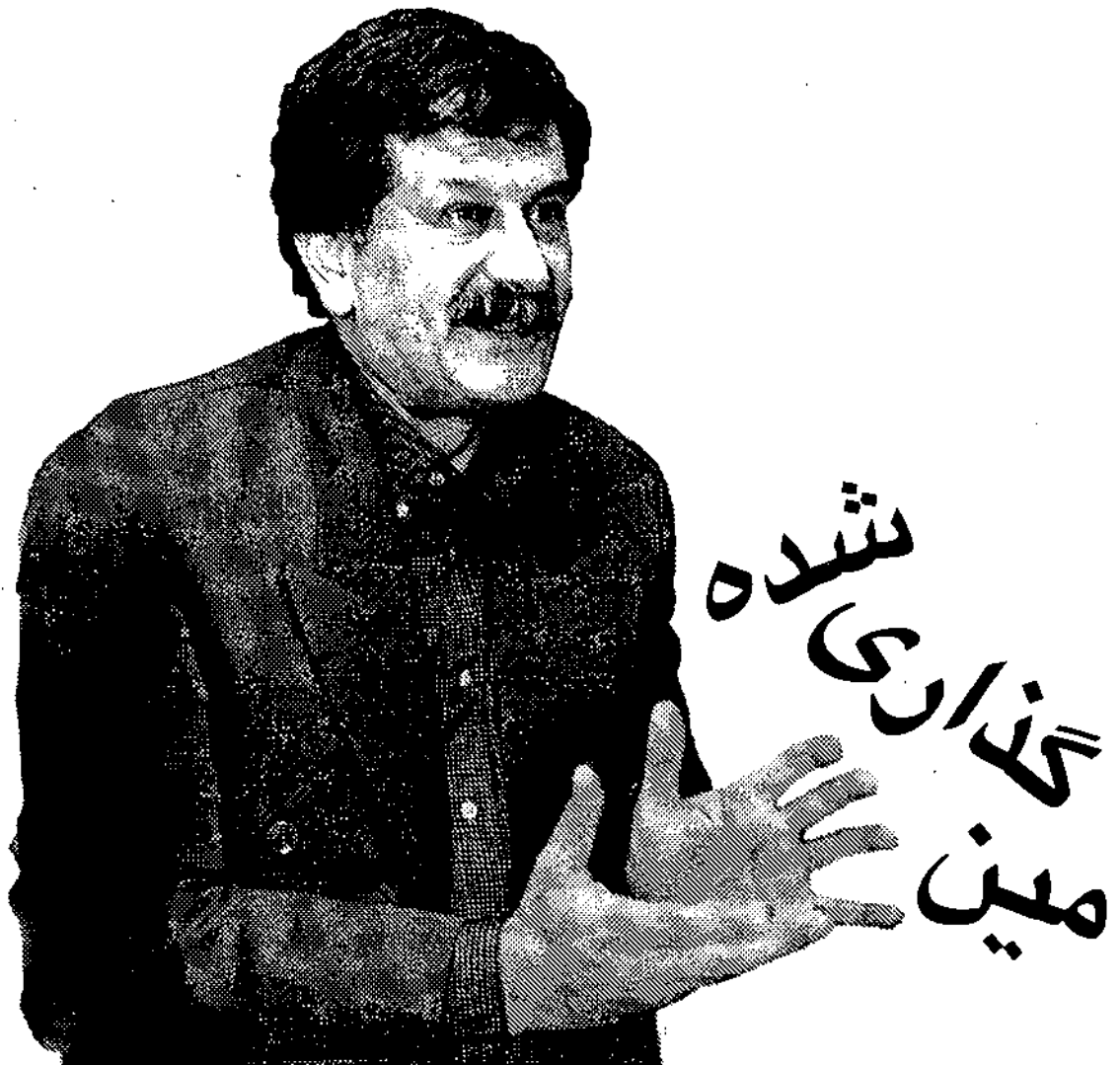
■ بله، آقای جواد مجابی را داریم. هرچند حالا بیشتر به عنوان رمان‌نویس شناخته شده است ولی اوایل بیشتر طنز می‌نوشت. حالا هم رگه‌های طنز در آثارش هست، اما طنز خالص نیست. مثلاً کتاب یادداشت‌های آدم پرمدها یک چیز دیگری است. یا کیومرث منشی‌زاده که قبلاً طنزهایی می‌نوشت به اسم «از روبرو با شلاق» و در کیهان قبل از انقلاب چاپ می‌شد. شعر جدی هم می‌نوشت، با توجه به این که در شعر جدی‌اش هم رگه‌هایی از طنز هست. خواه ناخواه می‌آید، شعرهای جدی من هم اگر دقیقاً موشکافی بشود، رگه‌هایی از طنز دارد، منتها چون این شعرها توأم با همدردی است رگه‌های طنزش دیده نمی‌شود.

□ سبک کار خودتان را در حوزه طنز به کدام نویسنده نزدیک‌تر می‌بینید؟ یا ابتدا در حیطه طنز از کدام نویسنده بیشتر تأثیر پذیرفته‌اید؟

■ خیلی از طنزنویسان هستند که من کارشان را دوست دارم و چه بسا آنها در ناخودآگاه من تأثیر گذاشته باشند. از خارجی‌ها من خیلی به کارهای گوگول علاقه دارم، شنل گوگول را بیش از صد بار خوانده‌ام. نفوس مرده‌اش را برای پنجمین بار است که دارم می‌خوانم. داستان‌های طنز چخوف را دوست دارم. از ایرانی‌ها داستان‌های بهرام صادقی را خیلی می‌پسندم. خیلی استادانه طنز می‌نوشت. یا غ. داوود که اسم مستعار فتوح‌چهر صفاست و داستان‌های طنز خوبی می‌نوشت.

□ اتفاقاً یکی از سؤال‌های من هم در مورد غ. داوود است. آیا شما در هنر به نظریه شباهت‌های ناگزیر معتقد هستید؟ چون داستان «عفت عمومی» پیش از این دستمایه طنز همین نویسنده نیز بوده است؟

■ حالا من حضور ذهن ندارم و یاد نمی‌آید، ولی هیچ بعید نیست که آدم پس از نوشتن اثری متوجه بشود که نوشته دیگری رویش تأثیر گذاشته باشد. مثلاً وقتی من شعر بچه‌های جوادیه را گفته بودم بعدها - در همین اواخر - که آن را مرور می‌کردم، دیدم ناخودآگاه تحت تأثیر شعر ای مرز پرگهر فروغ فرخزاد است و تا حدودی هم تحت تأثیر شعر تخم شراب اسماعیل شاه‌رودی است. بعید هم نیست که به طور ناخودآگاه در این داستان طنز هم تحت تأثیر غ. داوود، باشم. چون او از جمله نویسندگانی است که طنز داستانی می‌نویسد، مثل بهرام صادقی، خیلی‌ها طنز می‌نویسند اما طنز داستانی نمی‌نویسند.

□ تا آنجا که من اطلاع دارم بهرام صادقی طنزنویس نبود. تأثیرپذیری خودتان را از صادقی اگر ممکن است توضیح بدهید چون صادقی بیشتر در داستان‌هایش موقعیت طنز ایجاد می‌کند. شاید برای خوانندگان این گفت‌وگو جالب باشد که بدانند یک طنزنویس که شهرت بیشتری در حوزه طنز دارد از یک نویسنده که در حوزه طنز چندان شناخته شده نیست تأثیر گرفته باشد.

■ جالب است که خود بهرام صادقی همیشه اصرار می‌کرد که طنزنویس است. حتی در یک مصاحبه‌ای گفته است که یک موقعی من داستان می‌نوشتیم و در آن طنز می‌آوردیم و حالا سعی می‌کنم که طنزی بنویسم که جنبه داستانی داشته باشد. صادقی خیلی روی طنز تأکید می‌کرد. خوب همان طور که اشاره کردید من می‌گویم، حرف و حرکت و حالت، در واقع به جای طنز موقعیت اینها را می‌گویم. بعضی از طنزها کلامی هستند. طنزهایی که با شگردهای زبانی کار می‌کنند بعضی وقت‌ها موقعیت طنزآمیز ایجاد می‌کند؛ یعنی با حرکت‌های طنزآمیز فضای دلخواه را خلق می‌کنند. بعضی وقت‌ها هم حالت طنزآلود ایجاد می‌شود. من مثلاً می‌بینم که بهرام صادقی در خیلی از داستان‌هایش موقعیت‌های طنز ایجاد کرده است.

در یکی از داستان‌هایش یک نفر می‌رود به عکاسی که عکس خودش را تحویل بگیرد. هر عکسی را که عکاس به مشتری نشان می‌دهد و می‌گوید این تویی؟ می‌گوید نه! این من نیستم. حتی عکس یک ساختمان را نشان می‌دهد و می‌گوید این تویی؟ می‌گوید نه! این من نیستم. خُب این یک موقعیت طنز ایجاد کرده است که به نظرم خیلی جالب است. صادقی در بعضی از داستان‌هایش هم فقط با بازی‌های زبانی طنز آفریده است. من دارم نفوس مرده گوگل را می‌خوانم. واقعاً کسانی که انتظار دارند یک داستان از آن در بیاورند شاید به جایی نرسند. گوگل فقط با زبان طنزش را خلق کرده است، با زبان و بیداد. و این خیلی برای من جالب است. هر کدامش ارزشمند است. حالا بگویم طنز موقعیت بهتر است یا طنز زبان، هر کدام در جای خودش ارزشمند است. بعضی وقت‌ها هم اینها به هم تبدیل می‌شوند، طنز موقعیت به طنز کلام و بالعکس. اخیراً رمان ساراماگو را می‌خوانم، سال مرگ ریکاردوریش، البته قبلاً رمان کوری را خواندم و زیاد نپسندیدم. ولی از این رمان خیلی خوشم آمد. عامل اصلی جذابیت یک رمان داشتن حادثه است. حوادث پی‌درپی خواننده را به دنبال خود می‌کشد. چطور می‌شود یک رمان مثل سال مرگ ریکاردوریش ششصد صفحه باشد و هیچ حادثه هم نداشته باشد و تا آخر هم خواننده را به دنبال خودش بکشد. این برمی‌گردد به فوت و فن‌های نویسندگی و شگردهای داستان‌نویسی و

اجرای هنرمندانه اثر توسط نویسنده.

در اینجا ساراماگو این کار را کرده است. داستانی با موضوع پیش پا افتاده و بدون حادثه را با آن بازی‌های زبانی و اجرای هنرمندانه تبدیل به یک موقعیت طنزآمیز کرده است. بهرام صادقی هم با بازی‌های زبانی یک چنین وضعیتی ایجاد کرده است.

□ این که می‌فرمایید طنز گوگل در زبان اتفاق می‌افتد، این سؤال را برایم ایجاد کرده است که آیا شما آثار گوگل را در زبان اصلی می‌خوانید و یا...

■ نه نه، من که زبان روسی بلد نیستم، ترجمه فارسی‌اش را می‌خوانم. خیلی جالب است بدانید که از همین رمان نفوس مرده که شاهکار گوگل محسوب می‌شود من دو تا ترجمه در زبان فارسی دیدم. یکی را کاظم انصاری در گذشته و از زبان اصلی ترجمه کرده است. آن ترجمه را من دوبار خواندم، راستش نخندیدم، تعجب هم می‌کردم که چرا آثار گوگل با این همه شهرت اصلاً مرا راضی نکرد. چند سال قبل هم آقای فریدون مجلسی همین رمان را از زبان انگلیسی ترجمه کرد، یعنی از زبان دوم، ولی لحن گوگل را فهمیده، شیطنت‌های زبانی گوگل را گرفته و توانسته خوب منتقل کند. این رمان را با این ترجمه وقتی می‌خواندم غش و ریسه می‌رفتم. این همان رمان است ولی انتقال آن طنز اصیل گوگل از هنر مترجم دوم است. این رمان البته به اسم مردگان زرخیز منتشر شد. انصاری با این که مترجم بسیار توانایی است و جنگ و صلح تولستوی را به زبان فارسی ترجمه کرد ولی لحن این اثر گوگل را پیدا نکرد. گوگل شیطنت‌های زبانی دارد به همین خاطر ترجمه‌اش مشکل است. ما چه گفتیم و شما چه گرفتید خدا می‌داند، سلیقه است دیگر...

□ یکی از خوانندگان آثار شما مطرح کرده است که آقای صلاحی در داستان «شاید باور نکنید» طنزش در سطح حرکت می‌کند. و شما نتوانسته‌اید به‌رغم نگاه لطیف و شاعرانه (شاید به علت مضمون داستان) آن را درونی بکنید. هر چند تضاد گل با فضای اطراف که آلوده است و نمادی سمبلیک دارد خودش موقعیت طنز می‌آفریند ولی فضای اثر رمانتیک‌تر از آن است که به سمت طنز ناب برود. نظر خود شما چیست؟

■ این داستان چون فصل اول یک رمان است و آن رمان در اینجا چاپ نشده و دنباله دارد، در ادامه این داستان، «گل» محور رمان قرار می‌گیرد و بعد ماجراها پیش می‌آید، و خواننده تا آخر کشیده می‌شود. شاید حالا اگر رمان تماماً در اینجا چاپ بشود، نظر آن خواننده هم تغییر بکند. شاید هم آن نظر عوض نشود. دوست داشتم آن رمان اینجا چاپ می‌شد. چه بسا اگر آن رمان چاپ می‌شد من تشویق می‌شدم رمان‌های دیگری بنویسم. متأسفانه در جایی چاپ شد که هم مخاطب کم

است و هم توزیع محدود است. گلشیری هم که جن‌نامه‌اش در آنجا چاپ شد، چقدر حسرت می‌خورد، واقعاً هیچ‌کس نفهمید آنجا چه خبر است. در حالی که اگر در اینجا چاپ می‌شد بحث و بررسی می‌شد، روی آن صحبت می‌شد، کاری که آنجا چاپ می‌شود، انگار به بایگانی سپرده شده است.

□ غیر از این رمانی که منتشر کردید، رمان دیگری هم در دست نوشتن دارید؟

■ بله، در فکرم هست. البته این را اعتراف کنم که من نه نویسنده‌ام نه رمان‌نویس. من شاگرد کوچک آنها هم نیستم. پا تو کفش بزرگان کردن هم به هر حال انگیزه‌ای است که ما را قلقلک می‌دهد.

دوست ناشری چند سال است به من می‌گوید منتظر هستم که یک رمان به من بدهی، من هم قول دادم و در همین رابطه چند سالی است که دارم رمانی را در ذهنم می‌نویسم، خیلی هم آن را پروراندیم، در حقیقت همه کارش آماده شده، ساختارش، شخصیت‌هایش، شروع و پایانش، همه چیزش را آماده کردم. حالا منتظر آن لحظه، آن فرصتی هستم که بنشینم تا آن را بنویسم. رمان کار منظمی می‌خواهد، با برنامه‌ریزی باید شروع کرد.

□ چرا کتاب شما قهرست ندارد. آیا مشمول حذف هم شده است؟

■ نه نه، اصلاً من اینها را از توی مجله‌ها جمع کردم و بعضی را هم نتوانستم پیدا کنم، بعد هم که دیدم خیلی آشفته است خواستم یک نظمی به مطالب بدهم. اول می‌خواستم به ترتیب تاریخ انتشار آنها را در کتاب کنار هم بگذارم، بعد به نظرم رسید به ترتیب موضوع آنها را تنظیم کنم. تا آخرین لحظه که پیش ناشر بودم، این کتاب اسم نداشت، در دفتر همان انتشاراتی با ناشر یک اسمی انتخاب کردیم تا کتاب را تحویل ارشاد بدهیم. همین جوری اسمش را گذاشتیم، از گلستان من پر ورق، هیچ ربطی هم به گلستان سعدی ندارد.

□ آیا داستانی هم از کتاب یا چیزی از آن حذف شده است؟

■ هیچ چیز حذف نشده حتی یک واژه کم و زیاد نشده است. برای من خیلی خوشحال‌کننده است، چون محال بود پنج - شش سال پیش این کتاب اجازه انتشار بگیرد. اتفاقاً همین طور هم شد. حالا یادم آمد که پنج - شش سال پیش دوست ناشری این مطالب را گرفت، حروفچینی هم کرد - البته تعداد داستان‌ها کمتر بود - اما موفق نشد اجازه چاپش را بگیرد. یا کتاب حالا حکایت ماست، ناشر آن هم سال‌ها بود که می‌خواست چاپ بکند اما مجوز چاپ نمی‌دادند. هر چه رشد و شکوفایی در عرصه کتاب هست در همین سه - چهار سال اخیر اتفاق افتاد.

□ آقای صلاحی بین طنز و هزل یا طنز و لطیفه و هجو چه مرزهایی قائل‌اید؟

■ تعریف هر کدام از اینها در هر زمانی فرق می‌کند ما در ادبیات کلاسیک مان دو اصطلاح هزل و هجو داریم که اینها نقطه مقابل مدح و جذ است. شاعر در شعر مدح، تعریف و تمجید می‌کند، هجو عکس قضیه است که بدگویی و نکوهش می‌کند. هزل هم نقطه مقابل جذ است. منتها قدیم‌ها هر کدام از اینها جنبه محدود و مخصوصی داشت. هجو جنبه شخصی داشت. هزل هم خیلی محدود بود. وجه مشترک اینها هم زبان رکیک‌شان بود.

هزلی که زبان رکیک نداشت و ملایم‌تر بود می‌گفتند مطایبه. من فکر می‌کنم در دوره ما این دو اصطلاح تکامل پیدا کرد. یعنی هجو از جنبه خصوصی و شخصی در آمده و جنبه عام پیدا کرده است و حالا هجو تبدیل شده است به طنز. هزل هم همینطور، از آن مرحله مطایبه رسیده به فکاهه. در طنز حمله و هجو هست اما در فکاهه نیست. صرفاً برای انبساط خاطر است. منتها هر کدام در جایگاه خودشان ارزش خاصی دارند و این برمی‌گردد به اجرای هنرمندانه اثر. ممکن است یکی، یک مضمون عالی طنز را آن قدر بد اجرا کند که هیچ بهایی نداشته باشد. حالا یکی ممکن است که یک مضمون را که چندان بار انتقادی هم ندارد چنان هنرمندانه اجرا کند که در ادبیات ما بماند. همه چیز بستگی به قدرت اجرای هنرمند دارد.

البته حالا تعریف‌های دیگری هم می‌دهند، مثلاً آدونیس شاعر مشهور عرب مقدمه‌ای بر شعر عرب نوشته است. آنجا آدونیس برای شعر طنز یک نظر دیگری دارد. می‌گوید که فکاهه فقط یک طرف سکه را می‌بیند ولی طنز هر دو طرف سکه را می‌بیند. لایه‌های درونی یک واقعه را هم نشان می‌دهد. یعنی طنز را عمیق‌تر می‌داند. برای من هر دو ارزشمند است و برای ما لازم است.

□ تضاد سنت و مدرنیسم در جوامعی مثل جامعه ما ایجادکننده موقعیت طنز است. در این فضای سیاسی و جنگ بین سنت و مدرنیسم چرا سیاست در آثار شما کم‌رنگ است؟

■ من کمتر به سیاست گرایش دارم و هیچ وقت هم به طور آشکار نمی‌آیم مسایل روز را موضوع طنز قرار بدهم. به هیچ چیز اشاره مستقیم نمی‌کنم. هرچه هست به زبان غیرمستقیم مطرح می‌کنم. مخصوصاً در این دوره که انسان ناچار است چند پهلوی بزند. خلاصه ما حرف‌مان را آشکارا نمی‌زنیم. در این حالت روزمره سیاسی که هست مطلقاً نزدیکش نمی‌شوم. منتها همان‌ها را استفاده می‌کنم، به فرض در قالب قصه حیوانات یا نمایش کوتاه. کسی اگر گرفت که گرفت و اگر

نگرفت هم که نگرفت.

□ آیا این ناشی از محافظه کاری شماست یا علل دیگری دارد؟ به نوعی طنزنویسی هم در این شرایط احتیاج به شهامت دارد؟

■ آدم می‌تواند یک چارپایه بگذارد وسط چهارراه و برود بالای آن و دهانش را باز کند و هرچه دلش خواست بگوید. شهامت از این بیشتر نمی‌شود پیدا کرد. ولی طنز پیش از هر چیزی یک کار هنری است. آدم که نمی‌خواهد مقاله سیاسی بنویسد و یا کار حزبی بکند. این یک کار صرفاً هنری است. نوشتن یک طنز اول هنر می‌خواهد بعد چیزهای دیگر.

هرچه مسئله‌ای درونی‌تر بشود و آدم در پرده حرف بزند، یعنی ایهام و ایجاز را رعایت کند، اثرش ماندنی‌تر می‌شود. دچار روزمرگی نمی‌شود و اثرش تاریخ مصرف‌دار نمی‌شود. آدم که نمی‌خواهد با اجتماع دست به یقه بشود. در این مملکت بعضی از افراد کم جنبه‌اند. یا همه جا این طور است؟ نمی‌دانم، به فرض همه که سعه صدر ندارند. همانطور که می‌دانیم می‌گویند فلائی بیس است، کسی که از نظر جسمی پیوست دارد، آدم بداخلاقی است. هرکه مجازش باز باشد خوش اخلاق می‌شود. ما در این اجتماع دچار افرادی هستیم که به شدت مبتلا به پیوست روحی‌اند. این دسته افراد شدیداً بداخلاقتند. تصمیم‌های ناگهانی و خطرناک می‌گیرند. به قول عوام جنبه ندارند.

ممکن است وقتی در کوچه با هم راه می‌رویم من با شما شوخی کنم، اگر جنبه‌اش را داشته باشی نه تنها بدت نمی‌آید بلکه خوست می‌آید و مرا تشویق هم می‌کنی. ولی همه این طور نیستند. در مقابل یک نفر، صد نفر دیگر کم ظرفیت‌اند. دنبال آدم می‌کنند، سنگ می‌اندازند، پاره آجر ول می‌کنند.

این است که خُب، آدم عاقل نمی‌آید سر به سر این تیپ آدم‌ها بگذارد. ولی عاقل را اشاره کافی است، با یک اشاره غیرمستقیم هم می‌شود سر به سر اینها گذاشت که دنبالت هم نکنند.

افرادی هستند که هر حرف و طنزی را به خودشان می‌گیرند، شما چیزی را به کسی دیگر نسبت می‌دهید، این آقا به خودش می‌گیرد. دنبالت می‌کند. طنزنویسی اصلاً هیچ ربطی به شهامت و این حرف‌ها ندارد. یک موقعی کسی که آدم ترسوئی است ناگهان می‌شود قهرمان. مثلاً طرف قهرمان است. می‌دود دنبال سوراخ موش. همه چیز غیرعادی است. خیلی مشکل است. معلوم نیست چه کسی شهامت دارد یا چه کسی ندارد.

دوستی می‌گفت می‌خواستیم انقلاب سوسیالیستی بکنیم سورئالیستی از آب درآمد. معلوم نیست چی به چی است، چون هیچ چیز در هیچ قالبی نمی‌گنجد، آدم باید در نوشتن راحت باشد. چیزی را سخت نگیرد. حالا

اگر دیگران سخت گرفتند، خُب مسئله خودشان است. ولی من سعی کردم همین طور با خونسردی جلو بروم. □ با باز شدن فضای سیاسی جامعه، طنز هم عریان‌تر و تندتر می‌شود. مثل طنزهای نبوی، که فوق‌العاده هم مورد استقبال قرار گرفت. اما طنزهای آقای صابری که پیش از این به اسم دو کلمه حرف حساب در روزنامه اطلاعات چاپ می‌شد و خوانندگان زیادی داشت، آیا امروز آن خواننده سابق را دارد؟ شما چه تعریفی از این شرایط دارید؟

■ گل آقا در آن سال‌ها که دو کلمه حرف حساب را در اطلاعات می‌نوشت خیلی راهگشا بود. بعد از انقلاب و مخصوصاً در آن شرایط جنگ و درگیری داخلی، به قدری فضا بسته بود که کاری که گل آقا می‌کرد به نوعی راهگشایی و سدشکنی بود. حتی شماره‌های اول مجله گل آقا را هم که منتشر کرد باز برای اولین بار بعد از انقلاب کاریکاتورها، شخصیت‌های سیاسی را کشید. اینها حرکت‌هایی برای راهگشایی بود که راه را برای دیگران صاف کرد. اخیراً هم کاریکاتورهای بعضی از روحانیون را کشید منتها در لباس شخصی.

این حرکت‌ها، حرکت‌های جسارت‌آمیزی است که یقیناً راهگشاست. منتها خود گل آقا به یک خط قرمزهایی معتقد است که از نظر تفکر جامعه ما به آن خط قرمزها احترام می‌گذارد و سعی می‌کند پیش را از آن خط‌ها بیرون نگذارد. این البته مربوط می‌شود به روش کار خودش. صحبت از آقای نبوی شد، من مطلقاً نمی‌خواهم به کارهای نبوی انتقاد بکنم و بگویم تخت گاز رفته و موتور سوزانده یا زده به جدول و یا...

ولی این را می‌توانم بگویم که در بعضی جاها اشاره مستقیم به افراد داشته، که من اعتقاد ندارم که طنزنویس مستقیم افراد یا اهدافش را نشانه بگیرد. چون جنبه‌های افراد کم است، اگر با این سرعت حرکت کنی ممکن است به جدول بخوری، یا به چراغ برق بزنی. چیزی که هست من مطلقاً نمی‌توانم به نبوی انتقاد کنم که تندروی کرده، نه این طور نیست. این تندروی برمی‌گردد به شرایط جامعه، البته نبوی می‌توانست مقداری...

□ دست به عصا تر راه برود؟

■ دست به عصا تر نه. در رانندگی حواسش را جمع‌تر بکند. کارهایی که نبوی کرده در اصالت، بسیار باارزش است. یعنی او به تنهایی جور همه را کشیده و مقداری از بهترین طنزهای ما را در این دو - سه سال اخیر نبوی نوشته است. جایش بسیار ارجمند است. حالا نکته‌ای به نظرم رسید، با این که در اینجا هیچ چیز قابل پیش‌بینی نیست. طنز، منطقه‌ای مین‌گذاری شده است که در اینجا، باید مواظب راه رفتن خود باشی تا پایت را روی مین نگذاری. طنزنویسی دقیقاً راه رفتن روی زمینی است که مین‌گذاری شده است.

□ الان به گمان شما نبوی بی‌محابا حمله کرده و مناطقی

را متصرف شده که بعد به ناچار عقب‌نشینی کرده و حتی آن مناطقی را که قبلاً داشته از دست داده است؟

■ کاری که نبوی کرده، ارزشش محفوظ است و ماندگار خواهد بود. اثری که خلق شد و چاپ و تکثیر شد، دیگر از عهده نویسنده خارج است و در حافظه مردم ماندگار خواهد شد، حتی اگر نویسنده آثار خودش را دیگر قبول نداشته باشد. دیگر آن رد یا پذیرش از عهده نویسنده خارج می‌شود. به نظر من کارهایش بسیار ارزشمند است و من شخصاً برایش حرمت قائلم.

□ ما در گذشته طنزنویسانی مثل عبید داشتیم و بعدها ایرج میرزا را داریم، نزدیک‌تر که می‌آیم پزشک‌زاد یا دهخدا را داریم و می‌بینیم که آثارشان در طول سالها خوانده می‌شود. از طرف دیگر طنزنویسانی هم داشتیم که در زمان حیات خودشان آثارشان فراموش شد، مثل فریدون تنکابنی و...

■ به نظر من آنچه که تضمین‌کننده بقاء یک اثر می‌شود، همان اجراء هنرمندانه سوژه است. البته تنکابنی هم کارهای ارزنده‌ای دارد که اگر امروز از بعضی آثارش غبارزدایی بشود، حتماً خواننده خواهد داشت. تنکابنی به خاطر بعضی از مسایل سیاسی دور از چشم مانده است. ولی در کل می‌توانم بگویم که عبید زاکانی به نظر من بزرگ‌ترین طنزنویس در تمام طول تاریخ ادبیات ماست. تمام شیوه‌ها و شگردهایی که یک طنزنویس در سراسر جهان می‌تواند به کار ببرد، عبید به کار برده است و این حیرت‌آور است. البته عبید در کارهایش هم اجراء هنرمندانه دارد و هم به فشرده‌ترین شکل آثارش را خلق کرده و ضمناً موضوع آثارش همیشه قابل تعمیم است. آن لطیفه‌هایی که نوشته تا دنیا، دیاست، مضمونش شامل همه انسان‌ها می‌شود. تا انسان بر روی خاک زندگی می‌کند، آن لطیفه‌اش تازه است. دهخدا هم همین طور، یعنی وارد مسایل تاریخ مصرف‌دار نشد، حتی دهخدا که از وقایع مشروطه الهام می‌گرفت و طنزش را می‌نوشت و واقعه‌ای که تاریخ داشت و اتفاق افتاده بود، آن را طوری اجرا می‌کرد که زمان را از آن حذف می‌کرد. یعنی در زمان خودش هرکس آن طنزها را می‌خواند می‌دانست که اشاره‌اش مثلاً در این طنز به کدام موضوع یا به کدام اتفاق است. ولی اجراء هنرمندانه دهخدا باعث شد که حالا آن وقایع فراموش شده ولی طنز آن همچنان زنده و معنادار است. یا پزشک‌زاد، به نظر من هنوز بهترین رمان فارسی در حوزه طنز متعلق به پزشک‌زاد است. ما رمان‌های طنز دیگری هم داریم مثل حاج آقا اثر هدایت، یا رمان‌های دیگر که الان حضور ذهن ندارم. ولی پزشک‌زاد در دای جان ناپلئون مسئله‌ای را مطرح می‌کند که شاید در دُن کیشوت هم این مسئله بوده، مضمونش شاید به نحوی تکراری هم باشد. کما این که اخیراً می‌گویند،

این رمان شبیه ترسترام شندی است که نوشته لارن استرن است. ولی چه چیزی باعث شده که همه این کار پزشک‌زاد را بخوانند. برای این که رمانی است منسجم، همه چیز سرچایش است. با یک نثر درخشان و فوق‌العاده‌ای که نویسنده بدون این که واژه‌ها را بشکند لحن محاوره‌ای را به کار برده است. شخصیت پردازی‌ها و تیپ‌سازی‌ها، همه اینها کمک کرده است که کار استادانه و درخشانی خلق بشود. ضمناً دچار روزمرگی هم نیست. برای هر زمانی تازه است و اخیراً هم به انگلیسی ترجمه شد و به چاپ رسید، که خیلی هم استقبال شده است، اینها همه به همان اجراء هنرمندانه اثر برمی‌گردد. در شعر هم همین وضعیت حاکم است. حافظ را در نظر بگیریم، مضامینی که حافظ در غزل‌هایش از آن استفاده کرده خیلی از شاعران قبل از او هم به کار برده بودند، حتی بعضی از مضمون‌ها عیناً همان مضمونی است که حافظ دارد. چرا فقط غزل حافظ مانده و بقیه از یادها رفته؟ این به دلیل اجراء خوب و زیبایی حافظ است که هنرمندانه‌تر از بقیه است. کار هنری باید هنری باشد.

□ آقای صلاحی شما خودتان رمان ترسترام شندی را خوانده‌اید؟ و آیا شما هم معتقدید که پزشک‌زاد از این اثر تقلید کرده است؟

■ نه من معتقد نیستم که از ترسترام شندی تقلید

کرده است. من این رمان را خوانده‌ام. آقای ابراهیم یونسی مترجم رمان ترسترام شندی چنین نظری دارد، اما من اصلاً چنین نظری ندارم. ترسترام شندی به نظر من شاهکار است. تقلید کردن خوب نیست، ولی تأثیر پذیرفتن نه تنها مذموم نیست بلکه خیلی هم خوب است. هیچ کس نیست که از پیشینیان خودش تأثیر نپذیرفته باشد. خود لارن استرن در ترسترام شندی اشاره می‌کند به سروانتس و رابله و لایه لایه رمان مرتب به روح اینها درود می‌فرستد. از آنها تأثیر گرفته، دقیقاً از خود دن کیشوت تأثیر گرفته است. جالب این است که خود رمان ترسترام شندی روی جیمز جویس و شاهکار معروفش اولیس تأثیر گذاشته و نیز بر صادق هدایت. اولیس جویس هرچند که من نخواندم ... و امیدوارم که زودتر ترجمه آقای منوچهر بدیعی منتشر شود. ولی آن مقداری که آقای بدیعی حضوری برای ما خواند، رمان با تداعی معانی پیش می‌رود، کاری که استرن در رمان خودش کرده بود. بعد دخالت دادن خواننده در متن، یا چیزهایی که امروز در رمان‌های پست مدرن پیش می‌آید، همه‌اش را در رمان ترسترام شندی می‌بینیم که ریشه در این رمان دارد. وحشتناک است، چنان خواننده قاطی رمان می‌شود که خودش می‌شود جزو شخصیت‌های رمان. حتی نویسنده، به خواننده کمک می‌کند که بعضی شخصیت‌ها را از رمان بیرون کند. یا یک جا صفحه‌ای از رمان را سفید گذاشته، من اول فکر

کردم که فرم چاپی آن ناقص است، رفتم کتابفروشی که آن را عوض کنم، هر نسخه‌ای را برداشتم دیدم همین طور است. معلوم شد که خود استرن این ترفند را به کار برده است. زیبایی یک زن را در زمان توصیف می‌کند، بعد با خودش می‌گوید حالا چه کاری است که من بنشینم توصیف کنم. ممکن است خواننده از زیبایی برداشت دیگری داشته باشد، چیزی که به نظر من زیبا می‌آید، به نظر خواننده ممکن است زیبا جلوه نکند. بنابراین دو صفحه از زمان را سفید گذاشته و بعد نوشته: خواننده گرامی حالا خودت قلم بردار و هرکسی را که دوست داری تصویرش را در اینجا بکش. آن زنی که من زیبایی‌اش را وصف می‌کنم درست همانی است که تو کشیدی. ببینید در قرن هیجدهم این همه عناصر مدرن در یک اثر وجود دارد. این همه شیطنت. اصلاً هنر یعنی همین.

اصلاً تمام مدرنیست‌ها و پست مدرنیست‌ها در زمان تحت تأثیر لارن استرن هستند. کاری که مثلاً ناباکوف می‌کند، یا حتی گوگول می‌کند، جویس می‌کند، یا ساراماگو وقتی می‌گوید من تحت تأثیر گوگول هستم، خود گوگول هم تحت تأثیر تریسترام شندی است. تأثیرپذیری خیلی خوب است، تقلید کردن بد است.

من در جایی خواندم که، طوری تأثیرپذیر که خواننده اثر، آن را متوجه نشود. نظراتان درباره زنان طنزنویس معاصر چیست؟ چه در گذشته، چه امروز، آیا ما در این زمینه غنی هستیم؟

■ در دوره قاجار، یک کسی برداشت کتابی نوشت علیه خانم‌ها - حالا اسم‌ها به خاطرمانده است - به اسم تأدیب النسوان. بعد یکی از زنان قاجاری آن را می‌خواند و بعد یک کتاب در جواب آن و علیه آن می‌نویسد به اسم معایب الرجال، یعنی ترتیب آقایان را می‌دهد. این کتاب یک اثر طنزآمیزی است که حالا اسم نویسنده‌اش یادم نیست. ولی در دوره خود ما طنزنویسان زن زیادند، مثلاً من می‌توانم در داستان طنز از مهشید امیرشاهی اسم ببرم. داستان‌های طنزآمیز بسیار زیبایی دارد. بعد در همین دوره خودمان، در حال حاضر خانم رویا صدر است که خیلی آگاهانه طنز می‌نویسد. طنز خیلی قوی دارد. بعد خانم صفورا نیری است که اصلاً در حوزه شعر معروف است ولی هیچکس نمی‌داند که این خانم با اسم مستعار سالهاست دارد طنز می‌نویسد. باز هم هستند، منتها بعضی خانم‌ها یک چند صیاحی طنزنویسی می‌کنند، بعد وارد زندگی و خانه‌داری که شدند همه را کنار می‌گذارند. اما آنها که به طور جدی طنز می‌نویسند یکی خانم رویا صدر است که اخیراً یک کتاب از او با نام خبرنگانه محرمانه منتشر شده است. با این حال بعضی خانم‌ها را دیدم که تاخت و تاز می‌کنند. من خانم‌هایی

را دیدم که به قدری شوخ‌طبع‌اند و به قدری حاضر جواب‌اند، همیشه افسوس خوردم که چرا اینها دست به قلم نمی‌زنند، چون جالب است انسان دنیا را طنز ببیند ولی از نگاه خانم‌ها. این چایش خیلی خالی است.

■ با توجه به این که شما شاعر هستید، چطور طنز شعری ندارید؟ یا می‌نویسید و منتشر نمی‌کنید؟

■ منظور تان در شعر نوس...

■ نه منظورم بیشتر سبک کلاسیک است. کارهایی که مثلاً عبید یا ایرج میرزا و یا حتی هادی خرسندی می‌نویسد؟ فکر می‌کنم بیشتر منظور تان فکاهی‌ات است که اگر من آنها را چاپ بکنم، چیزهایی که در روزنامه‌های فکاهی چاپ شده، به اندازه دو تا دیوان هزار صفحه‌ای خواهد شد.

■ یعنی در این زمینه کارهای چاپ شده دارید؟

■ بله، از سال ۴۳ در توفیق شعرهایم چاپ شد. از سال ۴۵ هم در روزنامه توفیق بودم تا سال ۵۰ که روزنامه توفیق را تعطیل کردند. من هر هفته در آنجا شعر داشتم. با اسم بچه جوادی، ابوطیاره، قریش مداد، زنبور، در گل آقا هم دارم.

■ چرا به صورت کتاب چاپ نمی‌کنید؟ ناشر ندارید؟

■ نه نه، ناشر که دارم اگر چاپ شود، استقبال خوبی هم می‌کنند، ولی من ارزشی برای آن کارها امروز قائل نیستم. شاید بتوانم از بین هزاران بیت - واقعاً وحشتناک است، گاهی خودم پس می‌افتم - شاید بشود از میان همه آنها صد بیت را انتخاب بکنم که بهترین‌هایشان باشد و قابل چاپ باشد. برای تفریح خاطر آن شعرها بدنیست که یک بار آدم بخواند و بگذارد کنار.

■ از بین طنزنویسان امروز کار چه کسانی را بیشتر می‌پسندید؟

■ از بین بچه‌هایی که امروز هستند، و در سال‌های اخیر کار می‌کنند، آقای منوچهر احترامی است که واقعاً در طنز استاد است و امیدوارم یک روزی آن طور که باید قدرش شناخته شود. یا آقای صابری از نظر اجرای کار و آگاه بودن به علم طنز خیلی خوب است و امیدوارم حیطه کارش گسترش پیدا کند و فقط در همان محدوده نماند. بارها به او گفتم اگر کارهایت را حتی به شکل زمان بنویسی معرکه است، خیلی به کارش وارد است، مصالح کارش را خوب می‌شناسد. آگاهانه طنز می‌نویسد. ابراهیم نبوی است که جای خاص خودش را دارد. من خیلی به او احترام می‌گذارم و در همین دو - سه سال اخیر طنزش خیلی تأثیرگذار بود. خواننده زیادی داشت، خیلی استقبال می‌کردند، در آن واحد برای چند نشریه و روزنامه طنز می‌نوشت. امیدوارم که یک روزی خودش فرصت بکند بین تمام طنزهایی که نوشته، کارهای ماندگارش را انتخاب بکند و منتشر بکند. دیگران هم

هستند، منتها کم کارند.

■ برای یک طنزنویس جوان چه پیشنهادی دارید؟

■ نمی‌دانم ولی عبید را حتماً بخوانند، توصیه می‌کنم دهخدا را حتماً بخوانند، پزشک‌زاد را حتماً بخوانند. از خارجی‌ها، من شیفته گوگول هستم. هر وقت احساس ضعف می‌کنم برای این که خودم را تقویت روحی بکنم گوگول را می‌خوانم. البته نویسندگان دیگری هم هستند، چخوف که جای خودش را دارد. مارک تواین است، یکی دیگر مروژک لهستانی است و هنوز هم هست و می‌نویسد. یک کتاب از او به اسم فیل ترجمه شده. طنزنویسان اروپای شرقی به نظرم خیلی قوی‌اند.

■ طنزنویسان اروپای شرقی اغلب‌شان سیاسی‌اند، آیا این به دلیل شرایط خاصی است که سال‌ها در آن کشورها حاکم بود؟

■ سیاسی هستند ولی به شکل خیلی ظریف. مثلاً همین مروژک که داستان فیل از او ترجمه شده، حادثه‌ترین مسایل سیاسی را چنان با ظرافت آورده که هر داستان‌اش برای همیشه تازه است با این که مسایل سیاسی را مطرح کرده و مقامات را دست انداخته است. این به خاطر هنری است که به کار برده است. فقط یک تفاوتی که هست اینجا توی گوش آدم می‌زنند ولی آنجا به او جایزه می‌دهند، تشویق‌اش می‌کنند، شاید هم به خاطر اجرای هنرمندانه‌اش از اثر باشد.

■ آیا به خاطر نوشتن طنز تا به حال برایتان مشکلی هم به وجود آمده است؟

■ بله، یکی دوبار مشکل به وجود آمده، مثلاً یک بار در صفحه مجله دنیای سخن سر به سر یک شاعری گذاشتم، خیلی به او برخورد و عکس‌العمل خوبی نداشت. حتی از من خواسته بود مطابق قانون مطبوعات از او عذرخواهی بکنم. من خواستم همین کار را بکنم ولی بعد زنگ زد که این کار را نکنم چون موضوع خراب‌تر می‌شود. یا بعضی دوستان دیگری هم ناراحت شدند که من چرا سر به سرشان گذاشتم. از نظر اجتماعی هم سال‌ها پیش یک بار مجله را منفجر کردند، بعد مرا هم تهدید کردند و ادعا می‌کردند که به یکی از ارزش‌ها توهین شده است. در حالی که مطلقاً منظور من آن نبود که آنها می‌گفتند، برداشت غلطی داشتند.

بدی‌اش این است که بعضی‌ها همه چیز را جدی می‌گیرند، تو داری شوخی می‌کنی ولی آنها موضوع را جدی می‌گیرند و همین مسئله ایجاد می‌کند. اتفاقاً مسئله‌ای که من فکر می‌کردم هیچ اشکالی ندارد و من بعدها می‌توانم در همین مایه کارم را ادامه بدهم، درست بی‌اشکال‌ترین مطلب از نظر خودم - از نظر دیگران، دردسرها و آزارترین مطلب شد، نمی‌دانم چرا؟

در جهان امروز و عرصه فرهنگ و ادب، «نقد» به عنوان یکی از شاخه‌های دانش‌گونه^۱ و سخت مهم علم ادبیات شمرده می‌شود، به گونه‌ای که «نقدشناسی» خود از مطالعات ادبی رایج این روزگار است.^۲ این فن پربهره ادبی، پیشینه‌ای بیش از دو هزار سال دارد و در این زمان دراز آهنگ بحث‌های بسیاری درباره زمینه‌های گوناگون آن بسان: تاریخچه نقد، انواع نقد، نظریه‌های ادبی، پیوند نقد با علوم و فنون دیگر و... انجام گرفته است. در این میان یکی از مهمترین مباحث مربوط به جنبه عملی و کاربردی نقد، مسأله «تقدس علمی و نقد» است که در یادداشت بسیار کوتاه حاضر به بیان مقدماتی مطالب مختصری در این باب می‌پردازیم.

از بررسی تجربیات و مطالعات نقدنویسی در ایران نکته مهمی که حاصل می‌شود این است که برخی از استادان و محققان و شماری از خوانندگان و مهرورزان آثار ادبی و بزرگان زبان و ادب پارسی بر این باورند که دانشجو و پژوهشگر جوانی که فاقد دانش‌نامه کارشناسی ارشد و دکتری و لقب‌هایی چون: استاد و علامه و پروفیسور و غیره است نباید پا را از محدوده انفعال و تعلم ضمیمه بیرون گذاشته، به اظهار نظر و پیشنهادنویسی و نقد گفتار و نوشتار استادان روی‌شناس و دانشور ادب ایران اقدام کند. چون به پندار آنها تنها کسانی شایستگی نقد و بررسی آثار آن دانشمندان و اندیشه‌ورزان را دارند که خود از نظر علمی و ادبی برابر یا نزدیک ایشان بوده و توانایی فراهم آوردن اشعار و مقالات و کتاب‌های درخور و هم‌سطح آنها را داشته باشند. به بیانی دیگر در فضای نقد و ادب امروز ایران هاله‌ای از «تقدس علمی» سیمای تعدادی از استادان و ناموران را فرا گرفته و آنها را به صورت «تابو» و «بت» ادبی درآورده است، چنان که کوچکترین پیشنهاد

و نظر درباره پژوهش‌ها و آثار این مقدسان ادبی، گناه ستیغ و نابخشودنی علمی و مستوجب پرخاش و سرزنش علاقه‌مندان و خوانندگانی است که به اعتقادشان اشاره شد.

در برابر این، ویژگی بنیادین علم بطور عام و علوم انسانی و ادبیات به صورت اخص، ناستواری و گوناگونی نظریات است. الکساندر کراپ (Alexander. Krappe) اسطوره‌شناس برجسته، می‌نویسد: «هر طالب حقیقت آزاد است که فلان نتیجه‌گیری را مردود بشمارد ولی این حق را داشته باشد که از آن برای رسیدن به نتایج بهتر و حقیقت‌نماتری سود جوید، این مزیت بزرگ علم است که پذیرای عقاید جزئی نیست.»^۳ دکتر محمودی بختیاری نیز بدروستی بر این واقعیت گواهی داده‌اند: «در فلسفه و علوم انسانی هیچ نیازی نداریم که به یک نظر یا تعریف واحدی برسیم و شاید لطف کار در همین تنوع و نایکسانی‌هاست.»^۴ افزون بر این، در نظر داشتن مفهوم پذیرفته شده این بیت از ادیب طبری:

آن کو منزله است و مصون از خطا خداست

نشنیده‌ای مگر که بشر جائز الخطاست
سبب پیدایی چنین اصلی می‌شود که: «در نقد و پیشنهادنویسی همواره باید «حرمت علمی» اثر و صاحب آن رعایت شود نه «عصمت علمی» که از بن وجود ندارد، حتی خود استادان و پژوهشگران بزرگ با وجود اتصاف به برنامه‌هایی مانند: دانشمند و علامه، داعیه دار همه چیز دانی و مطلق بودن نیستند و حقیقت نیز جز این نیست بر همین بنیاد چه بسا ناقد و پیشنهادنویس آثار آنها، نکته‌ای و اشارتی را مطرح کند که به نظر آن بزرگان نرسیده و در منابع ندیده‌اند. در نتیجه در توضیح و گزارش، بیشتر مطلب مورد بحث به کار می‌آید و چون هدف از مقاله و پژوهش و کتاب، دریافت‌های درست و علمی و ارائه آنهاست، ارزش آن بررسی دست‌کم در برآوردن بهره‌ای از آرمان‌های اثر استاد و محقق مشهور بر خوانندگان دانا دل و واقع‌بین پوشیده نیست و البته این یکی از سودمندی‌های مسلم و مقبول نقد است که بسیار درباره‌اش سخن رانده‌اند.

این نکته که استادان و محققان در هر مقام و مدرکی در پیش‌درآمد آثار خویش خواستار اظهار رای و پیشنهاددهی خوانندگان هستند، گواه صادقی است بر اصولی بودن نقد هر اثر و نوشته و روحیه نقدپذیری کسانی که در نظر عده‌ای «مقدس ادبی» هستند.

آموزه نقد درست و پذیرش آن به روایت سعدی در بوستان از حضرت علی (ع) است که دروازه شهر دانش پیامبر (ص) بود و می‌فرمود: «إِنَّهَا التَّائِسُ سَلْوَنِي قَبْلَ أَنْ تَعْدُونِي فَلَأَنَا بِطَرَقِ السَّمَاءِ أَعْلَمُ مِنِّي بِطَرَقِ الْأَرْضِ»^۵ یا چنین علم و دانایی فرابشری زمانی که شخصی به پاسخ آن حضرت خرده می‌گیرد، ایشان:

نرنجید از او حیدر نامجوی

بگفت ارتو دانی از این به بگوی

بگفت آن چه دانست و بایسته گفت

به گل چشمه خور نشاید نهفت

پسندید از او شاه مردان جواب

که من برخفا بودم او بر صواب

به از ما سخن گفت و دانا یکی است

که بالاتر از علم او علم نیست^۶

به همان سان که مسأله «نبود تقدس علمی در نقد» از این داستان استنباط می‌شود، شرط مهم دیگری نیز فرادست می‌آید و آن «اهلیت علمی منتقد و ضرورت نگهداشت و رعایت پاره‌ای از اصول نقدنویسی» است، بدین معنا که بررسی و نقد هر کتاب و نوشته‌ای عموماً، و آثار بزرگان بطور ویژه، مناسب محققان و علاقه‌مندانی است که در زمینه دانش مربوط و موضوع مورد بحث اثر، مطالعه و آگاهی و ترجیحاً «تخصص» کافی را داشته باشند. چرا که به گفته روان شاد دکتر زرین کوب: «انتقاد را حربه عاجزان نام نهاده‌اند و جایی که منتقد در آن چه از آن سخن می‌گوید شناسا و دانا نیست بی‌شک این نام بر کار او سزااست.»^۷ لزوم از بین بردن بت‌وارگی علمی در نقد نه بدین معناست که هر آن که: «جوان است و جویای نام آمده است» به دست آویز روایی پیشنهادنویسی بر هر شاعر و محقق و نبودن مقوله‌ای به نام تابوی علمی در نقد، عنان قلم را رها کند و مطالب

سجاد آیدینلو

تقدس علمی و نقد

غیر علمی سست بنیان را در قالب پیشنهاد و نظر برای فلان استاد و گوینده مشهور بنویسد، تا با نشان دادن نام خویش در کنار نام آن شخصیت بزرگ، خود را شهره شهر دانش و تحقیق کند. حال آن که بی گمان عرض خود می برد و زحمت خوانندگان صاحب نظر و اهل فن می دارد. هم چنین به بررسی کننده آثار استادان و بزرگان واجب است که در عین نظرنویسی بی غرض و اصولی، حق مهتری و استادی صاحب اثر را در سبک و نوع نگارش خویش رعایت کند و پیوسته در مقام شاگرد و کهنه از نظر علمی، دیدگاه ها و نکات خود را به صورت «پیشنهاد» و نه چیزی فراتر از آن بیان کند، تا به همراه کار و آرمان علمی، اصل مهم اخلاقی نیز جامه کردار پوشد و خوانندگان و صاحب اثر مورد بررسی را به خواندن دقیق و شاید بهره یابی از آن پیشنهادها راغب تر کند.

«نقد منحصرأ از مقوله علم ادب نیست بلکه مقتضی ادب نفس نیز هست.»^۸ اما درباره کسانی که در برابر نقد اعتراض می کنند و منتقد و پیشنهادنویس را به

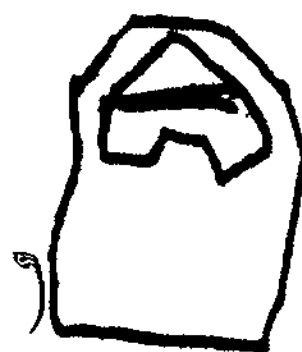
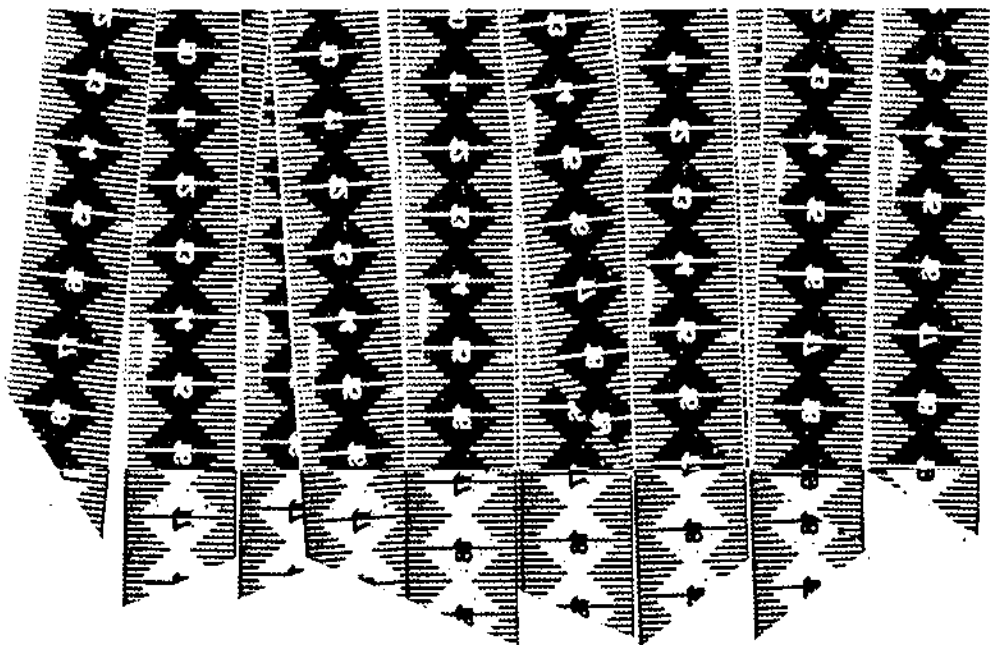
پادافره بررسی اثر استاد و محقق نامدار می نکوهند و به تعبیر «لامارتین» عاجز می خوانند، باید گفت که اگر از میان خود آن بزرگان باشند که اثرشان به عیار بررسی سنجیده شده از این جهت محققند که: «نه فقط مردم عادی تاب شنیدن نقایص و عیوب آثار و احوال خویش را ندارند بلکه بسی از هنرمندان و صاحب نظران نیز نمی توانند ضعف و نقص خویش را تصدیق نمایند.»^۹ و اگر این سرزنشگران، یاران و شاگردان و ارادت مندان آن استادان باشند - که بی تردید خود منتقد و نظریه نویس بدور از حب و بغض و دارای هدف صرفاً علمی نیز از آن گروه است - در پاسخشان باید به این سخن نغز مرحوم استاد زرین کوب که خود از بزرگان آن مقدسان علمی و تابوهای ادبی است، استناد و بسنده کرد: «می توان گفت کتابی یا شعری فرود انتقاد است... اما هرگز هیچ اثری هر قدر عالی و ارزنده باشد برتر از انتقاد قرار نمی گیرد و آن را نمی توان از دسترس نقادان برتر شمرد.»^{۱۰} اگر

فرهنگ نقد درست در عرصه ادب حاکم باشد، محقق و شاعر از عدم بررسی اثر خویش دچار پریشانی و اندوه می شود، نه چنان که کم و بیش امروز رایج است از نقد

آن. در این صورت هاله دروغین و زیان بار تقدس علمی هم از بین می رود و ناقدان و پیشنهادنویسان در هر مقام و سواد و مدرکی، یارایی و شوق بیان نظر را پیدا می کنند و بزرگان نام آور و شاگردان و مریدان آنها نیز به جای خشم و خروش برخاسته از مهر، با علاقه ناشی از دانش دوستی و حقیقت جویی علمی به مطالعه و بررسی آن نوشته ها می پردازند. جای بسی شکر و شادی است که اندک اندک بی باکی از نام بزرگان ادب و دلیری اظهار نظر درست یا نادرست از سوی جوانان علاقه مند و منتقدان و جستارگران بدون مذارک بالای دانشگاهی در قیاس با گذشته، بهتر و بیشتر می شود و امید است که با رعایت اصول علمی و اخلاقی از هر دو جانب منتقد و منتقد پربهره تر نیز گردد؛ چون به یقین «عصمت و قداست علمی» بی بنیاد و «حرمت و دقت علمی» در بایست است.

یادداشت ها:

- ۱- دانش گونه بدین دلیل که موضوع «علم بودن نقد» محل بحث و اختلاف است.
- ۲- رک: شمیسا، سیروس: نقد ادبی، انتشارات فردوس، ۱۳۷۸، ص ۲۵.
- ۳- درآمدی بر اسطوره شناسی، جهان اسطوره شناسی، ترجمه دکتر جلال ستاری، نشر مرکز ۱۳۷۷، ج ۱، ص ۱۱.
- ۴- زمینه فرهنگ و تمدن ایران، انتشارات پازنگ، چاپ چهارم ۱۳۶۸، ص ۲۲.
- ۵- نهج البلاغه، ترجمه دکتر سید جعفر شهیدی، انتشارات علمی و فرهنگی، چاپ هجدهم ۱۳۷۹، ص ۲۰۶.
- ۶- بوستان سعدی، تصحیح و توضیح دکتر غلامحسین یوسفی، انتشارات خوارزمی چاپ چهارم ۱۳۷۲، ص ۱۳۳.
- ۷- نقد ادبی، انتشارات امیرکبیر، چاپ چهارم ۱۳۶۹، ج ۱، ص ۹ مقدمه.
- ۸- ستاری، جلال: نگاهی به نقدنویسی در ایران، تحقیق و بررسی توس، به کوشش محسن باقرزاده، انتشارات توس ۱۳۶۹، ص ۲۲۳.
- ۹- زرین کوب، عبدالحسین: نقد ادبی، همان، ص ۱۶.
- ۱۰- نقد ادبی، همان، ص ۱۷.

در این بی فرصتی‌ها، چندی پیش فرصتی دست داد و با یکی از دوستان در بوستان انجمن شعر شهرمان، تفرجی کردیم و باغ جان را عطرهایی دادیم و طراوتی بخشیدیم. در این گردگاه ادبی که شاعرانی آشنا با جریانهای متفاوت شعر فارسی، حضور داشتند، چشمگیرتر از هر چیزی نقدهایی بود که صمیمانه اظهار می‌شد، موضوعی که اگر با جدیت و مطالعات عمیق تری همراه شود، بدون تردید شعر این پرنده سبکبال را در افق‌هایی برتر، به پرواز درخواهد آورد و منظره‌هایی بکرتر، فرارویش گشوده خواهد شد.

انگیزه این نوشتار تلفظی بود که از واژه «عطر» ادا می‌شد. شاعرانی که این لغت را در آن محفل، بیان کردند، بالاتفاق «عطر» را به گوش دیگران رساندند نه «عطر». تلفظی که هر چند منطبق بر اصل آن یعنی زبان عربی است، لیک به گوش ما فارسی زبانها نامأنوس است و نازیبا و به دور از رنگ و بوی آشنا و همیشگی خود. متأسفانه باید گفت که اینگونه خواندن نه منحصر به «عطر» است و نه مختص به آن انجمن. در بسیاری جاهای دیگر از جمله سازمان تأثیرگذار صدا و سیما نیز، گاه چنین تقریراتی ابراز می‌شود و کلماتی مانند: شمال، جنوب، بنابرین، بستر، تکرار، عدالت، پنابرین، پستر، تکرار، عدالت و... شنیده می‌شوند.

گرچه آگاهی از ریشه و منشاء عناصر زبانی و شناخت تاریخچه آنها، امری شایسته و انکارناپذیر است، اما اِعمال آن در فرآیندهای امروزی زبان، ضرورتی ندارد و تقید به آن، برخلاف کارکرد طبیعی نظام صوتی زبان و تحولات عرصه‌های مختلف زندگی است.

یکی از وجوه اصلی حیات آدمی که او را از دیگر موجودات، تمایزی اساسی داده است، تغییر و تحول است، مشخصه‌ای که با حضور پیوسته خود، پهنه‌ها و پدیده‌های گوناگون زندگی او از جمله زبان را درنور دیده و جلوه‌ای دیگر داده است. زبان هیچ‌گاه ثابت نمی‌ماند و در طول زمان و متناسب با شدت و ضعف تحولات فرهنگی، اجتماعی و... تغییر می‌کند و هیأت و هویتی نو می‌یابد. در این روند اجتناب‌ناپذیر، همه عناصر سازنده زبان اعم از اصوات، واژگان و ساختارهای صرفی و نحوی، دگرگون می‌شوند و یا ریخت آغازینه خود از لحاظ تلفظ و از جنبه معنا، آنچنان فاصله‌ای می‌گیرند که شناخت و باور آنها، جز برای اهل فن مقدور و متصور

نیست. برای مثال، واژه «خدا» که امروزه در مفهوم «الله» و «پروردگار» به کار می‌رود، در زبان پهلوی به معانی: صاحب، بزرگ، شاه و... بوده و «خوتای» نیز خوانده می‌شده است. گفتنی است که این تغییرات، ابتدا در گفتار که نمود واقعی زبان است به وقوع می‌پیوندد، نه در نوشتار (خط)، زیرا خط صورت ثانوی زبان و شکل عینی گفتار است. گفتار از آنجا نمود واقعی زبان است که همه احاد و طبقات اجتماعی - تحصیل کرده و غیر تحصیل کرده - از آن بهره‌مند هستند و به طور طبیعی آنرا آموخته‌اند؛ در حالی که خط در انحصار افرادی است که به مدرسه رفته‌اند و آنرا مستقیماً از معلم فرا گرفته‌اند.

البته تغییراتی که در زبان روی می‌دهد، محسوس و یکباره نیست، این تحولات، تدریجی و محصول عواملی است که زبان‌شناسان آنها را در دو عنوان کلی علل داخلی (درون زبانی) و علل خارجی (برون زبانی) دسته‌بندی کرده‌اند. مقصود از علل داخلی تغییر زبان، دگرگونی‌هایی است که بدون دخالت عوامل خارجی، در عناصر آوایی و صرفی زبان، به سبب قانون «کم‌کوشی» ایجاد می‌شود. بنا به این اصل که آنرا قانون «اقتصاد زبان» هم می‌گویند، زبان متمایل به صرف کمترین انرژی در گفتار است. در نمونه‌هایی مانند: خواستن و... که زمانی «واو» تلفظ می‌گردیده، اما امروزه بدون «واو» بر زبان جاری می‌شوند، این قانون دیده می‌شود.

و اما علل خارجی در برگیرنده عناصری است که خارج از زبان بر زبان حادث می‌شوند. در این رهگذار، تعاملات و تحولات علمی، اقتصادی، اجتماعی، و... زبان را دستخوش آثار و نتایج خود قرار می‌دهند و تقویت می‌کنند. واژه‌هایی همانند: تلفن، تاکسی، کامپیوتر، پرورشور، لامپ و... به دنبال یافته‌های نوین در زبان فارسی راه یافته‌اند. این اصطلاحات ضمن بدست آوردن جایگاهی درخور برای خود، زبان فارسی را نیز وسعت داده و بر توان آن افزوده‌اند. بدین سان زبان نیز همپا و همدوش دیگر پدیده‌های حیات، تغییر می‌کند و تحول می‌یابد و همانگونه که ثبوت و سکوت در ساختارهای صنعتی، فکری، سیاسی و... در یک جامعه، نشانگر سکون و رخوت آن جامعه است، ثابت ماندن زبان هم، بیانگر ایستایی است و اسکان و حکایتگر رشدی وارونه. با این وصف، نباید پنداشت که هر تغییری در زبان مجاز است و نشانه تحول. تغییرات و نوآوری‌های زبانی، وقتی پذیرفتنی است که اولاً منطبق بر دستگاه‌های صوتی، واژگانی و دستوری زبان مورد نظر باشد و ثانیاً چنین تغییری خارج از چارچوب زبان

زنده رایج نباشد و مردم آنرا به سهولت دریابند و با رضایت به کار ببرند.

حال با توجه به این ملاحظات و آنچه که در پی خواهد آمد، تکلیف ما فارسی زبانها، در مقابل «عطر» و دیگر واژه‌های دخیل «اظهر من الشمس» است و بی‌نیاز از هر شک و تردید، آری این لغت را باید «عطر» بخوانیم، زیرا:

۱- همه فهم است و با گفتن آن، خرد و کلان به آسانی آنرا در می‌یابند. اما اگر «عطر» تلفظ کنیم، حتی فروشنده این خوشبوی معروف نیز، ممکن است آنرا چیز دیگری تصور کند.

۲- قریب به اتفاق مردم به جز عده معدودی تحصیل کرده که قوانین زبان را «ولایتیگر» می‌پندارند، آنرا «عطر» می‌گویند و «عطر» می‌شنوند و «عطر» می‌بویند. جالب است که همین گروه، وقتی در میان عامه مردم هستند، از گفتن «عطر» ابا می‌کنند، زیرا یقین دارند که اگر «عطر» بگویند، با حداقل اعتراضی مواجه می‌شوند.

۳- با نظام آوایی زبان فارسی انطباق دارد؛ لذا اظهار آن آسان‌تر از «عطر» است. در واقع اینچنین هم باید باشد، زیرا نظام آوایی ما فارسی زبانها با عرب‌زبانها، کاملاً متفاوت است و همان‌گونه که تلفظ واژه‌های فارسی، برای آنها با دشواری توأم است؛ بیان واژه‌های آنها نیز برای ما به راحتی میسر نیست.

۴- اگر مقرر باشد، «عطر» را «عطر» بخوانیم، چرا دیگر عناصر زبانی عربی موجود در فارسی را هم به همین سبک و سیاق عربی جاری نکنیم؟!... حال که به اصل و ریشه توجه داریم، بهتر نیست فراگیر عمل کنیم و استثناء، قائل نشویم و پس از این «قطار» را «قطار»، «مصاحبه» را «مصاحبه»، «فرار» را «فرار»، «شیطان» را «شیطان» و... تلفظ کنیم؟!...

در این صورت، چرا این رویه را در حق اسم‌هایی همچون: اتاق، بطری، پاساژ، جنگل، فلسفه، کشیش، همبرگر، یاغی و امثالهم، که به ترتیب از زبانهای: ترکی، انگلیسی، فرانسوی، هندی، یونانی، سریانی، آلمانی و مغولی در دایره واژگان زبان فارسی جای

گرفته‌اند، ادا نکنیم؟!...

ناگفته نماند که زبان فارسی نیز در طول تاریخ حیات خود، زبانهای مختلفی را تحت تاثیر قرار داده و کم یا بیش، امکاناتی به آنها تقدیم کرده است. زبانها نیز همچون انسانها در مقابله و معاوضه هستند و با یکدیگر دادوستد می‌کنند. بدیهی است که در این ارتباط، زبانی غالب تر است که از سرمایه‌های ادبی، علمی، فنی، اقتصادی و... قوی‌تر و غنی‌تر برخوردار باشد. جدول زیر، برخی از واژه‌های عربی را که ریشه در زبان فارسی دارند، نشان می‌دهد:

عربی	فارسی	عربی	فارسی
ابریق	آبریز	دیباچ	دینا
بردج	برده	سراج	چراغ
ترشح	تراوش	عسکر	لشکر
جلاب	گلاب	فنجان	پنگان
جوهر	گوهر	فیل	پیل

۵- رنگ و لعاب فارسی به خود گرفته است. به سبب تفاوت اساسی بین دستگاههای صوتی زبانها، اگر سخنگویان یک زبان مصمم شوند، لفظ یا الفاظی را از زبانی دیگر، عیناً تلفظ کنند، این تلفظ با اصل آن فرق خواهد کرد. مثلاً فارسی زبانها به آسانی و به طور دائم نمی‌توانند، «تاکسی» را «تکسی»، «کامپیوتر» را «کم‌پیوتر» و «مشاهده» را «مشاهده» قرائت کنند. همین اندک تفاوت تلفظی، نشانگر لباس خودی پوشاندن به پیکر واژه‌هایی عاریتی است و نمایانگر دست و پا بسته نبودن مطلق در مقابل سازه‌های زبانی دیگران. هر چند بهتر آن است که در رویارویی با دیگر زبانها، آنچنان توانمند باشیم که به سهولت بتوانیم با بهره‌گیری از گنجینه‌های زبانی خود، برای اصطلاحات و ترکیبات وارداتی، معادل‌سازی کنیم و علاوه بر جامه، جسم را هم فارسی کنیم و حتی فراتر از این، به چنان مرزهایی از دانش و فن راه یابیم که افزون بر جسم و جامه، جان را نیز خودی گردانیم. ساخته‌های زبانی دیگران را رنگ و رخسار خودی دادن و برای آنها جایگزین ساختن، اصلی است که اغلب کشورها از جمله

خود مردم عرب زبان از آن به خوبی بهره می‌برند. اینها در این مورد تا آنجا پیش رفته‌اند که به عنوان مثال: «از کلمه اسفالت، فعل «سفلت»، از واژه پاستوریزه، فعل «بسترت» و از کلمه آمریکا، فعل «تأمرک» ساخته‌اند و می‌گویند: طریق سفلت، راه اسفالت شده؛ لبن مبستر؛ شیر پاستوریزه شده؛ زجل تأمرک: مرد آمریکایی شده!» تا اینجا آنچه که درباره زبان گفته شد، گفتگو از آن به عنوان ابزاری برای ایجاد ارتباط و تفهیم و تفاهم بود، یعنی نقش اصلی آن، لیکن مقاصد دیگری نیز بردوش زبان قرار دارد: انتقال اندیشه، حدیث نفس، آفرینش هنری و...

اکنون به تناسب موضوع و در پیوند با مداخل این مقال، مطالبی درباره نقش آفرینش هنری زبان، مطرح می‌شود. زبان آنجا پای در عرصه هنر می‌نهد که حرفی از دل برای گفتن، تصویری از خیال برای دیدن و بیانی نو برای شنیدن داشته باشد. چنین زبانی، نه زبان خبر است و نه زبان علم و نه زبان متداول، این زبان به نیازهایی ویرای نیازهای عادی زندگی، می‌اندیشد، ریشه در خاک دارد، اما سر به افلاک می‌ساید. زبان هنر، جدا شدن از پیکره زبان عادی و پیوستن به پهنه‌ای آسمانی است. این زبان، زبان دل است: «ادبیات»، یعنی تجلی خیال و عاطفه در جمله و کلمه، یعنی متعالی‌ترین بستر زبان.

حال که ادبیات مصالح و مواد کار خود را از زبان می‌گیرد و به آن می‌زید، چه رسالتی در قبال آن برعهده دارد؟ آیا بین این دو، پیوندی دوسویه باید باشد؟ یا اینکه...؟!...

بویژه بر شاعران و نویسندگان جوان است که ارتباط خود را با زبان، ارتباطی یک جانبه ندانند و نپندارند که وظیفه آنها صرفاً، مصرف موجودی انبیا زبان است و دلخوش کردن به آن، همانگونه که زبان، طبع و فکر نویسنده و شاعر را تقویت می‌کند و عینیت می‌بخشد، شاعر و نویسنده نیز باید با قدرت قلم خویش بر قوت زبان بیفزایند و امکانات آن را هر چه بیشتر بگسترانند. آری کوشش و جوشش پدیدآورندگان سخن هنرین، از رازهای بزرگ زبانی و مانایی زبان است. هر چند به تعبیر منتقد ادبی و زبان شناس بزرگ روس، رومن یاکوبسن، «ادبیات هجومی سازمان یافته علیه زبان است.» و یا به روایت استاد شفیعی کدکنی: «ادبیات حادثه‌ای است که در زبان روی می‌دهد.»^۴ اما همین تهاجم و همین حادثه در حقیقت به سود زبان است و در نهایت به ساختن بیانی استوار و شکوهمند منتهی می‌شود. بسیاری از اصطلاحات و ترکیبات و عبارات هر

زبان، ساخته و برآمده ذهن خلاق نویسندگان شاعر و شاعران نویسنده است. گوشه‌ای از این بازتاب، کنایات و ضرب‌المثل‌های بیشماری است که در موقعیت‌های خاص بر زبان مردم جاری می‌شود، امری که علاوه بر ادای مقصود، التذاذ روح و تلطیف عاطفه را هم بدنبال دارد.

حال با این تفصیل، آیا بر سراینده‌گان و نویسندگان نیست که با آفریدنهای خلاقانه خود بر غنای زبان بیفزایند و رابطه‌ای داد و ستدانه با آن برقرار کنند؟ یا دست کم برخلاف جریان طبیعی آن سیر نکنند و خود را فارغ البال به آبهای بی‌گزند آن بسپارند؟!...

پیوست:

الف - پی‌نوشت:

۱- کیهان فرهنگی، سال پانزدهم، شماره ۱۴۲، خرداد ۱۳۷۷، ص ۲۵.

۲- برای کسب اطلاع بیشتر در مورد نقش‌های زبان بنگرید به: الف - از زبان‌شناسی به ادبیات، کورش صفوی، نشر چشمه، چاپ اول ۱۳۷۳. ب - مقدمات زبان‌شناسی، مهری باقری، نشر قطره، چاپ اول، ۱۳۷۳.

۳- نظریه‌های نقد ادبی معاصر، مهیار علوی مقدم، ص ۶۲.

۴- موسیقی شعر، محمدرضا شفیعی کدکنی، ص ۴.

ب - آبخورد:

۱- اچسون، جین، زبان‌شناسی همگانی، ترجمه دکتر حسین وثوقی، تهران، انتشارات علوی، چاپ سوم، ۱۳۷۰.

۲- احمدزاده، فتح الله، فرهنگ کلمات عربی متداول در زبان فارسی، تهران، انتشارات باقرالعلوم، چاپ اول، ۱۳۶۳.

۳- باقری، مهری، تاریخ زبان فارسی، تهران، نشر قطره، چاپ اول، ۱۳۷۳.

۴- مقدمات زبان‌شناسی، تهران، نشر قطره، چاپ دوم، ۱۳۷۷.

۵- باطنی، محمدرضا، زبان و تفکر، تهران، نشر آبان گاه، چاپ ششم، ۱۳۷۸.

۶- دهخدا، علی اکبر، لغت نامه، تهران، موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، چاپ اول از دوره جدید، ۱۳۷۲.

۷- شفیعی کدکنی، محمدرضا، موسیقی شعر، تهران، انتشارات آگاه، چاپ سوم، ۱۳۷۰.

۸- علوی مقدم، محمد، کیهان فرهنگی، سال پانزدهم، شماره ۱۴۲، خرداد ۱۳۷۷.

۹- علوی مقدم، مهیار، نظریه‌های نقد ادبی معاصر تهران، انتشارات سمت، چاپ اول، ۱۳۷۷.

۱۰- معین، محمد، فرهنگ فارسی، تهران، انتشارات امیرکبیر، چاپ هشتم، ۱۳۷۱.

۱۱- هال، رابرت ا، زبان و زبان‌شناسی، ترجمه دکتر محمدرضا باطنی، تهران، انتشارات امیرکبیر، چاپ سوم، ۱۳۷۳.

مرتضی یاوریان

داستان کوتاه جز در نیمه دوم قرن نوزدهم، در هیچ زمان دیگری نمی توانست پدید آید؛ زیرا عناصر مهم آن مبتنی بر اصول استواری است که ارزش و اهمیت و بدهت آنها فقط در قرن نوزدهم معلوم و اثبات شد. این عناصر مهم عبارتند از: طرح، شخصیت و واقع گرایی. عناصر دیگر مثل: زاویه دید و تضاد و گره گشایی و... در داستان ها و حکایت های قدیمی هم یافت می شد. طرح یا هسته «پیوستگی منظم اعمال و حوادث داستان بر مبنای رابطه علت و معلولی است که به آن وحدت هنری می بخشد.»

چگونه داستان کوتاه واجد این خصوصیت شد؟ توجه به علت و ضرورت رابطه علی، میراث ارزنده فیلسوفان یونان است. ولی تا قرن نوزدهم، در زندگی عملی و افکار عمومی مردم نفوذ و نقشی نداشت. از این رو، توده های مردم و حتی خواص مجموعه ای از افکار متناقض را در ذهن جای می دادند و با پذیرش جادو و خرافه و اعمال شگفت انگیز غیر عقلانی، عملاً به رابطه علت بین پدیده ها و امور و وقایع، بی اعتنائی می کردند و اجازه بررسی افکار و عقایدشان را به کسی نمی دادند. زیرا نتیجه بررسی ها اغلب تناقض پندارها و واهی بودن بسیاری از اعتقادات موروثی را نشان می داد. دیوید هیوم، فیلسوف تجربی انگلیسی در قرن هیجدهم ثابت کرد که هر چند رابطه علت ساخته ذهن آدمی است و ممکن است در جهان واقعی و عینی بدین سان وجود نداشته باشد، ولی اساس و مبنای هرگونه زندگی خردمندانه است و انسان در مرحله عالی تفکر به کشف آن نایل می آید و همین صرف ذهنی بودن آن، ضرورت قطعی آن را اثبات می کند؛ یعنی اگر هم در جهان علت نباشد، آدمی آن را در ذهن می آفریند و با تعمیم آن به جهان خارج، به تنظیم روابط خود با جهان و دیگران می پردازد. ذهن بدون آن، قادر به فعالیت و اندیشیدن نیست.

نخستین محصول رسیده اندیشه انسان، همین دریافت رابطه علت با برقراری آن است و دیگر

دانش های بشری با تکیه بدان قوام و دوام می یابد. این گونه تلقی از علت وارد ادبیات می شود و طرح داستان بر مبنای آن شکل می گیرد. در قصه ها و حکایت های قدیمی، حوادث عجیبی رخ می داد که از هیچ رابطه علی پیروی نمی کرد. طی مسافت های طولانی در مدتی کوتاه، خرق عادت ها، افسون گری ها، اعمال جادویی، دخالت نیروهای مافوق بشری در زندگی آدمیان، سیطره ستمگرانه سرنوشت، و... نمونه هایی از بی توجهی و نادیده گرفتن رابطه علت بود.

اما در داستان کوتاه نیمه دوم قرن نوزدهم (داستان های ادگار آلن پو) حوادث از یک رابطه علی پیروی می کنند و وقوع آنها کاملاً جنبه عقلانی دارد. بنابراین، اگر در برخی کشورها، داستان کوتاه رواج ندارد، یک علت عمده آن محرومیت مردم و نویسندگان از تفکر و اندیشه ورزی نظام مند و علی است. در کشورهای هم که داستان کوتاه شناخته شده است، در بعضی از دوره ها رکود و توقف به چشم می خورد. در این ادوار، افکار علمی و خردمندانه به دلایلی از گسترش باز می ماند که نتیجه آن در ادبیات، کندی حرکت داستان نویسی و شعرانسانی است.

عنصر دیگر داستان کوتاه، واقع نمایی است. واقع نمایی، بستر حوادث داستان کوتاه امروزی به شمار می آید. وقایع قصه های قدیمی، اغلب بر مبنای واقعیت شکل نمی گرفت؛ جنگ های غیرواقعی، صلح های غیرواقعی، کرامات، افسانه های پریان و... محتوای داستان ها را تشکیل می داد.

اما در داستان کوتاه - اگر نمادین نباشد - از این مطالب خبری نیست. این واقع گرایی و واقع نمایی در داستان های امروزی، ریشه در سیطره قوانین علمی بر زندگی آدمیان دارد و نتیجه پذیرش روابط علت و معلولی است.

وقتی علم در جایی حضور یابد، خرافه می گریزد. واقعیت قانونمند، سحر و جادوی بی قانونی و بی نظمی را از عرصه ذهن و زمینه زندگی بیرون می راند. این دستاورد بزرگ بشری - کشف علت و قانونمندی در هستی - داستان کوتاه و رمان و شعر جدید را هم در پناه خود می گیرد.

داستان کوتاه امروزی تصویری از زندگی امروزی به دست می دهد. بعضی جوامع هنوز داستان کوتاه و رمان ندارند، زیرا در جهان واقعی امروز زندگی نمی کنند.

حکایت ها و قصه های خارق العاده، لایلی اقوامی است که هنوز دل به رؤیاهای کودکی بسته اند و خفتن با این افسانه ها را خوشتر می دارند. وقایع خواب ها به قصه های وهم آلود واهی شباهت تمام دارند و عجیب نیست اگر بعضی، افسانه های عتیق را بیشتر می پسندند؛ چرا که با زندگی خوابگونه آنها بهتر می خوانند. عنصر مهم سوم در داستان کوتاه، داشتن شخصیت است. توجه به شخصیت مستقل و پویای انسان، بعد از انقلاب کبیر فرانسه محسوس می گردد. در قرن نوزدهم، اومانیزم های فرانسوی و دیگر متفکران اروپایی به اثبات هویت و فردیت ارزشمند انسان پرداختند و هر کس را جهانی مستقل یافتند که اندیشه ها و امیال و عواطف او اصالت دارد و هیچ قدرتی نباید به این ساحت های گرامی تجاوز یا اهانت کند.

تجلی این فکر در داستان کوتاه و رمان و شعر جدید انعکاسی جایید یافت. شخصیت داستان کوتاه، خود مسؤول رفتارهای خویش است و خویشتن را می سازد و حتی نویسنده هم حق دخالت و تعیین و تغییر سرنوشت او را ندارد.

اختیار و استقلال، او را به انتخاب و می دارد؛ این اختیار شخصیت های داستانی تا قبل از انقلاب کبیر فرانسه و اعلامیه حقوق بشر و کوشش های انسان دوستان قرن نوزدهم، نمی توانست بروز کند. به همین جهت، داستان کوتاه تا قبل از این قرن عملاً امکان پیدایش نداشت. بعد از انقلاب کبیر فرانسه بود که آدمی پی برد یگانه گوهر نفیس هستی آزادی و حق انتخاب است.

در حکایت ها و قصه های قدیمی، شخصیت ها بازیچه عوامل غیر بشری هستند و تقدیر و نیروهای کور خارق العاده ای راه بر اختیار آنان می بندند و زمام زندگی شان را هر جا که دلخواهشان باشد می کشند. انسان حق انتخاب ندارد و فقط باید بپذیرد.

در تراژدی های یونانی (ادبیات نمایشی) با آنکه وحدت های سه گانه (زمان - مکان - رفتار) موجب انسجام و هماهنگی درونی داستان ها می شوند، اما غلبه قدرت تقدیر، مانع از واقع نمایی می گردد و حیات آدمی مقهور سر پنجه قهار سرنوشت می ماند. به همین علت، تراژدی های یونانی نمی توانند در تحول انسان واقعی، مؤثر باشند. هر چند شبیه ترین نوع ادبی به ادبیات داستانی امروز همان ادبیات نمایشی یونان است. فراموش نکنیم که همزمانی تراژدی ها و

احمد عزتی پور

راز داستان کوتاه

کمدی‌های یونانی با اوج تفکر فلسفی یونان، اصلاً اتفاقی نیست. همانطور که همزمانی پیدایش داستان کوتاه و اندیشه‌های فلسفی انسان مدارانه هم به هیچ‌وجه نباید سرسری گرفته شود. در واقع بذر داستان کوتاه را دکارت افشاند، آنگاه که اندیشیدن را شرط لازم هستی شمرد. هستی قابل اثبات نیست مگر با اندیشه، و داستان کوتاه می‌کوشد تا این اندیشه را اثبات کند.

با این اوصاف، ضرورت شناخت داستان کوتاه و تأمل در خصایص و معانی و نقش آن در زندگی فردی و اجتماعی امروز، آن چنان قطعی است که تردید و اهمال در آن، نتایج وخیم به دنبال دارد. ما هنوز به داستان کوتاه از منظر مبانی فلسفی آن نگاه نکرده‌ایم. مبانی فلسفی‌اش را هم ما نساخته‌ایم. مطالعه داستان کوتاه با این نگرش، در درجه اول محتاج مجموعه‌هایی از بهترین آثار موجود است تا با نظر در آنها، سیر واقع‌نمایی و قانونمندی و انسان‌دوستی مشخص گردد و میزان «خاصیت آینگی» آنها معلوم شود. برخی از داستان‌های کوتاه ایرانی، تصویر جامعه ما نیست و نباید گمان برد که مفاهیم و خصوصیات زیربنایی آنها روایتی درست و منصفانه از زندگی ما عرضه می‌کند. حضور غرب بیشتر احساس می‌شود تا وجود شرق. علت این امر، تن دادن به تقلید بوده است در جهت تشبیه به غرب، بی‌آنکه به مبانی فکری توجه کافی شده باشد.

در مجموعه‌ای که محقق فاضل و کوشا، جناب دکتر ذوالفقاری فراهم نموده‌اند، چهل داستان ارزشمند ایرانی در یک جا جمع شده‌اند تا به محقق و خواننده این امکان را بدهند که با اطمینان و تمرکز خیال بیشتر تأمل و مطالعه کنند.

معرفی هر نویسنده و تحلیل مختصر داستان او،

مزیت عمده کتاب است که ضمن آشنایی خواننده با نویسنده، دیدگاه‌های متفاوت هم عرضه می‌شود و دیدی جامع به خواننده می‌بخشد.

اما یک دریغ هم هست: کثرت اغلاط چاپی و افتادگی‌های مطبعی.

ای کاش این بلتیه از سر نشر ایران می‌گذشت. برای ادای دین در برابر مطالعه این کتاب بسیار مفید، تعدادی از این غلط‌ها را فهرست می‌کنیم (فقط تا صفحه ۵۰) با امید به اصلاح آنها:

درباره علامت‌های نگارشی هم جای چون و چرا هست. مثلاً در ص ۳ به جای بیشتر ویرگول‌های پایان جمله، باید نقطه گذاشت. ص ۲۳ بعد از چون، دو نقطه لازم است. ص ۶ سطر هشتم بعد از جمال زاده، نقطه لازم است نه ویرگول.

در ص ۹ نیز به جای: «ظلم چندین و چند ساله‌ای که بر وی رفته را» باید نوشت:

«ظلم چندین و چند ساله‌ای را که بر وی رفته»

جای «را» بعد از مفعول است نه بعد از متمم.

در ص ۹ احمد محمود را از نویسندگان روستایی دانسته که چنین نیست. محمود از شهرهای تباردار جنوب سخن می‌گوید نه از روستاها. (همسایه‌ها، داستان یک شهر و...) توفیق جناب دکتر ذوالفقاری را بیش از پیش خواهانیم.

صفحه	سطر	نادرست	درست
۵	چهارم	بوآندر ماتیوز	برآندر ماتیوز
۵	ششم	کافکار	کافکا
۵	بیست و سوم	پیکارسگ	پیکار سک
۶	چهارم	هیئت تحریریه به مجله	هیئت تحریریه برای مجله
۸	پنجم	رمانیسم	رمانتیسم
۸	هشتم	بزرگ علوی	صادق چوبک
۸	دوازدهم	عمدی	عمده‌ی
۱۳	چهار	گوشته	گوشت
۱۵	سه سطر به پایان	بعد از زنده‌باد شیخ جعفر	کلمه بلند حذف شده و بعد از بود هم ظاهراً چند جمله افتادگی دارد
۱۶	نهم	خودمان از تک و تا	خودمان را از تک و تا
۱۶	هشت سطر به پایان	عکس را بیندازد	عکسم را بیندازد
۱۸	هفدهم	بعد از «نکاح شرعی و عرفی صدساله»	افتادگی دارد
۲۲	نهم	سر رشت	سر رشته
۲۲	نهم	بعد از «مکتب‌خانه بازکند»	چند جمله افتادگی دارد
۲۵	ششم	به خانه و پانزده هزارش	به خانه برده و...
۴۰	یازدهم	بعد از «شیشه استکان»	افتادگی دارد و باید چنین باشد: «از مالش حوله دور شیشه استکان، صدای غوغا بلند شد.»
۴۰	چهار سطر به پایان	یک به طریق دواآتشه	یک بطر عرق دواآتشه
۴۰	دو سطر به پایان	روی سینه نشسته بود	روی سینه‌اش نشسته بود
۴۳	پانزدهم	طلب‌هایش را وصل کرد	طلب‌هایش را وصول کرد
۴۳	هیجدهم	غال	قال
۴۳	پنج سطر به پایان	از بین ببرند	از رو ببرند
۴۴	سطر آخر	خوب ترک شد	خوب دک شد
۵۰	یازدهم	دانشگاه همومبولدت	دانشگاه هومبولدت

چهل داستان کوتاه ایرانی از چهل نویسنده‌ی معاصر

به کوشش: حسن ذوالفقاری

انتشارات نیما، چاپ اول، ۱۳۷۹

هرگونه قضاوت در مورد آنها پرهیز کرده و ارزش گذاری را به عهده استفاده کنندگان می گذارد.

شبکه اطلاع رسانی شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی:

برای اتصال به این پایگاه، به سایت زیر وارد شوید:
http://WWW.Persian-Language.org

این سایت تحت نظارت شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی جمهوری اسلامی ایران، با هدف سازماندهی، تقویت و توسعه زبان و ادب فارسی در خارج از کشور، بنیاد نهاده شده است. بخش های اصلی این سایت به شرح زیر است:

۱- آموزش زبان فارسی

(learning persian language)
این بخش، در پنج قسمت (پنج درس) برای افرادی طراحی شده که هیچ آشنایی با زبان فارسی ندارند، اما به زبان انگلیسی آشنا هستند.

۲- انتشارات:

در این بخش، ضمن معرفی ۱۲ جلد کتاب در زمینه زبان فارسی در کشورهای مختلف جهان (انگلستان، روسیه، هلند، لهستان، آلمان و...)، آرشیوی از شماره های مختلف یک خبرنامه را نیز ارائه می کند.

۳- ادبیات فارسی:

این بخش خود شامل شش فصل مجزا تحت عنوان، چهل شاعر برگزیده، چهل اثر برگزیده، چهل ایران شناس، دیوان اشعار، استادان زبان فارسی و فارسی اموختگان است. برای مشاهده متون فارسی به صورت حقیقی، لازم است قبل از ورود به بخش دوم و سوم این پایگاه، وارد بخش «متن ها را فارسی بخوانیم» شده و با بارگذاری (Down load) فونت فارسی، متون و حروف را به صورت فارسی دریافت کنیم.

۴- ایران شناسی:

این بخش از قسمت های متنوعی چون مقدمه (Preface)، کشاورزی (Agriculture)، فرهنگ و هنر (Culture & ART)، اقتصاد (Economy)، آموزش

(Education)، تاریخ (History) و... است. قسمت تاریخ آن شامل خلاصه تاریخ ایران به همراه تصاویر متنوع است.

قسمت Speaking Persian شما را به صفحه ای هدایت می کند که در آن چگونگی تلفظ بسیاری از کلمات فارسی را، برای کسانی که می خواهند با زبان فارسی آشنا شوند، آموزش می دهد، به عنوان مثال در مقابل کلمه good morning، کلمه sobh be kheir را می بینید.

۵- اخبار و رویدادها:

این بخش نیز در صورتی قابل استفاده است که فونت فارسی مربوط به آن قبلاً دریافت شده باشد.

۶- زبان فارسی در اینترنت:

این بخش از هفت قسمت مجزا و مفصل تشکیل شده است که عبارت اند از:

(۱-۶) آموزش و یادگیری زبان فارسی

(Teaching and learning Persian)

این صفحه شما را به فهرستی از منابع مکتوب در این زمینه هدایت می کند.

(۲-۶) Learning Persian (Farsi) CD - Rom

توضیح در مورد دیسک CD حاوی آموزش و یادگیری زبان فارسی است. این CD با امکانات صوتی و تصویری و امکانات دیگر از تولیدات مرکز فرهنگی فردوسی است.

(۳-۶) learn Persian

حاوی عناوین نسبتاً مفصلی از کتب مربوط به آموزش زبان فارسی است. روی نام هر کتاب، یک پیوند (link) برای ورود به مشخصات کتاب قرار گرفته است.

(۴-۶) Persian for many more generations to come

این صفحه به معرفی یک CD آموزشی در این زمینه می پردازد. این دیسک شامل ۱۲۰۰ صفحه آموزش است و برای دو گروه نوجوانان و خارجی زبانان تهیه شده است. در این دیسک از سیستم صدا و تصویر استفاده شده است.

بخش اول

مقدمه:

اینترنت به عنوان یک شاهراه اطلاعاتی، پدیده ای است که در دو دهه اخیر، بسیاری از موانع ارتباطی بین مردم را برطرف کرده است. با اتصال به اینترنت، انسان خود را در دنیای بسیار کوچکی می بیند، گرچه در این دنیای کوچک، اطلاعات بیکرانی نقل و انتقال می یابد. هم اینک، پایگاه های فراوانی در اینترنت به امر آموزش و خدمات علمی اختصاص یافته است. این خدمات در بعضی از رشته ها مانند علوم پایه، ملموس تر و کاربردی تر است، اما در رشته های علوم انسانی، به دلیل بیگانه بودن محققین این علوم با این پدیده، به ویژه در ایران، هنوز جایگاه خود را پیدا نکرده است.

در سلسله مقالاتی که در پیش رو خواهید داشت، به مهمترین محورهای جایگاه زبان و ادبیات فارسی در اینترنت پرداخته شده است. این مقاله با انگیزه اصالت دادن به زبان و ادب پارسی و فرهنگ ایرانی به رشته تحریر درآمده است. هنگام ورود به شبکه، با دنیایی از اطلاعات متنوع روبرو می شویم که کنترل و نظارت جدی بر کیفیت آنها وجود ندارد. سایت هایی هم که در این سلسله نوشتار می آید، دارای تلفیقی از مطالب مفید یا غیر مفید است. بنابراین، بر کاربر (user) است که با تشخیص صحیح آن، از تأثیرات مخرب اینترنت در امان بماند.

نگارنده، ضمن معرفی هر یک از پایگاه ها، از

میرهادی حسینی

جایگاه

زبان و ادبیات فارسی در اینترنت

مشاهده می کنید. با اشاره به کادر ترکیبی، و مشاهده فهرست موردنظر، نام یکی از شاعران را انتخاب و روی دکمه Submit کلیک کنید. در این صفحات، ضمن آگاهی از مشخصات شاعر، با تعدادی از اشعار او هم آشنا می شوید. در میان شاعران معاصر ایران، که می توانید با آثار آنها آشنا شوید، نامهای ذیل مشاهده می شود: احمد شاملو، اسماعیل خویی، فریدون مشیری، فروغ فرخزاد، حمید مصدق، و... هنگامی که با بخش Classical Era و یا Contemporary کار می کنید، برای اجرا کردن قطعات ویدئویی در مورد شاعری خاص، روی عنوان Click here to download the microsoft کلیک کنید. قطعه ویدئویی یا صوتی موردنظر، بایستی روی کامپیوتر شما بارگذاری (down load) شود. این کار ممکن است دقایقی طول بکشد.

برای بازگشتن به صفحات قبلی، روی دکمه Back در بالای صفحه و در نوار ابزار کار با اینترنت کلیک کنید و یا کلید Back space را روی صفحه کلید فشار دهید.

۳- Submissions

این بخش به افرادی اختصاص دارد که درخواست ثبت شعر خود را در این سایت داشته اند. اگرچه نام آنان در این فهرست قرار می گیرد، اما اسامی آنها در فهرست اصلی شاعران معاصر قرار نمی گیرد. در حال حاضر افرادی چون برزین، الهه، اسفندیار و مینا پیوند در این فهرست مشاهده می شوند.

پایگاه شاهنامه

برای ورود به پایگاه اینترنتی شاهنامه فردوسی، به سایت زیر وارد شوید:

<http://WWW.Shahnameh.Com>

اکنون به پیوندهای سمت راست صفحه توجه کنید: ۱- چنانچه روی پیوند shahnameh Society کلیک کنید، وارد صفحه انجمن شاهنامه می شوید. این انجمن در سال ۱۹۹۸ توسط گروهی از متخصصان ایرانی مقیم کالیفرنیا تشکیل شده است.

آدرس پست الکترونیکی شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی چنین است:

CPL@Persian-Language.org

بخش Iranology درواقع همان بخش ایران شناسی است.

پایگاه شعر فارسی

برای ورود به این پایگاه به سایت زیر وارد شوید:
<http://WWW.Persianpoema.com>

این پایگاه برای آگاهی از شاعران ایرانی و آثار آنها است. پس از ورود به این پایگاه، در پنجره بالای این صفحه، عنوان زیر را مشاهده می کنید:

site info - classical Era - Contemporary Submissions - Drop us a line - Email

قسمت دوم و سوم این صفحه، به دلیل اهمیت آن، قابل مذاقه است.

۱- Classical Era (شاعران عصر کلاسیک یا سنتی): با کلیک (زدن کلید سمت چپ ماوس) روی این بخش، وارد این قسمت می شوید. در پائین صفحه جدید، فهرستی از شاعران ایرانی که در بانک اطلاعاتی این سایت وجود دارد، دیده می شود. برای آگاهی کاملتر با یک شاعر، کافی است از طریق فهرست پائین کشیدنی (کادر ترکیبی = Combo box) یکی را انتخاب کنید. سپس دکمه Submit را کلیک کرده و به آن صفحه وارد شوید. در پائین صفحه بعدی، فهرستی از اشعار انتخابی آن شاعر که در بانک اطلاعاتی این سایت وجود دارد، دیده می شود.

اگر فرصت داشتید به حافظ مراجعه و در پائین صفحه، در بخش Fale hafez، فال حافظ را هم ببینید. در عنوان شاعران عصر کلاسیک یا سنتی ایران، می توانید از اهلی شیرازی و امیری فیروزکوهی، امیرخسرو دهلوی، انوری ابیوردی، عطار نیشابوری، سعدی، حافظ و... را انتخاب کنید.

۲- Contemporary (شاعران معاصر): در این بخش عناوین برخی شاعران معاصر را

Persian (Farsi) language lessons - Quiz (۶-۵)

and explain

این بخش به توضیح اصطلاحات و عباراتی می پردازد که امروزه فقط در ایران متداول است و عبارت مترادف آنرا در انگلیسی ذکر می کند. عباراتی مانند: سایه شما سنگین شده، سر من شلوغ است، نمک روی زخمش نریز، به ریش پدرش خندید، و...

Top 10 Reasons to order "shahr - e (۶-۶)

Alefba" Now

دلایل مزیت برنامه «شهر الفبا» را که روی CD عرضه می شود، بیان می دارد.

Learning Persian (Farsi) Classes (۶-۷)

این بخش شما را به صفحه مرکزی یادگیری زبان فارسی متصل می کند. این برنامه برای استفاده افراد زیر ۱۸ سال طراحی شده است. این قسمت به معرفی کتابهایی در زمینه آموزش زبان فارسی پرداخته است. برای مشاهده عنوان کتب عرضه شده روی کلمه Arizona persian Book store که یک پیوند است، کلیک (Click) کنید.

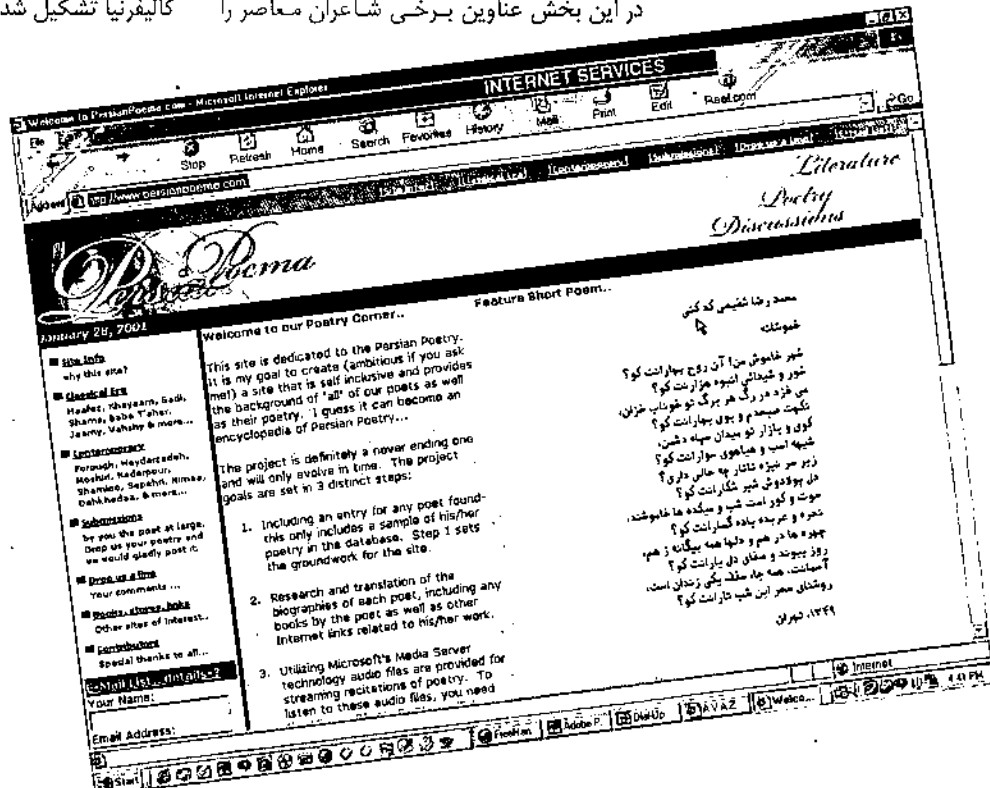
English - ۷

آخرین بخش صفحه اصلی شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی، با عنوان English، درواقع چکیده بخش های قبلی این شبکه به زبان انگلیسی است. در این صفحه با پنج مورد روبرو می شوید.

بخش Persian language in internet درواقع همان قسمت «زبان فارسی در اینترنت» است. بخش Local new letter خبرنامه است.

بخش persian language in the world به معرفی زبان فارسی در کشورهای انگلیس، ایتالیا، اتریش، لهستان، فرانسه و هلند پرداخته است.

بخش Contact with us برای ارتباط و مکاتبات بین استفاده کنندگان از این شبکه و صاحبان شبکه ایجاد شده است. با کلیک روی آدرس ایمیل (Email) این سایت با آنان ارتباط برقرار کرده و نظرات خود را به آنان منعکس نمایید.

۲- اگر روی پیوند Ferdowsi Review کلیک کنید وارد صفحه‌ای می‌شوید که حاوی تحقیقات و تالیفات به صورت یک فصلنامه (سه ماهه) در زمینه شاهنامه است.

۳- اگر روی پیوند Ferdowsi Center کلیک کنید وارد پژوهشکده فردوسی می‌شوید. این پژوهشکده نیز در ۱۹۹۹ در کالیفرنیا تأسیس شده است. در این صفحه با کلیک روی پیوند Shahnameh manuscript با یک نسخه منحصر به فرد خطی شاهنامه آشنا می‌شوید.

همچنین کلیک روی پیوند Pahlavi manuscript شما را با زبان پهلوی آشنا می‌کند. (لازم به ذکر است که در زمان تهیه این مقاله، دو برنامه فوق دچار خطا شده بود).

اکنون با زدن دکمه Back روی نوار ابزار اینترنت، به صفحه اصلی پایگاه شاهنامه برگردید.

۴- چنانچه روی پیوند Books در سمت راست صفحه کلیک کنید، وارد بخش کتابشناسی فردوسی می‌شوید.

۵- در صورتی که روی پیوند Epic کلیک کنید وارد شاهنامه فردوسی خواهید شد. بخش اشعار حماسی فردوسی (Shahnameh Epic) دارای فهرستی مفصل از چهل و نه موضوع مختلف است. این عناوین از Houshany و Kiyumars شروع شده و به Azarmidokht و Farokhzad ختم می‌شود. برای مشاهده اشعار هر قسمت، لازم است کلمه عبور (Password) داشته باشید.

پایگاه Farsinet - Com/Poetry

برای اتصال به این پایگاه، وارد سایت زیر شوید:
http://WWW.Farsinet.Com/Poetry
این سایت که در واقع بخشی از سایت اصلی وبزرگ Farsinet است، در زمینه شعر فارسی می‌باشد. اگرچه بخش‌های زیادی از این پایگاه به تبلیغات دین مسیح در میان ایرانیان، معرفی کلیسای ایرانیان در واشنگتن و اشعار مسیحی فارسی پرداخته، در عین حال، می‌توان مطالب مفیدی را در آن یافت. در وسط این صفحه، به

مواردی برمی‌خوریم که یکی از موارد مفید آن را توضیح می‌دهیم: روی عبارت 1000⁺ Years of Persian Poetry کلیک کنید، تا وارد صفحه مزبور شوید. در این صفحه موارد متنوعی برای مطالعه دیده می‌شود.

۱- روی عبارت Persian Poets, Poetry and Poetic Art کلیک کنید تا وارد صفحه Persian Poetic Art شوید. در ابتدای صفحه شاهد تصاویری هنری و ادبی هستید که بطور مداوم روزآمد (Uptodate) می‌شوند.

در پائین صفحه و در بخش Poetic Art links، به بخش‌های دیگر پیوند پیدا می‌کنید. اولین پیوند Bidjan Assadipour است که حاوی تعدادی کارت پستال معرفی صاحب شبکه Farsinet است. دومین پیوند Freydoon Rassouli است که به معرفی نقاشی فریدون رسولی پرداخته است. پیوند Persian Web's Art list شامل فهرستی از هنر ایرانی است و ما را به سایت بزرگی به نام Persian Web - Com متصل می‌کند. در مورد این پایگاه بعداً توضیح خواهیم داد.

پیوند Ancient Near East Art ما را به بخش هنر باستانی خاور نزدیک که به همراه تصاویری از آثار باستانی و توضیح مربوطه است، متصل می‌کند. پیوند Stanford Persian Gallery ما را به صفحه‌ای می‌برد که حاوی پیوندهای مفصلی به هنرمندان ایرانی از جمله استاد علی‌اصغر تجویدی، رضا درخشانی، منصور خلیجی، مرتضی کاتوزیان، استاد محمود فرشچیان و... است.

اکنون با چند بار کلیک روی دکمه Back در نوار ابزار (بالای صفحه) و یا زدن کلید Back Space روی صفحه کلید، به صفحه اصلی برنامه بازگردید. مجدداً روی عنوان 1000⁺ Years of Persian Poetry کلیک کنید تا وارد صفحه موردنظر شوید. با این صفحه آشنا هستید. در پائین این صفحه و در بخش Additional Persian literature & Poetry با پیوندهایی روبرو می‌شویم.

۲- در صورتیکه روی پیوند the Gulistan of Saadi کلیک کنید، شما را به صفحاتی در زمینه ترجمه

گلستان سعدی متصل می‌کند. این صفحات ممکن است دانشگاه‌ها یا مراکزی باشند که جستجو در آنها ساعتها به طول بیانجامد.

۳- پیوند Omar Khayyam Poems ما را به رباعیات حکیم عمر خیام نیشابوری متصل می‌کند. در این صفحه اشاره شده که رباعیات خیام به بیش از چهل زبان دنیا ترجمه شده و مترجم انگلیسی آن Edward Fitzgerald است. در این صفحه همچنین می‌توانید از امکانات صوتی در قرائت اشعار خیام بهره‌مند شوید.

در انتهای همین صفحه با پیوندهای مهم دیگری هم روبرو می‌شویم. پیوند Golistan of Saadi ما را به ترجمه کتاب گلستان سعدی متصل می‌کند.

پیوند masnavi (ma'navi) اجمالاً ما را با مثنوی معنوی آشنا می‌کند.

پیوند shahnameh ما را به ترجمه شاهنامه متصل می‌کند. این ترجمه در ۱۸ فصل از the shahs of old شروع و به the death of Rustem ختم می‌شود.

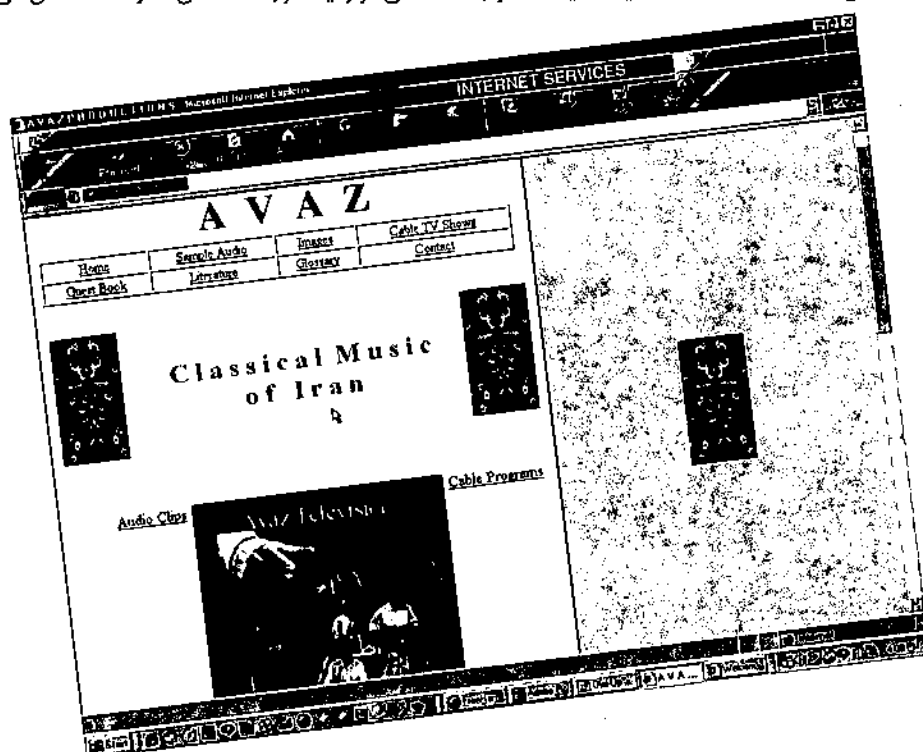
پیوند Ghazal of hafez، ما را به ترجمه غزلیات و رباعیات حافظ متصل می‌کند.

پیوند Bustan of Saadi ما را به ترجمه بوستان سعدی متصل می‌کند.

پیوند Couplets of Parvin ما را به دیوان پروین اعتصامی متصل می‌کند. تمام دیوان را می‌توانید دریافت کنید، گرچه این کار مدت طولانی به طول می‌انجامد. کل دیوان در شش بخش ارائه شده است، که با بارگذاری (download) می‌توانید دریافت کنید. هر بخش، تقریباً ۲/۵ مگابایت از فضای دیسک سخت را اشغال می‌کند. هر بخش را می‌توانید بر روی دو عدد دیسکت فلاپی ۳/۵ اینچ ذخیره کنید.

۴- پیوند the shahnameh of ferdowsi ما را به صفحه‌ای متصل می‌کند که در قسمت قبلی به آن اشاره شد.

۵- پیوند Persian poema ما را به پایگاه http://WWW.Persianpoema.Com که قبلاً در مورد آن اشاره شد، متصل می‌کند.

پایگاه Farsinet. Com / Literature

برای ورود به این پایگاه، به این سایت وارد شوید:

<http://WWW.Farsinet.Com/Literature.html>

html

این سایت بخشی از پایگاه Farsinet است و دارای موضوعات متنوعی است.

۱- پیوند روی عبارت Alefba، آموزش الفبا با شعر و تصاویر را برای کودکان ارائه می‌دهد. شعر آن از سودابه حمزهای و تصاویر آن از ویکتوریا کریمی است.

۲- پیوند روی عبارت Farsi، ما را به صفحه‌ای می‌برد که در زمینه زبان فارسی و جمعیت مردم فارسی‌زبان آشنا می‌کند. در این صفحه با یک مترجم انگلیسی به فارسی و فارسی به انگلیسی هم آشنا می‌شویم. برای آشنایی کاملتر با این فرهنگ لغت روی عبارت FarsiDisk کلیک کنید تا به این مترجم فارسی روی خطی (on line) متصل شوید. در این فرهنگ الکترونیکی فارسی می‌توانید با انتخاب گزینه انگلیسی به فارسی و یا فارسی به انگلیسی، کلمات خود را به صورت انگلیسی و یا فارسی وارد کنید، تا ترجمه آنرا مشاهده نمایید.

با کلیک روی گزینه Books، با تعدادی از کتابهایی که در زمینه فرهنگ انگلیسی به فارسی است، آشنا می‌شویم.

۳- پیوند Ferdowsi ما را به صفحه‌ای متصل می‌کند که در آن اطلاعاتی در زمینه اهمیت و تاریخ شهر مشهد، تاریخ زندگی امام رضا (ع)، مقبره و موزه نادرشاه، مقبره خواجه ربیع، استان خراسان، نیشابور، فردوسی و زعفران خراسان ارائه می‌کند.

پایگاه Persian Web

برای استفاده از این پایگاه، به سایت زیر سری

بزنید:

<http://WWW.Persianweb.Com>

پس از مشاهده صفحه اصلی این پایگاه، به

فهرست سمت راست توجه کنید:

الف) چنانچه روی پیوند Persian Poetry کلیک کنید، در این صفحه فهرستی از موضوعات مختلف مربوط به شعر، شاعران، نویسندگان و ادبیات فارسی را مشاهده می‌کنید:

۱- اگر روی عنوان A millenium of Classical Persian Poetry کلیک کنید، به صفحه‌ای وارد می‌شوید که حاوی توضیحاتی در زمینه هزار سال شعر فارسی سنتی در ایران است.

۲- اگر روی عنوان Ferdowsi کلیک کنید به سایت شاهنامه متصل می‌شوید که با آدرس <http://WWW.Shahnameh.Com> بطور مجزا توضیح داده شده است.

۳- در صورتیکه روی پیوند little Ebony کلیک کنید به یک صفحه داستانی که ویژه کودکان است، وارد می‌شوید. این داستان با عنوان little Ebony توسط حمید دیانتی ترجمه شده است.

۴- چنانچه روی پیوند masnavi molavi کلیک کنید به متن کتاب مثنوی معنوی دسترسی پیدا خواهید کرد. این بخش به خاطر داشتن حروف فارسی و طولانی آن، یکی از بخش‌های مهم این سایت است. در این صفحه می‌توانید با کلیک روی عناوینی چون Baqqal and Tooti, Shah and Kanizak و غیره به اشعار موردنظر وارد شوید.

۵- اگر روی پیوند Persian Poema کلیک کنید به سایت بزرگ <http://WWW.Persianpoema.Com> وارد می‌شوید که در مورد آن هم توضیح داده شده است.

۶- در صورتیکه روی پیوند Persian Poetry at Stanford tehran Webpage جدیدی وارد می‌شوید. در این صفحه جدید چنانچه روی پیوند Omar khayyam کلیک کنید با ترجمه مفصل رباعیات عمر خیام نیشابوری روبرو خواهید شد.

۷- اگر روی پیوند Yuri's omar ol-khayyami of Nishapur کلیک کنید با تاریخ و آثار عمر خیام نیشابوری آشنا می‌شوید.

ب) چنانچه در صفحه اصلی پایگاه Persian web، روی پیوند Academic که در سمت چپ صفحه است، کلیک کنید، به صفحه‌ای وارد می‌شوید که حاوی مطالبی در زمینه علوم، دانشگاه‌ها و کالج‌ها است. در این صفحه پیوندهایی برای اتصال به بعضی از دانشگاه‌ها، بنیاد مطالعات ایران، مرکز تحقیقات فیزیک نظری و ریاضیات و غیره وجود دارد.

پایگاه آواز:

برای آشنایی با موسیقی سنتی ایران (Classical Music of iran) به سایت زیر وارد شوید:

<http://WWW.avaz.Com>

پس در صفحه اصلی این پایگاه، روی عنوان Literature کلیک کنید با این عمل به صفحه AVAZ Literature وارد می‌شوید. در زیر عنوان Literature Excerpts فهرستی مشاهده خواهید کرد.

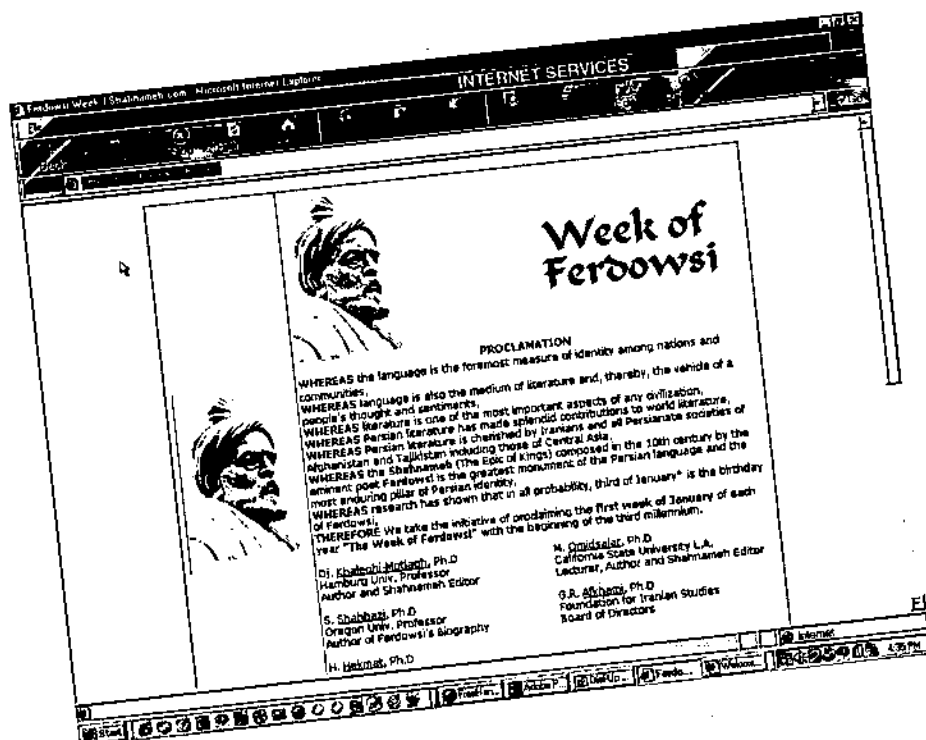
۱- اگر روی پیوند Classical iran music کلیک کنید در این صفحه توضیحاتی را در مورد موسیقی سنتی ایران خواهید دید. اکنون به صفحه قبلی بازگردید.

۲- چنانچه روی پیوند the music of Islam کلیک کنید، به توضیحاتی می‌رسید که در زمینه موسیقی اسلامی است و توسط Henry George Farmer ارائه شده است. مجدداً به صفحه قبلی برگردید.

۳- اگر روی پیوند the Visual Arts of iran کلیک کنید، به صفحه‌ای وارد می‌شوید که حاوی توضیحاتی در زمینه هنرهای بصری از زمان حمله اعراب تا سلجوقیان است. این توضیحات توسط oleg Graber ارائه شده است.

۴- در صورتیکه روی پیوند Segah کلیک کنید به صفحه‌ای وارد می‌شوید که حاوی توضیحاتی در زمینه دستگاه سه گاه است.

۵- و در صورتیکه روی پیوند hafiz کلیک کنید، وارد صفحه حافظ می‌شوید و توضیحاتی را در زمینه ارزش و اهمیت حافظ مطالعه خواهید کرد.

پنجمین دوره معرفی پژوهش

درخشش «ادبی» داخلی:

«سیر و نقد و تحلیل رمان‌های تاریخی فارسی» محمد غلام، پایان‌نامه دکتری، دانشگاه تهران، راهنما: دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی، مشاوران: دکتر تقی پورنامداریان و دکتر علی محمد حق شناس، به عنوان پژوهش برگزیده شناخته شد.

درخشش «ادبی» بین‌الملل:

«خیالپردازی عرفانی در آثار مولانای رومی و انتوان سنت اگزوپری» دکتر بهمن نامور مطلق، پایان‌نامه دکتری، دانشگاه بلژ پاسکال (فرانسه)، راهنما: دکتر الین مونتاندن (Alain Montandon) به عنوان پژوهش برگزیده انتخاب شد.

این آثار پس از ثبت و بررسی مقدماتی به تناسب رشته تحصیلی در گروه‌های نه‌گانه دسته‌بندی شدند. در بخش بین‌الملل بیش از ۶۵۰ عنوان و خلاصه پژوهش و پایان‌نامه در حوزه علوم انسانی در شاخه‌های علوم ارتباطات، هنر، مسایل اجتماعی، دینی، مردم‌شناسی، باستان‌شناسی، تاریخ، جغرافیا، ادبیات و... که در فاصله زمانی ذکر شده در کشورهای اروپایی و آمریکایی انجام شده است، مورد بررسی قرار گرفت. آثار پژوهشی در سه مرحله توسط متخصصین مجرب و اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های تهران، علامه طباطبایی، شهید بهشتی، تربیت معلم، تربیت مدرس، الزهراء، امام صادق (ع)، آزاد و... و سازمان‌های علمی و فرهنگی از جمله بنیاد دایرةالمعارف اسلامی، پژوهشکده امام خمینی (ره)، فرهنگستان زبان و ادب فارسی و... مورد ارزیابی قرار گرفت.

فعالیت‌های دبیرخانه پژوهش فرهنگی سال، به منظور برگزاری پنجمین دوره در بخش داخلی و سومین دوره در بخش بین‌الملل، اردیبهشت ماه سال جاری با انتشار فراخوان در مطبوعات کشور آغاز شد. فراخوان مزبور همزمان به تمامی موسسات و نهادهای علمی، پژوهشی و فرهنگی دولتی و غیردولتی در سراسر کشور، ادارات کل فرهنگ و ارشاد اسلامی، پژوهشگران مستقل و اعضای هیأت علمی دانشکده‌های علوم انسانی دانشگاه‌های سراسر کشور ارسال شد.

درخصوص جمع‌آوری پایان‌نامه‌های تحصیلی سال ۱۳۷۸ علاوه بر فعالیت‌های فوق‌الذکر با معاونین پژوهشی، رؤسای تحصیلات تکمیلی و کتابخانه‌های دانشگاه‌های کشور مکاتبه و تقاضای مشارکت شد. در همین راستا نماینده دبیرخانه جهت پیگیری بیشتر و جمع‌آوری پایان‌نامه‌ها به تعدادی از دانشکده‌ها مراجعه کرده است.

تالیفات و اطلاعات رسانی در بخش بین‌الملل با ارسال متن فراخوان به شبکه‌های بین‌المللی و همکاری نمایندگی‌های فرهنگی ایران در سایر کشورها آغاز شد. در این بخش با استفاده از اطلاعات شبکه‌هایی چون UMI، Amason و Islamic و... فهرست و چکیده پژوهش‌ها و پایان‌نامه‌های تحصیلی با محور ایران‌شناسی در پاسخ به فراخوان، از کشورهای مالزی، بنگلادش، لهستان، آمریکا، آلمان، انگلستان و فرانسه آثاری به دبیرخانه ارسال شد.

در سال جاری با توجه به ضرورت، نمایندگانی از سوی این مرکز به کشورهای فرانسه و آلمان اعزام شدند. این گروه با حضور در مراکز ایران‌شناسی و دانشگاهی این کشورها، ضمن برگزاری جلساتی مشترک با ایران‌شناسان و دانشگاهیان به اطلاع‌رسانی و معرفی هرچه بیشتر این برنامه فرهنگی و شناسایی آثار پژوهشی پرداختند.

در همین راستا در فرانسه و آلمان بیش از ۱۰۰ اثر شناسایی و با همکاری هیأت داور متشکل از ایران‌شناسان آن کشورها ۲ پایان‌نامه جهت شرکت در انتخاب پژوهش برگزیده و داوری، به دبیرخانه ارسال شد.

فرهنگی برگزیده سال

سیر نقد و تحلیل رمان‌های تاریخی فارسی

خیالپردازی عرفانی در آثار مولانای رومی و انتوان سنت اگزوپری

این پایان‌نامه کوششی است برای شناخت خاستگاه‌های فکری، فرهنگی و اجتماعی رمان‌های تاریخی فارسی و نیز مطالعه در سیر تحول کفی و کیفی این رمان‌ها از آغاز (۱۲۸۴ ش) تا ۱۳۳۲؛ و در نهایت نقد و تحلیل هفت رمان تاریخی مشهور فارسی^۱ از چشم‌انداز صورت، ساخت، محتوا و سبک.

رمان تاریخی فارسی که از ابتدا تحت تأثیر ادبیات اروپا، بخصوص فرانسه، و نیز متأثر از اوضاع اجتماعی، سیاسی و فرهنگی دوره مشروطه در ایران پیدا شده بود و از دیدگاه‌های ملی‌گرایانه، اصلاح‌طلبانه و تا حدی مترقیانه نویسندگانشان خبر می‌داد، در عصر حکومت رضاشاه، با در نظر گرفتن پیشرفت قابل ملاحظه کمی و کیفی آن، ناخواسته در مسیر آرمان‌های دستگاه حاکم قرار می‌گرفت و بژایی اجتماعی اولیه خود را از دست می‌دهد؛ با این همه، هرگز از جهات ناسیونالیستی، هویت‌خواهی و استقلال‌طلبی خود فاصله نمی‌گیرد و کارکردهای فرهنگی و ارزشی خود را از دست نمی‌دهد. اما، در فاصله دهه بیست تا سی، نوعی احساساتی‌گری و ژورنالیسم بر فضای رمان‌های تاریخی حاکم می‌شود و به تدریج این آثار را از اهداف اصلی‌شان دور می‌کند. رمان‌های تاریخی اولیه که در فاصله سال‌های ۱۲۸۴ تا ۱۳۰۰ نوشته و چاپ می‌شوند، اگرچه از نظر تکنیک‌های داستان‌نویسی کاستی دارند با این همه، غنای محتوایی و جاذبه‌های رمانسی این آثار، آنها را صاحب کیفیتی می‌کند که قادر است مخاطبان بسیاری را به خود جذب نماید. در دوره بعدی (از ۱۳۰۰ تا ۱۳۲۰) رمان تاریخی با حفظ این دو جنبه و با پیشرفت قابل ملاحظه کفی آن در مسیر تکامل تکنیکی، ساختی و سبکی قرار می‌گیرد و از جهت فنون داستان‌نویسی پیشرفت می‌کند، تا اینکه در فاصله سال‌های پایانی دهه بیست و آغاز دهه سی، فنون داستان‌نویسی در این آثار قوت می‌گیرد و رمان تاریخی، به شکل و صورت یک اثر داستانی صرف نزدیک‌تر می‌شود و در عوض، غنای محتوایی اولیه خود را تا حد زیادی، از دست می‌دهد.

عمده‌ترین تأثیر این نوع جدید ادبی را، علاوه بر تأثیرات اجتماعی، باید در ابعاد فرهنگی و ادبی آن جستجو کرد. آشنا کردن ایرانیان، با فرم و ساختار و محتوای نوع ادبی «رمان»، به طور عام و «رمان تاریخی»، به طور خاص؛ هموار کردن راه ورود انواع ادبی دیگر؛ مؤثر افتادن در تکامل ساختاری و سبکی رمان‌های فارسی؛ تأثیر بسزا در ساده شدن نثر معاصر فارسی؛ و بالاخره، مهمتر از همه، تأثیر فراوان آن در افزایش کتابخوان جامعه و تسخیر ذهن و ضمیر نسل جوان عصر موردنظر و شعله‌ور ساختن آتش مطالعه کتاب و مجله در وجود آنها را باید از تأثیرات مهم این آثار ذکر کرد.

محمد غلام، متولد سال ۱۳۴۲ است. وی دوره‌های کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری رشته ادبیات فارسی را در دانشگاه‌های تربیت معلم و تهران گذرانده است و در حال حاضر استادیار گروه ادبیات فارسی دانشگاه تربیت معلم است. فعالیت‌های آموزشی، فرهنگی و پژوهشی دکتر غلام عبارت است از دبیری آموزش و پرورش، کارشناس گروه ادبیات فارسی دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی، عضو گروه تألیف کتاب‌های درسی ادبیات پیش دانشگاهی، عضو هیأت تحریریه مجله رشد ادب فارسی، سرگروهی داوران سیزدهمین دوره جشنواره خوارزمی (شاخه دانش‌آموزی)، همکاری با مجلات ادبی و فرهنگی چون کتاب ماه ادبیات و فلسفه، کیهان فرهنگی و... تألیف کتاب هنر و ادب فارسی پیش دانشگاهی رشته هنر و تدوین فرهنگ‌واره تحلیلی کشف المحجوب هجویری.

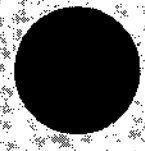
۱- هفت رمان مذکور عبارتند از: شمس و طغرا خسروی؛ عشق و سلطنت نثری همدانی؛ داستان باستان بدیع؛ دام گران صنعتی‌زاده؛ لازیکای حیدرعلی کمالی؛ پهلوان زندشین پرتو و پنجه خونین زمانی آشتیانی.

در این پایان‌نامه تلاش شده که تشابهات سمبولیک و تماتیک نزد مولای رومی و سنت اگزوپری با در نظر گرفتن تفاوت‌های مهم در زمینه‌های زمانی - مکانی (قرن ۱۳ و ۲۰) و فرهنگی - مذهبی (اسلامی - ایرانی و اروپایی - فرانسوی) بررسی و در وهله دوم علل این تشابهات از دیدگاه‌های مختلف نقد شود.

این رساله شامل سه بخش و ده فصل است. فصل اول اختصاص به زندگینامه این دو نویسنده دارد. تکوین و شکل‌گیری شخصیت فکری و ادبی آنها با توجه به شرایط خانوادگی، اجتماعی و فرهنگی مورد مطالعه قرار گرفته و بر تشابهات آن همچون جنگ، تبعید و سفر تکیه شده است. در این فصل همچنین جایگاه مولانا و آثارش در اروپا به ویژه فرانسه بررسی شده تا تأثیر احتمالی این شاعر ایرانی یا دیگر شاعران ایران بر نویسندگانی چون سنت اگزوپری بهتر درک شود.

در بخش نخست که دارای چهار فصل است تشابهات سمبولیک بین این دو نویسنده به ویژه در مورد سه عنصر اولیه خیالپردازی یعنی آب و هوا و خاک و همچنین گیاهان بررسی شده. فصل دوم به خیالپردازی مربوط به آب که از مجموعه عناصر مهم شعر و نثر عرفانی است می‌پردازد. در همین راستا صور خیالی مربوط به شکل‌های مختلف ظهور آب همچون چاه، چشمه، رود، دریا و... و سمبولهایشان در نزد این دو نویسنده بررسی شده‌اند. در این فصل بحث مفصلی نیز درباره تشنگی به ویژه تشنگی معنوی که محرک عارف است می‌شود در پایان موضوعاتی چون صدای آب و ترسیسیم و آینه به طور مستقل مطالعه شده‌اند.

فصل سوم به صور هوا در آثار این نویسنده اختصاص دارد، که آن را به طور کلی به دو قسمت هوا و آسمان تقسیم نموده و در قسمت مربوط به آسمان صور خیالی ستاره و مهتاب، آفتاب و کهکشان و در قسمت مربوط به هوا، صور خیالی باد و ابر مطالعه شده‌اند. در پایان بحث مستقلی درباره عروج شده است. در فصل چهارم خاک و صور خیالی مربوط به این عنصر در آثار عرفانی نویسنده مورد نقادی قرار گرفته است. خاک

(برعکس آسمان و هوا) بیانگر صور گوناگون تعلق انسان و نفس انسانی به زمین و زندگی مادی و خاکی است. خاک (عنصر مادی) و زمین (مکان مادی) در خیالپردازی عرفانی از حساسیت و اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و از این رو صور گوناگون و حتی در برخی موارد متضادی را به خود اختصاص می‌دهد. در پایان سمبول‌های «کوه» و «کویر» به طور مستقل و مفصل مورد بحث و بررسی قرار گرفته‌اند. فصل پنجم نیز به صور خیالی گیاهان پرداخته است. از گیاهانی همچون درخت گل، خار، دانه و ریشه که یکی از بزرگترین منابع خیالپردازی عرفانی و بیانگر سیمای معشوق یا حالات درونی سالک هستند بحث مفصلی شده است. بحث مستقلی هم از درخت زندگی و اسطوره آنها و جایگاه رنگ‌ها به ویژه رنگ سبز شده و در پایان دو حکایت (درخت خارا و باثواب) بطور نمونه، مقایسه شده‌اند.

در پایان این بخش در یک نتیجه‌گیری کلی به تئوری سمبول‌های عرفانی و دسته‌بندی آنها پرداخته شده و نقش و جایگاه سمبول‌ها در ادبیات عرفانی به ویژه در آثار مولانا و سنت اگزوپری مورد بررسی قرار گرفته است.

بخش دوم به دو تم (موضوع) از مهمترین تمهای ادبیات عرفانی یعنی زبان و عشق پرداخته است. فصل ششم به زبان عرفانی اختصاص یافته است. جایگاه زبان نوشتاری گفتاری و نارسایی آن در تبیین و توصیف نظریات و به خصوص احساسات عرفانی انواع زبان‌های عرفانی، زبان نوشتاری (به خصوص شعر)، نیایش، رقص عرفانی و سکوت پرداخته شده است.

در فصل هفتم نیز موضوع اصلی عرفان یعنی عشق مورد مطالعه قرار گرفته است. قبل از همه از عشق به عنوان ملاک و میزانی که عرفان را در مقابل زهد و

عقل قرار می‌دهد یاد شده است. در بررسی مراحل تکاملی عشق از انواع عشق انسانی (همنوع، دوست و زن) بحث شده است، سپس عشق «سمبولیک» که ویژه مولانا است یعنی عشق او به «شمس» مطالعه شده و در پایان از عشق الهی نزد عرفا بحث مفصلی شده است. در قسمتی از نتیجه‌گیری این فصل آمده که چگونه عشق نزد عرفا به عنوان ماده اولیه خلقت مطرح شده، «من» کوچک قطره‌ای آرام و قرار نخواهد داشت مگر آن که به معشوق اقیانوسی خود برسد.

در پایان بخش دوم به بررسی تئوری «تمهای» عرفانی پرداخته شده و در حد خود به سوالاتی همچون «آیا تم عرفانی وجود دارد» و غیره پاسخ داده است.

بخش سوم به نقد سنتیک (ترکیبی) داده‌های فصل‌های پیشین پرداخته است.

در فصل هشتم ساختارهای خیالی - عرفانی مورد پژوهش قرار گرفته و تعدادی از آنها همچون درون‌گرایی، مرکز‌مداری، کلی‌نگری و کیهانی - ابدی حسی را مطالعه کرده و بحث مستقلی نیز به تضاد و وارونه‌نگاری اختصاص داده است. فصل نهم نیز به موضوع جستجوی عرفانی پرداخته است. در این فصل سعی شده تا علل و فلسفه جستجو بررسی شده و اسطوره‌های مربوط به جستجوی عرفانی شناسایی و مطالعه شود. سپس سیر تکاملی جستجوی عرفانی هدف قرار گرفته است. این سیر از بعد مکانی (کی باید هست) آغاز می‌شود و به بعد شینی (چه باید جست) می‌رسد. سپس مرحله متعالی‌تر حیوانات و گیاهان را بررسی می‌کند. سپس خود انسان به عنوان هدف جستجو مطالعه شده و در پایان «خدا» هدف نهایی جستجوی عرفانی - ادبی شناخته می‌شود.

فصل دهم (پایانی) تحلیلی بر نظریات موجود برای توجیه این تشابهات (سمبولیک و تماتیک) نزد این دو نویسنده و موردهای مشابه است. در این فصل ابعاد تاریخی، روانشناسی، فلسفی و مذهبی به ترتیب مورد نقادی قرار گرفته‌اند. در این قسمت به تفصیل راجع به نظریه یونگ و تئوری او «ارکتیپها» و نظریه منسوب به سهروردی «عالم مثال» به ویژه از دیدگاه هانری کربن پرداخته شده است.

در پایان بخش سوم نظری به تئوری خیالپردازی عرفانی داشته و در آن موضوعاتی از قبیل رابطه بین حقیقت و خیال، منابع خیال و... مورد کنکاش قرار گرفته است.

در این پایان‌نامه از تحقیقات محققین غربی و شرقی به ویژه ایرانی و فرانسوی همچون یونگ، میشل دوسرتو، هانری کربن، مرسا الیاد، بشلار، دوران و... همایی، فروزانفر، زرین‌کوب، حدیدی، صفا، نصر، تقی جعفری و شایگان بهره‌جسته و بجز آثار مولانا و سنت اگزوپری از آثار سایر شعرا و عرفا همچون عطار، سنایی، انصاری، حافظ، سعدی، ابن عربی، مصری از یک سو و سن ژان، دولاکرا، اکهارت، سنت ترزاویلا، نیچه، بارس، ژید، رولان و والری از سوی دیگر استفاده شده است.

بهمن نامورمطلق دارای مدرک کارشناسی مترجمی فرانسه از دانشگاه علامه طباطبائی، کارشناسی ارشد زبان‌شناسی و کامپیوتر و دکترای ادبیات تطبیقی از دانشگاه بلژ پاسکال فرانسه است.

تألیف‌ها و ترجمه‌های وی عبارت‌اند از: مقابله‌های ادبی - هنری ایران و فرانسه (با همکاری دکتر الن مونتاندن)، چهل حکایت از مثنوی معنوی مولانا (ترجمه به زبان فرانسوی در دست چاپ در فرانسه)، بازی‌های تلویزیونی در دنیا (تألیف و ترجمه).

دکتر نامورمطلق سه مقاله با عناوین ذیل در نشریات و سمینارهای بین‌المللی ارائه کرده است: «دید کلی و اشرافی (بلند نظری) نزد مولانای رومی»، «من عاشقانه در یک اثر عرفانی»، «مقابله نمادین با دو کوه نزد مولانا و سنت اگزوپری».

در بخش ادبی پژوهش‌های تشویقی دو پایان‌نامه زیر انتخاب و معرفی شدند:

۱- «تحلیل شخصیت و شخصیت‌پردازی در داستان معاصر» حمید عبداللهیان، پایان‌نامه دکتری، دانشگاه تربیت مدرس، راهنما: دکتر محمد تقی پورنامداریان، مشاوران: دکتر علی محمد حق‌شناس و دکتر غلامحسین غلامحسین‌زاده.

۲- «آموزش زبان فارسی به اردو زبانان و زبان اردو به فارسی زبانان» مهین ناز میردهقان، دانشگاه فردوسی مشهد، راهنما: دکتر مهدی مشکوة‌الدینی، مشاور: دکتر نادر جهانگردی.

گزارشی کوتاه از سفر چند روزه به هندوستان، با اشاره به برخی از خاطرات

هندوستان سرزمین خاطره‌ها و درنگ‌ها

آقای دکتر محمد ابراهیم المیر و اینجانب (کاووس حسن‌لی) از سوی شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی مأموریت یافته بودیم تا برای تدریس در یک دوره دانش‌افزایی استادان زبان و ادبیات فارسی هندوستان به این کشور سفر کنیم.

ساعت ۶ بامداد روز جمعه ۲۲ مهر ۱۳۷۹، از تهران به قصد بمبئی حرکت کردیم. فاصله تهران تا بمبئی بیش از ۳/۵ ساعت طی شد. حدود ساعت ۹ صبح به وقت تهران و ۱۱ صبح به وقت هند وارد بمبئی شدیم. به ترمینال پروازهای داخلی رفتیم و پس از تحویل بار و بازرسی نهایی با هواپیمای خطوط داخلی هند به دهلی عزیمت کردیم. ساعت ۵ عصر به دهلی رسیدیم و با استقبال رئیس خانه فرهنگ جمهوری اسلامی ایران روبه‌رو شدیم. به همراه ایشان به خانه فرهنگ رفتیم. در آنجا با رابین فرهنگی جمهوری اسلامی ایران دیدار کردیم و در نشستی با حضور آقای مظفری (رئیس خانه فرهنگ)، آقای رضازاده (رابین فرهنگی) و آقای دکتر مالیر (استاد اعزامی)، ضمن بررسی کیفیت و کمیت استادان شرکت‌کننده در دوره مورد نظر، برنامه آموزشی دوره را تنظیم کردیم.

ساعت ۹ صبح روز یکشنبه ۲۴/۷/۷۹ کلاس‌های دوره بازآموزی رسماً آغاز شد. براساس برنامه‌ای که نوشته بودیم، استادان شرکت‌کننده که از ایالت‌های مختلف هند آمده بودند به سه گروه (سه کلاس) تقسیم شده بودند: کلاس‌های الف، ب و ج. نخستین کلاس من با گروه «ج» بود. اعضای این کلاس اغلب یا استادان جوان بودند، یا دانشجویان دوره‌های تحصیلات تکمیلی و در مجموع بیش از ۲۰ نفر بودند. پس از انجام معارفه مقدماتی، با گفت‌وگو و شرکت دادن اعضای کلاس در این گفت‌وگوها و ایجاد خنده و نشاط، روابط رسمی کلاس را خیلی سریع به روابط صمیمی تبدیل کردم و برای ارزیابی نوشته‌های آنها، خواستم در همان کلاس نامه‌ای بنویسند و در نامه از یکی از استادان، برای حضور در یک سمینار علمی دعوت کنند. نامه‌های نوشته شده، اشکالات فراوان داشت و برخی از نامه‌ها را در همان کلاس نقد و بررسی کردم و

بقیه را به ساعت دیگری وانهادم. حاضران در این کلاس از نظر فهم زبان فارسی بسیار ضعیف بودند و به سختی می‌توانستند صحبت کنند. نوشته‌های آنها نیز دچار اشکالات متعدد بود، عین یکی از نامه‌ها را بدون ذکر نام نویسنده، برای نمونه باز می‌نگریم:

معزز و مکرم استاد محترم

اسلام الکیم

خیرت دارم و خواهم.

گزارش این است که یک شاندار سمینار در دانشگاه من منعقد شد. تمام امور انتظامی در این سلسله انجام یافتند.

من تو را ممنون و مشکور باشم گر تو در این پروگرام می‌رسی و خیلی ممنون می‌شویم به قدم رنجا فرمانی آقا.

فقط

نامه‌های دیگر هم همانند این نامه بود؛ یکی از آنان در پایان نامه‌اش نوشته بود: «من خیلی برای شما می‌پلکم». پرسیدم: یعنی چه؟ با هزار زحمت گفت: یعنی چشمم را برای شما دراز می‌کنم و منظور او این بود

که «چشم به راه شما هستم».

در کلاس «ج» کسانی چون سرفراز احمد، محمد عثمان غنی، محمد مختار عالم، محمد احتشام‌الدین، عبدالسلام گیلانی و ونه سنگه، نسبت به دیگران پیشرفت بیشتری داشتند.

ساعت بعد نوبت کلاس «الف» بود. کلاس ساعت ۱۰/۵ آغاز شد. اعضای این کلاس از استادان قدیمی، باتجربه و نامدار هندی بودند. از جمله آنها، پروفیسور عابدی، پروفیسور شریف قاسمی، پروفیسور اظہر دهلوی، دکتر عین‌الحسن، دکتر اختر مهدی، دکتر احمد انصاری، دکتر نرگس جهان، دکتر قمر غفار و... بودند.

کار با این گروه به مراتب آسان‌تر بود. پس از معارفه و رد و بدل گفت و گوهای صمیمی و علمی، درباره ادبیات معاصر صحبت کردم. بسیار استقبال نمودند و اظهار شادمانی کردند. با آنکه استادان محترم این کلاس درک خوبی از ادبیات گذشته داشتند و درباره ادبیات معاصر هم سوالات متعددی مطرح می‌کردند، اما شناخت آنها از ادبیات معاصر ضعیف بود. از جریانات معاصر ادبی بی‌اطلاع بودند و بسیاری از آثار معروف معاصر را نمی‌شناختند. اما بدون هیچ ادعا، با تواضع و

شانزدهمین دوره بازآموزی
استادان زبان و ادبیات
فارسی سراسر هند
(یادواره پرفسور محمد عالم خان)
۳۳ مهر تا ۷ آبان ماه ۱۳۷۹
اکتبر ۳۰

فایز انمونی

احترام، مشتاقانه به بحث‌های کلاسی توجه نشان می‌دادند و علاقه‌مند بودند از منابع علمی و آثار منتشر شده جدید آگاهی یابند. در این کلاس تا پایان دوره، موضوعاتی از قبیل موارد زیر مطرح شد:

ویژگی‌های ادبیات دوره بیداری، سیر داستان‌نویسی معاصر و گونه‌های آن، انواع شعر معاصر از نظر ساختاری و موضوعی، تحلیل برخی از سروده‌های نو، تحلیل برخی از داستان‌های معاصر، بررسی ویژگی‌های ادبیات انقلاب اسلامی در دو دهه اخیر و...

جلسه سوم، نوبت کلاس «ب» بود. اعضای کلاس «ب»، نسبت به زبان فارسی از اعضای کلاس «ج» آشنا تر بودند، اما سطح این کلاس نیز با سطح کلاس «الف» بسیار متفاوت بود.

در این کلاس نیز تا پایان دوره مباحثی از قبیل موارد زیر مطرح شد: شیوه‌های نوشتاری، روش نگارش در مکاتبات اداری و غیراداری، تمرین خاطره‌نویسی و مقاله‌نویسی، بررسی نوشته‌های شرکت‌کنندگان در کلاس، آشنایی کلی با ادبیات امروز ایران و بررسی چند نمونه از شعر و نثر معاصر و... در این کلاس کسانی چون خانم‌ها تستیم کوثر چشتی، نسیم شاهد، شهناز پروین، نکهت فاطمه، و سلطو بانو و آقایان غلام نبی احمد، عبدالسمیع و ساجد حسین خان، نسبت به دیگران پیشرفت بیشتری در فهم و مکالمه زبان فارسی داشتند. اما آنچه همه شرکت‌کنندگان در آن مشترک بودند، صفا، صمیمیت و محبت بود که در این مدت کوتاه، پیوند قلبی محکمی بین ما و آنها ایجاد کرد و همین همدلی و مهر باعث شد خداحافظی روز آخر اشک اغلب آنها را سرازیر کند.

استادان هندی بسیار ساده و بی‌تکلف زندگی می‌کنند. شرکت‌کنندگان در این دوره که از دانشگاه‌های سراسر هند به دهلی آمده بودند، دسته‌جمعی در یک سالن سخنرانی اسکان یافته بودند و بر روی پتوهایی که در سالن پهن شده بود، می‌خوابیدند و استراحت می‌کردند. حتی آقای پروفیسور عابدی که بیش از ۷۰ سال داشت و به عنوان «شیخ‌الاساتید هند» خوانده می‌شد، با آنکه اهل شهر دهلی بود، در تمام مدت

برگزاری دوره بازموزی، در همان محل برگزاری کلاس‌ها و در همان سالن عمومی در کنار دیگران استراحت کرد و شب و روز در همان جا ماند و به خانه خود نرفت.

صبح روز یکشنبه ۷۹/۷/۲۴ با خانم دکتر ریحانه دختر پروفیسور نذیر احمد آشنا شدیم. ایشان با خوش‌رویی و مهربانی گفت‌وگو می‌کردند. از او درباره حال پدرشان پرسیدیم. می‌گفتند: حالشان خوب است ولی خیلی پیر شده‌اند. خانم ریحانه از اینکه نمی‌توانست به طور مرتب در کلاس‌های دانش‌افزایی شرکت کند، اظهار تأسف می‌کرد.

عصر روز شنبه ۷۹/۷/۳۰ با دعوت قبلی، ساعت ۵ به دانشکده غالب رفتیم تا در یک برنامه هنری شرکت کنیم. یک خانم جوان که دکترای رقص داشت از ایالت بنگال برای اجرای آواز و موسیقی سنتی هندی به شهر دهلی آمده بود.

استادان شرکت‌کننده در دوره دانش‌افزایی، برخی از استادان دیگر هندی و بعضی از ایرانیان مقیم دهلی هم شرکت داشتند. آقای پروفیسور اظهر دهلوی، دبیر انجمن استادان زبان و ادبیات فارسی هند، با مقدمه و معرفی کوتاهی برنامه را آغاز کردند. خانم خواننده از ساعت ۶ تا ۷/۳۰ برای حضاران غزل‌هایی از حافظ و امیر خسرو دهلوی را به زیبایی، با آواز و موسیقی اجرا کردند. با آنکه این خانم هیچ فارسی نمی‌دانست اما غزل‌های «الا یا ایها الساقی...»، «اگر آن ترک شیرازی...» و «من ترک عشق و شاهد و...» را که به خط انگلیسی نوشته و آوانگاری کرده بود، به زیبایی خواند.

وقتی اشتیاق او را برای خواندن غزل‌های حافظ دیدم به آقای پروفیسور اظهر دهلوی گفتم که این خانم، جایزه‌ای پیش من دارد که فردا به او می‌دهم. دکتر اظهر این مطلب را رسماً از پشت بلندگو اعلام کرد و جمعیت صمیمانه تشویق کردند. وقتی موضوع را به زبان انگلیسی برای خانم خواننده توضیح داد، تازه او متوجه شد که یک نفر شیرازی (هم شهری حافظ) در مجلس حضور دارد و هدیه‌ای از شیراز به او خواهد داد، بسیار خوشحال شد و به همین خاطر غزل «اگر آن ترک

شیرازی...» را یک بار دیگر اجرا کرد. و من در این مدت در اندیشه میزان نفوذ حافظ در ذهن ملل دیگر و راز و رمز این تأثیر و نفوذ بودم...

ساعت ۷ عصر روز یکشنبه به اتفاق آقای دکتر مال میر و آقای مظفری، طبق دعوت قبلی به منزل خانم پروفیسور صبرا هوی والا رفتیم. ایشان که از زردشتیان هندی بودند با گرمی و مهربانی از ما استقبال کردند. منزل خانم صبرا در محوطه وسیع دانشگاه جواهر لعل نهرو قرار داشت. آن شب خانم صبرا دو نفر از استادان افغانی را نیز دعوت کرده بودند. آقای دکتر عین‌الحسن هم به جمع ما پیوستند و شب خوبی را در منزل خانم دکتر صبرا گذرانیدیم. خانم صبرا شام خوشمزهای را فراهم آورده بود و از ابتدا با صمیمیت اعلام کرد، هر چند من زردشتی هستم ولی از شما مسلمان‌ها مسلمان ترم. غذاها را معرفی کرد و گفت هیچ کدام از اینها از نظر اسلامی اشکال ندارد و شما آسوده خاطر میل بفرمایید. رفتار خانم صبرا را بسیار پسندیدم و خرسندی خودم را هم به او اظهار کردم. هدیه‌ای را که از شیراز با خود آورده بودم به او تقدیم کردم. قاب خاتمی که عبارت «گفتار نیک، کردار نیک، پندار نیک» در آن نوشته شده بود و موجب خوشحالی بسیار خانم صبرا شد. پیش از سفر به هندوستان آقای دکتر اسلامی ندوشن وصف خانم صبرا را برای من گفته بودند و از من خواسته بودند که ایشان را ببینم و از قول دکتر اسلامی ندوشن از ایشان احوالپرسی کنم. خانم صبرا از احوالپرسی آقای دکتر اسلامی بسیار خوشحال شدند. بالاخره آن شب تا ساعت ۱۰/۳۰ در منزل خانم صبرا بودیم و پس از آن به هتل بازگشتیم.

روز دوشنبه ۷۹/۸/۲، پس از پایان کلاس‌ها براساس قرار قبلی ساعت یک بعدازظهر منتظر دکتر «چندرا شیهاکر» نشستیم تا با هم به محل سوزاندن جاذبه‌های هندوها برویم، اما تا ساعت ۲ منتظر ماندیم و ایشان به رغم قولی که داده بودند، در محل قرار حاضر نشدند و ما به اتفاق آقای دکتر یونس جعفری - یکی از استادان بازنشسته زبان و ادبیات فارسی هند - به

ارسال کنند.

عصر روز پنجشنبه پنجم آبان مراسم خداحافظی بود. استادان دانشگاه‌های مختلف گروه گروه با ما عکس یادگاری گرفتند؛ دانشگاه دهلی، جواهر لعل نهرو، جامعه ملیه اسلامی، بهار، بمبئی و... برخی از کسانی که در این مدت پیوند قلبی محکمی با ما پیدا کرده بودند موقع خداحافظی گریه می‌کردند. بعضی از آنها با لطف ویژه هدایایی را برای ما آورده بودند و در هر حال عصری به یادماندنی بود. از همه آنها خداحافظی کردیم و به هتل بازگشتیم.

آن روز روز جشن دیوالی بود. جشن دیوالی هندی‌ها همانند عید نوروز ایرانی‌هاست. سال جدید آنها از همین روز آغاز می‌شود.

در باور هندوها در روز دیوالی، «پاما»، یکی از خدایان هند، پس از ۱۴ سال دوری از خانواده و زندگی در جنگل، به آغوش خانواده بازگشته است.

هندوها این روز را مقدس می‌دانند و در سراسر هند جشن و شادی برپا می‌کنند. از چند روز پیش از روز دیوالی سر و صدای ترقه‌ها و فشقه‌ها در همه شهر دهلی به گوش می‌رسید و در شب و روز دیوالی این سروصداها به شکل وحشتناکی شدت گرفته بود.

پنجشنبه شب صدای مهیب ترقه‌ها یک لحظه قطع نمی‌شد و از پنجره هتل که به بیرون می‌نگریستیم اشتعال پی در پی فشقه‌ها در آسمان دهلی صحنه جالبی ساخته بود. درست شبیه شب‌های حمله در جبهه‌های جنگ. آذین‌بندی و چراغانی خیابان‌های دهلی در روزهای جشن دیوالی نیز چهره شهر را دیدنی کرده بود.

پنجشنبه شب، در حالی که مشغول جمع و جور کردن وسایل بودیم تا برای بازگشت به ایران آماده شویم تلفن زنگ زد و خبر رسید که عده‌ای برای دیدار شما در سالن هتل منتظرند. پایین آمدیم و دیدیم عده‌ای از خانم‌ها که در دوره دانش‌افزایی شرکت داشتند برای خداحافظی مجدد به هتل آمده‌اند. ساعتی را با آنها گفت‌وگو کردیم و در فضایی بسیار صمیمی و عاطفی به امید دیداری دیگر خداحافظی کردیم و از هم جدا شدیم.

«مرکز میکروفیلم نور» رفتیم. جایی که از دیدن آن بسیار خرسند شدم. پیش از دیدن این مرکز بارها به استادان هندی گفته بودم کاش مرکز و مؤسسه‌ای پدید می‌آمد و از این همه نسخه خطی ارزشمند در کتابخانه‌های هند میکروفیلم یا عکس تهیه می‌کرد. ولی کسی این مرکز را که برای همین منظور ایجاد شده بود به من معرفی نکرده بود. آقای دکتر خواجه پیری و آقای رفیعی از مسئولان آن مرکز، درباره فعالیت‌های مرکز توضیحات مفیدی دادند و بیش از ۱۰۰۰۰ میکروفیلم را که از نسخه‌های خطی تهیه شده بود، نشانمان دادند. از دیدن میکروفیلم‌ها هیجان‌زده شده بودم و باور نمی‌کردم با این تعداد و حجم میکروفیلم‌های ارزشمند روبه‌رو شوم. آقای خواجه پیری درباره چگونگی تهیه این میکروفیلم‌ها و مشکلاتی که در راه تهیه آنها وجود داشته برای ما صحبت کردند و سپس از بخش‌های مختلف مرکز، دیدن کردیم: بخش میکروفیلم‌ها، بخش فهرست‌نویسی، بخش تحقیقات و بخش‌های دیگر.

درباره چگونگی استفاده از میکروفیلم‌ها سؤال کردیم، آقای خواجه پیری گفتند: این مرکز زیر نظر مقام معظم رهبری اداره می‌شود و ما به همه کسانی که علاقه‌مند به تصحیح نسخه باشند به هر شیوه ممکن کمک می‌کنیم. مثلاً میکروفیلم در اختیار آنها قرار می‌دهیم یا در همین جا زمینه لازم را برای خواندن متن و تصحیح نسخه برایش فراهم می‌کنیم و چنانچه مایل باشد اثر تصحیح شده‌اش را منتشر هم می‌کنیم و...

از توضیحات جالب آقای خواجه پیری لذت می‌بردم. ایشان جلد نخست فهرست میکروفیلم‌ها را که به تازگی منتشر کرده بودند به ما هدیه دادند و آقای دکتر مالمیر درخواست تهیه میکروفیلم از تعدادی نسخ خطی کردند. همه نسخه‌های مورد نیاز ایشان را به مدت دو روز تهیه کرده و با کمترین هزینه (تنها به میزان قیمت میکروفیلم‌ها) به ایشان تحویل دادند.

درباره مراکز سعدی‌شناسی و حافظ‌شناسی با ایشان گفت‌وگو کردم. قول مساعد دادند که میکروفیلم‌های نسخه‌های خطی مربوط به سعدی و حافظ را برای مرکز سعدی‌شناسی و حافظ‌شناسی

جناب آقای محمدخانی

باسلام، از شماره‌های متعدد کتاب ماه ادبیات و فلسفه اغلب استفاده می‌کنم و به ویژه شماره ۳۷ که روی جلد آن به تصویر دکتر حق‌شناس آراسته بود و خاصه از مقاله آقای فتوحی که درباره معرفی کتاب دایرةالمعارف بلاغت و نگارش که از کارهایی عظیم و پیشرفت علوم بلاغت در کشورهای انگلیسی زبان حکایت می‌کرد، بهره‌مند شدم. باری این شماره بسیار پربار و گران‌مایه بود.

جعفر شعار

۷۹/۹/۲۷

حضور محترم جناب علی‌اصغر محمدخانی

پس از سلام، در یک کلام برای شما دست مریزاد دارم. کتاب ماه ادبیات و فلسفه چند شماره‌ای است که جان تازه‌ای گرفته و زنده‌تر شده است و از لحاظ فرم و محتوا به شکل ایده‌آل خود نزدیک و نزدیکتر می‌شود بخصوص شماره ۳۶ را دیدم که صفحاتی را نیز برای اخبار فرهنگی اختصاص داده‌اید که دستتان درد نکند. با عرض تبریک برای شما و کلیه دست‌اندرکاران آن نشریه.

با احترام

منصور اوجی

۷۹/۹/۶

کاووس حسن‌لی

● اخبار اهل قلم

● زندگینامه برگزیدگان فرهنگی

به پیشنهاد آقای لیوان. اس. ک. باتاچارتی مسؤول انتشارات World's Arch of Quality در هندوستان به منظور معرفی و ارتباط فرهنگی با صاحب نظران و برگزیدگان فرهنگی ج. ا. ا. که در سطح عالی ملی و بین المللی باشند، شرح حال و اسامی آنان در مجموعه‌ای که اوج کیفیت نامیده می‌شود، در هند چاپ و انتشار می‌یابد. قرار است این کتاب که به همت World's Arch of Quality و همکاری سفارت جمهوری اسلامی ایران در هند و در زمینه‌های فرهنگی، ادبی، تربیتی، انتشاراتی، اجتماعی و ورزش، رسانه‌ای، سیاسی، تجاری، علمی، صنعتی، اطلاع‌رسانی و... زندگینامه پنج نفر برگزیده را به انتخاب و معرفی ج. ا. ا. چاپ و منتشر بنماید.

● ترجمه ۵ اثر ایرانی به ایتالیایی

به گزارش دفتر مجامع و فعالیتهای فرهنگی، در دیدار فرهنگی سفیر ایتالیا در ایران، ریکاردوسا؛ مدیرکل فرهنگی وزارت امور خارجه ایتالیا، جان فرانکو پاکوبونتی؛ و فلیچتافراو، وابسته فرهنگی سفارت ایتالیا؛ با محمد مسجدجامعی مدیرکل هماهنگی‌های فرهنگی وزارت امور خارجه کشورمان و نمایندگان وزارتخانه‌های علوم، فرهنگ و ارشاد اسلامی در محل وزارت امور خارجه دیدار کردند. در این ملاقات پیشنهاد همکاری فرهنگی در زمینه ادبیات، هنر، سینما، موسیقی، تئاتر، برگزاری سمینار، هفته فرهنگی، گسترش زبان و ادبیات فارسی در ایتالیا و زبان ایتالیایی در ایران مطرح گردید.

در زمینه ادبیات پیشنهاد شد که ۵ اثر مشهور ادبی ایران به زبان ایتالیایی، همچنین ۵ اثر معروف ادبی ایتالیا به زبان فارسی ترجمه و انتشار یابد.

دو طرف گفتگو همکاری در این زمینه و زمینه‌های دیگر فرهنگی را از جانب کشور خود پیشنهاد نمودند و برای شروع و همکاری، تشکیل کمیته انتخاب آثار و موضوعات و تشکیل کتابخانه‌ای از کتب ایتالیایی ترجمه شده به زبان فارسی و برعکس مورد اتفاق قرار

گرفت. در موضوعات هنر اجرای موسیقی دو کشور، نمایشگاه فرهنگی، سمینار فرهنگی، تئاتر خاصه تئاتر مذهبی، ساخت فیلم و سریال مشترک، تأسیس مدرسه و مبادله فیلم مستند و آموزشی و علمی مورد بحث و گفتگو قرار گرفت.

● فرهنگ زنجان منتشر شد

دومین شماره فرهنگ زنجان منتشر شد. در این شماره آمده است: «شرح حال شیخ اشراق شهاب‌الدین سهروردی / محمد آقا محمدی»، «تحقیقی درباره احوال و آثار زین‌الدین زنجان‌ی ادیب و وزیر دوره

سلجوقی / حسن حسینیعی»، «یک چشم زد از حافظ / بهروز ثروتیان»، «نقالی آوایی و موسیقایی عاشیق / مجید کامیار»، «نخستین روز مدرسه / بهروز ثروتیان» و «خط از منظر قرآن / رضا خدایی». مصاحبه با کریم نیرومند - محقق عرصه فرهنگ زنجان -، معرفی دو چکیده طرح و تازه‌های نشر کتاب از دیگر مطالب این نشریه است.

● نخستین کنگره شعر نو کردی

نخستین کنگره علمی - پژوهشی شعر نو کردی در

ایران، روزهای سوم و چهارم آذرماه در تالار ابوریحان بیرونی دانشگاه شهید بهشتی برگزار شد.

در این کنگره مهندس ادب، نماینده مردم سنج در دو زبان کردی و فارسی سخنرانی کرد و سپس محمد حمه‌باقی درباره اهداف این کنگره سخن گفت. عطاالله نهائی، نویسنده کرد نیز نوشته‌ای با عنوان «دیالوگ با نویسندگان فارس‌زبان» قرائت کرد.

در ادامه و در نشست اول کنگره، دو مقاله پژوهشی «کشف زبان و آخرین ایستگاه شعریمان» نوشته ابراهیم مینوئی و «نقد اشعار شاعر فقید کرد مارف آقای» نوشته رهبر محمودزاده قرائت و توسط هیئت علمی مورد نقد و بررسی قرار گرفت.

نشست دوم کنگره به دو مقاله «اقتدار زبان در شعر کوتاه» از عبدالخالق یعقوبی و «فرم در شعر نو کردی» از محمد پایزیدی پرداخت.

در نشست چهارم و روز دوم، دو مقاله «طبقه‌بندی و آسیب‌شناسی شعر نو کردی» از رضا علیپور و «پیدا و پنهان در شعر نو کردی» از منصور تیغوری ارائه شد و مورد نقد و بررسی قرار گرفت.

نشست بعدی به «اپیستیمولوژی شعر کردی» نوشته محمد صالح سوزنی و «نقد تحلیلی اشعار سواره ایلخانی‌زاده» نوشته سعدالله مجیدی پرداخت. نشست پایانی این کنگره به تربیون آزاد اختصاص داشت که مقاله‌های «عشق در شعر نو کردی» از رحیم لقمانی، «نوستالوژی در شعر نو کردی» از عباس چمچمالی و «نوگرایی در شعر نو کردی» از علی قاسمی مورد بررسی قرار گرفتند.

در پایان این کنگره بیانیه‌ی کانون ادبیات کردی جهاد دانشگاهی دانشگاه شهید بهشتی قرائت و لوح تقدیر و جوایزی به مقاله‌های برتر کنگره اهداء شد.

● استاد مصاحب در گذشت

دکتر محمود مصاحب، پژوهشگر، مترجم و استاد دانشگاه، روز چهارشنبه ۲۳ آذرماه در ۸۸ سالگی درگذشت. دکتر مصاحب در سال ۱۳۹۱ در تهران به دنیا آمد و در سال ۱۳۱۶ دوره عالی ادبیات و زبان‌های خارجی را در دانشکده ادبیات (دانشسرای عالی) به پایان رسانید. دکتر محمود مصاحب از پایه‌گذاران جامعه مترجمان رسمی ایران بود و تا پایان عمر ریاست این جامعه را بر عهده داشت. چندی قبل مؤسسه انتشارات علمی و فرهنگی به پاس خدمات ۵۰ ساله

استاد مصاحب، اقدام به ایجاد نخستین جایزه ویراستاری نمود و نه تنها لوح تقدیر و یادبودی به استاد محمود مصاحب اهدا شد بلکه زنده یاد اولین جوایز را به ویراستاران برگزیده اعطاء نمود.

دکتر مصاحب ترجمه‌های زیادی از خود به یادگار گذاشت که از آن جمله است: تربیت دختران، روح تعلیم و تربیت، تربیت اطفال از تولد تا پایان تحصیلات متوسطه، اساتید یونان و روم، زوربای یونانی، روبسنن کروژوئه، ساکنان کهکشان،

دانشمندان بزرگ جهان علم، سرزمین و مردم فرانسه، سرزمین و مردم پرتغال، سرزمین و مردم آرژانتین، پرواز به سیاره قارچ، اتم چیست، مقالات علمی اینشتین، نسبت برای همگان، دایرةالمعارف علم و صنعت، اقتصاد غلات و ژاپن در گذشته و حال.

از آثار تالیفی ایشان می‌توان به این کتابها اشاره کرد: لقمان حکیم، کتاب و کتابخانه در ایران. از دیگر کارهای ارزشمند ایشان باید به دایرةالمعارف فارسی مصاحب اشاره کرد که زیر نظر و سرپرستی مرحوم برادر دانشمندشان دکتر غلامحسین مصاحب تهیه و به چاپ رسید.

دکتر محمود مصاحب از مریدان و پیروان حضرت علی (ع) بود و شمائل آن حضرت را لحظه‌ای از برابر دیدگان خود دور نمی‌کرد. عشق و علاقه و ارادت ایشان به حضرت مولی‌الموحدین علی (ع) بی‌پاسخ نماند و در روز شنبه ۷۹/۹/۲۶ مصادف با ۱۹ ماه مبارک رمضان به خاک سپرده شد و مراسم ختم آن زنده یاد روز دوشنبه

۲۱ ماه مبارک رمضان منعقد گردید.

برگزیدگان فرهنگستان

آقای سید محمد خاتمی رییس جمهوری، چهارشنبه ۷۹/۱۰/۱۴ در نخستین مراسم بزرگداشت مشترک پیشگامان و استادان فرهیخته فرهنگستان‌های کشور در تهران گفت: ایرانی بیش از هر چیز، از راه زبان و ادبیات خود، مرزها و قلب‌ها را فتح کرده است. وی افزود: ایرانی در سایه ادبیات پربار و غنی خویش، اقوام مهاجم را در طول تاریخ، در کوره فرهنگ خود ذوب کرد و از آنان پشتیبانان بزرگ زبان و ادب فارسی ساخت.

رییس جمهوری تصریح کرد: فرهنگ فارسی از توانا ترین حاملان ارزشهای اسلامی و رمز ماندگاری وحدت ایرانیان در طول تاریخ است و فرهنگستان زبان و ادب فارسی در جهت حفظ و تعمیق آن، وظیفه‌ای سنگین دارد.

آقای خاتمی نقش ملت ایران را در بارور کردن تمدن و فرهنگ اسلامی نیز مورد تاکید قرار داد و گفت: پیوند اسلام با جان آرام و مستعد ایرانی موجب تمدن غنی اسلامی شد که اگر نگوئیم همه آن زاینده تلاش و استعداد ایرانی است، بی‌اغراق می‌توان گفت: نقش ایرانی در شکوفایی این تمدن ممتاز و بی‌نظیر است. رییس جمهوری در این مراسم، به عنوان «قطره‌ای کوچک از دریای موج خیز ملت ایران، بهره‌گیر از علم و لذت برنده از هنر» از استادان فرهیخته عرصه علم، هنر و ادبیات کشور قدردانی کرد و بزرگداشت آنها را تجلیل از علم و هنر دانست.

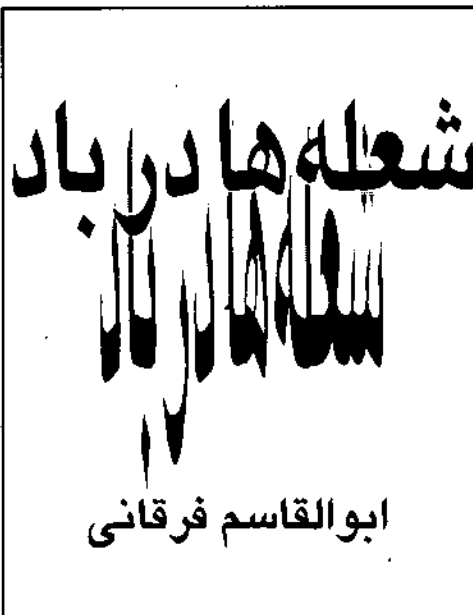
دکتر جواد حدیدی عضو فرهنگستان زبان و ادب فارسی، دکتر حسین میرشمسی عضو فرهنگستان علوم، دکتر ابوالحسن ندیم عضو فرهنگستان علوم پزشکی و استاد سید علی اکبر صنعتی عضو فرهنگستان هنر، چهار استاد منتخبی بودند که در این مراسم به خاطر تلاش‌های ارزنده‌شان در راه خدمت به ادبیات، علم و هنر ایران زمین مورد تقدیر و ستایش قرار گرفتند.

دکتر حدیدی ۶۸ سال پیش در شهر قم به دنیا آمد. وی دارای دکترای ادبیات فرانسه از دانشگاه سوربن است. وی پیش از اخذ مدرک دکترای در سال ۱۳۳۹ تحصیلات حوزوی را در قم به پایان برد و مدرک لیسانس ادبیات فرانسه را از دانشگاه تهران و دبیری

ادبیات فارسی را از دانشسرای عالی تهران کسب کرد. دکتر حدیدی از سال ۱۳۴۰ فعالیت آموزشی خود را از دانشگاه فردوسی مشهد آغاز کرد و با اخذ درجه استادی، به فعالیت‌هایش ادامه داد. تدوین ۱۲ جلد کتاب به زبان‌های فارسی و فرانسه، تالیف ۲۵ مقاله، سه مجموعه مقالات به فارسی و ترجمه ۴۴ مقاله به زبان فرانسه و دو مقاله به زبان انگلیسی از آثار علمی این استاد برگزیده فرهنگستان زبان و ادب فارسی است.

ابوالقاسم فرقانی درگذشت

ابوالقاسم فرقانی شاعر و حقوقدان برجسته در ۵۶ سالگی درگذشت. وی در ۱۳۳۲ در قائم‌شهر به دنیا آمد و زندگی را در تنهایی و انزوا گذراند. از این شاعر شمالی

دفتر شعری به نام «شعله‌ها در باد» به یادگار مانده است.

عُرس

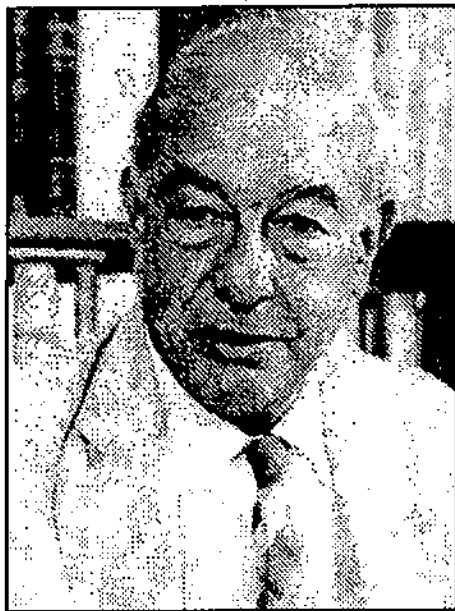
به منظور یادمان مولانا جلال‌الدین بلخی، برنامه‌ای به نام «عُرس» روز یکشنبه ۱۱ دی ماه ۱۳۷۹ به همت کانون ادبی - هنری مجتمع دانشگاهی ولیعصر برگزار شد.

● اخبار اهل قلم

یجستانی، ایمان طرفه و مهدی زارعی.

● فیلسوفی در اوج آوازه جهانی

براین مگی در مقدمه گفت‌وگو با و. کواین می‌نویسد: اگر از کسانی که به طور حرفه‌ای فلسفه درس می‌دهند نظرخواهی می‌کردیم و می‌پرسیدیم: «مهمترین فیلسوف زنده کیست؟» به هیچ وجه برای من روشن نیست که چه کسی بیشترین رأی را می‌آورد. اما می‌توانستیم به جرأت پیش‌بینی کنیم که بعضی از نام‌ها در میان ده - دوازده اسم اول قرار می‌گرفت، مانند کواین، پوپر، ژان پل سارتر و احتمالاً چومسکی، (هر چند او به معنای دقیق کلمه فیلسوف نیست) نخستین فرد از این کسان ویلارد وان آرسن کواین (Willard van orman Quine)، استاد فلسفه در دانشگاه هاروارد، کسی است که مثلاً استوارت همشر [فیلسوف معاصر انگلیسی] درباره او گفته است: «برجسته‌ترین

فیلسوف سیستماتیک زنده است.»^۱

کواین در ۱۹۰۸ به دنیا آمد و در روز کریسمس سال جاری درگذشت. از وی مقالات بیشمار و بیش از ده دوازده جلد کتاب باقی است که معروفترینشان «از نظر منطقی» (From a Logical Point of View) چاپ ۱۹۵۳ و «لفظ و شیئی» (Word and object) چاپ ۱۹۶۰ است. کواین در درجه اول منطقدان است. کارهای ابتکاری و بدیع او در منطق که سبب شهرتش شده،

مصطفی رحیمی و ترجمه دو مقاله با عنوانین: «آنچه در ترجمه از دست می‌رود/ پل اسپرکمن» با ترجمه بابک برقچی و «تئوری ترجمه در غرب (۷)/ ماینوری و تامسن» با ترجمه عبدالله کوثری از دیگر مطالب این فصلنامه است.

● دهمین کنگره شعر دفاع مقدس

دهمین کنگره سراسری شعر دفاع مقدس با معرفی بیست شاعر برتر کشور در زمینه شعر دفاع مقدس جمعه ۲۳ دی ماه به کار خود پایان داد.

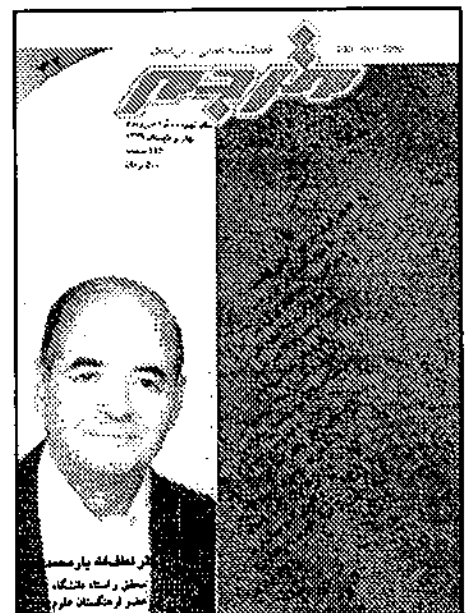
در این همایش، از سوی معاونت ادبیات و انتشارات بنیاد حفظ آثار و ارزشهای دفاع مقدس درباره چگونگی شعر در دهه اعلام شد: «مضامین عمده این اشعار شامل مباحث مربوط به شهید و شهادت، اشعار حماسی و نوستالژیک، جایگاه حضرت امام (ره) و مقام جانبازان و آزادگان است که مضمونهای مرتبط به شهادت و شهید در آنها در حال افزایش است.»

طبق این گزارش قالبهای شعر دفاع مقدس پس از غزل به ترتیب شامل شعرنو، دوبیتی و مثنوی است و حضور شاعران زن شرکت‌کننده در کنگره‌های شعر دفاع مقدس از چهار درصد در دوره اول به سی درصد در دوره دهم افزایش یافته است. همچنین کتابنامه شعر دفاع مقدس شامل فهرست آثار و شعرای ۷۵ مجموعه شعر دفاع مقدس از سال ۶۲ تاکنون منتشر شد. در مراسم اختتامیه این همایش سردار علیرضا افشار - رئیس بنیاد حفظ آثار و ارزشهای دفاع مقدس - با اشاره به اهمیت هنر در پاسداری از ارزشهای دفاع مقدس، شعرای متعهد را کانون معرفت دانست. عبدالجبار کاکایی - دبیر کنگره فوق - نیز شعر دفاع مقدس را جلوه‌ای درخشان از ادب پایداری و شیوه‌ای تازه در سخن گفتن از ارزشها به شمار آورد. در پایان این همایش، بیست شاعر جوان برتر کشور در زمینه شعر دفاع مقدس به عنوان شاعران برگزیده معرفی شدند: تیره‌السادات هاشمی، شقایق سلیمان‌نژاد، سارا حیدری، سمیه خسروی، شیرین خسروی، لیلی لک‌پور، انسیه موسویان، مرضیه موفق، مریم سقلاطونی، منصوره عرب سرهنگی، مرضیه کمالی‌زاده، بابک صدری، علیرضا سلطانی، محسن وطنی، محسن آرم، محمدسعید میرزایی، علیرضا حکمتی، آرش شفاعی

در این مراسم دکتر محمدعلی موحد که تحقیقات بسیاری در زمینه عرفان و تصوف دارد درباره رابطه عرفانی شمس و مولانا و تأثیر جلال‌الدین از شمس، سخنانی ایراد نمودند. در این مراسم مقالاتی از اساتید دانشکده ادبیات مجتمع ولیعصر درباره مولوی و آثار او ارائه شد که عنوانین آنها بدین قرار است: «راهی به دریا/ دکتر حسین بهزادی اندوه‌جودی»، «چند نکته درباره مولوی و مثنوی او/ دکتر علی‌اصغر حلبی»، «حقیقت عقلی در طریقت مولانا و نجم‌الدین رازی/ دکتر باقر قربانی زرین»، «شعر ناب مولانا/ دکتر مریم حسینی» و «حجاب از دیدگاه مولوی و مقایسه آن با نظر برخی عرفا/ بهاره جلایر».

● فصلنامه ترجمه

سی و دومین شماره فصلنامه مترجم منتشر شد. در این شماره آمده است: «بهره‌گیری مترجم از تحلیل گفتمان/ لطف‌الله یارمحمدی»، «درباره لفظ‌گرایی در ترجمه/ علی صلح‌جو»، «حواشی بر مقاله لفظ‌گرایی...»

مجدالدین کیوانی»، «لفظ‌گرایی و خلاقیت زبانی/ علی خزاعی‌فر»، «ترجمه جملات ساده و سبک سخن/ حسن لاهوتی»، «تعادل در ترجمه/ منصور کوشا»، «انسجام واژگانی و نقش آن در ترجمه/ آزیتا حجت‌الله طالقانی»، «کارگاه ترجمه (۱۵)/ کریم امامی»، «بزرگ علوی و داستان پادنگ/ بهروز عزیدفتری». گفتگو با

عمدتاً بسیار فنی است و برای غیراهل فن واقعاً قابل فهم نیست.

۱- مردان اندیشه، براین مگی، ترجمه عزت‌الله فولادوند، انتشارات طرح نو، ۱۳۷۴، صفحه ۲۶۲.

خیال در حبسیات عربی / مرضیه آباد، «ترجمه فارسی کتاب تحسین و تقبیح ثعالی نیشابوری / عارف ابوخلف».

سیاسی مورد استفاده قرار بگیرد و یکی از عواملی که مانع جهانی شدن ادبیات ما شده است، آمیختگی آن با سیاست و استفاده ابزار نوپسند از ادبیات داستانی است.

شاه‌آبادی ضمن اشاره به شناخت ادبیات داستانی و سیر تطور آن گفت: «تاریخ روشنفکری ما از تاریخ ادبیات داستانی ما جدا نیست و هر دو در یک زمان متولد شده‌اند. ما برای شناخت ادبیات داستانی ایران باید به تاریخ روشنفکری‌مان نظر داشته باشیم یا به روشنفکرانی که ادبیات داستانی ما را به وجود آوردند و آن را به چهره‌های مختلف مخصوصاً سیاست کشاندند.» وی علت دیگر گرایش سیاسی ادبیات را نبود فضای مناسب برای روشنفکران دانست و گفت: «نبود نهادهای سیاسی و مدنی، مطبوعات آزاد و فضاهای

● ۴۵ داستان مینی مالیستی

مجموعه‌ای از داستانهای کوتاه کامران محمدی نفر اول نخستین جشنواره داستانهای مینی مالیستی که تابستان گذشته در خرم‌آباد برگزار شد، به زودی انتشار خواهد یافت. این مجموعه که در گروه کتابهای «گزیده ادبیات معاصر» به وسیله نشر نیستان چاپ می‌شود، شامل ۴۵ داستان کوتاه کوتاه است. موضوع اصلی داستانها فقر، عوارض اجتماعی جنگ و دیگر مسائل روزمره است. زبان داستانها ساده و همه‌فهم است و برای اولین بار است که کامران محمدی آنها را به صورت کتاب منتشر می‌کند.

● فروید

کتاب «عشق» نوشته زیگموند فروید با ترجمه چیستا یثربی به زودی روانه بازار می‌شود. این کتاب حاوی چهارده مقاله از روانکاو نامدار قرن بیستم زیگموند فروید است که دیدگاههای نخست این روانکاو را در مورد مسئله عشق بیان می‌کند. در کتاب حاضر ترجمه چندین مقدمه فروید در تحلیل برخی کتابهای عاشقانه فراهم آمده است. این کتاب برای نخستین بار به زبان فارسی ترجمه می‌شود و تاریخچه مناسبی از ادبیات روانشناختی است.

● تاریخ روشنفکری و ادبیات داستانی

حمیدرضا شاه‌آبادی - داستان‌نویس - در بیست و هشتمین نشست از سلسله مباحث هنر، اندیشه و ادب در گستره فرهنگی ایرانی - اسلامی با موضوع «آمیختگی ادبیات داستانی با سیاست در ایران» در حوزه هنری، ضمن طرح این نکته گفت: «ادبیات داستانی کشور ما با سیاست و مفاهیم سیاسی به شدت آمیخته است و این آمیختگی نه در عمق که در سطح است و باعث شده تا ادبیات داستانی به عنوان یک ابزار

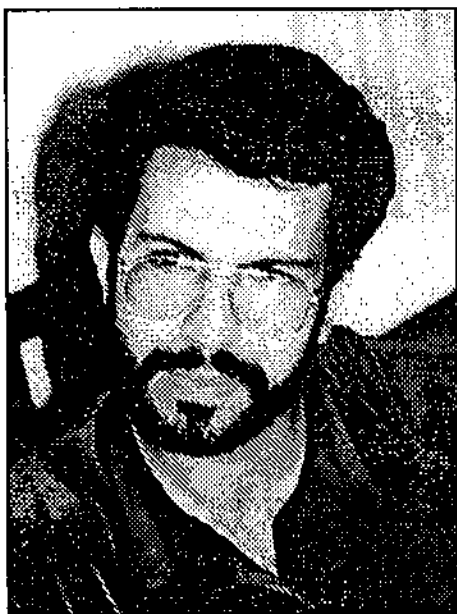
● همایش علمی دانشجویان خارجی ادبیات فارسی

همایش علمی دانشجویان خارجی ادبیات فارسی روز چهارشنبه ۲۱ دی ماه سال جاری در دانشگاه تربیت مدرس برگزار شد.

به گزارش روابط عمومی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، در این همایش یک روزه، وابسته فرهنگی سفارت روسیه، سفیر جمهوری آذربایجان، رایزن سفارت ارمنستان، دبیر سوم سفارت رومانی، کاردار سفارت یوگسلاوی و مقاماتی از سفارت رومانی در تهران شرکت داشتند. افزون بر این ۱۳ استاد از ۱۰ کشور جهان به ارائه مقاله درباره زبان و ادبیات فارسی و نقش آن در دیگر زبانهای جهان پرداختند. عناوین تعدادی از مقاله‌ها بدین شرح است: «کاربرد اصطلاحات عامیانه در فارسی امروز / اسلاونا گرگوا»، «تهیه تاریخ ادبیات مختصر ایران از صائب تا نیما / اوتنه گن کمیسس بایف»، «عشق در غزلیات مولانا / آیگون علیزاده» و «تحلیل خاستگاه ضرب‌المثل‌های فارسی / سونلانا پاگوئو».

● یادنامه دکتر علی شریعتی

سی و چهارمین شماره مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد، یادنامه دکتر علی شریعتی منتشر شد. در این مجله مقالاتی درباره زندگی، شرح حال و نقد و تحلیل آثار زنده یاد دکتر شریعتی، به انضمام مقالاتی ادبی، اجتماعی به چاپ رسیده که از آن جمله است: «به یاد آن معلم بزرگ انقلاب / حسین رزمجو»، «تجلی نمادین هیوط / ابوالقاسم پرتوی»، «سیبویه آواشناس بزرگ ایرانی / رضازمردیان»، «عوامل پایداری فرهنگ و ادب ایران در قرن هفتم هجری / سیدمحمد حسینی»، «نوآوریهای عروضی در شعر معاصر عربی / ترجمه رجایی»، «صور

روشنفکری باعث شد تا رمان مکانی باشد برای مطرح کردن همه اینها.

شاه‌آبادی ادبیات زمان پهلوی را ساکن خواند و گفت: «به دلیل سردرگمی روشنفکران از اوضاع نابسامان ایران، همچنین همخوانی ظاهری سیاستهای رضاشاهی با خواسته‌های آنان، ادبیات داستانی در این دوره شکل سیاسی به خود نگرفت و دچار توقف شد... تنها تأثیری که سیاست آرکائیزی و ایدئولوژی باستانگرایی رضاخان بر ادبیات گذاشت، تصویر عشقهای افسانه‌ای و باستانی بود، اما پس از شهریور ۱۳۲۰ تا کودتای ۲۸ مرداد، آزادی شدیدی به وجود آمد که موجب رواج ادبیات سیاسی و حزبی شد و نمونه‌اش را در آثار صادق هدایت می‌بینیم...

ادبیات (آثار ادبی)

چاپ اول

۱- فرهنگ جاندارواره‌های گیاهی در ادب فارسی.
پروانه عادل‌زاده‌نویرانستار: کاهران پاشائی‌فخری. - تبریز: پروانه عادل‌زاده. - ۲۶۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۱۶-۹-۳۵۰-۹۶۴

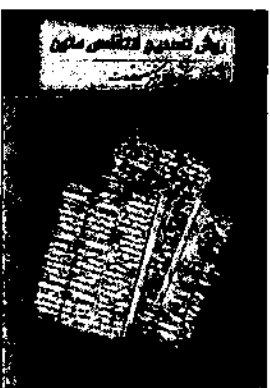

موضوع کلی این فرهنگ، شرح و بررسی واژگان گیاهانی است که از نام و صفات انسانی و حیوانی، همچنین نام‌های عامیانه، در نامگذاری آنها استفاده شده است. ذیل هر یک از گیاهان اغلب شرحی از آن، سپس چگونگی کاربرد گیاه مورد نظر همراه با شواهد شعری درج گردیده است. در هر یک از مدخل‌ها نیز به فرهنگ‌هایی که نام گیاه در آن آمده اشارتی رفته است.

نقد ادبی

چاپ اول

۲- روش تصحیح انتقادی متون. منصور تروت. - تهران: پایا. - ۱۸۶ ص. - رقی (شمیز). - ۱۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۳۸-۲۴-۴

نگارنده در کتاب حاضر بر آن است شیوه علمی و روش تصحیح انتقادی متون را به مخاطبان بیاموزد. به همین منظور وی ابتدا کلیاتی درباره تصحیح انتقادی، تاریخچه نقد متون، مصحح و نسخه‌های خطی به دست می‌دهد؛ سپس مباحث اصلی را ذیل این عناوین - همراه با نمونه‌های متعدد - عرضه می‌کند: "نسخه‌شناسی"، "آشنیه و غلطهای نسخه خطی و علل وجود آن‌ها"، "راه عملی تصحیح انتقادی"، "روش تصحیح"، "مرحله عملی تصحیح انتقادی"، "صورت چاپی متون تصحیحی" و "نکات تکمیلی متون تصحیحی".

فن نگارش و بیان، و مجموعه-های ادبی

۳- داستان و نقد داستان و کارگاه نقد.
گردآورنده: احمد گلشیری. - تهران: نگاه. - ۵۸۸ ص. - جلد دوم. - رقی (گالینگور). - ۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: Fiction and criticism of fiction
شابک: ۹۶۴-۶۷۳۶-۷۳-۴

چاپ اول

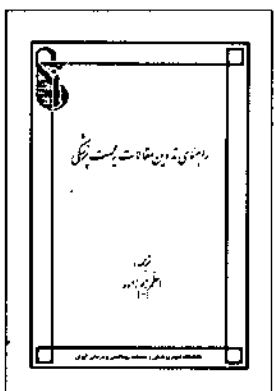
۴- ده داستان کوتاه از ده نویسنده از ده کشور جهان. مترجم: عباس یوسف فرخ. - تهران: آتنا. - ۱۱۰ ص. - رقی (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۱۶۹۲-۱۰-۰

چاپ اول

۵- راهنمای تدوین مقالات زیست پزشکی. مترجم: اعظم رحیم‌زاده. - تهران: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی ایران. - ۲۲ ص. - رقی (شمیز). - ۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین: Uniform requirements for manuscripts submitted to ...
شابک: ۹۶۴-۶۳۷۳-۲۰-۲

نویسنده حاضر حاوی مطالبی است درباره نحوه نگارش مقالات علمی، به ویژه چگونگی تدوین مقالات زیست پزشکی

است که موضوعاتی از این دست را شامل می‌شود: آماده سازی مقاله؛

چکیده و کلید واژه، استفاده از روش‌ها و امارات و چگونگی استفاده از منابع.

چاپ اول

۶- شعر و عناصر شعری. لارنس پیرین، مترجم: غلامرضا سلگی. - تهران: رهنما. - ۱۹۴ ص. - رقی (شمیز). - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین: Poetry: the elements of poetry
شابک: ۹۶۴-۶۹۵۱-۳۸-۴

۷- کارگاه انشا: آموزش انشا و آیین‌نگارش: برای دانش‌آموزان اول راهنمایی.

رودابه کمالی‌نیر: نظر: مریم روحانی. - تهران: قدیانی، کتابهای بنفشه. - ۸۸ ص. - جلد اول. - وزیری (شمیز). - ۲۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۱۷-۳۷۱-۶

۸- کارگاه انشا: آموزش انشا و آیین‌نگارش: برای دانش‌آموزان دوم راهنمایی.

رودابه کمالی‌نیر: نظر: مریم روحانی: فرزانه کریمی. - تهران: قدیانی، کتابهای بنفشه. - ۹۶ ص. - جلد دوم. - وزیری (شمیز). - ۲۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۱۷-۳۷۲-۴

۹- کارگاه انشا: آموزش انشا و آیین‌نگارش: برای دانش‌آموزان سوم راهنمایی.

رودابه کمالی‌نیر: نظر: مریم روحانی. - تهران: قدیانی، کتابهای بنفشه. - ۸۸ ص. - جلد سوم. - وزیری (شمیز). - ۴۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۳۱۷-۳۷۲-۲

چاپ اول

10- Literature: structure, sound, and sense. Laurence Perrine. - تهران: فواد. - ۵۷۶ ص. - رقی (شمیز). - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

ادبیات ایرانی

چاپ اول

۱۱- راهنمای گام به گام طلایی زبان فارسی (۲) سال دوم نظام جدید.

داریوش سلطانی. - تهران: آما. - ۱۹۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۳۰-۱۳۲-۱

وزن، عروض، قافیه

۱۲- آشنایی با عروض و قافیه. سیروس شمس. - تهران: فردوس. - ۱۲۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۶۵۰۰ ریال. - چاپ شانزدهم / ۳۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: An introduction to prosody
شابک: ۹۶۴-۵۵۰۹-۷۸-۵

معانی و بیان

۱۳- آرایه‌های ادبی (قالب‌های شعر، بیان و بدیع) ویژه دانش‌آموزان سال سوم دبیرستان ...

علی آسمند. - تهران: رزمندگان اسلام. - ۱۶۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۶۵۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۲۱۴-۶۶-۵

۱۴- آرایه‌های ادبی (قالب‌های شعر، بیان و بدیع) ویژه دانش‌آموزان سال سوم دبیرستان ...

علی آسمند. - تهران: رزمندگان اسلام. - ۱۶۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۶۵۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۲۱۴-۶۶-۵

۱۵- معانی و بیان

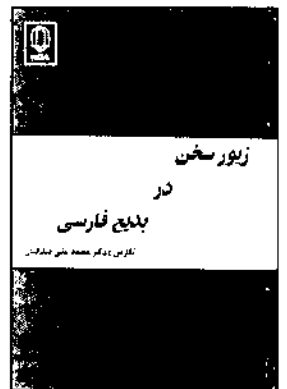
سیروس شمس. - تهران: فردوس. - ۲۵۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۴۰۰۰

ریال. - چاپ ششم / ۴۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

Figurative language and rhetoric
شابک: ۹۶۴-۵۵-۹-۷۵-۰۰

چاپ اول

۱۶- زیور سخن در بدیع فارسی.
محمدعلی صادقیان. - یزد: دانشگاه یزد.
- ۲۶۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۱۵۰۰
ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۸-۸-۰۴-۹

کتاب متضمن مباحث سنتی بدیع فارسی است که در ابتدای آن گفتاری در علم بدیع و آرایه‌های ادبی از جمله پیشینه این علم فراهم می‌آید؛ سپس مشهورترین آرایه‌های لفظی و معنوی همراه با شواهد شمری تشریح می‌شود.

چاپ اول

۱۷- فرهنگ اصطلاحات سخن- آرای. علی‌اصغر مرادی. - تهران: موسسه پژوهشی ابن‌سینا، جامعه پژوهشگران. - ۳۲۰ ص. - رقصی (شمیز). - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

Dictionary of eloquence expressions
شابک: ۹۶۴-۹۲۳۹۵-۲-۴

در کتاب مجموعه‌ای از موضوعات

معانی، بیان و بدیع با ترتیب الفبایی گردآوری شده است. هر مدخل عمدتاً با معنی آرایه یا موضع مورد نظر، هم‌چنین با مثال و شاهد همراه است.

نگاهی تازه به بدیع

سیروس شمیس. - تهران: فردوس. - ۱۵۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۷۵۰۰ ریال. - چاپ دوازدهم / ۴۰۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

Figures of speech: a new outline
شابک: ۹۶۴-۵۵-۹-۷۷-۷

چاپ اول

۱۹- آموزش مفاهیم آرایه ادبی سال سوم دبیرستان رشته ادبیات علوم انسانی. فاطمه شادکان. - تهران: خورزن. - ۱۲۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۲۱۰-۷-۸

پروسی و تمرین

۲۰- آموزش گام به گام ادبیات فارسی (۲) سال دوم نظام جدید. نادر پورخانی، احمد پورعلی. - تهران: آزمون. - ۲۲۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۱۰۰۰ ریال. - چاپ ششم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۶۱-۶۹۳-۶

چاپ اول

۲۱- ادبیات فارسی. اکبر قره‌داغی. - تهران: سیب سرخ. - ۱۹۸ ص. - رحلی (شمیز). - ۱۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۲۳۹۸-۶-۹

چاپ اول

۲۲- ادبیات فارسی (۱) (قافیه و عروض - نقد ادبی) شامل: ۴۱۲ نمونه سوال تشریحی و ۴۴۱ سوال ...
علی اسمند. - تهران: رزمندگان اسلام. - ۲۲۰ ص. - وزیری (شمیز). - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۲۱۳-۹۹-۱

۲۳- ادبیات فارسی (۱) پیش- دانشگاهی (قافیه و عروض - نقد ادبی).

چاپ اول

اصلاح قراللو. - تهران: پیش دانشگاهیان. - ۹۰ ص. - رحلی (شمیز). - ۱۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۴۱۹-۶۴-X

۲۴- پرسش‌های چهارگزینه‌ای ادبیات فارسی (۵).

هامون سبطی، احمد سبحانی. - تهران: اندیشه سازان. - ۱۹۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۲۲۹-۸۱-۷

۲۵- پرسش‌های چهارگزینه‌ای ادبیات فارسی (۵).

هامون سبطی، احمد سبحانی. - تهران: اندیشه سازان. - ۱۹۸ ص. - جلد پنجم. - وزیری (شمیز). - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۶۱۳-۸۱-۷

چاپ اول

۲۶- پرسش‌های چهارگزینه‌ای ادبیات فارسی: سال‌های دوم و سوم پیش‌دانشگاهی. احمد آصفی. - تهران: آما. - ۱۴۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۹۳۱-۱۹-۳

چاپ اول

۲۷- پیک گام به گام طلایی فارسی اول راهنمایی. فرانک بهی. - تهران: آما. - ۸۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۴۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۳۰-۲۲۶-۶

چاپ اول

۲۸- پیک گام به گام طلایی فارسی سوم راهنمایی. فرانک بهی. - تهران: آما. - ۸۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۳۰-۲۱۵-۰۰

چاپ اول

۲۹- راهنمای گام به گام زبان فارسی (۲) نظام جدید. محمدرضا ابراهیمزاده. - تهران:

منتشران. - ۱۲۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۶۶۶-۹۶-۵

چاپ اول

۳۰- راهنمای گام به گام طلایی ادبیات فارسی (۵) سال دوم نظام جدید. حسن کریمی، لیلا خدابخشی. - تهران: کانون گسترش علوم. - ۱۶۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۳۰-۱۲۸-۰۰

چاپ اول

۳۱- راهنمای گام به گام طلایی زبان فارسی (۱) سال اول نظام جدید. داریوش سلطانی. - تهران: آما. - ۱۷۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۳۰-۱۵۲-۹

چاپ اول

۳۲- زبان و ادبیات فارسی پیش- دانشگاهی ۱. هاشم ازدری. - تهران: فیاض بخش. - ۱۰۸ ص. - رحلی (شمیز). - ۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۲۸۲-۰۰-۹

چاپ اول

۳۳- زبان و ادبیات فارسی پیش- دانشگاهی ۲. هاشم ازدری. - تهران: فیاض بخش. - ۱۱۲ ص. - رحلی (شمیز). - ۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۲۸۲-۰۱-۷

چاپ اول

۳۴- گنجینه پرسش‌های طلایی ادبیات فارسی پیش‌دانشگاهی ۱ و ۲. پرویز صالحی. - تهران: آیندگان. - ۲۲۴ ص. - رحلی (شمیز). - ۲۰۰۰ ریال. - چاپ ششم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۹۱۴-۲۶-۸

چاپ اول

۳۵- مجموعه سوالات طبقه‌بندی شده و استاندارد آرایه‌های ادبی سال سوم نظام جدید با پاسخ تشریحی. رقیه کریمزاده‌نقشینه. - تهران: گل واژه.

۸۰ ص. - رحلی (شمیز). - ۶۵۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۸۲-۲۰۸-۰۰

چاپ اول

۳۶- مجموعه طبقه‌بندی شده آموزش ادبیات فارسی (۱ و ۵) سال سوم آموزش متوسطه (رشته ادبیات و علوم انسانی). حسنعلی محمدی. - تهران: کانون فرهنگی آموزش. - ۲۲۴ ص. - رحلی (شمیز). - ۱۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۲۶-۱۳۴-۴

۳۷- مجموعه طبقه‌بندی شده آموزش ادبیات فارسی (۵) سال سوم شاخه‌ی نظری (تجربی و ریاضی). حسنعلی محمدی. - تهران: کانون فرهنگی آموزش. - ۱۶۴ ص. - رحلی (شمیز). - ۱۲۵۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۲۶-۱۱۴-X

۳۸- مجموعه طبقه‌بندی شده آموزش ادبیات فارسی (۵) سال سوم شاخه‌ی نظری (تجربی و ریاضی). حسنعلی محمدی. - تهران: کانون فرهنگی آموزش. - ۱۷۲ ص. - رحلی (شمیز). - ۱۲۵۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۲۶-۱۱۴-X

۳۹- مجموعه طبقه‌بندی شده آموزش زبان و ادبیات فارسی پیش‌دانشگاهی (۱ و ۲) ... حسن روزیکر. - تهران: کانون فرهنگی آموزش. - ۲۰۶ ص. - رحلی (شمیز). - ۱۶۵۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۲۶-۱۱۳-۵

چاپ اول

۴۰- مجموعه طبقه‌بندی شده ادبیات فارسی (۵) و زبان فارسی (۵): شامل ۹۰۰ پرسش چهارگزینه‌ای از مولف با ... سعاده زارع‌کاریزی. - تهران: کانون فرهنگی آموزش. - ۱۰۰ ص. - رحلی (شمیز). - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک:

۹۶۴-۳۲۶-۱۳۶-۰۰

۴۱- مجموعه طبقه‌بندی شده ادبیات فارسی اختصاصی علوم انسانی شامل: آرایه‌های ...

حسنعلی محمدی - تهران: کانون فرهنگی آموزش - ۱۳۸۰ ص. - رحلی (شمیز) - ۱۲۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک:

۹۶۴-۳۲۶-۱۰۶-۹

۴۲- مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ...

گردآورنده: سمدانه زارع کاریزی - تهران: کانون فرهنگی آموزش - ۱۸۰ ص. - رحلی (شمیز) - ۱۴۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک:

۹۶۴-۳۲۶-۱۱۹-۰۰

۴۳- مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی کنکورهای سراسری ...

گردآورنده: سمدانه زارع کاریزی - تهران: کانون فرهنگی آموزش - ۱۸۲ ص. - رحلی (شمیز) - ۱۴۵۰۰ ریال - چاپ سیزدهم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک:

۹۶۴-۳۲۶-۱۱۹-۰۰

۴۴- مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی کنکورهای سراسری ...

گردآورنده: سمدانه زارع کاریزی - تهران: کانون فرهنگی آموزش - ۱۸۲ ص. - رحلی (شمیز) - ۱۴۵۰۰ ریال - چاپ چهاردهم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک:

۹۶۴-۳۲۶-۱۱۹-۰۰

۴۵- مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی کنکورهای سراسری ...

گردآورنده: سمدانه زارع کاریزی - تهران: کانون فرهنگی آموزش - ۱۸۲ ص. - رحلی (شمیز) - ۱۴۵۰۰ ریال - چاپ یازدهم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک:

۹۶۴-۳۲۶-۱۱۹-۰۰

۴۶- مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی کنکورهای سراسری ...

گردآورنده: سمدانه زارع کاریزی - تهران: کانون فرهنگی آموزش - ۱۸۲ ص. - رحلی (شمیز) - ۱۴۵۰۰ ریال - چاپ یازدهم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک:

۹۶۴-۳۲۶-۱۱۹-۰۰

تهران: کانون فرهنگی آموزش - ۱۸۲ ص. - رحلی (شمیز) - ۱۴۵۰۰ ریال - چاپ دوازدهم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک:

۹۶۴-۳۲۶-۱۱۹-۰۰

۴۷- مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی.

گردآورنده: سمدانه زارع کاریزی - تهران: کانون فرهنگی آموزش - ۱۸۰ ص. - رحلی (شمیز) - ۱۴۵۰۰ ریال - چاپ شانزدهم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک:

۹۶۴-۳۲۶-۱۱۹-۰۰

۴۸- مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی.

گردآورنده: سمدانه زارع کاریزی - تهران: کانون فرهنگی آموزش - ۱۸۲ ص. - رحلی (شمیز) - ۱۴۵۰۰ ریال - چاپ پانزدهم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک:

۹۶۴-۳۲۶-۱۱۹-۰۰

مجموعه‌ها و جنگها

۸۴۵/۱۸

۴۹- زبان و ادب فارسی. غلامرضا ارزنگ - تهران: قطره - ۲۲۴ ص. - وزیری (شمیز) - ۱۰۰۰۰ ریال - چاپ سوم / ۲۰۰۰ نسخه.

شابک:

۹۶۴-۵۹۵۸-۳۰۰-X

۵۰- زبان و ادبیات فارسی عمومی: برگزیده‌ی ستون ادبی طی پانزده فصل شیوه‌ی نگارش فارسی مباحث دستور و ...

حسن ذوالفقاری، غلامرضا عمرانی، فریده کریمی‌راد - تهران: نشر چشمه - ۵۲۴ ص. - وزیری (شمیز) - ۲۳۰۰۰ ریال - چاپ چهارم / ۳۰۰۰ نسخه.

شابک:

۹۶۴-۶۱۹۴-۱۲-۱

تاریخ، توصیف، نقد و بررسی

۸۴۵/۱۹

چاپ اول

۵۱- انواع ادبی: شمه‌یی از سیر گونه‌های ادب در تاریخ ادبیات فارسی.

محمود عبادیان - تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، حوزه هنری - ۲۳۶ ص. - رقی (شمیز) - ۱۱۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Literanry genres

۹۶۴-۴۷۱-۵۹۸-۵

شابک:

در پیش‌گفتار کتاب مقوله 'گونه ادبی' و مبحث انواع ادبی همراه با ذکر از پیشینه اجتماعی و تاریخی این گونه‌ها تبیین می‌شود. متن اصلی کتاب شامل شرح مفصلی است از سه نوع ادبی: 'حماسه'، 'غنائی' و 'تمایشی' طی آن گونه‌گونی و عناصر هر یک بررسی می‌گردد. شرح و تفسیر گونه ادبیات یاد شده در ایران با توضیحاتی درباره شاهنامه فردوسی، ویس و رامین، فخرالدین اسعد گرگانی، خسرو و شیرین، نظامی، منطوق الطیر، عطار، همچنین انواع شعر فارسی همراه است. زمینه اجتماعی غزل به انضمام تحلیل و ارزیابی غزل مولوی، غزل سعدی و غزل حافظ - همراه با موضوع، مضمون و تصاویر اسطوره‌ای در غزل - از دیگر مباحث مهم این کتاب است. در تکمله کتاب 'گونه (انواع) ادب' و ادبیات معاصر، 'نوع ادب و سبک'، 'خصیصه‌های ایستای انواع ادبی' و 'گونه‌های ادب در نشر روایی معاصر' به اختصار بحث شده است.

مجموعه‌ها و جنگهای شعر

۸۴۵/۱۰۸

چاپ اول

۵۲- سیمرغ در جستجوی قاف: درآمدی بر سیر تحول عقلانیت در ادب فارسی.

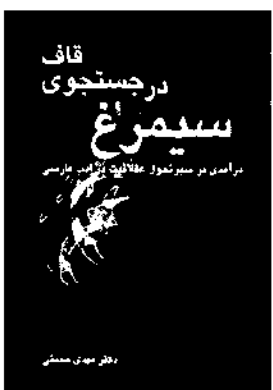
مهدی مجبئی - تهران: سخن - ۵۲۶ ص. - وزیری (گالینگور) - ۳۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.

شابک:

۹۶۴-۶۹۶۱-۵۵-X

نویسنده در این اثر، نخست نگاهی گذرا به جریان‌های سیاسی و فکری جهان اسلام افکنده تا از این رهگذر جایگاه ایران و ادبیات فارسی و نوع برخوردش را با آن بنمایاند؛ از این رو در کتاب ابتدا بسترهای فکری اسلام پس از رحلت

پیامبر (ص) به اختصار بررسی شده

است. در پی آن، سیر جدال شکل و محتوا در ادب فارسی تبیین می‌شود و طی آن از سلطه شعر بر فرهنگ ایران سخن می‌رود؛ نیز از دور افتادن عقل در حوزه شعر نکاتی مهم مطرح می‌گردد. اما مباحث اصلی کتاب ذیل عنوان 'سیر تحول دوره‌های عقلانیت در ادب فارسی' با سه دوره‌ی مشخص پی گرفته می‌شود که عبارتند از: 'دوره اول: سیددعای (عصر سامانی)'، 'دوره دوم: چالش‌ها و چالها (عصر غزنوی)' و 'دوره سوم: شامگاهان (عصر سلجوقی)'. دوره‌های سه‌گانه‌ای که در کتاب آمده علاوه بر مقولات تاریخی نشانگر وابستگی و تعامل فرهنگ و اندیشه سیاسی است. نویسنده در باب این سه دوره، خاطر نشان می‌کند: 'ما معتقدیم که فرهنگ ایرانی - و در وجه اتم آن ادبیات - از نخستین برهه شکوفایی دچار آفت‌های سهمگین شد که مانع رشد و شکوفایی و باروری کامل آن گشت. عصر سامانی، غزنوی، سلجوقی در واقع ظهور این نوزایی، بحران و افتراس است'. نویسنده کتاب بر این باور است که با روی کار آمدن عناصر ترک نژاد در ایران دایره خردگرایی و تضارب آرا از بین رفت و خردستیزی جای آن را گرفت.

چاپ اول

۵۳- عرفان و عرفای پارسی‌گوی.

تهیه و تنظیم: اسدالله مصطفوی - تهران: صباح - ۲۰۲ ص. - وزیری (شمیز) - ۱۰۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

شابک:

۹۶۴-۹۰۲۵۶-۶-۹

نگارنده در پاره نخست این کتاب، خطبه‌ای از حضرت محمد (ص) و چند حدیث نبوی را که حاوی مضامین عرفانی است ترجمه و شرح می‌کند و برخی از مختصات آن را نیز یادآور می‌

شود. وی در پی آن ترجمه و شرحی از

دعای عرفه و دعای کمیل فراهم می‌آورد. در انتهای بخش نخست، منظومه 'شیخ محی‌الدین مهدی الهی قمشه‌ای' که شرح حدیث کمیل است به طبع رسیده، و در بخش دوم ضمن معرفی برخی از عرفای ایران، اشعاری چند از آنان درج گردیده است.

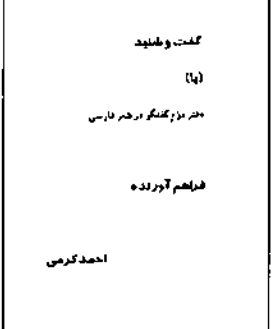
چاپ اول

۵۴- گفت و شنید، یا، دفتر دوم گفتگو در شعر فارسی.

گردآورنده: احمد کریمی - تهران: ماه - ۲۱۰ ص. - رقی (گالینگور) - ۱۰۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.

شابک:

۹۶۴-۵۵۱۰-۵۴-۶

در کتاب، اغلب اشعاری از شعرای معاصر در قالب گفت و گو، و قطعات پرکنده گردآوری شده است. یکی از این گفت و شنودها سروده‌ای است از 'هادی رنجی': گفتش: میسر کی شود ای یار؟ گفت: لب پیند از این سخن، کردم ز نو تکرار، گفت: بارها گفتیم: مزن دم دیگر از روز وصال / گفتش: با من مگر هستش نیستش عاز؟ گفت: آری آری مهر می‌باید شود همسر به ماه / گفتش: جانا بود گل‌همشین با خار؟ گفت: ...

۵۵- نغمه‌ی آسمانی، یا، مناجات ذبیحی.

محیط طباطبایی - تهران: عطایی - ۱۶۸ ص. - رقی (شمیز) - ۸۵۰۰ ریال - چاپ سوم / ۲۲۰۰ نسخه.

شابک:

۹۶۴-۳۱۳-۳۵۳-۲

چاپ اول

۵۶- باورمداران.

علی انسانی. - تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، حوزه هنری. - ۳۰ ص. - پالتویی (شمیز). - ۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۱۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۷۱-۴۶۹-۵

باورمداران

کتاب حاضر حاصل گفت و شنودی است با 'حاج علی انسانی' - مداح اهل بیت - که طی آن نامبرده از زندگی شخصی خود، مقوله ادبیات آیینی، وظایف شعرا و مداحان و نظایر آن سخن می گوید.

۵۷- سبک‌شناسی شعر.

سیروس شمیس. - تهران: فردوس. - ۲۳۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۲۳۰۰۰ ریال. - چاپ ششم / ۴۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۵۰-۹۲۶-۲

۵۸- شعر بی‌دروغ، شعر بی‌نقاب.

عبدالحسین زرین کوب. - تهران: علمی. - ۳۵۲ ص. - وزیری (کالی‌نگور). - ۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ هشتم / ۲۲۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۰۳-۰۷۱-۶

چاپ اول

۵۹- گلچینی از گلشن رضوان.

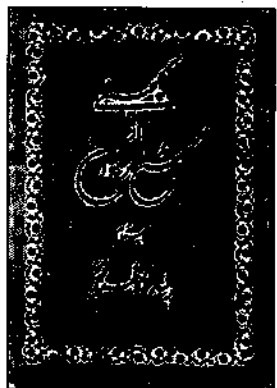
کاظم فتحی. - تهران: آتیه. - ۲۵۰ ص. - جلد اول. - رحلی (شمیز). - ۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۱۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۲۷۳-۴۳-۷

جلد نخست از مجموعه 'گلچینی از گلشن رضوان' که براساس نام و القاب شاعران فارسی زبان تدوین شده با مختصری از زندگی شاعر و نمونه‌ای از اشعار آنان فراهم آمده است.

چاپ اول

۶۰- گلچینی از گلشن رضوان.

کاظم فتحی. - تهران: آتیه. - ۲۴۰ ص. - جلد دوم. - رحلی (شمیز). - ۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۱۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۲۷۳-۶۲-۳

در جلد دوم از مجموعه 'گلچینی از گلشن رضوان' نیز که بر حسب نام و القاب شاعران به طبع رسیده عده‌ای دیگر از شاعران فارسی زبان - همراه با نمونه‌ای مختصر از آثارشان - معرفی می‌شود.

اشعار غنایی و تنزلی

۶۱- گزیده‌ای از: سرودها و تصنیف‌ها و آهنگ‌های ایرانی.

به‌اهتمام: حبیب‌الله نصیری‌فر. - تهران: صفی‌علی‌شاه. - ۳۰۴ ص. - رقمی (سلفون). - ۱۴۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۶۲۶-۶۹-۲

اشعار مذهبی، عرفانی، اخلاقی

چاپ اول

۶۲- سیمای مداحان و شاعران.

به‌اهتمام: حسین باقری. - تهران: پیام آزادی. - ۳۴۸ ص. - جیبی (شمیز). - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۰۳-۳۹۷-۴

در این مجموعه ضمن معرفی برخی از مداحان اهل بیت (ع) پارهای از اشعار آنان که در مدح و ثنای چهارده معصوم است درج گردیده است. بخشی از این

اشعار نیز با مضامینی دیگر از جمله عشق، دوستی و گذر عمر به نظم کشیده شده است.

۶۳- طلوع فاطمه سلام الله علیها شامل: مدایح و مناقب و مرثی و سرودها و نوحه‌ها ...

گردآورنده: محمدرضا باقری. - تهران: پیام آزادی. - ۲۱۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۰۳-۳۶۹-۹

۶۴- ارمغان مدینه.

شاعر: حسن ژولیده‌نیشابوری. - تهران: مفید. - ۱۹۲ ص. - جلد سوم. - رقمی (شمیز). - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ پنجم / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۹۵۰-۴۱-۴

۶۵- بنال ای نی (در انتظار قائم فرخنده پی).

شاعر: حبیب چایچیان‌خطاط: محمد سلحشور. - تهران: امیر کبیر. - ۱۶ ص. - بیاضی (شمیز). - ۲۰۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۰۶۰۸-۴

چاپ اول

۶۶- داغ شقایق.

شاعر: علی مهدوی‌فاضل. - قم: مسجد مقدس صاحب‌الزمان (جمرکان). - ۲۲۴ ص. - رقمی (شمیز). - ۶۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۷۰۵-۵۰۲-۲

کتاب مضمّن اشعاری است مذهبی از شاعران مختلف که عمدتاً با توصیف امام زمان (عج) به نظم کشیده شده است.

چاپ اول

۶۷- دیوان الکرامه الحسینیه.

شاعر: خدیجه کرم‌نوروز. - قم: شریف الرضی. - ۲۸۸ ص. - جلد ششم. - وزیری (شمیز). - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۰۴۶-۸۰۰۰

جلد ششم از 'دیوان الکرامه الحسینیه' سروده 'خدیجه کرم‌نوروز' مضمّن اشعاری است عربی در توصیف فضایل چهارده معصوم، به ویژه در ثنای امام حسین (ع) و قیام کربلا که اغلب به شیوه سنتی به نظم درآمده است.

۶۸- سقینه نور.

شاعر: حسن ژولیده‌نیشابوری. - تهران: مفید. - ۱۷۶ ص. - جلد دوم. - رقمی (شمیز). - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ پنجم / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۹۵۰-۴۰-۶

۶۹- قصه مشکل‌گشا: شامل دوازده امام خواجه نصیر و دعای توسل و ...

گردآورنده: محمود متدین. - تهران: رجیبی. - ۱۱۲ ص. - جیبی (گلاس). - ۱۵۰۰ ریال. - چاپ هفتم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۰۷۵۴-۵-۳

چاپ اول

۷۰- کلیات هفت جلدی خزانن اشعار.

شاعر: عباس جوهری. - تهران: تام. - ۲۶۴ ص. - رقمی (کالی‌نگور). - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۵۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۲۵۰۲-۰۴

۷۱- گلهای غرق خون: ناله‌های جانتوس.

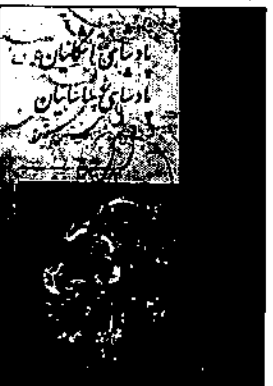
شاعر: جلیل آزادی‌احمدآبادی. - تهران: رجیبی. - ۲۲۴ ص. - جیبی (شمیز). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ نهم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۱۰۰-۶-۸

شعر فارسی قرن ۴

چاپ اول

۷۲- پادشاهی اشکانیان و پادشاهی ساسانیان از اردشیر بابکان تا بهرام شاپور.

به‌اهتمام: محمد دبیرسیاقی. - تهران: قطره. - ۱۹۸ ص. - جلد بیست و یکم. - رقمی (شمیز). - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۶۶۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۳۱-۰۰۸۹-۷

در شماره حاضر از 'تأسیسات‌های نامورنامه باستان' - شاهنامه فردوسی' روایت کوتاه پادشاهی اشکانیان و ماجراهای گوناگون پادشاهی در دوره نخست ساسانیان، فراهم می‌آید. 'محمد دبیرسیاقی' علاوه بر تصحیح متن شاهنامه، پارهای از واژه‌ها و اصطلاحات را در زیرنویس معنی می‌کند.

چاپ اول

۷۳- پادشاهی قباد (شیرویه) اردشیر، گراز (فرانین) بوراندخت، آرزمدخت، فرخزاد یزدگرد شهریار.

به‌اهتمام: محمد دبیرسیاقی. - تهران:

قطره - ۱۳۶ ص. - جلد بیست و ششم.
- رقصی (شمیز) - ۶۷۰۰ ریال - چاپ
اول / ۶۶۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۳۱-۰۹۴-۳

بخش پایانی از داستان‌های شاهنامه که
به تصحیح محمد دبیرسیاقی فراهم
آمده از پادشاهی «شرویه» آغاز می‌شود و
با حمله اعراب و انقراض ساسانیان پایان
می‌پذیرد. معانی پارامی از واژگان و
اصطلاحات در زیرنویس به چاپ رسیده
است.

چاپ اول

۷۴- داستانهای نامورنامه باستان
شاهنامه فردوسی: پادشاهی -
ساسانیان از پادشاهی ...
ابوالقاسم فردوسی: بهاهتمام: محمد
دبیرسیاقی. - تهران: قطره، ۲۸۴ ص. -
جلد بیست و دوم. - رقصی (شمیز). -
۱۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۶۶۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۳۱-۰۹۴-۰۰

شماره حاضر از مجموعه داستان‌های
شاهنامه فردوسی (نامورنامه باستان) ابتدا
با شرح مفصل «دکتر سید محمود
دبیرسیاقی» در باب پادشاهی دوره
ساسانیان - از پادشاهی یزدگرد بزه‌گر و
قیاد - آغاز می‌شود: سپس متن اصلی
شاهنامه درج می‌گردد که شامل این
موضوعات است: پادشاهی یزدگرد بزه-
گر، پادشاهی بهرام گور، پادشاهی هرمز
یزدگرد پسر بهرام گور، پادشاهی پیروز پسر

یزدگرد، پادشاهی بلاش پسر پیروز و
پادشاهی قباد پسر پیروز. در زیرنویس
معانی برخی از عبارات و واژگان آمده
است.

چاپ اول

۷۵- داستانهای نامورنامه باستان
شاهنامه فردوسی: پادشاهی -
کسری انوشیروان.
ابوالقاسم فردوسی: بهاهتمام: محمد
دبیرسیاقی. - تهران: قطره، ۳۳۲ ص. -
جلد بیست و سوم. - رقصی (شمیز). -
۱۶۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۶۶۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۳۱-۰۹۱-۹

شماره ۲۳ از مجموعه داستان‌های
شاهنامه فردوسی (نامورنامه باستان) با
شرح مفصل پادشاهی کسری انوشیروان
آغاز می‌شود: سپس متن اصلی که دارای
۳۶۰ بیت است به چاپ رسیده و در
زیرنویس، معانی پارامی از عبارات و
واژگان آمده است.

چاپ اول

۷۶- شاهنامه فردوسی بر اساس
چاپ مسکو.
تهران: رافع، ۷۷۰ ص. - جلد اول. -
وزیری (کالینگور). - ۵۰۰۰۰ ریال. -
چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

چاپ اول

۷۷- شاهنامه فردوسی بر اساس
چاپ مسکو.
تهران: رافع، ۷۷۸ ص. - جلد دوم. -
وزیری (کالینگور). - ۵۰۰۰۰ ریال. -
چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

۷۸- شاهنامه فردوسی: متن
انتقادی از روی چاپ مسکو
(جلدهای هشتم و نهم چاپ
مسکو).
ابوالقاسم فردوسی: بهاهتمام: سعید
حمیدیان. - تهران: قطره، ۳۲۸ ص. -

وزیری (کالینگور). - چاپ پنجم / ۲۵۰۰
نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۹۵۸-۱۴-۸

۷۹- شاهنامه فردوسی: متن
انتقادی از روی چاپ مسکو
(جلدهای ششم، هفتم چاپ
مسکو).
ابوالقاسم فردوسی: بهاهتمام: سعید
حمیدیان. - تهران: قطره، ۳۷۴ ص. -
وزیری (کالینگور). - چاپ پنجم / ۲۵۰۰
نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۹۵۸-۱۵-۶

چاپ اول

۸۰- گلچین شاهنامه.
ابوالقاسم فردوسی: گردآورنده: محمدرضا
علی‌قلی‌زاده. - تهران: دانشور، ۲۴۰
ص. - جیبی (شمیز). - ۲۵۰۰ ریال. -
چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۷۹-۰۲-۳

شعر فارسی قرن ۵

۸۱/۱۲/۲۲

چاپ اول

۸۱- دوبیتی‌های باباظاهر عریان.
باباظاهر: خطاط: فاتح عزت‌پور. - تهران:
دانشور، ۱۵۶ ص. - جیبی (شمیز). -
۱۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۷۹-۰۷-۴

۸۲- گزیده اشعار مسعود سعد: با
شرح لغات و ترکیبات.
بهاهتمام: حسین لسان. - تهران: شرکت
انتشارات علمی و فرهنگی، ۴۱۲ ص. -
رقصی (شمیز). - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ
هشتم / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۳۵-۰۹۶-۵

شعر فارسی قرن ۶

۸۲/۱۲/۲۲

چاپ اول

۸۳- آوای عشق (تلخیص و شرح
بر خسرو و شیرین نظامی
گنجوی) همراه با «شرح نواری»
منوچهر عدنانی. - تهران: منوچهر
عدنانی، ۲۷۲ ص. - رقصی (کالینگور). -
۲۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰
نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۳۰-۰۹۲۸-۲

این نوشتار برگزیده‌ای از مثنوی خسرو و
شیرین نظامی است که با آمیزه‌ای از
نظم و نثر به طبع رسیده است: بدین
معا که نگارنده در لایه‌لای ایبات
توضیحاتی در شرح داستان آورده و پاره-
ای از واژگان و اصطلاحات را نیز در
زیرنویس فراهم نموده است.

۸۴- پیر گنجی در جستجوی
ناکجا آباد: درباره زندگی، آثار
واندیشه نظامی.
عبدالحسین زرین‌کوب. - تهران: سخن،
۳۶۲ ص. - وزیری (کالینگور). -
۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۲۲۰۰
نسخه.

شابک: ۹۶۴-۵۹۵۸-۵۹-۲

۸۵- داستانی از زندگی بر اساس
زندگی افضل‌الدین بدیل بن علی
نجار خاقانی شروانی.
سهیلا امیرقاسم‌خانی. - تهران: شرکت
نوسه کتابخانه‌های ایران، ۲۲۴ ص. -
وزیری (شمیز). - ۱۱۰۰۰ ریال. - چاپ
دوم / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۰۹-۷۳-۶

۸۶- دیوان عطار نیشابوری.
محمدبن‌ابراهیم عطار. - تهران: فرهنگ
کاوش، ۷۰۸ ص. - وزیری (کالینگور).
- ۳۹۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰
نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۵۳۰-۳۳-۸

۸۷- صدای بال سیمرغ: درباره
زندگی و اندیشه عطار.
عبدالحسین زرین‌کوب. - تهران: سخن،
۲۳۴ ص. - وزیری (کالینگور). -
۱۹۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۳۰۰
نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۹۶۱-۲۵-۸

۸۸- گزیده لیلی و مجنون از پنج
گنج گنجوی.
بهاهتمام: عبدالمحمد آیتی. - تهران:
شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. -

۲۹۳ ص. - رقصی (شمیز). - ۱۰۰۰۰
ریال. - چاپ سوم / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۳۵-۰۲۵۲-۶

۸۹- گزیده مخزن الاسرار از پنج
گنج نظامی گنجوی.
گردآورنده: عبدالمحمد آیتی. - تهران:
شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. -
۲۹۶ ص. - رقصی (شمیز). - ۹۰۰۰ ریال.
- چاپ هفتم / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۳۵-۰۱۹-۱

۹۰- گزیده مخزن الاسرار با
مقدمه و شرح ایبات.
بهاهتمام: پیروز ثروتیان. - تهران: توس،
۲۰۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۱۰۰۰
ریال. - چاپ دوم / ۳۳۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۱۵-۴۰۶-۸

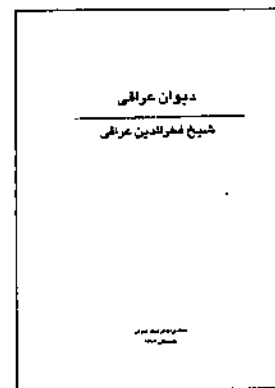
۹۱- گزیده منطق‌الطیر (هفت
شهر عشق).
محمدبن‌ابراهیم عطار: گردآورنده: حسین
الهی‌قمش‌ای. - تهران: شرکت انتشارات
علمی و فرهنگی، ۲۴۸ ص. - رقصی
(شمیز). - ۸۵۰۰ ریال. - چاپ سوم /
۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۳۵-۱۶۵-۱

شعر فارسی قرن ۷

۸۱/۱۲/۳۱

چاپ اول

۹۲- دیوان عراقی.
ابراهیم‌بن‌برزگمهر عراقی. - تهران:
فرهنگ کاوش، ۳۶۶ ص. - وزیری
(کالینگور). - ۳۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول /
۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۵۳۰-۳۴-۶

دیوان «شیخ فخرالدین عراقی» با شرحی
از احوال و آثار شاعر آغاز می‌گردد:
سپس اشعار او که شامل غزلیات، قصاید،
رباعیات، عشاق‌نامه، ترجمات و ترکیبات

است فراهم می‌آید. در بخش دیگر کتاب "لمعات" که نثری آمیخته با نظم است درج گردیده است. در انتهای کتاب نیز اصطلاحات شعری عراقی و معانی پاره-ای از واژگان به طبع رسیده است.

۹۳- سرنی، نقد و شرح تحلیلی و تطبیقی مثنوی.

عبدالحسین زرین کوب. - تهران: علمی. ۶۰۸ ص. - جلد اول. - وزیری (کالینگور). - (دوره) ۷۹۰۰۰ ریال. - چاپ هشتم / ۲۲۰۰ نسخه.

۹۴- سرنی، نقد و شرح تحلیلی و تطبیقی مثنوی.

عبدالحسین زرین کوب. - تهران: علمی. - جلد دوم. - وزیری (کالینگور). - (دوره) ۷۹۰۰۰ ریال. - چاپ هشتم / ۲۲۰۰ نسخه.

چاپ اول

۹۵- سرود خورشید: شرح گزیده دیوان شمس.

رضا اشرفزاده. - تهران: روزگار. - ۲۷۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. ۹۶۴-۵۷۵۸-۰۸-۳ شابک:

"سرود خورشید" کتابی است که در آن ۱۶۱ غزل مولوی از "غزلیات شمس" همراه با شرح پاره‌ای از ابیات، واژگان و اصطلاحات، به چاپ رسیده است. محتوای اصلی این غزل‌ها رموز عشق و مراتبی از عرفان است.

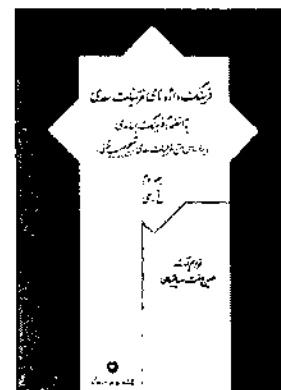
۹۶- شعر و شاعری در آثار خواجه نصیرالدین طوسی به انضمام مجموعه اشعار فارسی خواجه نصیر و متن کامل ...

مظمه افیالی. - تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات. - ۳۲۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۲۱۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه. ۹۶۴-۳۲۲-۲۴۸-۲ شابک:

۹۷- فرهنگ واژه‌نمای غزلیات سعدی به انضمام فرهنگ پسامدی ...

گردآورنده: مهین دخت صدیقیان. ... (و دیگران). - تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی. - ۶۹۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۲۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۵۰۰ نسخه. ۹۶۴-۳۲۶-۱۲۱-۶ شابک:

چاپ اول

جلد سوم از "فرهنگ واژه‌نمای غزلیات سعدی" که به حروف "غ" الی "ی" اختصاص یافته متضمن واژگان و عباراتی است که غزلیات سعدی با یکی از این حروف آغاز می‌شود. در هر مدخل، مصراع مورد نظر واژه یا عبارت براساس متن "غزلیات سعدی" به تصحیح حبیب یغمایی درج گردیده است. بخش انتهایی این مجموعه شامل فهرست پسامدی کلمات در غزلیات سعدی است.

۹۸- قمار عاشقانه شمس و مولانا.

عبدالکریم سروش. - تهران: صراط. - ۳۳۰ ص. - رقصی (شمیز). - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه.

۹۹- کلیات دیوان شمس.

جلال‌الدین محمدبن محمد مولوی/مصحح: محمدحسن فروزانفر. - تهران: بهزاد. - ۷۶۴ ص. - جلد اول. - وزیری (کالینگور). - (دوره) ۵۴۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه. ۹۶۴-۵۹۵۹-۱۲-۶ شابک:

۱۰۰- کلیات دیوان شمس.

جلال‌الدین محمدبن محمد مولوی/مصحح: محمدحسن فروزانفر. - تهران: بهزاد. - ۷۲۲ ص. - جلد دوم. - وزیری (کالینگور). - (دوره) ۵۴۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه. ۹۶۴-۵۹۵۹-۱۲-۳ شابک:

۱۰۱- کلیات دیوان شمس تبریزی.

جلال‌الدین محمدبن محمد مولوی/مصحح: محمد عباسی. - تهران: طلوع. - ۱۵۷۴ ص. - وزیری (کالینگور). - ۲۸۰۰۰ ریال. - چاپ دهم / ۲۰۰۰ نسخه. ۹۶۴-۶۱۰۳-۰۴-۹ شابک:

۱۰۲- کلیات سعدی: بر اساس تصحیح و طبع شادروان محمدعلی فروغی و مقابله با دو نسخه معتبر دیگر.

بهاءالدین خرمشاهی. - تهران: دوستان. - ۱۰۸۸ ص. - وزیری (کالینگور). - ۳۹۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۵۰۰ نسخه. ۹۶۴-۶۲۰۷-۰۸-۱ شابک:

۱۰۳- کلیات شمس تبریزی: مشتمل بر ۴۲۰۰۰ بیت اشعار فارسی و عربی ... با انضمام شرح حال مولوی.

جلال‌الدین محمدبن محمد مولوی/گردآورنده: محمدحسن فروزانفر. - تهران: امیر کبیر. - ۱۵۷۰ ص. - وزیری (کالینگور). - ۲۹۰۰۰ ریال. - چاپ پانزدهم / ۲۰۰۰ نسخه. ۹۶۴-۰۰۰۰-۲۷۶-۳ شابک:

چاپ اول

۱۰۴- کلیات مثنوی معنوی مولانا جلال‌الدین محمدبن حسین بلخی مشهور به مولوی ...

مقدمه: محمدحسن فروزانفر. - تهران: راستین. - ۱۲۶ ص. - وزیری (کالینگور). - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. ۹۶۴-۹۱۵۹۶-۱۰-۴ شابک:

چاپ اول

۱۰۵- گلچین مثنوی مولوی.

گردآورنده: حسین کوهی کرماتی. - تهران: دانشور. - ۲۵۶ ص. - جیبی (شمیز). - ۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. ۹۶۴-۵۵۷۹-۰۳-۱ شابک:

چاپ اول

۱۰۶- مثنوی معنوی مولانا جلال‌الدین محمد بر اساس نسخه نیکلسون.

جلال‌الدین محمدبن محمد مولوی/مقدمه:

محمدحسن فروزانفر. - تهران: قطره. - ۱۱۴۶ ص. - وزیری (کالینگور). - ۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه. ۹۶۴-۳۴۱-۰۹۵-۱ شابک:

شعر فارسی قرن ۸

۸۴۱/۳۲

چاپ اول

۱۰۷- آنچه خوبان همه دارند: اعتلای ابعاد شعر کلاسیک فارسی در غزل حافظ.

محمود عبادیان. - تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، حوزه هنری. - ۱۶۶ ص. - رقصی (شمیز). - ۷۸۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: What the good all have ۹۶۴-۳۷۱-۵۹۹-۳ شابک:

نویسنده در پژوهش حاضر نخست از شیوه‌های توصیف موضوع در شعر، همچنین از عناصر توصیف تمثیلی، مایه‌های اسطوره ایرانی در شعر، شعر فارسی در بعد غزل و موضوعاتی از این دست سخن می‌گوید: سپس ابعاد کلاسیک فارسی در غزل حافظ را مبتنی بر شیوه توصیفی و از راه مقایسه با گرایش‌های ادبی و مقتضیات اجتماعی عصر حافظ شرح و تبیین می‌کند. وی در بخشی از این نوشتار خاطرنشان می‌کند: "حافظ در یکی از کانون‌های ناآرام زندگانی مردم ایران در قرن هشتم هجری زندگی و فعالیت می‌کرد. در چنان اوضاع و احوال شگفت نبود که شاعری به ظرفیت و برجستگی حافظ واکنش‌های شاعرانه‌ای متناسب با مقتضیات عینی عصر نشان دهد ... نتیجه این که شرایط اجتماعی و سیاسی در چگونگی تجلی ابعاد شعر کلاسیک فارسی در غزل حافظ مؤثر بودند؛ به همین سبب است که استفاده خواجه از دستاوردهای این شعر کیفیت خاص خود را دارد. این دستاوردها و سنت‌ها در غزل

حافظ تضمین، استقبال و جواب‌گویی می‌شوند؛ در قالب شعر خواجه آن‌ها تراکم و بیان فشرده می‌یابند؛ تفاوت و تنوع‌شان موجب مقابله‌های شاعرانه می‌گردد و گاهی خواننده را به یاد یک گل موزاییک گونه می‌اندازد.

چاپ اول

۱۰۸- اشعار برگزیده از دیوان خواجه حافظ شیرازی.

مصحح: محمدعلی فروغی. - تهران: دانشور. - ۲۲۴ ص. - جیبی (شمیز). - ۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. ۹۶۴-۵۵۷۹-۰۶-۶ شابک:

چاپ اول

۱۰۹- حافظ براساس نسخه محمد قزوینی و دکتر قاسم غنی.

شمس‌الدین محمد حافظ/خطاط: محسن خراسانی. - تهران: علمی. - ۴۳۲ ص. - جیبی (سلفون). - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه. ۹۶۴-۹۲۴۵۹-۱-X شابک:

۱۱۰- دیوان حافظ از روی نسخه دکتر قاسم غنی و محمد قزوینی.

شمس‌الدین محمد حافظ. - تهران: رجبی. - ۴۸۰ ص. - جیبی (شمیز). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ نهم / ۵۰۰۰ نسخه. ۹۶۴-۹۰۱۰۰-۱-۷ شابک:

چاپ اول

۱۱۱- دیوان حافظ از نسخه محمد قزوینی و دکتر قاسم غنی.

خطاط: امیر اصغری. - تهران: صائب. - ۴۲۶ ص. - جیبی (سلفون). - چاپ اول / ۹۶۴-۵۷۹۵-۰۲-۸ شابک:

چاپ اول

۱۱۲- دیوان حافظ بر اساس نسخه علامه محمد قزوینی، دکتر قاسم غنی.

شمس‌الدین محمد حافظ. - قم: آئمه (ع). - ۳۹۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. ۹۶۴-۶۶۷۰-۱۳-۸ شابک:

چاپ اول

۱۱۳- دیوان حافظ شیرازی.

شمس‌الدین محمد حافظ/خطاط: غلامعلی

محبی‌نژاد، - تهران: فروغ، - ۳۶۸ ص. -
وزیری (گالینگور)، - ۳۳۰۰۰ ریال، -
چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۹۴۷-۰۳-۰

۱۱۴- دیوان حافظ شیرازی: از
نسخه محمد قزوینی و دکتر
قاسم‌غنی.
شمس‌الدین محمد حافظ: خطاط:
عبدالمکی تویسرکانی، تیراستار: رضا
کاکی، دهکده، مقدمه: رضا ایزدی، -
تهران: میلاد، - ۳۶۰ ص. - جیبی
(سلفون)، - ۹۰۰۰ ریال، - چاپ دوم /
۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۳۶۱-۳۴-۵

۱۱۵- دیوان حافظ: از روی
نسخه خطی علامه محمد قزوینی
و دکتر قاسم غنی.
خطاط: جواد شریفی، - تهران: مهرآین،
- ۳۶۸ ص. - جیبی (گالینگور)، - چاپ
نهم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۵۳۹-۰۱-۷

چاپ اول
۱۱۶- دیوان خواجه شمس‌الدین
محمد حافظ شیرازی.
تهران: مکیال، - ۷۰۴ ص. - رحلی
(گالینگور)، - ۱۵۰۰۰ ریال، - چاپ اول /
۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۱۶۸۲-۸-۱

چاپ اول
۱۱۷- دیوان خواجه شمس‌الدین
محمد حافظ شیرازی.
تهران: گل‌یخ، - ۷۲۰ ص. - رحلی
(گالینگور)، - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۷۰۱۸-۱۱-۸

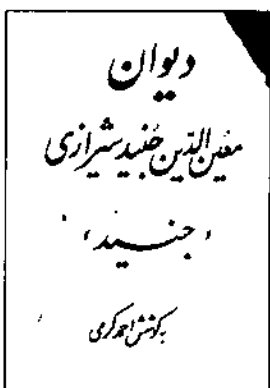
۱۱۸- دیوان خواجه شمس‌الدین
محمد حافظ شیرازی: با مقابله از
نسخه محمد قزوینی و دکتر
قاسم غنی.
مقدمه: اسماعیل برادران،
شاهروزی: خطاط: حسین خسروی، -
تهران: طلوع، - ۲۸۸ ص. - جیبی
(سلفون)، - ۷۰۰۰ ریال، - چاپ هجدهم
/ ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۳۵۶-۰۰۰

چاپ اول
۱۱۹- دیوان شمس‌الدین محمد
حافظ.
شمس‌الدین محمد حافظ: به اهتمام: احمد

کرمی، - تهران: ما، - ۵۵۴ ص. - وزیری
(سلفون)، - ۲۵۰۰۰ ریال، - چاپ اول /
۱۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۱۰-۴۶-۵

۱۲۰- دیوان کامل خواجه
شمس‌الدین محمد حافظ
شیرازی: با انضمام مقدمه و شرح
حال حافظ.
خطاط: سیف‌الله یزدانی، مقدمه: علی
دشتی، - تهران: جاویدان، - ۵۳۲ ص. -
وزیری (گالینگور)، - ۲۵۰۰۰ ریال، -
چاپ پنجم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۱۸-۰۱-۹

چاپ اول
۱۲۱- دیوان معین‌الدین جنید
شیرازی 'جنید'.
به اهتمام: احمد کرمی، - تهران: ما، -
۱۷۸ ص. - رقی (گالینگور)، - چاپ اول
/ ۱۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۱۰-۳۹-X

دیوان 'معین‌الدین جنید شیرازی' - شاعر
قرن هشتم - مشتمل بر قصاید و
غزلیاتی است که اینک نمونه‌ای از
سروده‌های وی درج می‌گردد: عاشق آن
است که مهر از دو جهان برگردد / هر چه
جز عشق تو باشد دل از آن برگردد / هر
که فریاد من خسته به گوشش برسد /
گوش از دل خبری هست فغان برگردد /
صوفی صومه‌گر نوش کند باده مست /
در زمان راه خرابات مقان برگردد.

چاپ اول
۱۲۲- عرفان و رندی در شعر
حافظ (بازنگریسته‌ی هستی-
شناسی حافظ).
دربوش آشوری، - تهران: نشر مرکز، -
۳۱۲ ص. - رقی (شمیز)، - ۲۳۵۰۰
ریال، - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۰۵-۵۵۰-۷

۱۲۳- غزلیات حافظ: نقد و
بررسی دستنویس‌ها و نسخ
علمی - انتقادی، مشکول نویسی ...
شارح: بهروز ثروتیان، - تهران: نگاه، -
۱۰۱۲ ص. - وزیری (گالینگور)، -
۵۰۰۰۰ ریال، - چاپ اول / ۴۰۰۰
نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۳۶-۸۱-۵

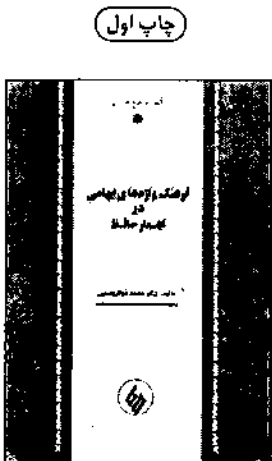

کتاب با بررسی نسخه‌های گوناگون
دیوان حافظ آغاز می‌شود و در پی آن
متن ۳۶۶ غزل حافظ درج می‌گردد و در
بخش تعلیقات، شرح و توضیح هر غزل
با معانی پاره‌ای از مفردات فراهم می‌آید.
۱۲۴- فال حافظ.
شمس‌الدین محمد حافظ: به اهتمام: مسعود
میرزایی: خطاط: امیراحمد فلسفی، -
تهران: یک فرهنگ، - ۱۲۸ ص. -
جیبی (شمیز)، - ۵۰۰۰ ریال، - چاپ اول
/ ۱۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۱۸۸-۵۳-۲

چاپ اول
۱۲۵- فال حافظ.
شمس‌الدین محمد حافظ: به اهتمام: کاظم
لاهیجی، - تهران: میلاد، - ۲۱۰ ص. -
رقعی (سلفون)، - ۱۲۰۰۰ ریال، - چاپ
اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۲۶۱-۳۵-۰

چاپ اول
۱۲۶- فال دیوان غزلیات حافظ
با معنی.
به اهتمام: کاظم لاهیجی، - تهران: آروند،
- ۴۹۶ ص. - وزیری (سلفون)، - ۲۸۵۰۰
ریال، - چاپ اول / ۵۱۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۵۸-۸۰-۹

۱۲۷- فرهنگ واژه‌های ایهامی
در اشعار حافظ.
محمد ذوالریاستین، - تهران: فرزانه روز،
- ۷۵۶ ص. - وزیری (شمیز)، - ۲۵۰۰۰
ریال، - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۲۱۰-۰۴۴-۸

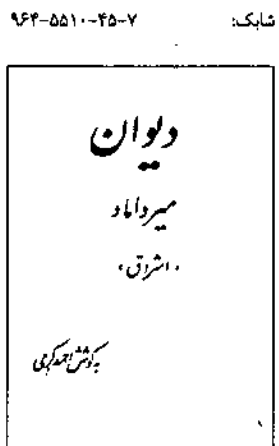

فرهنگ حاضر با مقدمه‌ای در باب
مختصات شعر حافظ - به ویژه هنرنمایی
حافظ در به کارگیری صحیح آرایه‌های
ادبی - آغاز می‌شود؛ آن گاه واژگان و
عباراتی که در شعر حافظ دارای معانی
ایهامی هستند به ترتیب الفبا تدوین شده
معانی و اشعار مورد نظر فراهم می‌آید.

۱۲۸- کلیات دیوان وحشی بافقی
به انضمام کشف الایات غزلیات.
کمال‌الدین وحشی بافقی: تهیه و تنظیم:
حسن مخایر، - تهران: نامک، - ۴۹۴
ص. - وزیری (گالینگور)، - ۲۰۰۰۰ ریال،
- چاپ سوم / ۲۲۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۸۹۵-۰۶-۹

چاپ اول
۱۲۹- گلچین غزلیات شمس
تبریزی.
گردآورنده: محمدرضا علی‌قلی‌زاده، -
تهران: دانشور، - ۲۵۶ ص. - جیبی
(شمیز)، - ۲۵۰۰۰ ریال، - چاپ اول /
۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۷۹-۰۵-۸

شعر فارسی قرن ۱۰ و ۱۱
۱۳۰- دیوان میرداماد 'آشراق'.
محمدباقرین محمد میرداماد: به اهتمام:
احمد کرمی، - تهران: ما، - ۳۳۶ ص. -
رقعی (گالینگور)، - ۱۲۰۰۰ ریال، - چاپ
اول / ۱۰۰۰ نسخه.

دیوان حاضر از 'میرمحمد باقر
استرآبادی' مشهور به 'میرداماد' و
متخلص به 'آشراق' (وفات: ۱۰۴۱ ه)
است که اغلب در قالب غزل و با
مضامین عرفانی به نظم کشیده شده
است. در ابتدای کتاب شرحی از احوال و
آثار این حکیم فراهم آمده است.
نخستین غزل از این مجموعه با این
ابیات آغاز می‌شود: از سوز دل بسوخت
گیاه وجود ما / برد آتش تو بر فلک امروز
دود ما / ما را بخار مجمر گردون بس
بود / مجمر بلای عشق و دل خسته عود
ما / بر آستان دوست اگر سو توان نهاد /
آن است بر مدارج دولت صمود ما.

چاپ اول
۱۳۱- گلچین صائب: شامل
قریب ۲۴۴۵ بیت و ۱۸۵
موضوع.
محمدعلی صائب: گردآورنده: زین‌العابدین
موتمن، - تهران: دانشور، - ۱۹۲ ص. -
جیبی (شمیز)، - ۲۰۰۰ ریال، - چاپ اول
/ ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۷۹-۰۴-X

چاپ اول
۱۳۲- یک عمر: گزیده غزلهای
یکدست مذهبی - عرفانی صائب
و استقبال‌های صائب از حافظ.
به اهتمام: علی‌انسانی، - تهران: سنایی، -
۲۳۰ ص. - وزیری (گالینگور)، - ۲۳۰۰۰
ریال، - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۲۹۰-۸۳-۲

نگارنده در کتاب ابتدا از زندگی و احوال
'صائب تبریزی' سخن می‌گوید:
همچنین از مختصات شعر او و اهمیت و
جایگاه صائب در شعر فارسی ذکری به
میان می‌آورد. در این کتاب ۵۲۲ غزل
صائب جمع آمده که به نوعی به استقبال
غزل‌های حافظ سروده شده است. در
ابتدای هر غزل، مطلع غزل حافظ نیز

درج گردیده است. در انتهای کتاب چند شعر از صائب در مدح و رثای امام حسین

(ع) و امام رضا (ع) آورده شده است. در کتاب معانی پاره‌ای از عبارات و واژگان آمده است.

شاعران قرن ۱۱

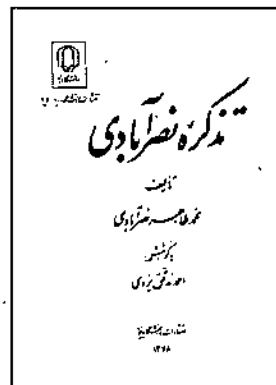
۸۱۶/۴-۹

چاپ اول

۱۳۳- تذکره نصرآبادی.

شاعر: محمدطاهر نصرآبادی/ مصحح: احمد مدقق بزدی. - یزد: دانشگاه یزد. - ۱۰۱۶ ص. - وزیری (کالیگور). - ۵۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۵۸۰۸-۰۵-۷

تذکره نصرآبادی نوشته محمدطاهر نصرآبادی از تذکره‌های عصر صفوی است که اینک تصحیحی از آن فراهم می‌آید. مطالب کتاب با یک دیباجة پنج 'صف' و 'خاتمه' تدوین شده است. دیباجة کتاب شامل اشعار شاهان و شاهزادگان صفوی است. 'صف نخست' در بیان زندگی‌نامه و شعر رجال سخنور دوره صفوی است که به سه فرقه تقسیم شده است: 'مقربان و امرای ایران، امرا و خوانین هند، وزراء، مستوفیان و نویسندگان دفترخانه همایون'. 'صف دوم' عبارت است از معرفی سادات، بزرگان و محترمان. 'صف سوم' معرفی

سه فرقه را شامل می‌شود: عالمان و فاضلان، خوشنویسان، فقرا و درویشان. در 'صف چهارم' که مفصل‌ترین بخش تذکره است شرح حال و پاره‌ای از اشعار سخنوران در سه فرقه با این ترتیب نوشته شده است: 'شاعران عراق و خراسان، شاعران فرارود (ماوراءالنهر) و شاعران هندوستان'. 'صف پنجم' درباره زندگی و اشعار خوشنویسان نصرآبادی و خود اوست. خاتمه کتاب نیز متضمن ماده تاریخ‌ها، لغزها و معماهای پیشینیان و معاصران نصرآبادی است.

شعر فارسی قرن ۱۲ و ۱۳

۸۱۶/۵

۱۳۴- شاعر آینه‌ها: بررسی سبک هندی و شعر بیدل.

محمدرضا شفیعی کدکنی. - تهران: آگاه. - ۳۴۸ ص. - رقی (شمیز). - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ پنجم / ۲۲۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۳۱۶-۰۵-۹

۱۳۵- کلیات دیوان هاتف اصفهانی: شامل قصاید و غزلیات و ترجیعات و مثنویات.

مصباح: محمد عباسی. - تهران: گلبانگ. - ۱۴۶ ص. - وزیری (سلفون). - ۸۵۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۷۰۰۴-۰۶-۰

شعر فارسی قرن ۱۴

۸۱۶/۶

چاپ اول

۱۳۶- شرار زندگی: شرح و بررسی تطبیقی اسرار خودی علامه اقبال لاهوری.

محمد باقایی مقدمه: حسن یوسفی- اشکوری. - تهران: فردوس. - ۳۳۲ ص. - رقی (شمیز). - ۲۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۵۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۳۲۰-۱۰۹-۰

اسرار خودی نخستین مثنوی فارسی

اقبال لاهوری است که اینک شرحی جامع از آن به همراه چند نوشته دیگر درباره این مثنوی فراهم می‌آید. اقبال در این مثنوی نظریه 'خودی' را که اساس فلسفه اوست شرح می‌دهد. مثنوی حاضر در واقع تذکری است به انسان مسلمان از خود بیگانه و مایوس که به‌زعم اقبال، اگر حرکتی به خود دهد و از نیروهای درونش بهره گیرد می‌تواند به اهداف متعالی خود در زندگی دست یابد. کتاب حاضر با مقدمه مفصل 'حسن یوسفی اشکوری' تحت عنوان 'نگاهی به فلسفه خودی اقبال' به طبع رسیده است. 'یوسفی اشکوری' در این مقدمه فلسفه 'خودی' اقبال را دارای ابعاد چهارگانه می‌داند که عبارتند از: 'خودی انسانی و وحدت نوعی، 'خودی' به معنای هستی و وجود یگانه (خدا - طبیعت)، 'خودی' به معنای وحدت ملی، و 'خودی' به معنای وحدت آیینی امت اسلام'. مقاله بندی کتاب که به قلم 'دکتر عشرت انور' و ترجمه 'م.ب.ماکان' است 'خودی' در نزد اقبال نام دارد. 'آزادی و جاودانگی من بشری' عنوان سخنرانی‌ای از اقبال است که با ترجمه 'م.ب.ماکان' به طبع رسیده است. در پی این مطالب، مثنوی اسرار خودی با شرح و توضیح مفصل همراه با فهرست آیات، واژگان، اصطلاحات، همچنین فهرست نام‌ها و موضوعات درج گردیده است.

چاپ اول

۱۳۷- گزیده دیوان خانم پروین اعتصامی.

گردآورنده: محمدرضا علی‌قلی‌زاده. - تهران: دانشور. - ۲۵۶ ص. - جیبی (شمیز). - ۲۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۵۵۷۹-۰۱-۵

شعر فارسی (از سال ۱۳۲۰-)

۸۱۶/۷

چاپ اول

۱۳۸- آخرین دل: مجموعه شعر. شاعر: شهلا حیدرزاده. - تهران: مشکوه. - ۵۶ ص. - رقی (شمیز). - ۲۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۱۵۶-۰۲۱-۵

آخرین دل مجموعه اشعاری است از 'شهلا حیدرزاده' که عمدتاً با مضامین عشق و قراق و غربت به نظم کشیده شده است. 'رسوای عشق' نمونه‌ای از غزل‌های این مجموعه است: آمدی تا در جهان رسوای خوابم کنی / نازنین آخر چرا خود قصد جانم می‌کنی / در هوای

دیدنت مست و خراب افتاده‌ام / خوب من آخر چرا خانه خرابم می‌کنی...

۱۳۹- آرش.

سیاوش کسرائی. - تهران: نیک پندار. - ۲۲ ص. - جیبی (شمیز). - ۲۰۰۰ ریال. - ۲۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۲۱۹۲-۴-۲

سخن آغازین این کتابچه درباره ضرورت وطن دوستی است و در پی آن مطالبی در باب داستان 'آرش کمانگیر' درج می‌گردد: آن‌گاه شعر 'آرش' سروده 'سیاوش کسرائی' به چاپ می‌رسد.

چاپ اول

۱۴۰- آسمون بی ستاره.

محمد جلیلی منفرد. - تهران: پر. - ۲۸۰ ص. - رقی (سلفون). - ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۵۵۱۸-۱۱-۳

داستان حاضر سرگذشت دختری است از طبقه پایین اجتماع که با مصایب و مشکلات بی‌شماری مواجه می‌شود و با این همه، زندگی را با صداقت و خلوص پی می‌گیرد، اما سرانجام...

چاپ اول

۱۴۱- آیدا در آینه: مجموعه شعر (۱۳۴۳-۱۳۴۱) با آخرین بازنگری شاعر.

احمد شاملو. - تهران: زمانه. - ۸۸ ص. - رقی (شمیز). - ۵۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۱۰۰۰-۸-۳

'آیدا در آینه' سروده‌های 'احمد شاملو' مربوط به سال‌های ۱۳۴۱ الی ۱۳۴۳ است که با آخرین بازنگری شاعر به چاپ رسیده است. 'آغاز' نخستین سروده این مجموعه است: بی‌گاهان / به غربت / به زمانی که خود - در نرسیده بود - / چنین زاده شدم در بیشه جانوران و سنگ / و قلبام / در خلا / تپیدن آغاز کرد...

چاپ اول

۱۴۲- ابراهیم در آتش: مجموعه شعر (۱۳۵۲) با آخرین بازنگری شاعر.

احمد شاملو. - تهران: زمانه. - ۶۴ ص. - رقی (شمیز). - ۲۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۵۵۷۵-۰۰۰-۱

ابراهیم در آتش' سروده‌های سال ۱۳۵۲ است که اینک با آخرین بازنگری احمد شاملو به طبع می‌رسد. چند سروده از این مجموعه عنوان 'شبانۀ دارد که از آن جمله است: در نیست/ راه نیست/ شب نیست/ ماه نیست/ نه روز و/ نه آفتاب/ ما/ بیرون زمان/ ایستاده‌ایم/ با دشنه تلخی/ در گردهای مان...'

۱۴۳- از این اوستا: مجموعه شعر ۱۳۴۴ تا ۱۳۳۹.

مهدی اخوان ثالث - تهران: مروارید - ۳۳۰ ص. - رقصی (شمیز) - ۱۱۵۰۰ ریال. - چاپ یازدهم / ۲۲۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۰۷۶-۲۹-۹

۱۴۴- از زخم قلب ... خوانش شعر و گزینۀ شعرها.

شاعر: احمد شاملو، عسکری پاشانی. - تهران: نشر چشمه - ۳۱۶ ص. - رقصی (شمیز) - ۱۶۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۵۷۱-۷۷-۴

۱۴۵- از مصاحبت آفتاب: زندگی و شعر سهراب سپهری به همراه کتابشناسی کامل سپهری.

کامیار عابدی؛ گردآورنده: کریم امامی. - تهران: ثالث - ۵۸۰ ص. - رقصی (گالینگور) - ۳۰۰۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۳۲۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۴۰۴-۱۳-۸

۱۴۶- اشک مهتاب: مجموعه شعر.

شاعر: مهدی شهیلی. - تهران: سنایی. - ۳۳۰ ص. - رقصی (سلفون) - ۱۶۵۰۰ ریال. - چاپ بیست و دوم / ۱۰۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۲۹۰-۵۳-۱

چاپ اول

۱۴۷- انتهای خیال.

شاعر: سوسن وکیلی. - تهران: مهراندیش - ۱۸۲ ص. - رقصی (شمیز) - ۱۱۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۲۹۹-۰۶-X

'سوسن وکیلی' در این مجموعه اشعاری را ابتدا در قالب غزل، سپس نوسروده‌ها و سرانجام در قالب رباعی و دوبیتی فراهم آورده است. 'عشق' بن مایه اصلی این سروده‌هاست؛ برای نمونه: عاقبت

یک روز دنیای مرا/ با حضور خویش معنا

می‌کنی / لحظه‌های سرد و غمگین مرا / در تب یک عشق، زیا می‌کنی...

چاپ اول

۱۴۸- ایستگاه متحرک.

شاعر: امید عباسی افشار. - تهران: نگاه سبز - ۲۶ ص. - رقصی (شمیز) - ۳۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۵۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۶۲۹-۳۱-X

در کتاب دو مجموعه شعر در قالب دو دفتر به چاپ رسیده که عبارتند از: 'دفتر خاطرات یک آینه' و 'دفتر واگویه-ها'. جملگی این اشعار به شیوه نو سروده شده‌اند؛ برای نمونه: منتظر حادثه‌ایم/ هر تلفنی که زنگ می‌زند/ چند نغری/ با خیل آرزوها و رویاهایمان/ از زور بی-حوصلگی/ هجوم می‌بریم/ انگار که دیگر آخر الزمان است...

چاپ اول

۱۴۹- باغ آفتاب.

شاعر: ایرج اصغری. - تهران: بهاراد. - ۱۲۴ ص. - رقصی (شمیز) - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۵۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۰۱۸-۸-۳

ایرج اصغری در این کتاب مجموعه‌ای از اشعار خود را، اغلب با مضامین اجتماعی، فراهم آورده است. رباعی

'برای وطنم' نمونه‌ای از اشعار این مجموعه است: بسیار فتاده‌ای و برخاسته‌ای/ بس مرد که زاده‌ای و

برخاسته‌ای/ تا سبزه‌ترین بهار بیدار شود/ آغوش گشاده‌ای و برخاسته‌ای.

چاپ اول

۱۵۰- باغ آینه: مجموعه شعر (۱۳۳۸ - ۱۳۳۶).

احمد شاملو؛ زیر نظر: نیاز یعقوب‌شاهی. - تهران: زمانه - ۱۲۴ ص. - رقصی (شمیز) - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۰۰-۹-۱

مجموعه 'باغ آینه' سروده زنده‌یاد احمد شاملو (سروده‌های ۱۳۳۶ - ۱۳۳۸) اینک با آخرین بازنگری شاعر به طبع رسیده است. کتاب مجموعه‌ای متضمن ۲۵ سروده است و نخستین آن 'خواب و چین‌گر' نام دارد: خواب چون درفکند از پی‌ام/ خسته می‌خواهم از آغاز غروب/ لیک آن هرزه علفها که به دست/ ریشه کن می‌کنم از مزرعه، روز/ می-کنم شان شب در خواب، هنوز...

۱۵۱- به نومی باران: جشن‌نامه فریدون مشیری.

به‌اهتمام: علی دهباشی. - تهران: شهاب ناشر، سخن - ۸۲۰ ص. - وزیری (گالینگور) - ۳۵۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۲۲۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Tender as rain

شابک: ۹۶۴-۵۹۸۳-۹۲-۴

چاپ اول

۱۵۲- پرندانشک.

شاعر: طیبۀ تیموری. - تهران: آذر کهن. - ۱۷۶ ص. - رقصی (شمیز) - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۸۶-۰۹-۳

در مجموعه حاضر اشعاری چند به شیوه سنتی جمع آمده که 'غربت تبعید' نمونه-ای از آن‌هاست: باور چو شد از یاد، در تردید ماندیم/ بی‌برگ و بر همچون درخت بید ماندیم/ دور از نوای بلبلان تنها و بی‌کس/ چون مجرمان در غربت تبعید ماندیم...

۱۵۳- ترانه‌های ماندگار: همسفر.

گردآورنده: حامد حمید. - تهران: حمید. - ۱۷۶ ص. - رقصی (شمیز) - ۱۱۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۵۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۵۱۶-۳۲-۷

چاپ اول

۱۵۴- خوانش چندم عشق.

شاعر: علیرضا بابایی. - تهران: هزبر. - ۹۶ ص. - رقصی (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۴۲۲-۸-۸

'علیرضا بابایی' در این دفتر اشعاری چند به شیوه نو و با مضامین اجتماعی سروده که 'گیلکجان' نمونه‌ای از آنهاست: تاول‌ها/ روی خشکی پوست/ جراحت کهنه/ ماندگار و بی‌پروا/ چرا زبان من/ فقط شمردن تاول‌ها را یاد دارد/ چرا ذهن من/ از مهربانی تو/ فقط رویاوار/ ای چیزکی شنیده دارد/ کجاست گیلکجان؟/ نمور شرعی دریا/ و سبزه‌ای که روی سفال می‌روید...

چاپ اول

۱۵۵- خورشید در آتش.

شاعر: حسن باقری. - فرخ‌شهر: آصف. - ۱۱۲ ص. - رقصی (شمیز) - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۷۰۴۳-۲۵-۲

'خورشید در آتش' غزلیاتی است سروده مرحوم 'حسن باقری' پارامی از این غزل‌ها مضمون مذهبی دارد. 'آیین شما' نمونه‌ای از غزل‌های این مجموعه است: آیین شما سیاه کرده است مرا/ یک حنجره پر ز آه کرده است مرا/ روی تو ای آسمان چشمان ترم/ آواره مهر و ماه کرده است مرا/ من آهوی وحشی بیابان بودم/ فقلان تو سر به راه کرده است مرا...

چاپ اول

۱۵۶- در جشن جنوبی چشمانت.

شاعر: غلامحسین دریاورد. - تهران: هیرمند. - ۱۱۲ ص. - رقصی (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۹۷۳-۱۲-۰

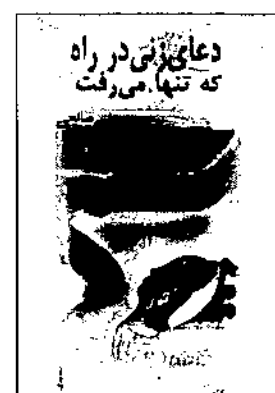
'غلامحسین دریاورد' سروده‌های خود را در این مجموعه در قالب چهار دفتر به طبع رسانده که حاوی چند ترانه، سروده-های کلاسیک و اشعاری به شیوه نو است. 'بیهوده' عنوان یکی از این سروده‌هاست: هرگام شتابی است که بیهوده‌ترش نیست/ هر لحظه خیابی است که بیهوده‌ترش نیست/ دیروز،

سوالی است که از چشم تو بشکفت / امروز، جوابی است که بهوده ترش نیست...

چاپ اول

۱۵۷- دعای زنی در راه که تنها می‌رفت.
علی صالحی. - تهران: ابتکار نو. - ۱۰۰ ص. - رقمی (شمیز). - ۷۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۲۶۳۸-۱-۰

'سید علی صالحی' در این مجموعه، سروده‌های خود را در قالب پنج 'لب خوانی' فراهم آورده است. 'شاید' عنوان سروده‌ای از این مجموعه است؛ تو غفلت پروانه را / در بادهای بی‌هنگام پاییز ندیده‌ای / که بنای آذرماه / از آواز کدام پرنده تنها / این همه زمستان است! بیرون خانه یک عده آدمی ایستاده‌اند / سردشان است / می‌گویند / هر کسی از راه شب آمده / آمده آینه را به خاطر صبح بشکند / چه غبار غفلتی گرفته این خواب ناتمام! / من حرقم هنوز ناتمام همین ترانه است / پروانه‌های بعدی را بیا / یاد می‌آید / من زود باز خواهم گشت!

دیوان شهریار

شاعر: محمدحسین شهریار. - تهران: زرین، نگین. - ۶۶۴ ص. - جلد اول. - وزیری (گالینگور). - (دوره) ۷۰۰۰۰ ریال. - چاپ بیست و یکم / ۷۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۴۰۷-۰۷۹-۸
۱۵۹- دیوان شهریار.
شاعر: محمدحسین شهریار. - تهران: زرین، نگین. - ۷۴۸ ص. - جلد دوم. - وزیری (گالینگور). - (دوره) ۷۰۰۰۰ ریال. - چاپ بیست و یکم / ۷۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۰۷-۰۸۰-۱

چاپ اول

۱۶۰- دیوان شیدا میرزا عباس خان چهار محالی دهکردی.
عباس شیدای چهار محالی دهکردی. - اهتمام: مرید محمدی. - شهرکرد: مرید. - ۱۸۰ ص. - وزیری (شمیز). - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۲۴۶۰-۱-۰

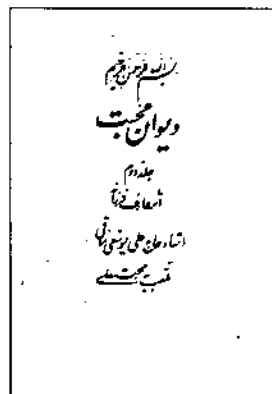

دیوان 'میرزا عباس خان شیدای دهکردی' (۱۲۶۱ - ۱۳۲۸) شاعر و روزنامه‌نگار، متضمن اشعاری است در قالب غزل، 'حلقه انس' نمونه‌ای از اشعار این مجموعه است: کسی از غم و اندوه و محنت آزاد است / در این زمانه، نه از جنس آدمیزاد است / برون ز حلقه انس، غم نصیبش باد / هر آن در غم و اندوه دیگران شاد است / بگو به خواجه که دون است جمع مال و قران / نصیب هر که شود، ذلت خداداد است!...

چاپ اول

۱۶۱- دیوان محبت.
علی یوسفی نراقی، خطاط: رسول کاظمی. - تهران: سیف. - ۶۴۲ ص. - جلد دوم. - وزیری (گالینگور). - ۳۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۹۶۴۰-۴۰-۸

جلد دوم دیوان 'علی یوسفی نراقی' که متضمن اشعاری ستی است با مضامین عرفانی به نظم کشیده شده است. از جمله این غزل: دوش اندر بر آن دلبر زیبا بودم / سراپا گوش شده غرق در آوا

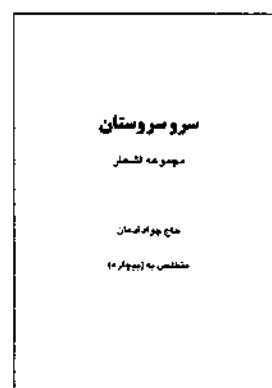
بودم / پلک خود را نژدم من به هم آبی آن شب / جمله اعصاب شده چشم محو تماشا بودم!...
۱۶۲- زندگی نیما.
فاطمه رشوند. - تهران: شرکت توسعه کتابخانه‌های ایران. - ۲۵۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۱۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۲۰۹۰۶۶-۱

ستاره در شن

شاعر: میرزا آقا عسگری. - تهران: قصیده. - ۱۵۲ ص. - رقمی (شمیز). - ۹۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۱۸۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۶۲۹۰-۲۷۰-۶

چاپ اول

۱۶۴- سرو سروستان: مجموعه اشعار.
شاعر: جواد اذعان. - تهران: ماه. - ۱۶۶ ص. - وزیری (گالینگور). - ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۱۰۰-۳۷۰-۳

دیوان 'حاج جواد اذعان' متضمن اشعاری در قالب غزل، قصیده، رباعی، ترجیع‌بند، مثنوی و قطعه است که با موضوعات عرفانی و مذهبی به نظم کشیده شده است؛ برای نمونه: این صورت یار عنبرین مویست / با راحت جان و باغ می‌نوست / چشمانش که چشمه حیات است / یادآور دیدگان آهوست / آن قوس

صعودی و نزولی / گر خوب نظر کنی دو ابرو است!...

چاپ اول

۱۶۵- سرود ریش گل.
شاعر: محمدرضا بازرگانی. - تهران: پراگند. - ۱۸۴ ص. - رقمی (شمیز). - ۹۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۲۴۴۹-۵۰۶

کتاب، مجموعه‌ای از سروده‌های 'محمدرضا بازرگانی' است که عمدتاً در بردارنده موضوعات عاشقانه است. غزل 'مهربان یلدا' نمونه‌ای است از اشعار این مجموعه: شبی پر ستاره‌تر از شام یلدای مویت ندیدم / به یلدا، رخی سیگون‌تر ز مهربان رویت ندیدم / شکن در شکن، تاب در تاب، آشفته و سر به شانه / پریشان‌تر از حال گیسوی آشفته خوبت ندیدم!...

چاپ اول

۱۶۶- سرود قرن.
شاعر: مهدی سهیلی. - تهران: بویک. - ۲۱۲ ص. - رقمی (اسفون). - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۸۳۰-۴۰-۹

'سرود قرن' مجموعه‌ای از سروده‌های 'مهدی سهیلی' است. اشعار این مجموعه عمدتاً با مضامین عشق و زندگی به نظم درآمده‌اند. 'دختر ماه' عنوان یکی از این سروده‌هاست: رفت

تنها آشنای بخت من / رفت و با غم‌ها مرا تنها گذاشت / چون نسیم تندبو از من گریخت / آهوانه سر به صحراها گذاشت / 'ماه' را گفتم که: ماه من کجاست! / گفت: هر شب روی در روی منست / در دل شب، هر کجا مهربان هست / ماه تو بازو به بازوی منست.

۱۶۷- سه دفتر: گناه دریا، ابر و کوچه، بهار را باور کن.

شاعر: فریدون مشیری. - تهران: نشر چشمه. - ۳۲۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۲۰۰۰۰ ریال. - چاپ یازدهم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۱۹۴۰-۵۶۰-۷

۱۶۸- سهراب سپهری: شعر سهراب سپهری از آغاز تا امروز. گردآورنده: محمد حقوقی. - تهران: نگاه. - ۳۲۰ ص. - رقمی (شمیز). - ۱۲۵۰۰ ریال. - چاپ یازدهم / ۶۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۳۶۰-۹۱۰-۲

چاپ اول

۱۶۹- شاید یک روز (برگزیده اشعار) پروانه فروهر.
شاعر: پروانه (فروهر) اسکندری؛ مقدمه: سیمین بهیانی، پرستو فروهر، علی دهباش. - تهران: جامه ایرانیان، شهاب ناقد. - ۲۲۲ ص. - رقمی (شمیز). - ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۹۲۵۰-۳۵۰-۵

کتاب برگزیده‌ای است از سروده‌های زنده‌یاد 'پروانه فروهر' که بخش اعظم آن با مضامین اجتماعی و سیاسی فراهم آمده است. آبی سنگر امید' شعری است از این مجموعه که به مناسبت سال مرگ 'دکتر مصطفی' سروده شده است: سلام ای شکوهمند / ای صبح سربلند / نام تو بی‌گزند / غم از تو نور / ای تهمت، استوار، پدر / این سنگر امید / ای سخته ای صبور / از قله تو نور / گلازه‌های شور / سر می‌دهم صلا / بیدار باش را / آغاز

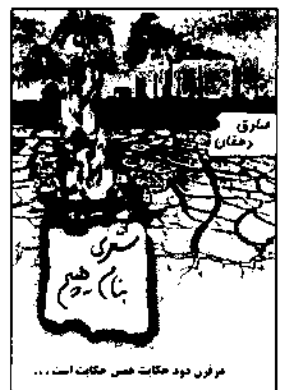
می‌کنم/ با نامت ای پدر/ پرواز می‌کنم/ دستم پر از ستاره/ سرم تاج آفتاب/ بر بال ابرها/ در بارگاه مهر/ سرست از غرور سرباز از خروش/ سر می‌کشم به هر ستاره و پا می‌نهم بر آن/ با نام خوب تو/ آغاز می‌کنم/ بار دگر نبرد/ بار دگر سرود.

چاپ اول

۱۷۰- شعری بنام هیچ.

شاعر: صادق دهقان. - قم: پخشایش. - ۴۰ ص. - رقی (شمیز). - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۷۰۹۰۰۶-۴

چهارده سروده به شیوه نو از 'صادق دهقان' محتوای این کتاب را تشکیل می‌دهد. سروده‌ها عمدتاً حاوی موضوعات اجتماعی است. در شعر 'اعتراف' از این مجموعه می‌خوانیم: سخن از پناکی اندیشه بی‌هوده است/ ردای کهنه تزویر بر دوشم/ خودم از خوش آگاهم/ درونم سخت پوسیده است/ خجول از خویش در خویشم/ ولی در پیش چشم خلق پر مغرور پای ای پای می‌گیرم/ خفایا شرمگین از خویش/ از صبر توام بی‌صبر...

چاپ اول

۱۷۱- صد شاخه عتاب.

شاعر: سوسن وکیلی (جزایری). - تهران: مهراندیش. - ۱۰۲ ص. - رقی (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۷۹۹-۰۸-۶

اشعار این کتاب در دو بخش سستی و نوسروده‌ها به چاپ رسیده است. در غزل 'دلنگ' از این مجموعه، ابیاتی از این دست به چشم می‌خورد: گاهی دلم برای خودم تنگ می‌شود/ در دل چراغ عاطفه‌ها بی‌رنگ می‌شود/ آواز قمریان

سیکال دشت هم/ در گوش من زشت و بد آهنگ می‌شود...

چاپ اول

۱۷۲- عقل و عشق.

شاعر: مرتضی عسگری. - تهران: ندای فرهنگ. - ۱۸۰ ص. - رقی (شمیز). - ۹۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۷۰۳-۱۴-۳

اشعار این مجموعه سروده 'مرتضی عسگری' عمدتاً در قالب غزل و گاه به شیوه نو فراهم آمده است. 'شورآفرین' نمونه‌ای از غزل‌های این مجموعه است: دل‌ها شکستی پیش از این/ ای آشنا ای نازنین/ یک نکته گفتیم و همین/ ای یار گیسو تا زمین/ پس ناز با خندیدنت/ صد عشو در لغزیدنت...

چاپ اول

۱۷۳- غریبانه: مجموعه شعر.

شاعر: مریم قاسمی. - اراک: کارا. - ۶۳ ص. - رقی (شمیز). - ۴۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۵۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۱۳۰۱-۵-۲

آنچه در این مجموعه گردآمده اشعاری است به شیوه نو که گاه مضمون عشق و غربت را در بردارد: برای نمونه: باز در کنج دل آینه‌ها/ من و این چهره به هم

بیوستیم/ باز در کنج قفس بال‌ها باز

شدند/ چهره‌ها خندان، دیده‌ها روشن/ از چهره دلدار شدند...

چاپ اول

۱۷۴- فراسوی سکوت (مجموعه شعر).

شاعر: پرستو رضوی‌ارمغانی. - تهران: یک بهار. - ۱۲۸ ص. - رقی (شمیز). - ۹۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۷۱۸۴-۰۱-۸

۱۲۳ قطعه شعر معاصر سروده 'پرستو رضوی' در این مجموعه گردآمده است. 'رنگ بی‌رنگی' عنوان یکی از سروده‌های این مجموعه است: در دشت‌های بی‌کرانگی/ زیسته‌ایم/ دردها را/ رنج‌ها را خنده‌ایم/ حرمان‌ها را به/ فراموشی سپرده‌ایم/ بی‌هنگامی از عشق/ به یگانگی‌ها رسیده‌ایم/ پرتو آن سویی‌ها را/ در چشمانمان/ به هستی آورده‌ایم...

چاپ اول

۱۷۵- فقط با دو خط.

شاعر: نازنین بهادری. - تهران: ثالث. - ۸۸ ص. - رقی (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۷۳۳۰-۰۰-۱

سروده‌های این مجموعه برگزیده‌ای از

اشعار 'نازنین بهادری' است که ذیل دو

عنوان 'خط مقدم' و 'خط سوم' به چاپ رسیده است. این سروده‌ها اغلب دارای مضامین اجتماعی و سیاسی هستند و شعر 'یهانه' نمونه‌ای از آنهاست: ماندیم و می‌مانیم/ با هوار بلندگوها و/ افق دلهره نزدیک/ پشت خط‌هایی که شکسته‌اند/ ماندیم این جا/ که چالمان را یهانه کنیم.

چاپ اول

۱۷۶- قطع‌نامه: مجموعه شعر (۱۳۲۹ - ۱۳۳۹) با آخرین

بازنگری شاعر. احمد شاملو: نظر: نیاز بقوی‌شاهی. - تهران: زمانه. - ۸۸ ص. - رقی (شمیز). - ۵۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۵۵۷۵-۰۸-۷

مجموعه حاضر سروده‌های سال‌های ۱۳۲۹ الی ۱۳۳۰ از زندیاد 'احمد شاملو' است که با آخرین بازنگری شاعر به چاپ رسیده است. کتاب با دو نوشته در باب 'قطعه‌نامه' از 'ع.پاشایی' و 'چوبین' همراه شده است. نخستین سروده این مجموعه ('تا شکوفه شرح یک پیراهن') این گونه آغاز می‌شود: سنگ می‌کشم بر دوش/ سنگ القانا/ سنگ قوافی را/ او از عرق ریزان غروب، که شب را/ در گود تاریک‌اش/ می‌کند بیدار/ و قیراندود می‌شود/ رنگ/ در نابینایی تابوت/ و بی-

نفس می‌ماند آهنگ/ از هراس انفجار سکوت...

چاپ اول

۱۷۷- کارون در من است.

حمید پورحاجی‌زاده. - تهران: بهیاد. - ۱۲۰ ص. - رقی (شمیز). - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۵۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۰۰۱۸-۷-۵

کتاب مجموعه‌ای است از یکصد و پنج غزل از اشعار 'حمید پورحاجی‌زاده' که با مضمون عاشقانه و گاه با مایه‌های وطنی به نظم کشیده شده است: از جمله: تا وطن، این خاک آتشناک، شد میدان خون/ آرزوی خفته دارم در نگارستان خون/ سال‌ها در آتش و خون، غوطه خوردم، باز هم/ غوطه زن در شعله زار هستی ای ایران خون...

چاپ اول

۱۷۸- کوچه مهتاب.

شاعر: کیان حجازی. - تهران: بهتاب. - ۳۲ ص. - رقی (شمیز). - ۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۷۲۴۱-۰۱-۱

در این دفتر چند قطعه شعر به سبک و سیاق نو به چاپ رسیده است. 'خبر' عنوان یکی از سروده‌های این مجموعه است: باید در آینه خیال/ جست و جو کنم/ صورت زیبای گذشته را/ که می‌دهد به من/ از کودکی‌ام خبر بسیار.

۱۷۹- گزیده اشعار فریدون مشیری.

شاعر: فریدون مشیری. - تهران: نگاه، مهرآیین. - ۲۴۰ ص. - رقی (شمیز). - ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ هفتم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۱۷۳-۳۲-۹

چاپ اول

۱۸۰- لانه در خویشتن.

شاعر: فاطمه سیستانی. - تهران: آروچ. - ۸۲ ص. - پالتوی (شمیز). - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۷۱۷۳-۰۵-۵

فاطمه سیستانی در این مجموعه ۲۴ سروده‌ها فراهم آورده است. بخش آغازین سروده اول - 'تا شاید تیرازه' - چنین است: از آن سوی قله‌های دماوند / ابرهای اضطراب می‌آیند / قطره‌های تردید می‌بارند / بر چاله‌های ذهن / بسوز سرمای بادهای غریب / پیکر سردت را خن‌ارزانند / در برکه خاموش / در کنار اجاق سرد / مهر سکوت می‌نهد...

چاپ اول

۱۸۱- لحظه‌ها و همیشه: مجموعه‌ی شعر (۱۳۴۱-۱۳۳۹) با آخرین بازنگری بی‌شاعر.

احمد شاملو. - تهران: زمانه. - ۷۲ ص. - رقی (شمیز). - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۱۰۰۰-۳-۰

مجموعه 'لحظه‌ها و همیشه' که سروده سال‌های ۱۳۳۹ تا ۱۳۴۱ است با آخرین بازنگری زنده‌یاد احمد شاملو به چاپ می‌رسد. کتاب متضمن ۲۳ قطعه است و از جمله قطعه 'تنبانه' آن که دانست، زبان بست / وان که می‌گفت، ندانست... / چه غم‌آلوده شوی بود! / وان مسافر که در آن ظلمت خاموش گذشت / و برانگیخت سگان را به صدای سم اسبانش بر سنگ / بی که یک دم به خیالاش می‌گذرد / که فرو آید شب را / گویی / همه رویای تبی بود / چه غم‌آلوده شوی بود.

چاپ اول

۱۸۲- لحظه‌های دلتنگی.

شاعر: مهرداد نصرتی. - تهران: پایا. - ۷۰ ص. - رقی (شمیز). - ۴۸۰۰ ریال. - چاپ اول / شابک: ۹۶۴-۶۷۴۸-۲۸-۷

۲۱ غزل و شش مثنوی کوتاه سروده مهرداد نصرتی در مجموعه حاضر گردآمده است. در غزل 'آب و آینه' از این مجموعه می‌خوانیم: میان این همه شب فرض کن ستاره‌های نداری / میان سینه ما نیز یادواره نداری / میان این همه چشمی که بی ستاره اشکند / تو غصه می‌خوری از این که یک ستاره نداری /؟

چاپ اول

۱۸۳- مجموعه شعر: از آتش خیمه‌های عاشورا: مسابقه شعر معلم.

کرمانشاه: صبح روشن، تهران: انوار. - ۱۲۰ ص. - رقی (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۷۵۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۰۷۶۸-۱-۶

در مجموعه حاضر پارهای از سروده‌های معلم سراسر کشور با موضوع قیام امام حسین (ع) و عاشورا فراهم آمده است. رد پا در آینه شعر است سروده 'خدیجه رحیمی' از استان مرکزی: یک نفر در آسمان آویخت داستانی بزرگ / وز

سرانگشتان طوفانی بزرگ / مردی از

گهواره برمی‌خاست در ظهر عطش / از نگاه شیرینش می‌ریخت ایمانی بزرگ...

چاپ اول

۱۸۴- مجموعه شعر: در باغسار شعر معلم.

کرمانشاه: صبح روشن، تهران: انوار. - ۱۰۶ ص. - رقی (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۷۵۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۰۷۶۸-۰۸-۸

در کتاب حاضر، ۲۶ شعر برگزیده از معلمان کشور - در توصیف معلم - به چاپ رسیده است. بخش دوم کتاب متضمن اشعاری است که در وصف و رنای استاد شهید مرتضی مطهری به نظم کشیده شده است.

۱۸۵- منتخب اشعار.

سهراب سپهری: تهیه کننده: احمدرضا احمدی. - تهران: کتابخانه طهوری. - ۲۰۸ ص. - رقی (شمیز). - ۱۱۰۰۰ ریال. - چاپ پنجم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۳۱۴-۰۷-۹

۱۸۶- مهدی اخوان ثالث. به اهتمام: محمد حقوقی. - تهران: نگاه. - ۳۲۶ ص. - رقی (شمیز). - ۱۶۰۰۰ ریال. - چاپ هفتم / ۵۰۰۰ نسخه.

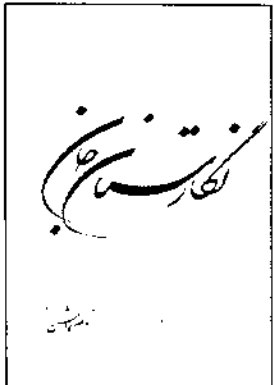
شابک:

۹۶۴-۶۷۳۶-۹۲-۰

چاپ اول

۱۸۷- نگارستان جان.

شاعر: ناصر روشن. - همدان: دانشجو. - ۲۶۲ ص. - وزیر (شمیز). - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

کتاب مجموعه‌ای است از اشعار ناصر روشن که در قالب قصیده، مثنوی، غزل و قطعه به نظم درآمده است. غزل 'انتظار' از این مجموعه این گونه آغاز می‌شود: ناله از دوری دلبر نکتم پس چه کنم / وز غمش خاک چو بر سر نکتم پس چه کنم / عاشقی مفلسم و طالب آن جان جهان / اشک اگر سیم و رخ زر نکتم پس چه کنم...

۱۸۸- نهج البلاغه منظوم.

محمدحسین سلطانی. - تهران: به آفرین. - ۷۹۶ ص. - وزیر (کالیسنگور). - ۳۷۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۷۳۶-۳۲-۵

۱۸۹- تیما یوشیج: شعر نیمایوشیج از آغاز تا امروز شعرهای برگزیده تفسیر و تحلیل موفق-ترین شعرها.

محمد حقوقی. - تهران: نگاه. - ۳۵۴ ص. - رقی (شمیز). - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۷۳۶-۵۴-۸

چاپ اول

۱۹۰- هوای تازه: مجموعه‌ی شعر (۱۳۳۵-۱۳۳۶) با آخرین بازنگری شاعر.

احمد شاملو. - تهران: زمانه. - ۲۰۴ ص. - رقی (شمیز). - ۱۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

'هوای تازه' مجموعه‌ای است که طی سال‌های ۱۳۳۶ الی ۱۳۳۵ سروده شده و

اینک با آخرین بازنگری زنده‌یاد احمد شاملو به چاپ می‌رسد. 'بهار خاموش' اولین سروده از این مجموعه است: بر آن فانوس کفش دستی نیفروخت / بر آن

دوکی که بر رف پی صدا ماند / بر آن آینه زنگار بسته / بر آن گهواره کفش دستی نجنباند...

چاپ اول

۱۹۱- یاد و باد... مجموعه شعر.

شاعر: پرویز خاکی. - تهران: توس. - ۳۰۶ ص. - رقی (شمیز). - ۱۲۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۳۱۵۰-۳۷۹-۳

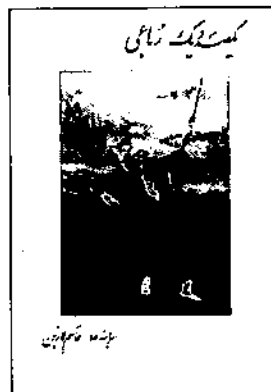
پرویز خاکی در این کتاب مجموعه‌ای از اشعار نو و سنتی خویش را فراهم آورده است. شعر 'جادو' نمونه‌ای از اشعار این مجموعه است: در پیش‌زار چشمانت که خفته است / یک پلنگ / یک آهوی رمیده، هراسان / یک کفتر غریبه بی سامان / طاووس رنگ رنگ / شاید، پرواز نوپران شادی آغاز...

چاپ اول

۱۹۲- یکصد و یک رباعی.

شاعر: قاسم لارین: خطاط: حبیب فخرزادگری، محمدتقی ناصری ظفر. - تهران: کتابخانه دانش. - ۱۱۰ ص. - وزیر (شمیز). - ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۳۰۵-۱۸-۰

در کتاب، یکصد و یک رباعی سروده قاسم لارین - با خط نستعلیق و حواشی مزین - به چاپ رسیده است که اینک نمونه‌ای از آن درج می‌گردد: خواهم که فلک را بشکافم در بام / رویم ز رخ زمانه گرد لوهام / برخاک زخم فسانه شک و یقین / خورشید بپرآم از ترون گل‌خام.

چاپ اول

۱۹۳ - ارغنون نینوا. شاعر: مرتضی قریبی. - تهران: جهان کتاب. - ۱۹۲ ص. - رقصی (شمیز). - ۹۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۸۴۴-۳۱-۶

مجموعه حاضر متضمن اشعاری است که به منظور ایام سوگواری محرم، یعنی مراسم سینه‌زنی و زنجیرزنی، فراهم آمده است.

چاپ اول

۱۹۴ - از عاشقانه‌ترین سرزمین‌ها: ده شعر زن در ایران. گردآورنده: فیروزه حافظیان. - تهران: ایران. - ۲۷۶ ص. - رقصی (شمیز). - ۱۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۷۰۷-۳۱-۹

کتاب متضمن مجموعه‌ای است از شعر ۲۷ شاعر زن که با معرفی مختصر هر شاعر همراه است. پروین اعتصامی،

فروغ فرخزاد، سپیده کاشانی، سیمین بهبهانی، پروین دولت آبادی، طاهره صفارزاده، میمنت میرصادقی و دیگران از شاعران معاصر هستند که نمونه‌ای از

سروده‌های آنان در کتاب درج گردیده است.

۱۹۵ - بزم شاعران: مجموعه‌ی شعرها و خاطرات شاعران.

به‌اهتمام: مهدی سهیلی. - تهران: ستایی. - ۳۱۰ ص. - رقصی (سلفون). - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ هفتم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۲۹۰-۸۰-۹

۱۹۶ - شهید محبت (مادر): نظم و نثر.

گردآورنده: محمدرضا باقری. - تهران: پیام آزادی. - ۱۵۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۰۳-۳۶۸-۰

چاپ اول

۱۹۷ - لحظه چو گم شد. فرشته سیفی. - تهران: کتابسرا. - ۵۰۳ ص. - وزیری (شمیز). - ۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۸۴۰-۴۵-۷

آنچه در این مجموعه گردآمده معرفی

کوتاه غزل‌سرایان معاصر و برگزیده‌ای از آثار آنان است. در کتاب اشعاری از زعدی آذرخسی، هوشنگ ابتهاج، مهدی اخوان ثالث، امیری فیروزکوهی، ایرج میرزا، ملک‌الشعراء بهار، نسیم بهبهانی، پژمان بختیاری، مهدی حمیدی، پرویز ناتل خانلری، علی‌اکبر دهخدا، رشید یاسمی، زهی میری، محمدحسین شهریار، عارف قزوینی، فروغ فرخزاد، عبدالوهاب نورانی وصال و دیگران به چاپ رسیده است.

نمایشنامه فارسی

چاپ اول

۱۹۸ - در کوچه باغهای عشق. اعظم بروجردی. - تهران: رامه. - ۲۸۸ ص. - رقصی (شمیز). - ۱۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: In the streets of love

شابک: ۹۶۴-۹۲۸۳۲-۰۰-X

کتاب مشتمل از سه نمایش‌نامه از اعظم بروجردی است. در نخستین نمایش‌نامه کتاب که 'سال‌های فاجعه' نام دارد وضعیت فرهنگی و اجتماعی عهد رضا شاه به ویژه 'کشف حجاب' به تصویر کشیده می‌شود.

چاپ اول

۱۹۹ - مثل بادآمد و چون بادگذشت.

اعظم بروجردی. - تهران: رامه. - ۱۴۲ ص. - رقصی (شمیز). - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Coming like the wind passing like the wind

شابک: ۹۶۴-۹۲۸۳۲-۱۰-۸

کتاب از دو نمایش‌نامه تشکیل شده است. در نمایش‌نامه نخست (آخر چرخ

ادب) زندگی طاق‌فرسای پروین

اعتصامی همراه با ذکر از منش اجتماعی و عقاید بشردوستانه او بازگو می‌شود.

چاپ اول

۲۰۰ - نمایشنامه آرش کمانگیر. امیر سسمی‌خانری: نوپرايشگر: مضمومه شادپور. - تهران: جشنواره هنر. - ۳۲ ص. - رقصی (شمیز). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۷۳۰۷-۰۲-۶

نمایش‌نامه حاضر برگرفته از اسطوره آرش کمانگیر است که گاه با آمیزه‌ای از شعر 'سایوش کسرای' تدوین شده است. گفت و گوی اصلی نمایش میان آرش و زن اوست. این نمایش‌نامه که با پرداختی جدید فراهم آمده روایتی است از اراده آهنین آرش برای تعیین مرز میان ایران و توران که در پی آن تیری بلند پرواز به جانب توران رها می‌کند و جان خود را در این راه از دست می‌دهد.

داستان حاضر که براساس زندگی شهید مهدی باکری نوشته شده شرحی از فعالیت‌های اجتماعی، سیاسی و نظامی آن شهید را در برمی‌گیرد. 'مهدی باکری' در سال ۱۳۳۳ در میان‌دوباب به دنیا آمد. در بحبوحه انقلاب به صف مبارزان انقلاب پیوست. با آغاز جنگ تحمیلی در جبهه‌ها حضور گسترده می‌یابد. با تشکیل تیپ عاشورا، فرماندهی این تیپ را برعهده می‌گیرد و سرانجام در اسفند ماه ۱۳۶۴ به دست نیروهای نمرسا. - ۱۳۳ ص. - رقصی (شمیز). -

چاپ اول

۲۰۱ - آرامش زلال. ابوالفضل بهرامپور: سالومه اسماعیلی، حمیدرضا قادری. - تهران: ستاد اقامه نماز. - ۱۳۳ ص. - رقصی (شمیز). -

۲۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۲۶۸-۹۳-۵

در این مجموعه چهار داستان کوتاه از ابوالفضل بهرامپور، چهار داستان از سالومه اسماعیلی و دو داستان از 'سید حمیدرضا قادری' به چاپ رسیده است. اولین داستان از 'ابوالفضل بهرامپور' در این مجموعه (تب و شب) حکایتی از تب و درد راوی است که منجر به استغاثه او به درگاه مبدود می‌شود.

چاپ اول

۲۰۲ - آقای شهردار (بر اساس زندگی شهید مهدی باکری). داوود امیریان. - تهران: سازمان تبلیغات اسلامی. حوزه هنری. - ۸۶ ص. - رقصی (شمیز). - ۲۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۷۱-۵۸۹-۶

داستان حاضر که براساس زندگی شهید مهدی باکری نوشته شده شرحی از فعالیت‌های اجتماعی، سیاسی و نظامی آن شهید را در برمی‌گیرد. 'مهدی باکری' در سال ۱۳۳۳ در میان‌دوباب به دنیا آمد. در بحبوحه انقلاب به صف مبارزان انقلاب پیوست. با آغاز جنگ تحمیلی در جبهه‌ها حضور گسترده می‌یابد. با تشکیل تیپ عاشورا، فرماندهی این تیپ را برعهده می‌گیرد و سرانجام در اسفند ماه ۱۳۶۴ به دست نیروهای

۲۰۳- آنا.
داود صادقیان. - تهران: سالمی. - ۲۶۴ ص. - رقمی (شمیز). - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۹۳۷-۰۵-۰

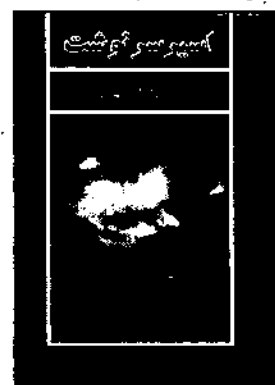
چاپ اول

کتاب روایتی از عشق و زندگی است و در آن مسافرت خانوادگی از اهالی 'نانت' روایت می‌شود که به سرزمین سرد ایسلند می‌روند. رفتن به ایسلند توام با خاطرات خوشی است که خانواده 'آنا' - قهرمان اصلی داستان - آن را تجربه می‌کنند. اما بازگشت از آن سرزمین با تلخی‌هایی همراه است که زندگی 'آنا' را سخت دستخوش تغییر قرار می‌دهد و ...

چاپ اول

۲۰۴- اسیر سرنوشت ...
رویا سیناپور. - تهران: پر. - ۲۹۲ ص. - رقمی (سلفون). - ۱۲۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۱۸-۳۹-۳

'کیلا' و 'اعظم' در این داستان دو دختر دبیرستانی هستند که برای هر یک اتفاقات مشابهی رخ می‌دهد و عاشقانه زندگی خود را طی می‌کنند در حالی که ...

۲۰۵- اولین روز از بقیه زندگی تو.
نیلگون عسکری نویراستار: آزاده جولایی. - تهران: البرز. - ۲۵۶ ص. - رقمی

(شمیز). - ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۴۲-۲۶۶-X

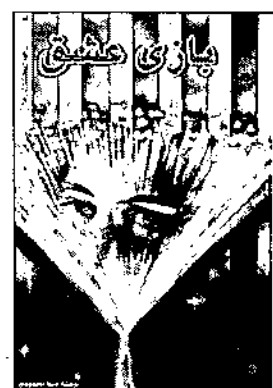
چاپ اول

'نیلوفر' در این داستان دختری است که در دانشگاه تحصیل می‌کند، اما به سبب وجهاتی که دارد یک‌چند خاطره‌های نیز پیرامونش جمع می‌شوند؛ در حالی که او با راهنمایی‌های ارزنده استاد خود مسیر زندگی خود را به درستی طی می‌کند و ...

چاپ اول

۲۰۶- بازی عشق.
دبیا محمودی. - اهواز: مه‌زیار. - ۵۲۰ ص. - رقمی (شمیز). - ۲۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۷۱۲۱-۰۳-۲

این داستان سرگذشت دختری است که به‌رغم اصرار مادر نمی‌خواهد ازدواج کند، بلکه او قصد دارد تحصیلات خود را تا مقاطع عالی ادامه دهد و زندگی مشترک خود را با کسی آغاز کند که به او علاقه‌مند باشد، با این همه ...

چاپ اول

۲۰۷- باغ مارشال: خاطرات خسرو.
حسن کریم‌پور. - تهران: لوخدی. - ۳۹۶

ص. - جلد اول. - رقمی (شمیز). - ۱۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۳۷۶-۶۹-X

۲۰۸- به یاد خمار.
فتانه حاج‌سیدجوادی. - تهران: پیکان. - ۳۴۰ ص. - رقمی (شمیز). - ۱۸۰۰۰ ریال. - چاپ بیست و پنجم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۴۲-۲۵۶-۲

چاپ اول

۲۰۹- بر بال ققنوس.
فخرالسادات مهاجری. - تهران: مجمع قرآنی شمیم علی (ع). - ۳۰۴ ص. - رقمی (شمیز). - ۱۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۲۲۱۱-۹-۰

'مریم' در این داستان دانشجویی است که قصد دارد گزارش یا تحقیقی از زندگی زنی نمونه فراهم آورد. او ذهن خود را مدت‌ها به این کار مشغول می‌سازد تا این که سرانجام شخصیت مورد نظر خود را می‌یابد و پرده از زندگی بانویی گمنام بر می‌دارد که در زندگی فراز و نشیب بسیاری از سرگذرانده و محتوای اصلی داستان نیز براساس آن شکل گرفته است.

چاپ اول

۲۱۰- به یاد جلال: مجموعه سخنرانی‌ها و مقاله‌های همایش بررسی آثار و اندیشه جلال آل احمد در فرهنگسرای خاوران.
مهدی تقی‌نژاد. - تهران: روزگار. - ۱۵۴ ص. - رقمی (شمیز). - ۸۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۷۵۸-۱۷-۳

کتاب مجموعه‌ای است از سخنرانی‌ها و مقاله‌های همایش بررسی آثار و اندیشه‌های جلال آل احمد در فرهنگسرای

خاوران که در بخش اول، چند سخنرانی به طبع رسیده که از آن جمله است: تأثیر جلال بر نثر معاصر / عباس کی

منش، از چشم برادر/ شمس آل احمد، 'داستان‌نویسی و نثر داستانی جلال آل احمد/ عبدالملکی دستغیب' و 'دکترین اجتماعی و سیاسی جلال آل احمد/ علی دهباشی'. پارهای از مقالات بخش دوم نیز بدین قرارند: ترجمه رساله‌ای فراموش مانده/ حسن خاتمی، 'جلال آل احمد و ماهیت دوگانه غرب/ محمدرضا دربیگی نامقی' و 'سالشمار جلال آل احمد/ علی دهباشی'. در انتهای کتاب تصاویری از سخنرانان به چاپ رسیده است.

چاپ اول

۲۱۱- بهای عشق.
علی میرزاجانی دارستانی نویراستار: جهانگیر میرزاجانی. - تهران: رهام. - ۱۲۸ ص. - رقمی (شمیز). - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۶۹۶-۰۹-۷

'سیمین' در این داستان دختری است که سرنوشت پرماجری دارد. او و 'سیمید' دلنדה یکدیگرند، اما ظاهراً این 'سیمین' است که بهای این عشق را پرداخت می‌کند.

چاپ اول

۲۱۲- پای دیوار.
غلامحسین آذریمهر. - تهران: پیوسته. -

۴۹۶ ص. - رقمی (شمیز). - ۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۷۰۹۱-۰۱-X

قهرمان اصلی داستان، شخصی است به نام پرویز که در دهه ۱۳۲۰ به بعد در محله‌های جنوبی تهران (امامزاده حبیبی) می‌زیسته و خاطرات تلخ و شیرینی از او در آن ایام بازگو می‌شود که از آن جمله است: از دست دادن پدر، زندگی پر مشقت در کنار مادر در کاروان‌سرای قدیمی خیابان سیروس، آشنایی پرویز با دختری به نام پری، تلاش او برای زندگی، تغییرات فضای سیاسی و اجتماعی در اوایل دهه ۱۳۳۰ به ویژه در تهران، و دگرگونی‌های ناخواسته و تکان‌دهنده زندگی وی.

چاپ اول

۲۱۳- پرواز سفید (بر اساس زندگی شهید عباس بابایی).
داوود بختیاری. - تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، حوزه هنری. - ۸۴ ص. - رقمی (شمیز). - ۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۷۱-۵۹۲-۶

'پرواز سفید' داستان زندگی 'شهید عباس بابایی' است. وی در سال ۱۳۲۹ در شهر قزوین دیده به جهان گشود. پس از گذراندن دوره آموزش مقدماتی خلبانی در سال ۱۳۴۹ به آمریکا رفت. با اوج‌گیری انقلاب، آشکارا به مبارزه برخاست. در سال ۱۳۶۰ به مقام فرماندهی پایگاه

هوایی اصفهان منصوب شد و سرانجام در سال ۱۳۶۶ در حین یک عملیات برون مرزی به شهادت رسید.

۲۱۴- پریچهر.

مرتضی مودبپور. - تهران: نسل نوآندیش. - ۶۰۶ ص. - رقمی (شمیز). - ۳۰۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۷۱۴-۵۷-۹

چاپ اول

۲۱۵- تکه‌ای از آسمان (پر اساس زندگی شهید محمد بروجرودی).

حسین فتاحی. - تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، حوزه هنری. - ۸۴ ص. - رقمی (شمیز). - ۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۷۱-۵۹۱-۸

داستان حاضر شرحی است از زندگی شهید محمد بروجرودی. وی در سال ۱۳۳۲ در یکی از روستاهای 'بروجرد' در خانواده‌ای مستمند به دنیا آمد؛ خانواده‌ای که یکچند جور آریاب ظالم ده را متحمل شده بود. وی در اوج مبارزات مردم ایران علیه نظام ستم شاهی در تظاهرات مردمی فعالانه شرکت می‌کرد. با پیروزی انقلاب در اثر توطئه دشمنان داخلی راهی کردستان شد و پس از چندی به فرماندهی تیپ رسید و سرانجام در اثر انفجار مین به شهادت نایل آمد.

چاپ اول

۲۱۶- چشمهای بی‌حیا. رویا سیناپور. - تهران: مهران شهر. - ۳۹۲ ص. - رقمی (سلفون). - ۱۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۵۵۳-۱۷-۶

داستان با ازدواج 'امید' و 'نازگل' آغاز می‌شود. اما تصور نازگل این است که

امید چنان اعتمادی به او ندارد، زیرا مادر نازگل خاطره‌ای نازیبا از زندگی خود

برجای گذاشته، آن چنان که نزدیکان او با یاس و تردید به آینده می‌نگرند و ...

چاپ اول

۲۱۷- حرف‌های ممنوع! (رمان). جمال حیدری. - تهران: جهان کتاب. - ۱۳۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۸۴۴-۲۹-۴

حوادث رمان حاضر مربوط به ماجرای حمله آمریکا به طیس است که در آن زندگی خانواده یک ژنرال آمریکایی بازگو می‌شود. مرگ ژنرال ظاهراً مرموز و مشکوک است. ماجراهای گوناگونی که خانواده ژنرال پشت سر می‌گذارند به کشف حقایق از مرگ ژنرال و ارتباط با حمله آمریکا به طیس منجر می‌شود.

۲۱۸- حوریم عشق.

رویا خسرونجدی. - تهران: بسنا. - ۳۶۴ ص. - رقمی (سلفون). - ۱۷۵۰۰ ریال. - چاپ پنجم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۲۴۶-۰۰-۳

چاپ اول

۲۱۹- حکایت سندباد بحری و ۶ قصه دیگر.

داریوش عابدی. - تهران: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، انتشارات

مدرسه. - ۲۴۸ ص. - رقمی (شمیز). - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۵۲-۰۱۶-۷

در این مجموعه هفت قصه از قصه‌های 'هزار و یک شب' بازنویسی شده است که عناوین آنها عبارتند از: 'بازرگان و غول'، 'حکایت برار و گلپار'، 'ماهگیر و غول دریا'، 'حکایت حاتم طایی'، 'حکایت معروف پینه‌دوز'، 'علاءالدین و چراغ جادو' و 'سفرهای سندباد بحری' قصه اخیر شامل سلسله حوادثی است که طی سفر بر قهرمان قصه - سندباد - می‌گذرد.

چاپ اول

۲۲۰- خاطرات یک روز ارغوانی. حجت مشرفی. - تهران: عصر. - ۴۰ ص. - رقمی (شمیز). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۷۳۲-۳۷-۲

کتاب از سه داستان کوتاه تشکیل شده که عنوان نخستین آن 'خاطرات یک روز ارغوانی' است. در این داستان زندگی فقیرانه پسرچهای روایت می‌شود که پدرش را از دست داده با کار 'واکس زدن' امرار معاش می‌کند. او یک روز که به پارک رفته بود، بی‌آن که کاری کرده باشد روی تخت به خواب می‌رود. در این هنگام سربازی او را از خواب بیدار می‌کند. پسرک از رفتار آن سرباز ناراحت می‌شود و ناسزا می‌گوید، اما او با مهربانی به او می‌نگرد و به همسرک خاطر

نشان می‌کند که هر دو از یک سنخاند و هر دو رنج‌های بی‌شماری را در زندگی متحمل شده‌اند...

چاپ اول

۲۲۱- در انتظار شهزاد ... رویا سیناپور. - تهران: پر. - ۳۰۶ ص. - رقمی (سلفون). - ۱۳۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۵۱۸-۳۸-۵

'شهزاد' در این داستان دختری است که سخت شیفته پسری به نام 'قاسم' می‌شود، اما برای قاسم اتفاقات ناگواری رخ می‌دهد که زندگی او را نیز تحت تاثیر قرار داده داستان براساس آن شکل می‌گیرد.

۲۲۲- درخت انجیر معابد.

احمد محمود. - تهران: معین. - ۴۴۰ ص. - جلد اول. - رقمی (گالینگور). - (دوره) ۵۰۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۶۴۳-۶۸-۶

۲۲۳- درخت انجیر معابد.

احمد محمود. - تهران: معین. - ۶۰۴ ص. - جلد دوم. - رقمی (گالینگور). - (دوره) ۵۰۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۶۴۳-۶۹-۲

چاپ اول

۲۲۴- دوشنبه‌های سبز ... (مجموعه داستان از حوادث انقلاب اسلامی).

جمشید آثنی‌عشری. - تهران: جهان کتاب. - ۷۴ ص. - رقمی (شمیز). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۳۱۱-۹۷-۷

یازده داستان کوتاه این مجموعه روایتگر حوادث انقلاب اسلامی است که در آن

گوشه‌ای از مبارزات مردم به تصویر کشیده می‌شود.

چاپ اول

۲۲۵- رنجهای بی‌پایان. حسین کیتاش. - تهران: درمانگر. - ۲۵۸ ص. - رقمی (شمیز). - ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۷۳-۰۶-۰

داستان سرگذشت مردی است به نام 'محسن' که با انبوه خاطرات کودکی، جوانی و میان سالی او روایت می‌شود. 'محسن' اهل تبریز است که اینک بازنشسته شده و سال‌ها پیش نیز دختر جوان خود را از دست داده است. مرور خاطرات گذشته محسن که با حوادث گوناگون تبریز همراه است بارهای از آداب، سنن و رسوم این شهر را نیز عیان می‌سازد. بخشی از این خاطرات مربوط به دوره به‌قدرت رسیدن دموکرات‌ها در آذربایجان است که طی آن گوشه‌ای از حوادث آن عهد نیز بازگو می‌شود.

چاپ اول

۲۲۶- رنگ خوشبختی. نجمه‌السادات سجادی. - تهران: مجمع قرآنی شیعه علی (ع). - ۱۶۰ ص. - رقمی (شمیز). - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۳۲۱۱-۸-۲

رنگ خوشبختی داستان رنج و گرفتاری خواهر و برادری است که با مرگ مادر ایام سخت و دشواری از سر می‌گذارند. با حوادث مختلفی روبه‌رو می‌شوند و با این همه راهی برای خوشبختی می‌جویند و...

۲۲۷- زیر بالهای غم ...
رویا سناپور نویر استار: عاقله جاویدیار. - تهران: مهران شهر. - ۳۷۴ ص. - رقمی (سلفون). - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۸۵۳-۱۲-۵

۲۲۸- سپیده عشق.
رویا خسرونجی. - تهران: یسنا. - ۳۵۶ ص. - رقمی (سلفون). - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۲۴۶-۴-۶

۲۲۹- سکوت عشق.
نجمه‌السادات سجادی. - تهران: مجمع قرآنی شیخ علی (ع). - ۱۷۶ ص. - رقمی (شمیز). - ۸۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۲۲۱۱-۷-۴

در این داستان، راوی دختری است که از فراز و نشیب زندگی خود، به ویژه عشق، سخن می‌گوید و طی آن حوادث متعددی را نقل می‌کند که در زندگی او

تاثیر بسزایی داشته است.

چاپ اول

۲۳۰- ستاریوی مرگ.
منصور یاورزاده. - تهران: بهتاب. - ۲۰۸ ص. - رقمی (شمیز). - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۱۵۱۴-۹-۴

'ستاریوی مرگ' مجموعه‌ای است از چهار داستان پلیسی جنایی که نگارنده خود در کشف هر یک از این داستان‌های واقعی نقشی داشته است.

۲۳۱- سوگلی حرمسرا.
پروین قائمی. - تهران: حسام، پورنگ. - ۵۲۰ ص. - وزیر (کالینگور). - ۲۶۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۳۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۸۵۰-۱۱-۱

چاپ اول

۲۳۲- سیاوش.
نرگس عینی. - تهران: یسنا. - ۴۸۴ ص. - رقمی (سلفون). - ۲۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۲۴۶-۵-۴

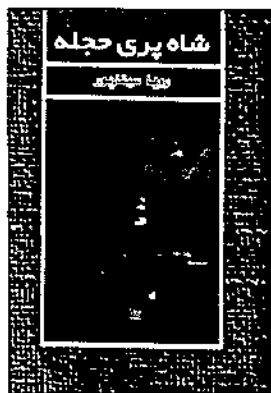

'سیاوش' و 'پریوش' در این داستان پسرعمو و دخترعمو هستند. خانواده این دو، آنان را از کودکی برای ازدواج با یک‌دیگر در نظر گرفته بودند. اما اینک 'پریوش' دختری است مفرور و خودخواه، حال آن که 'سیاوش' با تمام وجود به او

علاقه‌مند است و...

چاپ اول

۲۳۳- شاه‌پری حجله.
رویا سناپور. - تهران: پر. - ۴۱۶ ص. - رقمی (سلفون). - ۱۷۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۱۸-۲۰-۲

کتاب با ماجرای عاشقانه دختری به نام 'شاه‌پری' و 'شهرام' آغاز می‌شود. یکجند سپری می‌گردد و حوادثی تلخ در زندگی آنها روی می‌دهد که داستان براساس آن شکل گرفته است.

۲۳۴- شب سمراب.
ناهید بزواک. - تهران: البرز. - ۵۷۶ ص. - رقمی (شمیز). - ۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۴۲-۱۵۸-۲

چاپ اول

۲۳۵- شب‌های بی‌ستاره.
مهسا طابع. - تهران: مهران شهر. - ۲۰۸ ص. - رقمی (سلفون). - ۱۳۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۸۵۳-۰۱-X

داستان، ماجرای عاشقانه دختری جوان به نام 'سلیمان' است. او درصدد است با دختری به نام 'بهاره' ازدواج کند؛ در حالی که مشکلاتی بسیار بر سر راه اوست...

۲۳۶- شکست سکوت: روایتی دیگر از بوف کور.

حمید عموزین‌الدین موسوی. - تبریز: حمید عموزین‌الدین موسوی. - ۱۱۲ ص. - رقمی (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۵۰-۳۸۲-۸

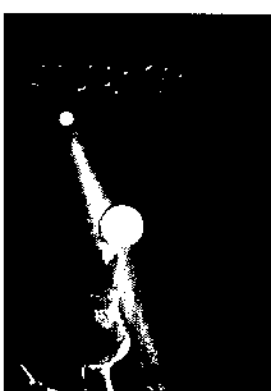
چاپ اول

نگارنده کتاب برآن است با بهره‌گیری از متون و مضامین مذهبی به‌ویژه روایتی از احادیث ائمه (ع)، نوشته‌ای در فضای 'بوف کور' اثر 'صادق هدایت' فراهم آورد؛ با این تفاوت که شخصیت‌های داستان سرخورده نیستند و کار آن‌ها به خودکشی نمی‌انجامد، بلکه قصد دارند دنیای بهتری را بنا نهند و به حقیقت و معنا دست یابند.

چاپ اول

۲۳۷- شلیک قبل از باران (داستان).
جمال حیدری. - تهران: جهان کتاب. - ۷۴ ص. - رقمی (شمیز). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۸۴۴-۳-۸

جوانی به نام 'کریم' قهرمان اصلی این داستان است که روزگارش را در دیار غربت می‌گذراند. او ظاهراً در خارج از کشور نتوانسته به آرزوهای خود دست یابد؛ از طرفی هوای وطن ذهن او را

مشغول ساخته است و...

چاپ اول

۲۳۸- صنم.
مهسا طابع. - تهران: پر. - ۲۲۴ ص. - رقمی (سلفون). - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / شابک: ۹۶۴-۵۵۱۸-۴۰-۷

'صنم' در این داستان نام دختری است که ماجراهای متعددی را از سر می‌گذراند و سرانجام با عشق و وفاداری زندگی جدیدی بی‌می‌گیرد و...

چاپ اول

۲۳۹- عزیزتر از وطنم.
صدیقه احمدی. - تهران: دادار. - ۲۹۶ ص. - رقمی (شمیز). - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۲۵۰۰-۲-۶

'حمید' و 'مریم' شخصیت‌های اصلی این داستان هستند که پس از آشنایی روزگار خود را با عشق و علاقه سپری می‌کنند. اما حوادث گوناگون و ماجراهای ریز و درشت این دو را از هم جدا می‌سازد، اما باز هم حوادثی دیگر آنها را به یک‌دیگر نزدیک‌تر می‌کند و...

چاپ اول

۲۴۰- عشق در غبار: مجموعه داستان.
اشرف فلاحی‌راد. - تهران: آژند. - ۱۰۲

ص. - رقصی (شمیز) - ۷۰۰۰ ریال. -
چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۱۰۷۷-۷-۰

چهارده داستان کوتاه محتوای مجموعه حاضر را تشکیل می‌دهد. در داستان نخست (انتظار)، راوی توصیفی از طبیعت روستا را با روایتی از دوست خود درهم می‌آمیزد. او منتظر دوست خود است که به جبهه جنگ رفته است. بهار دل‌انگیز روستا هوای دوست را در دل راوی قوت می‌بخشد، اما...

چاپ اول

۲۴۱- عشق و تقدیر.
رضا صفایی تبریزی. - تهران: گل بخ. -
۲۸۸ ص. - وزیری (شمیز) - ۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۷۰۱۸-۱۳-۴

حوادث این داستان با آغاز جنگ جهانی اول در دوره رضاخان پی گرفته می‌شود. دختری به نام 'پروانه' که با رنج و بدبختی به تحصیل خود ادامه می‌دهد پدر و مادرش را از دست داده ناگزیر به جای مادر در خانه ارباب به کار مشغول می‌شود. از قضا پسر ارباب - فرهاد - سخت شیفته پروانه می‌گردد، به طوری که پنهانی با هم پیمان زناشویی می‌بندند در حالی که...

چاپ اول

۲۴۲- عشق و ناکامی.
منوچهر کاظمی. - تهران: البرز. - ۴۵۳

ص. - رقصی (شمیز) - ۱۹۵۰۰ ریال. -
چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۲۴۲-۲۶۱-۹

در این داستان عاشقانه که با حوادث گوناگون همراه است، 'مهندس آوینی' جوانی است از خانواده‌ای سرشناس تهرانی که قصد دارد با 'مهناز' دختری از دانشکده ادبیات دانشگاه تهران ازدواج کند. این ازدواج قرار است بنا به توافق خانواده او صورت بگیرد، در حالی که مهناز کمترین علاقه‌ای به مهندس آوینی ندارد. او در اصل عاشق جوانی از روستاهای اصفهان است...

چاپ اول

۲۴۳- غرور عاشقان.
رویا سیتاپور. - تهران: مهران شهر. -
۳۲۶ ص. - رقصی (سلفون) - ۱۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۸۵۲-۱۴-۱

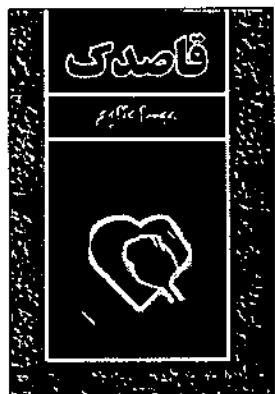

داستان سرگذشت دختری است به نام 'پری' که در جوار منزل یک 'دکتر' با مادرش به سر می‌برد و مادرش کار خدمتگزاری منزل او را بر عهده دارد. 'پهرام' همبازی دوران کودکی اوست که به تدریج با هم بزرگ می‌شوند و عاطفه‌های پیشین این دو جای خود را به عشقی جانسوز بدل می‌سازد و...

چاپ اول

۲۴۴- قاصدک.
مهسا طایع. - تهران: پر. - ۲۲۶ ص. -

رقصی (سلفون) - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۱۸-۱۹-۹

کتاب روایتی است از زندگی دختری به نام 'مینا' که مادری بیمار دارد و ناگزیر در کارگاهی مشغول به کار می‌شود. او خواستگارهای متعددی دارد، اما او بر آن است زندگی خود را با عشق و صداقت سپری کند و...

چاپ اول

۲۴۵- کج کلاه و کولی (قصه‌ای از روستا).
ابراهیم یونسی. - تهران: پانیز. - ۲۴۸ ص. - رقصی (شمیز) - ۱۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۷۱۰۵-۰۰۰-۲

۲۴۶- کج کلاه و کولی (قصه‌ای از روستا).
ابراهیم یونسی. - تهران: پانیز. - ۲۴۸ ص. - رقصی (شمیز) - ۱۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۷۱۰۵-۰۰۰-۲

اثر حاضر روایت دیگری است از فرهنگ روستا، یا همه آداب و سنتی که دارند. نویسنده این داستان، وقایعی را از روستا بازگو می‌کند که مردمان آن از دولت همواره خیری ندیده‌اند، بلکه به انجای مختلف مورد چپاول عمال دولتی قرار گرفته‌اند. پیرمردی از این روستا پس از گذراندن دوران کارمندی بازنشست می‌شود و قصد دارد ایام باقی را در کنار پسرزنی دیگر سپری نماید، اما مردمان روستا باور ندارند که مردی به ظاهر بیگار از دولت پول بگیرد. از این رو، مرد بازنشسته از نظر آنان حکم مرده را دارد. قهرمان دیگر داستان که پیرزن است زندگی گذشته خود را روایت می‌کند. او

برادری داشته که پیش از این با دختری کولی زندگی می‌کرد. از نتیجه پیوند آنان دختری به دنیا می‌آید که 'سوسنه' نام دارد. 'سوسنه' که اینک دختری بالغه است با 'احمد' معروف به 'کج کلاه' روابط عاشقانه و زندگی مشترکی آغاز می‌کند که مورد پسند مشرعین نیست...

چاپ اول

۲۴۶- کشتارگاه صنعتی: مجموعه داستان.
فرزانه کرم‌پور. - تهران: راهیان اندیشه. - ۱۴۳ ص. - رقصی (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۹۵-۱۴-۵

'کشتارگاه صنعتی' مجموعه هجده داستان کوتاه است که نخستین آن 'مه و مرگ' نام دارد. داستان مربوط به آشفتگی‌های فرهنگی بازنشسته است که ایام را با قساوت و بی‌رحمی سپری کرده و اینک در شیی مه‌آلود یک نفر برای انتقام نزد او آمده و...

چاپ اول

۲۴۷- کلید و خنجر: قصه‌ها و غصه‌ها.
سیمین بهبهانی. - تهران: سخن. - ۲۷۰ ص. - رقصی (شمیز) - ۱۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۴۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۹۶۱-۴۴-۴

۲۴۸- محنت آباد (داستان).
انور خامه‌ای. - تهران: ایرانمهر. - ۱۳۲ ص. - رقصی (شمیز) - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۲۵۲۸-۱-۹

سیمین بهبهانی - شاعر معاصر - در

کتاب ابتدا از زندگی شخصی و دوران بالذکی خود سخن می‌گوید و در پی آن شش قصه کوتاه خود را فراهم می‌آورد. مطالب بدی کتاب مجموعه یادداشت‌ها و نوشته‌های پراکنده اوست که در یکی از آنها تحت عنوان 'کلید و خنجر' دروغ و انزجار خود را از قتل‌های دگراندیشان، موسوم به 'قتل‌های زنجیرهای' بیان می‌کند. بیشتر نوشته‌های کتاب حاوی مضامین سیاسی و اجتماعی است که گاه در قالب خاطرات عرضه می‌شود.

چاپ اول

۲۴۸- محنت آباد (مجموعه داستان).
انور خامه‌ای. - تهران: ایرانمهر. - ۱۳۲ ص. - رقصی (شمیز) - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۲۵۲۸-۱-۹

۲۴۹- مخلوق.
فیروز رنوزی جلالی. - تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، حوزه هنری. - ۵۶۲ ص. - رقصی (شمیز) - ۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین: Creature
شابک: ۹۶۴-۳۲۱-۵۷-۵

'محنت‌آباد' مجموعه هفت داستان کوتاه از 'انور خامه‌ای' است که عمدتاً با مضامین اجتماعی همراه هستند. در داستان نخست ('گنجینه') واقعه‌ای مربوط به یک تشکیلات سیاسی بازگو می‌شود. اعضای این گروه تحت تألیف استاد خود، به مبارزه اجتماعی و براندازی حکومت اعتقاد داشته به فعالیت‌های گوناگون دست می‌زنند، اما آنان با خودکشی استاد به حقایق از زندگی او پی می‌برند. از جمله درمی‌یابند که او در همان اوان پیری عاشق زنی بوده که به خاطر او به کارهای سیاسی مشغول شده و در واقع اعتقادی به فعالیت‌های سیاسی نداشته است.

چاپ اول

۲۴۹- مخلوق.
فیروز رنوزی جلالی. - تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، حوزه هنری. - ۵۶۲ ص. - رقصی (شمیز) - ۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین: Creature
شابک: ۹۶۴-۳۲۱-۵۷-۵

۲۵۰- شمشیر و خنجر: مجموعه داستان.
فرزانه کرم‌پور. - تهران: راهیان اندیشه. - ۱۴۳ ص. - رقصی (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۹۵-۱۴-۵

مخلوق داستان است خیالی که طی آن تصویری از آفرینش - با آمیزهای از اسطوره و تاریخ - روایت می‌شود. نویسنده که برای این داستان نثری کهن برگزیده است برآن است چهره انسان را که گاه صورت ددمنشانه پیدا کرده به تصویر بکشد. در بخشی از داستان می‌خوانیم: «و آنگاه اندیشیدیم که: و جهانی چنین سبیه‌دهنده که مدام در حال زکین است، با همه توحش بکر و شگرفش که بستر مخوف و جاذبی برای صحنه آغازین داستان هستی است، عاقبت باید که زیر نگین او قرار گیرد: مخلوق! ولی، این جهان، گر چه هست و با زبان سهمگین مخلوقات عجیب‌الخلق‌هاش ادعای بود می‌نماید، در درنده خوبی و ددمنشی و خورد و خواب ناهم وی هدفی سرگردان است که باید هدفمند شود. پس باید که مخلوق در عین شن به شدنی دیگر برسد: اندیشه کند! و این جهان آتش‌نهاد و ددکنش باید که با توانایی او متناسب شود: نه چندان که ساقط اش کند و نه چندان که همواره راحتش بگذارد...»

چاپ اول

۲۵۰ - معلم فراری (بر اساس زندگی شهید محمد ابراهیم همت).

رحیم مخدومی. - تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، حوزه هنری. - ۷۸ ص. - رقمی (شمیز). - ۲۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Fugitive teacher
۹۶۴-۴۷۱-۵۹-X شابک:

داستان حاضر، روایتی است از زندگی و فعالیت‌های اجتماعی، سیاسی و نظامی شهید محمد ابراهیم همت. وی در سال ۱۳۳۴ در شهرهای اصفهان به دنیا آمد. پس از پایان تحصیلات، یک‌چند در روستاها با شغل معلمی خدمت کرد. به هنگام آوج‌گیری انقلاب علیه رژیم دست به مبارزات سرسختانه‌ای زد. پس از انقلاب در سپاه پاسداران فعالیت

گسترده‌ای نمود و سرانجام به فرماندهی تیپ محمد رسول‌الله منصوب شد و آخرالامر در اسفند سال ۱۳۶۲ در عملیات خیر به درجه شهادت رسید.

۲۵۱ - نامه‌ای به دنیا.

اسماعیل فصیح. - تهران: حکایت. - ۲۶۶ ص. - رقمی (شمیز). - ۱۷۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۹۲۹-۰۲-۸

چاپ اول

۲۵۲ - نگاه خاموش.

منصور باورزاده. - تهران: بهتاب. - ۲۰۰ ص. - رقمی (شمیز). - ۷۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۷۲۳۱-۰۰-۳

کتاب مجموعه‌ای از شش داستان پلیسی جنایی است که به‌زعم نگارنده در عالم واقعی اتفاق افتاده‌اند و خود وی نیز در کشف معمای این جنایات نقشی برعهده داشته است.

چاپ اول

۲۵۳ - نوشته‌های پراکنده.

صادق هدایت. - تهران: ثالث، ال‌ایچ. - ۶۵۴ ص. - رقمی (کالینگور). - ۴۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۵۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۴۰۴-۷۹-۰

نوشته‌های پراکنده صادق هدایت که با مقدمه مفصل حسن قائمیان در شرح و معرفی این نوشته‌ها به چاپ رسیده در سه قسمت تدوین شده است: ۱- داستان‌های کوتاه (شامل: حکایت یا نتیجه، سایه منقول، قردا، آب زندگی) همچنین ترجمه چند اثر خارجی که عبارت‌اند از: کلاغ پیر، تمشک تیفدار، مرداب جشه، کور و برادرش، تر جلو قانون و شمال و عرب، دیوار، قصه کدو و آورشیم، ۲- مقاله‌ها، قطعات و جزوه‌های گوناگون (شامل: نوشته‌های تحقیقی و تبیی، نوشته‌های فنی و تخصصی، نوشته‌های انتقادی، ترجمه متن‌های یهودی، و مقدمه‌ها)، ۳- آنچه صادق هدایت به فرانسه نوشته است (نو داستان کوتاه تحت عنوان «سامینگ» و «هوساز»).

۲۵۴ - نیمه‌ی غایب.

حسین سنابور. - تهران: نشر چشمه. - ۳۳۴ ص. - رقمی (شمیز). - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۵۷۱-۰۳-۰

چاپ اول

۲۵۵ - یادداشت‌های یک قهوه‌چی.

یارعلی پورمقدم. - تهران: گبو. - ۲۲ ص. - پالتویی (شمیز). - ۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۲۰۲۳-۸-۲

این داستان کوتاه روایتی از زندگی یک قهوه‌چی است که یک‌چند از عمر خود را در «خارج» گذرانده و اینک خاطرات گذشته خود را مرور می‌کند.

چاپ اول

۲۵۶ - یک شاخه گل سرخ.

فاطمه کریمی‌پوراستار: محمدابراهیم علوی. - تهران: صمن. - ۱۲۶ ص. - رقمی (شمیز). - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۷۱۷۹-۰۲-۲

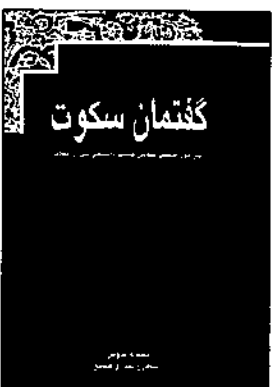

در این داستان، سرگذشت خانواده‌ای بازگو می‌شود که زمین‌های مرغوب خود را از دست می‌دهد و اینک با گرفتاری و مشقت در شهر ساکن می‌شود و اتفاقات گوناگونی را تجربه می‌کند.

چاپ اول

۲۵۷ - گفت‌وگو با سکوت (مجموعه گفت و گو) پیرامون مسائل عمومی ادبیات داستانی ایران.

شاهرخ تندروصالح. - تهران: نفیسی. - ۴۰۰ ص. - رقمی (شمیز). - ۲۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۸۹۴-۳-۲

گفت‌وگو با سکوت مجموعه‌ای است شامل گفت و شنود با چندتن از نویسندگان و صاحب نظران درباره مسائل کلی ادبیات

داستانی پس از انقلاب. نگارنده برای طرح سوال‌ها عمدتاً این موضوعات را پیش کشیده است: شناخت منظر داستان‌نویسان معاصر نسبت به ادبیات داستانی، تأثیر نهضت ترجمه در ادبیات داستانی دو دهه اخیر، نقد ادبیات داستانی و ناآرامی آن در ادبیات ما، محدودیت‌ها، تنگناها و منوعیت‌های داستان‌نویسی ما، سطح دانش داستانی داستان‌نویسان بالاخص جوانان داستان‌نویس، گسست‌شناسی نسل‌های قبل و بعد از انقلاب در عرصه داستان‌نویسی و آینده ادبیات داستانی ایران. در مجموعه حاضر با این اشخاص گفت و گو شده است: آسوده امیری، شاپور جورکش، سعید حسن حسینی، ابوتراب خسروی، عبدالعلی دستغیب، مهدی زمانیان، غلامحسین سالمی، محمدعلی سیانلو، علی اصغر شیرزادی، امین فقیری، منصور کوشان، هوشنگ گلشیری و یوسف علی میرشکاک.

مقاله‌های فارسی (از سال ۱۳۲۰-۱۳۲۲)

۲۵۸ - از چیزهای دیگر: مجموعه نقد، یادداشت، بررسی، و نمایشواره.

عبدالحسین زرین‌کوب. - تهران: سخن. - ۳۳۰ ص. - وزیری (کالینگور). - ۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۲۲۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۹۶۱-۵۳-۳

۲۵۹ - ایران چه حرفی برای گفتن دارد؟

محمدعلی اسلامی‌نوشن. - تهران: شرکت سهامی انتشار. - ۳۰۴ ص. - رقمی (شمیز). - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۲۵-۰۴-۷

۲۶۰ - ... تا دام آخر: گزیده‌ی گفت و گوها و مقاله‌ها.

محمدجعفر پوینده/به‌اهتمام: سیما پوینده صاحبی. - تهران: نشر چشمه. - ۳۰۰ ص. - رقمی (شمیز). - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۱۵۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۵۷۱-۳۵-۹

۲۶۱ - یادداشت‌ها و اندیشه‌ها: از مقالات، نقدها و اشارات.

عبدالحسین زرین‌کوب. - تهران: سخن. - ۴۵۸ ص. - وزیری (کالینگور). - چاپ پنجم / ۲۲۰۰ نسخه.

۲۶۲- یکصد مقاله فرهنگی ادبی، سیاسی اقتصادی، تاریخی اجتماعی مکتوب در روزنامه بهار آذربایجان.

تقی بهرامی نوشهر - تهران: اورنج - ۲۶۸ ص - جلد دوم - وزیری (شمیز) - ۱۴۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۵۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۷۰۱۳-۲۳-X

چاپ اول

مجموعه حاضر شامل مقالات متنوعی است که به موضوعات مختلف فرهنگی، ادبی، سیاسی و اجتماعی تدوین شده است. جلد دوم از این کتاب متضمن ۴۸ مقاله است. مقالات حاضر، پیش از این در روزنامه 'بهار آذربایجان' به چاپ رسیده است.

لطیفه‌های فارسی
۸۱۵۸/۳۶

۲۶۳- مجموعه لطیفه‌های ملا نصرالدین: حاوی شیرین‌ترین حکایت‌های خنده‌آور.

گردآورنده: عباس رحیمی - تهران: رجی - ۱۶۰ ص - جیبی (شمیز) - ۲۰۰۰ ریال - چاپ یازدهم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۱۰۰-۳-۳

آثار تجریمی و غیر رسمی (از سال ۱۳۲۰-)
۸۱۵۸/۷۶

۲۶۴- مشق‌های پریشانی. مهدی فتح‌زاده. - تهران: رهام - ۹۸ ص - رقی (شمیز) - ۳۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۱۸۲۶-۹-۳

نثر ادبی قرن ۷
۸۱۵۸/۸۲

۲۶۵- گلستان سعدی. مصلح‌بن عبدالله سعدی/مصحح: حسن

انوری - تهران: قطره - ۲۲۰ ص - وزیری (شمیز) - ۱۸۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۲۲۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۹۵۸-۹۰-۳

نثر ادبی قرن ۱۴
۸۱۵۸/۸۶

چاپ اول

۲۶۶- ستاره من و دنیای خوبان. فرامرز کریمی - تهران: آذنا - ۱۱۰ ص - رقی (شمیز) - ۸۰۰۰ ریال - چاپ اول.

عنوان به لاتین: My starand the fair word on the occation of the
شابک: ۹۶۴-۹۱۶۹۲-۹-۶

کتاب در دو بخش، نخست داستان‌های تخیلی سپس یک مثنوی، به طبع رسیده است. داستان این کتاب سفری خیالی است که رازی به همراه سه تن دیگر به آسمان‌ها می‌رود و در عالم ملکوت با دو موجود به نام 'سکوت' و 'ترانه' آشنا می‌شوند و از آن‌ها می‌خواهند زمین را نظاره کنند و دنیای آدم‌ها را که غرق در شقاوت، بی‌مهری و خونریزی است به تماشا بنشینند. اما در بخش دوم در قالب مثنوی، سراینده برآن است هدف اصلی آفرینش و معنویت را به تصویر بکشد.

چاپ اول

۲۶۷- شوربای ایرانی، هژده پاره وازه. فرهاد اسماعیلی. - تهران: صبا - ۶۴ ص - رقی (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۲۵۶-۵۰-۰

'فرهاد اسماعیلی' در این مجموعه هجده عنوان از طنزهای خود را به شیوه کاریکلماتور فراهم آورده است. هر عنوان از این مجموعه اغلب متضمن جملات کوتاهی است که به تنهایی پیامی طنز

گونه را در بر دارد: برای نمونه: پنجره مثل بینی در صورت دیوار است. اگر

روی دیوار پنجره نباشد، دیوار از بی‌هوایی خفه می‌شود. پنجره مثل بینی گاهی بزرگ، گاهی کوچک، گاهی شکسته و گاهی بسته است...

۲۶۸- مروری بر تاریخ ادب و ادبیات امروز ایران: نثر - داستان. محمد حقوقی. - تهران: قطره - ۳۷۶ ص - جلد اول - وزیری (شمیز) - ۱۲۰۰۰ ریال - چاپ چهارم / ۳۲۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۹۵۸-۵۱-۲

تاریخ و نقد ادبی
۸۰۹

چاپ اول

۲۶۹- داستان کوتاه در آینه نقد: نقد و تحلیل سی و یک داستان کوتاه از نویسندگان ایران و جهان. هان اولیائی‌نیا. - اصفهان: فردا - ۲۹۰ ص - وزیری (شمیز) - ۱۶۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین: The short story in the mirror of ...
شابک: ۹۶۴-۶۳۲۸-۵۶-۳

مجموعه حاضر که در دو بخش 'ادبیات جهان' و 'ادبیات ایران' به طبع رسیده

متضمن روایتی از ۳۱ داستان کوتاه ایرانی و خارجی است که با نقد و تحلیل همراه شده است. بدین ترتیب، نگارنده، پیرنگ هر داستان را به دست می‌دهد، آن گاه به نقد و بررسی آن اهتمام می‌ورزد. از جمله داستان‌های مورد بحث در این مجموعه عبارت‌اند از: 'مرگ' در جنگل / 'شروند اندرسن'، 'عمو ویلی' / ویلیام فاکنر، 'کوه‌های بزرگ' / جان اشتاین بک، 'ارثیه' / ویرجینیا وولف، 'شهرت' / آرتور میلر، 'ویرانگران' / گراهام گرین، 'آتلوه' / آنتوان چخوف، 'عربی' / جیمز جویس، 'مسلول' / جلال آل احمد، 'چشم خفته' / سیمین دانشور، 'قصه آشنا' / احمد محمود، 'مرد' / محمود دولت‌آبادی، 'باغ فرخ‌لقا' / شهرنوش پارسا پور و 'سایه‌ای از سایه‌های غار' / شهریار مندنی‌پور.

چاپ اول

۲۷۰- مکالمات: گفتگو با ملک ابراهیم امیری. اکبر رادی. - تهران: ویستار - ۲۹۶ ص - رقی (شمیز) - ۱۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۰۷-۳۵-۹

کتاب حاضر حاصل گفت و شنودی است با 'اکبر رادی' - نویسنده معاصر - که در ۲۱ نوار کاست به ضبط رسیده و اینک برگزیده‌ای از آن تدوین گردیده است. مخاطبان در این کتاب با زندگی اکبر رادی، آثار و دیدگاه‌های هنری وی آشنا می‌شوند. نامبرده علاوه بر آن که درباره نمایش‌نامه‌های خود سخن می‌گوید، از دیگر نمایش‌نامه‌های فارسی نیز نقد و نظری فراهم می‌آورد.

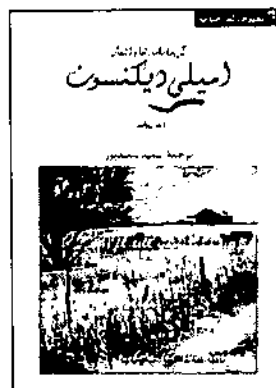
شعر آمریکایی
۸۱۱

چاپ اول

۲۷۱- ... به خاموشی نقطه‌ها بر صفحه‌ی برف ... امیلی دیکسون/مترجم: سمید سدیدپور -

تهران: سرواژید. - ۳۵۶ ص - رقی (شمیز) - ۱۸۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: Selected poems and letters
شابک: ۹۶۴-۶۰۲۶-۷۷-X

کتاب، برگزیده‌ای از نامه‌ها و اشعار امیلی دیکسون - شاعر آمریکایی است که بخش اشعار به دو زبان فارسی و انگلیسی به چاپ رسیده است. محدودیت زندگی و دغدغه‌های مرگ، پارهای از مضامین شعری او را تشکیل می‌دهد؛ از جمله: دورترین تندی که شنیدم / نزدیک‌تر از آسمان بود / و همچنان در غرش است، هر چند ظهرهای داغ / گلوله‌هایشان را بر سرم فرو بارند / آذرخشی که پیش از آن آمد / هیچ کس را جز خودم نسوخت / من اما آن صاعقه را / به سراسر عمرم نخواهم فروخت.

چاپ اول

۲۷۲- مرگ: اشعار چاک شلداینر. مترجم: مهیار محی‌الدین. - تهران: پریشان - ۳۹۸ ص - رقی (شمیز) - ۱۴۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۲۵۳۳-۰۰-۸

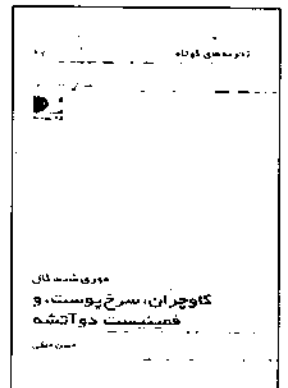
بحث آغازین کتاب حاوی مطالبی است در باب موسیقی و شعر غربی در دوره معاصر که در پی آن اشعار 'چاک شلداینر' - شاعر معاصر آمریکایی - به دو

زبان انگلیسی و فارسی به طبع می‌رسد. اشعار حاضر به منظور اجرای موسیقی سروده شده است. در انتهای کتاب چند نوشته کوتاه درباره پارهای از اشعار "چاک شلداینز" درج گردیده که به مثابه کلیدی برای فهم معانی اشعار است.

نمایشنامه آمریکایی
۸۱۲

چاپ اول

۲۲۳- گاوچران، سرخ‌پوست و فمینیت دوآتشه.
موری شیکال؛ مترجم: حسن ملکی. - تهران: تجربه. - ۳۰ ص. - پالتویی (شمیز). - ۱۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۴۸۱-۹۷-۳

این نمایش‌نامه کوتاه روایتی است از زندگی یک گاوچران که جس می‌کند دیگر پیر شده است و روزگار، صفای طبیعت گذشته را از او ستانده است. او گرفتار روزگار مدرن است، از طرفی همسری دارد که چندان به آداب گذشته پایبند نیست...

داستان آمریکایی
۸۱۲

چاپ اول

۲۷۴- بانوی نیل.
پولین گچ؛ مترجم: بهاره جواهری. - تهران: یاسین. - ۵۲ ص. - وزیری (گالینگور). - ۲۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین: La dame du nil
شابک: ۹۶۴-۵۹۹۵-۲۷-۷

"بانوی نیل" رمانی است تاریخی که در آن سرگذشت دختر فرعون، شاهزاده "هت شپ سوت" بازگو شده است. این شاهزاده خانم که تشنه قدرت و افتخار است به خلاف عرف با برادر ناتنی خود

ازدواج می‌کند و او را به مقام "توتمس" یا فرعون مصر می‌رساند و خود را نیز دختر خدا می‌خواند. اما همسرش زنی دیگر نیز اختیار می‌کند و از او صاحب پسری می‌شود که قرار است فرعون

آینده مصر شود. با این همه اراده تزلزل ناپذیر "هت شپ سوت" برای کسب قدرت سبب می‌شود پس از مرگ همسر، خود بر اریکه قدرت تکیه زند، تاج فرعون را بر سر نهد و تمدنی با شکوه را پدید آورد.

۲۷۵- حکایت دولت و فرزانیگی.
مارک فیشر؛ مترجم: گیتی خوشدل. - تهران: گفتار. - ۱۲۰ ص. - رقمی (شمیز). - ۵۶۰۰ ریال. - چاپ ششم / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین: The instant millionaire (a tale of wisdom and wealth)
شابک: ۹۶۴-۵۵۷۰-۰۷-۷

چاپ اول

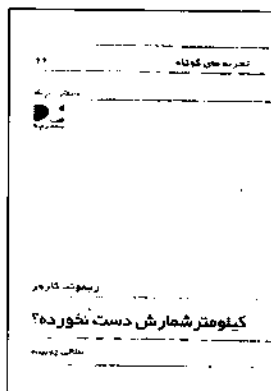
۲۷۶- قصه‌های جزیره.
لوسی مود مونگمری؛ مترجم: چیستا یثربی، نسیم سلطانزاده، شقایق قندهاری؛ ویراستار: شهرام شفیعی. - تهران: نامیرا. - ۳۷۸ ص. - جلد دوم. - رقمی (شمیز). - ۱۹۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۵۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین: Road to avonlea
شابک: ۹۶۴-۷۱۴۴-۰۱-۶

مجموعه قصه‌های "جاده آونلی" که در ایران با عنوان "قصه‌های جزیره" از شبکه دوم سیما پخش شده است، روایت زندگی دختری است به نام "سارا استلنی" که ایام را در میان بستگان مادرش - "خاله هیتی"، "خاله الیونا"، "زن دایس زانتا" و فرزندانشان - سپری می‌کند. "سارا" به تدریج خود را با آداب زندگی روستایی در جزیره "پرنس ادوارد" وفق می‌دهد. همچنان دختری احساساتی و رویایی است و قوه تخیل او گه‌گاه می‌شکلاتی پیرایش پیش می‌آورد. و تعارض او با "فلیستی" سبب ماجراهای جالبی می‌شود. سارا می‌خواهد مفهوم عشق و دوستی را بیابد، از این رو...

چاپ اول

۲۷۷- کیلومتر شمارش دست نخورده؟.
ریموند کارو؛ مترجم: ناتالی جویینه. - تهران: تجربه. - ۲۴ ص. - پالتویی (مقوایی). - ۱۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین: Are these actual miles
شابک: ۹۶۴-۶۴۸۱-۹۹-۳

"تونی" و "لنو" در این شمارش کوتاه زن و شوهری هستند که زندگی خانوادگی آنها دستخوش تغییراتی شده است. "تونی" با فروختن اتومبیل خود قصد دارد بخشی از مشکلات مادی شوهرش را جبران کند. او به خریدار اتومبیل گفته است که کیلومتر شمارش دست نخورده است. همین موضوع زمینه‌ساز اصلی داستان است، زیرا "لنو" با ذهنیتی خاص که از همسرش دارد، نسبت به او دچار شک و تردید می‌شود.

چاپ اول

۲۷۸- نیروهای وسوسه‌انگیز.
دانیل استیل؛ مترجم: نفیسه منتکف؛ ویراستار: حمیده رستمی. - تهران: نسل نوآندیش. - ۳۱۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۲۰۰۰ ریال. - چاپ

اول / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین: Irresistible forces
شابک: ۹۶۴-۶۷۱۴-۷۹-۳

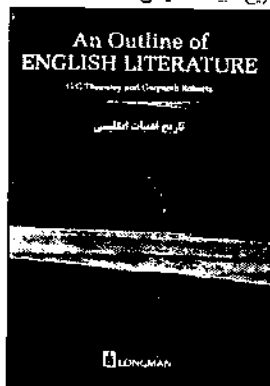

ماجرای اصلی این داستان جنایی با قتل یک پلیس و دختر خردسال در محله فقیرنشین نیویورک آغاز می‌شود. هنریتا واشنگتن مادر دخترک است. او زنی ۲۱ ساله است که هنوز کار مناسبی پیدا نکرده است. فرزندانش تنها دارایی او به شمار می‌آیند و او جز عشق و محبت چیزی ندارد تا نارشان کند. اما اینک یکی از آنها به طرز فجیعی کشته شده است و...

ادبیات انگلیسی و انگلوساکسون
۸۲۰

چاپ اول

279- An outline of english literature.
Gwyneth, G.C. Thornley Roberts. - تهران: بلادی. - ۲۱۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به فارسی: تاریخ ادبیات انگلیسی

کتاب حاضر "تاریخ ادبیات انگلیسی" است که طی آن به گونه اجمالی ادبیات انگلیسی از قدیم‌ترین ایام تا روزگار معاصر (دوره قرن بیستم) شرح و بررسی می‌شود. ادبیات کهن انگلیسی، ادبیات دوره میانه، شعر و نثر عهد الیزابت،

"جان میلتون و روزگارش"، دوره بازگشت درام و نثر و "درام و شعر قرن بیستم" از مباحث این کتاب هستند. در پایان کتاب فرهنگ اصطلاحات ادبی و فهرست اعلام تاریخی درج گردیده است.

شعر انگلیسی
۸۲۱

چاپ اول

۲۸۰- بهشت گمشده.
جان میلتون؛ مترجم: شجاع‌الدین شفا. - تهران: نخستین. - ۱۷۶ ص. - رقمی (شمیز). - ۹۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین: Paradise lost
شابک: ۹۶۴-۶۷۱۶-۰۹-۱

کتابی که اینک ترجمه قسمتی از آن به چاپ می‌رسد، شاهکار "جان میلتون" (۱۶۰۸ - ۱۶۷۴ م.) یعنی "بهشت گمشده" است. بهشت گمشده منظومه‌ای است بر اساس داستان تورات که در دوازده دفتر تدوین شده است. دفتر اول تا سوم در عصیان فرشتگان است؛ دفتر چهارم تا نهم در نافرمانی و سقوط آدم و حوا؛ همچنین دفتر دهم تا دوازدهم روایتی است در تنبیه و امید رستگاری. این منظومه که از پختگی هنر شاعر در آغاز جوانی حکایت دارد دو جنبه از شخصیت میلتون را آشکار می‌سازد: این سروده‌ها کشمکش قریب‌الوقوع فرقه‌های مذهبی به نوعی پیش‌بینی شده است. کتاب حاضر که ترجمه سه دفتر نخست این اثر است با تابلوهایی از "گوستاو دوره" - نقاش فرانسوی - همراه شده است.

نمایشنامه انگلیسی
۸۲۲

چاپ اول

۲۸۱- زندگی شکسپیر.
پیتر لوی؛ مترجم: احمد افشارپویا. - تهران: شرکت توسعه کتابخانه‌های ایران. - ۲۳۰ ص. - وزیری (شمیز). -

۱۱۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
The life and times of
william shakespeare
شابک: ۹۶۴-۶۲۰۹-۶۹-۶

داستان انگلیسی
۸۳۳

چاپ اول

۲۸۲- اتیلا

لوسی دول: مترجم: جلال نعمت‌اللهی. - تهران: گیتی. - ۶۱۸ ص. - جلد شانزدهم. - وزیری (سلفون). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

Attila
شابک: ۹۶۴-۵۹۲۹-۰۲-۴

در این رمان تاریخی زندگی و اعمال 'اتیلا' (۳۹۵ - ۴۵۳م) به تصویر کشیده شده است. وی پادشاه 'خیونان' بود که بر امپراطوران روم شرقی و روم غربی غلبه کرد؛ شهرهای 'کل' را تخریب نمود و جنایات بی‌شماری را مرتکب شد، اما سرانجام مغلوب اتحاد 'آنیسوس'، 'مروه' و 'کتودوریک' گردید و یک‌چند برای تهدید روم در سواحل دانوب مستقر شد و در همان جا در گذشت.

چاپ اول

۲۸۳- ترفند ما

جان لوکاره: مترجم: فیروز اسفندیاری. - تهران: جامعه ایرانیان. - ۳۳۶ ص. - رقمی (شمیز). - ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

Our game: a novel
شابک: ۹۶۴-۵۹۲۵-۰۶-۱

این داستان، ماجرای پر التهاب مردی به نام 'کرنمر' است که در مقام سر جاسوس عالی رتبه بریتانیا در ستین میان سالی بازنشته شده است. 'کرنمر'

به همراه زن جوانی به نام 'اما' که دل به او سپرده به روستای 'سامرست' در شمال انگلستان می‌رود و زندگی نوینی را آغاز می‌کند. ظاهراً 'کرنمر' و 'اما'

اوقات خود را با آرامش و خوشی سپری کرده مشکل خاصی ندارند، اما با وقوع حادثه‌ای زندگی 'کرنمر' هدف توطئه هولناکی قرار می‌گیرد و...

چاپ اول

۲۸۴- فرستاده سلطان

الن سوید: مترجم: جواد سیداشرف. - تهران: زرین. - ۸۷۰ ص. - رقمی (کالینگور). - ۴۲۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

Ottoman
شابک: ۹۶۴-۴۰۷-۳۲۹-۳

وقایع این داستان مربوط به قرن پانزدهم و شانزدهم میلادی است که در آن، این ماجرا روایت می‌شود: 'جان هاوک وود' نویچی انگلیسی در تابستان سال ۱۵۳۸ بنتر 'ساوت همپتون' را به مقصد قسطنطنیه - دژ مستحکم مسیحیان روم شرقی - ترک می‌کند. او قصد دارد که در بزرگترین و ثروتمندترین شهر جهان به ثروت و شهرتی که شایسته اوست دست یابد، اما به خاطر سبکری دخترش - 'کاترین' - از دربار امپراتور بیزانس طرد می‌شود و از آن پس در خدمت سلطان عثمانی به جنگ هم‌کیشان خود می‌رود. زندگی 'جان'

هاوک وود، فرزندان و چهار نسل از اعقاب او با سرگذشت سلاطین بزرگ عثمانی چون 'محمد فاتح'، 'سلیم اول' و 'سلیمان قانونی' پیوند می‌خورد و اعضای خاندان 'هاوک وود' نسل اندر نسل در رکاب شاهان ترک شمشیر می‌زنند و حوادث بزرگی چون فتح قسطنطنیه را تجربه می‌کنند که شرح و تفصیل آن همراه با وقایع متنوع دیگر در این رمان تاریخی آمده است.

چاپ اول

۲۸۵- ماجراهای حاجی بابا اصفهانی

جیمز جاستی-نین: مترجم: حبیب اصفهانی. - تهران: سمیر. - ۴۰۰ ص. - رقمی (شمیز). - ۲۱۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۳۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

The adventures of hajji baba of ispanon in ...
شابک: ۹۶۴-۶۵۵۲-۲۰-X

در این اثر، با زبانی ساده از طریق حوادث گوناگونی که بر شخصیت‌های متنوع داستانی می‌گذرد، تصویری زنده از شیوه زندگی مردم ایران در اوایل دوره قاجار ترسیم می‌شود. 'میرزا حبیب اصفهانی' با طنزی شیرین داستان 'جیمز موریه' را به فارسی برگردانده که خود یکی از ارکان نشر فارسی در دوره مشروطیت به شمار می‌آید. داستان مربوط به سرگذشت دلاکی است که پس از گذراندن ماجراهای مخاطره‌آمیز به دربار قاجار راه می‌یابد و در مقام راوی خواننده را با فساد، رشوه‌خواری و قساوت درباریان آشنا می‌کند. اما عقابت خود نیز در سلک دشمنان مردم درمی‌آید و...

داستان آلمانی

۸۳۳

۲۸۶- داستان عجیب پیتر اشل میل

آدلبرت فون شامیسو: مترجم: کمال بهروزنیا. - تهران: روزگار. - ۸۸ ص. -

رقمی (شمیز). - ۴۵۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Peter schl emihls wunder same ...
شابک: ۹۶۴-۶۶۷۵-۱۱-۵

شعر فرانسوی
۸۴۱

287- Versification francaise et genres poetiques.
Chahnaz Chahine

Mahvash Chavimi. - تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت). - ۲۳۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۶۵۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۲۰۰۰ نسخه.
عنوان به فارسی:
انواع شعر فرانسه
شابک: ۹۶۴-۴۵۹-۳۶۵-۷

نمایشنامه فرانسوی
۸۴۲

۲۸۸- اشعار منتخب

ویکتور ماری هوگو: مترجم: نصرالله فلسفی. - تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. - ۲۵۶ ص. - رقمی (شمیز). - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۴۵-۲۳۲-۴

داستان فرانسوی
۸۴۳

چاپ اول

۲۸۹- بابا گوریو

اونوره دو بالزاک: مترجم: اندوارد ژوزف. - تهران: ققنوس. - ۳۵۲ ص. - رقمی (شمیز). - ۱۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۳۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

Le pere goriot
شابک: ۹۶۴-۳۱۱-۲۴۹-۷

'بابا گوریو' اثر 'اونوره دو بالزاک'

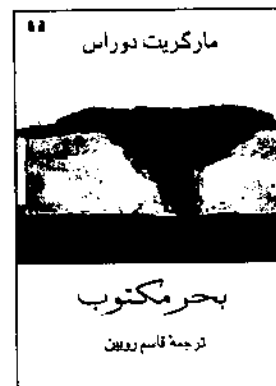
نویسنده فرانسوی (۱۷۹۹ - ۱۸۵۰م) سرگذشت پیرمردی است که به تدریج همه ثروت خود را در راه تجمل پرستی دو دخترش صرف می‌کند و سرانجام ورشکسته، تهیدست و مطرود می‌ماند. در این هنگام دختران او کوچکترین وقعی به او نمی‌نهند و عقابت 'بابا گوریو' در تنهایی و بی‌کسی جان می‌سپارد.

چاپ اول

۲۹۰- بحر مکتوب

مارگریت دوراس: مترجم: قاسم روبین: عکاس: هان بامبروز. - تهران: نیلوفر. - ۱۰۴ ص. - رقمی (شمیز). - ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

La mer ecrite
شابک: ۹۶۴-۴۳۸-۱۲۹-۱

کتاب متفمن قلمانی ادبی از خانم 'مارگریت دوراس' نویسنده فرانسوی است. دغدغه زیستن و گریز از جنگ محتوای پاره‌ای از نوشته‌هاست. هر یک از نوشته‌ها با تصویری رنگی همراه بوده در انتها متن اصلی آن به زبان فرانسوی درج گردیده است. نمونه‌ای از نوشته‌های کتاب چنین است: 'جنگ به گذشته دور تعلق دارد، مثل سن و سال بچه‌ها، مثل خود جنگ، زمان سپری شده در جنگ. دیگر آدم نمی‌داند جنگ کجا جریان دارد. گاهی آدم آرزو می‌کند که اصلاً نداند که هنوز جنگ‌هایی هم در کارند، چه دیروز و چه امروز.'

چاپ اول

۲۹۱- دختر نیل: ادامه شهرزاد، دختری از مصر

ژیلبر سینوئه: مترجم: عبدالرضا مهدوی: ویراستار: آرمان جزایری. - تهران: بیکسان. - ۴۸۰ ص. - رقمی (شمیز). - ۲۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۴۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

La fille du nil

شابک:

۹۶۴-۳۲۸-۰۸۹-۶

دختر نیل / نامۀ داستان شهرزاد، دختری از مصر است که در آن زندگی 'جوانا' دختر شهرزاد بازگو می‌شود. داستان از آن جایی آغاز می‌شود که 'شهرزاد' تصمیم می‌گیرد به جست و جوی همسرش 'ریکاردو ماندرینو' برود. 'ریکاردو' به دستور 'خدایو مصر' به مأموریتی دریایی اعزام شده و در پی آن مفقودالاندر گشته است. شهرزاد که شخصیتی استوار دارد، پس از پشت سر نهادن خطرات بسیار همسرش را پیدا می‌کند و به اتفاق او به خانه بازمی‌گردد. 'جوانا' که عشقی فرلوان به پدر دارد، همواره از رابطه او با مادرش دچار حسادت می‌شود و سرانجام پس از مرگ پدر، از مادر روی برمی‌گرداند و به کاخ خدیو مصر پناه می‌برد و در پی آن، با سپری شدن اتفاقات گوناگون، 'جوانا' با 'سعید' پسر خدیو مصر ازدواج می‌کند و پس از مرگ 'محمد علی پاشا'، سعید به مقام خدیو مصر می‌رسد و 'جوانا' نیز عنوان 'ملکه مصر' می‌یابد.

چاپ اول

۲۹۲- دریانورد جبل الطارق.

مارگریت دوراس: مترجم: پرویز شهیدی. - تهران: ققنوس. - ۴۴۰ ص. - رقمی (شمیز). - ۲۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Le marin de gilbraltar / ۹۶۴-۳۱۱-۲۳۵-۷

شابک:

رمان حاضر نوشته 'مارگریت دوراس'

روایت زندگی مردی ماجراجوست که علاقه چندانی به همسرش ندارد. او سرانجام تصمیم می‌گیرد زندگی فعلی و زنش را رها کند و بخش دوم زندگی خود را در دهکده‌ای کوچک سپری کند. او در این سرزمین جدید با زنی بسیار زیبا و نروتمند آشنا می‌شود، اما این زن در جست و جوی 'دریانورد جبل الطارق' است که در داستان، ماجراهای گوناگون آن به تفصیل بازگو شده است.

۲۹۳- شهرزاد دختری از مصر.

ژیلبر سینوته: مترجم: عبدالرضاوشنگ مهدوی: یوراستار: اصغر اندرودی. - تهران: پیکان. - ۶۲۰ ص. - رقمی (شمیز). - ۲۸۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۳۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

L'egyptienne / ۹۶۴-۶۷۴۳-۸۵-۴

شابک:

چاپ اول

۲۹۴- می پرست.

ژول ماری: مترجم: عبدالله پارسا. - تهران: سمیر. - ۲۸۲ ص. - جلد اول. - رقمی (گالینگور). - (دوره) ۴۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۱۵۰ نسخه.

در جلد نخست این رمان سرگذشت زنی به نام 'شارلوت' روایت می‌شود که به دور از شوهر خود روزگار پر مشقتی را سپری می‌کند. وی دو سال نخست زندگی را با سمادت و نیک بختی گذراند، اما شوهرش 'ژرژ لامارش' - در نتیجه اعتصاب و تعطیل کارخانه‌ای که مدیر آن بود بی‌کار شد. سرانجام استیصال و پریشانی او را وادار کرد که جلای وطن کرده به استرالیا برود و در آن دیار در یک شرکت معدنی مشغول کار شود. بدین ترتیب، شارلوت با دو دختر دو قلوی خود در فرانسه می‌ماند و...

چاپ اول

۲۹۵- می پرست.

ژول ماری: مترجم: عبدالله پارسا. - تهران: سمیر. - ۳۹۲ ص. - جلد دوم. -

رقمی (گالینگور). - (دوره) ۴۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۱۵۰ نسخه.

داستان ایتالیایی

۸۵۲

چاپ اول

۲۹۶- صحرای تاتارها.

دیتو بوتزانی: مترجم: محسن ابراهیم. - تهران: نشر مرکز. - ۲۶۴ ص. - رقمی (شمیز). - ۱۴۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

شابک:

داستان حکایت نظامیانی است در ایتالیا که در قلمه‌ای پناه گرفته‌اند و هر آن منتظر هجوم 'تاتارها' هستند. انتظار رویارویی و مرگ به تدریج سربازان را دچار بحران روحی می‌کند، به گونه‌ای که همین امر عامل اصلی مرگ آنان می‌شود. در این میان سربازی به نام 'دروگو' که یک‌چند در قلمه به سر می‌برده همانند دیگران بیمار می‌شود، اما او موفق می‌گردد از قلمه بیرون بیاید و از آن فضا خود را نجات دهد، در حالی که...

داستان اسپانیایی

۸۶۳

۲۹۷- هابیل و چند داستان دیگر.

میکل داوونو: مترجم: بهاءالدین خرمشاهی. - تهران: ناهید. - ۲۷۶ ص. - رقمی (شمیز). - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۲۲۰۰ نسخه.

شابک:

ادبیات پرتغالی

۸۶۹

۲۹۸- پریدا.

پائولو کوتیلو: مترجم: آرش حجازی، بهرام جعفری فیجانی. - تهران: کاروان. - ۲۳۴ ص. - رقمی (شمیز). - ۱۹۰۰۰ ریال. -

شابک:

چاپ سوم / ۵۵۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

Brida

۳۶۴-۷۰۳۳-۰۳-۶

شابک:

۲۹۹- کنار رودخانه 'پیدرا'

نشسته‌ام و گریه می‌کنم. پائولو کوتیلو: مترجم: حسین نعیمی؛ مصحح: اسماعیل چنتی. - تهران: ثالث. - ۳۰۸ ص. - رقمی (شمیز). - ۱۳۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۲۲۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

Na margem do rio piedra eu sentei e chorei

۹۶۴-۶۴۰۴-۰۶-۵

شابک:

۳۰۰- کوه پنجم.

پائولو کوتیلو: مترجم: دل‌آرا قهرمان؛ ویراستار: شهلا ارزنگ. - تهران: پیکان. - ۲۷۰ ص. - رقمی (شمیز). - ۱۲۵۰۰ ریال. - چاپ ششم / ۳۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

The fifth mountain

۹۶۴-۲۲۸-۰۷۸-۰

شابک:

۳۰۱- کیمیاگر.

پائولو کوتیلو: مترجم: حسین نعیمی؛ مصحح: اسماعیل چنتی. - تهران: ثالث. - ۲۸۴ ص. - رقمی (شمیز). - ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ ششم / ۲۲۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

L'alchimiste

۹۶۴-۶۴۰۴-۰۴-۴

شابک:

۳۰۲- مکتوب.

پائولو کوتیلو: مترجم: وحید بهلول؛ ویراستار: ارمغان جزایری. - تهران: پیکان. - ۲۲۴ ص. - رقمی (شمیز). - ۱۰۵۰۰ ریال. - چاپ ششم / ۲۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

عنوان به لاتین:

Maktub

۹۶۴-۳۲۸-۰۶۴-۰

شابک:

شعر حماسی و داستانهای لاتین

۸۷۳

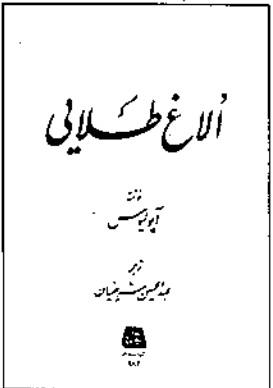
چاپ اول

۳۰۳- الاغ طلایی.

آبولوس: مترجم: عبدالحسین شریفیان. - تهران: اساطیر. - ۲۲۴ ص. - وزیر (گالینگور). - ۲۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

Metamorphoses = the golden ass

۹۶۴-۳۲۱-۰۴۵-۰

الاغ طلایی اثر 'آبولوس' است که در دهه‌های میانی قرن دوم میلادی می‌زیسته است. این اثر داستان جوانی است که در جامه رم وارد اجتماع می‌شود؛ اجتماعی که متوجه مادیات (زر، زمین، ماده، مادیگی و نرینگی) و غرایز حیوانی شده است. بدین ترتیب او از این اجتماع جز ماده و مادیگی چیزی نمی‌بیند و تا بدان جا پیش می‌رود که کالبد انسانی را از دست می‌دهد و به 'الاغ' تبدیل می‌شود، اما شعور و قوه دراکش محفوظ می‌ماند و در این مسخ و تبدیل، کالبد او به نهایت خفییض می‌رسد؛ به گونه‌ای که در ژرفای تباهی و فساد جامه رم و اشرافیت آن را می‌بیند و با تمامی ذرات وجود چنین جامعه‌ای را حس می‌کند. با این همه، او به خود می‌آید و از وضع موجود بیزار می‌گردد و با تمامی وجود آرزو می‌کند به کالبد انسانی بازگردد تا این که سرانجام به اصل خود روی می‌آورد و...

شعر نمایشی و نمایشنامه‌های

کلاسیک یونان

۸۸۲

چاپ اول

۳۰۴- شناخت نمایشنامه مدرن.

کنت پیکرینگ: مترجم: ناصر دشتیپنا. - تهران: نمایش. - ۲۶۴ ص. - رقمی (شمیز). - ۸۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

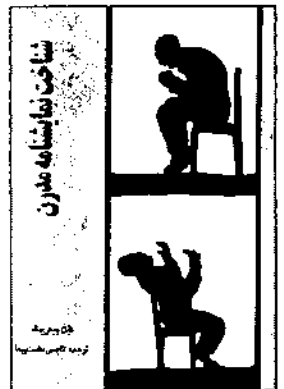
how to study modern drama

۹۶۴-۵۵۹۶-۱۷-۳

شابک:

ترجمه حاضر متضمن مباحثی است درباره 'نمایشنامه مدرن' و شیوه‌های شناخت و فهم آن. بدین ترتیب، کتاب حاوی فنون و مهارت‌هایی است که طی آن نویسنده سعی دارد مخاطبان را با ویژگی‌ها و کاربرد 'نمایشنامه مدرن' آشنا سازد. 'نگاهی به زبان نمایشنامه'.

کارگاه‌های علمی و مطالعه نمایش و شخصیت‌ها و درون مایه‌ها از جمله مباحث این کتاب هستند. یادآور می‌شود،

پارهای از نمایش‌نامه‌های برجسته مدرن در کتاب تجزیه و تحلیل شده و نمونه‌ای از آن‌ها ذکر گردیده است.

ادبیات زبانهای هند و اروپای شرقی و سلتی

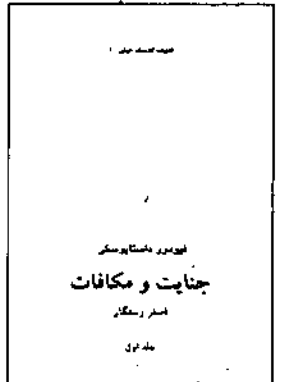
۳۰۵ - بار هستی.
میلان کوندرا؛ مترجم: پرویز همایون پور.
- تهران: گفتار - ۳۳۶ ص. - رقصی (شمیز) - ۱۶۶۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
L'insoutenable legerete de l'etre
شابک: ۹۶۴-۵۵۷-۳۴-۴

چاپ اول

۳۰۶ - جنایت و مکافات.
فیودور میخائیلوویچ داستایوسکی؛ مترجم: اصغر رستگار. - تهران: فردا - ۳۳۲ ص. - جلد اول. - رقصی (شمیز) - (دوره) ۲۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
Crime and punishment

کتاب ترجمه دیگری است از رمان 'جنایت و مکافات' اثر 'فیودور

داستایوسکی (۱۸۲۱ - ۱۸۸۱) که در دو جلد به چاپ رسیده است. قهرمان اصلی داستان دانشجوی جوانی است که به سبب تنگدستی ناچار به ترک تحصیل است. اما او میان ترک تحصیل و ارتکاب به جنایت دومی را انتخاب می‌کند. به ویژه آن که او به پیروی از تفکر اجتماعی خود به کشتن پیرزن رباخوار و برحسب تصادف به قتل خواهر او نیز دست می‌زند. دو اندیشه پیوسته در روح جوان وسوسه برمی‌انگیزد: یکی آن که با پول زن رباخوار که از مردم بدبخت گرفته شده می‌توان کار نیکی انجام داد و دیگر آن که با این پول می‌توان استعدادهای شگرفی به کار انداخت که صافوق و مستقل از هر گونه قرارداد اجتماعی است...

چاپ اول

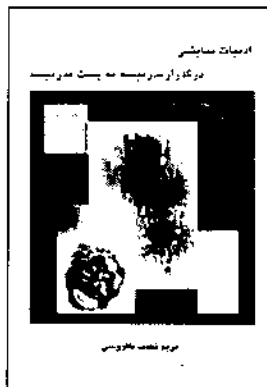
۳۰۷ - جنایت و مکافات.
فیودور میخائیلوویچ داستایوسکی؛ مترجم: اصغر رستگار. - تهران: فردا - ۳۳۲ ص. - جلد دوم. - رقصی (شمیز) - (دوره) ۴۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
Crime and punishment

ادبیات زبانهای آفریقایی - آسیایی (حامی و بسامی)

۳۰۸ - ادبیات نمایشی در گذر از مدرنیسم به پست مدرنیسم.
مریم نعمت‌طاووسی؛ ویراستار: لیلا هاشمی. - تهران: رابعه - ۱۲۸ ص. - رقصی (شمیز) - ۷۰۰۰ ریال. - ۲۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
Dramatic literature from modernism to postmodernism
شابک: ۹۶۴-۹۲۸۲۲-۲-۶

نگارنده در بخش نخست کتاب از مدرنیسم و تاثیر آن بر ادبیات نمایشی

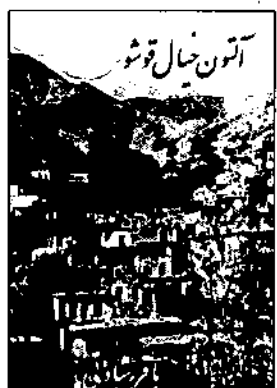
سخن می‌گوید و طی آن پدیدار شدن مکتب‌هایی چون رمانتیسم، ناتورالیسم، سمبولیسم، سوررئالیسم و رئالیسم را به اختصار بازگو کرده ارتباط آن را با ادبیات نمایشی تبیین می‌کند. بخش دوم کتاب به مقوله 'پست مدرنیسم و ادبیات نمایشی' اختصاص دارد. در این بخش از مسئله سیاست و زیبایی‌شناسی، فمینیسم، بازگشت اسطوره و نظایر آن، همچنین از بازتاب آن بر ادبیات نمایشی سخن می‌رود.

۳۰۹ - جواهر الادب فی ادبیات و انشاء لغة العرب.
احمد هاشمی. - تهران: استقلال - ۷۴۰ ص. - وزیری (گالینگور) - ۳۰۰۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۱۰۰۰ نسخه.

ادبیات زبانهای اورال - آلتایی، سیبریایی قدیم و ...

۳۱۰ - آلتون خیال قوشو.
باقر رشادتی. - تهران: اندیشه نو - ۶۲ ص. - رقصی (شمیز) - ۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۵۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۷۳۱-۲۴-X

کتاب متضمن اشعاری است ترکی که اغلب با مضامین عاشقانه و گاه با موضوعات قومی و ملی به نظم کشیده شده است.

۳۱۱ - سینوچه (متن کامل).
میکاتویمی والتاری؛ مترجم: احمد بهپور. - تهران: جویا. - ۶۶۰ ص. - وزیری (گالینگور) - ۳۲۰۰۰ ریال. - چاپ پنجم / ۳۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
Sinouhe der agypter
شابک: ۹۶۴-۶۰۹۲-۱۸-۷

چاپ اول

۳۱۲ - کعبه و قانلی اذان و یار و ناز.
حیدر عباسی. - تهران: هما - ۱۲۴ ص.

- رقصی (شمیز) - ۷۲۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۱۷۱-۰۲-۸

کتاب متضمن اشعاری ترکی است که در دو بخش و اغلب در وزن دوبیتی سروده شده است. موضوعات مذهبی محتوای اصلی این سروده‌ها را تشکیل می‌دهد.

ادبیات زبانهای چینی و تبتی و زبانهای جنوبشرقی آسیا

۳۱۳ - خانواده.
چین پان؛ مترجم: هوشنگ قنبری؛ ویراستار: مصطفی نعمتی. - تهران: تکامل - ۱۹۶ ص. - رقصی (شمیز) - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۰۸۵۵-۹-۹

'پاچین' (Li Pei Gan) نویسنده معاصر چینی، در رمان 'خانواده' با روابط میان انسان‌های موجود اجتماعی در جامعه فتودالی چین - تا قبل از انقلاب اجتماعی - سر و کار دارد. رمان حاضر شرح حال یک خانواده بزرگ فتودال یا خانواده خود 'پاچین' است که در خلال سال‌های متلاطم دهه ۱۹۲۰ رو به تجزیه و اضمحلال می‌رود. داستان خانواده، تصاویر بسیار صریح و روشنی از زندگی 'پاچین' توصیف شده است؛ به گونه‌ای که خود نویسنده از وضعیت غیر

انسانی خانواده خود که زیردستان را تحت فشار روحی و جسمی قرار می‌دهد، او پدر بزرگ را به مثابه فرد مقتدر و سختگیری می‌دید که بیش از اندازه به شیوه‌های قدیمی توسل می‌یافت. به علاوه، او برادر ارشد خود را قربانی اصلی نظام خانوادگی سستی می‌داند. برادرش با زنی که منتخب پدرش بود ازدواج نمود، حال آنکه او دل در گرو عشق دیگری داشت. او مردی دل‌رحم و احساساتی است که اجازه می‌دهد سالخورده‌گان بر زندگی‌اش تحکم یابند و به عبث می‌کوشد تا بسیاری از نزاع‌ها و مجادلات اجتناب-ناپذیر خانوادگی را اصلاح نماید...

نمایه عنوان

An outline of english literature 279
Literature: structure, sound, and sense 10
Versification francaise et genres poetiques 287
آنیلا ۲۸۲

آخرین دل: مجموعه شعر ۱۲۸
آرامش زلال ۲۰۱

آریه‌های ادبی (قالب‌های شعر، بیان و بدیع) ویژه دانش‌آموزان سال سوم دبیرستان ... ۱۳-۱۴
آرش ۱۳۹
آسمون بی‌ستاره ۱۴۰
آشنایی با عروض و قافیه ۱۲

آقای شهردار (بر اساس زندگی شهید مهدی باکری) ۲۰۲
آلتون خیال قوشو ۳۱۰
آموزش گام به گام ادبیات فارسی (۲) سال دوم نظام جدید ۲۰
آموزش مفاهیم آریه ادبی سال سوم دبیرستان 'رشته ادبیات علوم انسانی' ۱۹
آنا ۲۰۳

آنچه خوبان همه دارند: اعتلای ابدا شعر کلاسیک فارسی در غزل حافظ ۱۰۷
آوای عشق (تلخیص و شرح بر خسرو و شیرین نظامی گنجوی) همراه با 'شرح نواری' ۸۳

آیندا در آینه: مجموعه‌ی شعر (۱۳۴۳ - ۱۳۴۱) با آخرین بازنگری‌ی شاعر ۱۴۱
ابراهیم در آتش: مجموعه‌ی شعر (۱۳۵۲) با آخرین بازنگری‌ی شاعر ۱۴۲
ادبیات فارسی ۲۱
ادبیات فارسی (۱) (قافیه و عروض - نقد ادبی) شامل: ۴۱۲ نمونه سوال تشریحی و ۴۴۱ سوال ... ۲۲
ادبیات فارسی (۱) پیش‌دانشگاهی (قافیه و عروض - نقد ادبی) ۲۳
ادبیات نمایشی در گذر از مدرنیسم به پست مدرنیسم ۳۰۸

ارغنون نینوا	۱۹۲	پرستش‌های چهارگزینهای ادبیات فارسی	۱۵۷	دعای زنی در راه که تنها می‌رفت	۵۷	سبک‌شناسی شعر	طلوع فاطمه سلام الله علیها شامل:
ارمغان مدینه	۶۴	(۵)	۸۱	دویتی‌های باباطاهر عریان	۲۲۸	سپیده عشق	مناجی و مناجات و سروده‌ها و
از این اوستا: مجموعه شعر ۱۳۳۴ تا ۱۳۳۹	۱۴۳	پرستش‌های چهارگزینهای ادبیات فارسی	۲۲۴	دوشتیه‌های سبز ... (مجموعه داستان از حوادث انقلاب اسلامی)	۱۶۳	ستاره در شبنم	نوحه‌ها ...
از چیزهای دیگر: مجموعه نقد، یادداشت، بررسی، و نمایشواره	۲۵۸	پرستش‌های چهارگزینهای ادبیات فارسی: سال‌های دوم و سوم پیش‌دانشگاهی	۴	ده داستان کوتاه از ده نویسنده از ده کشور جهان	۲۶۶	ستاره من و دنیای خوبان	عرفان و زندگی در شعر حافظ
از زخم قلب ... خوانش شعر و گزینش شعرها	۱۴۴	پرواز سفید (بر اساس زندگی شهید عباس بابایی)	۶۷	دیوان الکرامه الحسینیه	۹۴-۹۳	سرنی، نقد و شرح تحلیلی و تطبیقی مثنوی	(بازنگریسته‌ی هستی‌شناسی حافظ) ۱۲۲
از عاشقانه‌ترین سرزمین‌ها: دو دهه شعر زن در ایران	۱۹۴	پریچهر	۱۱۰	دیوان حافظ از روی نسخه دکتر قاسم غنی و محمد قزوینی	۱۶۴	سرود سروسازان: مجموعه اشعار	عرفان و عرفای پارسی گوی
از مصاحبت آفتاب: زندگی و شعر سهراب سپهری به همراه کتابشناسی کامل سپهری	۱۴۵	پیر گنج در جستجوی ناکجاآباد: درباره زندگی، آثار و اندیشه نظامی	۱۱۱	دیوان حافظ از روی نسخه دکتر قاسم غنی	۱۶۵	سرود ریزش گل	عشق در غبار: مجموعه داستان
اسیر سرنوشت ...	۲۰۲	پیک گام به گام طلایی فارسی اول راهنمایی	۱۱۲	دیوان حافظ شیرازی	۱۶۶	سرود قرن	عشق و تقدیر
اشعار برگزیده از دیوان خواجه حافظ شیرازی	۱۰۸	پیک گام به گام طلایی فارسی سوم راهنمایی	۱۱۳	دیوان حافظ شیرازی: از نسخه محمد قزوینی و دکتر قاسم غنی	۲۲۹	سکوت عشق	عشق و ناکامی
اشعار منتخب	۲۸۸	... تا نام آخر: گزیده‌ی گفت و گوها و مقاله‌ها	۱۱۴	دیوان حافظ: از روی نسخه خطی علامه محمد قزوینی و دکتر قاسم غنی	۲۳۰	سناریوی مرگ	عقل و عشق
اشک مهتاب: مجموعه شعر	۱۴۶	تذکره نصرآبادی	۱۱۵	دیوان حافظ: از روی نسخه خطی علامه محمد قزوینی و دکتر قاسم غنی	۶۸	سفره نور	غرور عاشقان
الاغ طلایی	۳۰۳	ترانه‌های ماندگار: همسفر	۱۱۶-۱۱۷	دیوان خواجه شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۳۱	سکوت عشق	غریبان: مجموعه شعر
انتهای خیال	۱۳۷	ترفند ما	۱۱۷-۱۱۸	دیوان حافظ شیرازی: با مقابله از نسخه محمد قزوینی و دکتر قاسم غنی	۲۳۲	سنگی حرمسرا	غزلیات حافظ: نقد و بررسی دستنویس‌ها و نسخ علمی - انتقادی، مشکول‌نویسی ...
انواع ادبی: شمع‌ی از سیر گونه‌های ادب در تاریخ ادبیات فارسی	۵۱	محکم بروجرودی	۱۱۹	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۱۶۷	سنگی حرمسرا	فال حافظ
اولین روز از بقیه زندگی تو	۲۰۵	جنایت و مکافات	۱۲۰	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۱۶۸	سفره نور	فال دیوان غزلیات حافظ با معنی
ایران چه حرفی برای گفتن دارد؟	۲۵۹	جواهر الادب فی ادبیات و انشاء لفظ العرب	۱۲۱	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۳۳	سفره نور	فراسوی سکوت (مجموعه شعر)
ایستگاه متحرک	۱۴۸	چشم‌های بی‌حیا	۱۲۲	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۳۴	سفره نور	فرستاده سلطان
بابا گوریو	۲۸۹	حافظ براساس نسخه محمد قزوینی و دکتر قاسم غنی	۱۲۳	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۳۵	سفره نور	فرهنگ اصطلاحات سخن‌آرایی
بار هستی	۳۰۵	حرف‌های ممنوع! (زمان)	۱۲۴	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۳۶	سفره نور	فرهنگ جاندارواره‌های گیاهی در ادب فارسی
بازی عشق	۲۰۶	حریم عشق	۱۲۵	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۳۷	سفره نور	فرهنگ واژه‌های غزلیات سعدی به انضمام فرهنگ بسامدی ...
باغ آفتاب	۱۳۹	حکایت دولت و فرزانی	۱۲۶	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۳۸	سفره نور	فرهنگ واژه‌های ایهامی در اشعار حافظ
باغ آینه: مجموعه شعر (۱۳۳۸ - ۱۳۳۹)	۱۵۰	حکایت سندیای بحری و ۶ قصه دیگر	۱۲۷	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۳۹	سفره نور	شاهنامه فردوسی بر اساس چاپ مسکو ۷۶-۷۷ فقط با دو خط
باغ مارشال: خاطرات خسرو	۲۰۷	خاطرات یک روز ارغوانی	۱۲۸	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۴۰	سفره نور	شاهنامه فردوسی: متن انتقادی از روی چاپ مسکو (جلدهای ششم، هفتم، هفتم چاپ مسکو)
بامداد خمار	۲۰۸	خانواده	۱۲۹	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۴۱	سفره نور	شاهنامه فردوسی: متن انتقادی از روی چاپ مسکو (جلدهای ششم، هفتم، هفتم چاپ مسکو)
بانوی نیل	۲۷۴	خوانش چندم عشق	۱۳۰	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۴۲	سفره نور	شاهنامه فردوسی: متن انتقادی از روی چاپ مسکو (جلدهای ششم، هفتم، هفتم چاپ مسکو)
باورمداران	۵۶	خورشید در آتش	۱۳۱	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۴۳	سفره نور	شاهنامه فردوسی: متن انتقادی از روی چاپ مسکو (جلدهای ششم، هفتم، هفتم چاپ مسکو)
بحر مکتوب	۲۹۰	داستان عجیب پیر اشل میل	۱۳۲	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۴۴	سفره نور	شاهنامه فردوسی: متن انتقادی از روی چاپ مسکو (جلدهای ششم، هفتم، هفتم چاپ مسکو)
بر بال ققنوس	۲۰۹	داستان کوتاه در آینه نقد: نقد و تحلیل سی و یک داستان کوتاه از نویسندگان ایران و جهان	۱۳۳	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۴۵	سفره نور	شاهنامه فردوسی: متن انتقادی از روی چاپ مسکو (جلدهای ششم، هفتم، هفتم چاپ مسکو)
بریدا	۲۹۸	داستان و نقد داستان و کارگاه نقد	۱۳۴	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۴۶	سفره نور	شاهنامه فردوسی: متن انتقادی از روی چاپ مسکو (جلدهای ششم، هفتم، هفتم چاپ مسکو)
بزم شاعران: مجموعه‌ی شعرها و خاطرات شاعران	۱۹۵	داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: پادشاهی ساسانیان از پادشاهی ...	۱۳۵	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۴۷	سفره نور	شاهنامه فردوسی: متن انتقادی از روی چاپ مسکو (جلدهای ششم، هفتم، هفتم چاپ مسکو)
بتال ای نی (در انتظار قائم فرخنده پی)	۶۵	داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: پادشاهی ساسانیان از پادشاهی ...	۱۳۶	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۴۸	سفره نور	شاهنامه فردوسی: متن انتقادی از روی چاپ مسکو (جلدهای ششم، هفتم، هفتم چاپ مسکو)
... به خاموشی نقطه‌ها بر صفحه‌ی برف ...	۲۷۱	داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: پادشاهی ساسانیان از پادشاهی ...	۱۳۷	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۴۹	سفره نور	شاهنامه فردوسی: متن انتقادی از روی چاپ مسکو (جلدهای ششم، هفتم، هفتم چاپ مسکو)
به نرخی باران: جشن‌نامه فریدون مشیری	۱۵۱	داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: پادشاهی ساسانیان از پادشاهی ...	۱۳۸	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۵۰	سفره نور	شاهنامه فردوسی: متن انتقادی از روی چاپ مسکو (جلدهای ششم، هفتم، هفتم چاپ مسکو)
به یاد جلال: مجموعه سخنرانی‌ها و مقاله‌های همایش بررسی آثار و اندیشه جلال آل‌احمد در فرهنگسرای خاوران	۲۱۰	داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: پادشاهی ساسانیان از پادشاهی ...	۱۳۹	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۵۱	سفره نور	شاهنامه فردوسی: متن انتقادی از روی چاپ مسکو (جلدهای ششم، هفتم، هفتم چاپ مسکو)
بهای عشق	۲۱۱	داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: پادشاهی ساسانیان از پادشاهی ...	۱۴۰	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۵۲	سفره نور	شاهنامه فردوسی: متن انتقادی از روی چاپ مسکو (جلدهای ششم، هفتم، هفتم چاپ مسکو)
بهشت گمشده	۲۸۰	داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: پادشاهی ساسانیان از پادشاهی ...	۱۴۱	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۵۳	سفره نور	شاهنامه فردوسی: متن انتقادی از روی چاپ مسکو (جلدهای ششم، هفتم، هفتم چاپ مسکو)
بیان و معانی	۱۵	داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: پادشاهی ساسانیان از پادشاهی ...	۱۴۲	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۵۴	سفره نور	شاهنامه فردوسی: متن انتقادی از روی چاپ مسکو (جلدهای ششم، هفتم، هفتم چاپ مسکو)
پادشاهی اشکانیان و پادشاهی ساسانیان	۷۲	داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: پادشاهی ساسانیان از پادشاهی ...	۱۴۳	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۵۵	سفره نور	شاهنامه فردوسی: متن انتقادی از روی چاپ مسکو (جلدهای ششم، هفتم، هفتم چاپ مسکو)
از اردشیر بابکان تا بهرام شاپور	۷۲	داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: پادشاهی ساسانیان از پادشاهی ...	۱۴۴	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۵۶	سفره نور	شاهنامه فردوسی: متن انتقادی از روی چاپ مسکو (جلدهای ششم، هفتم، هفتم چاپ مسکو)
پادشاهی قباد (شیرویه) اردشیر، گراز (فراتین) بوراندخت، فرزند، فرزند	۷۳	داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: پادشاهی ساسانیان از پادشاهی ...	۱۴۵	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۵۷	سفره نور	شاهنامه فردوسی: متن انتقادی از روی چاپ مسکو (جلدهای ششم، هفتم، هفتم چاپ مسکو)
یزدگرد شهریار	۲۱۲	داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: پادشاهی ساسانیان از پادشاهی ...	۱۴۶	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۵۸	سفره نور	شاهنامه فردوسی: متن انتقادی از روی چاپ مسکو (جلدهای ششم، هفتم، هفتم چاپ مسکو)
بای دیوار	۲۱۲	داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: پادشاهی ساسانیان از پادشاهی ...	۱۴۷	دیوان شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی	۲۵۹	سفره نور	شاهنامه فردوسی: متن انتقادی از روی چاپ مسکو (جلدهای ششم، هفتم، هفتم چاپ مسکو)

کلیات مثنوی معنوی مولانا جلال الدین محمد بن شیخ بهاء الدین محمد بن حسین بلخی مشهور به مولوی ... ۱۰۴	مجموعه طبقه‌بندی شده آموزش ادبیات فارسی (۵) سال سوم شاخه‌ی نظری (تجربی و ریاضی) ۲۸-۳۷	یک عمر: گزیده غزل‌های یکدست مذهبی - عرفانی صائب و استقبال‌های صائب از حافظ ۱۳۲	بالزاک، اوتوره دو ۲۸۹	خسرو نجوی، رویا ۲۲۸-۲۱۸
کلیات هفت جلدی خزائن الاثمار ۷۰	مجموعه طبقه‌بندی شده آموزش ادبیات فارسی (۶) سال سوم آموزش متوسطه (رشته ادبیات و علوم انسانی) ۳۶	یکصد مقاله فرهنگی ادبی، سیاسی اقتصادی، تاریخی اجتماعی مکتوب در روزنامه بهار آذربایجان ۲۶۲	۲۹۰	۱۱۸
کنار رودخانه "نیمرا" نشستام و گریه می‌کنم ۲۹۹	مجموعه طبقه‌بندی شده آموزش زبان و ادبیات فارسی پیش دانشگاهی (۳ و ۱) ... ۳۹	یکصد و یک رباعی ۱۹۲	۲۱۳	۲۷۵
"کوچه مهتاب" ۱۷۸	مجموعه طبقه‌بندی شده ادبیات فارسی (۵) و زبان فارسی (۵) شامل ۹۰۰ پرسش چهارگزینه‌ای از مولف با ... ۴۰	بهراردن شاه‌رودی، اسماعیل ۱۱۸	۱۹۹-۱۹۸	۳۰۷-۳۰۶
کوه پنجم ۲۰۰	مجموعه طبقه‌بندی شده ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ۴۸-۴۷	بروجردی، اعظم ۱۳۶	۲۹۷	۲۹۷
کیلومتر شمارش دست نخورده؟ ۲۷۷	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۲	بقائی، محمد ۲۹۶	۷۵-۷۴-۷۳-۷۲	۱۵۶
کیمیاگر ۳۰۱	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۶	بهادری، نازنین ۱۷۵	۳۰۳	۱۲۰
گاوچران، سرخ‌پوست و قمیصت ۲۷۳	مجموعه طبقه‌بندی شده ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۷	بهبهانی، سمین ۲۳۷-۱۶۹	۲۹۲-۲۹۰	۲۸۲
گزیده اشعار فریدون مشیری ۱۷۹	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۸	بهپور، احمد ۳۱۱	۱۶۹-۱۵۱	۱۷۰
گزیده اشعار مسعود سعد با شرح لغات و ترکیات ۸۲	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	بهرامی، نوشهر، تقی ۲۶۲	۱۷۰	۲۷۱
گزیده لیلی و مجنون از پنج گنج گنجوی ۸۸	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	بهرامی، کامران ۱	۱۲۷	۵۰
گزیده مخزن الاسرار از پنج گنج نظامی گنجوی ۸۹	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	برین، لارنس ۶	۲۷۰	۵
گزیده مخزن الاسرار با مقدمه و شرح ابیات ۹۰	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	پژواک، ناهید ۲۳۳	۲۶۳	۲۰۷-۳۰۶
گزیده منطق الطیر (هفت شهر عشق) ۹۱	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	پور حاجی‌زاده، حمید ۱۷۷	۲۷۸	۲۷۸
گزیده‌های از: سروده‌ها و تصنیف‌ها و آهنگ‌های ایرانی ۶۱	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	پورخانی، نادر ۲۰	۳۱۰	۱۶۲
گزیده دیوان خاتم پروین اعتصامی ۱۳۷	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	پورعلی، احمد ۲۰	۱۷۴	۱۷۴
گفت و شنید، یاد دفتر دوم گفتگو در شعر فارسی ۵۴	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	پورمقدم، یارعلی ۲۵۵	۲۹۰	۹-۸-۷
گفتمان سکوت (مجموعه گفت و گو) ۲۵۷	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	پوینده، محمدجعفر ۲۶۰	۲۹	۲۹
گلچین شاهنامه ۸۰	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	پیکرینک، کنت ۳۰۴	۱۸۷	۱۸۷
گلچین صائب شامل قریب ۲۴۴۵ بیت و ۱۸۵ موضوع ۱۳۱	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	تقی‌زاده، مهدی ۲۱۰	۲۸-۳۷-۴۲-۴۰-۳۶-۳۵-۳۴-۳۳	۲۸-۳۷-۴۲-۴۰-۳۶-۳۵-۳۴-۳۳
گلچین مثنوی مولوی ۱۰۵	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	تندرو صالح، شهرخ ۲۵۷	۲۶۱-۲۵۸-۹۴-۹۳-۸۷-۸۴-۵۸	۲۶۱-۲۵۸-۹۴-۹۳-۸۷-۸۴-۵۸
گلچینی از گلشن رضوان ۶۰-۵۹	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	تیموری، طیبه ۱۵۲	۲۳۹	۲۳۹
گلستان سعدی ۲۶۵	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	ثروت، منصور ۲	۲۸۹	۲۸۹
گل‌های غرق خون: ناله‌های جاسوز ۷۱	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	ثروتیان، بهروز ۲۸۳	۶۸-۶۳	۶۸-۶۳
گنجینه پرسش‌های طلایی ادبیات فارسی پیش‌دانشگاهی ۱ و ۲ ۳۴	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	جاویدیار، عاطفه ۲۲۷	۲۵-۲۴	۲۵-۲۴
لانه در خویش ۱۸۰	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	جزایری، ارمغان ۳۰۲-۲۹۱	۱۸۵	۱۸۵
لحظه چو گم شد ۱۹۷	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	جعفری فیجانی، بهرام ۲۹۸	۲۲۹-۲۲۶	۲۲۹-۲۲۶
لحظه‌ها و همیشه: مجموعه‌ی شعر ۱۳۳۱ - ۱۳۳۹) با آخرین بازنگری ۱۸۱	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	جلیلی منفرد، محمد ۱۲۰	۹۸	۹۸
شاعر ۱۸۱	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	جنتی، اسماعیل ۳۰۱-۲۹۹	۲۶۵	۲۶۵
لحظه‌های دل‌تنگی ۱۸۲	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	جواهری، بهاره ۲۷۴	۳۷۱	۳۷۱
ماجرای حاجی بابا اصفهانی ۲۸۵	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	جوینی، ناتالی ۲۷۷	۶۵	۶۵
مثل بادامد و چون یادگشت ۱۹۹	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	حاج سیدجواد، فتنه ۲۰۸	۳۷۶	۳۷۶
مثنوی معنوی مولانا جلال الدین محمد بر اساس نسخه نیکسون ۱۰۶	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	حافظ، شمس‌الدین محمد ۱۲۵	۳۱-۱۱	۳۱-۱۱
مجموعه سوالات طبقه‌بندی شده و استاندارد آرایه‌های ادبی سال سوم نظام جدید "با پاسخ تشریحی" ۳۵	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	حافظیان، فیروزه ۱۹۴	۱۸۸	۱۸۸
مجموعه شعر: از آتش خیمه‌های عاشورا: مسابقه شعر معلم ۱۸۳	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	حجازی، آرش ۲۹۸	۶	۶
مجموعه شعر: در باغسار شعر معلم: مسابقه شعر معلم ۱۸۴	مجموعه طبقه‌بندی شده زبان و ادبیات فارسی دبیرستان پیش‌دانشگاهی ... ۴۹	حجازی، کیان ۱۷۸	۲۰۰	۲۰۰

شادپور، معصومه	۲۰۰	فلسفی، نصرالله	۲۸۸	موریه، جیمز جاستین	۲۸۵	امیر کبیر: تهران	۱۰۳-۶۵	رایحه: تهران	۳۰۸-۱۹۹-۱۹۸
شادکان، فاطمه	۱۹	فیشر، مارک	۲۷۵	مولوی، جلال‌الدین محمد	۱۰۶-۱۰۳-۱۰۱-۱۰۰-۹۹	اندیشه سازان: تهران	۲۵-۲۴	راستین: تهران	۱۰۴
شاملو، احمد	۱۴۱-۱۴۲-۱۴۳-۱۴۴-۱۴۵-۱۴۶-۱۴۷-۱۴۸-۱۴۹	قادر، حمیدرضا	۲۰۱	مونتگمری، لوسی مود	۲۷۶	اندیشه نو: تهران	۳۱۰	رافع: تهران	۷۶-۷۷
شامیسو، ادلبرت فون	۲۸۶	قاسمی، مریم	۱۷۳	مهاجر، فخرالسادات	۲۰۹	انوار: تهران	۱۸۳-۱۸۴	راهیان اندیشه: تهران	۲۴۶
شریفی، جواد	۱۱۵	قائم، پروین	۲۳۱	مهدوی، عبدالرضا	۲۹۱	اوحدی: تهران	۲۰۷	رجبی: تهران	۶۹-۷۱-۱۱۰-۲۶۳
شریفیان، عبدالحسین	۲۰۲	قره‌داغی، اکبر	۲۱	مهدوی، عبدالرضا هوشنگ	۲۹۳	اورنج: تهران	۲۶۲	رزمندگان اسلام: تهران	۱۳-۱۴-۲۲
شفا، شجاع‌الدین	۲۸۰	قرزلو، اصلا	۲۲	مهدوی، فاضل، علی	۶۶	ایران: تهران	۱۹۳	روزگار: تهران	۹۵-۲۱۰-۲۸۶
شفیعی، شهرام	۲۷۶	قهرمان، دل‌آرا	۳۰۰	میرداماد، محمدباقر بن محمد	۱۳۰	ایرانمهر: تهران	۲۴۸	رهام: تهران	۲۱۱-۲۶۴
شفیعی‌کدکنی، محمدرضا	۱۳۳	کارور، ریموند	۲۷۷	میرزاجانی، جهانگیر	۲۱۱	بخشایش: قم	۱۷۰	رهنما: تهران	۶
شمس، سیروس	۵۷-۱۸-۱۵-۱۲	کاظمی، رسول	۱۶۱	میرزاجانی، نرستان، علی	۲۱۱	بلادی: تهران	۲۷۹	زین: تهران	۱۵۸-۱۵۹-۲۸۴
شهدی، پرویز	۲۹۲	کاظمی، منوچهر	۲۴۲	میرزایی، مسعود	۱۲۴	به آفرین: تهران	۱۸۸	زمانه: تهران	
شهریار، محمدحسین	۱۵۹-۱۵۸	کاکایی‌دهکردی، رضا	۱۱۴	میلتون، جان	۲۸۰	بهباد: تهران	۱۷۷-۱۴۹		۱۹۰-۱۸۱-۱۷۶-۱۵۰-۱۴۲-۱۴۱
شیدای چهارم‌محالی‌دهکردی، عباس	۱۶۰	کریمی‌زاده‌نقشینه، رقیه	۳۵	ناصری ظفر، محمدتقی	۱۹۲	بهتاب: تهران	۲۵۲-۲۳۰-۱۷۸	سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی،	
شیسگال، موری	۲۷۳	کریمی‌راد، فریده	۵۰	نصرتی، محمدطاهر	۱۲۳	بهزاد: تهران	۱۰۰-۹۹	انتشارات مدرسه: تهران	۲۱۹
صاحبی، سیمین (پوینده)	۲۶۰	کریمی، احمد	۱۲۱-۱۱۹-۵۴	نصرتی، مهرداد	۱۸۲	پایند: تهران	۲۴۵	سازمان تبلیغات اسلامی، حوزه هنری:	
صادقیان، داود	۲۰۳	کریمی، حسن	۳۰	نصیری، فرح‌حبیله	۶۱	پایا: تهران	۱۸۲-۲	تهران	
صادقیان، محمدعلی	۱۶	کریمی‌پور، حسن	۲۰۷	نصرت‌اللهی، جلال	۲۸۳	پر: تهران	۱۴۰-۱۳۰-۲۲۱-۲۳۲-۲۳۸-۲۴۳		۵۱-۵۶-۱۰۷-۲۰۲-۲۱۳-۲۱۵-۲۳۹
صالحی، پرویز	۳۴	کریمی‌زاده‌نقشینه، رقیه	۳۵	نصرت‌طابوسی، مریم	۲۰۸	پراگند: تهران	۱۶۵	سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم	۲۵۰
صالحی، علی	۱۵۷	کریمی‌راد، فریده	۵۰	نصرتی، مصطفی	۳۱۳	پروانه عادل‌زاده: تبریز	۱	انسانی دانشگاهها (سمت): تهران	۲۸۷
صائب، محمدعلی	۱۳۱	کریمی، فاطمه	۲۵۶	نصیری، حسین	۲۰۱-۲۹۹	پرشان: تهران	۲۷۲	سالمی: تهران	۲۰۳
صدیقیان، مهین‌دخت	۹۷	کریمی، فرامرز	۲۶۶	والثاری، میکائیل	۳۱۱	پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات	۹۷	ستاد اقامه نماز: تهران	۲۰۱
صفایی تبریزی، رضا	۲۴۱	کریمی، فرزانة	۸	وحشی‌یاقی، کمال‌الدین	۱۲۸	فرهنگی: تهران	۱۶۶	سخن: تهران	۵۲-۵۳-۸۷-۱۵۱-۲۴۷
طابع، مهسا	۲۴۴-۲۳۸-۲۳۵	کریمی، فرزانة	۱۳۹	وکیل (جزایری)، سوسن	۱۷۱	پویک: تهران	۲۲۱	۲۵۸-۲۶۱	
طباطبایی، محیط	۵۵	کسرانی، سیاوش	۱۳۹	وکیل، سوسن	۱۲۷	پورنگ: تهران	۱۶۶	سمیر: تهران	۲۸۵-۲۹۳-۲۹۵
عابدی، ناروش	۲۱۹	کمالی، رودابه	۹-۸-۷	هاشمی، احمد	۳۰۹	پیام آزادی: تهران	۱۹۶-۶۳-۶۲	سنایی: تهران	۱۲۲-۱۴۶-۱۹۵
عابدی، کامیار	۱۳۵	کوندرا، میلان	۳۰۵	هاشمی، لیلا	۳۰۸	پیش دانشگاهیان: تهران	۲۳	سیب سرخ: تهران	۲۱
عادل‌زاده، پروانه	۱	کوهی کرمانی، حسین	۱۰۵	هدایت، صادق	۲۵۳	پیک بهار: تهران	۱۷۴	سیف: تهران	۱۶۱
عبادیان، محمود	۱۰۷-۵۱	کوئیلو، یانولو	۳۰۲-۳۰۱-۳۰۰-۲۹۹-۲۹۸	همایون‌پور، پرویز	۳۰۵	پیک فرهنگ: تهران	۱۲۴	شرکت انتشارات علمی و فرهنگی:	
عباسی‌افشار، امید	۱۴۸	کیتاش، حسین	۲۲۵	هوگو، ویکتور ماری	۲۸۸	پیکان: تهران	۲۰۸-۲۹۱-۲۹۳-۳۰۰-۳۰۲	تهران	۸۲-۸۸-۸۹-۹۱-۲۸۸
عباسی، حیدر	۳۱۲	گلچین، یولین	۲۷۴	یاورزاده، منصور	۲۵۲-۲۳۰	پیوسته: تهران	۲۱۲	شرکت توسعه کتابخانه‌های ایران: تهران	
عباسی، محمد	۱۳۵-۱۰۱	گلشیری، احمد	۳	یشری، چیستا	۲۷۶	نام: تهران	۷۰	شرکت سهامی انتشار: تهران	۲۵۹
عبدالسلکی‌تویسرکانی	۱۱۴	لارین، قاسم	۱۹۲	یزدانی، سیف‌الله	۱۲۰	تجربه: تهران	۲۷۲-۲۷۷	شریف الرضی: قم	۶۷
عدنانی، منوچهر	۸۳	لاهیجی، کاظم	۱۲۶-۱۲۵	یمقوشاهی، نیاز	۱۷۶-۱۵۰	تکامل: تهران	۳۱۳	شفیعی: تهران	۲۵۷
عراقی، ابراهیم‌بن‌بزرگمهر	۹۲	لسان، حسین	۸۲	یوسف فرخ، عباس	۴	توس: تهران	۱۹۱-۹۰	شهاب ثاقب: تهران	۱۵۱-۱۵۹
عزت‌پور، فاتح	۸۱	لوکاره، جان	۲۸۳	یوسفی‌اشکوری، حسن	۱۲۶	تالت: تهران	۱۴۵-۱۷۵-۲۵۳-۲۹۹-۳۰۱	صائب: تهران	۱۱۱
عسگری، مرتضی	۱۷۲	لوی، پیترو	۲۸۱	یوسفی‌نراقی، علی	۱۶۱	جامعه ایرانیان: تهران	۱۶۹-۲۸۳	صاح: تهران	۵۳-۲۶۷
عسگری، میرزاآقا	۱۶۲	ماری، ژول	۲۹۵-۲۹۴	یونس، ابراهیم	۲۴۵	جامعه پژوهشگران: تهران	۱۷	صبح روشن: کرمانشاه	۱۸۳-۱۸۴
عسگری، نلیگون	۲۰۵	متدین، محمود	۶۹			جاویدان: تهران	۱۲۰	صراط: تهران	۹۸
عطاری‌نیشابوری، محمدبن‌ابراهیم	۸۶-۹۱	مجتبی، مهدی	۵۲			جشنواره هنر: تهران	۲۰۰	صفی‌علی‌شاه: تهران	۶۱
علوی، محمدابراهیم	۲۵۶	محبی‌نژاد، غلامعلی	۱۱۳			جویا: تهران	۳۱۱	صنم: تهران	۲۵۶
علی‌قلی‌زاده، محمدرضا	۱۳۷-۱۲۹-۸۰	محمدی، حسینی	۴۱-۳۸-۳۷-۲۶			جهان کتاب: تهران	۱۹۳-۲۱۷-۲۴۴	طلوع: تهران	۱۰۱-۱۱۸
عمرانی، غلامرضا	۵۰	محمدی، مرید	۱۶۰			حسام: تهران	۲۳۷	عصر: تهران	۲۲۰
عموزین‌الدین‌موسوی، حمید	۲۳۶	محمدی، احمد	۲۲۲-۲۲۳			حکایت: تهران	۲۵۱	عطایی: تهران	۵۵
عینی، نرگس	۲۳۲	محمدی، دیبا	۲۰۶			حمید عموزین‌الدین‌موسوی: تبریز	۲۴۶	علمی: تهران	۵۸-۹۳-۹۴
فتاحی، حسین	۲۱۵	محبی‌الدین، مهیار	۲۷۲			حمید: تهران	۱۵۳	علی: تهران	۱۰۹
فتحی‌زاده، مهدی	۲۶۴	مخابر، حسن	۱۲۸			خوزن: تهران	۱۹	فردا: اصفهان	۲۶۹-۳۰۷-۳۰۶
فتحی، کاظم	۶۰-۵۹	مخدومی، رحیم	۲۵۰			دادار: تهران	۲۳۹	فردوس: تهران	۱۲-۱۵-۱۸-۵۷-۱۳۶
فخرآذری، حبیب	۱۹۲	مدقق‌یزدی، احمد	۱۲۲			دانشجو: همدان	۱۸۷	فرزان روز: تهران	۱۲۷
فرهه، مرتضی	۱۹۳	مزدی، علی‌اصغر	۱۷			دانشگاه علوم پزشکی و خدمات		فروغ: تهران	۱۱۳
فردوسی، ابوالقاسم	۷۴-۷۵-۷۸-۷۹-۸۰	مشرفی، حجت	۲۲۰			بهداشتی ایران: تهران	۵	فرهنگ کاوش: تهران	۸۶-۹۲
فروزانفر، محمدحسن	۱۰۶-۱۰۴-۱۰۳-۱۰۰-۹۹	مشیری، فریدون	۱۷۹-۱۶۷			دانشگاه یزد: یزد	۱۳۲-۱۶	فواد: تهران	۳۲-۳۳
فروغی، محمدعلی	۱۰۸	مصطفوی، اسدالله	۵۳			دانشگاه یزد: یزد	۱۳۲-۱۶	فیاض بخش: تهران	۳۲-۳۳
فرورهر، پرستو	۱۶۹	متکف، نفیسه	۲۷۸			دانشور: تهران	۸۰-۸۱-۱۰۵-۱۰۸-۱۲۹	قدایی، کتابهای بنفشه: تهران	۷-۸-۹
فصیح، اسماعیل	۲۵۱	ملکی، حسن	۲۷۳			درمانگر: تهران	۲۲۵	قصیده: تهران	۱۶۳
فلاحی‌راد، اشرف	۲۴۰	مومن، زین‌العابدین	۱۲۱			دوستان: تهران	۱۰۲	قطره: تهران	۳۹-۴۲-۴۴-۷۴-۷۵-۷۸
فلسفی، امیراحمد	۱۲۴	موبدپور، مرتضی	۲۱۳						۷۹-۱۰۶-۲۶۵-۲۶۸

نمایه ناشر

آئیه: تهران	۶۰-۵۹
آذنا: تهران	۲۶۶-۴
آذر کهن: تهران	۱۵۲
آروین: تهران	۱۸۰
آزمون: تهران	۲۰
آزاد: تهران	۲۳۰
آصف: فرخ‌شهر	۱۵۵
آگاه: تهران	۱۳۴
آلاچیق: تهران	۲۵۳
آلما: تهران	۱۱-۲۶-۲۷-۲۸-۳۱
آیندگان: تهران	۳۴
ائمه (ع): قم	۱۱۲
اینگار نو: تهران	۱۵۷
اروند: تهران	۱۲۶
اساطیر: تهران	۳۰۳
استقلال: تهران	۳۰۹
البرز: تهران	۲۰۵-۲۳۳-۲۳۲

۱۵۹-۱۵۸	نگین: تهران	۱۲۸	نامک: تهران	۲۲۲-۲۲۲	مسین: تهران	۲۴۱-۱۱۷	گل رخ: تهران	۲۹۲-۲۸۹	قنوس: تهران
۳۰۳	نمایش: تهران	۲۷۶	نامیرا: تهران	۶۸-۶۴	مفید: تهران	۱۳۵	گلپایک: تهران	۱۷۳	کارا: اراک
۱۳۹	نیک پندار: تهران	۲۹۷	ناهید: تهران	۱۱۶	مکیال: تهران	۲۸۲	گیتی: تهران	۳۹۸	کاروان: تهران
۲۹۰	نیلوفر: تهران	۲۸۰	نخستین: تهران	۲۹	منتشران: تهران	۲۵۵	کیو: تهران		کانون فرهنگی آموزش: تهران
	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان	۱۷۲	ندای فرهنگ: تهران	۸۳	منوچهر عدنانی: تهران	۱۶۴-۱۲۰-۱۲۱-۱۱۹-۵۴	ما: تهران	۲۶-۳۵-۴۴-۴۲-۴۱-۴۰-۳۹-۳۸	
۹۶	چاپ و انتشارات: تهران	۲۷۸-۲۱۳	نسل نوآندیش: تهران	۱۷	موسسه پژوهشی ابن سینا: تهران		مجمع قرآنی شیعه علی (ع): تهران	۳۷-۳۶-۳۸-۳۷	
۲۷۰	ویستار: تهران		نشر چشمه: تهران	۱۷۹-۱۱۵	مهرآیین: تهران	۲۲۹-۲۲۶-۲۰۹		۳۰	کانون گسترش علوم: تهران
۱۵۲	هژبر: تهران	۲۶-۲۵۴-۱۶۷-۱۳۴-۵۰		۲۲۵-۲۲۷-۲۱۶	مهران شهر: تهران	۲۷۱-۱۴۳	مروارید: تهران	۱۹۲	کتابخانه دانش
۳۱۲	هما: تهران	۲۹۶-۱۲۲	نشر مرکز: تهران	۲۴۳		۱۶۰	مرید: شهرکرد	۱۸۵	کتابخانه طهوری: تهران
۱۵۶	هیرمند: تهران		نگاه: تهران	۱۷۱-۱۴۷	مهرآندیش: تهران		مسجد مقدس صاحب‌الزمان (جمرکن):	۱۹۷	کایسرا: تهران
۲۲۳	یاسین: تهران	۱۸۹-۱۸۶-۱۷۹-۱۶۸-۱۲۳-۳		۲۰۶	مهریار: اهواز	۶۶	قم	۳۰-۵-۲۷۵	گفتار: تهران
۲۳۲-۲۳۸-۲۱۸	یستا: تهران	۱۴۸	نگاه سبز: تهران	۱۲۵-۱۱۲	میلاد: تهران	۱۳۸	مشکوه: تهران	۳۵	گل واژه: تهران

بهای اشتراک

الف (کتاب هفته : شش ماه (۲۶ شماره) یکسال (۵۲ شماره))

تهران	شهرستان
شش ماهه ۲۲۰ ریال	شش ماهه ۲۲۰ ریال
یکساله ۴۴۰ ریال	یکساله ۴۴۰ ریال

ب (کتاب ماه : شش ماه (۶ شماره) یکسال (۱۲ شماره))

تهران	شهرستان	موضوع	تهران	شهرستان	موضوع
شش ماهه ۱۲۰ ریال	شش ماهه ۱۲۰ ریال	هنر	شش ماهه ۱۲۰ ریال	شش ماهه ۱۲۰ ریال	کلیات
یکساله ۲۲۰ ریال	یکساله ۲۲۰ ریال	ادبیات و فلسفه	یکساله ۲۲۰ ریال	یکساله ۲۲۰ ریال	دین
شش ماهه ۱۲۰ ریال	شش ماهه ۱۲۰ ریال	تاریخ و جغرافیا	شش ماهه ۱۲۰ ریال	شش ماهه ۱۲۰ ریال	علوم اجتماعی
یکساله ۲۲۰ ریال	یکساله ۲۲۰ ریال	کودک و نوجوان	یکساله ۲۲۰ ریال	یکساله ۲۲۰ ریال	علوم و فنون

(مبالغ فوق شامل هزینه های ارسال نیز می باشد)

حقوق اشتراک

جدول زیر را تکمیل و بر اساس جدول بالا بهای اشتراک را محاسبه و به شماره حساب ۸۶۹۰۸۵۲۰ بانک تجارت شعبه انقلاب فلسطین واریز نموده و اصل فیش را به همراه جدول زیر به نشانی تهران، صندوق پستی ۱۴۱۴۵-۲۱۲ یا تهران خیابان انقلاب، بین صبا و فلسطین، ساختمان شماره ۱۱۷۸ خانه کتاب ارسال فرمائید. برای کسب اطلاعات بیشتر با شماره تلفن ۶۴۶۵۶۲۵ تماس حاصل فرمائید.

نام / موسسه / سازمان : مدت اشتراک : ☐ یکسال ☐ شش ماه

نشانی :

تلفن :

موارد درخواستی :

- ☐ کتاب ماه کتاب هفته ☐ کتاب ماه علوم اجتماعی ☐ کتاب ماه ادبیات و فلسفه
- ☐ کتاب ماه کلیات ☐ کتاب ماه علوم و فنون ☐ کتاب ماه تاریخ و جغرافیا
- ☐ کتاب ماه دین ☐ کتاب ماه هنر ☐ کتاب ماه کودک و نوجوان

تاریخ وصول درخواست :

شروع اشتراک : خاتمه اشتراک :

لطفا در صورت تمایل به دریافت شماره های قبلی با ما مکاتبه نمائید.

لطفا در این مکان چیزی ننویسید

زبان‌شناسی

چاپ اول

۱- مجموعه آزمونهای کارشناسی ارشد زبان‌شناسی سراسری و آزاد ۷۹-۱۳۷۸ با پاسخ تستی. نورالدین یوسفی. - تهران: کاشفان. - ۸۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۲۵۸۷-۷-۹

زبانهای ایرانی

۲- دفتر تمرین فارسی: سال اول دوره راهنمایی تحصیلی. سیما وزیرنیا، عبدالرحمن صفاریور. - تهران: موزون، کلام. - ۱۵۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۵۵۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۱۳۸-۱-۹

۳- دفتر تمرین فارسی: سال دوم دوره راهنمایی تحصیلی. سیما وزیرنیا، عبدالرحمن صفاریور. - تهران: موزون، کلام. - ۱۴۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۵۵۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۱۳۸-۲-۷

۴- دفتر تمرین فارسی: سال سوم دوره راهنمایی تحصیلی. سیما وزیرنیا، عبدالرحمن صفاریور. - تهران: موزون، کلام. - ۱۴۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۵۵۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۱۳۸-۳-۵

۵- آموزش گام به گام زبان (۱) سال اول نظام جدید. م. قنبریان. - تهران: پر. - ۲۲۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۵۱۸-۸۸-۱

چاپ اول

۶- خودآموز زبان پهلوی (پارسی میانه). ابراهیم میرزای ناظر. - تهران: هیرمند. - ۱۲۸ ص. - رقی (شمیز). - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۵۲۱-۰۸-۴

دستور زبان پهلوی، خودآموزی است برای فراگیری زبان پهلوی (پارسی میانه) که در ابتدای آن کوشش شده است مخاطبان با معنی چند واژه مهم مانند پهلوی، هزارش و پازند آشنا شوند. بخش دیگر کتاب شامل دستور زبان و ویژگی‌های اسم، صفت، ضمیر، حروف ربط پیوند، قید و شماره‌های پارسی میانه و چگونگی نوشتن آنهاست.

چاپ اول

۷- فارسی باستان: دستور زبان - متون - واژه‌نامه. رونالدجی. کنت؛ مترجم: سعید عربیان. - تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، حوزه هنری. - ۷۱۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۲۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۱۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Research institute for ... شابک: ۹۶۴-۴۷۱-۵۷۲-۱

کتابی که ترجمه فارسی آن به دست داده می‌شود اثری است از رولاند ج. کنت که نخستین بار در سال ۱۹۵۰ در ایالات متحده آمریکا به چاپ رسیده است. نگارنده در بخش نخست کتاب ابتدا به زمینه زبان‌شناختی زبان فارسی باستان و دیگر زبان‌ها و گویش‌های ایرانی اشاره می‌کند؛ سپس تحقیقی جامع از مختصات زبان فارسی باستان فراهم می‌آورد. وی در این بخش نکات درخور توجهی در باب خط فارسی باستان، نظام آوایی، ساخت ی‌های

اسمی و صفتی، صرف اسمی، صفات و ضمائر، بن‌ها و ساخت افعال و نحو و سبک زبان فارسی باستان عرضه می‌کند. بخش دوم شرحی است از متن‌ها یا کتیبه‌هایی که به زبان فارسی باستان نوشته شده است. در بخش سوم کتاب، پاره‌ای از واژه‌های فارسی باستان، یا خط لاتین و توضیحاتی مفصل به چاپ رسیده است.

۸- مجموعه طبقه‌بندی شده تست زبان فارسی پیش-دانشگاهی (۱ و ۲) شامل: ۱۰۰۰ تست مولف با پاسخ تشریحی.

حسنعلی محمدی؛ ویراستار: سعدالله زارع-کاریزی. - تهران: گانوین فرهنگی آموزش. - ۱۶۸ ص. - رحلی (شمیز). - ۱۳۵۰۰ ریال. - چاپ دوازدهم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۰۲۸-۱۵-۲

۹- مجموعه طبقه‌بندی شده تست زبان فارسی پیش-دانشگاهی (۱ و ۲) شامل: ۱۰۰۰ تست مولف با پاسخ تشریحی.

حسنعلی محمدی؛ ویراستار: سعدالله زارع-کاریزی. - تهران: گانوین فرهنگی آموزش. - ۱۶۸ ص. - رحلی (شمیز). - ۱۳۵۰۰ ریال. - چاپ سیزدهم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۰۲۸-۱۵-۲

۱۰- هویت ایرانی و زبان فارسی. شاهرخ مسکوب. - تهران: فرزانه روز. - ۲۶۲ ص. - رقی (شمیز). - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۲۲۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۲۱-۰۱۲-X

نظامهای نوشتاری و واج‌شناسی زبان فارسی

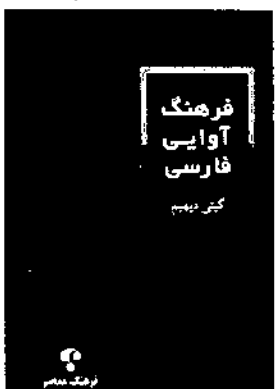
چاپ اول

۱۱- فرهنگ آوایی فارسی. گیتی دیپهم. - تهران: فرهنگ معاصر. - ۳۵۶ ص. - رقی (شمیز). - ۲۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Persian pronunciation dictionary

شابک: ۹۶۴-۵۵۴۵-۴۶-۲

این پژوهش که با استفاده از روش مارکسینه - والتر دو تن از زبان‌شناسان معاصر فرانسوی فراهم آمده، فرهنگ آوایی واژه‌های زبان فارسی است که با

آوانگاری لاتین به چاپ رسیده است. در

این فرهنگ واژه‌هایی ضبط شده که دارای دو یا بیشتر از دو تلفظ بوده‌اند. برای ضبط واژه‌ها پانزده تن از تحصیل‌کردگان کشور با پژوهنده همکاری داشته‌اند که طی آن افراد یاد شده تلفظ واژه‌های مورد نظر را به ثبت رسانده‌اند. در فرهنگ حاضر سعی شده تمام جزئیات تلفظی - دست کم صامت‌ها - با دقت نشان داده شود.

زبان فارسی - واژه‌نامه‌ها

۱۲- فرهنگ عمید: شامل واژه-های فارسی و لغات عربی و اروپایی مصطلح در زبان فارسی، و اصطلاحات علمی و ادبی.

حسن عمید. - تهران: امیر کبیر. - ۱۲۹۲ ص. - جلد اول. - رقی (کالینگور). - (دوره) ۶۴۰۰۰ ریال. - چاپ هجدهم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۳۸۹-۱

۱۳- فرهنگ عمید: شامل واژه-های فارسی و لغات عربی و اروپایی مصطلح در زبان فارسی، و اصطلاحات علمی و ادبی.

حسن عمید. - تهران: امیر کبیر. - ۱۲۹۲ ص. - جلد دوم. - رقی (کالینگور). - (دوره) ۶۴۰۰۰ ریال. - چاپ هجدهم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۳۹۰-۵

۱۴- فرهنگ عمید: شامل واژه-های فارسی و لغات عربی و اروپایی مصطلح در زبان فارسی، و اصطلاحات علمی و ادبی.

حسن عمید. - تهران: امیر کبیر. - ۱۲۹۲ ص. - جلد دوم. - رقی (کالینگور). - (دوره) ۶۴۰۰۰ ریال. - چاپ نوزدهم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۳۹۰-۵

۱۵- فرهنگ عمید: شامل واژه‌های فارسی و لغات عربی و اروپایی مصطلح در زبان فارسی، و اصطلاحات علمی و ادبی.

حسن عمید. - تهران: امیر کبیر. - ۱۰۰۴ ص. - جلد اول. - رقی (گالینگور). - (دوره) ۶۴۰۰۰ ریال. - چاپ نوزدهم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۳۸۹-۱

دستور زبان فارسی

۱۶- دستور ساده زبان فارسی همراه با تجزیه و ترکیب. محمدجواد شریعت. - تهران: اساطیر. - ۲۶۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۱۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۲۲۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۵۹۶۴-۲۸-۲

۱۷- دستور زبان فارسی. حسن انوری، حسن احمدی گیوی. - تهران: فاطمی. - ۲۸۴ ص. - جلد دوم. - وزیری (شمیز). - ۱۶۵۰۰ ریال. - چاپ بیستم / ۷۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۳۱۸-۰۰۷-۷

چاپ اول

۱۸- دستور فارسی به زبان ساده سال اول راهنمایی. سعید سلطانی. - تهران: مبتکران. - ۸۰ ص. - وزیری (شمیز). - ۴۷۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۳۸۶-۱۶۷-۱

چاپ اول

۱۹- دستور فارسی به زبان ساده سال دوم راهنمایی. سعید سلطانی. - تهران: مبتکران. - ۸۰ ص. - وزیری (شمیز). - ۴۷۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۳۸۶-۱۶۸-X

چاپ اول

۲۰- دستور فارسی به زبان ساده سال سوم راهنمایی. سعید سلطانی. - تهران: مبتکران. - ۱۰۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. -

چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۸۶-۱۶۹-۸

زبان انگلیسی - واژه‌نامه‌ها

۲۱- فرهنگ الجز جیبی کوچک انگلیسی - فارسی: بر مبنای فرهنگ اکسفورد جیبی. سیف غفاری. - تهران: پیکان. - ۶۱۶ ص. - جیبی (شمیز). - ۱۰۵۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: Alborz learner's pocket dictionary: english - persian

شابک: ۹۶۴-۶۷۳۲-۷۸-۱

۲۲- فرهنگ بزرگ فارسی - انگلیسی. سلیمان حیم. - تهران: فرهنگ معاصر. - ۱۱۲۶ ص. - رحلی (گالینگور). - ۵۶۰۰۰ ریال. - چاپ پانزدهم.

عنوان به لاتین: The larger persian english dictionary

شابک: ۹۶۴-۵۵۳۵-۱۵-۳

چاپ اول

۲۳- فرهنگ جامع اصطلاحات انگلیسی - فارسی. اکبر میرحسینی، مژگان طوسی. - تهران: آتیه. - ۳۳۴ ص. - وزیری (شمیز). - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: The comprehensive dictionary of english - persian ...

شابک: ۹۶۴-۶۳۷۲-۵۸-۵

۲۴- فرهنگ فشرده انگلیسی به فارسی یکجلدی. عباس آریانیور کاشانی، منوچهر آریانیور کاشانی. - تهران: امیر کبیر. - ۱۳۴۰ ص. - وزیری (گالینگور). - ۴۰۰۰۰ ریال. - چاپ بیست و هشتم / ۳۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: The concise english persian dictionary

شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۱۲۸-۷

۲۵- فرهنگ فشرده جیبی انگلیسی - فارسی کلمه. تدوین: واحدتالیف و تدوین فرهنگهای کلمه‌نویراستار: سیاوش صالح‌جو. -

تهران: کلمه. - ۶۰۰ ص. - جیبی (شمیز). - ۹۰۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۱۰۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: Kaleme pocket concise english - persian dictionary

شابک: ۹۶۴-۶۴۶۴-۲۲-X

۲۶- فرهنگ فشرده فارسی به انگلیسی یکجلدی. عباس آریانیور کاشانی، منوچهر آریانیور کاشانی. - تهران: امیر کبیر. - ۱۲۴۰ ص. - رقی (گالینگور). - ۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ هجدهم / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: The concise persian english dictionary

شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۱۶۳-۵

۲۷- فرهنگ کوچک انگلیسی فارسی. سلیمان حیم. - تهران: فرهنگ معاصر. - ۷۲۶ ص. - جیبی (گالینگور). - ۱۸۵۰۰ ریال. - چاپ بیست و هشتم / ۱۰۰۰۰ نسخه.

عنوان به فارسی: فرهنگ کوچک انگلیسی فارسی حیم

شابک: ۹۶۴-۵۵۳۵-۰۴-۸

۲۸- فرهنگ معاصر انگلیسی - فارسی. محمدرضا باطنی، ... (و دیگران). - تهران: فرهنگ معاصر. - ۱۰۲۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۲۹۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / عنوان به لاتین: Farhang moaser english - persian dictionary

شابک: ۹۶۴-۵۵۳۵-۳۷-۳

۲۹- فرهنگ معاصر دانش آموز انگلیسی - فارسی. تدوین: واحد پژوهش فرهنگ معاصر زیر نظر: محمدرضا باطنی، ویراستار: نیما کشاورزی، قریار اخلاقی. - تهران: فرهنگ معاصر. - ۳۶۲ ص. - جیبی (شمیز). - چاپ چهارم / عنوان به لاتین: Farhang moaser english - persian dictionary

شابک: ۹۶۴-۵۵۳۵-۳۸-۲

چاپ اول

۳۰- Oxford advanced learner's dictionary of current english. Albert Sydney Hornby, Sally Wehmeier. -

Michael Ashby. - تهران: زبان مال. - ۱۵۵۶ ص. - وزیری (سلفون). - ۶۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۵۰۰ نسخه.

31- Oxford elementary learner's dictionary. ویراستار: Angela Crawley. - تهران: معرفت، زبان آموز. - ۴۲۸ ص. - رقی (شمیز). - ۱۳۰۰۰ ریال. - چاپ پنجم / ۵۰۰۰ نسخه.

32- Oxford elementary learner's dictionary. ویراستار: Angela Crawley, Michael Ashby. - تهران: معرفت، زبان آموز. - ۴۲۶ ص. - رقی (شمیز). - ۱۳۰۰۰ ریال. - چاپ پنجم / ۵۰۰۰ نسخه.

33- Oxford elementary learner's dictionary. ویراستار: Angela Crawley. - تهران: پیکان. - ۴۶۶ ص. - رقی (شمیز). - ۱۴۰۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۳۲۸-۰۴-۳

چاپ اول

34- Oxford elementary learner's dictionary. ویراستار: Angela Crawley, Michael Ashby. - تهران: فرهنگ ایران. - ۳۳۶ ص. - رقی (شمیز). - ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه.

35- Oxford learner's pocket dictionary. تهران: زبانسرا. - ۳۹۶ ص. - پالتویی (شمیز). - ۹۵۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.

دستور زبان انگلیسی

۳۶- آموزش زبان انگلیسی پیش‌دانشگاهی ۱: راهنمای درس به درس. امیرحوشنگ اقبال‌پور. - تهران: آبرنگ. - ۱۶۰ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۹۷۷-۰۶-۵

۳۷- آموزش گام به گام انگلیسی سال سوم راهنمایی. منصور احمدی. - تهران: آزمون. - ۱۹۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۹۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۴۶۱-۶۸۲-۰

چاپ اول

۳۸- آموزش گام به گام زبان (۱) پیش‌دانشگاهی. م. قنبریان. - تهران: پر. - ۸۰ ص. - وزیری (شمیز). - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۵۵۱۸-۵۶-۳

۳۹- آموزش گام به گام زبان (۲) سال دوم نظام جدید. م. قنبریان. - تهران: پر. - ۲۴۰ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۲۰۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۵۵۱۸-۸۹-X

۴۰- آموزش گام به گام زبان (۳) سال سوم نظام جدید. م. قنبریان. - تهران: پر. - ۲۴۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۲۰۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۵۵۱۸-۸۶-۵

چاپ اول

۴۱- آموزش مکاتباتی کنکور: زبان انگلیسی. جمیل علوی. - تهران: فرهنگ سازان. - ۳۱۸ ص. - رحلی (شمیز). - ۲۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۳۳۳-۰۹۳-۵

۴۲- پرسش‌های چهارگزینه‌ای زبان پیش‌دانشگاهی (۱). شهرام اناری، شهاب اناری. - تهران: اندیشه سازان. - ۲۰۴ ص. - رحلی (شمیز). - ۱۷۵۰۰ ریال. - چاپ هفتم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۲۳۹-۷۸-۷

۴۳- پرسش‌های چهارگزینه‌ای زبان پیش‌دانشگاهی (۲). شهرام اناری، شهاب اناری. - تهران: اندیشه سازان. - ۲۹۸ ص. - رحلی (شمیز). - ۲۲۰۰۰ ریال. - چاپ پنجم / ۱۰۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۲۳۹-۶۸-X

چاپ اول

۴۴- پیک کنکور ایران: آموزش مکاتباتی کنکور هندسه تحلیلی و جبر خطی. محمود مومنی، جعفر میکائیلی. - تهران:

فرهنگ سازان - ۲۱۶ ص. - رحلی (شمیز). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۳-۴۳۳-۰۹۵-۱

چاپ اول

۴۵- پیک گام به گام طلایی زبان انگلیسی سوم راهنمایی.

نرگس سوری. - تهران: آلفا. - ۱۹۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۷۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۳۳۰-۲۱۱-۸

۴۶- تمرینات و نمونه سوالات انگلیسی مخصوص سوم راهنمایی.

سهراب غلامپور. - تهران: آزمون نوین. - ۱۶۰ ص. - وزیری (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ نهم / ۵۵۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۵۶۴۷-۳۶-۳

۴۷- تمرینات و نمونه سوالات انگلیسی نوین مخصوص دوم راهنمایی.

سهراب غلامپور/ویراستار: حجت‌الله سلیمی. - تهران: آزمون نوین. - ۱۴۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ هفتم / ۵۵۰۰ نسخه.

۴۸- جدیدترین آزمون و نمونه سؤالات انگلیسی مخصوص دوم راهنمایی: شامل صدها سوال در زمینه‌های ساختاری ...

پرویز تاجیک. - تهران: تاجیک. - ۱۶۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۶۵۰۰ ریال. - چاپ سی و یکم / ۲۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۶۰-۱۹-۲

۴۹- جدیدترین آزمون و نمونه سؤالات انگلیسی مخصوص سوم راهنمایی.

پرویز تاجیک. - تهران: تاجیک. - ۱۷۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۷۵۰۰ ریال. - چاپ سی و هفتم / ۲۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۶۰-۵-۲-۶

۵۰- خودآموز و راهنمای گام به گام زبان انگلیسی (۲) دوره پیش-دانشگاهی شامل: ترجمه ...

عبدالله قنبری. - تهران: انتشارات. - ۱۷۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۹۵۰۰ ریال. - چاپ ششم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۶۶۶-۱۵-۹

۵۱- خودآموز و راهنمای گام به گام زبان انگلیسی (۱) دوره پیش-دانشگاهی شامل: ترجمه ...

عبدالله قنبری. - تهران: انتشارات. - ۱۷۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۹۰۰۰ ریال. - چاپ نهم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۶۶۶-۱۴-۰

۵۲- خودآموز و راهنمای گام به گام زبان انگلیسی (۲) دوره پیش-دانشگاهی شامل: ترجمه ...

عبدالله قنبری. - تهران: انتشارات. - ۲۰۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۹۵۰۰ ریال. - چاپ هفتم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۶۶۶-۱۵-۹

۵۳- دستور زبان کامل انگلیسی دوره پیش-دانشگاهی (۱) و (۲).

مریم رزائیان. - تهران: مبتکران. - ۳۵۲ ص. - جیبی (شمیز). - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۴۸۶-۰۲۸-۴

۵۴- راهنما و خودآموز گام به گام زبان (۱) دوره پیش-دانشگاهی.

عباس صفی. - تهران: کسرای. - ۲۴۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۹۵۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۱۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۴۷۲-۳۹-۷

۵۵- راهنما و خودآموز گام به گام زبان (۱) دوره پیش-دانشگاهی.

عباس صفی. - تهران: کسرای. - ۲۴۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۹۵۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۱۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۴۷۲-۳۹-۷

چاپ اول

۵۶- راهنما و خودآموز گام به گام زبان (۱) نظام جدید.

عباس صفی. - تهران: کسرای. - ۲۴۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۹۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۴۷۲-۳۷-۰

۵۷- راهنما و خودآموز گام به گام زبان (۱) نظام جدید.

عباس صفی. - تهران: کسرای. - ۲۲۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۹۵۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۱۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۴۷۲-۳۷-۰

۵۸- راهنما و خودآموز گام به گام زبان (۲) نظام جدید.

تهران: کسرای. - ۲۴۸ ص. - وزیری

(شمیز). - ۹۵۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۱۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۴۷۲-۳۲-X

چاپ اول

۵۹- راهنما و خودآموز گام به گام زبان (۳) نظام جدید.

عباس صفی. - تهران: کسرای. - ۲۵۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۹۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۴۷۲-۳۸-۹

۶۰- راهنما و خودآموز گام به گام زبان (۳) نظام جدید.

عباس صفی. - تهران: کسرای. - ۲۵۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۹۵۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۱۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۴۷۲-۳۸-۹

چاپ اول

۶۱- راهنما و خودآموز گام به گام زبان سال سوم راهنمایی.

عباس صفی. - تهران: کسرای. - ۲۴۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۸۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

۶۲- راهنمای زبان انگلیسی پیش-دانشگاهی.

مترجم: الفدال جلیلی. - تهران: سو. - ۲۴۰ ص. - وزیری (شمیز). - ۸۰۰۰ ریال. - ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Basic english for university students

شابک: ۹۶۴-۹۱۷۵۳-۷-X

۶۳- راهنمای گام به گام زبان انگلیسی سال اول نظام جدید.

عبدالله قنبری. - تهران: انتشارات. - ۱۸۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۸۵۰۰ ریال. - چاپ نهم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۶۶۶-۸۸-۲

چاپ اول

۶۴- راهنمای گام به گام طلایی زبان (۱) سال اول نظام جدید.

علی‌اصغر لشکری، فاطمه یوسفی. - تهران: کانون گسترش علوم. - ۲۰۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۹۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۳۳۰-۱۳۷-۵

چاپ اول

۶۵- راهنمای گام به گام طلایی زبان (۲) سال دوم نظام جدید.

علی‌اصغر لشکری، فاطمه یوسفی. -

تهران: کانون گسترش علوم. - ۲۰۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۵۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۳۳۰-۱۴۰-۵

۶۶- زبان انگلیسی (۱ و ۲) (عمومی) ویژه دانش‌آموزان دوره پیش-دانشگاهی و داوطلبان ورود به دانشگاه.

پرویز بیرجندی. - تهران: رزمندگان اسلام. - ۲۲۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۶۰۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۲۱۴-۳۹-۸

۶۷- زبان انگلیسی (۱ و ۲) (عمومی) ویژه دانش‌آموزان دوره پیش-دانشگاهی و داوطلبان ورود به دانشگاه.

پرویز بیرجندی. - تهران: رزمندگان اسلام. - ۲۴۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۶۰۰۰ ریال. - چاپ پنجم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۲۱۴-۳۹-۸

۶۸- زبان انگلیسی پیش-دانشگاهی: راهنمای خودآموز کتاب ساختار جمله در زبان انگلیسی (ESS).

منوچهر جعفری/ویراستار: رضا نیلی‌پور. - تهران: دانشگاه پیام نور. - ۱۸۰ ص. - وزیری (مقوایی). - ۶۷۰۰ ریال. - چاپ سیزدهم / ۸۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Economic development and planning

شابک: ۹۶۴-۳۵۵-۲۱۶-۴

چاپ اول

۶۹- زبان انگلیسی: گرامر کاربردی و واژگان پایه تا کنکور.

مهرداد جنیدی/ویراستار: تهران: ایران سنجش. - ۳۳۰ ص. - رحلی (شمیز). - ۲۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۷۰۶۸-۱۷-۴

چاپ اول

۷۰- زبان پیش-دانشگاهی ۱. حمید سیدیان، مجید سیدیان. - تهران: فیاض بخش. - ۳۳۲ ص. - رحلی (شمیز). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۲۸۲۰-۲-۵

۷۱- کامل‌ترین و جدیدترین راهنمای آموزش و آزمون‌های طبقه بندی شده و استاندارد زبان انگلیسی سال سوم راهنمایی.

چاپ اول

اکبر میرحسینی، رامین اکبری، آریس هاخوریان/ویراستار: داوود الیکایی. - دیگران. - تهران: علوی. - ۱۷۰ ص. - وزیری (شمیز). - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۳۱۰-۱۶۱-۳

چاپ اول

۷۲- کتاب کار و تمرین انگلیسی دوره پیش-دانشگاهی (۱ و ۲).

Susan Adibpour, Frozan Salavatian. - تهران: فاطمی. - ۲۶۰ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۳۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به فارسی:

کتاب کار و تمرین انگلیسی دوره پیش-دانشگاهی (۱ و ۲)

شابک: ۹۶۴-۳۱۸-۳۰۷-۶

چاپ اول

۷۳- کلید راهنمای دسترسی به پرسشهای چهارگزینه‌ای زبان انگلیسی کنکور (4C,S).

خسرو نیلی‌تهانی. - تهران: سیرنگ. - ۲۶۰ ص. - رحلی (شمیز). - ۱۷۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۹۵۲-۰۴-۶

چاپ اول

۷۴- گنجینه پرسش‌های طلایی زبان انگلیسی پیش-دانشگاهی (۱ و ۲).

بهروز غفاریان، بهمن تیموری. - تهران: آیندگان. - ۳۲۰ ص. - رحلی (شمیز). - ۲۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۷۰۳۲-۱۹-۶

۷۵- گنجینه پرسش‌های طلایی زبان انگلیسی پیش-دانشگاهی (۱ و ۲).

بهروز غفاریان، بهمن تیموری. - تهران: آیندگان. - ۳۱۸ ص. - رحلی (شمیز). - ۲۶۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۶۶۶-۱۵-۹

شابک:

۹۶۴-۷۰۳۲-۱۹-۶

۷۶- مجموعه سوالات طبقه‌بندی شده و استاندارد زبان (۲) نظام جدید 'با پاسخ تشریحی' شامل: سوالات ...

محمدرضا شیخیان، فاطمه فضلعلی - تهران: گل واژه - ۹۶ ص. - رحلی (شمیز) - ۸۵۰۰ ریال - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۲۸۲-۱۹۳-۹

۷۷- مجموعه سوالات طبقه‌بندی شده و استاندارد زبان (۱) نظام جدید 'با پاسخ تشریحی'.

محمدرضا شیخیان، فاطمه فضلعلی - تهران: گل واژه - ۱۰۴ ص. - رحلی (شمیز) - ۹۰۰۰ ریال - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۲۸۲-۱۷۳-۴

۷۸- مجموعه سوالات طبقه‌بندی شده و استاندارد زبان (۱) پیش-دانشگاهی 'با پاسخ تشریحی'.

کرامت بخشی‌چهرمی، فاطمه فضلعلی - تهران: گل واژه - ۱۰۰ ص. - رحلی (شمیز) - ۹۰۰۰ ریال - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۴۸۲-۲۲۷-۷

۷۹- مجموعه سوالات طبقه‌بندی شده و استاندارد زبان (۳) نظام جدید 'با پاسخ تشریحی' شامل: سوالات ...

محمدرضا شیخیان، فاطمه فضلعلی - تهران: گل واژه - ۸۸ ص. - رحلی (شمیز) - ۷۵۰۰ ریال - چاپ سوم / ۱۰۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۴۸۲-۲۱۱-۰

۸۰- مجموعه طبقه‌بندی شده زبان انگلیسی پیش‌دانشگاهی. ۱- درس همراه با سوالات ...

گرددآورنده: بهروز مرادآبادی، علیرضا یوسف‌زاده - تهران: کانون فرهنگی آموزش - ۲۵۶ ص. - رحلی (شمیز) - ۱۶۰۰۰ ریال - چاپ هشتم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۳۲۶-۰۵۵-۰

۸۱- مجموعه طبقه‌بندی شده زبان انگلیسی پیش‌دانشگاهی ۱- ۲: طبقه‌بندی شده بر اساس هر درس همراه با سوالات ...

گرددآورنده: بهروز مرادآبادی، علیرضا

یوسف‌زاده - تهران: کانون فرهنگی آموزش - ۲۰۰ ص. - رحلی (شمیز) - ۱۶۰۰۰ ریال - چاپ نهم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۳۲۶-۰۵۵-۰

۸۲- مجموعه طبقه‌بندی شده زبان انگلیسی نظام جدید، پیش‌دانشگاهی، نظام قدیم: کنکورهای سراسری و آزاد ...

گرددآورنده: کریم خلیلی - تهران: کانون فرهنگی آموزش - ۳۲۸ ص. - رحلی (شمیز) - ۲۸۵۰۰ ریال - چاپ بیست و هشتم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۳۲۶-۰۶۵-۸

۸۳- مجموعه طبقه‌بندی شده زبان انگلیسی نظام جدید، پیش‌دانشگاهی، نظام قدیم: کنکورهای سراسری و آزاد ...

گرددآورنده: کریم خلیلی - تهران: کانون فرهنگی آموزش - ۳۵۶ ص. - رحلی (شمیز) - ۲۸۵۰۰ ریال - چاپ بیست و نهم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۳۲۶-۰۶۵-۸

۸۴- مجموعه طبقه‌بندی شده زبان انگلیسی نظام جدید، پیش‌دانشگاهی، نظام قدیم: کنکورهای سراسری و آزاد ...

گرددآورنده: کریم خلیلی - تهران: کانون فرهنگی آموزش - ۲۵۶ ص. - رحلی (شمیز) - ۲۸۵۰۰ ریال - چاپ سیام / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۳۲۶-۰۶۵-۸

۸۵- ۱۰۰۰ نکته در ??? طبقه-بندی شده زبان انگلیسی پیش-دانشگاهی ۱ و ۲.

بهروز غفاریان، تهران: آیدگان - ۲۰۸ ص. - رحلی (شمیز) - ۲۰۰۰۰ ریال - چاپ دهم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۹۱۴-۳۰-۶

۸۶- ۱۰۰۰ نکته در ??? طبقه-بندی شده زبان انگلیسی پایه تانککور نظام جدید.

بهروز غفاریان، تهران: آیدگان - ۲۷۲ ص. - رحلی (شمیز) - ۲۳۰۰۰ ریال - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۹۱۴-۷۳-۱

۸۷- ۱۰۰۰ نکته در ??? طبقه-بندی شده زبان انگلیسی پیش-دانشگاهی ۱ (با تفکیک درس به درس).

چاپ اول

بهروز غفاریان، مهرداد سلامی اسکویی - تهران: آیدگان - ۲۰۸ ص. - رحلی (شمیز) - ۱۷۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۷۰۳۲-۴۵-۵

۸۸- ۱۰۰۰ نکته در ??? طبقه-بندی شده زبان انگلیسی پیش-دانشگاهی ۱ و ۲.

بهروز غفاریان، تهران: آیدگان - ۲۲۴ ص. - رحلی (شمیز) - ۲۰۰۰۰ ریال - چاپ یازدهم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۹۱۴-۳۰-۶

۸۹- ۱۰۰۰ نکته در ??? طبقه-بندی شده زبان انگلیسی پیش-دانشگاهی ۱ و ۲.

بهروز غفاریان، تهران: آیدگان - ۲۰۴ ص. - رحلی (شمیز) - ۲۰۰۰۰ ریال - چاپ دوازدهم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۹۱۴-۳۰-۶

90- English sentence structure. Robert Krohn [et al] - تهران: فرهنگستان زبان - ۳۲۰ ص. - وزیری (شمیز) - ۷۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.

چاپ اول

91- Essential grammar in use: a self-study reference and practice book for elementary students of Raymond Murphy - تهران: یک مشاور - ۳۰۴ ص. - وزیری (شمیز) - ۱۰۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه.

تغییرات زبان انگلیسی

چاپ اول

92- Longman basic dictionary of american english. - تهران: شکوه اندیشه - ۳۷۰ ص. - رقی (شمیز) - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه.

کاربرد زبان انگلیسی معیار

چاپ اول

۹۳- انگلیسی برای دانشجویان رشته آموزش و پرورش پیش دبستانی و دبستانی.

منصور کوشا: مترجم: محمد شاطرلو - تهران: حقوق اسلامی - ۱۴۲ ص. - وزیری (شمیز) - ۵۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۲۵-۰۹-۲

۹۴- انگلیسی در سفر: مکالمات و اصطلاحات روزمره انگلیسی با ترجمه فارسی و تلفظ واژه‌ها با الفبای فارسی ...

حسن اشرف‌الکتابی - تهران: استاندارد - ۲۴۰ ص. - رقی (شمیز) - ۸۰۰۰ ریال - چاپ بیست و پنجم / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

English on trip

شابک: ۹۶۴-۹۱۴۴-۷-۲

۹۵- انگلیسی در سفر: مکالمات و اصطلاحات روزمره انگلیسی با ترجمه فارسی و تلفظ واژه‌ها با الفبای فارسی ...

حسن اشرف‌الکتابی - تهران: استاندارد - ۲۲۲ ص. - رقی (شمیز) - ۸۰۰۰ ریال - چاپ بیست و ششم / ۱۰۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

English on trip

شابک: ۹۶۴-۹۱۴۴-۷-۲

۹۶- خودآموز و راهنمای گام به گام زبان انگلیسی سال دوم نظام جدید شامل: ترجمه لغات ...

عبدالله قنبری - تهران: منتشران - ۱۶۰ ص. - وزیری (شمیز) - ۸۰۰۰ ریال - چاپ ششم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۶۶۶-۸۶-۸

چاپ اول

۹۷- راهنمای جامع انگلیسی برای رشته‌های علوم اجتماعی (۱).

مترجم: فرهاد مشفق، محمدنقی مقصودی - تهران: پرهام - ۱۲۰ ص. - وزیری (شمیز) - ۸۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

A comprehensive guide to english for the ...

چاپ اول

۹۸- راهنمای جامع انگلیسی پیش‌دانشگاهی = Basic english for university students

پرویز بیرجندی: مترجم: بهروز زاله‌دوست - تبریز: خورشید - ۲۲۲ ص. - وزیری (شمیز) - ۹۵۰۰ ریال - چاپ چهارم / ۳۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۵۶۲۵-۳۱-۱

۹۹- راهنمای کامل Reading through reading عمومی برای دانشجویان دانشگاه.

باسکر: مترجم: عبدالحمید حاجیان - همدان: دانشجو - ۲۵۲ ص. - وزیری (شمیز) - ۹۰۰۰ ریال - چاپ ششم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۰۵۳۳-۲-۵

۱۰۰- راهنمای کامل انگلیسی برای کتاب خواندن متون عمومی. فریده پورگیو، ... (و دیگران): مترجم: حسن کلان‌فرمانفرما، لیلا محمدی ساده‌خو - همدان: دانشجو - ۲۰۸ ص. - وزیری (شمیز) - ۷۵۰۰ ریال - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۵۰۲-۵۳-۹

چاپ اول

۱۰۱- راهنمای کامل زبان انگلیسی برای دانشجویان رشته حسابداری.

مترجم: حسن کلان‌فرمانفرما، لیلا محمدی ساده‌خو - همدان: دانشجو - ۲۸۶ ص. - وزیری (شمیز) - ۱۲۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

English for the students of accounting

شابک: ۹۶۴-۵۷۹۴-۰۸-۰

چاپ اول

۱۰۲- زبان انگلیسی پیش-دانشگاهی ۲.

مجید سیدیان، حمید سیدیان - تهران: فیاض بخش - ۳۱۸ ص. - رحلی (شمیز) - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

شابک:

۹۶۴-۹۲۸۲-۵-X

شابک:

۹۶۴-۹۲۵۸۷-۴-۴

نسخه:

نسخه:

120- The fireboy.

Stephen Rabley - تهران:

قلمستان هنر - ۱۶ ص. - رقی (شمیز).

۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰

نسخه:

عنوان به فارسی: پسر آتش

چاپ اول

داستان کوتاه "پسر آتش" که به زبان ساده انگلیسی و با تصاویری رنگی به چاپ رسیده متضمن ۲۰۰ واژه جدید انگلیسی است. در انتهای کتاب چند تمرین برای مخاطبان (زبان آموزان سطح آغازین) فراهم آمده است.

چاپ اول

121- Flying home.

Stephen Rabley - تهران:

قلمستان هنر - ۱۶ ص. - رقی (شمیز).

۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰

نسخه:

عنوان به فارسی:

پرواز بسوی خانه

زبان آموزان سطح آغازین در داستان کوتاه "پرواز به سوی خانه" که به زبان ساده انگلیسی به چاپ رسیده ۲۰۰ واژه جدید را فرا خواهند گرفت. در لایه‌ای کتاب تصاویری رنگی از ماجراها و چند تمرین در انتهای آن به طبع رسیده است.

116- English for students of computer.

Manoochehr Haghani

تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب

علوم انسانی دانشگاهها (سمت) - ۲۵۲

ص. - جلد سوم - وزیری (شمیز) -

۹۰۰۰ ریال - چاپ هفتم / ۵۰۰۰

نسخه:

عنوان به فارسی:

برای دانشجویان رشته کامپیوتر

۹۶۴-۴۵۹-۹۱-۰۰

شابک:

چاپ اول

117- English for students of horticultural science.

Siroos, Zarik Melkonian

تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب

علوم انسانی دانشگاهها (سمت) - ۲۴۸

ص. - جلد سوم - وزیری (شمیز) -

۶۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

عنوان به فارسی:

انگلیسی برای دانشجویان رشته باغبانی

۹۶۴-۴۵۹-۴۵۶-۸

شابک:

118- English for students of humanities.

Parviz Mehdi Nowruzi

تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب

علوم انسانی دانشگاهها (سمت) - ۲۱۸ ص. - جلد اول -

وزیری (شمیز) - ۵۵۰۰ ریال - چاپ

دوازدهم / ۱۵۰۰ نسخه.

عنوان به فارسی:

انگلیسی برای دانشجویان علوم انسانی

۹۶۴-۴۵۹-۰۱۲-۰۰

شابک:

چاپ اول

119- English for students of public health.

Mansurah Tootoonchi

تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب

علوم انسانی دانشگاهها (سمت) - ۱۲۴ ص. - وزیری (شمیز) -

چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.

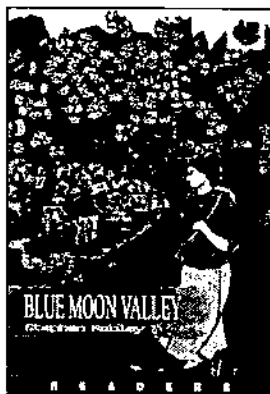
عنوان به فارسی:

انگلیسی تخصصی برای دانشجویان

رشته بهداشت عمومی

۹۶۴-۶۸۷۴-۱۹-۳

شابک:

داستان کوتاه "دره ماه آبی" که با طرح‌های رنگی منتشر شده شامل ۲۰۰ واژه کاربردی زبان انگلیسی است. مخاطبان این داستان که به زبان ساده نوشته شده زبان آموزان سطح آغازین هستند. در پایان کتاب چند تمرین از متن داستان جمع آمده است.

چاپ اول

112- A course in english one for high school student.

Mohammad Mirmezami

تهران: اندیشه درخشان - ۹۶ ص. -

وزیری (شمیز) - ۶۵۰۰ ریال - چاپ

اول / ۳۳۰۰ نسخه.

عنوان به فارسی:

انگلیسی تکمیلی (۱)

۹۶۴-۵۷۰-۲۰۰۰-۳

شابک:

113- Developing reading proficiency (1).

Mohammad Hassan

تهران: انتشارات تهرانی - ۴۱۰ ص. -

وزیری (مقوایی) - ۱۵۶۰۰ ریال - چاپ

ششم / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به فارسی:

خواندن و درک مفاهیم (۱)

۹۶۴-۴۵۵-۵۱۶-۳

شابک:

114- English Sentence Structure.

Robert Krohn

تهران: دانش پرور - ۲۰۶ ص. - وزیری

(شمیز) - ۹۰۰۰ ریال - چاپ دوم /

۵۰۰۰ نسخه.

115- English for students of agricultural.

Iraj Malek Mohammadi

تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب

علوم انسانی دانشگاهها (سمت) - ۱۸۰

ص. - جلد اول - وزیری (شمیز) -

۴۵۰۰ ریال - چاپ دهم / ۱۰۰۰۰

چاپ اول

۱۰۸- مجموعه طبقه‌بندی شده واژگان زبان انگلیسی ۳ (سال سوم) طبقه‌بندی شده بر اساس هر درس ...

علیرضا یوسفزاده، جهانبخش نیکوپور -

تهران: کانون فرهنگی آموزش - ۱۵۲

ص. - رحلی (شمیز) - ۱۲۵۰۰ ریال -

چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک:

۹۶۴-۳۲۶-۱۲۲-۰۰

۱۰۹- مجموعه طبقه‌بندی شده

واژگان زبان انگلیسی پیش -

دانشگاههای ۱ و ۲: طبقه‌بندی شده

بر اساس هر درس ...

مهدي ميرزاحمدخلجي، عليرضا

يوسفزاده. تهران: کانون فرهنگی

آموزش - ۱۶۸ ص. - رحلی (شمیز) -

۱۲۵۰۰ ریال - چاپ ششم / ۵۰۰۰

نسخه:

۹۶۴-۳۲۶-۰۵۰-X

شابک:

چاپ اول

110- Anita's big day.

Elizabeth Laird

تهران: قلمستان هنر - ۱۶ ص. - رقی (شمیز).

۳۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰

نسخه:

عنوان به فارسی:

روز بزرگ آنیتا

در داستان کوتاه "روز بزرگ آنیتا" زبان آموزان سطح آغازین با ۲۰۰ واژه جدید انگلیسی آشنا می‌شوند. داستان با طرح‌های رنگی و چند تمرین همراه است.

چاپ اول

111- Blue moon valley.

Stephen Rabley

تهران: قلمستان هنر - ۱۶ ص. - رقی (شمیز).

۳۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰

۱۰۳- زبان انگلیسی: گرامر و نکات مهم کنکوری زبان ۱ و ۲ پیش‌دانشگاهی و سالهای اول، دوم و سوم دبیرستان.

اصغر مهدی‌زادگان - تهران: یک پویا.

۳۷۰ ص. - رحلی (شمیز) - ۴۰۰۰۰

ریال - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.

شابک:

۹۶۴-۹۱۳۲۹-۳-۷

۱۰۴- زبان تخصصی (۱) (رشته

حسابداری).

ویدا مجتهدزاده. تهران: دانشگاه پیام

نور - ۱۲۰ ص. - وزیری (مقوایی) -

۴۸۰۰ ریال - چاپ هفتم / ۴۰۰۰

نسخه:

شابک:

۹۶۴-۴۵۵-۲۹۱-۸

۱۰۵- زبان تخصصی (۲) (رشته

حسابداری).

اسدالله نبیلی تهرانی. تهران: دانشگاه

پیام نور - ۶۴ ص. - وزیری (مقوایی) -

۸۰۰۰ ریال - چاپ پنجم / ۴۰۰۰

نسخه:

شابک:

۹۶۴-۴۵۵-۶۴۵-۳

چاپ اول

۱۰۶- زبان تخصصی: جامعه-شناسی و مردم‌شناسی دروس تخصصی کارشناسی و کارشناسی ارشد.

غلامعلی لیاقت. تهران: سام - ۱۰۴

ص. - وزیری (شمیز) - ۹۰۰۰ ریال -

چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

English for students of

sociology and

anthropology

۹۶۴-۹۲۵۹۹-۱-۰۰

شابک:

چاپ اول

۱۰۷- مجموعه آزمونهای کارشناسی ارشد زبان عمومی

همراه با پاسخ تشریحی (۷۹-۷۸)

نورالدین یوسفی. تهران: کاشقان -

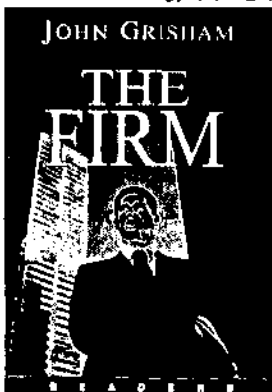
۱۲۲ ص. - وزیری (شمیز) - ۸۰۰۰

ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

تهران: شکوه اندیشه - ۱۵۶ ص. -
رحلی (گالینگور) - چاپ چهارم /
نسخه ۱۰۰۰۰

چاپ اول

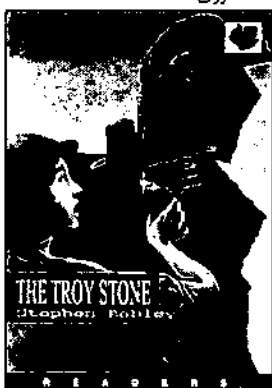
149- The firm: level 5.
John Grisham
تهران: قلمستان
هنر - ۸۰ ص. - رقی (شمیز) - ۳۵۰۰
ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

شرکت عنوان داستان جذابی است به
زبان انگلیسی که ۲۳۰۰ واژه کاربردی را
شامل می‌شود. مخاطبان این کتاب زبان
آموزان سطوح پیشرفته هستند. در کتاب،
تصاویری چند در ۷ به ۷ و تمریناتی در
انتها به چاپ رسیده است. داستان حاضر
یکی از داستان‌های معاصر نوشته جان
گریشام است.

چاپ اول

150- The troy stone.
Stephen Rabley
تهران: قلمستان هنر - ۱۶ ص. - رقی (شمیز) -
۳۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰
نسخه.
عنوان به فارسی:
سنگ تروی

سنگ تروی داستان کوتاهی است به
زبان انگلیسی ساده که برای زبان‌آموزان
سطح آغازین با تصاویری رنگی به طبع
رسیده است. کتاب در بردارنده ۲۰۰ واژه
جدید انگلیسی است که در انتهای آن
تمریناتی چند از متن داستان گنجانده
شده است.

۱۰۰۰۰ نسخه.

141- Spectrum teachers
edition 2A: a communi-
cative course in english.
- [et al] ... Nancy Frankfort
تهران: شکوه اندیشه - ۱۵۶ ص. -
رحلی (گالینگور) - چاپ چهارم /
نسخه ۱۰۰۰۰

142- Spectrum teachers
edition 2B: a communi-
cative course in english.
- [et al] ... Nancy Frankfort
تهران: شکوه اندیشه - ۱۳۲ ص. -
رحلی (گالینگور) - چاپ چهارم /
نسخه ۱۰۰۰۰

143- Spectrum teachers
edition 3A: a communi-
cative course in english.
- [et al] ... Nancy Frankfort
تهران: شکوه اندیشه - ۱۵۶ ص. -
رحلی (گالینگور) - چاپ چهارم /
نسخه ۱۰۰۰۰

144- Spectrum teachers
edition 3B: a communi-
cative course in english.
- [et al] ... Nancy Frankfort
تهران: شکوه اندیشه - ۱۵۶ ص. -
رحلی (گالینگور) - چاپ چهارم /
نسخه ۱۰۰۰۰

145- Spectrum teachers
edition 4A: a communi-
cative course in english.
- [et al] ... Nancy Frankfort
تهران: شکوه اندیشه - ۱۴۰ ص. -
رحلی (گالینگور) - چاپ چهارم /
نسخه ۱۰۰۰۰

146- Spectrum teachers
edition 4B: a communi-
cative course in english.
- [et al] ... Nancy Frankfort
تهران: شکوه اندیشه - ۱۵۶ ص. -
رحلی (گالینگور) - چاپ چهارم /
نسخه ۱۰۰۰۰

147- Spectrum teachers
edition 5: a communi-
cative course in english.
- [et al] ... Nancy Frankfort
تهران: شکوه اندیشه - ۱۵۶ ص. -
رحلی (گالینگور) - چاپ چهارم /
نسخه ۱۰۰۰۰

148- Spectrum teachers
edition 6: a communi-
cative course in english.
- [et al] ... Nancy Frankfort

۵۰۰۰ نسخه.

134- New headway:
english course upper in-
termediate workbook.
Jo John Soars, Liz Soars
Devoyn - تهران: زبانسرا - ۹۶ ص. -
رحلی (شمیز) - ۷۰۰۰ ریال - چاپ دوم
۵۰۰۰ / نسخه.

135- Reading journalistic
english.
Mohammad Hassan
Tahririan نویسنده: Reza
Nilipour - تهران: دانشگاه پیام نور
- ۲۴۸ ص. - وزیر (مقوایی) - ۱۰۴۰۰
ریال - چاپ سوم / ۱۰۰۰ نسخه.
عنوان به فارسی:
خواندن متون مطبوعاتی (رشته مترجمی
زبان انگلیسی).
شابک: ۹۶۴-۳۵۵-۳۰۲-۰

136- Scottforesman par-
ade.
- Mario Herrera Salazar
تهران: شکوه اندیشه - ۹۲ ص. -
اول - رحلی (شمیز) - چاپ سوم /
نسخه ۱۰۰۰۰

137- Scottforesman para-
de: workbook.
- Christine Kay Williams
تهران: شکوه اندیشه - ۸۰ ص. -
اول - رحلی (شمیز) - چاپ چهارم /
نسخه ۱۰۰۰۰

138- Spectrum 1B: a
communicative course in
english: workbook.
Joan Dye, Nancy Frankfort
نویسنده: Donald R.H. Byrd
تهران: شکوه اندیشه - ۶۰ ص. -
رحلی (شمیز) - چاپ چهارم /
نسخه ۹۶۴-۹۰۴-۱-۳-۷
شابک:

139- Spectrum teachers
edition 1A: a communi-
cative course in english.
- [et al] ... Nancy Frankfort
تهران: شکوه اندیشه - ۱۵۶ ص. -
پنجم - رحلی (گالینگور) - چاپ چهارم
۱۰۰۰۰ / نسخه.

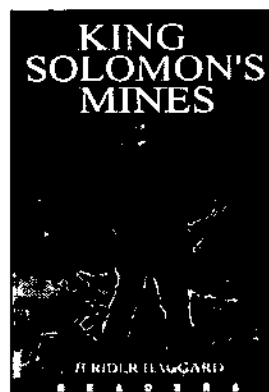
140- Spectrum teachers
edition 1B: a communi-
cative course in english.
Joan Dye, Nancy Frankfort
نویسنده: Donald R.H. Byrd
تهران: شکوه اندیشه - ۱۰۴ ص. -
رحلی (گالینگور) - چاپ چهارم /

تهران: معرفت، زبان آموز - ۱۴۴ ص. -
رحلی (شمیز) - (دوره) ۲۸۰۰۰ ریال -
چاپ دوم / ۱۰۰۰۰ نسخه.

130- Headway: work-
book: pre-intermediate.
- John Soars, Liz Soars
تهران: معرفت، زبان آموز - ۸۰ ص. -
رحلی (شمیز) - (دوره) ۲۸۰۰۰ ریال -
چاپ دوم / ۱۰۰۰۰ نسخه.

چاپ اول

131- King solomon's
mines.
- H.Rider Haggard
تهران: قلمستان هنر - ۴۸ ص. -
رقی (شمیز) - ۲۵۰۰ ریال - چاپ اول
۵۰۰۰ / نسخه.

داستان ماجرای 'معدن شاه سلیمان' که
برای قرائت زبان‌آموزان سطح متوسط در
نظر گرفته شده متضمن ۱۲۰۰ واژه
جدید به زبان انگلیسی است. تصاویری
از ماجراها در ۷ به ۷ کتاب و تمریناتی
چند از متن کتاب در انتها به چاپ رسیده
است.

چاپ اول

132- Look ahead: class-
room course: interme-
diate workbook.
Jocelyn Andy Hopkins
Potter - تهران: رهنما - ۶۴ ص. -
وزیری (شمیز) - ۳۵۰۰ ریال - چاپ
اول / ۵۰۰۰ نسخه.

چاپ اول

133- Look ahead:
classroom course: work-
book 2.
Jocelyn Carolyn Jones
Potter Hopkins
تهران: رهنما - ۶۴ ص. -
وزیری (شمیز) - ۴۵۰۰ ریال - چاپ اول /

122- General english for
the students of biom-
edical engineering.

چاپ اول

سیامک نجاریان، مهناز کارگر سهیمی،
کیانوش امیری - تهران: جهاد
دانشگاهی (دانشگاه صنعتی امیر کبیر) -
۱۵۲ ص. - وزیری (شمیز) - ۱۰۰۰۰
ریال - چاپ اول / ۱۵۰۰ نسخه.
عنوان به فارسی:
انگلیسی عمومی برای دانشجویان رشته
مهندسی پزشکی
شابک: ۹۶۴-۶۰۹۶-۳۴-۲

123- Graded exercises in
english.
Robert J. Dixon
تهران: هزار
و یکشب - ۱۹۲ ص. - رقی (شمیز) -
۷۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.

124- Headstart: student's
books: beginner.
Liz Soars, Briony Beaven
John Soars
تهران: معرفت، زبان
آموز - ۸۰ ص. - رحلی (شمیز) -
۱۵۰۰۰ ریال - چاپ سوم / ۱۰۰۰۰
نسخه.

125- Headstart: work-
book: beginner.
Tim Falla
تهران: معرفت، زبان
آموز - ۲۸ ص. - رحلی (شمیز) - ۷۰۰۰
ریال - چاپ سوم / ۱۰۰۰۰ نسخه.

126- Headway interme-
diate: student's book.
- John Soars, Liz Soars
تهران: زبان آموز - ۱۲۸ ص. -
رحلی (شمیز) - (دوره) ۲۶۰۰۰ ریال - چاپ
چهارم / ۵۰۰۰ نسخه.

127- Headway interme-
diate: workbook.
- John Soars, Liz Soars
تهران: معرفت - ۴۸ ص. -
رحلی (شمیز) - (دوره) ۲۶۰۰۰ ریال - چاپ
چهارم / ۵۰۰۰ نسخه.

چاپ اول

128- Headway: student's
book pre-intermediate.
- John Soars, Liz Soars
تهران: زبان پژوه - ۱۴۴ ص. -
رحلی (شمیز) - (دوره) ۲۸۰۰۰ ریال - چاپ
اول / ۵۰۰۰ نسخه.

129- Headway: student's
book: pre-intermediate.
- Liz Soars, John Soars

151- Tinkers farm.
Stephen Rabley. تهران: قلمستان هنر. ۱۶ ص. - رقی (شمیز). ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
عنوان به فارسی: مزرعه تینکرها

چاپ اول

آنچه در این داستان کوتاه روایت شده ماجرای خواندنی است که طی آن زبان-آموزان سطح آغازین - به منظور قرائت زبان انگلیسی - با ۳۰۰ واژه جدید آشنا می‌شوند. کتاب با تصاویری رنگی در لایه‌ها و چند تمرین در انتها همراه شده است.

چاپ اول

152- Vocabulary for the college - bound student.
Abdolmohmud Rezvani. تهران: ترجمه همزمان. ۱۱۶ ص. - جلد اول. - رحلی (مقوایی). - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. ۹۶۴-۹۱۸۴۱-۶-۳ شابک:

چاپ اول

153- Vocabulary for the college - bound student.
Abdolmohmud Rezvani. تهران: ترجمه همزمان. ۲۶۴ ص. - جلد دوم. - رحلی (مقوایی). - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. ۹۶۴-۹۱۸۴۱-۷-۱ شابک:

چاپ اول

154- Who wants to be a star?
Margaret Iggulden. تهران: قلمستان هنر. ۱۶ ص. - رقی (شمیز). ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
عنوان به فارسی: چه کسی می‌خواهد ستاره باشد؟

چه کسی می‌خواهد ستاره باشد؟ عنوان داستان ساده‌ای است به زبان انگلیسی که دارای ۲۰۰ واژه جدید بوده مخاطبان آن زبان‌آموزان سطح آغازین هستند. کتاب با تصاویری رنگی از مجارها همراه است و در انتها چند تمرین از متن داستان به چاپ رسیده است.

کاربرد زبان فرانسوی معیار ۲۴۸

155- فرانسه در سفر = Le francais en voyage
اصطلاحات روزمره فرانسه با ترجمه فارسی و تلفظ ... به‌اهتمام: حسن اشرف‌الکتابی، مینا اشرف‌الکتابی؛ مترجم: مریم اشرف‌الکتابی. تهران: استاندارد. ۲۲۴ ص. - رقی (شمیز). ۸۰۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۵۰۰۰ نسخه. ۹۶۴-۶۲۵۵۰-۶-X شابک:

156- Cours de langue et de civilisation francaises.
Gaston Mauger. تهران: معرفت. زبان آموز. ۲۲۴ ص. - وزیر (شمیز). ۷۵۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه.

157- Grammaire du francais: cours de civilisation francaise de la sorbonne.
[et al] Y. Delatour. فرهیخته. ۳۳۶ ص. - وزیر (شمیز). ۱۶۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به فارسی: گرامر فرانسه سوربن

واژه‌نامه‌های زبان ایتالیایی ۲۵۳

۱۵۸- فرهنگ ایتالیایی فارسی.
رزاماریا آزمون، مهوش حمیدی‌نظامی، نصرالله نیک‌بین. تهران: اشرافی. -

۶۲۴ ص. - رقی (گالینگور). ۴۸۰۰۰ ریال. - چاپ ششم / ۱۵۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین: Dizionario Italiano Persiano
شابک: ۹۶۴-۵۹۶۶-۱۷-۵

زبان عربی ۴۹۲

۱۵۹- آزمونهای فصل‌بندی شده موضوعی عربی شامل: آزمونهای طبقه‌بندی شده با پاسخ ...
حسن سیروس. تهران: تاجیک. ۲۲۴ ص. - رحلی (شمیز). ۱۸۵۰۰ ریال. - ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۶۰۵۰۶۸-۰

۱۶۰- آموزش گام به گام عربی (۱ و ۲) دوره پیش‌دانشگاهی رشته ادبیات و علوم انسانی.
مجید نوری. تهران: آزمون. ۲۹۶ ص. - وزیر (شمیز). ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ دوازدهم / ۱۰۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۶۱-۲۲۴-۵

چاپ اول

۱۶۱- آموزش گام به گام عربی (۲).
اکبر جهرمی. تهران: پر. ۱۹۶ ص. - وزیر (شمیز). ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۱۸-۶۵-۲

چاپ اول

۱۶۲- آموزش گام به گام عربی (۲) سال دوم متوسطه رشته ادبیات و علوم انسانی.
مجید نوری. تهران: آزمون. ۲۶۴ ص. - وزیر (شمیز). ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۶۱-۷۱۹-۳

چاپ اول

۱۶۳- آموزش گام به گام عربی ۴ مشتمل بر: ترجمه روان دروس عربی ...
اکبر جهرمی. تهران: پر. ۳۱۶ ص. - وزیر (شمیز). ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۱۸-۹۳-۸

۱۶۴- بازارآموز عربی (اول راهنمایی).
اسکندر حسین‌زاده. تهران: رزمندگان اسلام. ۱۲۴ ص. - وزیر (شمیز). ۵۴۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۲۱۴-۵۷-۶

۱۶۵- ۲۰ آزمون کنکور عربی.
ایاد فیلی. تهران: مبتکران. ۱۷۶ ص. - رحلی (شمیز). ۱۷۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۸۶-۱۴۳-۶

چاپ اول

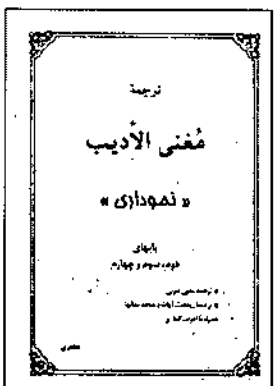
۱۶۶- پیک گام به گام طلایی عربی اول راهنمایی.
فرانک بهی. تهران: آما. ۹۲ ص. - وزیر (شمیز). ۴۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۴۰-۲۲۳-۱

چاپ اول

۱۶۷- پیک گام به گام طلایی عربی سوم راهنمایی.
فرانک بهی. تهران: آما. ۹۶ ص. - وزیر (شمیز). ۴۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۴۰-۲۰۹-۶

چاپ اول

۱۶۸- ترجمه مغنی الادیب نموداری.
قم: حقوق اسلامی. ۱۱۲ ص. - وزیر (شمیز). ۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۲۵۰-۵-X

ترجمه باب‌های دوم، سوم و چهارم کتاب 'مغنی الادیب' که به نحو عربی اختصاص دارد همراه با اعراب‌گذاری و

ترجمه اشعار و روایات به چاپ رسیده است. 'در تفسیر جمله و بیان اقسام و احکام آن'، 'در بیان احکام شبه جمله' و 'در بیان احکامی که در جملات نقش بسیار دارند' عناوین باب‌های یاد شده است.

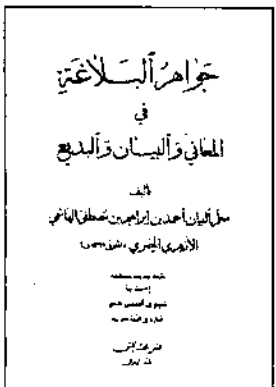
۱۶۹- ترجمه و راهنمای مبادی-العربیة، یا، کاملترین صرف و نحو عربی.

رشید شرتونی؛ مترجم: محمدجواد شریعت. تهران: اساطیر. ۲۶۴ ص. - جلد سوم. - وزیر (شمیز). ۹۶۰۰ ریال. - چاپ ششم / ۵۵۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۹۶-۲۴-X

۱۷۰- تمرینات و نمونه سوالات عربی مخصوص سوم راهنمایی: شامل ساختار، شناخت و تبدیل انواع فعل، ...
حبیب‌الله درویش. تهران: آزمون نوین. ۱۵۶ ص. - وزیر (شمیز). ۶۰۰۰ ریال. - چاپ نوزدهم / ۵۵۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۱۵۲-۱-۳

چاپ اول

۱۷۱- جواهر البلاغة فی المعانی و البیان و البديع.
احمد هاشمی. قم: بخشایش. ۲۶۸ ص. - وزیر (گالینگور). - چاپ اول / ۱۵۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۷۰۹-۰۵-۶

'جواهر البلاغة' کتابی است به عربی اثر 'سید احمد هاشمی' که در آن با شواهد و امثله عربی، مختصات سه علم 'معانی'، 'بیان' و 'بديع' تشریح می‌شود.

۱۷۲- خودآموز و راهنمای گام به گام (عربی ۳) سال سوم نظام-جدید.

حسین جواد. تهران: پر. ۲۳۴ ص. - وزیر (شمیز). ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک:

۹۶۴-۵۵۱۸-۶۳-۶

چاپ اول

۱۷۳- راهنمای گام به گام طلایی عربی ۴ سال سوم نظام جدید (رشته‌ی ادبیات و علوم انسانی). محسن عمرانی. - تهران: آما. - ۱۲۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۵۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۴۰-۱۷۶-۶

۱۷۴- راهنمای گام به گام عربی (۱) سال اول نظام جدید. حسین جمشیدی-شفق. - تهران: منتشران. - ۱۶۰ ص. - وزیری (شمیز). - ۶۵۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۶۶۶-۶۶-۳

چاپ اول

۱۷۵- راهنمای گام به گام عربی (۲) سال دوم نظام جدید: شامل ترجمه کامل دروس و واژه‌ها، پاسخ و ترجمه ... حسین جمشیدی-شفق. - تهران: منتشران. - ۲۱۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۹۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۶۶۶-۶۷-۱

۱۷۶- راهنمای گام به گام عربی اول راهنمایی. فضل‌الله شیرمحمدی. - تهران: منتشران. - ۱۴۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۶۶۶-۵۳-۱

۱۷۷- راهنمای گام به گام عربی سوم راهنمایی. فضل‌الله شیرمحمدی. - تهران: منتشران. - ۱۲۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۵۵۰۰ ریال. - چاپ پنجم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۶۶۶-۵۲-۳

۱۷۸- عربی (۱ و ۲) ویژه دانش-آموزان دوره پیش-دانشگاهی (رشته علوم انسانی) و داوطلبان ورود به دانشگاه. ابانر عیاجی، قادر پریز. - تهران: روزندگان اسلام. - ۳۰۰ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۱۵۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۲۱۴-۵۶-۸

۱۷۹- عربی (۱ و ۲) ویژه دانش-آموزان دوره پیش-دانشگاهی (رشته علوم انسانی) و داوطلبان ورود به دانشگاه. ابانر عیاجی، قادر پریز. - تهران: روزندگان اسلام. - ۳۰۰ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۱۵۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۲۱۴-۵۶-۸

۱۸۰- عربی (۳). پیمان بوذری، نویراستار: قاسم شفقی. - تهران: اندیشه سازان. - ۳۷۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۲۴۹-۷۴-۴

۱۸۱- عربی (۳) ویژه دانش-آموزان سال سوم دبیرستان (نظری، فنی و حرفه‌ای) و داوطلبان ورود به دانشگاه. ابانر عیاجی، قادر پریز. - تهران: روزندگان اسلام. - ۲۲۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۸۸۰۰ ریال. - چاپ پنجم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۲۱۴-۴۸-۷

۱۸۲- عربی (۳) ویژه دانش-آموزان سال سوم دبیرستان (نظری، فنی و حرفه‌ای) و داوطلبان ورود به دانشگاه. ابانر عیاجی، قادر پریز. - تهران: روزندگان اسلام. - ۱۸۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۸۸۰۰ ریال. - چاپ ششم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۲۱۴-۴۸-۷

۱۸۳- گام به گام با آموزش و حل عربی (۴) سال سوم نظام جدید متوسطه رشته علوم انسانی. گردآورنده: اعظم میراب. - تبریز: خورش. - ۲۰۰ ص. - وزیری (شمیز). - ۹۰۰۰ ریال. - چاپ پنجم / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۶۲۵-۲۱-۷

۱۸۴- مجموعه سوالات طبقه‌بندی شده و استاندارد عربی (۳) نظام جدید با پاسخ تشریحی. محمود جعفری، راد، اسماعیل تقی. - یوزبارگان، حبیبه ربیعی. - تهران: گل وازه. - ۵۶ ص. - رحلی (شمیز). - ۵۵۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۸۲۷-۲۰۳-X

۱۸۵- مجموعه طبقه‌بندی شده آموزش عربی پیش-دانشگاهی انسانی (۱ و ۲) شامل: ترجمه کلمه‌های تازه، متن و ... رضا اکبری. - تهران: کانون فرهنگی آموزش. - ۲۲۴ ص. - رحلی (شمیز). - ۱۸۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۲۶-۵۳-۴

۱۸۶- مجموعه طبقه‌بندی شده عربی نظام جدید کنکورهای سراسری و آزاد همراه با تستهای سال ۷۹ با پاسخ تشریحی. گردآورنده: سهیلا خاکبازنژاد. - تهران: کانون فرهنگی آموزش. - ۲۸۰ ص. - رحلی (شمیز). - ۲۲۵۰۰ ریال. - چاپ بیست و نهم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۲۶-۱۰۷-۷

۱۸۷- مجموعه طبقه‌بندی شده عربی نظام جدید کنکورهای سراسری و آزاد همراه با تستهای سال ۷۹ با پاسخ تشریحی. گردآورنده: سهیلا خاکبازنژاد. - تهران: کانون فرهنگی آموزش. - ۲۸۸ ص. - رحلی (شمیز). - ۲۲۵۰۰ ریال. - چاپ سیام / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۲۶-۱۰۷-۷

۱۸۸- مجموعه طبقه‌بندی شده عربی نظام جدید کنکورهای سراسری و آزاد همراه با تستهای سال ۷۹ با پاسخ تشریحی. گردآورنده: سهیلا خاکبازنژاد. - تهران: کانون فرهنگی آموزش. - ۲۸۴ ص. - رحلی (شمیز). - ۲۲۵۰۰ ریال. - چاپ سی و یکم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۲۶-۱۰۷-۷

۱۸۹- مجموعه کامل سوالات چهارگزینه‌ای عربی نظام جدید: قابل استفاده دانش‌آموزان نظام فعلی. ایاد فیلی. - تهران: مبتکران. - ۲۸۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ ششم / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۹۹۳-۷۵-X

چاپ اول

۱۹۰- مجموعه نکته‌ها و گزینه‌های موضوعی عربی (۳). محمود میرزایی حسینی. - تهران: مجمع قرآنی شیعه علی (ع). - ۱۷۶ ص. -

وزیری (شمیز). - ۱۱۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۷۵۲-۱۰-۸

چاپ اول

۱۹۱- موسوعه النحو و الصرف و الاعراب. امیل یعقوب. - تهران: استقلال. - ۷۲۲ ص. - وزیری (کالیسنگور). - ۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه.

۱۹۲- النحو الواضح فی قواعد اللغة العربیه جلد (۳-۱). علی جبارم، مصطفی امین. - [بی‌جا]: [بی‌نا]. - ۴۹۸ ص. - وزیری (کالیسنگور).

چاپ اول

۱۹۳- ۱۰۰۰ نکته در ??? طبقه‌بندی شده عربی ۳ نظام جدید. سهیل پیروسجاد. - تهران: آیندگان. - ۱۷۶ ص. - رحلی (شمیز). - ۱۷۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۷۰۳۲-۱۸-۸

۱۹۴- ۱۰۰۰ نکته در ??? طبقه‌بندی شده عربی ۳ نظام جدید. سهیل پیروسجاد. - تهران: آیندگان. - ۱۷۶ ص. - رحلی (شمیز). - ۱۷۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۷۰۳۲-۱۸-۸

زبانهای شرقی و جنوب شرقی آسیا

۳۹۵

چاپ اول

۱۹۵- ژاپنی بنویسید و بخوانید. هیروکازو تانوها: مترجم: جمشید کرمانی، نویراستار: الف صارمی. - تهران: نیک‌بندار. - ۶۴ ص. - جیبی (شمیز). - ۲۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Read and write japanes

شابک: ۹۶۴-۹۳۱۹۲-۳-۴

در این کتابچه پاره‌ای از واژگان ژاپنی - همراه با تصاویر اشیاء، تلفظ و معادل فارسی و انگلیسی - به چاپ رسیده است.

نمایه عنوان

Anita's big day	110
Bluc moon valley	111
Cours de langue et de civilisation francaises	156
A course in english one for high school student	112
Developing reading proficiency (1)	113
English Sentence Structure	114
English for students of agricultural	115
English for students of computer	116
English for students of horticular science	117
English for students of humanities	118
English for students of public health	119
English sentence structure	90
Essential grammar in use: a self-study reference and practice book for elementary students of ...	91
The fireboy	120
Flying home	121
General english for the students of biomedical engineering	122
Graded exercises in english	123
Grammaire du francais: cours de civilisation franc-aise de la sorbonne	157
Headstart: student's books: beginner	124
Headstart: workbook beginner	125
Headway intermediate: student's book	126
Headway intermediate: workbook	127
Headway: student's book pre-intermediate	128
Headway: student's book: pre-intermediate	129
Headway: workbook: pre-intermediate	130
King solomon's mines	131
Longman basic dictionary of american english	92
Look ahead: classroom course: intermediate work-book	132
Look ahead: classroom course: workbook 2	133
New headway: english course upper - intermediate workbook	134
Oxford advanced learner's	

dictionary of current english 30
Oxford elementary learner's dictionary 31-32-33-34
Oxford learner's pocket dictionary 35
Reading journalistic english 135
Scottforesman parade 136
Scottforesman parade: workbook 137
Spectrum 1B: a communicative course in english: workbook 138
Spectrum teachers edition 1A: a communicative course in english 139
Spectrum teachers edition 1B: a communicative course in english 140
Spectrum teachers edition 2A: a communicative course in english 141
Spectrum teachers edition 2B: a communicative course in english 142
Spectrum teachers edition 3A: a communicative course in english 143
Spectrum teachers edition 3B: a communicative course in english 144
Spectrum teachers edition 4A: a communicative course in english 145
Spectrum teachers edition 4B: a communicative course in english 146
Spectrum teachers edition 5: a communicative course in english 147
Spectrum teachers edition 6: a communicative course in english 148
The firm: level 5 149
The troy stone 150
Tinkers farm 151
Vocabulary for the college - bound student 152-153
Who wants to be a star? 154
آزمونهای فصل‌بندی شده موضوعی عربی شامل: آزمونهای طبقه‌بندی شده با پاسخ ... ۱۵۹
آموزش زبان انگلیسی پیش‌دانشگاهی: راهنمای درس به درس ۲۶
آموزش گام به گام انگلیسی سال سوم راهنمایی ۳۷
آموزش گام به گام زبان (۱) پیش-دانشگاهی ۳۸
آموزش گام به گام زبان (۱) سال اول نظام جدید ۵
آموزش گام به گام زبان (۲) سال دوم نظام جدید ۳۹
آموزش گام به گام زبان (۳) سال سوم نظام جدید شامل: ترجمه لغات ... ۴۰
آموزش گام به گام عربی (۱ و ۲) دوره

پیش‌دانشگاهی رشته ادبیات و علوم انسانی ۱۶۰
آموزش گام به گام عربی (۲) ۱۶۱
آموزش گام به گام عربی (۲) سال دوم متوسطه رشته ادبیات و علوم انسانی ۱۶۲
آموزش گام به گام عربی ۴ مشتمل بر: ترجمه روان دروس عربی ... ۱۶۳
آموزش مکاتبات کنکور: زبان انگلیسی ۴۱
انگلیسی برای دانشجویان رشته آموزش و پرورش پیش دبستانی و دبستانی ۹۳
انگلیسی در سفر: مکالمات و اصطلاحات روزمره انگلیسی با ترجمه فارسی و تلفظ واژه‌ها با الفبای فارسی ... ۹۴-۹۵
آزمون کنکور عربی (اول راهنمایی) ۱۶۴
۲۰ آزمون کنکور عربی ۱۶۵
پرستش‌های چهارگزینه‌ای زبان پیش-دانشگاهی (۱) ۴۲
پرستش‌های چهارگزینه‌ای زبان پیش-دانشگاهی (۲) ۴۳
پیک کنکور ایران: آموزش مکاتباتی کنکور هفده تحلیلی و جبر خطی ۴۴
پیک گام به گام طلایی زبان انگلیسی سوم راهنمایی ۴۵
پیک گام به گام طلایی عربی اول راهنمایی ۱۶۶
پیک گام به گام طلایی عربی سوم راهنمایی ۱۶۷
ترجمه معنی‌الادب 'نموداری' ۱۶۸
ترجمه و راهنمای مبادی‌العربی، یا، کاملترین صرف و نحو عربی ۱۶۹
تمرینات و نمونه سوالات انگلیسی مخصوص سوم راهنمایی ۴۶
تمرینات و نمونه سوالات انگلیسی نوین مخصوص دوم راهنمایی ۴۷
تمرینات و نمونه سوالات عربی مخصوص سوم راهنمایی: شامل ساختار، شناخت و تبدیل انواع فعل، ... ۱۷۰
جدیدترین آزمون و نمونه سوالات انگلیسی مخصوص دوم راهنمایی: شامل صدها سوال در زمینه‌های ساختاری ... ۴۸
جدیدترین آزمون و نمونه سوالات انگلیسی مخصوص سوم راهنمایی ۳۹
جواهر البلاغه فی المعانی و البیان و الیدیع ۱۷۱
خودآموز زبان یهلوی (پارسی میانه) ۶
خودآموز و راهنمای گام به گام (عربی ۳) سال سوم نظام جدید ۱۷۲
خودآموز و راهنمای گام به گام زبان انگلیسی (۱) دوره پیش‌دانشگاهی شامل: ترجمه ... ۵۲
خودآموز و راهنمای گام به گام زبان انگلیسی (۲) دوره پیش‌دانشگاهی شامل: ترجمه لغات ... ۹۶
دستور زبان فارسی ۱۷

دستور زبان کامل انگلیسی دوره پیش-دانشگاهی (۱) و (۲) ۵۳
دستور ساده زبان فارسی همراه با تجزیه و ترکیب ۱۶
دستور فارسی به زبان ساده سال اول راهنمایی ۱۸
دستور فارسی به زبان ساده سال دوم راهنمایی ۱۹
دستور فارسی به زبان ساده سال سوم راهنمایی ۲۰
دفتر تمرین فارسی: سال اول دوره راهنمایی تحصیلی ۲
دفتر تمرین فارسی: سال دوم دوره راهنمایی تحصیلی ۳
دفتر تمرین فارسی: سال سوم دوره راهنمایی تحصیلی ۴
راهنما و خودآموز گام به گام زبان (۱) دوره پیش‌دانشگاهی ۵۵-۵۴
راهنما و خودآموز گام به گام زبان (۱) نظام جدید ۵۶-۵۷
راهنما و خودآموز گام به گام زبان (۲) نظام جدید ۵۸
راهنما و خودآموز گام به گام زبان (۳) نظام جدید ۵۹-۶۰
راهنما و خودآموز گام به گام زبان سال سوم راهنمایی ۶۱
راهنمای جامع انگلیسی برای رشته‌های علوم اجتماعی (۱) ۹۷
راهنمای جامع انگلیسی پیش‌دانشگاهی = Basic english for university students ۹۸
راهنمای زبان انگلیسی پیش‌دانشگاهی ۶۲
راهنمای کامل Reading through reading انگلیسی عمومی برای دانشجویان دانشگاه ۹۹
راهنمای کامل انگلیسی برای کتاب خواندن متون عمومی ۱۰۰
راهنمای کامل زبان انگلیسی برای دانشجویان رشته حسابداری ۱۰۱
راهنمای گام به گام زبان انگلیسی سال اول نظام جدید ۶۳
راهنمای گام به گام طلایی زبان (۱) سال اول نظام جدید ۶۴
راهنمای گام به گام طلایی زبان (۲) سال دوم نظام جدید ۶۵
راهنمای گام به گام طلایی عربی ۴ سال سوم نظام جدید (رشته ادبیات و علوم انسانی) ۱۷۳
راهنمای گام به گام عربی (۱) سال اول نظام جدید ۱۷۴
راهنمای گام به گام عربی (۲) سال دوم نظام جدید: شامل ترجمه کامل دروس و واژه‌ها، پاسخ و ترجمه ... ۱۷۵
راهنمای گام به گام عربی اول راهنمایی ۱۷۶
راهنمای گام به گام عربی سوم راهنمایی ۱۷۷
زبان انگلیسی (۱ و ۲) (عمومی) ویژه دانش‌آموزان دوره پیش‌دانشگاهی و داوطلبان ورود به دانشگاه ۶۶-۶۷

زبان انگلیسی پیش‌دانشگاهی ۲ ۱۰۲
زبان انگلیسی پیش‌دانشگاهی: راهنمای خودآموز کتاب ساختار جمله در زبان انگلیسی (ESS) ۶۸
زبان انگلیسی: گرامر کاربردی و واژگان پایه تا کنکور ۶۹
زبان انگلیسی: گرامر و نکات مهم کنکوری زبان ۱ و ۲ پیش‌دانشگاهی و سالهای اول، دوم و سوم دبیرستان ۱۰۳
زبان پیش‌دانشگاهی ۱ ۷۰
زبان تخصصی (۱) (رشته حسابداری) ۱۰۴
زبان تخصصی (۲) (رشته حسابداری) ۱۰۵
زبان تخصصی: جامعه‌شناسی و مردم-شناسی دروس تخصصی کارشناسی و کارشناسی ارشد ۱۰۶
زبانی نویسد و بخواند ۱۹۵
عربی (۱ و ۲) ویژه دانش‌آموزان دوره پیش‌دانشگاهی (رشته علوم انسانی) و داوطلبان ورود به دانشگاه ۱۷۸-۱۷۹
عربی (۲) ۱۸۰
عربی (۳) ویژه دانش‌آموزان سال سوم دبیرستان (نظری، فنی و حرفه‌ای) و داوطلبان ورود به دانشگاه ۱۸۱-۱۸۲
فارسی باستان: دستور زبان - متون - واژه‌نامه ۷
فرانسه در سفر = Le francais en voyage: مکالمات و اصطلاحات روزمره فرانسه با ترجمه فارسی و تلفظ ... ۱۵۵
فرهنگ آوایی فارسی ۱۱
فرهنگ البرز جیبی کوچک انگلیسی - فارسی: بر مبنای فرهنگ آکسفورد جیبی ۲۱
فرهنگ ایتالیایی فارسی ۱۵۸
فرهنگ بزرگ فارسی - انگلیسی ۲۲
فرهنگ جامع اصطلاحات انگلیسی - فارسی ۲۳
فرهنگ عمیق: شامل واژه‌های فارسی و لغات عربی و اروپایی مصطلح در زبان فارسی، و اصطلاحات علمی و ادبی ۱۲
۱۳-۱۴-۱۵
فرهنگ فشرده انگلیسی به فارسی یکجلدی ۲۴
فرهنگ فشرده جیبی انگلیسی - فارسی کلمه ۲۵
فرهنگ فشرده فارسی به انگلیسی یکجلدی ۲۶
فرهنگ کوچک-انگلیسی فارسی ۲۷
فرهنگ معاصر انگلیسی - فارسی ۲۸
فرهنگ معاصر دانش‌آموز انگلیسی - فارسی ۲۹
کامل‌ترین و جدیدترین راهنمای آموزش و آزمون‌های طبقه‌بندی شده و استاندارد زبان انگلیسی سال سوم راهنمایی ۷۱
کتاب کار و تمرین انگلیسی دوره پیش-دانشگاهی (۱ و ۲) ۷۲
کلید راهنمای دسترسی به پرسشهای چهارگزینه‌ای زبان انگلیسی کنکور (۱۰۲)

(4C,S) ۷۳
گام به گام با آموزش و حل عربی (۳) سال سوم نظام جدید متوسطه رشته علوم انسانی ۱۸۳
گنجینه پرسش‌های طلایی زبان انگلیسی پیش‌دانشگاهی (۲۰۱) ۷۴
گنجینه پرسش‌های طلایی زبان انگلیسی پیش‌دانشگاهی (۲۰۱) ۷۵
مجموعه آزمونهای کارشناسی ارشد زبان عمومی همراه با پاسخ تشریحی (۷۹-۷۸) (۳۷۷-) ۱۰۷
مجموعه آزمونهای کارشناسی ارشد زبان‌شناسی سراسری و آزاد ۷۹-۱۲۷۸ با پاسخ تستی ۱
مجموعه سوالات طبقه‌بندی شده و استاندارد زبان (۱) پیش‌دانشگاهی با پاسخ تشریحی ۷۸
مجموعه سوالات طبقه‌بندی شده و استاندارد زبان (۱) نظام جدید با پاسخ تشریحی ۷۷
مجموعه سوالات طبقه‌بندی شده و استاندارد زبان (۲) نظام جدید با پاسخ تشریحی: شامل: سوالات ... ۷۶
مجموعه سوالات طبقه‌بندی شده و استاندارد زبان (۳) نظام جدید با پاسخ تشریحی: شامل: سوالات ... ۷۹
مجموعه سوالات طبقه‌بندی شده و استاندارد عربی (۳) نظام جدید با پاسخ تشریحی ۱۸۴
مجموعه طبقه‌بندی شده آموزش عربی پیش‌دانشگاهی انسانی (۱ و ۲) شامل: ترجمه کلمه‌های تازه، متن و ... ۱۸۵
مجموعه طبقه‌بندی شده تست زبان فارسی پیش‌دانشگاهی (۱ و ۲) شامل: ۱۰۰۰ تست مولف با پاسخ تشریحی ۸-۹
مجموعه طبقه‌بندی شده زبان انگلیسی پیش‌دانشگاهی ۱ و ۲: طبقه‌بندی شده بر اساس هر درس همراه با سوالات ... ۸۰
مجموعه طبقه‌بندی شده زبان انگلیسی نظام جدید، پیش‌دانشگاهی، نظام قدیم: کنکورهای سراسری و آزاد ... ۸۲-۸۳
مجموعه طبقه‌بندی شده عربی نظام جدید کنکورهای سراسری و آزاد همراه با تستهای سال ۷۹ با پاسخ تشریحی ۱۸۶
مجموعه طبقه‌بندی شده واژگان زبان انگلیسی پیش‌دانشگاهی ۱ و ۲: طبقه-بندی شده بر اساس هر درس ... ۱۰۹
مجموعه طبقه‌بندی شده واژگان زبان انگلیسی ۳ (سال سوم) طبقه‌بندی شده بر اساس هر درس ... ۱۰۸
مجموعه کامل سوالات چهارگزینه‌ای عربی نظام جدید: قابل استفاده دانش-آموزان نظام فعلی ۱۸۹
مجموعه نکته‌ها و گزینه‌های موضوعی عربی (۳) ۱۹۰
موسوعه النحو و الصرف و الاعراب ۱۹۱

النحو الواضح في قواعد اللغة العربية جلد ۱۰۰۰ (۲-۱) ۱۹۲
 نکتہ در؟؟؟ طبقہ بندی شده زبان انگلیسی پیش دانشگاهی ۱ (یا تفکیک درس به درس) ۸۵
 نکتہ در؟؟؟ طبقہ بندی شده زبان انگلیسی پایه دانشگاهی ۱ و ۲ ۸۷
 نکتہ در؟؟؟ طبقہ بندی شده زبان انگلیسی پایه تانککور نظام جدید ۸۶
 نکتہ در؟؟؟ طبقہ بندی شده عربی ۳ نظام جدید ۱۹۳-۱۹۲
 هویت ایرانی و زبان فارسی ۱۰

نمایه پدیدآور

Adibpour, Susan 72
 Ashby, Michael 30-31-34
 Beaven, Briony 124
 Birjandia, Parviz 118
 Byrd, Donald R.H. 138-140
 Crawley, Angela 31-32-33
 34
 Delatour, Y. 157
 Devoy, Jo 134
 Dixon, Robert J. 123
 Dye, Joan 138-140
 Falla, Tim 125
 Frankfort, Nancy 143-144-145-146-138-139
 140-141-142
 Grisham, John 149
 Haggard, H.Rider 131
 Haghani, Manoochehr 116
 Hopkins, Albert Sydney 30
 Hornby, Albert Sydney 30
 Iggulden, Margaret 154
 Jones, Carolyn 133
 Kazemnia, Habib 117
 Krohn, Robert 90-114
 Laird, Elizabeth 110
 Malek Mohammadi, Iraj 115
 Masiha, Siroos 117
 Mauger, Gaston 156
 Melkonian, Zari 117
 Mirnezami, Mohammad 112
 Murphy, Raymond 91
 Nilipour, Reza 113-135
 Nowruzi, Mehdi 118
 Potter, Jocelyn 132-133
 Rabley, Stephen 111-120-121-150-151
 Rezvani Dahagani, Abdol-mahmud 152-153
 Salavatian, Frozan 72
 Salazar, Mario Herrera 136
 Soars, John 124-126-127
 128-129-130-134
 Soars, Liz 124-126-127
 128-129-130-134
 Tahririan, Mohammad Ha-ssan 113-135
 Tootoonchi, Hassan 119
 Tootoonchi, Mansurah 119

Wehmeier, Sally 30
 Williams, Christine Kay 137
 آریاتپور کاشانی، عباس ۲۴-۲۶
 آریاتپور کاشانی، منوچهر ۲۴-۲۶
 آزمون، رزاماریا ۱۵۸
 احمدی گیوی، حسن ۱۷
 احمدی، منصور ۳۷
 اخلاقی، فریار ۲۹
 اشرف الکتابی، حسن ۱۵۵-۹۵-۹۴
 اشرف الکتابی، مریم ۱۵۵
 اشرف الکتابی، مینا ۱۵۵
 اقبال پور، امیر هوشنگ ۳۶
 اکبری، رامین ۷۱
 اکبری، رضا ۱۸۵
 الیکابی، داوود ۷۱
 امیری، کیانوش ۱۲۲
 امین، مصطفی ۱۹۲
 اناری، شهاب ۳۲-۳۲
 اناری، شهرام ۳۲-۳۲
 آنوری، حسن ۱۷
 باسکر ۹۹
 باطنی، محمدرضا ۳۹-۲۸
 بخشی جهرمی، کرامت ۷۸
 بوذری، پیمان ۱۸۰
 بهی، فرانک ۱۶۷-۱۶۶
 بیرجندی، پرویز ۹۸-۶۷-۶۶
 پریز، قادر ۱۸۲-۱۸۱-۱۷۹-۱۷۸
 پورگیو، فریده ۱۰۰
 بیروسیجاد، سهیل ۱۹۴-۱۹۳
 تاجیک، پرویز ۳۹-۲۸
 تانوهاتا، هیروکارو ۱۹۵
 تقی پوربازگان، اسماعیل ۱۸۴
 تیموری، بهمن ۷۵-۷۴
 تبار، علی ۱۹۲
 جعفری، راد، محمود ۱۸۴
 جعفری گوهر، منوچهر ۶۸
 جلیلی، الفیدل ۶۲
 جمشیدی شفق، حسین ۱۷۵-۱۷۴
 جنیدی جعفری، مهرداد ۶۹
 جواد، حسین ۱۷۲
 جهرمی، اکبر ۱۶۳-۱۶۱
 حاجیان، عبدالحمید ۹۹
 حسین زاده، اسکندر ۱۶۴
 حمیدی نظامی، مهوش ۱۵۸
 حیم، سلیمان ۲۷-۲۲
 خاکباز نژاد، سهیلا ۱۸۸-۱۸۷-۱۸۶
 خلیلی، کریم ۸۴-۸۳-۸۲
 درویش، حبیب الله ۱۷۰
 دیفیم، گیتی ۱۱
 ربی، حبیب ۱۸۴
 رزازیان، مریم ۵۳
 زارع کاریزی، سمدالله ۹-۸
 زاله دوست، بهروز ۹۸
 سلامی اسکویی، مهرداد ۸۵
 سلطانی، سعید ۲۰-۱۹-۱۸
 سلیمی، حجت الله ۳۷
 سوری، ترگس ۴۵
 سیدیان، حمید ۱۰۲-۷۰

سیدیان، مجید ۱۰۲-۷۰
 سیروس، حسن ۱۵۹
 شاپورلو، محمد ۹۲
 شروتونی، رشید ۱۶۹
 شریعت، محمدجواد ۱۶۹-۱۶
 شفیعی، قاسم ۱۸۰
 شیخیان، محمدرضا ۷۹-۷۷-۷۶
 شیرمحمدی، فضل الله ۱۷۶-۱۷۷
 صارمی، الف ۱۹۵
 صفاری، عبدالرحمن ۴-۳-۲
 صفی، عباس ۶۱-۶۰-۵۹-۵۷-۵۶-۵۵-۵۴
 صلح جو، سیاوش ۲۵
 طوسی، مژگان ۲۳
 عباچی، ابازر ۱۸۲-۱۸۱-۱۷۹-۱۷۸
 عربان، سعید ۷
 علوی، جمیل ۴۱
 عمرانی، محسن ۱۷۳
 عمید، حسن ۱۵-۱۴-۱۳-۱۲
 غفاری، سیف ۲۱
 غفاریان، بهروز ۸۹-۸۸-۸۷-۸۶-۸۵-۷۵-۷۴
 غلامپور، سهراب ۴۷-۴۶
 فضلعلی، فاطمه ۷۹-۷۸-۷۷-۷۶
 فیلی، ایاد ۱۸۹-۱۶۵
 قنبری، عبدالله ۹۶-۶۲-۵۲-۵۱-۵۰
 قنبریان، م. ۴۰-۳۹-۳۸-۵
 کارگرهیمی، مهناز ۱۲۲
 کرناقی، جمشید ۱۹۵
 کشاورزی، نیما ۲۹
 کلان فرمانفرما، حسن ۱۰۱-۱۰۰
 کنت، رونالدجی. ۷
 کوشا، منصور ۹۳
 لشگری، علی اصغر ۶۵-۶۴
 لیاقت، غلامعلی ۱۰۶
 مجتهدزاده، ویدا ۱۰۴
 محمدی، حسنعلی ۹-۸
 محمدی سادخو، لیل ۱۰۰-۱۰۱
 مرادآبادی، بهروز ۸۱-۸۰
 مسکوب، شاهرخ ۱۰
 مشقی، فرهاد ۹۷
 مقصودی، محمدنقی ۹۷
 مومنی، محمود ۴۴
 مهدی زادگان، اصغر ۱۰۳
 میراب، اعظم ۱۸۳
 میرحسینی، اکبر ۷۱-۲۳
 میرزا محمدخلجی، مهدی ۱۰۹
 میرزای ناظر، ابراهیم ۶
 میرزایی حسینی، محمود ۱۹۰
 میکائیلی، جعفر ۴۴
 نبیلی تهرانی، اسدالله ۱۰۵
 نبیلی تهرانی، خسرو ۷۳
 نجاریان، سیامک ۱۲۲
 نوری، مجید ۱۶۲-۱۶۰
 نیکبین، نصرالله ۱۵۸
 نیکوپور، جهانبخش ۱۰۸
 نیلی پور، رضا ۶۸
 واحدپژوهش فرهنگ معاصر ۲۹

واحدتالیف و تدوین فرهنگهای کلمه ۲۵
 وزیرنیا، سیم ۴-۳-۲
 هاخوریان، آریس ۷۱
 هاشمی، احمد ۱۷۱
 یعقوب، امیل ۱۹۱
 یوسفزاده، علیرضا ۱۰۹-۱۰۸-۸۱-۸۰
 یوسفی، فاطمه ۶۵-۶۴
 یوسفی، نورالدین ۱۰۷-۱
نمایه ناشر
 آبرنگ: تهران ۳۶
 آتیه: تهران ۲۳
 آزمون: تهران ۱۶۲-۱۶۰-۳۷
 آزمون نوین: تهران ۱۷۰-۳۷-۳۶
 آلمان: تهران ۱۷۳-۱۶۷-۱۶۶-۴۵
 آیندگان: تهران ۸۸-۸۷-۸۶-۸۵-۷۵-۷۴
 ۱۹۴-۱۹۳-۸۹
 اساطیر: تهران ۱۶۹-۱۶
 استانداد: تهران ۱۵۵-۹۵-۹۴
 استقلال: تهران ۱۹۱
 اشراقی: تهران ۱۵۸
 امیر کبیر: تهران ۲۴-۱۵-۱۴-۱۳-۱۲
 ۲۶
 اندیشه درخشان: تهران ۱۱۲
 اندیشه ساران: تهران ۱۸۰-۴۳-۴۲
 ایران سنجش: تهران ۶۹
 بخشایش: قم ۱۷۱
 پر: تهران ۱۶۳-۱۶۱-۴۰-۳۹-۲۸-۵
 ۱۷۲
 پرهام: تهران ۹۷
 پیک بویا: تهران ۱۰۳
 پیک مشاور: تهران ۹۱
 پیکان: تهران ۳۲-۲۱
 تاجیک: تهران ۱۵۹-۴۹-۴۸
 ترجمه همزمان: تهران ۱۵۳-۱۵۲
 جهاد دانشگاهی (دانشگاه صنعتی امیر کبیر): تهران ۱۲۲
 حقوق اسلامی: تهران ۱۶۸-۹۳
 خورش: تبریز ۱۸۳-۹۸
 دانش پرو: تهران ۱۱۴
 دانشجو: همدان ۱۰۱-۱۰۰-۹۹
 دانشگاه پیام نور: تهران ۱۰۵-۱۰۴-۶۸
 ۱۳۵-۱۱۳
 دانشگاه علوم پزشکی شیراز: شیراز ۱۱۹
 روزندگان اسلام: تهران ۱۶۴-۶۷-۶۶
 ۱۸۲-۱۸۱-۱۷۹-۱۷۸
 رهنما: تهران ۱۳۳-۱۳۲
 زبان آموز: تهران ۱۲۶-۱۲۵-۱۲۴-۳۴
 ۱۵۶-۲۳۰-۱۲۹
 زبان پژوه: تهران ۱۲۸
 زبان ملل: تهران ۳۰
 زبان آموز: تهران ۳۳
 زیانستار: تهران ۱۳۴-۳۵
 سازمان تبلیغات اسلامی، حوزه هنری: تهران ۷
 سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم

انسانی دانشگاهها (سمت): تهران ۱۱۵
 ۱۱۸-۱۱۷-۱۱۶
 سام: تهران ۱۰۶
 سو: تهران ۶۲
 سنیرنگ: تهران ۷۳
 شرکت تعاونی ناشران فارس: شیراز ۱۱۹
 شکوه اندیشه: تهران ۱۳۷-۱۳۶-۹۳
 ۱۳۴-۱۳۳-۱۳۲-۱۳۱-۱۴۰-۱۳۹-۱۳۸
 ۱۳۸-۱۳۷-۱۳۶-۱۳۵
 علوی: تهران ۷۱
 فاطمی: تهران ۷۲-۱۷
 فرزاد روز: تهران ۱۰
 فرهنگ ایران: تهران ۳۱
 فرهنگ سازان: تهران ۴۴-۴۱
 فرهنگ معاصر: تهران ۲۸-۲۷-۲۲-۱۱
 ۲۹
 فرهنگستان زبان: تهران ۹۰
 فرهخته: تهران ۱۵۷
 فیاض بخش: تهران ۱۰۳-۷۰
 قلمستان هنر: تهران ۱۲۰-۱۱۱-۱۱۰
 ۱۵۴-۱۵۱-۱۵۰-۱۴۹-۱۳۱-۱۳۱
 کاشفان: تهران ۱۰۷-۱
 کانون فرهنگی آموزش: تهران ۸۰-۹-۸
 ۱۸۶-۱۸۵-۱۰۹-۱۰۸-۸۴-۸۳-۸۲-۸۱
 ۱۸۸-۱۸۷
 کانون گسترش علوم: تهران ۶۵-۶۴
 کسرابی: تهران ۵۹-۵۸-۵۷-۵۶-۵۵-۵۴
 ۶۱-۶۰
 کلام: تهران ۴-۳-۲
 کلمه: تهران ۲۵
 گل وازه: تهران ۱۸۴-۷۹-۷۸-۷۷-۷۶
 مینکران: تهران ۱۶۵-۵۳-۲۰-۱۹-۱۸
 ۱۸۹
 مجمع قرآنی شیعه علی (ع): تهران ۱۹۰
 معاونت پژوهشی: شیراز ۱۱۹
 معرفت: تهران ۱۲۷-۱۲۵-۱۲۴-۲۳-۲۳
 ۱۵۶-۱۳۰-۱۲۹
 منتشران: تهران ۹۶-۶۳-۵۲-۵۱-۵۰
 ۱۷۷-۱۷۶-۱۷۵-۱۷۴
 موزون: تهران ۴-۳-۲
 نیک پندار: تهران ۱۹۵
 هزار و یکشنبه: تهران ۱۲۳
 هیرمند: تهران ۶
 یاس: تهران ۳۱

خانه کتاب ایران
کتاب ماه

فلسفه و روانشناسی

فهرست کتابهای منتشر شده در آبان ماه ۱۳۷۹

آموزش و پژوهش در فلسفه
۱۰۷

۱- مجموعه سؤالات طبقه‌بندی شده و استاندارد فلسفه سال سوم نظام جدید با پاسخ تشریحی.
مژده کوهی، فاطمه رانی. - تهران: گل واژه، ۲۶ ص. - رحلی (شمیز). - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۲۸۲-۲۱۴-۵

بررسیهای تاریخی فلسفه
۱۰۹

۲- سیر حکمت در اروپا: از زمان باستان تا مانده هفدهم.
محمدعلی فروغی. - تهران: زوار، ۳۱۲ ص. - جلد اول. - جیبی (سلفون). - ۲۳۰۰۰ ریال. - چاپ هفتم / ۲۲۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۰۱-۰۰۶-X

انسان (نوع بشر)
۱۲۸

۳- غیر ممکن، ممکن است.
جوزف مورفی؛ مترجم: هوشیار رزم‌آما. - تهران: سپنج، ۲۰۸ ص. - رقصی (شمیز). - ۱۱۰۰۰ ریال. - چاپ نهم / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۳۹-۱۲-۷

پیرا روانشناسی و علوم غریبه
۱۲۳

۴- ستارگان و سرنوشت شما و راههای تغییر سرنوشت.
پروین بیات. - تهران: نسل نوآندیش. - ۱۲۸ ص. - رقصی (شمیز). - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۱۴-۸۸-۹

در فصل اول این کتاب به خصوصیات و وقایع مهم زندگی متولدین ماه‌های مختلف اشاره شده، سپس مطالبی درباره سرنوشت و تغییر زندگی جمع آمده است.

۵- طالع بینی خورشیدی.
لیندا گودمن؛ مترجم: مریم زنگنه. - تهران: زیرآب، ۵۲۰ ص. - رقصی (شمیز). - ۲۴۰۰۰ ریال. - چاپ ششم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۳۳۹-۶۸-۹

۶- فال حافظ با معنی.
شمس‌الدین محمد حافظ؛ به اهتمام: کاظم لاهیجی. - تهران: سماء، ۲۱۶ ص. - جیبی (شمیز). - ۷۵۰۰ ریال. - چاپ ششم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۸۵۱-۰۱-۰

روایاها و رازواره‌ها
۱۲۵

۷- تعبیر خواب.
محمدین سیرین ابن سیرین. - تهران: هاد. - ۴۵۸ ص. - جیبی (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۳۶-۳۷-۵

۸- کلیات تعبیر خواب ابن سیرین و دانیال پیغمبر.
محمدین سیرین ابن سیرین. - تهران: فروغ، ۵۶۰ ص. - جیبی (شمیز). - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ ششم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۶۵۸-۱-۲

۹- کلیات کامل تعبیر خواب محمد ابن سیرین و دانیال پیغمبر (ع).
حشیش بن ابراهیم تفلّیسی. - تهران: گنجینه، ۳۲۴ ص. - وزیری (سلفون). - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ پنجم / ۱۰۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۱۵۲-۴۰-۶

روانشناسی
۱۵۰

چاپ اول

۱۰- آسیب‌شناسی روانی زندگی روزمره.
زیگموند فروید؛ مترجم: محمدحسین وقار. - تهران: اطلاعات، ۳۱۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۱۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۱۵۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Zur psychopathologie des ...
شابک: ۹۶۴-۲۲۲-۴۵۴-۵

در کتاب حاضر ضمن به دست دادن مثال‌ها و نمونه‌های واقعی، دلایل به وجود آمدن انواع مشکلات روانی تشریح می‌شود؛ سپس رهنمودهایی برای مواجهه با آن ذکر می‌گردد. مشکلات روانی مورد بحث در کتاب عبارتند از: 'فراموش کردن نام‌های خاص'، 'فراموش کردن کلمات خارجی'، 'فراموش کردن نام‌ها و مجموعه کلمات'، 'خاطرات کودکی و خاطرات پوشان'، 'لغزش زبان'، 'اشتیاه خوانی و لغزش قلم'، 'فراموش کردن برداشتها و قصه‌ها'، 'اعمال ناشیانه'، 'اعمال نشانگر و تصادفی'، 'اشتیاهات'، 'کنش پریشی'، 'های مرکب' و 'جبرگرایی و اعتقاد به بخت و خرافه'.

چاپ اول

۱۱- پرسشهای چهارگزینه‌ای گام به گام روانشناسی سال سوم نظام جدید رشته ادبیات و علوم انسانی.

تهیه و تنظیم: لیلا صفاد. - تهران: آزمون، ۸۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۶۱-۶۳۷-۵

چاپ اول

۱۲- روانشناسی عمومی (از نظریه تا کاربرد).
کارل هافمن. مارک ورنوی، جودیت ورنوی؛ مترجم: سیامک نقشبندی. ... [و دیگران]؛ ویراستار: قاسم شمس. - تهران: ارسباران، ۳۴۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۲۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Psychology in action
شابک: ۹۶۴-۶۳۸۹-۰۱-۵

روان‌شناسی عمومی

کتاب حاضر جلد دوم از روان‌شناسی عمومی است که از فصل دهم آغاز می‌شود و با فصل شانزدهم پایان می‌پذیرد. این کتاب با تأکید بر جنبه‌های عملی و یادگیری فعال در روان‌شناسی تدوین شده است. توجه نگارندگان به روش مطالعه SQ4R (زمینه یابی، پرسش، خواندن، از بر خواندن، مرور و نوشتن) از جمله ویژگی کتاب محسوب می‌شود. کتاب برای دانشجویان رشته‌های روان‌شناسی یا این موضوعات، فراهم آمده است؛ انگیزش و هیجان، 'روان‌شناسی تدریسی'، 'شخصیت'، 'اختلال‌های روانی'، 'درمان'، 'روان‌شناسی اجتماعی' و 'روان‌شناسی صنعتی - سازمانی'. در پایان کتاب دو پیوست آمده که نگارنده در پیوست نخست، نقش آمار، نحوه جمع‌آوری اطلاعات و کاربرد آنها در روان‌شناسی را توضیح می‌دهد. پیوست دوم نیز شامل پاسخ تشریحی ۳۵۴ پرسش و تمرین متن است. در انتهای کتاب واژه‌نامه و فهرست کتاب‌شناسی ۱۶۲۰ نسخه، همچنین منابع و مآخذ کتاب درج گردیده است.

چاپ اول

۱۳- سیر تحول نظام‌های روانشناسی.
محمدصادق محفوظی، مسعود جان-بزرگی، پرویز آزادفلاح. - تهران: موسسه پژوهشی ابن‌سینا، جامعه پژوهشگران. - ۲۵۲ ص. - جلد اول. - ۱۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

The alternation process of psychological systems
شابک: ۹۶۴-۹۲۳۹۵-۴-۰

در این کتاب شش نظام روان‌شناختی کلاسیک بررسی شده که در هر یک اندیشه‌های خاصی برای روان‌شناسی و مطالعه انسان پیشنهاد شده است. این بررسی‌ها به تلاش‌های پیشگامان روان‌شناسی، تأثیر زندگی شخصی آنان و نوع مشارکت‌هایشان صورت گرفته است. نظام‌های روان‌شناسی مورد بحث در

کتاب عبارت‌انداز: نظام روان‌شناسی علمی یا ساختی نگری، کنشی نگری، تداعی نگری، رفتاری نگری،

روانشناسی گشتالت و روان تحلیل‌گری.

چاپ اول

۱۴- کاربرد آزمونهای روانی. منوچهر ازخوش. - تهران: روان. ۲۱۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۲۸۶۶-۰۰۸

کتاب کاربرد آزمون‌های روانی و تشخیص بالینی، در این کتاب ذیل هشت فصل بررسی و تبیین می‌گردد. فصل اول به مطالبی در باب کلیات اختصاص دارد. در فصول بعدی، پس از بحث نظری و ارایه میزان اعتبار و روایی هر آزمون، نحوه کاربرد آزمون‌ها به طور دقیق تشریح می‌شود. عناوین فصل‌های کتاب از این قرار است: کلیات، مقیاس هوشی و کسار برای بزرگسالان، مقیاس تجدیدنظر شده و کسار برای دوره پیش دبستانی و آمادگی و مقیاس تجدیدنظر شده و کسار برای کودکان، آزمون ماتریس‌های پیش رونده استاندارد ریون و آزمون ماتریس‌های پیش رونده رنگی، پرسش‌نامه چند وجهی مینه سوتا، پرسشنامه شخصیت آیزنک، پرسشنامه افسردگی بک و پرسش‌نامه شخصیت روان رنجور کنتور.

۱۵- مبانی روان‌شناسی عمومی. حمزه گنجی. - تهران: روان. ۲۱۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ

دوم / ۲۲۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۳۸۸-۷-۶

۱۶- مجموعه طبقه‌بندی شده آموزش روان‌شناسی سال سوم: قابل استفاده داوطلبان نظام قدیم.

مهران افشار. - تهران: کانون فرهنگی آموزش. ۱۰۸ ص. - رحلی (شمیز). - ۸۵۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۲۶-۰۰۸۵-۲

چاپ اول

۱۷- مجموعه مقالات در روان‌شناسی.

پروین کدیور. - تهران: منشور امید. ۱۹۲ ص. - رقصی (شمیز). - ۱۰۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۲۶۷۲-۱-۲

کتاب حاضر مشتمل بر مجموعه مقالاتی در حوزه روان‌شناسی است که در چهار بخش: رشد، یادگیری، تاثیر انتظار معلم و سبک‌های اسنادی تنظیم شده است. برخی از مقالات کتاب پیش‌تر در مجلات تربیتی به چاپ رسیده است. هر مقاله مشتمل بر عنوان، چکیده و متن بوده عناوین برخی از آنها بدین قرار است: نظریه‌های رشد و تحول و مبانی آنها، نظام پیازه و کاربردهای آن در آموزش، اخلاق و تربیت اخلاقی، نظریه پردازش اطلاعات در یادگیری و فراشناخت و اهمیت آن در کارایی حافظه.

ادراک حسی، حرکت، هیجانات و سائقه‌ها

چاپ اول

۱۸- چگونه بر نگرانی و اضطراب پیروز شدم؟ دیبل کارنگی: مترجم: علی

ضرغام پوراستار: فرزانه کریمی. - تهران: قدیانی. ۳۹۲ ص. - رقصی (شمیز). - ۱۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۵۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۱۷-۳۴۲-۰

نگارنده ابتدا از روش‌های تجزیه و تحلیل نگرانی و شیوه علت‌یابی تاراحتی‌های روحی سخن می‌گوید؛ سپس با استناد به یافته‌های علم روان‌شناسی و ذکر داستان‌ها و ماجراها، رهنمودهایی به منظور غلبه بر نگرانی و اضطراب به دست می‌دهد.

۱۹- روان‌شناسی احساس و ادراک.

محمود ایروانی. محمدکریم خلیپناهی. - تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت). ۲۵۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۶۵۰۰ ریال. - چاپ پنجم / ۲۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

Sensation and perception psychology ۹۶۴-۴۵۹-۴۶۱-۴ شابک:

هوش، عقل و قوای ذهنی

چاپ اول

۲۰- به کجا می‌روی؟ مقدمه‌ای بر تفکر سیستماتیک. عبدالرضا حافظی. - تهران: سیمای جوان. ۸۶ ص. - پالتویی (شمیز). - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۰۴۸-۲-۸

به کجا می‌روی شامل مطالب مختصری درباره تفکر سیستماتیک است که طی آن اصول تفکر سیستمی، قوانین اولیه و الگوهای به کارگیری آن در خانه، اداره و اجتماع به اختصار بازگو می‌شود. نگارنده بر این باور است که تفکر سیستمی دانشی است که به ما می‌آموزد علی‌رغم آن که در سیستم‌های

دارای ساختار یکسان، افراد مختلف به کجا می‌روی؟

رفتاری مشابه از خود بروز می‌دهند، ولی انسان هوشمند با شناخت این ساختارها و درک اهرم‌های تاثیرگذاری بر آنها، تفسیرات ساختاری و رفتاری لازم را در سیستم‌ها ایجاد می‌کند.

۲۱- چگونه حافظه برتر داشته باشیم. روبرت توک: مترجم: ساعد زمان. - تهران: ققنوس. ۲۹۶ ص. - رقصی (شمیز). - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۲۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

Voivre memoire ۹۶۴-۳۱۱-۰۰۲-۶ شابک:

چاپ اول

۲۲- روان‌شناسی رابطه‌ها. غلامعلی افروز. - تهران: نوادر. ۱۴۶ ص. - رقصی (شمیز). - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

Relationship psychology ۹۶۴-۵۷۴۷-۰۱-۵ شابک:

مؤلف در این کتاب روابط متقابل اعضای خانواده را بررسی کرده و با استناد به آیات قرآن، احادیث، روایات و یافته‌های علم روان‌شناسی، رهنمودهایی را در زمینه بهبود روابط خانوادگی به دست داده است. از جمله روابط مورد بحث در کتاب عبارت‌انداز: خواهر و برادر، عروس و مادرشوهر، خانواده و همسایه، نوها و مادرزیرگها.

۲۳- فرهنگ توصیفی روان‌شناسی شناختی.

مقدمه: مایکل آیزنک: مترجم: علینقی خرازی. ... (و دیگران) پوراستار: محمد کریمی زنجانی اصل. - تهران: نشر نی. ۶۱۲ ص. - وزیری (گالینگور). - ۵۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

The blackwell dictionary of cognitive ... ۹۶۴-۳۱۲-۵۲۸-۶ شابک:

چاپ اول

در این فرهنگ حدود ۱۰۰۰ واژه و اصطلاح تخصصی علم روان‌شناختی به ترتیب حروف الفبای فارسی گردآمده است. ذیل هر مدخل این اطلاعات درج شده است: معادل انگلیسی، شرح و توضیح واژه، ارجاع، نام نگارنده مطالب (مقاله) و تعریف، در انتهای کتاب فهرست منابع (بالغ بر ۱۰۲۰ ماخذ)، فهرست الفبای واژه‌ها به ترتیب حروف فارسی و انگلیسی چاپ شده است. گفتنی است این کتاب ترجمه 'The Blackwell Dictionary of Cognitive Psychology' تألیف 'مایکل آیزنک' است.

معجزه اراده.

نورمن وینستیل: مترجم: وجیهه آزرمی. - تهران: انجمن اولیا و مربیان جمهوری اسلامی ایران. ۲۲۴ ص. - رقصی (شمیز). - ۵۵۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۳۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین:

Miracle of will ۹۶۴-۳۵۱-۰۱۷-۸ شابک:

روانشناسی ناخودآگاه و دگرگونی حالت ضمیر

۲۵- خود هیپنوتیزم بدون استاد. صمد ولیزاده. - تهران: نشاء نگارش روز.

۱۶۰ ص. - وزیر (شمیز) - ۱۴۰۰۰
ریال. - چاپ چهارم / ۲۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۷۰۵۸-۰۴-۷

۲۶- خود هیپنوتیزم بدون استاد.
صمد ولیزاده. - تهران: نشاء نگرش روز.
۲۲۰ ص. - وزیر (شمیز) - ۱۴۰۰۰
ریال. - چاپ پنجم / ۵۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۷۰۵۸-۰۴-۷

۲۷- دایره المعارف هیپنوتیزم:
پدیده‌های اصیل هیپنوتیزم
آموزشی و نمایشی.
اورمند مک‌گیل، رضا جمالیان ویراستار:
زین‌العابدین مرتضویان. - تهران: جمال-
الحق. - ۴۱۶ ص. - رقی (شمیز) -
۱۸۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۳۰۰۰
نسخه.
عنوان به لاتین:

The encyclopedia of
genuine ...
شابک: ۹۶۴-۵۶۷۱-۱۵-۹

۲۸- روشهای برنده جایزه در
هیپنوتیزم: هیپنوتیزم بدون
استفاده از حواس پنجگانه.
هری آرونز؛ مترجم: رضا جمالیان. -
تهران: جمال‌الحق. - ۲۱۶ ص. - رقی
(شمیز) - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ سوم /
۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Prize - winning methods of
...
شابک: ۹۶۴-۵۶۷۱-۳۰-۲

۲۹- هیپنوتیزم چیست؟ مجموعه
اطلاعاتی از فن هیپنوتیزم.
محمد مهدی علی‌خواه. - تهران: جمال-
الحق. - ۱۴۴ ص. - رقی (شمیز) -
۷۰۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۳۰۰۰
نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۶۷۱-۱۴-۰

روانشناسی افترقی و روانشناسی
رشد
۱۵۵

۳۰- چگونه باید بود؟
مجید رشیدیور. - تهران: انجمن اولیاء و
مربیان جمهوری اسلامی ایران. - ۱۶۶
ص. - رقی (شمیز) - ۴۰۰۰ ریال. -
چاپ سوم / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به انگلیسی:
How to be ?
شابک: ۹۶۴-۳۵۱۰-۱۸-۶

۳۱- نظریه‌های شخصیت:
مفروضه‌های اساسی، پژوهش و
کاربرد.

لاری هجبل، دانیل زیگلر؛ مترجم: علی
عسگری. - ساوه: دانشگاه آزاد اسلامی
(واحد ساوه). - ۶۳۴ ص. - وزیر
(شمیز) - ۱۹۵۰۰ ریال. - چاپ اول /
۳۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
personality theories: basic
assumptions, ...
شابک: ۹۶۴-۹۳۴۲۶-۰۰۰-۰۰۰

در کتاب، آرا و اندیشه‌های ده نظریه‌پرداز
بزرگ شخصیت همراه با مفروضات
اساسی آنها عرضه شده است. علاوه بر
آن کاربرد هر یک از نظریه‌ها در زمینه-
های مختلف، از جمله فعالیت‌های
روزمرد زندگی، شناخت و درک رفتار
انسان، تشخیص و درمان اختلالات
روانی و مانند آن بازگو گردیده است. این
کتاب برای دانشجویان رشته‌های روان-
شناسی با این مشخصات تدوین شده
است: ماهیت نظریه شخصیت،
زیگموند فروید نظریه روان تحلیل‌گری
شخصیت، آلفرد آدلر: نظریه روان-
شناسی فردی شخصیت، آریک
اریکسون: نظریه روانی اجتماعی
شخصیت، آنتونی موری: نظریه
شخصیتی نیاز، پی‌اف‌اس‌کینر: نظریه
رفتارگرایی - یادگیری شخصیت،
آلبرت بندورا: نظریه یادگیری اجتماعی
شخصیت، گوردون آلبرت: نظریه
شخصیتی صفت، جورج کلی: نظریه
شناختی شخصیت، آبراهام مزلو: نظریه
انسان‌گرایی شخصیت، کارل راجز:
نظریه پدیدار شناختی شخصیت، روان-
شناسی شخصیت: جهت‌گیری‌های جدید
در این رشته.

روانشناسی عملی
۱۵۸

چاپ اول
۳۲- آینده خلاقیت و خلاقیت آینده.
جورج ایلتورت-لند، بت جارمن؛ مترجم:

حسن قاسم‌زاده. - تهران: ناهید. - ۲۶۴
ص. - وزیر (شمیز) - ۱۶۰۰۰ ریال. -
چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

Breakpoint and beyond:
mastering the future-today
شابک: ۹۶۴-۶۲۰۵-۱۲-۳

دکتر جورج لند، مؤلف کتاب با پژوهش
در زمینه رشد سلول‌ها، به این کشف
نایل آمد که سلول‌های بسیار ریز در
فرایند رشد خود، دقیقاً همان مراحل را
طی می‌کنند که انسان در فرایند تفکر
خلاق می‌پیماید. دکتر لند با همکاری
دکتر بت جارمن نتایج تئیرات خلاق
طبیعی را برای تشریح ماهیت تغییرات
عصر حاضر و شیوه مدیریت و رهبری
تعمیم داده‌اند. در کتاب حاضر نشان داده
شده که چگونه هر موجود رشد یابنده‌ای
در طبیعت، سه دوران مختلف و متمایز از
یک‌دیگر را طی می‌کند. مباحث کتاب
عبارت‌اند از: تغییر نقطه انفصال، آبر
الگوی تغییر، تغییر و یوسازی بویایی
سازمانی، جهان در نقطه انفصال،
تسلط بر آینده، گسستن از گذشته،
تغییر ذهنیت‌ها، انگیزه خلاق، قدرت
کشش آینده، قدرت اتصال و پای
مستحکم به سوی آینده.

چاپ اول

۳۳- از زندگی خود معجزه
بسازید.

برایان رابینسون؛ مترجم: منوچهر غیبی
ارطه. - تهران: هشتپری. - ۱۵۲ ص. -
رقی (شمیز) - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ اول
۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

How to make your life a
miracle
شابک: ۹۶۴-۶۲۷۴-۲۷-۷

در این کتاب، رهنمودهایی درباره
چگونگی دستیابی به زندگی پویا و
شاداب، همراه با موفقیت به طبع رسیده
است. مخاطبان کتاب را با این
موضوعات مطالعه می‌کنند: از خود

مراقبت کنیم، چگونه بر عزت نفس
خود بیفزاییم، چگونه از بهترین مواهب
زندگی خود برخوردار شویم، چگونه
تعارض زندگی خود را حل کنیم،

چگونه از فشارهای روحی خود بکاهیم،
چگونه از همه مواهب زندگی خود
برخوردار شویم، چگونه نسبت به خود
احساس خوبی داشته باشیم، از زندگی
خود معجزه بسازیم، چگونه نگرشی
سالم داشته باشیم و چگونه دوست
داشتن خود را بیاموزیم.

۳۴- از کاه کوه نسازید: ۱۰۰
کلید موفقیت در زندگی.

ریچارد کارلسون؛ مترجم: سهیلا
موسوی رضوی. - تهران: نسل نواندیش.
۲۶۰ ص. - رقی (شمیز) - ۱۹۰۰۰
ریال. - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۱۴-۱۰-۲

۳۵- اکسیر: بیست درس معنوی
برای آفرینش زندگی دلخواه.

دیپک چوپرا؛ مترجم: گیتی خوشدل.
تهران: گفتار. - ۲۱۶ ص. - رقی
(شمیز) - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ پنجم /
۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

The way of the wizard
شابک: ۹۶۴-۵۵۷۰-۰۰۰-X

۳۶- بازتابهای نور.

شاکتی گواین؛ مترجم: گیتی خوشدل.
تهران: گفتار. - ۲۸۰ ص. - رقی
(شمیز) - ۱۸۰۰۰ ریال. - چاپ سوم /
۱۶۵۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

Reflection in the light:
daily thoughts and
affirmations
شابک: ۹۶۴-۵۵۷۰-۰۰۶-۹

چاپ اول

۳۷- چگونه یک شبه ره صدساله
را طی کنید؟
کوپ مایر، بهزاد رحمتی. - تهران: گل
مریم. - ۲۴۰ ص. - رقی (شمیز) -

۷۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۷۰۶۰-۰۰۸-۴

نگارنده در این نوشتار نکاتی را یادآور
می‌شود که به‌زعم او، با رعایت آنها
می‌توان به موفقیت و کامیابی دست
یافت چون: جلب نظر موافق دیگران،
'خلاقیت'، استفاده از مساعدت‌های
دیگران برای پیشبرد اهداف، برنامه-
ریزی در زندگی و 'مدیریت' از جمله
موضوعات کتاب هستند.

۳۸- قانون توانگری.

کاترین پاندر؛ مترجم: گیتی خوشدل.
تهران: یکان. - ۳۵۲ ص. - رقی
(شمیز) - ۱۶۰۰۰ ریال. - چاپ دوازدهم
۵۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

The dynamic laws of
prosperity forces that,
bring riches...
شابک: ۹۶۴-۳۲۸۰-۰۸۴-۵

چاپ اول

۳۹- قدرت فکر.

زوزف مورفی؛ مترجم: مهرداد مهرین.
تهران: مکتب الزهراء (ع). - ۳۲۴ ص. -
رقی (سلفون) - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ
اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۲۵۲۶-۸-۱

نوشتار حاضر متضمن رهنمودهایی است
درباره چگونگی بهره جستن از اطلاعات
گوناگون به منظور تجزیه و تحلیل
پدیده‌های طبیعی و توسعه شناخت،

همچنین برطرف ساختن مضامین زندگی: یاس و ناله‌میدی، بیماری، مشکلات خانوادگی، ثروتمند شدن، راز خوشبختی و بخشش دیگران موضوعاتی است که در این کتاب جمع آمده است.

۴۰- نیروی تفکر مثبت.

ژوزف مورفی: مترجم: هوشیار رزم‌آما. - تهران: سینج. - ۲۴۰ ص. - رقصی (شمیز). - ۱۳۰۰۰ ریال. - چاپ نهم / ۳۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۷۳۹-۰۶-۲

منطق

۱۶۰

چاپ اول

۱- تأثیرات متقابل دین و سنتهای اجتماعی.

جعفر اردبیلی. - تهران: بشیر علم و ادب. - ۱۴۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۸۱۸-۳۲-۳

در کتاب حاضر، مناسبات دین و سنت-های اجتماعی، همچنین تأثیرات متقابل آن دو، طی سه بخش بررسی و ارزیابی شده است. بخش نخست شامل مروری بر تعاریف رسم، سنت، فرهنگ و دین است که با مطالبی چون: فرایند پیدایش رسم‌های اجتماعی و تأثیرگذاری و اثرپذیری آن دو از هم دیگر تدوین شده است. بخش دوم به 'رابطه دین با هنجارها و نهادهای اجتماعی'، 'چگونگی تأثیر دین در پیدایش یا تغییر رسم‌ها' اختصاص دارد. در این بخش، همچنین 'تأثیر دین بر دیگر مولفه‌های اجتماعی' مانند: هنر، سیاست، معماری و تأثیر رسم بر دین بررسی و ارزیابی می‌گردد. بخش سوم شامل چند پیشنهاد، جمع‌بندی، فهرست اعلام و منابع است.

چاپ اول

۴۲- ترجمه و شرح الجوهسر النفیسی: بخش‌های جدل - مقاله‌خطابه. - عبدالرضا جمالزاده. - تهران: بشیر علم و

ادب. - ۳۵۰ ص. - رقصی (شمیز). - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۸۱۸-۳۲-۱

۴۳- مفاهیم منطق: همراه با سوالات چهارگزینه‌ای طبقه‌بندی شده و سوالات کنکور سراسری دانشگاهها.

رضا اکبری. - تهران: مینکران. - ۱۸۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۹۵۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۲۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۵۹۹۳-۷۸-۴

چاپ اول

۴۴- منطق کاربردی.

علی اصغر خندان. - تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت). - ۲۷۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۷۳۵۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Practical logic
شابک: ۹۶۴-۷۰۱۹-۱۳-۰

اخلاق

۱۷۰

۴۵- طب روح: اخلاق اصیل مبانی معنویت فطری.

بهرام الهی تویرانستار: نوشین رادفر. - تهران: چیخون. - ۱۶۸ ص. - رقصی (شمیز). - ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۲۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Medecine de lame
شابک: ۹۶۴-۶۵۳۴-۳۸-۴

اخلاق جنسی و توالد

۱۷۶

۴۶- اخلاق جنسی در اسلام و جهان غرب.

مرتضی مطهری. - تهران: صدرا. - ۸۰ ص. - رقصی (شمیز). - ۲۵۰۰ ریال. - چاپ چهاردهم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۵۶۰۰-۰۷-۲

فلسفه شرق

۱۸۱

۴۷- التعلیقات.

حسین‌بن عبدالله ابن‌سینا. - قم: حوزه علمیه قم، دفتر تبلیغات اسلامی، مرکز انتشارات. - ۲۵۶ ص. - وزیری (شمیز).

۸۰۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۲۵۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۳۲۳-۴۵۶-۷

۴۸- حکیم ژنده‌پوش: در ترجمان احوال معلم ثانی، ابونصر محمدبن محمد ترخان فارابی.

محمد صلواتی. - تهران: شرکت توسعه کتابخانه‌های ایران. - ۱۹۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۲۰۹-۷۱-۸

چاپ اول

۴۹- عیار نقد نقدی بر هستی-شناسی و معاد ملاصدرا.

شارح: یحیی یثربی. - تهران: پایا. - ۱۵۲ ص. - رقصی (شمیز). - ۹۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۷۴۸-۲۶-۰

نویسنده در این مقال بر آن است دو مقوله معروف از حکمت متعالیه ملاصدرا را نقد و تحلیل نماید که همانا عبارت‌اند از: اصالت وجود و 'معاد جسمانی'. وی در این باره اظهار می‌دارد: تلاش من در مورد مسئله اصالت وجود، این هدف را دنبال می‌کند که صورت صحیح و جایگاه دقیق آن را روشن سازم، و اما در مورد معاد جسمانی، بر آنم تا نشان دهم که علی‌رغم ادعای صدرا و تبلیغات وسیع پیروانش کار چندانی انجام نگرفته است. نگارنده ابتدا به سابقه بحث مورد نظر و زمینه آن در تاریخ تفکرات فلسفی و غیر فلسفی اشارتی نموده، سپس تحولات محتوایی آن را به اجمال از عهد باستان تا قرن یازدهم - عصر ملاصدرا - بررسی کرده است. نقد و تبیین اصالت وجود در نزد ملاصدرا موضوع بعدی کتاب است که نگارنده طی آن مقوله اصالت وجود را میان اندیشه‌های عرفانی و تفکر ملاصدرا ارزیابی و مقایسه نموده است. بخش دوم کتاب به 'نقد معادشناسی ملاصدرا' اختصاص یافته که

افزون بر آن معادشناسی ابن‌سینا و ملاصدرا با یک دیگر مقایسه شده است. ۵۰- فطرت.

مرتضی مطهری. - تهران: صدرا. - ۲۷۶ ص. - رقصی (شمیز). - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ دوازدهم / ۳۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۵۶۰۰-۳۱-۶

۵۱- معبد سکوت.

بردناماس اسپال‌دینگ: مترجم: فریده مهدوی‌دامغانی. - تهران: فردوس. - ۶۷۲ ص. - رقصی (شمیز). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۲۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

life and teaching of the far east
شابک: ۹۶۴-۵۵۰۹-۴۹-۱

فلسفه غرب در قرون وسطی

۱۸۹

چاپ اول

۵۲- اعترافات آگوستین.

جیلین کلارک: مترجم: رضا علیزاده. - تهران: نشر مرکز. - ۱۸۰ ص. - رقصی (شمیز). - ۱۱۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۳۰۵-۵۴۳-۲

اعترافات اثر مشهور 'سنت آگوستین قدیس ۳۵۴ - ۴۳۰ میلادی' است که 'جیلین کلارک' در کتاب حاضر به نقد و بررسی آن اهتمام کرده است. 'اعترافات' کتابی است که طی ۵ سال نگارش یافته و آگوستین مهم‌ترین آرا و دیدگاههای فلسفی - دینی خویش را در آن شرح کرده است. وی در این کتاب ضمن اعتراف به ضعف و زبونی انسان در مقابل قدرت بی‌انتهای خداوند، ناقرمائی-ها و گناهان انسان در مقابل خداوند را محکوم، و ایمان و توسل به وی را تنها راه رستگاری می‌داند. 'جیلین' در کتاب حاضر با مروری بر زندگی و تحصیلات آگوستین، مراحل سیر و سلوک عرفانی -

دینی وی را بررسی می‌نماید؛ سپس مراحل تدوین کتاب اعترافات را بیان کرده، جنبه‌های ادبی، فلسفی، عرفانی و دینی آن را نقد می‌کند.

۵۳- النجاه من الفرق فی بحر الفضالات.

حسین‌بن عبدالله ابن‌سینا: مصحح: محمدتقی دانش‌پژوه. - تهران: دانشگاه تهران، موسسه چاپ و انتشارات. - ۸۷۴ ص. - رقصی (گالینگور). - ۴۵۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۱۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۰۳-۴۳۰-۵

فلسفه آلمان و اتریش

۱۹۳

چاپ اول

۵۴- زندگینامه فلسفی من.

کارل یاسپرس: مترجم: عزت‌الله فولادوند. - تهران: هرمس. - ۲۳۳ ص. - رقصی (شمیز). - ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

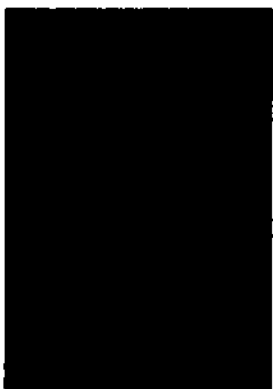
Philosophische autobiographie
شابک: ۹۶۴-۷۱۰۰-۲۴-۸

چاپ اول

۵۵- کانت و متفکران اسلامی.

ابوالقاسم مششاری. - تهران: موسسه پژوهشی ابن‌سینا، جامعه پژوهشگران. - ۲۷۴ ص. - رقصی (شمیز). - ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۲۴۹-۰۰-۸

در بخش نخست کتاب به طور اجمال، گزارشی از آرای 'کانت' در دو قسمت نقد عقل نظری و نقد عقل عملی که حاوی دیدگاه‌های کانت در شناخت شناسی، هستی شناسی، فلسفه علم و فلسفه اخلاق است به دست داده شده و در بخش دوم نیز این آرا از منظر